

ALEXANDRU MITRU

LEGENDA VALAHĂ

© Editura Ion Creangă București, 1986
Toate drepturile rezervate

Versiune ebook: [0.9]

CUPRINS

I. SĂGEATA CĂPITANULUI ION

2

II. VULTURII DE FOC

198

III. STRĂLUCITOAREA SABIE

428

I SĂGEATA CĂPITANULUI ION

1 BLESTEMAȚI SĂ FIE CEI VÂNDUȚI DUȘMANILOR

Băiatul sări pe cal. Și calul subțire, negru, cu trupul lucios ca lăcuit, sforăind, zvâcni și porni în galop. Ocoli mai întâi priporul împădurit, la poalele căruia se găsea casa, zbură de-a lungul văii unde lumânările albe ale trunchiurilor de mesteceni scânteiau sub soarele plăcut și blând, de toamnă.

- Stai! Nu pleca... Nu pleca, frățiorule! striga în urma lui fata, cu glasul deznădăjduit. Oh! Doamne... Doamne... ce-am făcut? De ce i-am spus? Cum am putut să fac una ca asta? se căina ea, în timp ce lacrimile îi curgeau șiroaie pe obraz, prelingându-i-se pe lângă gură, pe gât, și picurându-i pe bluza alb-gălbuie de borangic. Doamne, au să-l omoare... au să-l omoare. Și fata se lăsă să cadă pe banca de mesteacăn de lângă zidul casei, cu capul pe braț și brațul pe spătarul rotund al băncii, plângând cu hohote: Băiatule... dragule... frățiorule!...

De altfel, chiar dacă l-ar fi strigat mai tare, el tot nu ar mai fi auzit-o și nici nu ar fi vrut s-o audă. Tâmpilele-i vâjâiau. Ochii și-i simțea în flăcări. Inima i se părea uneori că încetează să-i mai bată. Smucea atunci frâul și, oricât de mult își iubea calul, nu se putea stăpâni să nu-i

înghiontească, strângându-l cu călcâiele, lovindu-l peste grumazul încordat cu palma și îndemnându-l:

- Mai repede, mai repede... N-auzi? Mai repede... Să-l ajutăm pe tata, Negrule... Tata care te-a crescut, care ne-a crescut pe amândoi... Să-l ajutăm... să-l ajutăm!...

Dar până la Tismana, unde voia să ajungă Băiatul, era încă drum lung, peste coline, și stânci, și văi, și peste ape, și prin păduri dese ca peria. Chiar de-ar fi fost calul în stare să fugă ca armăsarul din poveste, și nu ar fi putut să ajungă la mănăstire mai devreme decât în cel puțin două ceasuri.

De ce se apropia de Culmea Frumoasă, de ce se auzeau mai deslușit vaiete.

- Mai repede!... Mai repede!... Își ruga copilul calul. Și acesta, parcă înțelegându-l, alerga din răsupteri, aproape neatingând pământul cu copitele.

«De ce-oi fi plecat tocmai astăzi de-acasă?» se întrebă Băiatul în gând. În sinea lui se învinovățea amarnic, deși nu avea nici o vână, pentru că doar se ducea mereu, îndemnat chiar de tatăl lui, s-o vadă pe Roxana.

Îl numea pe Bătrân tată, cu toate că, la drept vorbind, acesta nu era decât un om bun și de inimă care-l culesese din țărână când se născuse, după ce turcii pricinuiseră moartea mamei sale.

Bătrânul îl învățase toate câte se pricepea și le știa și el. Și știa multe, fiindcă era înțelept, slujise mai multor domni și umblase peste întreg pământul.

Pentru înțelepciunea lui ar fi fost poate vrednic să fie ei însuși domn. Se retrăsese însă la mănăstire, scârbit de câte se petreceau pe lume. Țara Românească scăzuse din mărirea în care fusese pe vremea lui Basarab-Tihomir, Mircea cel Bătrân și Dan I.

Iar zilele câte le mai avea - fiindcă era foarte, foarte vârstnic, deși arăta încă verde și puternic - Bătrânul și le închinase țelului de a-l crește pe el, pe copilul găsit, care gonea acum călare, cu sufletul la gură, spre Tismana.

Acela pe care îl socotea tată se afla în primejdie, și el era încă departe. Se dusese s-o vadă pe buna și singura lui prietena, Roxana.

Tatăl Roxanei, de fel, ca și Bătrânul, din ținutul Jiului de mijloc, era un vechi căpitan de oaste al domnitorului Vlad Dracul - dușmanul de moarte al turcilor.

Domnitorul acesta - numit Dracul, pentru că purta pe piept o insignă a ordinului Dragonul, cu care îl cinstise împăratul Germaniei, Sigismund, pentru vitejia lui în lupta cu păgânii - fusese doborât în urma unei intrigi a dușmanilor.

Noul domnitor, Vladislav, începuse prigonirea celor care-i fuseseră credincioși lui Vlad Dracul. Printre aceștia se numărau atât căpitanul Voicul, cât și Bătrânul care-l crescuse pe băiat. Amândoi se ascuseseră în mănăstire, la Tismana, luându-i cu ei și pe copii.

Roxana crescuse, împreună cu Băiatul, ținându-i loc de soră și tovarășă de joacă. Între ei era numai o diferență de trei ani (băiatul avea zece, și Roxana treisprezece). Ea era cea mai frumoasă fată din împrejurimi. Se împlinise foarte timpuriu și părea, dacă nu-i știa vârsta, o adevărată codană, cu cosițe castanii pe spate și cu ochi de culoarea viorelei. Pe Băiat îl iubea foarte mult și se îngrijea de el, dându-i sfaturi cum să se îmbrace, să se pieptene, sau mângâindu-l cu duioșia unei mame. Învățătură primiseră și unul și altul de la Bătrân. Așa i se spunea în mănăstire tatălui său de suflet: Bătrânul. Iar lui, fiindcă nu se știa al cui e și nici cum fusese botezat: Băiatul.

Copilul îl auzise, odată, ce-i drept, pe boier Voicul chemându-l pe tatăl său de suflet cu numele de Pietru. Însă, numaidecât, Voicul își dusesse palma la gură, în semn că făptuise, o mare greșală. Băiatul observase. Dar, cu acel bun-simț al unor copii crescuți în greutate, se făcuse că nu bagă de seamă și nici nu-i întrebasese pe tatăl său de suflet dacă se numește Pietru sau nu. Înțelesese că aceasta era o

taină ce nu trebuia să fie zădărată de către cineva, și cu atât mai mult de el însuși.

Voicul purtase dealtminteri haină călugărească, la fel ca și Bătrânul, până în urmă cu un an.

Atunci vechiul căpitan ai lui Vlad Dracul, socotind că i s-au pierdut destul urmele, în cei nouă ani care trecuseră de la urcarea pe scaunul domnesc a lui Vladislav, îndrăznise să iasă din mânăstire, împreună cu fetița, și să-și dureze o mică gospodărie între dealuri.

Copiii, iubindu-se între ei atât de mult, se vedeau la fiecare trei zile, când Băiatul, cu îngăduința și chiar cu îndemnul părintelui său de suflet, căpătând răgaz de la învățătură, se ducea călare până la gospodăria dintre dealuri.

Bătrânul îi dăruise un mânz, din prăsila arăbească a unui cal câștigat într-o bătălie de Voicul. Mânzul crescuse și se făcuse un cal de toată frumusețea, numit Negru, care mai că nu zbura. Cu el Băiatul se înțelegea ca și cu un om.

În acest fel putea să fugă ca vântul până la noua locuință a Roxanei, să-și petreacă, împreună cu ea, câte o zi întreagă, în glume, jocuri și râsete voioase.

Atâta doar că astăzi, pe când se jucau, și Băiatul îi arăta Roxanei cum se trage cu arcul, mândrindu-se cu măiestria pe care o câștigase el însuși în acest meșteșug bărbătesc, sub sfaturile și privegherea neostenită a Bătrânului, a venit ca o furtună un vestitor călare. Vestitorul, după ce a descălecat și a intrat în casă, i-a spus repede ceva fostului căpitan de oaste al lui Vlad Dracul.

Voicul a ieșit numaidecât afară, după sosirea vestitorului. Era îmbrăcat numai în cămașă, cu barba și părul vâlvoi. Nemaipierzând vreme nici cât să se pieptene, poruncise să i se înseueze calul și, cu sabia în mână, pornise în goană, călare, după ce zăbovise doar câteva clipe cu o privire îndurerată asupra Băiatului.

Deși poruncise vestitorului să nu sufle nici o vorbă celor din casă, acesta, înainte de a-l urma și însoți pe vechiul căpitan, tot găsisese prilejul să răsuflă o jumătate de cuvânt către un slujitor. Slujitorul, după un timp nu prea lung, în care se stăpânise cu greu, își ușurase și el inima către altul. Așa, din om în om, vestea se răspândise repede în toată casa. O aflate și fata. Și ea, cu lacrimi în ochi, i-o mărturisise Băiatului.

Vestea era ca achingiii năvăliseră la vreo două ceasuri după răsăritul soarelui - deci numai la vreo jumătate de oră după plecarea Băiatului - în așezarea și la mănăstirea Tismana, prădând, luând robi și chinuindu-l mai ales pe Bătrân.

Din nefericire, amândoi Banii de Tismana, Stan și Crăciun, lipseau. Fuseseră chemați la domnie. Iar mica trupă de pază fusese luată prin surprindere.

Băiatul știa că achingiii erau cei mai înspăimântători călăreți ai sultanului. Ei nu primeau leafă. Nici nu cereau altă răsplată, pentru cumplita lor slujbă, decât o parte din rodul jafului, fie că acesta era în bunuri - haine, podoabe sau bucate - fie că erau robi, tineri buni de muncă, femei, fete frumoase și copii.

Numai la strigătul: «Vin achingiii!» - și oamenii se pregăteau de moarte. Cine nu scăpa cu fuga prin codri, ori nu era luat rob, sfârșea în spânzurătorile și țepele lor, sau spintecat de iatagane.

Pe ascuns, se povestea că vodă Vladislav, care-și pierduse cu totul virtutea, ca și boierii lui, nu numai că se arăta nepăsător față de otomanii care năvăleau în Transilvania, unde prădau și omorau deopotrivă pe români, unguri și nemți, ci închidea ochii, laș, când îi jefuiau chiar ținuturile lui. Toate astea le făcea numai și numai ca să-și mai poată păstra un timp scaunul domnesc, ce se legăna sub el, în cetatea de scaun a Târgoviștei.

Mulțimea acum îl ura, îl numea Vladislav cel Viclean, și toți, afară de boierii ce trăgeau foloase de pe urma politicii lui, nu-i doreau altceva decât să-l vadă închizându-și cât mai curând ochii cu care privea mereu temător împrejurul său.

Așa se petrecuse și de data aceasta.

Căpitanul Voicul, cu toate că trecuse cu mult de șaizeci de ani, ba poate că se apropia de șaptezeci, neținând seama nici de durerile de mijloc ce-l chinuiau în nopțile de toamnă și de iarnă, și nici de brațul slăbit, ce nu-i mai putea ține cu destulă strășnicie sabia, pornise călare în ajutorul celor de ia Tismana.

Nădăjduia să mai ridice niște oameni în drum - și așa sprijinul să fie mai cu temeii.

Băiatului nu vrusese să-i spună de primejdia în care se afla Bătrânul, ca să nu-i sperie. Nici fetei, ca să nu-i destăinuie Băiatului.

Dar ei aflaseră totul. Și Băiatul gonea cât putea spre locul prăpădului.

Zgomotele erau din ce în ce mai mari.

Răsunau urlete de durere. Era limpede că achingiii îi pusese ră pe oameni la chinuri. Nimic nu este mai cumplit decât moartea în țeapă, cu picioarele pe jăratec sau jupuit încetul cu încetul.

Băiatul nu știa cum va lupta și cum îl va ajuta pe Bătrân, la cei zece ani ai lui. Avea doar arcul pe umăr și în tolbă câteva săgeți. Pe cele mai multe le trimisese într-o țintă de lemn, în grădina casei Voicului, învățînd-o pe Roxana să tragă cu arcul.

Ajunseră pe Culmea Frumoasă. De aici calul porni în tropot pe o cărare, spre valea râului Tismana, de-a lungul căruia, de-o parte și de alta, se întinde așezarea cu același nume.

Băiatul prevăzuse nenorocirea. Dar nu-și putuse închipui cu nici un preț un dezastru atât de mare. Pretutindeni, caselor de lemn și cu acoperișul de șită din Tismana li se

pusese foc. Unele încă ardeau cu vâlvătaie. Râul, malurile sale, tăpșanele și ruinele caselor erau semănate cu morți. Unii dintre bărbații căzuți mai țineau încă în mâini câte o armă, o coasă, o furcă sau o seceră. Femei, bătrâni și copii zăceau alături, măcelăriți. O mulțime fuseseră trași în țeapă, și dintre aceștia unii încă gemeau și se clătinau în neștire, nădăjduind zadarnic să mai scape cu zile.

Câinii urlau și își căutau stăpânii, neatingându-se nici unul de carnea celor răpuși.

Simțirea bietelor animale era mai aleasă decât a fiarelor cu chip omenesc ce bântuiseră pe-aici.

Numai câțiva scăpaseră, ca prin minune, cu viață. Femeile își jeleau morții, cu glasuri ce i se păreau Băiatului niște piroane ascuțite și înroșite în foc, înfigându-i-se în țeastă. Alții, cu priviri răătăcite, fugeau de colo-colo, încercând să stingă focurile cu apă adusă din râu, să dea ajutor răniților sau să aprindă câte o făclioară la capetele celor răpuși.

Băiatul sosi călare ca o furtună. Limba îi era uscată în gură. Ochii îi ardeau în orbite.

- Tata... tata... bietul tata... murmura el. Mai repede, Negrule, mai repede.

Ajunse pe pajiștea de la marginea Tismanei și, în locul unde ea se îngustează, văzu câțiva oameni cu țeastele sparte sau cu piepturile despicate de iatagane, zăcând învălmășiți pe jos. Printre ei, cu cămașa sfâșiată și plină de sânge, îl recunoscă pe căpitanul Voicul, tatăl Roxanei. Până aici izbutise să ajungă, împreună cu cei câțiva oameni pe care apucase să-i mai adune din drum.

Drumul acesta, după cum se vedea, nu-i adusese nici un folos aceluia căruia Voicul încercase să-i vie în ajutor. În schimb, se terminase prin propria lui moarte.

«Biata Roxana!» fu cel dintâi gând al Băiatului.

Sări de pe cal și se apropie de cel răpus. Fostul căpitan al lui Vlad Dracul era lungit într-o rână, cu capul dat pe spate, cu gura deschisă, parcă, râdea.

Băiatul îl apucă de umăr și îl zgudui ușurel; dar, de cum îl atinse, trupul fără viață al Voicului se răsturnă pe pântec, cu barba în buruiene și o mână îndoită sub el.

«E mort, fără îndoială! E mort!» își spuse Băiatul, dându-și seama că era prea târziu pentru a-i mai putea da cel mai mic ajutor.

Calul veni în vremea asta lângă Băiat. Își puse capul pe umărul lui și necheză, de parcă ar fi înțeles ce se petrecea în sufletul stăpânului său și l-ar fi îndemnat să nu mai zăbovească zadarnic lângă cel răpus, când și-așa nu mai era nimic de făcut.

Băiatul îi sări atunci în spate, cu o singură mișcare ușoară, și calul, știind și singur ce trebuia să facă, o luă în trap grăbit pe drumul îngust, ce șerpuiește prin pădurea de castani.

Altădată, de câte ori trecuse pe-aici călare, pe sub bolțile umbroase ale pădurii, se simțise întotdeauna cuprins de un fel de încordare ciudată. Prin minte îi treceau frânturi din cântecele vechi populare, sau i se părea că vede prin desișuri figuri de eroi din legendele auzite de la Bătrân în serile de iarnă, la gura sobei, când focul însuși parcă bolborosește și cântă ceva pe limba lui.

Acum nu vedea și nu simțea nimic, în afară de teama ce-i strângea inima.

Și deodată, printre ramuri, țigși departe, drept în sus, turnul înalt al mănăstirii, și se auzi puternic glasul torentului Gurnia.

O mireasmă dulce, puțin amăruie, de buruieni de pădure și frunze căzute și călcate de copitele calului, împresura locul.

Calul, în goană, o luă de-a dreptul prin apă, sărind peste pietre. Trecu bubuind peste podețul de scânduri și pătrunse, pe sub bolta sonoră și prin porțile deschise vraște, în curtea tăcută a celei mai vechi mănăstiri domnești din Țara Românească.

Intrând în curte, Băiatul se încrâncenă. Priveliștea pe care o avu intrând aici întrecea cu mult pe cea văzută în așezarea de la poale.

Sculele și odoarele de argint și de aur, bătute cu pietre prețioase, fuseseră, bineînțeles, răpite. Din încăperile stăreției și din chiliile nu se azeau decât arar niște gemete stinse.

- Bătrânule... Bătrânule!... strigă copilul, cu răsuflarea oprită, tremurând și ținându-și amândouă palmele la gură, drept pâlnie, după ce sări de pe cal. Unde ești?

Fiindcă nu-i răspunse nimeni, o luă la fugă, pătrunzând prin toate chiliile, cutremurându-se tot mai mult de ce vedea.

Cei mai mulți dintre monahi erau morți. Puțini mai aveau încă răsuflu, dar și aceștia erau pe sfârșite. Totuși Băiatul încercă să le vorbească, întrebându-i, pe aceia în ochii cărora se mai păstra încă vreo fărâmbă de lumină, dacă nu știau ceva despre Bătrân. Nici unul nu putu să-i răspundă, și Băiatul ieși din nou în curte.

Calul era la intrarea în biserică, lângă porțile mari de lemn, pe care mâinile unor meșteri necunoscuți săpaseră diferite scene din Biblie.

Străfulgerat de un gând, băiatul năvăli în biserică. Calul simțise mai bine, cu instinctul lui de animal credincios, unde era Bătrânul. Și, chiar în naos, lungit pe lespezi, având la picioare un vas mare, plin cu cărbuni, acum stinși, în care achingiile îi arseseră picioarele, zăcea Bătrânul, nemișcat,

Băiatul se aruncă asupra lui, sărutându-i obrazii palizi.

- Tată! Ce te doare?... Trăiești?... Spune-mi numai un cuvânt...

Plângând, îi puse sub capul cu pletele albe un covoraș. Și zeci și sute de amintiri din viața lor trăită împreună îl năpădiră

Ridică fruntea. Dar pe zidul unde știa că era zugrăvit chipul Celui de Sus cu barba ninsă, până la brâu, acum era numai o pată neagră de catran.

În cap i se făcu întuneric. Îi venea să strige, să blesteme.

- Ce să fac? Ce să fac? se întreba în neștire.

Deodată îl văzu pe bătrân tresărind. Însemna ca încă nu murise. Și își aminti că bolnavilor le trebuie apă. Știa asta, de când el însuși fusese bolnav. Având fierbințeli, cerea întruna apă, iar Bătrânul i-o dădea, în sorbituri mici, răcorindu-i totodată fruntea.

Fugi, și peste puțină vreme se întoarse cu o căniță cu apă.

Pe când se întorcea, Bătrânul tocmai își deschisese pe jumătate ochii.

Băiatul îi strecură, mai mult vărsând pe jos, câteva picături de apă printre buzele vinete.

- Apropie urechea de buzele mele... îi șopti Bătrânul, răsuflând greu. M-am întors dintre cei morți, numai ca să mai stau... ultima oară, de vorbă cu tine.

Băiatul își plecă urechea lângă buzele lui.

- Aveam atâtea să-ți spun... Și nu mi-au mai rămas decât vreo câteva clipe să stăm de vorbă. Lasă-ți durerea. Șterge-ți lacrimile. Nu uita că rămâi singur. Nu te teme de nimeni. Fii bun și drept, și pedepsește-i când vei fi mare pe cei răi. Ajutor o să-ți dea și căpitanul Voicul...

Băiatul vru să-i spună că nici Voicul nu mai trăiește, dar se temu să nu-i sporească durerea, și tăcu.

- Mai dă-mi o picătură de apă!... găfâi bătrânul. Și încercă să-și ridice capul. O durere surdă îl țintui. O lacrimă îi curse printre gene. Copilul îi mai turnă câteva picături pe buze. Bătrânul înghiți.

- Du-te la Craiova... la Bucovățul Craiovei... Pe malul stâng al Jiului, în mijlocul unor păduri dese de fag și stejar, ce cresc încă de la începutul lumii, ai să găsești o casă veche... părăginită... mai încercă să spună; însă își pierdu cunoștința.

Băiatul îi luă capul pe genunchi și îi dete iar apă.

Când se trezi, urmă, respirând tot mai greu:

- Casa, mică... din lemn... ascunsă în pădure, a fost odinioară a lui Mircea cel Bătrân. Acolo îi plăcea mării sale să vină și să se odihnească, pe malul Jiului, când era ostenit de lupte. Și tot acolo și-a ținut cel din urmă sfat ostășesc în ajunul bătăliei de la Rovine. Mai târziu, măriia sa Vlad Dracul, fiul lui Mircea cel Bătrân, i-a dăruit această casă, pentru credința lui, pârcălabului Brad. Caută-l în această casă pe pârcălabul Brad. Numai el și cu mine cunoaștem taina nașterii tale... E taină mare. Nu trebuie s-o afle nimeni... nimeni... până... nici tu însuși... Fii demn... fii curajos... Își pierdu din nou șirul cuvintelor, pe când capul i se lăsa domol într-o parte, căci somnul nesfârșit al morții începea să-l înghețe.

O singură dată bătrânul mai avu putere să-și întoarcă puțin obrazul către băiat, și-l șopti, horcăind, cu o spumă albă-sângerie pe buze:

- Ține minte... Craiova... Bucovățul Craiovei... casa veche a lui Mircea... pârcăfabul Brad... taina...

Un firisor subțire de sânge i se prelinse prin barbă. Dar bătrânul zâmbea acum blând. Pacea începuse să i se aștearnă pe chip, iar ochii i se deschiseseră larg, cătând spre pata de catran de pe perete, acolo unde fusese înainte chipul lui Dumnezeu. Dinții îi clănțăneau încet, cu un sunet sec. Își mai clătină o ultimă oară capul și șuieră printre buzele vinete:

- Blestemați să fie cei vânduți dușmanilor!... Blestemați să fie în vecii vecilor, amin... Și cu un suspin își dete sufletul.

Băiatul își lăsa fruntea pe pieptul Bătrânului și plânse multă vreme, cu sughituri.

UN SULTAN CU INIMA DE FIER

În sala mare de primire, cu turbanul lipit de podeaua de marmură albă, lucioasă, a podelei, căpetenia achingiilor tremura.

Fusese chemat aici de marele vizir, după întâmplarea de la Tismana.

- Cum s-a petrecut? întreba nerăbdător sultanul. Ridică-te și vorbește repede și deslușit... Spune-mi cum ți-ai îndeplinit însărcinarea!

Mahomed, sultanul turcilor, supranumit Fatih-Cuceritorul, fiindcă în urmă cu doi ani călcase în picioare Constantinopolul, făcând una dintre cele mai mari vărsări de sânge din istorie și transformând marea biserică Sfânta Sofia în moschee, era un bărbat tânăr. Cunoștea cinci limbi. Studiase științele cu cei mai de seamă învățați. Putea să stea de vorbă, cu orice filozof. Iar visul lui cel mai de seamă era să stăpânească întreaga lume cunoscută pe atunci, și în primul rând Europa.

Pe lângă toate astea, figura lui era de o deosebită frumusețe orientală.

Acum ochii săi înguști, cu luciri verzi, ca de pisică, urmăreau necruțători pe căpetenia achingiilor - un bărbat vârstnic, gras și înalt, având pe cap un turban cât toate zilele - care sta prăvălit la picioarele sale.

Sultanul însă avea grijă să facă totodată și câte un repede și prevăzător înconjur, cu ochii, întregii săli de primire, ale cărei uși erau fiecare strașnic păzite de câte doi străjeri surzi și muți. Străjerii negri, cu staturi uriașe, goi și lucioși

de la brâu în sus, având în urechi cercei mari de aramă și în mâini câte un iatagan, a cărui lățime în partea de jos era aproape de un lat de palmă, păreau ciopliți în piatră, într-atâta stăteau de neclintiți.

Mahomed nu avea încredere în nimeni și, deși luase puterea de câțiva ani, se temea, mai mult decât înaintașul său, de urzelile de la palat.

Căpetenia achingiilor începu să vorbească; dar din cauza emoției și a spaimei se bâlbâia.

Însărcinarea primită din partea sultanului nu și-o dusesese până la capăt, și se temea pentru viața lui.

- Te întreb - glăsui sultanul mângâindu-se pe bărbuța neagră, tăiată după gustul venețian, de bărbierul său, Giovanni - dacă ni l-ai adus pe fiul lui Vlad de la mănăstirea Tismana, așa cum ai primit porunca, sau nu?

- Nu l-am adus... se bâlbâi și mai rău căpetenia achingiilor, simțind toți ochii celor de față ațintiți asupra lui.

Sub numele de Vlad, sultanul îl înțelegea pe fiul lui Vlad Dracul. Acesta, purtând același nume ca și părintele său, avea să devină în istorie renumitul Vlad Țepeș, spaima osmanlâilor, ciudata poreclă dându-i-se după țeapa - unealtă împrumutată de la turci - în care ei obișnuia să-și ridice dușmanii.

Viitorul Vlad Țepeș intrase în legendă încă din prima lui tinerețe. Împreună cu tatăl său, domnitorul țării, și cu un frate mai mic, pe nume Radu, căzuse, printr-o înșelătorie, în mâinile osmanlâilor. Cu toții fuseseră legați în fiare și închiși în temnița de la Galipoli.

Lui Vlad Dracul i se dăduse drumul în cele din urmă, ca să nu crească prea mult nemulțumirea în Țara Românească, dar fiii săi rămăseseră ostatici la Galipoli, ca o garanție pentru sultan că domnitorul nu se va mai răscula.

Nu trecuseră însă nici trei ani, și Vlad găsisese mijlocul să fugă.

Smulsese - după cum se spunea într-un cântec - sabia unui ienicer; dăduse o luptă aprigă pe ziduri; sărise de la o înălțime amețitoare în valuri; înotase ore și ore în șir pe vreme de furtună, și, agățându-se în cele din urmă de o corabie genoveză, se întorsese cu bine în țară. Aici, părintele său, Dracul Voievod, împreună cu alți vrăjmași de moarte ai sultanului, între care cel mai de frunte era românul Ioan Corvin de Hunedoara, reîncepuseră luptele contra forțelor otomane invadatoare.

Cetele românești luau tocmai cu asalt cetatea Giurgiului, clădită pe o insulă din Dunăre de tatăl lui Vlad Dracul, bătrânul Mircea Voievod.

În cetate se găseau și o mulțime de fete, una mai frumoasă decât cealaltă, răpite pentru seraiurile otomane din Valahia. Iar printre ele se găsea, ca o floare între flori, o copilă, pe nume Ilincuța, atât de frumoasă cum turcii înșiși recunoșteau că nu mai văzuseră prin toată lumea pe unde colindaseră, adunând mii și zeci de mii de cadâne. Pe această fată, subașul - guvernatorul de ținut care ținea cetatea - hotărâse să o ducă în dar sultanului Murad al II-lea, tatăl lui Mohamed, ca să-și mai mângâie, privind-o, bătrânețele, și să-și mai îndulcească inima asprită de lupte.

Subașul nădăjduia ca, după un asemenea dar, să fie răsplătit cum se cuvine, fie cu bani, fie cu o înaintare, așa cum se obișnuia.

Atâta că fata era nu numai frumoasă, ci și isteță. Prinzând de veste că osmanlâii din cetate nu mai puteau ține piept mult timp atacurilor înverșunate ale românilor și că puseseră de gând să se strecoare afară din cetate, printr-o ieșire tainică, s-a urcat într-o turlă și a făcut semne valahilor. A făcut însă niște semne atât de limpezi, încât atunci când turcii, în frunte cu subașul, au încercat să iasă, în fața lor l-au găsit pe Vlad, feciorul Dracului Voievod, cu oștenii săi.

Alături de Vlad se afla un boier bătrân, de țară, foarte viteaz și foarte învățat, pe nume Pietru, fost ban al Jiului sub Vlad Dracul și care colindase ani îndelungați pe la Bizanț, prin tărâmurile turcilor, tătarilor, polonezilor, germanilor, venețienilor, genovezilor și ale altor popoare. Boierul acesta îl școlise pe Vlad când era mic.

În ceata lui Vlad se mai găsea și fratele acelei fete frumoase, furate și ascunse în cetate, al Ilincuței, un oarecare voinic Brad. Iar subașul, comandantul cetății, nu era decât otomanul care pusese mâna, prin înșelătorie, cu ani în urmă, pe domnitorul Vlad Dracul și cei doi fii ai săi, închizându-l în temnița de la Galipoli.,

Subașul a fost răpus, otomanii lui la fel. Robilor li s-a dat drumul, și fetele răpite s-au întors pe la casele lor. Numai una dintre ele a mai întârziat câteva zile, înainte de a se reîntoarce în sătucul său. Aceasta a fost Ilincuța, îndrăgită de fiul domnitorului.

Înainte de a se despărți, Vlad i-a făgăduit fetei că va veni după război să o ducă la Târgoviște și să o ia de soție.

O îndrituia la această cinste nu numai frumusețea neobișnuită și curăția ei, ci și ajutorul pe care îl dăduse domnului țării, într-o împrejurare atât de grea.

Întorcându-se deci acasă, la vremea convenită Ilincuța a dat naștere unui prunc sănătos, bălai și voinic. Tatăl, aflând fericita știre, i-a trimis vești și daruri, chiar prin fratele ei, Brad, numit, între timp, pârcălab al nou-cuceritei cetăți.

În puține zile, trebuia, să ajungă și Vlad acolo. Dar vremurile s-au încruntat. Dracul Voievod a fost ucis. Și fiul său, Vlad - povestitorii nu știau să spună cum - a căzut din nou în ghearele turcilor și a fost zăvorât, cu lanțuri grele ia mâini și la picioare, în cea mai întunecoasă și mucedă celulă din temnița Egrigoz.

Pierderea cetății Giurgiu, a subașului și a preafrumoasei fete, Ilincuța, pe care-o aștepta în haremul său, l-au întârâtat și l-au mâhnit într-atâta pe bătrânul sultan Murad,

încât, după ce a zăcut un timp, negru de supărare, s-a ridicat de pe divan și a răcnit vizirului, pașilor și beilor să-l aducă, de unde or ști, pe copila aceea scăpată din cetate și pe pruncușorul ei.

Pe fată voia măritul sultan, în nemărginita sa milă, s-o azvârle ienicerilor, iar pe copil să-l taie în bucățele, în fața ochilor lui Vlad, cel ferecat la Egrigoz.

Înspăimântați de răcnetele sultanului, cu multă oboseală și cheltuială, pașii și beii au reușit, până la urmă, să afle locul unde se ascunseseră fata și copilașul ei. La aceasta au fost ajutați de niște neguțători greci, vicleni, dar cu multă trecere pe atunci în Valahia.

Numai că, înainte de a ajunge acolo achingiii, sătenii au apucat să-l ia pe copil și să-l ascundă într-o scorbură de copac.

Cât au colindat achingiii pădurea, copilul - parcă înțeleș cu aceia ce voiau să-l salveze viața - a tăcut chitic.

Ilincuța însă nu s-a putut ascunde într-o scorbură de copac, și - rugându-se de toți să aibă grijă de copil, până-l va afla tatăl său, ca să nu cadă în mâinile vrăjmașilor și să ajungă batjocura lor - s-a aruncat cu capul în jos, într-o vâltoare a râului. Pietrele de pe fund i-au sfărâmat țeasta, iar trupul i l-au scos la mal valurile.

Oamenii au plâns-o pe fată, așa cum îi plângeau pe toți cei oropsiți de turci, însă, de la o vreme s-a răspândit o veste, și anume că Vlad cel încuiat și ținut în lanțuri la Egrigoz, sătul de suferințe, a mărturisit turcilor că nu mai crede în puterea creștinilor și trece de partea puterii otomane.

Se mai spune că Vlad ceruse mila sultanului. Și acesta - neuitând pagubele ce i le făcuse, și mai cu seamă pe frumoasa fată pe care o pierduse din pricina lui - s-a înduplecat numai pentru că avea nevoie de un braț tare împotriva lui Ioan Corvin de Huniade, dușmanul lui cel mai de temut, iar pe Vlad îl știa oricine că era de o vitejie fără seamăn.

Dobândind mila sultanului, Vlad a mai cerut să i se dea voie să învețe meșteșugul de luptă al călăreților - spahiilor, ienicerilor - pedestrilor și al cetelor de jaf ale achingiilor.

Vlad a făcut toate acestea doar cu scopul de a cunoaște obiceiurile armatei turcești, cu care avea de gând să se răfuiască mai târziu.

Găsind apoi, pentru a doua oară, mijlocul de a fugi, îndrăznețul fiu de domn alergase în satul unde știa că o lăsase pe Ilincuța cu pruncușorul ei. În sat n-a aflat Vlad decât crucea Ilincuței, alături de care a îngenuncheat, rugându-se pentru odihna sufletului ei neîntinat, iar un păstor i-a povestit cum l-a văzut pe pârcălabul Brad plecând, după ce sora lui se prăpădise, cu copilașul în brațe, spre asfințit, nu știa nimeni unde.

În Valahia nu mai putea să întârzie Vlad. A pornit deci călare, întâi spre răsărit, unde stăpânea, în Moldova, Bogdan al II-lea, cu al cărui fiu, Ștefan, s-a împrietenit, apoi spre asfințit, la Ioan de Hunedoara, căpitanul suprem al oștilor române și maghiare din Transilvania, care pregătea un nou război cu turcii.

După cum se zvonea și cum nădăjduia poporul din Transilvania, Vlad urma să se coboare cu oaste și să-l gonească de la Târgoviște pe Vladislav cei Viclean.

La rândul său, Vladislav, nestând cu mâinile în sân, aflase prin iscoade că un trimis al lui Vlad îl căutase pe pârcălabul Brad, cerându-i vești.

Punând iscoade la tot pasul, Vladislav apucase în mâini un răvaș al pârcălabului Brad, prin care acesta îi răspundea lui Vlad că fiul Ilincuței este la adăpost, în mânăstirea Tismana, sub straja și sub îngrijirea fostului ban al Jiului, Pietru. L-ar fi păstrat la el, dar s-a temut că, fiind fratele Ilincuței, i s-ar fi dat prea repede de urmă.

Boierul Pietru îl păzește ca pe ochii din cap. Copilul este puternic, îndrăzneț și îndemânat ca tatăl, însă moștenește frumusețea și gingășia mamei. A învățat de toate, ca orice

fiu de domn. Știe sârbește, bulgărește, turcește, tătărește, nemțește, ungurește și, bineînțeles, limba cea dulce, ca glasul de mierlă, a valahilor. Zboară cu calul asemeni unui șoim și știe să mânuiască arcul, sulița, sabia și ghioaga, ca un bărbat în lege. La nevoie se poate apăra singur. N-are nevoie de nimic. Totuși, punga cu galbeni pe care i-a trimis-o îi va prinde bine.

Copilul nu cunoaște taina nașterii sale, ca să nu se dea cumva de gol fiind, la urma-urmelor, tot numai un copil.

Taina i se va dezvălui la timp, când va veni domn pe scaunul părintelu său, așa precum cere poporul.

Vladislav, după cum i se poruncise de la Poartă, trimisese grabnic scrisoarea padișahului Mahomed, care, la rândul său, dăduse poruncile convenite marelui vizir, iar acesta căpeteniei de achingii.

Mahomed îl întrebase deslușit pe căpetenia achingiilor de ce nu-și îndeplinise porunca și de ce nu-i adusesese cu sine pe băiatul lui Vlad.

Dacă l-ar fi avut în mână pe fiul lui Vlad, l-ar fi amenințat pe tată că-l ucide copilul; l-ar fi putut ține în frâu pe acest tânăr valah, care se dovedise atât de primejdios. Ba, poate ar fi găsit până la urmă chiar vreun mijloc să-l silească să lupte de partea sa și împotriva lui Ioan de Hunedoara.

- De ce nu mi l-ai adus? Își repetă întrebarea sultanul, și pe obrazul lui fin se iviră niște crețuri mărunte, rău prevestitoare pentru achingiu, în vreme ce mâna sa cu degete subțiri și încărcate cu inele i se încleșta instinctiv pe mânerul scump al hangerului.

Căpetenia achingiilor își blestemă ceasul când căpătase însărcinarea aceea în Valahia, voia să răspundă, și nu știa ce. Ședea în genunchi, cu mâinile încrucișate pe piept, de parcă se ruga în geamie, și tremura.

Din clipă în clipă, Mahomed putea să izbucnească, iar limba achingiului parcă era lipită de cerul gurii.

- Lumină a răsăritului... slăvite padişah, izbuti el să îngaime, ridicându-şi braţele, aplecându-şi-le apoi fulgerător şi izbindu-se cu fruntea de podele. Minţii tale strălucite - ca şi ochiului vulturului - nu-i scapă nimic. Dar eu... păcătosul... nu ştiu cum s-a făcut... când am ajuns acolo, copilul cred că fusese vestit, şi fugise... Nu l-am găsit decât pe bătrân... l-am chinuit pe călugări şi pe săteni... Nici unul nu mi-a mărturisit nimic... Alah să-i pedepsească pe ghiauri! Bătrânului i-am pus picioarele pe jăratec... Degeaba... Totul a fost degeaba... oftă el din băieri.

Sultanul însă părea că nu-i mai ascultă. Îşi întorsese capul încolo. Privea îngândurat pe fereastră.

Toamna era destul de târzie şi cerul se vedea tulbure. Pe terasa din faţa ferestrei vântul aducea cu sine, în cortegii foşnitoare, frunze galbene şi uscate din copacii tot mai dezgoliţi ai grădinilor împărateşti. Dincolo de portalul înalt, împodobit cu minunate sculpturi persane, se vedea marea zbătându-se sub biciuirea aspră a vântului şi se auzea gemând înfundat.

- Poate că vreunul dintre achingii o fi destăinuit ceva pentru aur ghiaurilor, puse deodată paie peste foc marele vizir, care avea ciudă pe mai-marele achingiilor, fiindcă i se păruse că nu-i adusese destule daruri din Valahia

Ochii lui Mahomed sclipiră. Pe faţa lui, altfel stăpânită, se ivi o fulgerare aproape sălbatică de cruzime.

- Cu astfel de oameni - îşi întrebă el paşii şi beii din jur, arătându-l pe achingiu - vreau eu să iau în stăpânire întâi Valahia şi apoi întreaga Europă, aşa cum i-am jurat părintelui meu, Murad, pe patul de moarte? Am cucerit Constantinopolul, şi am în faţă numai buturuga asta valahă. Dar nu pot să-mi trec carul armatelor peste ea, deoarece mă tem să nu-mi răsară în spate alt Mircea cel Bătrân sau Vlad Dracul. Sântem destul de păţiţi. Şi un achingiu încercat nu este în stare să-mi aducă un copil, un blestemat de copil, pe care tatăl meu şi cu mine îl căutăm de zece ani.

Bine spunea marele vizir. Nu ne putem gândi decât la vânzare. Iar vânzarea se plătește. Pentru că nu-i avem pe vinovat, va plăti mai marele său.

- Dar eu... dar eu... se îngrozi achingiul, simțind cum îi da târcoale moartea. Eu... după ce-am ars și-am jefuit Craiova, am izbutit, în cele din urmă, să-l prind și să-l aduc aici... În mâna luminăției tale, pe pârcălabul Brad. El trebuie să-l fi ascuns pe băiat. Și am mai adus... Încercă să zâmbească, silit și unsuros, ca să-l îmbuneze pe padișah... am adus pentru luminăția ta... o fată... Roxana. Are cel mult treisprezece ani și este foarte frumoasă... Atât de frumoasă că... poate că nici iubita lui Vlad... n-a fost atât de... atât de...

Înghiți fiindcă i se pusese un nod în gât, văzându-l pe sultan cum se foia neliniștit pe pernele de mătase vișinie de pe divanul scund, pe care sta cu picioarele încrucișate sub el, după obiceiul turcesc, cum își mângâia tot mai mânios barba și cum îi luceau în cap ochii verzi și întunecați. Începu apoi să vorbească mai repede, din ce în ce mai repede, înghițind uneori parte din cuvinte.

Deși era un om spătos, cu o mustață pe oală, lungă, care în mod obișnuit îi da o înfățișare impunătoare, căpetenia achingiilor, în timp ce vorbea, se roșea văzând cu ochii și se făcea tot mai mic.

Vocea lui plângăreță, pierzându-și din ce în ce grosimea, ajunsese scâncită, ca de copil.

Privirea tânărului sultan, semănând cu aceea a anumitor șerpi, care-și încremenesc victimele înainte de a se apropia de ele, sâsâind, și a le înghiți în cea mai deplină liniște, i se părea achingiului că-l ucide ea singură, înaintea călăului.

Deodată își pierdu orice stăpânire. Înțelese că se zbătea zadarnic. Hohotind de un plâns jalnic și caraghios, se aruncă din nou pe lespezile de marmură albă, lucioasă, cât era de lung, și începu să se târască pe brânci, încercând să ajungă până lângă divan și să-l sărute lui Mahomed talpa

papucului roșu, țesut cu fir de aur și cu vârful îndoit în sus ca un bot de corabie.

Lacrimile îi udaseră mustețele, făcându-le și mai pleoștite, ceea ce ar fi putut stârni râsul oricui, dacă n-ar fi fost o situație atât de îngrijorătoare.

- Iertare... iertare... luminăția ta... slăvite... marele nostru... bolborosea achingiul, încercând să înduplece inima de fier a lui Mahomed, să-l dobândească iertarea. N-am nici o vină... soarele nostru... Nu știu cum ne-a scăpat copilul... Eu am făcut tot ce-am putut... Am adus pentru harem... o fată... o fetiță, Roxana... frumoasă... frumoasă... foarte frumoasă... Iertare...

Nu mai avu timpul să adauge nimic. La o simplă mișcare din deget a lui Mahomed, o ușă se deschise. Alți doi bărbați negri, uriași, aproape goi, intrară. Unul îl apucă de ceafă pe căpetenia achingiilor, altul îl prinse de partea dinapoi, umflată, a șalvarilor galbeni și scumpi, de mătase. Cel dintâi îi smulse și sabia. Și într-o clipă pieriră, fără zgomot, împreună cu el, pe aceeași ușă mascată pe unde intraseră.

În încăpere se făcuse o asemenea tăcere, încât de-afară se auziră vântul fluierând pe deasupra mării și valurile ei frământate oftând și gemând, ca un om chinuit și bătut de călăi.

Nici unul nu se mai mișcă de la locul său. Fiecare rămase înțepenit acolo unde se afla, așteptând să vadă ce-o să se mai întâmple și dacă nu vor avea și alții de suferit.

Mahomed își aruncă însă privirea, liniștit și visător, pe fereastră, ca și cum n-ar fi fost tot el acela care, cu câteva clipe mai înainte, hotărâse moartea unui om de credință al său, pentru o vină pe care nici nu era sigur dacă acesta sau altul dintre oștenii lui o aveau. Căci n-ar fi putut nimeni dovedi că vreunul dintre achingii trădase planul expediției, ceea ce știm foarte bine că nici nu era adevărat.

În cele din urmă își întoarse capul spre marele vizir și-i porunci:

- Veți căuta - vă dau cel mult o lună răgaz - să-l găsiți pe băiatul acela. Avându-l în mâini pe copilul la care, după câte îmi pot da seama, Vlad ține nespus de mult, îl vom lega de mâini și de picioare pe tată. Copilul trebuie găsit viu sau mort, dar cel mai bine e viu. Sămânța diavolească a lui Mircea cel Bătrân trebuie să dispară. Altminteri, marea noastră împărăție nu poate înainta spre Europa...

Beii, pașii și marele vizir, la fiecare cuvânt al sultanului, dădeau din capete, mărturisind prin aceste semne că sânt întru totul de acord cu poruncile lui și gata să facă orice le va sta în putință ca să-l îndeplinească voile.

- Deci nu mai mult de o lună vă dau pentru asta, le repetă sultanul, făcându-l pe toți să îngălbenească, căci nu era, de fapt, nici unul dintre ei sigur că ceea ce nu se putuse face vreme de aproape zece ani se putea realiza numai în treizeci de zile. Și-acum, plecați! le arată cu degetul mic al mâinii drepte ușa din mijloc.

Străjerii surzi și muți, deși nu-i auzeau cuvintele, îi înțelegeau și cele mai mici semne.

Beii și pașii se buluciră pe ușă, fluturându-și șalvarii și apripile largi ale caftanelor de toate culorile. Cel din urmă păși spre ușă marele vizir. El ieșea de obicei ultimul, fiindcă uneori sultanul îi mai rostea câte un cuvânt ce nu trebuia să fie auzit și de ceilalți.

Tot așa se întâmplă și de data aceasta.

- Să vie dansatoarele caucaziene! îi porunci, mai înainte ca marele vizir să fi ieșit cu totul pe ușă.

- La porunca luminăției tale! se întoarce sfetnicul, cu o iuțeală neobișnuită, și mai ales nepotrivită nici cu vârsta și nici cu rangul lui, bucuros că sultanul nu era supărat și pe el.

Le bătu străjerilor din palme, și ei pricepură.

Ieșiră și rămaseră de pază de partea cealaltă a fiecărei uși. Peretele din stânga, căptușit cu faianță de culoarea peruzelei, se deschise. O ceată de tinere fete, una mai

gingașă decât alta, îmbrăcate în șalvari subțiri de tul, cu centuri de mătase strânse pe mijloc, având în jurul pieptului câte o eșarfă de culoarea ciocului de porumbel și în păr câte o floare, intrară sfioase în încăpere, se înșiruiră în fața sultanului și se lăsară astfel câteva minute privite în tăcere.

Dintr-un loc nevăzut, răsunară câteva bătăi discrete de tobă. Un flaut se tângui. Instrumentele cu coarde, ciupite repede, începură o melodie sprintă, și fetele acelea gingașe, asemenea atâtor fete aduse de prin toate țările pe unde cutreierau, ucigând și prădând, trupele de ieniceri, spahii și achingii ai sultanului, începură să danseze.

Pe obrazurile lor răsăriră un fel de zâmbete palide de porunceală, ca niște raze de soare sărmene căzute pe florile ce cresc în umbra pădurilor.

Pe sub zâmbetele și sulimanurile groase, de pe chipurile lor fragede și tinere, se putea însă citi o tristețe, o deznădejde de moarte și un început de ofilire pretimpurie, ca urmare a vieții petrecute în aerul închis și încărcat de parfumuri, din închisoarea cu gratii de aur a femeilor sultanului numită harem.

Într-un târziu, sultanul căscă plictisit. Melodia încetă. Fetele, cu plecăciuni umilite, călcând în vârfurile picioarelor, sunându-și tainic brățările de la încheieturile mâinilor și picioarelor, pieriră din nou în colivia lor, dincolo de zidul îmbrăcat în faianță.

Marele vizir deschise ușa:

- Ce mai dorește preaînaltul nostru stăpân și binefăcător? Întrebă slugarnic, întinzând, din barba stufoasă, o gură până la urechi.

Sultanul rămase o clipă pe gânduri, privind marea și ascultând cântecul trist al vântului ce suiera pe deasupra ei. Se întoarse spre marele vizir, surâsând lacom și crud, și-l porunci:

- Să vină roaba cea nouă, adusă de căpetenia achingiilor din Valahia!

CU CURAJ, ÎNAINTE, BĂIEȚI!...

Calul înainta destul de greu peste troienele de zăpadă. Drumul urca pieptiș prin pădure. Ninsese trei zile, acoperind urmele lăsate de achingii cu căruțele și cetele lor de robi. Totuși, ici și colo se mai zărea câte un rest de veșmânt sau chiar de corp omenesc, dezgropat și târât prin zăpadă de lupi.

Inima i se încrâncena Băiatului în piept tot mai mult. Se vedea limpede că o mulțime de robi osteniți, înghețați sau bolnavi, care nu mai putuseră merge, fuseseră uciși de achingii, și fiarele le sfâșiaseră trupurile.

Noaptea trecută ninsoarea contenise și începuse să geruiască. Zăpada se întărise ca fierul și scârțâia.

Băiatul, îmbrăcat într-un sumăiaș țărănesc, purtând o căciulă albă pe cap, iar în picioare cizme bătute cu ținte de alamă, lucitoare, își tot îndemna calul, cercetând din ochi, mâhnit peste măsură, acele cutremurătoare rămășițe ale robilor ce trecuseră pe acolo.

Dintr-o dată, calul se opri sforăind. Băiatul bănuia că trebuie să fie vreun lup prin apropiere, dar își păstră stăpânirea și, după ce își pipăi arcul de la oblânc și cuțitul de la brâu, își îndemna calul cu blândețe, ca de obicei, bătându-l ușor cu palma peste grumaz, ca să-l liniștească. Încercă să-l convingă să meargă mai departe.

- Trebuie să-l găsim, Negrule, pe pârcălabul Brad și pe Roxana, chiar dacă ne vor sta în cale lupii sau achingiile. Nu vrei să mă ajuți? Își întrebă el calul, vorbindu-i ca unui om, pentru că în mintea lui de copil își închipuia că Negru îl

înțelege, dar nu-i poate răspunde cu vorbe fiindcă este lipsit de grai. Nu ți-e dor de Roxana?

Și cum calul necheză tocmai atunci de câteva ori, prelung, copilul crezu că i-a răspuns:

«Desigur că mi-e dor, dar nu vezi că o căutăm degeaba, de aproape trei săptămâni? Și prin pădure nu auzi cum urlă mereu lupii? Fiarele se apropie câteodată atât de mult de noi, urmărindu-ne din dosul copacilor, cu ochii lor lucitori, încât îți mărturisesc ție, prietenul și stăpânul meu, că mă cuprinde frica.»

- Nu-ți fie frică, Negrule! Îl bătu din nou pe grumaz Băiatul, încercând să-i dea curaj. Este adevărat că încă de când am părăsit Craiova pustită și conacul de lemn al lui Mircea cel Bătrân, pe care l-am găsit ars până la temelie, urletele lupilor ne însoțesc. Iarna e grea. Și lupii flămânzi. I-am auzit și toată vremea cât am stat la stâna aceea unde ne-am ospătat și ne-am odihnit peste noapte. Cred că trebuie să fie și acum mai mulți pe undeva prin apropiere. Uneori mi se pare, ca și ție, că le zăresc ochii furioși din dosul unor trunchiuri de copaci sau al câte unei tufe încărcată cu nea. Am și văzut două căprioare speriate, țîșnind prin fața noastră, și un iepuraș hazliu dându-se tumba prin zăpadă. Dar tata, Negrule, ne-a învățat să nu ne fie frică de nimic. Să facem fața cu curaj oricărei încercări. Uite, m-am și gândit că, dacă ne vor încolți lupii, va trebui s-o luăm înapoi la goană. La vale îți va fi mai ușor să fugi, râse copilul. Afară de asta, n-am la oblânc arcul și tolba cu săgeți? N-am și o pungă cu pietre și praștia? Și tu nu știi că eu ținesc destul de bine și cu săgeata, și cu piatra? Mai prost este cu cetele astea de achingii, care aleargă de colo până colo, ca niște turbați. Jefuiesc, ard satele, și văd că adună o mulțime de băieți și chiar de fete, de vârsta mea și a Roxanei. Oricum, noi trebuie să mergem înainte, să-i căutăm pe Roxana și pe pârcălabul Brad! Haide, Negrule, haide, fii curajos și ascultător!

Tonul lui blând îl hotărî pe armăsar să plece mai departe. Porni la pas, dar tot neliniștit și cu urechile ciulite.

Nici habar n-avea copilul care era în șa că toată vânzoleala aceea a cetelor de achingii nu fusese stârnită decât de dorința sultanului Mahomed de a pune mâna pe el.

Căpetenia achingiilor, fiindcă nu fusese în stare să-l aducă la Constantinopol, în fața sultanului, zăcea pe fundul Bosforului, cu un bolovan de gât, iar peștii și racii îi umblau pe sub cămașă și prin șalvari.

Domnitorul Vladislav nu mai avea nici el somn. Făgăduise aceuia care-l va prinde pe copil o căciulă cu ducați de argint, bătută în hărăghia cea nouă a sașilor de la Brașov.

O! Dacă ar fi reușit oamenii lui să-l prindă pe fiul lui Drăculea și să i-l aducă legat, domnia sa ar fi rămas netulburată. L-ar fi trimis îndată pe copil sultanului. Sultanul l-ar fi închis la Galipoli, în locul unde stătuse înainte părintele său. Apoi l-ar fi amenințat pe Vlad din Transilvania că, de nu se potolește, îi va ucide feciorul, punându-l mai înainte la chinuri.

Și Vlad, cât e el de Vlad, cât e de feciorul Dracului și cât o fi trecut el marea înot, pe vreme de furtună, știe că nu se glumește cu Mahomed.

Mahomed se pricepe la chinuri, cum nu s-a priceput nimeni. Ferească Dumnezeu și toți sfinții câți i se găsesc în preajmă să ajungi în mâinile lui Mahomed, și el să vrea să te chinuiască!...

Visul acesta era frumos din cale-afară. Avea doar un cusur, că nu se împlinea. Și Vladislav rățăcea noaptea prin palatul domnesc de la Târgoviște, călcând ca o stafie pe lespezile de piatră, având o făclie în mână și sperându-și slugile, frământat el însuși de o spaimă fără pereche și de-o ură de moarte împotriva lui Vlad și a copilului său.

Deoarece Băiatul nu cunoștea frământările lui Vladislav și habar n-avea că, vreme de zece ani, fusese căutat de doi sultani - dintre care unul era vestitul Fatih, cuceritorul

Constantinopolului - își îndemna înainte calul, vorbindu-l mereu de Roxana:

- Cine știe pe unde-o rătăci, sărmana! O fi flămândă. I-o fi frig. N-o avea unde dormi. Trebuie s-o găsim...

După ce supraviețuitorii măcelului săvârșit de achingii la Tismana, ajutați și de alți oameni de la stânele și din pădurile învecinate, îi înmormântaseră pe toți cei uciși în ziua aceea de pomină, făcându-le slujbele de trebuință, Băiatul plecase călare s-o caute pe Roxana. Voia s-o mângâie pentru pierderea tatălui său și, în sine, deși era mai mic ca vârstă decât fata, se hotărâse s-o ia sub ocrotirea lui.

Ajungând la casa Voicului, o găsisese arsă.

Nici astăzi nu putea să-și dea prea bine seama cum de nu se întâlnise cu achingiii, în vreme ce gonia spre Tismana. Adevărul era că achingiii se încrucișaseră cu el pe drum. Băiatul le auzise și urletele, însă, în fierbințeala călăriei, crezuse că acestea răsunau din sat și că erau strigătele de durere ale oamenilor chinuiți de turci. El trecuse pe una dintre laturile muntelui, scurtând drumul prin niște locuri prăpăstioase, iar turcii o luaseră pe drumul cel bun, ce ocolea muntele. Și, pe când el se găsea la Tismana, îngenunchea la căpătâiul Bătrânului, năvălitorii ardeau locuința Voicului. Și căpetenia achingiilor, încântat de frumusețea Roxanei, o urca pe șaua lui, s-o ducă în dar sultanului.

Nimeni dintre cei rămași cu viață nu văzuse când o înșfăcase achingiul pe fată. Și nici între cei morți, când îi îngropaseră oamenii, fata nu fusese găsită. Asta i-a făcut pe unii să creadă că ea, cu alți doi-trei copii câți lipseau dintre morți, ori au izbutit să se ascundă prin păduri, ori au fost luați robi de turci - ceea ce era adevărat.

Băiatul însă rămăsese cu nădejdea că fata o fi reușit să se salveze. De aceea o căutase pretutindeni, la fel ca și pe pârcălabul Brad.

La stâna unde poposise în timpul nopții, ciobanii îi povestiseră că mai mulți copii, duși de achingii peste Dunăre, izbutiseră să scape. Copiii, ca și alți fugari de la turci, trecuseră fluviul pe gheață. Dar neștiind încotro s-o ia, ca să nu-i întâlnească iarăși pe călăii lor, rătăcesc pe coclauri. Oamenii îi adună pe câți îi găsesc, dar cei mai mulți pier fără ajutor, fiindcă locurile sânt pustiite de dușmani, iar iarna este nespus de grea.

Băiatul se apropia cu calul de Piscul Voinicilor, pe unde auzise că s-ar afla niște copii fugari. De acolo, de sus, se deschidea o priveliște de basm.

Vremea fiind atât de geroasă, apele înghețaseră bocnă. Din Piscul Voinicilor se vedea, drept în față, Dunărea, cu albia ei plină de sloiuri mari, învălmășite unele peste altele și încremenite apoi cu toatele, ca prin voința puternică și neînțeleasă a unui vrăjitor. Spre dreapta scânteia, în schimb, alb și lucios, ca o oglindă, Jiul, care în locul acela se varsă în Dunăre. Iar spre stânga se vedeau bălțile Potelului, întinzându-se de la vechea așezare a călăreților lui Mircea cel Bătrân, până departe, hăt, la Gura Padinii și spre cetatea ce se afla încă atunci la Orlea, pe malul fluviului.

Pe culme domnea o liniște adâncă. Nu se auzeau decât copacii trosnind de ger.

Totul era alb, neînchipuit de alb. Numai un fum cenușiu-albastru, ridicându-se domol în văzduh, dincolo de Dunăre, păta albul acela neîntinat.

Băiatul își duse palmele la gură, făcându-le pâlnie, și, înălțându-se puțin în scări, strigă, rotindu-și încet capul de la stânga spre dreapta:

- Eeheeee!... E cineva pe-aici?... Eheeee!

Glasul lui încă subțire, dar destul de pătrunzător, se auzi până la țărmul Dunării și prin toată pădurea, până dincolo de Jiu și de cetatea romană ruinată, Orlea.

Ecoul îi răsfrânse vocea și se întoarse la el, parcă în salturi, prin aerul înghețat:

- E... e... e... ci-ne-va... ei...

Băiatului îi veni să râdă, ascultându-și ecoul glasului, și se pregăti să mai strige o dată, când calul se agită și se întoarce neliniștit

- Ce e, Negrule? se lăsă Băiatul în șa, râsând cu poftă.

Pofta de râs îi pieri însă numaidecât, pentru că, din partea de unde venise el, se auzi un zgomot de copite, nechezat de cai și glasuri groase de bărbați, îndemnându-se pe turcește:

- Înconjurați-l și prindeți-l.

Nu băgase de seamă, când urca prin pădure, că, în dreapta movei - priveghind partea aceea a Jiului pe unde oamenii puteau trece cu săniile - stăteau la pândă câțiva achingii.

Achingiii erau foarte șireți și încercați în treburi din acestea. Doi dintre ei, călări, coborâră repede pe o potecă, pe unde puteau ieși ușor înaintea Băiatului. Alți doi soseau din urmă.

- Să nu-l scăpăm! răcnea unul dintre cei care goneau din jos, având în mână dreaptă, ridicată, o sulită lungă, cu un vârf ascuțit, ce lucea argintiu. Să nu-l scăpăm!... repetă el, îmboldindu-și calul cu pintenii, ca să-l zorească la deal.

Ca și cum ar fi fost un războinic încercat, deși era prima bătălie adevărată pe care o da în tânăra lui viață, Băiatul nu văzu altă scăpare, decât aceea de a merge tot înainte, încercând să răzbată cu Negru printre cei care-i ațineau drumul.

Îi șopti deci calului:

- Negrule, acum i-acum, du-mă ca vântul și ca gândul! Să nu te oprești, orice-ar fi!...

Dete drumul larg frâului, strânse spinarea calului între pulpe și, în același timp, ridică arcul de la oblânc. Își puse tolba la îndemână și, scoțînd din ea o săgeată, o așeză în strună.

Nici nu și-ar fi putut închipui copilul că aveau să-l fie atât de curând folositoare învățăturile Bătrânului în arta luptei cu arcul.

Calul, simțindu-se strâns între pulpe și cu frâul liber, necheză lung și răsunător și porni în galop.

Drept înaintea sa, la cotitura drumului, se apropiaseră achingiii, cel cu sulița în mână și soțul său, cu un arc întins, gata să tragă.

Băiatul nu mai stătu pe gânduri. Ținti pe arcaș, așa cum îl învățase Bătrânul, întinse bine struna, și, când îi dete drumul, săgeata porni vâjîind.

Teamă îi era. Dar nu că îl vor ucide achingiii, ci că nu îl va nimeri pe cel țintit și va cădea în mâinile lor. Trase, și pentru o clipă închise ochii. Era întâia oară când își întindea arcul spre un dușman. Când îi redeschise, achingiul se ținea cu amândouă mâinile de nas, unde i se înfipsese săgeata, și răgea de durere. Calul otomanului, scăpat din frâu, se întoarse. Partea foarte umflată a șalvarilor achingiului îl ispiti pe copil. Mai puse încă o săgeată în arc și îl ținti în șalvari.

Achingiul duse mâna la spate și tipă tare. Calul se sperie, făcu un salt într-o parte, și otomanul, scăpând din șa, se prăvăli prin zăpadă, la vale, de-a rostogolul. Celălalt achingiu, roșu la obraz și cu turbanul căzut pe ochi, își repezi către băiat sulița. Dar băiatul era sprinten și își aplecă fruntea, lipindu-și-o de grumazul calului. Sulița îi trecu pe deasupra. Vru să-i răspundă și el cu o săgeată. Din galopul calului nu nimeri însă tolba, ci sacul cu pietre pentru praștie. Pipăind cu degetele, apucă o piatră mai colțuroasă, și-așa cum arunca în ulii, la Tismana, când veneau la cotețele porumbeilor, îl izbi pe achingiu într-un ochi.

Turcul nu mai văzu. Bătu văzduhul cu mâinile. Scăpă și el din șa și se duse de-a dura.

Văzându-i pe cei doi dușmani din față căzuți, dar știind că mai sânt încă doi în spate, copilul îi şuieră calului:

- Haide, Negrule, înainte, poate izbutim să scăpăm...

Calul își întoarse spre el capul, cu ochii mari, inteligenți, necheză și o porni la vale cu asemenea iuțeală, cum nu mai alergase niciodată.

Crengile de la marginea drumului îl loveau pe Băiat peste frunte. Zăpada scuturată de pe ele o simțea rece, topindu-l-se pe lângă gulerul sumăieșului și prelingându-i-se pe spate.

Dar ce însemnătate mai aveau toate astea, când auzea din spate tropotul cailor dușmanului? Întoarse capul și văzu că achingiii rămăseseră mult în urmă. După el, nu veneau decât cei doi cai ai achingiilor pe care-l doborâse Băiatul - țintindu-l pe unul în nas și... în șalvari, și pe celălalt în ochi. Caii, fără povară, se țineau după Negru.

Totuși, Băiatul nu-și încetini goana. Dimpotrivă, o înteți, zorind și mai mult calul, vrând să pună o cât mai mare distanță între el și turcii care voiau să-l prindă.

Calul coborâse de pe deal, ajunsese în câmpie și o porni către bălți. Ceilalți doi cai tropoteau în urmă. Turcii erau ceva mai departe. Îi auzea afurisindu-l, și de câteva ori le simți săgețile vâjîindu-i, când pe deasupra capului, când dintr-o parte, când dintr-alta.

Malul înalt al Potelului se și vedea. Dincolo de mal licărea gheața de pe baltă. Ca să o ia la stânga, însemna să piardă din timp și achingiii să-l ajungă.

- Fie ce-o fii își spuse. Haide, Negrule! Și, de la o înălțime mai mare de doi metri, sări pe gheață.

Gheața, când sări calul, pârai. Caii ceilalți se zvârliră și ei, și gheața, oricât de groasă fusese, începu să se crape. Apa chifti verzuie de dedesubt. Unul dintre achingii, nevăzând primejdia, se luă după copil. Dar calul începu să i se scufunde. Șalvarii săi largi i se umplură de apă. Calul

încercă să înoate, însă sloiurile îl împiedicau. Turcul începu să țipe:

- Alah!... Alah!... Sări, frate, și scapă-mă! îl ruga pe soțul său de pe mal.

Băiatul nu mai avea timp să se uite la turc, pentru că și copitele Negrului alunecau. Sloiul de gheață pe care se găsea calul se legăna. Apa îi crescuse până la genunchi.

- Haide, Negrule, nu te lăsa! îl îndemnă el. Să nu ne înecăm...

Calul făcu un salt. Se zvârli pe podul încă nerupt de gheață, cu ceilalți doi cai fără stăpân în urma lui. Malul din stânga era aproape. Din câțiva pași, fu lângă el. Sări din nou. Se cățăără. Și, iată-l, e pe țărm, salvat.

Așa crezuse el! Numai că al patrulea achingiu, și anume căpetenia lor, nu sărise pe gheață.

Fără să-l dea nici cel mai mic ajutor celui ce se afla în primejdie și îl implora să-l scape de la înec, el urmărise de pe mal toată zbaterea lui Negru pe gheață. Își pregătise în liniște arcanul, fiindcă era sigur că acesta era copilul căutat de sultan. Și, când Băiatul se ivi pe mal, cu un chiot sălbatic îl roti pe deasupra capului și-l azvârli. Lațul veni ca un trăsnet și cuprinse, peste brațe, trupul Băiatului.

- Aha, puiule de tigr, ai să-mi plătești scump loviturile pe care le-ai dat achingiilor! răcni el.

Băiatul simți cum i se strânge lațul în jurul mijlocului, făcându-i neputincioase totodată și brațele. Trăgând cu putere, achingiul îl smulse de pe cal și începu să-l târască, izbindu-l cu capul de zăpada zgrunțuroasă și învârtosată de ger.

Negru îl urma la un pas, neînțelegând la început de ce stăpânul lui se târăște pe jos, în loc să-i stea pe spinare.

Deodată - ce-i veni? - se înalță în două picioare și se repezi la calul pe care sta achingiul. Acesta se ridică și el în picioare. Amândoi începură să se muște. Achingiul vru să

prindă frâul, și scăpă capătul frânghiei. Atât îi trebui Băiatului, ca să se desprindă din laț!

Sări din nou pe spatele calului, care se liniști ca prin farmec, nechezând mulțumit și întorcându-și mereu capul către tânărul său stăpân.

Achingiul însă, din săriturile acelea neașteptate ale calului mușcat și, chiar izbit de câteva ori cu copitele de Negru, se răsturnase pe spate.

Băiatul, ager cum era, văzând întorsătura, își puse o săgeată în arc și, îndreptând-o spre pieptul achingiului, îi porunci, pe turcește, să ridice mâinile.

Neavând încotro, achingiul se supuse.

- Nu mă omorî! se milogi el. Și te voi răsplăti ca un pașă.

- Ține-l așa pe dihania de achingiu până venim și noi, auzi în clipa aceea Băiatul pe cineva strigându-l nu prea departe de malul bălții, din care celălalt achingiu, murat tot, cu armele pierdute în apă, izbutise, în sfârșit, să iasă, ținându-se de coada calului.

Nu trecu mult, și lângă Băiat se ivi, fugind cât îl țineau picioarele, un bărbat scund și gros, cu părul crescut în neorânduială po obraz, încălțat cu niște opinci mari, pe cap cu o căciulă uriașă, dar îmbrăcat încolo cu haine de târgoveț. Bărbatul ducea într-o mână o ladă și în alta un toiag noduros. Era însoțit - ceea ce îl miră peste toate pe Băiat - de un copil tot cam de vârsta lui, care ținea de lanț un urs mare, cafeniu. Ursul venea, alergând omeneste peste gheață, cu labelle lui mari, mormăind înciudat.

Caii strânși în jurul Negrului, și chiar Negru însuși, începură să sforăie, simțind ursul. Dar omul, care părea să fie un îmbлъnzitor de animale, apropiindu-se de ei reuși, prin mângâieri și vorbe prietenoase, să-i liniștească numaidecât.

Bărbatul se duse apoi lângă achingiul amenințat mereu de săgeata Băiatului și-i smulse, cu iuțea și fără multă vorbă, hangerul și celelalte patru sau cinci cuțite ce le avea înfipite în sileaf - brâul său roșu. Pe cel de-al doilea turc ce ieșise

din apă, dârdâind ca un câine, îl apucă de gulerul cojocului și-l trânti pe zăpadă lângă primul.

- Bun, acum dezbrăcați-vă! le porunci scurt la amândoi.

Turcii, codindu-se, începură să se roage să-i ierte. Bărbatul însă își ridică hangerul, și achingiile începură să-și scoată repede cojoacele, cămașile și rămaseră goi de la brâu în sus.

Hangerul lucea rece în mâna bărbatului și, la semnul acestuia, achingiile își scoaseră repede și șalvării, pantalonii de flanelă de dedesubt, colțunii și papucii cu talpa de-un lat de palmă.

- Acum aruncă-te și tu în apă și fă o baie rece, să-ți vină mintea la cap! se răsti la otomanul care rămăsese pe mal. Așa au făcut alți achingii de-ai tăi cu băiatul meu mai mare - azi este luna de când l-am îngropat - iar pe mine m-au luat cu sila, împreună cu copilul ăstălalt, să le cânt și să-i veselesc la o tabără a voastră din Bulgaria. Am scăpat însă trecând Dunărea de cu noaptea pe gheață. Adineauri, ieșind după curmătura aia de mal, te-am văzut cum te năpusteași asupra copilului ăsta. Ești un flăcău strașnic, îl laudă el pe Băiat. Hai, intră, turcule, mai repede, să-ți faci baia, cum te învață profetul...

Turcul se bățuia, tot sărind de pe un picior pe altul, chițâind de frig ca un șoarece.

- Mai repede! îi porunci omul, și, după uitătura lui, achingiul își dete seama că hangerul pe care acesta îl ținea în mână era gata să-l și izbească.

Sări în apă și începu să înoate.

- Dă-te și cu capul la fund... Îi strigă omul. Așa, acum ieși...

Achingiul nu mai așteptă și, încovoiat de ger, vru să se repeadă la haine.

- Nu, nu, îi hotărî soarta omul cel crunt. Goale, lovindu-le cu bicele pe spinare, ne-au gonit achingiile voștri înapoi nevestele, după ce ni le-au luat peste Dunăre. Goi veți pleca și voi. Și pentru cheltuială, iată, vă mai dau și asta! Și

Începu să-l izbească cu bățul noduros peste șale. Să vă duceți și să nu mai îndrăzniți nici să întoarceți capul, că va fi vai și amar de voi...

Osândiții icniră și, cu apa încă șiroind pe ei, o luară la sănătoasa, fugind de le sfârâiau călcâiele.

Băiatul descălecă. Nu știa dacă, după o asemenea întâmplare, trebuia să râdă sau să se întristeze.

- Cum te numești? îl întrebă bărbatul cel mustăcios, începând abia acum să zâmbească.

- Băiatul! Alt nume nu-mi cunosc... Achingiii mi-au omorât pe tata - zise, gândindu-se, bineînțeles, la Bătrân - și sora mea de suflet s-a pierdut... Acum pe ea o căutam.

- În vremuri din acestea nu ne mai mirăm de nimic, glăsui omul, privindu-l cu bunăvoință. Pe mine mă cheamă Tit, și pe copilul acesta îl strig Bucur. Noi, după cum vezi, jucăm ursul. În ladă mai avem un fluier, o lăută, o tobă și... câteva păpuși - ceea ce sânt încredințat că tu încă n-ai văzut. Dacă vrei, rămâi cu noi. În trei ne va fi tuturor mai ușor...

Copilul lui Tit se uită la Băiat rugător și, făcându-i semne din ochi, îl îndemnă să primească. Privirea aceea deschisă și prietenoasă îi plăcu Băiatului.

- Primesc, răspunse el, și se grăbi să strângă cu încredere mâinile noilor săi prieteni.

- Pentru că avem cinci cai, iar noi nu sântem decât patru, pe unul vom așeza bagajele, glăsui râsând Tit, arătându-le celor doi copii lada.

- Care patru? se miră Băiatul. Nu sântem decât trei... numai dacă socotim și ursul...

- Sigur, ursul! spuse Bucur. Este un animal învățat de noi să ne înțeleagă și să ne asculte. Tata l-a prins și l-am crescut de mic. Știe să călărească... Știe să stea și în picioare pe cal...

- Haide, moșnege, sus!... îi porunci Tit ursului, ca să-l încredințeze pe Băiat de adevărul celor spuse de Bucur.

Și ursul, care de altfel nici nu era moșneag, cu toată înfățișarea lui bătrânească, ci era foarte tânăr, nu așteptă să i se spună de două ori. Se avântă pe cal, prinzându-l-se cu amândouă labele de coamă.

Calul - acela care abia ieșise din apă - se scutură și începu să sforăie, rotindu-și ochii, speriat. Tit însă îl mângâie, îi vorbește cu glasul lui gros, odihnitor, de om obișnuit să crească și să îmblânzească animale, și calul, dându-și seama că nu-i pândește nici o primejdie din partea ursului, se liniștește.

Tit legă după aceea bine lada, cu arcanul achingiului, pe celălalt cal, și, când termină treaba le spuse copiilor:

- Gata. Putem porni. Cu curaj, înainte, băieți!... Încălecară cu toții și porniră voioși, în trap mărunț, de-a lungul bălții Poteluiui.

NEUITATA ÎNTÂLNIRE DIN RÂMNIC

- **H**a, ha, ha! se veseleau privitorii, unii ținându-se cu mâinile de pânțele, alții abia mai putându-și mișca fălcile și curgându-le lacrimi pe obraz de atâta râs. Ha, ha, ha!...

Tit avea un meșteșug, adus pare-se de el pentru întâia oară în Țara Românească,)uitat multă vreme, din cine știe ce pricini, după moartea lui), dar care în zilele acelea, la târgul din Râmnic, îi pusese pe toți în uimire.

Odinioară Tit fusese oștean. Căzuse prizonier la turci. Fusese vândut și ajunsese prin alte țări depărtate ale răsăritului. De acolo fugise cu o corabie venețiană până în marginea de asfințit a pământului. Umblase prin Franța, Germania și Spania, însoțind o ceată de cântăreți rătăcitori, numiți jongleri. Văzuse și învățase câte nici nu-i putea da nimănui prin gând. Între altele, se deprinsese să facă păpuși de lemn, îmbrăcându-le și dându-le înfățișări de boieri, călugări, târgoveți sau țărani. Păpușile le mânuia în fel și chip, făcându-le să vorbească (de bună seamă cu glasul lui, al lui Bucur și, în zilele din urmă, și cu acela al Băiatului), jucând cu ele diferite întâmplări hazlii.

Bărbații și femeile, câți erau în târg, își spuneau:

- Veniți să vedeți ceva nemaipomenit! Niște omuleți de lemn hazlii, care ies din spatele unei perdele de crengi, vorbesc și se mișcă, de juri că sânt vii. Doamne, câte se mai pot născoci!

În felul acesta, toți cei din târg, și mai cu seamă țăranii, meșteșugarii și neguțătorii se adunaseră în fața perdelei de crengi, din dosul căreia cei trei prieteni ai noștri își arătau

priceperea în jocul păpușilor, până atunci necunoscut pe la noi.

Mai multe fețe boierești și călugări stăteau la o parte, de vorbă, nevrând să se amestece cu prostimea, cătând însă pe furiș la păpuși. Scenetele ce se reprezentau - ca să folosim un cuvânt obișnuit celor de astăzi - și care-l făceau pe oameni să râdă cu atâta poftă, se desfășurau cam așa:

Mai întâi se ivea de după perdeaua de crengi o păpușă zbârlită, prăpădită, cu un nas lung și ascuțit, având o pânză de sac pe spinare. Păpușa mergea șchiopătând, ținându-se cu o mână de picior, văicărindu-se:

- Vai de mi-i-ne și de mi-i-ne. Mă nu-u-meam Fatih-Cu-u-ce-ri-to-o-rul. Lua-a-sem Constan-ti-no-o-po-lul și cre-deam că mer-ge tot așa... dar a ve-enit Ioan de Hu-u-ne-doa-ra și ce m-a bă-tut!... Ce m-a-a bă-tut!... A-lah!... Alah!

Cuvintele le rostea pe o melodie tânguitoare, turcească, acompaniată, de după perdea, de un fluier și o tobă. Iar când spunea: «Și ce m-a bă-tut!» păpușa ducea mâinile la partea cărnoasă de la spate și, îndoindu-se de șale, se ținea de ea, ca și cum ar fi primit în acel loc bătaia. Și pe urmă plângea.

- Hî-hî-hî... Hî-hî-hî... scâncea, și iar se apuca de șalvari. De ce m-a bă-tut așa? Hî-hî-hî... Hî-hî-hî...

- Mehmet!... Acesta e Mehmet... se prăpădea lumea de râs. Te doare, Mehmet? Ai încasat-o bine de la Ioan de Hunedoara?... Priviți-l, e îmbrăcat în pânză de sac!... Își toarnă cenușă pe cap!

Toată lumea știa că, în urmă cu două luni, Mahomed al II-lea - Mehmet, cum îi ziceau românii - mâncase, la Belgrad, din partea lui Ioan de Hunedoara, o bătaie soră cu moartea. Oastea de ieniceri și spahii îi fusese nimicită. Și el însuși, cu o săgeată înfiptă în picior, abia scăpase cu fuga.

De supărare, Mahomed postise trei zile, învelindu-se ziua și noaptea în pânză de sac, presărându-și cenușă pe plete,

și se mai îmbrăca așa și la data când Tit își juca păpușile în straie și turban cernite.

Lumea râdea de nu mai putea.

- Belgrad ți-a trebuit?... Belgrad ți-ai găsit!... Așa ai să pățești de-aici înainte peste tot... Și îi făceau cu pumnii semne: «Sâc! Sâc!», mai răcorindu-și în felul acesta, măcar în fața păpușii, năduful pe care îi aveau pe Mahomed, ce le pricinuisse de câțiva ani încoace, în timpul domniei lui Vladislav, atâta rău.

După ce se sătură, văzându-i pe Mahomed scâlâmbăindu-se și jelindu-se de pierderea oastei și de durerea din picior, mulțimea ceru să i se joace și altceva.

- Vreți ceva de pe la noi? întrebă Tit, scoțînd capul de după perdeaua deasă de crengi.

- Asta vrem! De la noi! ziseră oamenii.

- Bun! se învoi Tit. Să vedem dacă o să-l recunoașteți...

Și îndată se arată o altă păpușă, închipuind un boier valah, trufaș, cu barbă căruntă.

La drept vorbind, Tit avea numai câteva păpuși făcute din bucățele de lemn, cărora le schimba înfățișarea, după cum avea nevoie.

Luată în mână de Tit sau băieți, păpușile căpătau viață și privitorii puteau să jure că sînt slujitori, turci, tătari, femei - sau pe oricine întruchipau.

Așa se întîmplă și de data asta. Păpușa gătită în haine scumpe, cu un ghemotoc de călți la pîntec - ca să semene cu un boier gras - de cum făcu primele mișcări, păru un om viu.

- Țsta-l boierul Albu! îl recunoscără privitorii.

Albu era boierul cel mai bogat și puternic din Valahia. Voința lui era lege. De aproape un sfert de veac, domnea ca un al doilea voievod neîncoronat. Domnitorii se schimbau, unii își pierdeau capetele, doar el rămânea nemișcat, la fel de puternic și din ce în ce mai bogat.

De aceea era de mirare că păpușarul îndrăznea să joace pe boierul acesta numit, de prietenii și curtenii lui, Albu cel Mare, fiindcă avea o curte ca un adevărat domnitor - și erau siguri că până în cele din urmă a lui va rămâne puterea.

Lângă Albu cel Mare se arată o altă păpușă. Se vedea cât de colo că păpușa nou-apărută înfățișa pe un curtean al lui Albu, un om la fel de cunoscut de popor, căci la vederea lui mulțimea chicoti.

- Măi, că frumos iarmaroc mai este acesta din Râmnic! deschise vorba păpușa ce închipuia, cum simțise poporul, pe boierul Albu.

Cel care vorbea, pufnind din când în când pe nări, făcând mulțimea să clocotească de râs, era Tit.

- Ce forfotă!... Și cât mai strigă oamenii! Unii au răgușit de-atâta țipăt și s-au făcut roșii ca racii fierți... continuă să grăiască plin de măreție boierul.

De câte ori se oprea întâia păpușă și se întorcea brusc, cea de-a doua făcea un ocol mare în jurul ei, s-o ajungă din mers, așa cum fac unii slujbași lingușitori, când sânt în preajma mărimilor.

- Ai dreptate, măria ta! zicea slugarnică păpușa a doua.

De fapt era tot Tit, care ținea amândouă păpușile în mâini, din dosul perdelei, și își schimba puțin vocea când ele trebuiau să vorbească.

- Ia te uită, măria ta, la cojocarul acela!... și păpușa a doua arăta pe un om din mulțime, care era chiar cojocar și făcuse întocmai ce spunea mai departe păpușa.

- Îl văd, zicea prima.

- Uite-l, ia, cum și-a agățat cojoacele în ramurile mai joase ale copacului sub care stă și trage pe trecători de mânecă. Le spune că, acuși, na, are să vină iarna, și să se grăbească să cumpere de la el cojoace...

Lumea fierbea de râs.

Cojocarul se făcu la obraz ca focul și, întorcându-și căciula în mâini, ca în fața unui boier adevărat, răspunse înghesuit:

- Ei, lasă boierule, ce te legi și dumneata așa, pe nepusă masă, de mine... Fiecare își știe nevoile sale...

Vorbele lui îi făcură pe oameni să râdă mai tare. Dar hohotele se curmară, căci întâia păpușă, cu burta înainte, ițindu-se spre iarmaroc, mai cuvântă:

- Nu știi cum le-a părea unora dintre neguțători porunca dată, de dimineață, în târg, de slujitorii domniei, și anume că acela care va umbla cu vicleșuguri sau va cere pe ce are de vânzare cât nu face va fi pedepsit...

Și păpușa cea grasă arată cu mâna la beregată, în semn că vinovatul va fi ridicat în furci.

- Nici nu mai era nevoie să dea vestirea asta, zise a doua păpușă. De când s-a înscăunat fiul lui Vlad Dracul, tăindu-l pe Vladislav, sub cuvânt că se făcuse omul turcilor, nu e răscruce să nu se legene în spânzurătoare sau să nu stea înțepenit în furci câte un hoț, fie de cei de drumul mare, fie de cei de tarabă. Vodă a pus la un izvor o cupă mare, scumpă și minunată, de aur, să bea oamenii cu ea, și nimeni nu îndrăznește s-o fure...

- Bine că a pierit hoția, căci erau primejduite averile noastre boierești, ia din nou cuvântul întâia păpușă și se bate cu palma peste pântec. Se bate peste pântec o dată, de două, de trei ori. Își pipăie brâul. Și începe să se jeluiască:

- Punga... Punga mea!... O mie de galbeni aveam în ea. Mi s-a furat punga!...

- Poate nu ți s-o fi furat, ci numai oi fi pierdut-o domnia ta, boierule, zice păpușa a doua. Văd că băierile brâului sânt cam slabe...

- Sânt sau nu slabe, cui mi-o găsi-o sau cui mi-o aduce-o, vestește în târg că-l dau o sută de galbeni...

- Vai de mine, o sută de galbeni?! se miră o femeie. Boierul Albu, zgârcitul zgârciților, să dea el cuiva o sută de galbeni?...

- Parcă n-aș crede, zice și cojocarul de adineauri.

- Nici eu... nici eu... își arată părerea alții.
- Ssst... sssst!... îi îndeamnă la tăcere mulțimea pe limbuți.
Să vedem ce se mai întâmplă...

Păpușa a doua își făcu palmele pâlnie la gură și începu să strige din adâncul răunchilor:

- Boierul cel mare, stăpânul nostru, a pierdut sau i s-a furat o pungă cu o mie de galbeni. Cine o are și n-o aduce o să fie înfipt în țeapă. Dar cine i-o aduce primește răsplată domnească: o sută de galbeni.

- Mai vestește o dată, îl îndeamnă pe sfetnicul său boierul cel mare. Ori e punga mea pe la vreunul dintre voi? întrebă el mulțimea, aplecându-se peste perdeaua de crengi.

- Nu e, boierule, nu e! răspund oamenii, păpușii, mai în glumă, mai în serios, dându-se însă câțiva pași înapoi, căci cu boierii cei mari, chiar când sânt numai păpuși, nu poți ști niciodată ce se mai întâmplă.

- Spuneți drept, sau o pățiți! zice păpușa.

- Nu mințim, boierule, zău nu mințim, se jură privitorii. Poți să ne și cauți. Pune mai bine sfetnicul să dea încă o dată de știre.

- Mai strigă o dată, cum ți-am poruncit! țipă boierul.

Și păpușa a doua strigă iarăși cuvintele prin care amenință pe cei care-i ascund punga cu tragerea în țeapă și făgăduiește celui cinstit suta de galbeni.

Nu apucă însă să-și isprăvească vorbele și, de după perdea, se ivește o a treia păpușă. Aceasta e îmbrăcată ca un țăran și are o pungă doldora de galbeni, pe care o întinde boierului.

- Boierule, zice el (de fapt vorbind Bucur, cel ce mânuia păpușa), uite, am găsit în drum punga asta. Dacă e a dumitale, s-o stăpânești sănătos. Eu sânt om sărac. Am șapte copii, dar lucru străin nu-mi trebuie...

- E punga mea! se bucură boierul cel mare, înșfăcând-o.

- Ai văzut omul sărac? zice o fată tânără unui flăcău de lângă ea. Ia să fi fost un boier, mai da el înapoi punga?...

- Aș! Se făcea că n-a găsit-o! îi răspunde flăcăul. Țștia, de ce au, tot ar mai vrea...

- Ssst... ssst... Îi muștră iar oamenii pe cei ce vorbesc. Dacă nu vreți să auziți, plecați și lăsați-ne în pace.

Flăcăul o înghionti pe fată. Amândoi tăcură.

Păpușă întăia se trase într-un colț, numărându-și îfrigurată galbenii din pungă:

- Unu... doi... cincizeci... o mie... Eh! răsuflă boierul cel mare ușurat, cinstit om. Mi i-a adus pe toți! Dar, își duse el mâna la tâmplă, acum ce fac? I-am făgăduit o sută de galbeni. Ce-i trebuie prostului și sărăntocului o sută de galbeni?

- Auzi, ce-i trebuie?! nu se putu stăpâni fata de adineauri. După ce i-a adus-o înapoi, zice că ce-i trebuie...

- Dă-i omului ce i-ai făgăduit! strigă către boierul-păpușă un olar din vestitul neam al Olăneștilor, numiți așa fiindcă făceau olane smălțuite pentru domnie.

Dar boierul-păpușă nu se sinchisi de vorbele olarului. Își continuă în liniște, cu glas tare, gândurile:

- Îi ajunge moșicului și un singur galben, și încă și acela e prea mult.

- E prea mult și un galben?... He, he... se supără o femeie cu un copil la sân. Iacătă, așa-s boierii, are dreptate fata asta, de o țâstuirăți adineauri.

- Așa e?! zise fata mulțumită că i se da dreptate.

Pe când fata și femeia vorbeau încă între ele, boierul începu să se aplece după perdeaua de crengi și să răspundă cuiva nevăzub

- Ce zici, prietene? Ce să fac?...

Păpușă a doua se ținea la o oarecare depărtare de cealaltă. Fiindcă boierul nu-i auzea destul de bine pe cel de după perdea, acesta se ridică până la urechea lui și lumea văzu că era un cap încornorat de drac.

Dracul era negru, cu coarne lucioase, și avea o coadă lungă de cânepă, pe care o tot azvârlea în sus.

Lumea izbucni în hohote:

- Dracul, măi!... Iote dracul!... Se sfătuiește boierul cu el...

Dracul, își mișca repede, repede, coarnele, de la o ureche a boierului la cealaltă; și boierul dădea din cap.

- Uite ce e, se întoarce boierul spre țăran, după ce dracul pieri de unde venise, văd că sânt în pungă nouă sute de galbeni. Erau o mie. Însemnează că ți-ai oprit suta făgăduită. Ți-ai luat singur răsplata. Îți mulțumesc. Pleacă sănătos.

- Măi, al dracului boier, ce caută să-l înșele pe țăran!... Dacă o fi prost, s-o lăsa... murmură oamenii supărați.

Țăranul stă puțin pe gânduri. Se scarpină în cap și-l răspunde boierului:

- Măria ta, eu n-am desfăcut punga. Galbenii nu i-am numărat. Cum am găsit-o, așa ți-am adus-o.

- Pleacă, ți-am poruncit! răcnește boierul cel mare.

- Pleacă până nu te urc în ștreang! îi dă brânci și boierul al doilea.

- Boierilor, eu mă duc, le răspunde țăranul. Nu-mi pare rău că n-am primit suta de galbeni făgăduită, cât îmi pare rău că mă faceți hoț și mincinos. Pe hoți și mincinoși vodă cel nou îi ridică în furci sau în țeapă. Eu țin la cinstea mea țărănească și am să mă duc la vodă Vlad să-mi facă dreptate și să-mi spele obrazul de rușine...

Boierul cel mare își clătină burta de râs:

- Crezi tu c-ai să-ți câștigi cinstea înaintea unui boier mare?... Prostănace! Unu' e...

- Albu cel Mare!... rostește mulțimea, tot cu fereală, uitându-se să vadă de nu-i aud boierii cei adevărați, care stau mai la o parte, de vorbă, făcându-se că nu le place să vadă păpușile lui Tit.

- Du-te și la vodă, că nouă puțin ne pasă, dar pieri mai repede! zice și cea de-a doua păpușă..

În colțul dinspre pădure, se ivește acum un jilț de lemn. Pe jilț stă o păpușă înfățișând un tânăr cu căciulă domnească pe cap și un toroipan cât toate zilele în brațe.

- Țsta-l vodă... vodă cel nou... Vlad... murmură mulțimea.

Întâmplările și vorbele atât de îndrăznețe ale păpușilor i-a prins în așa măsură pe privitori, încât pe tarabe, pe rogojini sau pe jos - fiecare după starea pe care o are - au rămas uitate mărfurile aduse la iarmaroc, mai de aproape sau mai de departe, de neguțători, meșteșugari sau țărani.

Și doar la iarmarocul acesta fuseseră aduse mărfuri cu duiumul. Odaiă cu urcarea lui Vlad pe scaunul domnesc, turcii nu mai îndrăzniseră să bată tâgurile și iarmaroacele, să ia din ele ce doreau și la prețurile la care poșteau.

N-am să vă înșir ce feluri de mărfuri erau. Dar găsea inima tot ce râvnea, de la opinci, căciuli, țesături de in, până la de-ale gurii: miere, legume, fructe sau grâne. Și toate din belșug. De când se înscăunase Vlad, înțârcase bălaia pentru turci.

Mai grozav era că pentru uimitoarele păpuși ale lui Tit părăsiseră oamenii până și frunzarele - colibele de crengi în fața cărora se turna din plin în ulcele mustul trandafiriu de Drăgășani și se frigeau pastrama de capră, puii de vară și, în țepușe de lemn sau puși de-a dreptul pe jăratec, sfârâiau somnii grași, știucile lacome, șalăii argintii și crapii ca niște purcei, pescuiți chiar atunci din Olt.

Turtele mari de făină proaspătă, tăvălite în fărâmătură de nucă și miere, ori plăcințelele umplute cu dovleac dulce sau mere coapte, stropite cu smântână, aromeau tot atât de plăcut. Dar femeile și chiar copiii uitaseră de ele, numai și numai ca să privească teatrul lui Tit.

- Ce s-a întâmplat. cinstite fețe boierești? întreabă vodă de pe jilțul pe care sta. Și tu, măi române, de ce te plângi?

Din mulțime se aud șoapte:

- Ei, să-l vedem și pe vodă ăsta nou cui o să-l dea dreptate? Boierului, sau țăranului?... De, mai știi?... Vorba

bătrânească zice: corb la corb nu-și scoate ochii... Să vedem...

- Măria ta! o ia înainte boierul cel țăntoș. Mie mi s-a furat o pungă...

- În Valahia se mai fură? se miră domnul. Știm că de când ne-am înscăunat noi, neguțătorii își lasă carele cu mărfuri nepăzite în mijlocul târgurilor, și chiar în locuri pustii, și nu se atinge nimeni nici de un cap de ață...

- Sau am pierdut pungă... nu știu... o încurcă boierul, bătându-se peste pântec. În pungă aveam o mie de galbeni. Am făgăduit cui mi-o aduce pungă o sută de galbeni. Omul acesta - îl arătă el pe țăran - mi-a adus pungă, dar numai cu nouă sute de galbeni. Și-a oprit singur răsplata făgăduită, ceea ce nu e frumos. Dar eu i-am mulțumit, și bună pace!

- Ia spune și tu, rumâne, îl îndeamnă vodă. Ce pungă ai găsit?

Țăranul se pleacă înaintea domnului și zice:

- Asta de la brâul boierului am găsit-o, măria ta. Și nici n-am desfăcut-o... Boierul mă face însă de hoț și mincinos, zicând că am desfăcut-o și am luat din ea suta de galbeni. Mă plec înaintea măriei tale și te rog - nu să-mi dai suta de galbeni - ci să-mi speli obrazul înjosit de boierul...

- Albu cel Mare... Albu cel Mare... De ce nu-i spui pe nume boierului? îl îndeamnă oamenii ce stau mai aproape de perdeaua de crengi.

Vodă face, de după perdea, un semn cu capul spre mulțime, adică știe el cum se cheamă boierul, și să aibă oamenii puțină răbdare, că îi face țăranului acuși dreptate.

- Boierule... Întrebă vodă, câți galbeni ziceai că ai avut în pungă pierdută?

- O mie, măria ta! răspunde el repede.

- Și în pungă pe care ți-a adus-o țăranul câți galbeni se găsesc?

- Nouă sute, măria ta.

- Ai numărat bine?...

- Bine... măria ta.

- Atunci, dacă punga găsită de țăran are numai nouă sute de galbeni, iar cea pierdută de domnia-ta avea o mie, însemnează că punga pe care ți-a adus-o țăranul nu e a domniei tale...

- Dar... măria ta... Eu sânt cel mai mare boier al țării...

- Nici un cuvânt mai mult, boierule cel mai mare din țară! se supără vodă. În Valahia nu s-a mai pomenit să fure sau să mintă cineva. Nici țăranul acesta nu fură și nu minte. Punga găsită de el a fost pierdută de altcineva. Acel altcineva nu ne-a cerut-o. Deci ea rămâne a țăranului. Dă-i-o înapoi...

- Măria ta... Măria ta... Aoleu... aoleu... punga mea!... se jeluiește boierul. Sânt cel mai mare...

- Dă-i-o, sau!... și vodă se scoală de pe jilț, cu toroipanul în mână. Acuși te pocnesc, cât ești tu de cel mai mare boier!...

Boierul îi dă punga țăranului și, de frică, o tulește după perdeaua de crengi.

Iar lumea râde, râde de o dor fălcile și-i curg lacrimile pe obraz, sau se ține de pântec, de pățania boierului.

- Bine i-a făcut! Trebuia măria sa să-l și izbească... Asta-i trebuia! Să mai vadă și boierii gustul dreptății... Parcă s-ar mai fi schimbat puțin vremurile, oameni buni... Ha, ha, ha!...

În veselia aceea, oamenii uitaseră cu totul de fețele boierești și bisericеști ce se găseau la o oarecare depărtare de ei, neauzind deci cum se cuvine cuvintele păpușilor. Râsul lor prea zgomotos le atrase boierilor atenția.

- De ce guiță atâta oamenii? se miră cu dispreț unul dintre aceștia, un tinerel ce avea o bărbuță semănând cu aceea a lui Mahomed.

Boierul acesta se numea comisul Ghilț. Era de la Râmnic și se întâmplase să fie unul dintre boierii ce nădăjduiau cel mai mult în Albu cel Mare.

- Ei, prostime, ce știe ea?! rosti un altul. Râde de orice. Să ne spună un străjer...

Cheamă pe unul dintre străjerii târgului, un sulițaș cu căciula înfundată pe ochi, și acesta, abia putând să-și stăpânească râsul, le povestește ce glăsui-se păpușa care făcuse pe vodă.

- Tăceți din gură, mocofanilor! chițai Ghilț spre mulțime - fiindcă de furie glasul i se subțiasse peste măsură - și se îndreptă spre perdeaua de crengi, urmat de ceilalți boieri, călugări și străji. Cine a îndrăznit să-și râdă de marele boier Albu?...

Și, smulgând o suliță de la un străjer, cu două lovituri bune dete la o parte perdeaua de crengi, să-l scoată la iveală pe Tit.

Din dosul perdelei răsăriră păpușarul și cei doi copii, ajutoarele sale, ce tocmai se pregăteau să iasă cu talgerele, să adune darurile de la privitori.

- Lăsați-l în pace, boierule! începu să murmure mulțimea. Ce-aveți cu ei? N-au făcut nimic. Așa le e meșteșugul. Meșteșug nou și care ne place...

- Gura, moșicilor! se întoarse puțin Ghilț către aceia care-l luau apărarea lui Tit. Nimeni nu e mai mare în țara asta decât boierul Albu... Asta să știți de la mine...

Mulțimea încremenise. Se făcu liniște. Și în liniștea aceea se auzi deslușit glasul Băiatului:

- Ba vodă Vlad e mai mare decât boierii!...

Nu voia în ruptul capului să îngăduie altceva, fiindcă el însuși era acela ce mănuiise păpușa care îl înfățișa pe Vlad.

Lumea uită sfiala și izbucni iarăși în râs.

- Are dreptate Băiatul, șoptiră câțiva. Trebuie să fie un singur domnitor. Prea sânt mulți în țara asta. Fiecare boier face pe domnitorul în ținutul lui...

Comisarul își pierdu capul. Întoarse sulița cu vârful în jos și voi să-l pălească pe Băiat.

Copilul o luă la fugă, sărind un prag ce fusese anume pus, ca să se sprijine pe el perdeaua de crengi. Ghilț se luă după el. Se împiedică și căzu. În cădere, ajunse cu o mână într-o cofiță, pe care chiar în dimineața aceea Tit o umpluse cu miere cumpărată din târg pentru urs. Se mânji pe mânecă și, când vru să-și șteargă obrazul, mierea începu să-l picure din barbă.

Văzând roșu înaintea ochilor, Ghilț se hotărî să-l împungă pe Băiat. Își întoarse iar sulița cu vârful ascuțit înainte. Și, pentru că Băiatul fugise în coliba de crengi ridicată de Tit în poiană, se repezi după el.

- Nu da, boierule, nu da!... începu să se întărate mulțimea.

Dar spaima oamenilor nu dură mult. Nu apucă boierul să facă primul pas în colibă, că se și întoarse, smulgându-și barba:

- AoleoooL. Ursul... ursul... Ajutor... ajutor!...

În urma sa, călcând apăsător, cu ochii mici și sângheroși, îmbrăcat în blana lui neagră-cafenie, ursul venea repede, mormăind furios, căci își văzuse mierea cumpărată de Tit pentru el picurând din barba boierului.

Ursul era ținut în lanț de Băiat.

Ceilalți boieri și călugări o luară și ei la fugă, urmați de femei și copii.

- Nu fugiți! încerca Tit să liniștească mulțimea. Ursul e imblânzit. Băiatul l-a adus afară, fiindcă e rândul lui să joace...

- Ha, ha, ha!... izbucniră oamenii, tăvălindu-se de râs. Bine ați întors-o, măi păpușarilor. Uliuuu... ce fugeau boierii! Ce ziceți, măi? S-au dus... Jucați ursul... au fugit boierii... au lăsat-o moartă...

Dar boierii nu fugiseră prea departe.

Comisul Ghilț răcnea din răspuțuri:

- Străjeri, după mine! Să-l tăiați... Să-l omorâți... Au râs de boierul Alb...

Străjerii se adunaseră în rând. Și, vrând-nevrând, își întinseseră sulile. Mulțimea începu să se ferească. O fetiță fu trântită peste un coș cu plăcințele stropite cu smântână și, simțindu-se udă la spate, începu să plângă. Ursul mormăi descumpănit, cu labele ridicate, în mijlocul poienii. Tit înșfăcă o scurtătură de lemn. Băiatul se repezi la coliba de crengi și se întoarse, în fugă, cu o sabie ruginită, pe care o avea. Tit încă de când era oștean. Bucur puse mâna pe un bolovan.

Era să înceapă o bătălie la care, cu siguranță, ar fi luat parte până la urmă și mulțimea, și nu se știe cum s-ar fi terminat.

Străjile înaintau cu pași regulați și sulile întinse.

Boierii își scoseseră săbiile. Comisul Ghilț tremura de furie.

- Înainte!... Omorâți-l... scrâșnea el. O să vă răsplătească boierul Albu...

- Opriți-vă! tună atunci o voce pe deasupra mulțimii.

- Cine îndrăznește să-mi poruncească mie, că-l spintec cu sabia? Țipă trufaș boierul Ghilț, acela care stârnise vrajba.

- Eu! îi dete răspunsul un tânăr înalt, cu nas vulturesc și o mustață bălaie, îmbrăcat în haine obișnuite de târgoveț, ieșind din mulțime și făcând un semn poruncitor spre oșteni să încremenească unde erau.

- În genunchi în fața domnitorului Vlad! rosti un alt bărbat cu o uitătură aspră, care îl urma pe voievod. (Acesta din urmă fiind logofătul Lazăr, care îl însoțise pe Vlad la sosirea din Transilvania.)

Mulțimea îngenunche. Comisul Ghilț, după o scurtă șovăială, simțind cum frica îi pătrundea în oase, se aruncă la picioarele domnului:

- Iartă-mă, măria ta, pentru cuvintele necugetate. M-a mâniat prostimea! Măria ta ești singurul stăpân al țării...

Tânărul cu mustața bălaie se descoperi. Iși dete jos surtucul de târgoveț. De sub el răsări o haină de mătase liliachie, sub care se ascundea, desigur, cămașa de zale.

Întinse mâna spre logofătul său, și el îi dete o sabie, luată la rându-i de la niște oameni de credință care-l urmau, tot așa înveșmântați în haine simple de târgoveți, ca și stăpânii lor.

- Să trăiești, măria ta! răsună glasul puternic al mulțimii.

Bărbații cu capetele pletoase, îmbrăcați în sumane și cojocel, femeile învelite în broboade sau cu scurteici, oameni de rând, tineri și bătrâni îl salutau pe tânărul voievod - cei care venise foarte de curând, însă cu semne bune, din Transilvania - strigând cât îi țineau piepturile:

- Să trăiești, măria ta!...

Vlad zâmbi și privi mulțumit marea aceea de oameni plecată și supusă noii sale domnii.

Își roti ochii, a căror privire ageră cuprinse locurile până departe.

Oltul curgea la vale, pe-o latură a târgului, îmbrățișând parcă malul. O barcă plutea pe undele sale viorii. În depărtare se iveau munții, ce se săltaseră lenevoși să vadă și ei încăierarea din iarmarocul de la Râmnic, stârnită de mânia boierului prieten lui Albu cel Mare împotriva păpușilor lui Tit.

- Ridicați-vă! rosti Vlad cu o voce plăcută, însă puțin tăioasă. Am venit să-mi văd țara și să vizitez iarmarocul din Râmnic.

- Bine-ai venit, măria ta! strigară iar oamenii, ridicându-se. Și o femeie se repezi de luă, de pe tarabă, o lipie și puțină sare, le puse pe un ștergar și i le întinse lui vodă, lângă un ulcior cu must de Drăgășani. Vodă întinse o bucățică de pâine în sare, sorbi o înghițitură din ulcior și zâmbi larg către mulțime.

- Bun domnitor o să fie! își șopteau oamenii unul altuia. Se vede mai blând ca tată-său, Dracul Voievod.

Băiatul lăsase sabia din mână și, trăgându-se lângă Tit, Bucur și ursul lor, nu-și mai putea lua ochii de la vodă.

Dacă el ar fi știut că bărbatul cu păr bălai, ce se afla înaintea sa, era chiar tatăl său, Vlad Țepeș, ar fi alergat la pieptul lui, și multe ar fi fost schimbate.

Deocamdată Băiatul ședea în fața domnitorului la numai câțiva pași depărtare, cu ochii pironiți pe obrazul lui și cu inima cuprinsă de înfiorare.

Logofătul Lazăr îi arătă lui Vlad pe boierul ticăit și tremurând de la picioarele sale, și zâmbetul voievodului se stinse.

- Încă mâine, comise Ghilt, să fii la judecata noastră, la Târgoviște, îi porunci boierului. Curând o să vie și vremea stăpânului tău...

- Am înțeles, măria ta... se ridică acesta în genunchi. Vru să-l sărute mâna lui Vlad. Dar tânărul voievod își feri mâna și se întoarse încolo, cu silă.,

Comisul Ghilt se lăsă în patru labe și așa se târî, călcând cu palmele printre opincile țăranilor și botforii meșteșugarilor, până ieși la lumină și, încălecându-și calul, ce era ținut de o slugă, o șterse către casă, înfricoșat până peste poate.

Vlad găsi acum prilejul să zâmbească și să-l destăinuie mulțimii:

- Am stat toată vremea aici, nebăgat în seamă, în mijlocul vostru.

Cei care-l fuseseră în preajmă, la auzul acestor cuvinte, își duseră mâinile la gură și râseră înăbușit, gândindu-se să nu fi rostit cine știe ce prostii și să-l fi auzit vodă.

- Aș vrea să văd păpușa care m-a închipuit pe mine și pe mânuitorul ei, îi arătă el dorința.

Băiatul, care îi sorbea fiecă cuvânt, se repezi, apucă păpușa căzută în învălmășeală pe jos, o scutură cu mâneca surtucului, suflă deasupra ei, să se ducă și ultimul fir de praf, și alergă să i-o arate lui vodă.

Vlad, chiar de pe atunci, deși era tânăr și prietenos, avea ceva care-l făcea pe cei din jur să nu se simtă întodeauna în

siguranță. Anii grei de închisoare, cu lanțuri la mâini, răpunerea tatălui său și primejdia în care se aflase el însuși, încă din copilărie, îl făceau să aibă în ochi din când în când câte o străfulgerare de cruzime.

Cu toții simțeau aceasta. Numai Băiatul alerga cu încredere la acela ce nu știa că-i era tată. Și-i arătă păpușa.

Vlad o luă în mână și, întorcând-o pe toate părțile, începu să râdă.

- Nici nu-mi vine să cred, zise el, că ghemotocul ăsta de lemn și cârpă putea să aibă atâta viață în mâinile tale. Îl mângâie pe Băiat pe păr și adăugă: Mi-a plăcut curajul cu care l-ai înfruntat pe boier...

- Este un copil fără seamăn, măria ta, luă cuvântul Tit, făcând o plecăciune în fața voievodului. Lucrăm împreună doar de o jumătate de an, dar Băiatul mânuiește păpușile mai bine ca mine. Când cântă din gură, din lăută sau din fluier, pare cu heruvim. Călărește și face pe cal acrobații ca un diavol și mânuiește armele ca un oștean încercat. Este în stare să se lupte și cu ursul...

Vodă îi zâmbi Băiatului:

- Să te vedem pe cal!...

- La poruncă, măria ta! zise Băiatul. Se întoarse puțin și-l fluieră pe Negru.

Negru veni în trap, nechezând, și se opri la numai un pas în fața copilului.

Un freamăt se stârni prin mulțime.

Băiatul, de jos cum era, bătu o dată pământul, și sări în picioare pe cal. Pletele i se zbătură în vânt. Părul său, băgă de seamă mulțimea, semăna cu al voievodului. Un cerc mare se desfăcu înaintea călărețului. Acesta, în picioare cum era, începu să-și mâne calul, fără să prindă frâul în mâini, numai cu niște strigăte ușoare:

- Înainte, Negrule!... În cerc...

Calul începu să alerge, întâi în trap, pe urmă în galop, fluturându-și coama. Din goana lui, Băiatul sări jos, și iar i

se avântă pe spinare. Se prinse de ramura înaltă a unui copac. Se cățăără pe trunchi până sus. Și când calul, în galop, trecu pe la poalele lui, își dete drumul și căzu drept în șa. Se roti, se lăsă pe chingă, culegând din iarbă, cu gura, o floare. Apucă, din zbor, o sulită de la Tit și, tot din zbor, prinse în vârful ei o căciulă aruncată de Bucur.

Ursul sări, în cele din urmă, în picioare, alături de el, pe spinarea calului. Băiatul se avântă pe umerii lui și se dete peste cap, ajungând cu picioarele în același loc. Apoi se prinse cu o mână de țeasta fiarei și-și azvârli picioarele în sus. Calul își înteți goana. Băiatul își schimbă mâna. Făcu un salt și ajunse din nou, în genunchi, la picioarele domnitorului, aplecându-și fruntea înaintea lui.

Voievodul răsă încântat și-l mângâie din nou pe păr.

- Ești un călăreț vrednic, ai putea să ajungi un oștean și mai vrednic! îl laudă el. Cum te numești?

Băiatul își ridică fruntea, privi fața tatălui său, și în același timp zări, prin rămurișul sub care se ținea iarmarocul, cerul senin, albastru, străveziu și luminos. Funigei scânteietori se legănau prin văzduh.

- Numele meu este Băiatul... Băiatul și-atâta tot, șopti el puțin rușinat.

- Părinții nu și-i cunoaște, vorbi Tit în locul Băiatului. Este un copil oropsit.

- Băiatul?... Dar este cel mai frumos nume ce se poate da cuiva, glăsui vodă, cu gândul să-l risipească sfiala copilului. Dar, în aceeași clipă, simți prin inimă o tresărire. Cam aceeași vârstă ca și băiatul acesta trebuia să fi avut și copilul lui pierdut. Apoi ochii aceștia... Chipul cu rotunjime caldă. Totul îi amintește de... Vodă nu îndrăznea nici în gând să pomenească numele mamei copilului pe care îl căuta peste tot. La răvașul trimis cumnatului său, Brad, nu primise nici un răspuns, deși așteptase atâta timp. Întorcându-se în țară, aflase că răspunsul lui Brad fusese prins de Vladislav și înmănat turcilor.

Copilul își întinse mâna, prinse degetele lui Vodă și i le sărută, dar nu le dete drumul.

- Își caută pe o soră a lui pierdută, mai adăugă Tit.

- A! Ai o soră? zise voda dezamăgit. Căci dacă baiatul avea o soră nu putea fi în nici un caz copilul său.

Își desprinse degetele din strânsoarea fierbinte a mâinii copilului. Îl mai mângâie o dată pe păr, și-l spuse:

- Caută-ți surioara și, după ce o găsești, sau chiar dacă nu o găsești, vino la curtea noastră din Târgoviște. Ai să fii miluit.

IENTICERII AHMET ȘI IUSUF

Noaptea ce a urmat va rămâne pentru totdeauna în amintirea Băiatului. La venirea serii, se culcaseră pe paturile de mușchi, din coliba de crengi.

Întâmplările din timpul zilei și, mai ales, întâlnirea cu voievodul Vlad, care le luase atât de hotărât partea înaintea comisului Ghilt, îi impresionase pe tustrei, peste măsură.

Băiatul nu putea uita chipul domnitorului, privirea lui scrutătoare și felul părintesc cum îl dezmiardase pe păr.

În taină, își mângâia palma. I se părea că simte încă, lipită de ea, mâna puternică și cu degete lungi, a lui Vlad.

Îl rugase pe Tit să-l povestească tot ce știa despre tânărul domnitor, și păpușarul primise cu bucurie.

Ca vechi oștean, cunoștea câteva legende ce se alcătuiseră despre Vlad și tinerețea lui zbuciumată.

O mireasmă puternică de ierburi umede venea din pădure. Oltul curgea la vale, doinindu-și vechile lui povești. Prin deschizătura de la intrarea colibeii, se vedea lumina rece a stelelor. Un cal fornăia pe nas și necheza prin somn.

Cel care dăduse de știre că se apropia o primejdie fusese ursul. Mormăise și-și zornăise înciudat lanțul, ridicându-se în două picioare.

Numaidecât răsunară tropotul cailor și zgomotul armelor.

Nenorocul a fost că ursul era legat cu lanțul de trunchiul copacului pe care se sprijinea coliba. În felul acesta nu le putuse fi de nici un ajutor.

Tit ieșise afară, dar asupra lui se repezise o ceată de oameni.

Încordându-și mușchii, vechiul oștean îi răsturnă în iarbă. Din spate, săriră alții. Se rostogoliră ca un ghem, până pe

malul râului. Luptând, se prăvăli, împreună cu cei care se sileau să-l lege, în valuri.

Între timp, copiii încercau să se descurce singuri. Băiatul, cu sabia în mână, dăduse câteva lovituri bune slugilor boierești. Unuia îi tăiasse urechea. Acesta țipa ca din gură de șarpe.

Bucur puse mâna pe cofăieșul cu miere și i-l aruncă boierului Ghilt în cap. Comisul crezu că i l-a aruncat Băiatul, și cum pe el avea cel mai mare necaz, fiindcă îl înfruntase în fața lui Vlad, începu să-l amenințe pe oșteni:

- Dacă nu-mi veți prinde pe împielitatul acela, am să pun să vă bată la tălpi!

Băiatul, urmărit de slugile boierești, se agăță sprinten de ramura unui copac. Sărind ca o pisică și legănându-se printre crengi, trecu în altul. Ar fi putut să ajungă astfel, din copac în copac, căci pădurea era foarte deasă, până în locul unde se găseau legați caii. Dezlegându-l și încălecând pe Negru ar fi putut să scape.

Dar la lumina faclelor cu care venise ceata lui Ghilt, îl văzu pe Bucur zbătându-se ca un pește în vârșe, între doi gealați. Aceștia încercau să-l lege mâinile la spate. De sus, își dete drumul în capul lor. Gealații căzură. Bucur o luă la goană, Băiatul după el. Numai că în față le ieșiră alți slujitori. Din spate, unul îi aruncă Băiatului un sac în cap. Altul îl legă cu un ștreang peste brațe. Vru să strige, dar o lovitură în tâmplă îl ameți.

Când se trezi era într-o căruță, împreună cu Bucur, legați amândoi fedeleș. Căruța sărea prin bolovani, și capul Băiatului se lovea, ca o minge, de marginea ascuțită a unui butoi. Privi spre Bucur și văzu că soțul lui de suferință era încă leșinat și avea un căluș în gură. Capul i se lovi încă o dată tare de marginea butoiului, și își pierdu cunoștința.

Abia târziu și-a revenit.

Amândoi, Bucur și el, au fost duși cu căruța până la țărmul Dunării. Câțiva turci i-au luat în primire și i-au azvârlit

într-un caic. Caicul era înțesat de copii între unsprezece și cincisprezece ani. Dintre ei, cei mai mulți erau sârbi, albanezi, bulgari și greci.

Comisul Ghilț îi vânduse turcilor.

Tit se înecase în Olt. Cel puțin așa credea Ghilț. De cai și de urs, boierul nu mai avusese timp.

Pe același caic, Ghilț împreună cu câțiva slujitori trecuseră la osmanlâi, de teama pedepsei domnești.

Vlad făcuse greșeala de a-l lăsa pe comis să se înfățișeze singur la judecata de la Târgoviște.

Greșeala aceasta i-a fost domnitorului de învățătură pentru toată viața.

După o călătorie, care băieților li se părea că nu se va mai sfârși, caicul ajunsese la străvechiul Constantinopol, numit de turci, de când îl cuceriseră, Stambul. În fundul vasului, fuseseră înghesuiți aproape două sute de copii, într-un loc larg pentru cel mult treizeci.

Dintre copii, cei mai slabi se prăpădiseră pe drum. Lipsa de aer, oboseala și rănile pricinuite de ștreangurile cu care fuseseră legați îi făcuseră să-și dea sufletul.

- Asta le-a fost soarta - Kismet, ziseseră turcii nepăsători și îi aruncaseră în mare.

La Stambul, copiii fură călăuziți în curtea luminoasă a unei foste mănăstiri grecești, transformată în moschee, unde primiră fructe din belșug și apă rece pe săturate.

Se spălară pe mâini, pe obraz și pe picioare, lucru care nu se mai întâmplase de când fuseseră răpiți, și se simțiră deodată înviorați.

După aceea, un turc, spân și slab ca o scobitoare, semănând cu o babă stafidită, în grija căruia fuseseră dați, începu să le cerceteze vâjnoșenia, îndoindu-le și dezdoindu-le brațele, deschizându-le gurile, să le vadă dinții, așa cum fac neguțătorii de cai prin iarmaroace.

În timp ce-i măsura și-i încerca în fel și chip, boscorodea cu ajutorul tâlmacilor, fericindu-l pe copii că-și părăsiseră

țările de baștină, destinate pieirii, și le spuse că vor fi duși într-o tabără-școală de ieniceri, ien-cer în limba turcă înseamnă oștire nouă, le tâlcui el, fiindcă ei vor fi oștirea cea nouă, formată din copii răpiți din alte țări, care vor stârpi până la unul pe ghiauri.

Adevărul este că sultanului Mahomed îi plăcea de multe ori să se laude că va lua în stăpânire întreaga lume, dar nu vărsând sângele turcesc, ci pe al copiilor din țările pe unde călcau oștile lui.

Când veni și rândul lui Bucur, acesta se împotrivi să deschidă gura ca un cal. Slăbănogul îi strânse fălcile cu degetele ca într-un clește. Atunci Bucur îl mușcă.

Turcul, cu degetele însângerate, dete un răget, sărind de durere într-un picior.

Băiatul găsi că venise clipa prielnică de a încerca să scape. Îi trase turcului turbanul pe ochi și îi dete un brânci.

Amândoi băieții o luară apoi la fugă, sărind peste gardul de piatră al moscheii, căci porțile fuseseră închise. După ei se luară o mulțime de copii, sărind de asemenea gardul.

În curte nu rămăseseră decât unii mai fricoși și câțiva prinși de slăbănog când se înghesuiau pe lângă gard.

Restul se împrăștiară ca un stol de potârniche.

- În spatele clădirii se aflau cei doi paznici înarmați, care-i însoțiseră pe băieți din port până la moschee. Dar aceștia, obosiți și toropiți de căldură, se culcaseră la umbră, pe iarbă, și adormiseră tun, cu fesurile pe ochi.

Auzind țipetele stolului de copii și strigătele de ajutor ale slăbănogului, săriră în picioare. Nedezmeticiți însă și neînțelegând ce se petrece, nu știau încotro s-o ia, pierzând astfel o bucată de timp.

Copiii alergau pe străzile orașului și glasurile lor ascuțite treziră din somn toți câinii Stambulului, făcându-l să latre înverșunați.

Le-au trebuit turcilor câteva zile ca să-l poată aduna pe copii, fiindcă unii reușiseră să fugă până departe, în

cartierul genovez, Galata, alții se furișaseră pe coastele mării și se ascuseseră prin scobiturile și găurile dintre stânci. Vreo câțiva, cinci sau șase, n-au mai fost găsiți. I-a adăpostit și i-a ascuns populația greacă, genoveză sau armeană? S-au înecat în mare? Ce s-a întâmplat cu ei n-a putut să mai afle nimeni!

Întorcându-ne la băieții noștri, aceștia o luară pe o ulicioară, săriră peste un perete de piatră, nimeriră pe niște trepte tot de piatră, și, de acolo, într-o străduță întunecoasă, unde se cunoșteau încă urmele pustiirilor făcute de osmanlâi cu trei ani în urmă, când cuceriseră orașul. Pe străduță văzură o saca, în care se aducea apă. Sacagiul lipsea. La saca era înhămat un cal răpciugos.

- Să-l deshăăm și să fugim călare! fu de părere Băiatul.

Unde? Nu știau nici ei. Totul era să fugă.

Numai că, neavând hamuri, sacagiul, un armean bătrân, își legase mârtoaga cu niște ștreanguri înnodate în fel și chip. Minutele treceau, și ei nu reușeau sau nu știau să desfacă nodurile.

Din capul uliței, se auzeau zgomotele celor care îi vânau pe copii. Renunțară deci la cal, și o luară iarăși la sănătoasa.

Neștiind încotro să fugă, nimeriră în port. Spre ghinionul lor, aici întâlneau câțiva spahii. Dacă băieții și-ar fi potolit pasul și s-ar fi dat la adăpostul unor ziduri de case, poate călăreții nu i-ar fi dibuit. Dar băieții, văzându-i pe spahii, se întoarseră speriați.

Spahiii porniră după ei. Își aruncară arcanele. Îi doborâra și îi aduseră târâș la moschee.

Așa a început lungul prizonierat al celor doi copii.

Erau cât pe-acți să fie spânzurați. Și dacă aga ienicerilor n-ar fi băgat de seamă cât sânt de voinici, și că s-ar putea scoate din ei doi ieniceri foarte buni, altfel s-ar fi întâmplat, și povestea noastră s-ar fi sfârșit aici.

Au fost cruțați de moarte, hotărându-se, în schimb, ca băieții să fie trimiși în cea mai aspră tabără-școală de ieniceri din câte se găseau în imperiul turcesc. Clădirea și ograda așa-zisei tabere erau înconjurate cu niște ziduri groase, și dincolo de ele se găsea un șanț adânc și lat de peste douăzeci de metri, unde se țineau tigrii. În tabără trebuiau să rămână poate mai mult de trei ani, așa cum aflară când sosiră acolo.

Cei ce se arătau supuși, învățau Coranul pe de rost și mărturiseau că doresc bucuroși să devină robi ai sultanului - fiindcă ienicerii erau după lege robi ai sultanului - primeau o plată și daruri bogate. Cine se dovedea însă că nu vrea să lupte pentru otomani era dat fiarelor, să fie sfâșiat.

Băieților noștri li se mai hotărî, drept pedeapsă, de către aga ienicerilor câte o biciuire zilnică, vreme de trei luni, cu «coada de pisică» - un bici făcut din douăsprezece frânghii împletite - pe pielea goală, udă.

- Ca să se cumintească și să prindă frică, zisese aga ienicerilor, fiindcă, dintre toți copiii de creștini, valahii ăștia mici, pe care reușim să punem și-așa atât de greu mâna, ne dau cel mai mult de furcă.

Băieții n-au avut ce face. Au trebuit să se supună. Lunile au început să treacă.

Fiarelor nu li se dădea decât în zori să mănânce. Noaptea rămâneau flămânde, ca - dacă vreunui copil i-ar fi trecut prin cap să încerce să fugă - să cadă în șanț și să ajungă sub colții și ghearele tigrilor. Fiind flămânde, fiarele răgeau. Răgetele lor îi zguduiau pe copii. Câteodată le venea să se ducă și să se azvârle singuri în șanț, și astfel să se sfârșească totul.

Dar când pe unul dintre ei îl apuca o astfel de stare sufletească dureroasă, celălalt îl încuraja. Bucur își amintea de tatăl său, Băiatul de Roxana, și își spuneau unul celuilalt că trebuie să trăiască, să se întoarcă acasă, ca pe de o

parte să aducă mângâiere celor dragi, pe de alta să plătească răul ce li se făcuse.

Cel dintâi care trebuia pedepsit era comisul Ghilț. El îi adusese, prin ura ce o avea față de domnie, în starea aceea nenorocită. Mai presus de orice, aveau însă datoria să lupte, până la moarte, împotriva asupritorilor necruțători ai țării lor, aceia ce voiau să-l nimicească.

Uneori își mai răcoreau sufletele și cu câte o șotie, punându-și pentru asta pielea în joc, și chiar viața, pentru că osmanlâii aveau urâtul obicei, pe acea vreme, că nu știau deloc de glumă. Dar puii de valahi, mai ales când se trag din Oltenia - Valahia mică - nu se simt bine dacă nu fac și câte una din astea, chiar dacă îi pândesc, după aceea, primejdii.

Odată, pe la începutul întemnițării lor, viitorii ieniceri se găseau în moschee.

Hogea îi învăța versetele Coranului. La învățătură și la rugăciunile ce urmau, lua parte în acea zi și un pașă, venit anume de la Stambul să vadă cât au înaintat în studiul Coranului viitorii ieniceri.

Hogea își pregătise pentru ziua aceea cele mai frumoase versete din Coran, niște întrebări bine alese pe care să le pună viitorilor mahomedani, și se îmbrăcase în veșmintele cele mai bune.

Fiindcă ferăstruica dinspre mare era deschisă, prin ea pătrundea din când în când câte o pală de vânt și îi clătina încoă și încolo barba subțire, lungă și galbenă ca fuiorul.

Flautul și instrumentele cu coarde cântau.

Hogea începuse să vorbească. Pe nesimțite, pe când vorbea, simți o mâncărime ciudată pe piele. Se scărpină puțin cu degetele, de-a dreptul prin caftan, gândindu-se că trebuie să fie vreun blestemat de purec ce nu-i dă pace.

- Să nu uitați cât veți trăi - rosti hogea cuvintele pregătite din vreme, anume ca să-l impresioneze pe aga - că aveți

cea mai mare cinste din câte se pot închipui pe lume, aceea de a fi slugile cuceritorului Mahomed!...

- N-o să uităm cât vom trăi! răspunseră, de astă dată, cum li se poruncise, viitorii ieniceri.

Mâncărimea însă se întetea văzând cu ochii. Hogea își băgă mâna - fie ce-o fi - pe sub caftan, să se scarpine pe picior.

- Veți fi derviși - propovăduitori ai Coranului...

Glasul, din pricina mâncărimii, în loc să arate bucuria cuvenită într-o asemenea împrejurare, îi era din ce în ce mai jalnic. Pe piele simțea o arsură, transformată, încetul cu încetul, într-un foc mistuitor. Îi venea să lase totul baltă. Să alerge într-un suflet până la mare și, aruncându-și caftanul de pe el, să-și dea drumul în valuri, doar, doar se va mai răcori.

«Ce-o fi?» se întreba deznădăduit bietul hogea, începând să-și mănânce cuvintele, să sară frazele atât de bine alese, scurtându-și cuvântarea și întrebările, dornic să se sfârșească totul mai repede și să scape odată din iadul acela de mâncărimi.

- Veți face parte din ordinul bectășilor, al acelora care, luptând cu armele, sub steagul verde al profetului Mahomed, îi vor nimici pe nevrednicii ghiauri... se tângui el mai departe.

Și, deodată, nu se mai putu stăpâni. Se descheie la caftan și începu să răcnească spre pașa:

- Luminăția ta, ard... Ajutor! Ard... Șeitan - diavolul mă arde de viu pentru păcatele mele...

Gemând, se repezi la ușă, sub ochii holbați ai trimisului împărătesc și, scărpinându-se de să-și rupă pielea, o zbughi pe ușă. În urma lui se îngrămădiră, uitând toată rânduiala ostășească, viitorii ieniceri.

- Șeitan mă arde... gema hogea, fugind spre mare, cu aripile caftanului bățând văzduhul și semănând cu o pasăre mare, verde și schiloadă, ce se rostogolea pe pământ.

Ce-a fost este lesne de închipuit.

- Priviți la hogea!... A înnebunit hogea!... strigau dracii de viitori ieniceri, râzând și nechezând ca niște mânji scăpați primăvara la pășune.

La cercetare s-a dovedit că în hainele hogii fusese răspândit un praf scărpinător și usturător, făcut din sămânță de urzică și piele de broască râioasă, uscate și pisate.

Ca să spunem adevărul, nu fusese făcut câtuși de puțin din piele de broască râioasă, ci numai și numai din semințe de urzică uscate. Băieții noștri se strecuraseră, în ajun, în locul unde văzuseră că-și ținea hogea veșmântul pregătit pentru slujbă. Bucur stătuse de strajă, și Băiatul presărase, pe de-a rândul, praful, în căptușeală. Făcuse asta, pentru că hogea îl vârase pe Bucur la închisoare pe nedrept, într-o celulă mucedă. Hogea îl învinuia pe Bucur că se încurcase la un verset, și îl dusesse el însuși în celulă, după ce-l bătuse cu vergile.

Hogea fu pedepsit la rândul lui de pașa, fiind mutat din tabăra-școală de lângă Stambul, undeva departe, în fundul imperiului.

Făptașii nu fură descoperiți și lucrurile merseră tot așa mai departe.

Și iată că anii au trecut. Băieții se întrebau, de multe ori, cum au putut să îndure atâtea umilințe și chinuri, începând de la primeie bătăi cu frânghiile împletite, pe spinarea udă, și până la neconținutele jurăminte pe care erau siliți să le facă, pe Coran, sultanului Mahomed al II-lea, asupritorul patriei lor. Cum de nu au pierit? Cine le-a dat puterea să rabde și să reziste? Și tot ei își răspundeau că puterea trebuie să le-o fi dat numai dorul de țară și nădejdea de a o mai revedea.

Au crescut mari, Bucur al cărui nume ienicesc era Ahmet, s-a lășit în umeri. Brațele i-au ajuns la fel de lungi ca ale tatălui său, și poate la fel de puternice. Băiatul, Iusuf,

cum îi ziceau turcii, a crescut înalt, subțire și mlădios. Este cel mai înalt tânăr din întâia ortă - companie. De aceea este și Capul de coloană în compania lui. După el vine Bucur.

Afară însă de puful bălai de mustață, înflorit pe buza de sus, figura lui își mai păstrează încă farmecul și dulceața copilărească. Iar părul - sub turbanul mahomedan, făcut din bucăți împletite de stofă albastră și albă - îi sclipește la fel de auriu.

Astăzi este ajunul plecării întâiei ortă de ieniceri, din care fac parte băieții, către cetatea Nicopole, pe țărmul Dunării, unde sânt trimiși, prin voia măritului sultan, să stea la porunca unui anume Hamza Pașa. Din pricina aceasta, comandantul companiei, pe nume Mustafa, i-a adunat pe terenul cel mare de exerciții.

Ienicerii, încremeniți, în haine verzi, groase, fiindcă bate vântul și este frig, cu turbane pe cap și hangere cu lamă scurtă, încovoiată, la brâu, ascultă cuvintele lui Mustafa.

Îmbrăcat într-o haină de aceeași culoare ca și ienicerii și niște șalvari purpurii, atât de largi că ar mai fi încăput înăuntrul lor încă unul ca el, învinețit la obraz de silința ce și-o dă ca să vorbească tare, fiindcă este cam răgușit, comandantul dă ultimele îndemnuri.

Mustafa, imamul - preotul - un bărbat scund și îndesat, cu o barbă creată, cenușie, și ajutoarele sale sânt adăpostiți, după obicei, sub un soi de baldachin. Baldachinul acesta este format dintr-un acoperământ de brocart scump de argint, ținut pe patru stâlpi de lemn și având deasupra o semilună tot de argint, care este mereu zguduită de vânt.

La câțiva pași mai încolo, se găsește cazanul uriaș, de aramă, cu lingura înăuntru, din care se hrănește toată urdia, cazanul fiind simbolul oricărei tabere ienicerești.

Pe comandantul Mustafa, pentru felul nedrept de a se purta cu ienicerii, nu-i poate suferi nici un tânăr, și cel mai mult băieții noștri.

În timp ce Mustafa vorbește, iar imamul - venit anume ca să le ia tinerilor ieniceri jurământul - îl ascultă, baldachinul se clatină.

Mișcările lui Mustafa, care este deosebit de gras, sânt atât de dezlănțuite, din dorința de a arăta cât își iubește el de mult sultanul și cât îi este de devotat, că mereu atinge unul din stâlpii sau chiar acoperământul baldachinului. Și deodată, tocmai când comandantul ienicerilor rostea înflăcărat și răgușit:

- Trebuie să-l slujim pe înălțimea sa sultanul până la moarte, contra ghiaurilor, și să nu ne temem de nimic, ca să putem intra în raiul lui Mahomed!... - buf!... baldachinul se clatină mai mult și se prăbușe.

- Șeitan!... strigă imamul de jos.

- Mă înăbuș! horcăi Mustafa, pe capul căruia căzuse tot greul baldachinului. Și, zvârcolindu-se ca un pește într-o vârșe, izbuti să iasă, însă cu fundul înainte. Se legănă puțin și căzu peste cazanul de ciorbă, răsturnându-l și opărindu-se. Se trezi din leșin urlând, în vălmășagul cumplit ce se iscase pe terenul cel mare de exerciții. Imamul și ajutoarele sale, ieșind pe brânci de sub baldachin, o luară la fugă, rândurile viitorilor ieniceri se rupseră, și nimeni nu putu să-l mai stăpânească.

Ideea de a tăia pe trei sferturi atunci când nu fuseseră observați de nimeni - picioarele baldachinului, înainte de ceremonie, fusese a lui Bucur, și băieții făcură un haz nespus văzând că șotia pusă la cale încă din ajun le izbutise atât de bine. Cercetările ce se făcură nu duseră iarăși la nici un rezultat.

După ce zarva se potoli, li se luă totuși tinerilor jurământul.

În timp ce își mușcau buzele, fără să spună nimic, băieții noștri - și poate și alții ca ei - își jurară în inimă că vor rămâne dușmani neîmpăcați, până la ultima suflare, sultanului.

Zidurile închisorii, numită tabără de ieniceri, rămăseseră în urmă.

Băieții se îndreptau către un alt destin, pe care nădăjduiau să și-l poată schimba cu brațele și mintea lor. Știau că nici un ajutor nu puteau primi de la nimeni în imperiul acesta uriaș, unde stăpânea groaza, și moartea îi pândea la fiecare pas. Dacă ne luăm după vârstă, ei erau încă niște copii, dar dacă ne gândim prin câte trecuseră, căpătaseră de pe atunci înțelepciunea și prevederea unor vârstnici. Aceste însușiri, îmbinate cu curajul lor înnăscut, trebuiau să-l ajute să-și recapete singuri libertatea și să-și regăsească patria.

Mai întoarseră o dată capul și, de la o cotitură, zidurile mohorâte, înăuntrul cărora stătuseră zăvorâți, pieriră ca un vis urât.

În preajma Bosforului, în acel an, iarna continua să fie geroasă, deși era pe sfârșite. Dar marea semăna, în unele zile, cu o tîpsie întinsă de aramă, pe care aripile albe ale valurilor ei se zbăteau liniștit.

Ienicerii înaintau. În primul rând erau cei doi băieți, lângă un tânăr gruzin și altul sârb.

Vechile teritorii ale lui Constantin cel Mare se întindeau pustiite de război și de jafurile necurmăte. Vitele fuseseră luate pentru nevoile oștirii. Caii la fel. Ici și colo se vedeau câte o colibă sărăcăcioasă sau țărani în haine zdrențuite, scoși la muncă, mânați cu gârbaciui de turci.

Băiatului, de când mășăluiau și întâlneau din nou fete și femei, de vederea cărora fuseseră lipsiți, cât timp stătuseră în tabăra-școală, i se reaprinsese mai viu dorul de Roxana. Nădăjduia în norocul orb de a o reîntâlni.

«Poate, își spunea, o fi fost dusă de achingii prin ținuturile acestea, aici o fi scăpat și or fi adăpostit-o niște țărani.»

În gând se socotea cum, în asemenea împrejurare, s-ar fi întors la un popas, ar fi luat-o pe Roxana și, împreună cu ea, înfruntând orice piedici, ar fi ajuns în țară.

Pe Bucur, câtă vreme Băiatul își făurea astfel de visuri și nădejdi, îl frământau alte gânduri. Îl tulbura neînchipuit de mult priveliștea țăranilor flămânzi, slabi, numai pielea și osul, cărora otomanii le luaseră în cursul iernii și ultima fărâma de hrană, lăsându-l să se hrănească doar cu făină din coajă de copac.

- Îmi aduc aminte cât am flămânzit și noi! îi șoptea Bucur prietenului.

Băiatul știa, din câte îi povestise Bucur, că Tit, ce se reîntorsese din nenumăratele lui rătăcirii prin țări străine, unde deprinsese meșteșugul de păpușar, încercase să-și dureze o gospodărie pe malul Oltului, în vecinătatea cetății Turnu, unde soția sa moștenise un petec de pământ. Muncise, alergând prin bălciuri, să-și câștige pâinea pentru soție și cei trei băieți. Dar casa îi fusese arsă și băiatul cel mare răpit, în cursul unei năvăliri otomane. Cu toate străduințele păpușarului, care alergase în imperiul otoman, nu mai aflaseră nimic despre el. Pe al doilea băiat i-l ucisese răcheta. Soția căzuse greu bolnavă. Îi trebuiau leacuri și hrană bună. Însă, în cursul domniei lui Vladislav, bântuise mereu foametea. Bucur și mama sa nu erau niciodată cu mult mai sătui decât țăranii aceștia greci sau bulgari, pe lângă care treceau ienicerii. Și mama sa se stinsese curând.

Lui Bucur îi rămăsese în minte, neștersă, imaginea mamei moartă de foame. De aceea îl zgudui atât de mult întâlnirea cu țăranii flămânzi.

Folosind orice prilej, își dăruia hrana femeilor sau copiilor de țăranii ce le ieșeau în cale, rămânând el însuși, uneori zile întregi, flămând. Băiatul, la început, cufundat în visele și dorul său de Roxana, nu băgase prea bine de seamă ce făcea pe ascuns Bucur. O dată însă prietenul lipsi toată noaptea din locul unde făcuseră popas. Furișându-se printre străjeri, alergase până departe, în urmă, ca să-l ducă merindele din acea zi unei sărmane mame cu un copil la

sân. Nu o putuse ajuta când trecuseră pe lângă ea, în timpul zilei, deoarece în urma lor călărea aga ienicerilor, care l-ar fi pedepsit aspru pentru o asemenea... nelegiuire. Își păstrase deci hrana, neatingându-se de ea, și, la primul popas, fugise să i-o dea. Băiatul, discutându-l pe Bucur și aflând ce făcuse, fu nespus de mișcat.

Împreună începură să se strecoare, noaptea, până la carele ce purtau merindele luate de la țărani, și le duceau departe, înapoi, pe câmp, ca să fie găsite de păgubași a doua zi.

Trecură o dată prin primejdia de a fi prinși, dar izbutiră să se furișeze printre corturi și ajunseră în locul unde se odihnea ortaua lor. Li se păru că sârbul care mergea în rând cu ei îi văzuse înapoindu-se, însă acesta se întorsese pe partea cealaltă și începuse să răsuflă greu.

În sfârșit, într-o dimineață, se zăriră Munții Balcani. Frigul se mai potolise. Se vedea că se apropia primăvara. La poalele munților, colinele începuseră să înverzească. Ici și colo se zărea câte un ghiocel.

Sârbul care mergea cu ei în coloană, și al cărui nume ieniceresc era Ezid, nu mai înceta să se mire de gingășia florilor. Din mers, le culegea, le prindea la haină, la turban și la săculețul de drum. Le mângâia ca pe niște ființe și fața i se lumina de bucurie privind-le.

De aici, se trase și un necaz. La următorul popas, sârbul văzu, pe un pripor prăpăstios, o floare timpurie de primăvară, deosebit de frumoasă, necunoscută lui. Ezid, fermecat de frumusețea ei, lăsându-și merindele neatinse, se urcă pe o potecă, ajunse pe buza unei stânci și, ținându-se cu o mână, încercă să apuce cu cealaltă floarea. Din nebăgare de seamă, după ce rupse floarea, aplecându-se prea mult, lunecă. S-ar fi prăbușit, fără îndoială, și ar fi murit spărgându-și capul de pietre, pentru că sub el se deschidea o prăpastie de cel puțin patruzeci de picioare, însă brâul șalvarilor largi i se agăță, în cădere, de

ramurile unei tufe de sâmbrior - un soi de pin - care se afla la vreo zece picioare sub stâncă de pe care căzuse. Viața lui atârna acum numai de tăria ramurilor de sâmbrior.

Cei de jos rămăseseră încremeniți. Nu știau ce să facă. Sârbul se uita la ei, din înălțime, legănându-se în văzduhul amurgului și așteptându-și moartea, neîndrăznind să cheme pe cineva în ajutor, bănuind că nimeni nu și-ar pune capul în primejdie pentru el..

- Cade! strigă Bucur.

Și, cu îndrăzneală, începu să se agațe de fiecare colțișor de stâncă, de fiecare tufă, care se desprindea sub greutatea lui, cățărându-se pe peretele drept al muntelui, rupându-și unghiile, însângărându-și degetele, alunecând.

Sârbul se legăna încă în văzduh cu ochii mari și speriați, privindu-l pe Bucur cum se urca încet spre el, dar fiind sigur că nu va putea fi salvat și având încă în mână floarea aceea luminoasă.

- O frânghie! strigă Băiatul. Și fără să mai aștepte, desfăcu o frânghie de la unul din carele cu merinde și o luă la fugă pe poteca pe care urcase cu puțin înainte sârbul. Ajunse pe aceeași buză de stâncă. Își dete însă seama că, încâlcit cum era în ramurile tufei, nu l-ar fi putut trage pe Ezid, sus, singur. Iar Bucur avea și el nevoie acum de ajutor. De aceea își desfăcu frânghia, lăsând-o pe lângă Ezid, până în dreptul lui Bucur.

Bucur se prinse de ea, și Băiatul, încordându-se, începu să-l tragă. Îl ridică până ajunse lângă Ezid. Atunci se opri și - cum frânghia era destul de lungă, iar mai încolo se găsea un copac - îi legă capătul din mâna lui de copac. Bucur, ținându-se cu o mână de frânghie, îl ajută pe Ezid să-și desprindă brâul din tufă, și amândoi, pe urmă, se cățără, la rând, pe frânghie, până sus.

- Asta nu voi uita-o niciodată. Mi-ați salvat viața, le spuse Ezid când se văzu scăpat, strângându-le mâinile celor doi băieți.

În zilele următoare, coloana pătrunse tot mai adânc în munți.

În depărtări, culmile erau pleșuve, brăzdate de șanțurile adânci ale șuvoaielor. În locurile umbroase se vedeau încă petice mari de zăpadă.

Aerul era proaspăt, amețitor și rece, ca un vin bun și dulce din viile oltenești ale Drăgășanilor.

- Trebuie să găsim neapărat o cale să scăpăm! zise iarăși Băiatul, în timp ce coborau printr-o pădure de brazi, trecând pe deasupra unei prăpăstii, peste o punte din trunchiuri cojite de copaci.

- Aici nu putem. Să ajungem la Nicopole, îi răspunse Bucur printre dinți, ca să nu fie auzit de ceilalți.

Din nenorocire, trebuie să mărturisim că destui copii se turciseră de-a binelea. Otomanii aveau o deprindere de aproape o sută de ani în pregătirea de ieniceri.

La început, copiii erau împlânziți cu frica, apoi, încetul cu încetul, erau câștigați prin daruri și trai îndestulat.

Deznădejea celor care nu mai aveau pe nimeni în țările lor, frica de moarte și pedepse a celor lași și lăcomia pentru bogățiile ce se puteau dobândi prin jaf, în războaiele de cotropire ale lui Mahomed, erau aliații ofițerilor turci.

De frică sau cumpărați cu daruri, unii dintre ei deveniseră spioni. Supravegheau fiecare ortă și îi informau pe comandanți despre orice gând primejdios al celorlalți. Băieții nu știau cine erau iscoadele, însă ei se găseau în fiecare ortă și nu se putea avea încredere în nimeni.

În afară de ofițeri, fiecare ortă avea oșteni de origine turcă, luptători fanatici pentru imperiu.

Într-o dimineață, în timp ce înaintau în coloană, Băiatul izbucni de bucurie:

- Dunărea!... Dunărea!...

Și, într-adevăr, de după un pâlc înverzit de salcâmi, se arată albia largă a Dunării. Apa ei, ușor încrețită de vânt,

galben-cenușie - fiindcă plouase la munte și venea plină de nămol - curgea grăbită spre Mare.

Pășeau pe malul bulgăresc.

Dincolo de fluviu se vedea Valahia.

Dealuri domoale se ridicau, acoperite de păduri. O geamie își înălța semiluna spre cer, dar nu departe de ea se vedea turla unei biserici, cu crucea de lemn în vârf.

Băiatul îi venea să chiuie. Aceași simțire o avea și Bucur. Se uitară unul spre altul, cu înțeles, bucuroși, și-și zâmbiră.

«Valahia!... Valahia!»... cântau inimile băieților, în timp ce, în hainele colorate de ieniceri, înaintau către cetatea Nicopole, sub steagul verde al profetului Mahomed.

Soarta nu-i cruțase de această umilință. Băieții înțeleseseră însă de mult că trebuie să nu se iase înfrânți de soarta lor dușmănoasă, ci să aibă răbdare și să se pregătească, plini de încredere și curaj, cu multă chibzuială, pentru ceasul cel mare al eliberării.

Până atunci nu trebuia să se cunoască nimic pe chipul și în ochii lor. Trebuiau să-și vorbească numai în șoaptă și în gând.

«Valahia!... Valahia!»... cântau deci în taină inimile lor, în vreme ce înaintau cu iataganele, hangerele și sulile lui Mahomed, către cetatea Nicopole.

Pașa de Nicopole, Hamza era renumit în tot imperiul pentru răutatea sa.

Ochii lui mici, fioroși și înecați în grăsime, ca ai unui mistreț, clipeau mărunț și des, întotdeauna nemulțumiți de ceva.

Nici dănțuitoarele roabe nu și le cruța. Dacă tambura suna prea tare, dacă un zurgălău era agățat prea sus sau prea jos de picior, dacă sârmana fată - sârboîacă, grecoaică, bulgăroaică sau valahă - stătea nemișcată, așteptându-i poruncile, sau dacă, dimpotrivă, voia să danseze, pașa

putea să se supere. Porunceă ca fata să fie cusută în sac și aruncată în Dunăre.

În cea din urmă zi, îl mâniase un străjer, fiindcă strănutase la ușa sa. Trupul lui, scurtat de cap, i-l mâncau de azi, din zori, peștii.

Pașii îi trebuia un alt paznic.

Sosind noua ortă de ieniceri, hotărî să-și aleagă un tânăr dintre cei proaspăt sosiți.

Porunci ca ienicerii să defileze, cu steagul înălțat, în sunetele fluierelor și în bătaia tobelor.

Comandantul Mustafa, care nici el nu se simțea prea în larg în preajma lui Hamza Pașa, dădu poruncile trebuincioase.

După ce privi defilarea, pașa porunci să vie ienicerul cel mlădios din capul coloanei. Se uită lung la el, îl măsură cu ochii mici și înecați în grăsime, clipind des și mărunț, și, până în cele din urmă, dădu din cap.

Mișcarea lui domoală din cap însemna că ienicerul trebuia să intre chiar atunci în odaia lui, și acolo să stea de strajă.

Straja începea la amiază și se termina la lăsatul serii, când muezinul cânta din minaret - turnul cu foișor al geamiei: «Alah e singurul Dumnezeu și Mahomed e profetul său!» - chemându-l pe credincioși la rugăciune.

Încăperea unde pașa stătea în timpul zilei era destul de mare, însă întunecoasă. Neavând decât niște ferestruici înguste, lumina pătrundea înăuntru, în șuvițe galbene și prăfuite.

Aerul era acolo îmbâcsit. Măsuțele sculptate în motive orientale, din jurul divanului pe care obișnuit stătea pașa, erau încărcate cu o mulțime de dulciuri, mai mult halva, rahat și nuci înșirate pe sfoară și muiate în must fiert cu făină, numite de turci sugiuc. Lui Hamza Pașa îi plăceau dulciurile. Din pricina asta era și foarte gras, iar dinții i se înnegriseră și-l putreziseră, făcând să i se răspândească din gură o duhoare înecăcioasă, de câte ori vorbea.

- Cum te numești, ienicer? îl întreabă pașa când, intrând în încăpere, urmat de toată suita de pașale, căpetenii de oaste și curteni, îl văzu pe Băiat la ușă, adus acolo de comandantul gărzii.

- Iusuf! îi răspunse Băiatul, fără să se clintească.

- Treci acum dincolo, Iusuf, și veghează la ușă atâta timp cât vor rămâne la mine aceia cărora le-am poruncit să mi se înfățișeze. În restul timpului vei sta în încăpere. Ai înțeles? întreabă el, lăsând să i se vadă cioturile negre din gură și răspândind o duhoare de mort.

- Am înțeles! răspunse ienicerul Iusuf.

Salută și ieși.

PE CINE PEDEPSEȘTE VODĂ CEL MAI STRĂȘNIC

În ziua aceea, ca un făcut, o mulțime de oameni cu treburi importante intrară la pașa. Un grec cu o figură fățarnică, un diac al cancelariei împărătești pentru treburile cu ghiaurii, Catavolinos, numit de turci lunus, intră cel dintâi la Hamza și rămase la el trei ceasuri.

Toată vremea își vorbiră în șoaptă. Dar urechea ageră a Băiatului, deși se găsea afară, cu arma în mână, izbuti să prindă câteva frânturi din discuția lor.

- Afurisitul de Dracula-oglu, fiul lui Dracul, trebuie să fie prins, îl înștiința diacul cu figură fățarnică pe pașa de la Nicopole. Așa sună porunca luminăției sale sultanul.

- Pe drept cuvânt, zicea pașa. Nu plătește tribut și nu se învoiește să dea copii pentru oștirea ienicerească. Abia de pot fi răpiți câte unul, când și când, dar din ce în ce mai greu...

- Mă voi duce eu însumi să-l atrag la Giurgiu. Ai să-l ai în gheară, plocon... râse diacul împărătesc.

- Și eu știu ce voi face cu el!... hârâi pașa. Însă trebuie să fii cu ochii în patru. Rândul trecut, când i s-a cerut tributul, luminăția sa sultanul a trimis la Târgoviște niște oameni de-ai noștri...

- Și eu sânt de-al vostru, îi atrase atenția, lingușitor, Catavolinos, care purta de fapt titlul de bei de Silistra.

- Sigur că ești, îi întoarse vorba Hamza Pașa. Și ce crezi că a făcut blestematul de valah?

Catavolinos cunoștea destul de bine întâmplarea, dar, prefăcut cum era, voia să-l lase pașii plăcerea să i-o povestească.

- Le-a cerut, urmă pașa, să i se plece, închinându-se în fața lui, cu turbanele scoase.

- ȚȚ!... ȚȚ!... ȚȚ!- făcu Catavolinos pe miratul, rotunjindu-și buzele palide.

- Să-și scoată turbanele în fața lui! Și când ei i-au răspuns că legea mahomedană îi oprește pe credincioși să-și ridice turbanele în fața unui ghiaur, a râs și a zis că, în acest caz, o să facă ei așa ca să nu le mai poată scoate niciodată. A chemat armașul și i-a poruncit să le ținuiască solilor în cuie turbanele pe cap...

- ȚȚ!... ȚȚ!... ȚȚ!... se prefăcu din nou că se miră diacul împărătesc.

- Acum trebuie să-l venim de hac, și eu îi voi veni. Am să-l ridic în țeapă pe ghiaur! se fuduli pașa. Pe urmă sultanul mă va înălța, pentru această ispravă, în rang...

- Te va înălța! fu de părere Catavolinos. Ai toate meritele... Un timp nu se mai auzi nimic, oricât își ciuli urechile ienicerul Iusuf. Vorbeau prea încet.

Într-un târziu, Catavolinos ieși, mai intrară în schimb câțiva sfetnici și căpetenii turcești, apoi fură chemați la pașa niște valahi.

Băiatul căscă ochii.

Valahii veniră și băiatul recunoscă numaidecât între ei pe comisul Ghilț.

Un val de sânge i se urcă în obraji. Se gândi dacă nu a sosit clipa să-și îplinească răzbunarea făgăduită, scoțându-și hangerul și spintecându-l pe trădător. Dar înțelepciunea și prevederea biruiră primul val al mâniei. Se gândi că datoria lui era de a-l vesti pe Vlad de ce se pusese la cale.

«Țara Românească nu trebuie să-l piardă pe mărița sa Vlad, cel mai vajnic dușman al turcilor!» cugetă el.

Trebuia deci, cu orice preț, să treacă dincolo, chiar în noaptea asta, și să ajungă cât s-o putea mai repede la Târgoviște.

Comisul Ghilt îmbătrânise în acești trei ani ce trecuseră. Mustăcioara lui neagră se lățise și încărunțise. În jurul ochilor i se țesuse un păienjeniș de crețuri.

Îmbătrânise cum numai gândul că-și trădeaza patria îl poate îmbătrâni și urâți pe un om.

Comisul Ghilt se uită la străjer, dar băiatul crescuse, se schimbase la statură și, în hainele colorate, ieniceresti, cu turbanul pe cap, era greu de recunoscut de cineva care-l văzuse o singură dată.

În fruntea cetii de valahi se găsea un tânăr ce semăna oarecum cu Vlad, deși chipul lui era lipsit de măreție. Acestuia, ceilalți i se adresau cu titlul de «măria ta».

Ploconindu-se slugarnic, tânărul care semăna cu Vlad, urmat de ceata lui, intră la pașa.

Nu întârzie însă mult, căci muezinul începu să vestească, din minaret, cu glas tărăgănat, rugăciunea de seară.

Se terminase și rândul de strajă al ienicerului Iusuf. Un alt ienicer, adus de comandantul gărzii, îl schimbă.

Băiatul se coborî în curtea fortăreței în care locuia pașa. De acolo i se îngădui să iasă pe poartă și să se îndrepte spre clădirile lungi și reci, ridicate pe lângă zidurile cetății, unde fuseseră deocamdată găzduiți. În încăperea unde aveau să doarmă îl căută pe Bucur. Acesta se tolănise, obosit, pe saltea. Îl apucă de mânecă și îl trase într-un ungher lăturalnic, să-l spună ce aflase și să se sfătuiască.

Cam la patru ceasuri după ce sunase stingerea, două umbre se furișară pe lângă ziduri, către grajdurile cailor. Paznicul, un spahiu vârstnic, moțăia liniștit, învelit în cojoc și sprijinit în suliță, în fața ușii închise, de lemn - când se pomeni prins peste gură de cineva, de la spate.

Dacă ar fi fost lună, străjerii de pe podul de lemn poate ar fi băgat de seamă ce se întâmplă jos.

Spre norocul băieților, pentru că ei erau umbrele care se furișaseră pe lângă ziduri, cerul se înnorase și începuse să plouă mărunț.

Zgomotul ploii acoperi și începutul de țipăt al spahiului.

Simțind în aceeași clipă un genunchi în șale, străjerul vru să-și scoată iataganul, dar două brațe vânjoase îl traseră de grumaz, pe spate, aproape înăbușindu-l, și îi înfundară gura cu o cârpă.

Bucur se prefăcuse, în dormitorul ienicerilor, că îi este rău.

- Mă doare pântecul de nu mai văd înaintea ochilor! se văicărise ei, având grijă totuși să nu trezească prea mulți din somn.

Băiatul sărise să-i dea ajutor:

- Hai la fântână să bei apă!

- Adu-i tu apă! Ce-l mai scoți pe el afară? mormăise vecinul de saltea al lui Bucur.

- Nu, mă duc eu, se ridicase de la locul său Bucur. Trebuie să-mi ud fruntea și să mă răcoresc.

Ajutându-l pe Bucur, care mergea greoi, ținându-se de pântec, Băiatul ieșise împreună cu prefăcutul bolnav.

Se strecuraseră până la grajd, și îl atacaseră pe spahi, deși inimile le băteau gata să le spargă piepturile. Dacă ar fi fost prinși, mâine în zori erau scurtați de capete sau ar fi trebuit să privească lumea din înălțimea unor țepi.

Acum nu mai era însă vorba de ei, ci de mărița sa Vlad și de țară. Și asta le dădea puteri.

În grajd, desfăcură frânghiile de la cai. Cu o bucată îl legară de sus până jos pe paznic. Alta, mai lungă, o făcură colac.

Ieșiră din grajd și începură să se strecoare pe lângă ziduri. Pe vremea aceea, Nicopole era o așezare lungă și îngustă, semănând cu un coridor, ce pornea de la Dunăre și se urca pe munți. În partea cea mai de sus se afla fortăreața unde locuia pașa. De o parte și de alta, orașul era păzit de ziduri puternice, din care se înălțau, din loc în loc, turnuri înalte și rotunde de piatră. În fața cetății, spre fluviu, cele două capete ale zidurilor erau unite printr-un parapet de lemn.

Aici voiau să ajungă băieții.

Câțiva ieniceri făceau de strajă, vorbind tare, prin locurile acelea. Băieții se pitiră după colțul unei clădiri și așteptară să treacă.

O luară apoi la fugă, pitiș, ținându-se mereu în umbra zidurilor, până se văzură lângă parapet și începură să se urce repede, pe o scară scârțîitoare, spre podul mijlociu.

Ploaia curgea mărunț și monoton, ca toamna, din cer. De sus se vedea Dunărea, cu apa cenușie-întunecată, pișcată neconținut de acele reci ale ploii.

La malul ei, lângă o tufă de sălcii, se zărea căpătâiul unei bărci. Mai jos, la câteva sute de pași, era debarcaderul. Un caic, alte câteva bărci și o galeră erau legate la țarm. Străjerii însă nu se arătau.

Până să ajungă la barcă, îndrăznețul ce s-ar fi coborât de pe parapet trebuia să străbată mai întâi un braț de apă murdară, care-l înconjura.

Pe mal, se zăriră în acea clipă doi achingii. Dar sorții fuseseră aruncați. Nu mai puteau să dea înapoi. Din clipă în clipă, cineva din dormitorul de unde ieșiseră ei putea veni afară, să vadă ce fac. Se mai putea și ca spahiul din grajd să-și scuie călușul și să cheme pe cineva în ajutor. Totul ar fi fost atunci pierdut.

Podul de sus al parapetului se afla între doi pereți de lemn. Pereții se strâmtau cam din cincizeci în cincizeci de pași, în dreptul locurilor unde parapetul era sprijinit, în partea dinspre apă, de un fel de contraforturi foarte simple, din piatră și pământ. Pe podul acesta nu putea să treacă decât un singur om.

Noii veniți fuseseră duși în ajun să vadă cetatea. Băieții, cu gândul numai la fugă, cercetaseră cu grijă podul și zidurile, și ce nu putuseră să vadă aflaseră de la ienicerii mai vechi.

Ca să nu cadă nici unul din aceștia la bănuieli, fiindcă le tot puneau întrebări, băieții se arătaseră foarte mândri că le

fusesse dat să se așeze într-o asemenea cetate, clădită de un mare împărat bizantin¹.

Acum, urmat de prietenul său, Băiatul se furișă pe pod, căutând locul cel mai prielnic pe unde puteau să coboare.

- Străjerul podului din partea asta unde o fi? îl întrebă Bucur, în șoaptă, pe Băiat.

Abia își sfârșise șoapta, și ienicerul care era de strajă se arată. Se traseră în spatele unuia din stâlpi și îl așteptară până veni în dreptul lor.

Amândoi îl încolțiră, și Bucur îi puse vârful pumnalului în piept.

- Dă-mi armele și nu scoate o vorbă! îi rosti încet Băiatul, smulgându-l sulița din mână și iataganul de la brâu.

- Vreți să treceți la valahi? îi întrebă ienicerul.

Vocea li se păru cunoscută. Băiatul îi apucă obrazul în palmă și, apropiindu-și ochii de el, îl cercetă.

- Ezid! se miră el, venindu-l să și râdă.

Ienicerul nu era altul decât sârbul căruia îi salvaseră viața.

- Ce cauți aici? îl întrebă Bucur.

- Unul dintre ienicerii vechi s-a îmbolnăvit și m-au trimis pe mine în locul lui, răspunse sârbul. Dar spuneți-mi, vreți să fugiți la valahi?

- Asta nu te privește! mârâi Bucur. Întoarce-te cu spatele...

Ezid se supuse, și Bucur îi fixă vârful hangerului între coaste, în locul unde învățase de la comandanții turci că, împingând numai puțin, tăișul ajunge îndată la inimă.

- Cred că ne putem înțelege cu el... îi șopti Băiatul lui Bucur, în timp ce lega, cu repeziciune, un capăt al frânghiei de stâlp.

¹ Orașul și cetatea Nicopole au fost întemeiate de împăratul bizantin Heraclios în anul 629. Aici a avut loc, în anul 1369, vestita bătălie între cavalerii apuseni, alături de oastea română și maghiară, și oastea otomană condusă de Baiazid. Victoria au dobândit-o otomanii.

Băiatul, cu toate că trecuse prin atâtea împrejurări grele și văzuse nenumărate grozăvii, iar comandanții ienicerilor încercaseră să-l deprindă cu uciderea fără milă, nu se împăca, și nu se va împăca până la sfârșitul vieții cu ideea de a omorî cu inima ușoară un om. Legea cea cruntă a războiului, ce te îndeamnă să-ți ucizi dușmanul, mai înainte de a te ucide el pe tine, n-a putut, cu toate primejdiile care l-au înconjurat, să pună niciodată deplină stăpânire pe el. Calea pe care mergea era aceea a blândeții și înțelegerii. De aici, ce-l drept, i s-au tras și unele suferințe.

- Numele meu adevărat este Mihailo, le suflă ienicerul în taină, văzând că Băiatul nu are de gând să-l ucidă. Luați-mă cu voi...

Băiatul se întoarse spre Bucur. Schimbară amândoi o privire.

- De mult vroiam să fug, continuă sârbul. Dar n-am avut curaj. Nu știi în cine te poți încrede...

- Bine, se învoi Bucur, la o mișcare cu capul a Băiatului. Dacă ne trădezi, te înjunghiem...

- De asta să n-aveți grijă! spuse Mihailo. Îi urăsc pe osmanlâi...

- Să ne-o dovedești! îi ceru Băiatul și-l făcu semn lui Bucur că poate începe să coboare.

- Vorbești cu cineva? se auzi vocea ienicerului ce stătea de strajă dincolo de gâtuirea rotundă a podului.

- Nu. Mi-e urât și cânt pentru mine, îi răspunse sârbul.

- Vino, sau să viu eu la tine să stăm de vorbă... se auzi ienicerul din partea cealaltă a podului.

- Rămâi acolo. Mă simt mai bine singur, se grăbi să spună Mihailo.

Băiatul, care în prima clipă ridicase hangerul, își lăsă în jos brațul, răsuflând ușurat.

- Când ajunge Bucur la capătul sforii, îi spuse sârbului, arătându-l spre poalele cetății, începi să cobori tu...

- Bucur? Aha! Acesta e numele valah! Și tu cum te numești? Îl întrebă Mihailo.

- Băiatul...

Bucur, înotând în apa care era rece ca gheața, scutură frânghia. Atunci Băiatul îi făcu semn și sârbului să coboare.

- Și tu?

- Eu vin după tine

Ajunseră jos și înotau, plescăind încet, spre limba stâncoasă de pământ, ce se întindea înaintea lor, când se auzi din cetate o trâmbiță sunând, ca un țipăt omenesc. Tobe duruiră și ele semnalul fugii unor ieniceri.

Ceea ce prevăzuse Băiatul se întâmplase. Spahiul din grajd reușise să-și scoată din gură cârpa și dăduse alarma.

Dacă mai întârziu puțin, erau prinși.

- Repede, la barcă! Îi îndemnă Băiatul.

Pe parapetul de unde coborâseră ei se strânseseră o mulțime de ieniceri.

Un val de săgeți porni de sus. Din pricina ploii, a vântului ce începuse să bată și a întunericului, nici una nu-i lovi.

Cineva strigă răgușit:

- Prindeți-i! Fugari...

Vântul îi purta cuvintele și nu se înțelegeau prea bine, dar Băiatul crezu că recunoaște glasul pașii.

Se apropiau de țărmul Dunării, când, pe neașteptate, o sulită se înfipse lângă ei, în noroi, plescăind surd prin apă. Bucur o smulse și o azvârli înapoi. Cu un horcăit, cel care era de strajă pe țărm și încercase să-l ucidă se prăvăli, lovit în gâtlej.

Alt achingiu venea în goană, de lângă sălcii. Mihailo îl întâmpină. Se încinse o luptă scurtă, și sârbul îl lovi cu hangerul în pântec. Îl prinse apoi de umeri și-l scufundă în apă.

- În barcă!... În barcă!... îi zori Băiatul.

Săriră în barcă, o dezlegară iute, și Băiatul cu Bucur începură să vâslească.

Trâmbițele din cetate sunau și tobele băteau înnebunitor.
- Să trecem Dunărea cât mai curmeziș! fu de părere Mihailo. Au pornit trei bărci încărcate cu ieniceri. Vor să ne iasă înainte...

- Îi comandă însuși aga! băgă de seamă Bucur.

Aga era în picioare, în prima barcă. Pesemne le poruncise ienicerilor să-și întindă arcurile, căci patru sau cinci săgeți vâjîiră pe lângă ei.

Din nefericire, curentul fluviului era atât e puternic, încât barca fugarilor - cu toate că Mihailo și Bucur vâsleau din răspuțeri - nu putea să-și urmeze drumul și era împinsă în jos.

- Mai avem puțin și ne ciocnim cu barca în care se găsește aga! îi înștiință Băiatul pe tovarășii săi.

Celelalte două bărci se pregăteau să-l înconjoare din față și din spate, în bărcile ienicerilor, vâslașii erau câte patru, și direcția se putea păstra mai ușor.

Înconjurați, nu mai putea fi vorba de scăpare. Numărul ienicerilor ce-l urmăreau era de zece ori mare.

- Mi se pare că sântem pierduți! se amări Mihailo. Și cât nădăjduiam să scap din ghearele turcilor...

- Stai, încă nu sântem prinși, le făcu curaj Bucur...

- Trageți! porunci, din barca sa, aga ienicerilor.

Alt roi de săgeți porni. Norocul fugarilor fu și de data asta noaptea. Vântul și ploaia le erau prieteni.

Băiatului îi veni o idee:

- Să ne prefacem că sântem loviți, să răsturnăm barca și să-l lăsăm să creadă că ne-am înecat.

- Dacă am putea ajunge pe malul românesc... murmură Bucur.

- E prea departe, clătină din cap Mihailo.

- Așa e, recunosc Băiatul. Uite, colo, pe țărmul bulgăresc e o pădure...

- O vedem, ziseră Mihailo și Bucur.

- Ne căutăm unul pe altul înlăuntrul ei. Curaj, băieți...

- Cu bine! răspunseră ei...

Încă o dată ienicerii traseră spre fugarii de a căror barcă se apropiau.

- Sânt rănit, dete un țipăt Băiatul pe turcește, ridicându-se în picioare și lăsându-se apoi să cadă în apă, cu brațele întinse, ca și cum ar fi fost lovit.

- Unul s-a dus, se bucură aga. Omorâți-i și pe ceilalți!...

Cât ar fi vrut Mihailo să aibă acum arcul, căci el era unul dintre cei mai buni țințași din ortă. Așa, se mulțumi să scrâșnească din dinți și să încerce să se ascundă pe fundul bărcii, în timp ce alte săgeți zburară prin preajmă, înfigându-se în lemnul bărcii.

Prefăcându-se că sânt și ei răniți, Bucur și Mihailo se aruncară, de asemenea, gemând, în apă.

În cădere își răsturnaseră barca.

Se dădură la fund și înotară cât puteau de iute spre vale, ajutați de curent.

- S-au înecat tustrei, zise aga mulțumit, după ce-și plimbă privirea pe suprafața unduitoare a Dunării. Nu se mai vede nimic...

- Nimic., recunoscurea ienicerii, bucuroși să se întoarcă mai degrabă.

- Agățați barca fugarilor, așa răsturnată cum e, de a noastră, și trage-ți-o la mal, porunci aga.

Ploaia se întetise și fluviul parcă fierbea. Din fundul său venea un zvon înăbușit. Pădurea de sălcii se zbătea. Bărcile ienicerilor, ce luaseră cu ele și barca băieților, pluteau către debarcader. Pe malul de la Nicopole zgomotul se liniștea. Numai o făclie mai tremura pe podul de lemn al cetății. Razele ei străluceau din când în când prin gurile de tragere cu arcul.

Băiatul scoase capul din valuri. Era departe de debarcader.

- Sânteți pe-aici? întrebă el, bătând apa cu tălpile.

- Eu am ajuns! îi răspunse, mai din mijlocul fluviului, Mihailo.

Abia acum, după ce trecuse primejdia, Băiatul își dădu seama cât era apa de rece

- Brrr!... Începu să tremure. Dar Bucur unde e? Bucureee!...Bucure-ee!...strigă.

- Ssst. Am ajuns! îl auzi pe Bucur de pe mal. Veniți încoace.

- Venim!... Venim!... răspunseră Băiatul și Mihailo.

Nu trecu mult și se adunară tustrei, cu apa șiroind pe ei și înghețați de frig.

- Bine era să fi putut ajunge pe țărmul celălalt înainte de revărsatul zorilor, își dădu cu părerea Bucur, sărind pe loc și bătându-se cu palmele pe piept și pe umeri, să se mai încălzească. S-ar putea ca pașa să trimită mâine de dimineață ienicerii să ne caute cel puțin leșurile aruncate de apă la mal, ca să ni le poată înfige în țepi, pe ziduri.

- Ah! Dacă am fi rămas cu barca... se întrista Mihailo.

O luară de-a lungul țărmului, apropiindu-se de pădurea de sălcii unde voiau să se ascundă, până vor lua hotărârea ce anume era mai bine să facă.

Pământul chiftea sub picioarele lor desculțe.

Ploaia mai încetase însă și, către miazănoapte, deasupra Valahiei, cerul se limpezise puțin. Dintr-o spărtură a norilor mija un petec de lună.

- Semn bun, se înveseli Băiatul. Uite ce spun eu: să ne odihnim și să încercăm să trecem totuși înot dincolo.

Pe când vorbeau așa, adunați pe cărarea ce șerpuia prin pădure, pe malul Dunării, zgribuliți de frig, se treziră înconjurați de o ceată de bărbați și femei.

Se vedea limpede că noii veniți erau niște țărani bulgari, ce fuseseră strânși de turci, lucraseră pe undeva, pe la vreo cetate, și acum se întorceau acasă. Bărbații aveau în mâini, unii sape, alții numai niște toiege. Fețele le erau învăluite în bărbi țepoase și zbârlite, cele mai multe cărunte, ca niște

nori ai amărăciunilor. Femeile, îmbrăcate în fuste cenușii și sumane de postav țărănesc, cârpite și răscârpite, veneau în urma bărbaților. Printre ele erau și câteva fete tinere. Dar și acestea păreau bătrâne. Fețele asprite și umerii încovoiați de oboseală nu lăsau să li se vadă tinerețea.

Oamenii veniseră, pe nesimțite, pe poteca din pădure, îndreptându-se spre satul ce se afla în apropiere. Cei mai mulți erau desculți, și doar puțini purtau opinci din coajă de copac.

Erau flămânzi, trudiți și îndârjiți.

Un bătrân cu o chică lungă pășea înaintea tuturor.

- Uite niște turci rătăciți, zise bulgărește.

- Arme au? Întrebă alt țăran din urmă.

- N-au, și chiar dacă ar avea... mormăi bătrânul, trebuie să...

- Să scăpăm lumea de ei, să nu mai îngroașe haita de la Nicopole.

- Înecați-l! țipă ascutit o femeie. Unii ca ei mi-au luat amândoi băieții...

— Să-l îneacă! rostiră alții, și câteva toiege și sape se ridicară.

Bătrânul îl învățase pe Băiat bulgărește, încă din prima copilărie, cum se silise să-l învețe și alte limbi. Nu era greu. Aproape fiecare călugăr din mănăstirea Tismana cunoștea ori bulgărește, ori sârbește, sau amândouă aceste limbi slave.

Bucur, care împreună cu Tit fusese silit să cânte și să joace prin garnizoanele turcești din Bulgaria, rupea și el câteva vorbe. Iar sârbul Mihailo avusese mama bulgăroaică.

Țăranii își ridicaseră toiegele și sapele și se pregăteau să-l toace cu ele - așa cum făceau țăranii bulgari ori de câte ori întâlneau pâicurii răzlețe de ieniceri - și să-l arunce în Dunăre. De aceea ienicerii nu umblau, de obicei, decât în cete prin Bulgaria, unde poporul, deși în lanțuri, nu se dădea învins.

Băieții, pentru întâia oară, se simțiră înfricoșați.
Aventura pe care o trăiseră, oboseala, frigul, încordarea fără margini îi istoviseră.

Vedeau că se apropie moartea. Și moartea nu venea de data asta de la dușmani, ci de la prieteni. Cum să-l facă să înțeleagă lucrul acesta?

- Stați! strigă Băiatul, ridicând mâinile. Nu sântem ceea ce credeți...

Bărbatul cel vârstnic, din frunte, se opri.

- Nu sânteți ieniceri?

- Ba da... bâigui Mihailo.

- Atunci pe ei, ce mai stați? se îndârji femeia a căreia i se răpiseră băieții, ieșind ea însăși înaintea celorlalți.

Băiatul aruncă o privire spre Dunăre. Aburi verzui pluteau deasupra ei. Ploaia contenise și luna se vedea în întregime, spălată și curată ca obrazul unei fete într-o zi de sărbătoare. Dincolo de apă era țărmașul valah. Vlad trebuia înștiințat. Vlad era în primejdie.

- Am fost ieniceri, strigă Băiatul mai departe, cu mâinile ridicate. Sântem copii de valahi, răpiți în urmă cu trei ani de turci. Adică el e sârb, îl arată pe Mihailo. Și Mihailo dădu din cap, în semn că așa e. Dar ne-am păstrat credința strămoșească. Noaptea asta am fugit din cetate...

- De la Nicopole? se miră câțiva. Asta nu se poate...

- Se poate, întări Bucur. Sârbul acesta era de strajă, și ne-a ajutat...

Oamenii începură să-și lase jos sapele și toiegele.

- Măi, să știți că e adevărat, își dete seama bătrânul. De asta era atâta tulburare la cetate. Ați vrut să fugiți peste Dunăre?

- Da, cu o barcă, dar n-am putut, îl lămurii Băiatul. Ne-am răsturnat singuri barca, să creadă turcii că ne-am înecat.

- Săracii de ei! oftă femeia înverșunată de adineauri.

- Și-acum ce-aveți de gând? îi întrebară ceilalți bărbați și femei, strângându-se prietenoși în jurul lor.

- Vrem să trecem încă în noaptea asta dincolo, ca să ajungem mâine la voievodul Vlad.

- În Vlad și-au pus mulți nădejdea, de când a fost răpus de molimă, la Belgrad, Ioan de Hunedoara, glăsui bătrânul. El singur mai ține sabia în mână, stând stavilă împotriva păgânilor. Dacă va vrea Dumnezeu, poate să ne vină și nouă într-ajutor.

- Noi și cu valahii am fost întotdeauna ca frații, rostiră bărbații și femeile.

- Veniți acum, urmă bătrânul, să vă încălziți și să vă dăm, de unde om găsi niște schimburi uscate. Avem o luntre pitită sub mal.

Satul, dacă se poate numi așa, era la o azvârlitură de băț, la capătul pădurii. Câteva bordeie înfundate în pământ și două sau trei colibe de nuiete lipite cu lut. Într-una din aceste colibe băieții se dezbrăcară, aruncându-și în foc veșmintele roșii, cu brăie scumpe, albastre, de mătase, pe care le purtaseră cu atâta silă. Parcă niște poveri zdrobitoare le fuseseră luate din spate, când își văzură hainele ienicerești arzând. Se simțiră mai ușurați și veseli. Țăranii le aduseră, din sărăcia lor, îmbrăcăminte albă de pânză, semănând cu aceea a valahilor. Băiatul mai primi o bundă zdrențuită, Mihailo un sumăiaș strâmt și rupt în coate, și Bucur un ilic.

În colibă flăcările luceau vesele.

Mâncară o fiertură de mei. Sorbiră din ulcele o băutură fierbinte, întăritoare, din fructe de măcieș de toamnă și buruieni tinere de primăvară.

Întremați, se întoarseră apoi, înconjurați de săteni, până la Dunăre, unde într-un loc ferit, între sălcii, se afla pitulată luntrea. Băieții își luară rămas bun de la oameni. Femeia care ceruse în pădure, cu glas tare, ca ei să fie înecați, îi sărută ca pe copiii săi. Lacrimile ei le udară obraji. Și

însoțiți de binecuvântările și urările oamenilor, rostite din inimă, se depărtară de malul bulgăresc.

- Ehei, zise pe drum țăranul bulgar ce-l însoțea și urma să se înapoieze cu barca, din Valahia ne vin o mulțime de vești! Vlad se arată a fi un domn și jumătate.

La întrebările băieților cu privire la veștile despre măria sa Vlad, acesta le povesti cum noul domnitor își alcătuisese o armată nouă, din slujitori și țărani credincioși, cu ajutorul cărora îi ține din scurt pe turci. De asemenea, și-a făcut o gardă de oșteni bine instruiți, însă tot numai cu oameni de țară, nu cu străini. Oștenii aceștia, numiți trabanți și înarmați cu halebarde², sânt gata să moară pentru el.

- Și eu aș fi gata să mor, dacă ar fi nevoie, rosti Băiatul. A fost atât de bun cu mine. Mi-ar place să fac parte dintre trabanții săi. Dar anumiți boieri erau împotriva lui. Mai ales unul, Albu cel Mare...

- Albu cel Mare? Am auzit de el. A pierit de trei ani. S-a ridicat cu oaste împotriva lui Vlad. Unii boieri l-au sprijinit pe Albu. Dar Vlad l-a prins și l-a tăiat...

- Bine i-a făcut! glăsuie Bucur. Din cauza lui și pentru el ne-a oropsit comisul Ghilț.

- Despre boierii trădători mai cunosc o întâmplare, răsă țăranul. Nu știu dacă o fi adevărată...

- Povestește-o! îl rugară băreții.

- Se zice că măria sa Vlad, în haine schimbate și cu fața acoperită, cum umblă el adesea prin sate și târguri, a reușit să se strecoare printre acești mari boieri și să-l audă cum puneau la cale chiar moartea lui...

- Nelegiuții!... rosti Băiatul, neputându-se stăpâni.

- Domnitorul s-a făcut că e un om de-al lui Albu cel Mare, răsă și cu mai multă poftă țăranul. L-a chemat la o petrecere pe seara următoare, într-o casă a unui credincios al lui, zicând să vie neapărat toți câți vor moartea

² Halebarda era o sulită lungă de lemn, cu vârful de metal, având într-o parte un tăiș în formă de bardă și în cealaltă un fel de cârlig.

domnitorului. «Vodă va fi otrăvit, i-a încredințat el, și voi mă veți ajuta atât la uciderea lui Vlad, cât și la azvârlirea leșului în apă.» Boierii au căzut în capcană și s-au legat să vină la ospăț. S-au despărțit, înțelegându-se să se recunoască între ei prin cuvintele: «Pe mâine seară».

În seara următoare, dornici să-l ucidă pe Vlad, s-au strâns în locul și la ceasul hotărât, șoptindu-și între ei: «Pe mâine seară!» «Pe mâine seară...»

Erau tare mulțumiți, se ospătau și beau cu poftă. Și iată-l și pe Vlad, Drăculea, cum îl numeau. «Pe mâine seară, boieri!» rostește el cuvintele de recunoaștere. «Pe mâine seară!», sar boierii bucuroși de la mese, socotind că a venit clipa cea mare. «Dar vodă n-a venit!» se mâhnește unul. «Ba a venit!» răspunde Vlad și își dezvelește obrazul, își dă jos haina neagră și rămâne în cea domnească...

«La fel ca atunci la Râmnic!» își amintește Băiatul.

- Și boierii? întreabă Bucur cu sufletul la gură.

- Au căzut în genunchi să ceară iertare...

- Și vodă i-a iertat? se înverșună Băiatul.

- Aș! De unde! I-a luat la cercetare. I-a întrebat un singur lucru: Câți domni a apucat fiecare de când trăiește.

- Și ei ce-au răspuns? întreabă Mihailo.

- Nici unul nu apucase mai puțin de șapte. «Și asta numai din pricina dezbinărilor și uneltirilor voastre, a tunat vodă. Domnii se schimbă, țara slăbește, și turcul ne-o ia în stăpânire!» Și i-a tras pe toți în țeapă!

- Bine le-a făcut! ziseră într-un glas Bucur și Mihailo.

Luntrea se apropia de mal. Malul valah era mai jos decât cel bulgăresc.

Începea să se lumineze de ziuă. Pe apa Dunării pluteau rădăcini, ramuri și ierburi smulse din munte de ploi.

Cerul era din nou senin și cele câteva resturi scuturate de nori erau împinse de vânt către Nicopole.

Cetatea părea, în depărtare, pustie. Nu se zărea acolo nici o mișcare. Zidurile ei reci priveau mohorâte și amenințătoare către pământul valah.

De-acolo scăpaseră băieții, și nici nu le venea să creadă că sânt aici.

Tustrei îi strânseseră mâinile țăranului și săriră din luntre.

Tinerii valahi îngenuncheară și sărutară pământul încă ud de ploaie, după străvechea datină a celor ce se întorc acasă, așa cum învățase Băiatul de la Bătrân.

Sufletul Băiatului era atât de ușor, încât, dacă ar fi fost o pasăre, ar fi simțit nevoia să zboare. Să zboare și să cânte ca o ciocârlie: «Acasă... acasă...»

- Să ne vedem cu bine! îi strigară țăranului. Vă mulțumim tuturor.

- Curaj și spor la drum! le ură acesta, în timp ce-și întorcea luntrea, îndreptându-se spre țărmul bulgăresc. Și mai așteptăm vești!

- Acasă!... Acasă!...

Casa însemna Târgoviște.

Băieții porniră întins, pe jos, căutând drumul spre scaunul domnesc.

În cale mai auziră de la oameni și alte lucruri - în afară de cele povestite de țăranul bulgar - și anume, în primul rând, că în Valahia s-a făcut rânduială. Vodă urăște atât de mult răul, încât, dacă săvârșește cineva vreo hoție sau nedreptate, este pedepsit. Pot să fie cei vinovați și boieri mari sau preoți, pedeapsa este aceeași: spânzurătoarea sau țeapa. Cu nici o bogăție nu se pot răscumpăra. Vodă îi răpune fără milă și pe mincinoși - căci nu îngăduie decât adevărul. Cei leneși, cei ce nu-și păstrează cuvântul dat, ca și femeile necredincioase, ori fetele ușurate, care-și ung cu sulimanuri chipul, dându-și ochii peste cap, nu au o soartă mai bună.

Cel mai strașnic îi osândește însă Vlad pe pământenii fără dragoste de țară sau pe străinii ce nu cinstesc cum se cuvine Valahia și pe stăpânitorii ei.

Astfel de vorbe și încă multe altele ascultară băieții noștri cât timp se zoriră pe jos, apoi într-o căruță a unui pescar, și, în sfârșit, cât goniră pe cai, însoțiți de o ceată de oșteni ai lui Vlad, dintre cei ce privegheau drumurile, cunoscând ce se petrecea în sate și târguri, pe drumuri și pe ape, prin tot tărâmul valah.

7

O NOAPTE PE VALEA VOIEVOZILOR

Băieții și Tit nu se mai săturau să se îmbrățișeze, să se privească și să se asculte vorbind.

Mai ales lui Tit nu-i venea să creadă că aceia care fuseseră doar niște copii - când răutatea și dorința de răzbunare a comisului Ghilț îi despărțise - crescuseră atât de mari, li se îngroșaseră puțin glasurile și amândurora le răsăriseră deasupra buzei de sus tuleiele. Inima lui de tată îl îndemna să-l strângă la piept mai mult pe Bucur. Numai că, fiind un om bun și înțelegător, nu-i lăsa pe Băiat să simtă acest lucru. Îi arăta aceleași calde simțăminte, ca și fiului său. De fapt nici nu era prea greu, fiindcă în lunile cât colindaseră prin țară se țesuseră între Băiat și Tit niște legături aproape la fel ca acelea dintre un tată și fiu.

Era mișcător, ce-l drept, însă și cam caraghios, să vezi pe un om atât de voinic, cioplit parcă dintr-un trunchi retezat de stejar - cum era păpușarul - plângând ca o femeie.

Atât era de bucuros de revederea neașteptată că, oricât se străduia, nu putea să-și oprească lacrimile. Pe chipul lui mare, cu pielea negricioasă și învârtoșată, semănând cu coaja de copac, picăturile fierbinți și sărate i se prelingeau neconținut până în barbă, în timp ce-l strângea la piept, pe rând, cu brațele sale îngrozitor de lungi, pe cei doi băieți.

La bucuria generală luau parte și Negru și ursul.

Un asemenea spectacol merita să fie văzut. Cele două animale nu își uitaseră stăpânii și se înghesuiau care mai de care să-l atingă pe noii sosiți - unul cu fruntea, nechezând înduioșător, celălalt cu labele, mormăind. Calul numai că nu vorbea, dar încolo îl privea pe Băiat cu niște ochi umezi, aproape omenești. Îi pune capul pe umăr și și-l sprijinea cu încredere. În felul acesta nădăjduia că îl va face să înțeleagă pe Băiat cât îl iubea, cât îi lipsise de mult în acești trei ani, de câte ori nu-i venise să-l părăsească pe Tit și s-o ia la fugă prin coclauri, doar-doar îl va regăsi. Ursul avea și el un fel aproape asemănător de a se purta față de Bucur, alături de care copilărise. Însă nu-i uita nici pe Băiat. Din când în când se repezea la el, apucându-l cu labele pe după umeri, și mormăind bucuros îl strângea la pieptul păros. O dată îl strânse chiar cu atâta foc, încât, dacă Băiatul n-ar fi ajuns așa de voinic în anii petrecuți în tabăra ienicerească, poate l-ar fi înăbușit.

Mihailo șezuse la început mai la o parte, dar curând fu prins și el de vârtejul veseliei celorlalți. Familia pe care și-o pierduse din pricina năvălirilor otomane și-o regăsea aici, alături de un om simplu și bun, ca păpușarul, de cei doi băieți și de niște biete necuvântătoare, cum erau Negru și ursul, iar patria lui adoptivă devenea Valahia.

Până să ajungă însă să se întâlnească cu Tit, băieții străbătuseră țara, călări, călăuziți de oștenii domnești. Aceștia aveau o înfățișare care le plăcuse băieților. Fuseseră aleși numai oameni înalți, chipeși, purtând pe ei

un fel de dolmane, cum erau cele ungurești, încheiate cu nasturi făcuți din șireturi, căciuli înalte din postav, împodobite cu blană, cizme de piele în picioare, și erau înarmați cu săbii și halebarde.

În drum nu făcuseră decât o oprire într-o cetate așezată pe râul Dâmbovița, în mijlocul unor păduri dese, numite Codrii Vlăsiei. Aici, în Cetatea Bucureștilor, se șoptea că ar cam dori vodă, cu vremea, să-și strămute capitala. La Târgoviște, cel mai de seamă și mai frumos oraș al țării, sălășluiau prea mulți dintre dușmanii săi înverșunați, foști prieteni și tovarăși de uneltiri ai lui Albu cel Mare, pe care Vlad îl scurtase de cap încă de la începutul domniei. În Cetatea Bucureștilor, Vlad își clădise o casă întărită, în mijlocul unei puzderii de cocioabe acoperite cu paie, de dughene ale negustorilor și ateliere ale fierarilor, dulgherilor și ale altor meseriași.

Nu prea departe de casa domnească, se ridica un han. În curtea lui se aflau o mulțime de care cu boi dejugăți.

La han poposiră oștenii. Băieții fură ospătați pe seama domniei, așa cum suna porunca pentru toți câți erau conduși, sub pază, până la scaunul din Târgoviște.

Din cetatea amintită, ținură râul Dâmbovița pe tot cursul său, străbătând pădurile până într-un sat ce era, ca și toate moșiile dimprejur, în stăpânirea unui mare boier, Flor.

În dreptul conacului cu ziduri ca de cetate, al boierului Flor, se despărțiră de cursul Dâmboviței și, tăind printr-o luncă împresurată de sălcii scorburoase și plop, ieșiră spre valea altui râu, Ilfovul. Trecură râul prin vad - și iacătă-l, în puțină vreme, la poarta dinspre miazăzi a cetății de scaun.

De pe zidurile înalte, străjerii îi opriră cu strigăte groase și amenințătoare. Dar oștenii le răspunseră, arătându-le cine sânt. Și intrară cu băieții pe poartă.

Dacă Cetatea Bucureștilor era un târguleț curat, cu niște case domnești, un han, câteva dughene și o bisericuță de

lemn, în schimb Târgoviştea le stârni băieţilor o uimire dintre cele mai puternice.

Casele erau arătoase, cu acoperişuri largi, de şindrilă, şi înconjurate cu grădini şi livezi. Printre coroanele înverzite ale copacilor - fiindcă aici, în Valahia, primăvara părea că venise de-a binelea - se iveau turllele - care de care mai strălucite - ale nenumăratelor biserici. Aproape fiecare mare boier din Târgovişte îşi ridicase în ogradă câte o biserică, cele mai multe fiind făcute din piatră. În biserici, boierii îşi aveau preoţii sau călugării lor, ce le făceau slulbele de dimineaţă şi seară.

Oştenii domneşti, acolo unde împrejmuirile erau mai scunde, aruncau în ogrăzile boiereşti priviri pătrunzătoare şi lipsite de prietenie. La ivirea oamenilor lui Vlad, rarii slujitori boiereşti, înarmaţi, ce se vedeau pe uliţe sau cei ce se îţeau prin locaşurile rotunde, anume scobite în ziduri, dispăreau ca bătuţi de vânt. Unii se trăgeau înapoi, să nu li se mai vadă obrazurile. Ceilalţi intrau repede în curţi şi închideau în urma lor porţile de lemn, cu drugi puternici sau cu cârlige de fier.

Căsuţe mai mărunte, cum văzuseră în Cetatea de pe râul Dâmboviţa, cocioabe sau bordeie nu se întâlneau în Târgovişte. Sărăcimea fusese nevoită să-şi vândă cocioabele sau petecele de pământ. Boierimii trufaşe sau chiar neguţătorilor înstăriţi nu le plăcea să se amestece cu nevoiaşii.

În timpul lungii domnii a înaintaşului lui Vlad, aceste măsuri se desăvârşiseră. Micii meşteşugari, cârpacii de încălţăminte şi îmbrăcămintă, bărbierii şi tot soiul de oameni nevoiţi să-şi câştige pâinea, făcând fel de fel de munci neguţătorilor înstăriţi, fuseseră împinşi cu totul afară din oraş. Cocioabele lor se găseau în partea mai joasă de dincolo de ziduri.

Călăreţii noştri străbătură partea de miazăzi, liniştită şi tăcută, a ogrăzilor şi caselor boiereşti, şi intrară pe uliţele

strâmte, unde se înghesuiau prăvăliile și dughenele neguțătoresți, cu acoperișuri late și lăsate în față ca niște cozoroace de șepci, la adăpostul cărora puteau fi înșiruite mărfurile: postavuri și pânzeturi, încălțăminte sau numai piele tăbăcită, olărie, făină, pește proaspăt și sărat, obiecte de podoabă - și toate câte se mai puteau vinde într-un târg atât de mare și însemnat ca Târgoviște.

Pe vremea lui Mircea cel Bătrân, bunicul domnitorului Vlad - acela ce stăpânise Valahia până la Marea cea mare - pe locul acesta, unde se întindeau prăvăliile și puzderia de ateliere pe bresle - unele în aer liber sau numai sub câte un șopron - fusese târgul propriu-zis. Aici se întâlneau neguțătorii, venind cu carele din toate patru zărilor, din țară și de peste hotare, să-și vândă sau să-și schimbe între ei mărfurile. Târgul se ținea și primăvara, și toamna, după culesul strugurilor.

Pentru că locuitorii orașului se înmulțiseră și se ridicaseră case numeroase, locul se strâmtase.

Asta îl făcuse pe Vladislav, după cum se povestește, să ia hotărârea ca târgurile de aici - cele mai mari și vestite din țară, de la care venea chiar numele orașului - să aibă loc în afară de ziduri.

Locul ales de Vladislav pentru ținerea târgurilor era pe malul celălalt al râului Ialomița - râu ce străjuia în partea de miazănoapte zidurile orașului - în apropiere de așa-numita Vale a Voievozilor. (Vale unde, în vremea de demult, pe o câmpie înflorită, își țineau străvechii cneji și voievozi adunările cu obștea, atunci când aveau de luat hotărâri însemnate, cum ar fi pacea sau războiul.)

Strămutarea târgului, făcută de Vladislav, se păstrase și sub voievodul Vlad, fiindcă orașul, oricât era de mare, nu izbutea să cuprindă pe toți neguțătorii câți veneau din întreaga țară.

De altfel, chiar în ziua aceea începuse târgul din săptămâna de dinaintea Floriilor. Neguțătorii erau plecați cu

mărfuri pe Valea Voievozilor. Cu toate acestea, freamătul era destul de viu și în cartierul neguțătoresc al Târgoviștei, căci mulți străini de locuri veniseră să viziteze și să cunoască prăvăliile din oraș.

Dincolo de cartierul acesta, plin de zarvă și înghesuit, de unde, prin poarta Dealului, se putea trece peste Ialomița, începea, spre stânga, Ulița Domnească.

Ulița avea de o parte casele domnești, sprijinite pe zidurile dinspre mieznoapte ale cetății, și de alta - o serie de curți boierești.

Nefiind cu putință, ca astăzi, o aliniere a caselor și grădinilor, Ulița Domnească se înfățișa privitorului într-un fel de haos pitoresc de curți, clădiri de locuit și biserici, împrejmuite de ziduri și garduri de lemn, ale căror porți înalte și bine zăvorâte erau păzite de slujitori înarmați.

De cum coteai spre stânga, pe Ulița Domnească, cele mai mari case erau tot ale fostului vistiernic Flor, acela al cărui conac, zidit în chip de cetate, îl întâlniseră băieții pe malul Dâmboviței, în timp ce călăreau spre Târgoviște.

Oștenii domnești se opriră o clipă în fața porților întunecate, tăcute și bine zăvorâte, ale caselor lui Flor, în spatele cărora nu părea să se afle nimeni. Se uitară lung la crenelul de pe zidul de lângă poartă, și Băiatului i se păru că vede, în razele roșii ale amurgului care se cobora peste oraș, lucirea unui vârf de sulită sau a tăișului unei săbii.

Doi oșteni își făcură semne, arătând către crenele. Băgaseră și ei de seamă lucirea armelor. Ceilalți dădură din cap. Porniră apoi mai departe, până la poarta palatului domnesc. Poarta se deschise, și ceata de oșteni și băieți intrară în ograda domnească, în trapul grăbit al cailor.

În curte, lângă casele mici, locuite de slujitori, se vedeau câțiva cai cu frâiele legate de stâlpii anume înfiți în pământ.

Aici descălecară și înaintară pe jos, până la locuința comandantului oștenilor domnești: Xalom.

Xalom, un bărbat colțuros, aproape pătrat, cu niște sprâncene groase, dar cu o privire tristă, îi întâmpină de la ușă, bănuitor.

Despre Xalom se știa că fusese în robie la turci și vâslise pe galere. Trupul îi era plin de urmele rănilor. Copila lui fusese luată și ea roabă și dusă lui Hamza. Și pașa o azvârlise în Dunăre, peștilor.

- Cine sânteți voi și ce vreți? îi întrebă pe noii sosiți.

Băiatul îi povesti cine erau și îi spuse că, stând la ușa lui Hamza Pașa de strajă, văzuse niște valahi și auzise unele vorbe de care atârna chiar viața măriei sale Vlad. Dar pe cine văzuse și ce anume auzise nu voia să destăinuie decât însuși domnitorului.

De îndată Xalom, lăsându-l în încăperea lui, sub paza unui oștean, plecă să-l anunțe pe domnitor de sosirea foștilor ieniceri.

Se întoarse. Porunci Băiatului să se spele. Îi dete un rând de straie curate din magazia oștenilor gărzii domnești, a trabanților, și îi făcu semn să-l urmeze.

Amurgul se coborâse de peste dealuri. Pânzele lui albastre învăluiau zidurile străvechii cetăți domnești. Străjerii aprindeau făcliile în ogradă și le înțepeneau în lăcașurile rotunde din ziduri.

Clădirile domnești, zidite după gustul lui Mircea cel Bătrân, pe temelii solide de piatră, aveau în partea de sus un ceardac podit și el cu lespezi de piatră. Stâlpii ceardacului, măiestrit încrustați de un pietrar din Valahia mică, sprijineau acoperișul țuguat și făcut din șindrilă.

În peretele de sub ceardac se deschidea o poartă boltită și se vedea, în dreapta, un șir de ferestre de la odăile oștenilor de gardă, ale călăului, de la închisoare și de la magazii.

Pe partea stângă a caselor domnești se ridica un turn clădit chiar în acel an, din porunca domnitorului Vlad.

Din virful turnului, oștenii de sub comanda lui Xalom puteau veghea nu numai orașul, ci și zărilor - într-o parte până la râul Dâmbovița, și peste câmpiile și pădurile din jur.

Între turn și casa domnească era o biserică-paraclis. O trecere subterană ducea de la casele domnești, pe sub biserică, până la turnul unde domnitorul putea, la nevoie, să se ascundă și să țină piept năvălitorilor, apărându-se de sus.

Un alt drum ascuns unea turnul, pe sub râul Ialomița, cu mănăstirea și fortăreața de pe deal.

Băiatul, urmându-l pe Xalom, pătrunse prin partea boltită, urcă pe scările de piatră ce duceau în ceardac și, trecând printr-un coridor, ajunse în fața unei uși păzite de doi halebardieri.

Odaia unde îl primea vodă Vlad pe Băiat se afla lângă sala cea mare a sfatului. Ea fusese hărăzită, la săvârșirea palatului, pentru coconii domnești. Dar Vlad, neavând copii legiuiți și recunoscuți, camera devenise lăcașul «sfatului mic», unde nu erau primiți decât boierii cei mai apropiați de domnitor, pentru treburi la care ceilalți nu aveau ce se amesteca.

În popor se povestea că Vlad nu se mai căsătorise, deși boierii îl rugau stăruitor și îi găsiseră o mulțime de mirese, fiindcă voia să păstreze neîntinată amintirea iubitei sale din tinerețe, care se înecase, din pricina dușmanilor.

- Să mai treacă timpi... Să mai vedem!... Să mai îmi alin durerea!... se zice că le răspundea vodă boierilor dornici să-l însoare și să-l vadă cu un moștenitor legiuit.

Intrând în această încăpere, Băiatul simți un nod ridicându-i-se în gât.

Domnitorul Vlad, cu chipul său tânăr, cu părul bălai, cu ochii pătrunzători, era acolo, în fața lui.

Ședea la o masă groasă și grea de stejar, înconjurat de patru boieri. Unul se afla mai în umbră, și nu i se vedea bine fața. Ceilalți trei, dintre care doi mai tineri, erau

luminați din belșug de făcliile ce pâlpâiau sprijinite în lăcașurile lor de pe ziduri, ca și de făclia de pe masă, înfiptă într-un sfeșnic de metal, închipuind un dragon cu spinarea sfâșiată în lung, de la cap la coadă, având deasupra o cruce.

Sfeșnicul fusese primit în dar de tatăl lui Vlad de la împăratul Sigismund, și domnitorul ținea la el foarte mult.

Ochii albaștri ai domnitorului erau limpezi. Părul blond îi cădea în șuvițe bogate pe gulerul de catifea, de culoarea vișinei putrede.

Băiatul îngenunche, și pletele lui, la fel de aurii ca ale voievodului, luminate de pâlpâirea jucăușă a făcliilor, îi lunecară de-a lungul obrazilor.

- Nu ești tu călărețul cel mic de la Râmnic? îl întrebă Vlad, recunoscându-l numaidecât, în chip uimitor, căci Băiatul se schimbase destul de mult.

- Ba da, măria ta, ridică el îndată fruntea, fericit că fusese recunoscut.

Vodă zâmbi, amintindu-și de păpușa mânuită de Băiat.

- De ce n-ai venit la mila noastră, cum ți-am îngăduit? îl întrebă Voda.

- Lămuresc totul! zise el. Numai nu știu dacă niște lucruri, care îl privesc doar pe măria ta, pot să le spun înaintea cinstiților boieri aici de fată.

- Nu te sfii de nimeni. Sânt boierii cei mai apropiați de inima mea! îi arătă el pe cei de la masă. Ridică-te, apropie-te și vorbește...

Chipul lui Vlad nu se schimbase, dar vocea lui - cel puțin așa i se păru Băiatului - se făcuse mai tăioasă, mai puternică și mai poruncitoare.

Boierii surâseră și ei, recunoscători domnitorului pentru noua încredere ce le-o arăta, de a-l lăsa să asculte o taină care, așa cum înțeleseseră de la Băiat, îl privea numai pe Vlad.

- Măria ta, rosti Băiatul - după ce se ridică și se apropie de masă, în lumina făcliilor, rămânând totuși, așa cum se cuvenea, în picioare - împreună cu alți doi prieteni ai mei, băiatul păpușarului pe care l-ai cunoscut, și un sârb, am fugit din Cetatea Nicopole...

Ochii lui Vlad și ai boierilor îl ațintiră.

- Ați fost robi? întrebă vodă.

- Nu, ieniceri, glasui Băiatul.

- Lămurește pe îndelete, îi porunci Vlad.

- Asta am să și fac, măria ta, dacă-mi dai voie, rosti Băiatul.

Și începu să-l povestească, pe cât putea mai deslușit, încercând să nu lase să-l scape nici un amănunt, ce se petrecuse după noaptea aceea din Râmnic; cum fusese trimis cu o ortă la Nicopole, cum stătuse de strajă și văzuse ce văzuse, și auzise câte auzise.

Vodă îi puse apoi și alte întrebări. El și boierii înțeleseră ceea ce Băiatul nu putuse să-și dea seama prea bine. Și anume că, în cetatea Nicopole, în afară de pașa, de Catavolinos, de ieniceri, spahii și boierii valahi trădători, se mai afla însuși fratele lui Vlad, trecut de partea dușmanilor.

Despre fratele domnitorului, pe care l-am mai amintit, pe nume Radu, deși fusese și el închis de turci la Egrigoz, se știa că nu făcuse nici cea mai mică încercare de a fugi. Dimpotrivă, se arătase supus față de osmanlâi, așteptând ceasul când Mahomed ar fi hotărât să-l dea scaunul domnesc.

Ceasul venise. Vlad îl răsturnase pe slăbănogul Vladislav. Otomanii voiau să aibă pe tron un alt domnitor credincios lor, nu un răzvrătit, un luptător pentru libertate, așa cum fusese Mircea cel Bătrân, Dracul Voievod și, în anii din urmă, Vlad.

Pentru blidul de linte al osmanlâilor, Radu - căruia prietenii și slugile lui, valahii fugari din țară, îi ziceau «cel Frumos», fiindcă avea, într-adevăr, o frumusețe de femeie - își vindea

patria, își vindea fratele și își vindea poporul din care făcea parte. Trecea de bunăvoie în tabăra dușmanului, cu ajutorul și în folosul căruia voia să domnească.

Băiatul lămurea totul, mai departe, și chipul voievodului se întuneca din ce în ce mai mult.

Făcliile pâlpâiau, împrăștiind un miros dulceag de rășină. Câinele lăptos, alb, pe care numai târziu de tot Băiatul băgase de seamă că Vlad îl avea la picioare, mârâi pe neașteptate, simțind pesemne pe domnitor mânios, după felul cum lovise cu pumnul în masă.

Vlad izbuti totuși să se stăpânească. Ridicându-se în picioare, se îndreptă, urmat de câinele lui, până lângă una din cele două ferestruici înguste ale încăperii, privind luna ce răsărise alburie pe cer.

Gândul că însuși fratele său era de partea turcilor îl mânia și îl mârâia peste măsură.

- Iar pe comisul Ghilț trebuia să-l tai chiar atunci la Râmnic! își spuse gândul cu glas tare. Dar vremea încă nu este trecută!

Băiatul nu îndrăznea să facă nici cea mai mică mișcare. Aștepta poruncile domnului. Aproape uitase că afară, în încăperea lui Xalom, îl așteptau Bucur și Mihailo, despre care îi povestise totul, în amănunt, lui Vlad.

- Eu am vrut să-l înjunghii la ușa lui Hamza Pașa - își luă curaj Băiatul, până la urmă - dar m-am temut că nu voi putea să mai ajung la timp la Târgoviște...

- Bine ai făcut și înțelepțește te-ai purtat, îi spuse Vlad, reîntorcându-se la masă, făcându-i semn să se apropie și punându-i mâna pe umăr. Ești un viteaz. Și cei doi prieteni ai tăi sânt niște viteji. Logofete Lazăr - se întoarse domnitorul către boierul ce stătea mai în umbră - nu știi cumva unde se află păpușarul, tatăl prietenului acestui băiat? Parcă-mi spuneai zilele trecute ceva despre el... Nu avea și un urs?...

- Ba da, măria ta... Avea!... izbucni Băiatul, înveselit, recunoscându-l pe boierul ce-l însoțise pe Vlad, cu trei ani în urmă, la iarmarocul din Râmnic, și care se ridicase, ca toți ceilalți, între timp, în picioare.

- Măria ta, rosti logofătul, te înștiințasem că... boierul Flor - și, rostind numele acestui boier, logofătul apăsă pe cuvânt cu un anumit înțeles - se pregătește să-și serbeze ziua. La petrecere a poftit de pe acum, pentru sfânta zi a Floriilor, pe anumiți boieri. Ca hazul să fie mai mare și bucatele să fie mestecate mai ușor, adăugă el batjocoritor, vistiernicul a poruncit să i se înfățișeze în ziua aceea la curte și o mulțime de lăutari și măscărici. Printre ei l-a chemat și pe Tit, fiindcă știe meșteșugul acela ciudat de a mânuși păpușile, și cântă, și joacă un urs...

- Așa e! Își aminti domnitorul, în vreme ce Băiatului îi venea să sară de fericire și să-l strige pe fereastră lui Bucur că tatăl său se găsește la Târgoviște, și poate chiar în aceeași seară îl vor revedea. Îngrijește-te atunci, sfetnice Lazăr, urmă voievodul, ca această întâlnire să aibă loc cât mai curând. Vroiesc să bagi însă de seamă și să ții minte, se întoarce el iar către Băiat, că nu numai la Nicopole se află trădători, ci și la Târgoviște...

- Am să țin minte! îi răspunse Băiatul, uitându-i-se drept în ochi, încât Vlad se încredință că așa va fi.

Băiatul se plecă înaintea domnului și se retrase, mergând cu spatele până la ușa pe care un halebardier o deschise înainte ca el s-o fi atins.

Cu ajutorul logofătului Lazăr, al cărui nume era și Cazan, și al trabanților lui Xalom, băieții l-au găsit după aceea, cu destulă ușurință, pe Tit, în apropierea Văii Voievozilor, unde acesta își întinsese cortul.

Noaptea aceea n-a mai fost chip de dormit!

Nici pe animale nu le-a prins somnul, fie pentru că-l auzeau pe ei vorbind, fie că fuseseră tulburate de reîntâlnirea cu tinerii lor stăpâni. Negru sforăia întruna pe

nări și necheza, iar ursul mormăia și se frământa în culcușul său.

După ce băieții povestiră prin câte trecuseră, de când fuseseră răpiți de comisul Ghilț și până ajunseseră, în seara aceea, la Târgoviște, fu rândul lui Tit să arate câte se petrecuseră cu el.

Povestea lui era mai scurtă. Oamenii lui Ghilț crezuseră că s-a înecat, însă cu voinicia pe care o avea, deși lovit și rănit, izbutise să iasă din valuri. Prea târziu însă, ca să-l mai poată ajuta pe băieți.

Din nefericire, păpușarul, în timpul luptei cu slugile boierești, fusese împuns cu o sulită. Pierduse o mulțime de sânge, înotând în apa rece a Oltului și cățărându-se pe stânci. Mâinile și picioarele îi tremurau. Voise să se repeadă și să-l dezlege pe Negru. Să încalece pe el și să pornească pe urmele lui Ghilț. Dar o slăbiciune îl cuprinsese și se răsturnase în iarbă.

Negru, la rândul său, necheza furios și sărea în două picioare. Poate că, dacă ar fi fost dezlegat, cu simțurile lui ascuțite, le-ar fi aflat îndată urma. Ar fi fost însă degeaba, fiindcă un cal singur n-ar fi fost în stare să lupte cu toate slugile lui Ghilț. Aceștia l-ar fi săgetat și l-ar fi răpus fără nici un folos.

Tit zăcuse în nesimțire până a doua zi. Abia atunci izbutise să se ridice și să se târască până la Râmnic, unde bolise trei săptămâni.

Toamna venise în acel an mai timpuriu decât altă dată. Iarmaroacele, bâlciurile și târguriile se țineau lanț. Oamenii se bucurau că turcii nu mai puteau să dea iama oricând peste ei, să-i jefuiască. Nu luau, de aceea, în seamă nici ploile ce începuseră să cadă, nici vânturile ce şuierau tot mai avan peste orașe, sate și câmpii, târând cu ele în alai frunzele din ce în ce mai galbene, ruginite, putrede sau uscate. Nu țineau seama de nimic. Voiau să vândă, să cumpere, să joace, să petreacă.

Păpușarul, care era totodată ursar și cântăreț, avea de lucru destul. Numai că grija lui cea dintâi, pe oriunde ajungea, era să-l întrebe pe oameni dacă nu auziseră sau nu știau ceva despre copiii răpiți. Însă, la fel cum nu izbutiseră să afle nici cea mai mică veste despre surioara de suflet a Băiatului - Roxana - cât timp fuseseră împreună, nu reușea să prindă nici cea mai slabă urmă a celor doi copii răpiți de comisul Ghilț.

Tit ajunsese să creadă că Ghilț îi omorâse pe copii, îi îngropase prin vreo pădure, pe undeva, și el fugise, de teamă, la turci.

- Nu mai aveai nici o nădejde să ne revedem? îl întrebă Bucur pe tatăl său, luându-l de gât.

- Judecata îmi spunea să nu mai am nici o nădejde, răspunse el râsând, îmbrățișându-și drăgăstos băiatul. Dar inima mă îmboldea în taină să mi-o păstrez...

- Și caii? Văd că nu îl mai ai decât pe Negru, își aminti Băiatul. Unde sânt ceialți? Ai fost nevoit să-l vinzi?

- Deloc! se învioră păpușarul. Ceialți patru i-am încredințat domniei, lăsând să îi folosească trabanții, cât vor avea nevoie. Dar acum ceata ni s-a mărit, urmă el, uitându-se cu încredere la Mihailo. Sântem cinci... dacă-l punem la socoteală și pe moșneag. Măine mă înfățișez la comandantul Xalom și-i cer înapoi caii.

- Mi-ar place să luptăm și noi în oastea măriei sale Vlad, își rosti, cu glas tare, un gând mai vechi și mai tainic, Băiatul.

- Pentru măria sa Vlad vom fi gata oricând să luptăm, ziseră nu numai Tit și Bucur, ci și sârbul Mihailo.

De după dealul Gorgotei începeau să răsară cele dintâi raze cenușii-roșietice de lumină. Un cocoș cântă în depărtare, și alții îi răspunseră, cutcu-rigind din răspuțeri, parcă pentru a trezi târgul.

Băiatului însă tocmai atunci i se închiseră ochii. Tit le făcu semn celorlalți să tacă. Prin somnul ce dură nu mai mult de o oră, se văzu călare, în rând cu oștenii lui Vlad.

Caii tropoteau. Săbiile zăngăneau. Domnitorul semăna de data asta cu voinicul din poveste.

Din spate însă, Hamza Pașa, având o suliță în mână, se pregătea să-l lovească pe Vlad.

«Ferește-te!» îi strigă Băiatul.

Domnitorul se întoarse, și cu o singură lovitură de sabie, ca un trăsnet, îl spintecă pe pașa din creștet până în tălpi...

Se deșteptă lac de sudoare. Bucur îl scutura încet. Târgul se trezise și mulțimea începuse să se frământa. Se auzeau mugetele vitelor și nechezatul cailor, care își cereau în felul acesta tainul de hrană și porția de apă a dimineții. Neguțătorii își deschideau tarabele și își orânduiau mărfurile. Glasurile lor le auzise Băiatul prin somn.

- Ai visat urât? îl întreabă Bucur.

- Ba dimpotrivă, am visat nespus de frumos! îi răspunse Băiatul.

8

LA CONACUL BOIERULUI FLOR

Băiatul auzi pasul grăbit al lui Tit scrâșnind pe prundiș și pricepu nu-maidecât că trebuie să se fi întâmplat ceva.

- Ia-o tu pe-acolo, o îndemnă pe fată, arătându-i o alee ce se pierdea printre două rânduri de tufe neînflorite de trandafir.

Se știa vinovat. Întreaga noapte avusese simțământul acesta...

Ieri de dimineață, când venise împreună cu Tit, Bucur, Mihailo, ursul, caii și lada cu păpuși, la conacul lui Flor, Voiena sta la fereastră, în cămașă, somnoroasă, uitându-se pe după perdele la ei.

Băiatul îi văzuse ochii, și chiar așa, de la depărtare, i se păruseră nespus de frumoși.

Tot de dimineață avusese loc slujba în bisericuța conacului. Preasfințitul egumen Sisoe de la mănăstirea Dealului, cu un întreg sobor de preoți și călugări, îl binecuvântaseră pe bătrânul boier Flor de ziua lui, urându-i sănătate și viață lungă. Și se începuse ospățul...

Mesele, pentru că vremea se încălzise, fuseseră întinse între copacii din ogradă.

Râuri de sânge curseseră din beregățile tăiate ale purceilor, vițelilor, găștelor, rațelor și găinilor, mieilor și iezilor sacrificați pentru masa de Florii. Un munte de pești, care ar fi putut sătura câteva sate vreme de o lună, se gătiseră la bucătării. Saci pântecoși cu făină, butoiașe cu miere, alune, nuci, stafide, rahat și alte nenumărate bunătăți fuseseră scoase din magazii de cămărașii grijulii și încredințate bucătarilor și bucătăreselor robi. Vinul aștepta în butoaie - licărind roșu, rubiniu, roz sau alb - semnul mai-marelui chelarilor, ca să fie turnat în căni de argint, pentru boierii cei mari - de lut, pentru cei mici.

În timpul mesei cântaseră lăutarii și, după ce boierii și jupânițele începură să se înveselească, fură chemați și prietenii noștri, cu păpușile, caii și ursul lor.

Păpușile le stârniră mesenilor o nouă și nemărginită uimire. Nu puteau să priceapă cum niște bucățele neînsuflețite de lemn puteau prinde viață. Unii chiar îl bănuiră pe Tit că este în înțelegere cu dracul sau face vrăjitorie. «Povestea» pe care o jucau avea ca erou pe un țăran sărac, năzdrăvan. Țăranul se apropia de taraba unui

crâșmar, care frigea într-o țepușe o pasăre. După ce își trecea încet o bucată de pâine prin fumul fripturii, năzdrăvanul o mânca plin de poftă. Crâșmarul se repezea la sărac să-i plătească fumul, zicând că i-a luat gustul fripturii. Atunci hâtrul scotea un ban de aramă, îl lovea de tarabă și răspundea:

- Tu m-ai hrănit cu fumul fripturii, eu te plătesc cu sunetul banului.

Își lua banul și pleca. Iar boierii se tăvăleau de râs.

După ce mai «jucară» și alte întâmplări cu haz, păpușile fură înlocuite de urs, care știa să imite pe un boier din divan, pe un călugăr în strănă, să se îmbrace ca o femeie, să facă fel de fel de giumbușlucuri, să salte în horă și să sufle în fluier. Iarăși se mirară boierii de un asemenea animal, altminteri fioros, din pădure, și cu toate astea atât de îmblânzit și înțelegând românește ca un valah.

«Reprezentăția» se încheie cu exercițiile de călărie ale celor trei băieți.

De când se întorseseră în țară și cât ținuse târgul de lângă Valea Voievozilor, până ieri, băieții, sub privegherea lui Tit, își folosiseră timpul liber făcând neconținut exerciții, care aveau să le prindă bine, nu numai ca să-și câștige pâinea, ci și în alte împrejurări.

Ienicerii erau pedestri. Băieții își mai pierduseră în acești trei ani din ușurința atât de trebuitoare unui bun călăreț. Dar, încetul cu încetul, aceasta le revenea. Cu forța pe care le-o adusese atât creșterea în vârstă, cât și viața aspră dusă în tabăra ienicerească, ajunseră în curând să facă niște acrobații de o mare siguranță și măiestrie.

Băieții se făcuseră, de când sosiseră la Târgoviște, mai chipeși decât înainte. Aerul patriei - dacă ne gândim la Băiat și la Bucur - sau cel puțin al libertății, ca să vorbim de Mihailo, de când izbutiseră să lepede nesuferita haină ienicerească, le pria.

Pe deasupra, Tit le făcuse rost de trei costume grozave, pierdute la zaruri de niște călăreți nemți și ajunse în stăpânirea unui neguțător din Târgoviște.

Costumele, reparate de Tit, care se pricepea și la cusut, arătau destul de bine, cu pantalonii strânși pe picior, două cămăși roșii și una verde, și veste de piele, prinse în șireturi deasupra. Ca încălțăminte, purtau cizme ușoare și moi, cu tocul puțin înalt, care îi făceau să pășească sprinteni.

Iar în ce-l privește pe Băiat, prin ținuta și noblețea mișcărilor îi întrecea pe toții fiii de boieri care luau parte la ospățul lui Flor.

Cel puțin Voiena nu-și mai putuse lua ochii de la el, de cum îl văzuse săltându-se, printr-o mișcare ușoară, pe cal.

- Parcă ar fi un prinț, și nicidecum un tânăr de bâlci, spunea încet prietenelor sale.

- Într-adevăr, este deosebit de chipeș și mândru, recunoșteau fetele, râsând.

Băiatul, parcă simțind că se vorbea de el, își întoarse capul spre tinerele fete, tocmai pe când executa un dublu salt și rămânea într-o mână, cu picioarele în sus, dus în galop de Negru.

Privirea i se întâlnește numai pentru o clipă cu aceea a Voienei. Însă și atâta fu de ajuns ca să-și dea seama că ochii galeși ce cătau spre el erau ai fetei care fusese de dimineață la fereastra de deasupra pridvorului.

Fața ei albă, cu buzele sângerii - de un sângerieu natural, nu ca al altor fete, a căror roșeață este dobândită din cutia de suliman - umbrită de o coamă de păr castaniu, care-l cădea ușor pe frunte, închipuind un fel de boltă, părea toată un strigăt.

Ochii verzi ai fetei îl așteptau. O tulburare îl cuprinse. De altfel, nu numai el era uimit de frumusețea Voienei. Toți tinerii boieri, invitații lui Flor, o sorbeau din priviri și, după terminarea mesei de prânz, fiecare încercă să i se afle cât mai în preajmă, să-i vorbească și să danseze cu ea.

Dar Voiena făcea ce făcea și se întorcea către Băiat, aruncându-l ochiade pline de înțelesuri.

Alintată și dornică de petrecere cum era - plângându-se că nu sânt la ospăț destui tineri boieri - stăruia față de mama ei, bătrâna soție a lui Flor, să-l îngăduie Băiatului să ia parte la jocurile puse la cale de fete.

Cuvântul hotărâtor fusese acela că le trebuia și un băiat de care fetele să poată râde în voie.

Tinerii boieri încercară, la început, să se împotrivescă dorinței fiicei mai mici a lui Flor, de a-l amesteca pe Băiat între ei. Până la urmă însă nu avură ce face și se învoiră, pentru că Voiena zicea că altfel ea nu mai intră în joc.

Se pare că totuși, la curțile boierești din Valahia secolului al cincisprezecelea, fetele se bucurau de o libertate mai mare decât în alte părți ale Europei. Luau parte la unele jocuri destul de îndrăznețe, ca bunăoară: «Sultan-sultan», pus la cale de tineri și cu acest prilej, la stăruința Voienei.

Un tânăr înfășurat la ochi - cum se leagă copiii la «baba-oarba» - primea un șal, o băsmăluță, o agrafă sau altceva de la una din fete. Dacă tânărul cu ochii legați o ghicea pe acea fată, avea dreptul, în râsetele celor de față, să fie sărutat de ea.

Venind rândul Băiatului să fie «sultan», Voiena își dotea năframa. Dar cu toate că încercă de câteva ori să-i stea în cale, nu izbuti să facă în așa fel încât să fie prinsă. Celelalte fete îl tot înghionteau și-l încurcau.

Unei alte fete, care îi dotea pe urmă Băiatului băsmaluța, îi pica norocul acesta. Fata, o șireată oacheșă, verișoară bună a Voienei, i se așeză în drum în așa chip, încât Băiatul o apucă în brațe. Fu silită - ceea ce ei îi făcu o deosebită plăcere, deși de ochii lumii, precum i se cuvenea unei fete de mare boier, făcea pe rușinoasa și se codea - să îl sărute pe obraz.

Băiatul râse cu poftă, însă Voiena se împurpură de necaz. Și cu toate că ceilalți, care abia se încălziseră, ar fi dorit să

continue jocul, ea - fiindcă nu mai avea dreptul, potrivit regulilor lui «Sultan-sultan», să-și dea încă o dată năframa - spuse că s-a săturat, e obosită, și mai bine să le cânte Băiatul. El le cântă din fluier, din lăută și din gură o mulțime de cântece românești, bulgărești, sârbești și turcești.

Cântecul care le plăcu tuturor cel mai mult fu «Peste plaiul românesc». În el era vorba de o frumoasă fată răpită de tătari. Cei mai voinici feciori din țară, în frunte cu fiul lui Mircea cel Bătrân, Mihail - care apare zugrăvit în tabloul votiv de la Cozia, ctitoria viteazului voievod - plecau în ținuturile tătărești. Îi găseau pe răpitori și, după ce îi pedepseau, se întorceau cu fata. Și ea se mărita cu fiul de voievod.

Fără să vrea, ca întotdeauna când rostea cuvintele cântecului, Băiatul se gândi la Roxana, și în glasul lui puse atâta foc, că numeroși ascultători lăcrămară.

De data asta, Băiatul cântă mai cu patimă decât oricând, numai că imaginea din ce în ce mai palidă, mai depărtată și mai tulbure, a nefericitei lui tovarășe de joacă din copilărie, era parcă în unele clipe înlocuită cu aceea a Voienei, fata vie și ispititoare de lângă el.

Pentru că se făcuse seară, boierii - al căror gust de petrecere, în loc să se ostoiască, se întetea - își strânseseră pe ei giubelele; apoi, făcându-se tot mai răcoare, hotărâră să-și strămute cheful în sala de ospete a conacului.

Jupânesele și jupânițele plecară să se culce, la îndemnul și în râsetele bărbaților, dornici să înceapă, abia de la acel ceas înainte, adevăratul chef. Prietenii noștri primiră îngăduința să se odihnească. Fură aduși din nou lăutarii, și, pe o ușă din fund, țîșniră, într-un dans vioi, săltăreț, pe sunete de zurgălăi și tambure, douăsprezece roabe tinere, țigănci, cu cercei mari de aramă în urechi, cu fuste roșii, crețe și bluze viu colorate, larg răscroite la piept. Și, în lumina orbitoare a făcliilor, sprijinite în pereți prin niște mâini de fier, lucrate, după modelul apusean, de meșterii

din Câmpulung, și a luminărilor groase, albe sau verzi, parfumate, aprinse în sfeșnicele de alamă, de pe mese, petrecerea reîncepu sălbatică și dezvățată.

Nu trecu însă mult, după ce jupânesele și jupânițele se duseseră la culcare, și Voiena se sculă din pat, își puse pe ea rochia, un șal gros de lână, și coborî în grădină.

Înainte de a pleca în odaia ei, se apropiase de Băiat și îi șoptise să o aștepte lângă un anume trunchi scurt și gros de copac, de pe malul Dâmboviței - care în acel loc străbătea întinsele livezi și grădini ale boierului Flor.

«Să mă duc? Să nu mă duc?» se întreba băiatul.

Bucur îl cam luase peste picior:

- Ți-a căzut la inimă fata boierului?...

- Du-te, îngădui Tit, după ce îi auzise șoșotind. Poate izbutești să afli de la ea ceva despre gândurile lui Flor față de măria sa Vlad. Dar caută să te întorci repede.

Băiatul plecase pe malul Dâmboviței, se răzimase de trunchiul gros de copac, sub lumina albă a lunii, și o așteptase pe fată. Ea venise, chicotind, îl luase îndrăzneț de mână și îl chemase să se plimbe împreună pe malul râului.

Ierburile răspândeau o aromă amară și umedă. Dâmbovița clipea tainic. Licuricii dănțuiau. Băiatul pășea ca amețit. Obrazul fetei era tot mai aproape - și nici nu-și dădu seama dacă-i aieva sau visează când se aplecă să o sărute.

«O iubesc oare?» se întreba Băiatul, în timp ce fata își lipea, șagalnic, fruntea de umărul lui. Dar gândul i se întorcea la Roxana. Deși pe Roxana o îndrăgise cu totul altfel și, chiar într-o împrejurare asemănătoare - își spunea el - nu ar fi cutezat s-o sărute, cum făcuse cu Voiena.

«O fi doar un joc pentru ea? se mai gândi Băiatul, neîndrăznind s-o privească, să citească în ochii Voienei. Ce pot fi eu altceva pentru fiica marelui boier Flor decât un mijloc de a-și petrece timpul într-un chip mai neobișnuit? Și totuși...»

Se uită spre conac. Casa boierului Flor se zărea printre copaci, cuprinsă parcă de un incendiu, în vălvătaile făcliilor. Boierii petreceau, și glasurile și râsetele roabelor țigănci răsunau ascutit.

Își aduse aminte că Tit îl sfătuisese să afle de la Voiena unele gânduri ale boierului Flor, dar ori de câte ori încerca s-o întrebe pe fată câte ceva, ea schimba vorba.

Uneori îi răspundea cam de sus, și asta îl durea. Dar din nou Voiena se apropia de umărul lui, alintându-se ca un copil, și surâsul ei senin i-o făcea și mai dragă, tulburându-l toate gândurile.

Râseră și glumiră. Și cu toate că se lăsa tot mai frig, timpul trecu ușor și zorile se iviră.

Și iată-l pe Tit venind... Fata fugise, lăsând să se mai vadă printre tufe, pentru cea din urmă oară, pieptănătura înaltă și lucioasă, șalul gros și fustele albe, împodobite cu horbote, fâlfâind ca niște aripi de pasăre.

- A fost vorba că te întorci curând, glăsuî Tit. Doar nu pentru o fustă, fie ea și albă ca a Voienei, am venit aici!...

Niciodată încă nu îi vorbise păpușarul atât de aspru. De ieri și până azi îi crescuse pe față o barbă țepoasă și cărunță, care îi dădea un aer mohorât.

- Iartă-mă, Tit, îngăimă Băiatul. S-a întâmplat ceva rău?

- S-au întâmplat lucruri îngrozitoare. Știam că boierul Flor e dușmanul măriei sale Vlad, dar am aflat că este și cel mai mare dintre ticăloși.

Băiatul vru să spună ceva. Mai privi o dată pe urmele Voienei, dar ea pierise în conac. Înghiți în sec și tăcu.

- De unde știi? întrebă într-un târziu.

- Avem dovezi de netăgăduit, glăsuî Tit. De altfel, ție ți-au spus câte ceva despre el însuși domnitorul și logofătul Lazăr.

Băiatul dădu din cap. Așa era. Din partea logofătului primise însărcinarea să fie cu ochii în patru și să-l vestească pe comandantul Xalom de orice mișcare care ar fi dat de

bănuiră în timpul petrecerii. Dar el plecase la plimbare cu fata boierului, pe malul Dâmboviței, și nu mai avusese nici o grijă. Pe șira spinării simți un fior rece. De asta veniseră de la Nicopole? Dacă, din pricina purtării lui, măria sa Vlad va avea de suferit? Desigur, Voiena nu putea fi făcută răspunzătoare de uneltirile tatălui său. Însă el își călcase îndatorirea. Nu se purtase cum se cuvine...

Pe urmă, Tit îi povesti cum sârbul Mihailo prinsese de veste că, în timpul nopții, venise pe ascuns, la conac, un călugăr. Călugărul fusese primit de egumenul Sisoe, care stătuse cu el, pe îndelete, de vorbă, într-o încăpere din catul de sus. Trimisese apoi să-l cheme pe boierul Flor. Boierul se urcase, clătinându-se și călcând greu pe scări. Nu stătuse mult și se întorsese triumfător, împreună cu Sisoe. Îi dăduse afară pe lăutari și pe fetele țigănci roabe, cu care benchetuiseră și, rămânând numai cu oaspeții, le strigase:

- Boieri dumneavoastră, l-am văzut chiar adineauri pe mult-așteptatul sol al măriei sale Radu cel Frumos...

La auzul numelui fratelui lui Vlad, cel care stătea la Stambul, făcând jocul turcilor și așteptând de la ei scaunul domnesc, boierii izbucniseră în urale:

- Trăiasca măria sa Radu! De la el va veni scăparea cinului boieresc, atât de oropsit în Valahia de tiranul Drăculea... Când vine?... Unde se află acum?...

Se iscase un asemenea zgomot, încât boierul Flor fusese nevoit să înșface cupa grea de peste trei ocale de argint, cu care băuse înainte, și să o lovească de masă, ca să se facă liniște.

- Măria sa Radu va veni negreșit și ne va face dreptate, tunase el, dar până în acea clipă, care nu va întârzia, trebuie să piară Vlad...

- Să piară Vlad... În țeapă... În ștreang... urlau boierii care mai de care, roșii la obraz și cu ochii scoși din orbite de furie, izbind cu cupele de argint și cu pumnii în mese, și cu

picioarele în lespezile de piatră ale sălii. O să-i venim de hac...

- Știți, urmasa Flor, întinzându-și brațele lungi și osoase către meseni, că de câteva zile a sosit la Târgoviște diacul Catavolinos, din partea înălțimii sale sultanul...

- Trăiască înălțimea sa sultanul... mormăiră câțiva, neconvinși.

- Catavolinos i-a cerut lui Vlad tributul mărit de la trei la zece mii de galbeni și rămas neplătit, ca și cei cinci sute de copii pentru taberele de ieniceri... urmă boierul, țesându-și degetele prin barbă. Iar Vlad, hohoti el larg, parcă anume pentru a ne fi nouă cu priință, a răspuns că în ce privește tributul se va mai gândi, însă despre copii să-și ia înălțimea sa sultanul gândul...

- Și-a tăiat singur craca de sub picioare! clocotiră în râs mesenii. Parcă-i da turcilor pe propriii lui copii!... Numai niște odrasle de țărani puturoși... Și chiar birul, de ce s-o fi încapățînat să nu-i plătească? Doar nu-i dădea din pungă, îl plătea poporul. S-a pus rău cu sultanul. Dar asta-i spre binele nostru...

În sală, pentru că ușile și ferestrele fuseseră închise, se făcuse o căldură de abia se mai putea respira. Vinul sorbit într-o asemenea împrejurare, cu poftă, îi încingea și mai rău pe boieri.

- Vodă am auzit însă că va pleca chiar astăzi cu Catavolinos, la Giurgiu, unde îl așteaptă Hamza, pașa de la Nicopole, căpitanul otoman al Dunării, ca să orânduiască niște neînțelegeri de hotar, rosti un boier tânăr, cu o barbă scurtă, roșă.

- Tocmai aici e aici... se bucură egumenul Sisoe, bătându-se cu palmele peste pântec.

- Asta este vestea cea bună pe care am primit-o - împreună cu un răvaș din partea măriei sale Radu - și pe care vreau să v-o spun! țopăi Flor pe loc, răvășindu-și cu mâna barba.

- Ce veste?... Spuneți-ni-o mai iute... Nu ne mai fierbeți... se mișcară boierii, ridicându-se toți de pe jilțuri și grămădindu-se în jurul egumenului Sisoe și a vistiernicului Flor. Și solul unde e?... Nu-l putem vedea?

- Solului domnesc nu se cuvine să i se vadă fața. Este un sol de taină, îi lămuri pe boieri Sisoe. De altfel, acum se odihnește, căci peste câteva ceasuri va pleca înapoi, spre măriia sa Radu. Vestea cea bună îl rugăm însă pe boierul Flor să v-o spună...

- Vestea cea buna, hohoti iarăși Flor, este ca Vlad va cădea într-o capcană întinsă lui de către Hamza Pașa și Catavolinos. Pentru că el, rosti cuvintele rar boierul, a fost chemat la Giurgiu fără arme și fără oaste, cu prefăcută prietenie. Domnul s-a încrezut în Catavolinos. Să ne pregătim deci, boieri, să-l întâmpinăm pe noul voievod, măriia sa Radu...

Uralele nu mai conteneau. Cupele se ciocneau una de alta.

- Trăiască măriia sa Radu!... Trăiască măriia sa Radu!

- Cu toate astea, să fim încă prevăzători, preacinstiți boieri. Să ne prefacem că nu știm nimic. Oștenii lui Vlad, până vor fi prinși și dați morții, stau de veghe la Târgoviște și în celelalte orașe, și își vor vinde pielea scump. Doar pe ascuns să ne pregătim. Oamenii noștri trebuiesc vestiți, continuă Flor, vorbind repede. Eu țin toate firele în mână, se fuduli el. Și numai egumenul Sisoe și cu mine cunoaștem - având numele lor trecute într-un catastiv - pe toți dușmanii lui Vodă din întreaga țară.

- O să ai o slujbă mare la scaunul mării sale Radu!... Ferice de domnia ta!... strigară câțiva boieri, nu fără invidie. Dar ce știre vrei să trimiți dușmanilor lui Drăculea? întrebară ei.

- Aceștia vor trebui să-și pregătească pe furiș cetele și, numai când se va auzi că măriia sa Radu a intrat în țară, să iasă la iveală. Să-i prindem pe toți credincioșii lui Drăculea...

- Avem și numele credincioșilor lui Drăculea în alt catastiv, țipă egumenul, ca să acopere hohotele de bucurie ale boierilor. Avem un catastiv întreg, adăugă el.

...și să-i ucidem pe loc, își termină vorba Flor. Apoi vom pune mâna pe dregătorii. Măria sa Radu o să ni le împartă după cât i-am adus fiecare folos...

- Iată deci știrile pe care le vom trimite în dimineața aceasta, cu călăreții noștri, în cele patru cetăți domnești: Târgoviște, Curtea de Argeș, Câmpulung și Târgșor, strigă din nou egumenul. Dar domniile voastre, până se va împlini totul cum se cuvine, să păstrați taina. Jurați?...

- Jurăm! rostiră boierii, scoțându-și fiecare jungherul de la brâu și ținându-și-l ridicat în lumină.

- Du-te, sfințite părinte, și pregătește răvașele, îl îndemnă Flor pe egumen. Peste câteva zile, poate de Paști, îți vei primi răsplata pentru slujba pe care o faci măriei sale Radu. Vei fi mitropolit...

Egumenul mai bău o cupă de vin, sughiță de încântare, auzind profeția lui Flor, și, cu anteriorul descheiat, o zbughi pe ușă, spre scările ce duceau la catul de sus - aproape gata-gata să-l răstoarne pe Bucur, care stătuse ghemuit lângă prag, ascultând ce se vorbea, și abia avusese timpul să se tragă înapoi și să se ascundă într-un ungher.

Numai Tit a rămas încă un timp la una dintre ferestre, pe care reușise s-o întredeschidă puțin, trăgând cu urechea, până s-a încredințat că nu mai putea auzi nimic altceva cu privire la măria sa Vlad. Atunci i-a chemat pe Bucur și pe Mihailo.

Pe Băiat nu l-a căutat, socotind că între timp află lucruri folositoare măriei sale, de la Voiena.

Tit, Bucur și Mihailo au făcut un plan îndrăzneț. Puseră ursul să se cațăre pe casă, până la fereastra unde se odihnea solul lui Radu cel Frumos. Solul, obosit frânt, băuse o cană mare cu vin, ca să adoarmă repede, și sforăia dus.

Nu auzi cum ursul desface obloanele de la fereastră, lăsând de sus o frânghie al cărei capăt îl prinse Bucur.

Pe frânghie, Mihailo și Bucur se urcară și ei în odaie. Mihailo îi astupă gura solului cu un șomoilog de paie, ca să nu facă zgomot. Bucur îl vârî într-un sac și îl coborâră pe fereastră.

Așa, împachetat, îl duseră în pădure, lăsându-l pe urs să-l păzească. Și dacă Flor sau Sisoe l-ar fi căutat, aveau să-și închipuie că solul se trezise din somn și plecase, tot așa de tainic cum venise, înapoi, la Radu cel Frumos.

- Iată ce s-a petrecut în timpul nopții! își încheie Tit, la fel de muștrător, povestirea.

Băiatul își plecă fruntea.

- Ce trebuie să facem? îl întrebă pe Tit.

- Din clipă în clipă, trimișii lui Flor vor pleca, îi răspunse păpușarul. Bine ar fi fost să fi putut ajunge până la Târgoviște, să-l înștiințăm pe Xalom, și el să ne fi dat porunci.

- Nu mai avem timp să-l vestim, grăi Băiatul, Târgoviștea e prea departe. Dar zici că trimișii lui Flor sânt patru. Vom prinde fiecare din noi câte unul.

- Așa am cugetat și eu, spuse Tit. Boierii deocamdată nu vor face nimic. Așteaptă mai întâi sosirea lui Radu. Ei nădăjduiesc că domnitorul va cădea în capcană. Nu știu că a fost înștiințat de tine. Însă trebuie să punem neapărat mâna pe răvașe, ca mânia sa Vlad, întorcându-se la Târgoviște, să cunoască numele tuturor boierilor lui Radu cel Frumos, care încă nu s-au dat pe față, uneltind în întuneric, dar prefăcându-se că sânt credincioșii domniei, și să-l poată pedepsi.

- Sânt gata! rosti Băiatul, mai aruncând totuși o ultimă privire spre fereastra Voieni.

- Înșeuează-ți pe Negru, și să pornim! îi porunci Tit. Băieții ne și așteaptă pe drumul către Târgoviște, în pădure.

ÎN ȚEAPĂ CU EI, MĂRIA TA!

Începuse să amurgească de-a binelea, când iscoadele îl înștiințară pe pașa că grupul de călăreți, din care făceau parte Vlad, logofătul Lazăr și o mână de trabanți, împreună cu Catavolinos și suita lui, ajunseseră la Vadul Budenilor, pe apa cea leneșă a Neajlovului, făcând acolo un popas pentru masa de seară, și ca să soarbă o cană cu vin fierț.

Hamza își frecă mâinile.

Așadar, planul îi izbândea. Sultanul va fi mulțumit. De prea multă vreme, el, Hamza, nu mai fusese înaintat. Visul său era să ajungă vizir.

Privi încă o dată împrejur, și ochii mărunți, înecați în grăsime, îi clipiră de plăcere. Totul fusese orânduit așa cum se cuvine. În mijlocul cetății, lângă geamie, fusese pus jilțul, de unde avea să-l judece el însuși pe domnul din Valahia - Eflak, cum suna împuternicirea adusă de Catavolinos din partea lui Mahomed. Butucul pentru tăiat pe el capetele valahilor se găsea alături. După ce avea să-l învinuiască pe Vlad de hainie și dușmănie față de Poartă, pentru că nu plătise tributul și nu dădea nici cei cinci sute de copii anual pentru oștirea ienicerească, îl va ucide numaidecât. Capul retezat al ghiaurului va fi înfipt într-o sulită lungă, și sulita ridicată pe turnul de pază al cetății, de unde muezinul anunță în fiecare zi ceasurile de rugăciune. Iar pielea sa, jupuită de pe trup și umplută cu paie, va fi agățată pe palatul domnesc din Târgoviște.

Astăzi pe la amiază, după câteva zile calde, în această primăvară cu toane, în chip neînțeles se reîntorsese iarna.

Începuse să ningă, apoi dăduse un îngheț. Furtuna şuiera peste Dunăre.

Cu toate că era atât de frig, judecata lui Vlad trebuia făcută în mijlocul cetății, ca să poată lua parte la ea și oștirea și să se bucure de izbândă.

Hamza își strânse pe el haina groasă, îmblănită, și timpul începu să i se pară prea lung. Nu mai era totuși mult, și ceata trebuia să se pună din nou în mișcare. În curând vor ajunge la Comana, și de acolo, la numai un pas, Vlad va fi înconjurat de spahii și achingii ascunși în pădure.

Ca să treacă vremea mai repede, Hamza porunci să i se înșeeze calul. Se urcă pe el și, urmat de câteva căpetenii de oaste, ieși din cetate, îndreptându-se spre locul unde erau așezate corturile ienicerști.

Aici intră în cortul așezat lăturalnic și bine adăpostit, ferit de vânt și de primejdii, al comandantului ienicerilor. Ceru să i se aducă masa de seară, mănăcă până simți că gâtul, prea mult îndesat, nu îi mai primește pilaful cu carne de berbec, și se culcă pe o sofa, poruncind să fie aprinsă în cort o făclie și să fie vestit când vor fi aduși, legați, prizonierii.

Ca să-l fie cald, i se aduse un lighean cu cărbuni, înteteți din când în când de ienicerul de pază.

Fiind atât de ghiftuit, de fără grijă, mulțumit, învelit în haina de blană și lângă ligheanul cu cărbuni aprinși, Hamza simți că îl cuprinde o moleșeală plăcută. Deși se hotărâse să rămână treaz, ațipi și începu să sforăie înfiorător.

Cât dormi, visă că îl prinsese pe Vlad, și călăul îl jupuia de piele. Domnitorul valah se ruga să fie iertat, dar pașa îl lovea cu toiagul, și oștenii lui se prăpădeau de râs, zguduindu-se în așa măsură din pricina hohotelor, încât le zăngăneau armele.

Zgomotul fiind totuși foarte puternic, pașa se trezi. Deschise un ochi și îl văzu lângă el pe comandantul garnizoanei din Giurgiu zgâlțâindu-l de umăr.

Socoti că valahii au fost prinși, și legați în lanțuri au fost aduși la cetate. Deschise și celălalt ochi și, scărpinându-se în barbă, porunci:

- Afurisitul Drăculea și valahii lui să fie ținuți în genunchi, în lanțuri. Sosesec îndată la judecată, numai să mi se pună puțin veșmintele în ordine.

Dar comandantul cetății îl privea pe pașa holbat, de parcă nu îl mai văzuse niciodată în viață, și nu da poruncile mai departe.

- Înălțimea ta, îngăimă el, tremurând, valahii... și nu mai apucă să spună nimic, pentru că Xalom, comandantul gărzii domnitorului Vlad, plin de sânge și cu sabia în mână, pătrunsese în cort.

În urma lui, ienicerii de pază ai cortului fuseseră culcați la pământ.

După ce plecaseră în zori de la conacul lui Flor, prietenii noștri se împărțiseră în așa chip, încât să-l poată întâmpina și prinde pe toți cei patru trimiși boierești. Tit rămase de pază pe drumul ce ducea la Târgoviște - orașul în care locuiau cei mai mulți dintre marii boieri. Băiatul luă în primire calea către Curtea de Argeș, și Mihailo - aceea spre Câmpulung. Drumul către a doua reședință domnească, Târgșor, îi fu încredințat, spre străjuire, lui Bucur. Iar ursul rămase în adâncul pădurii, veghindu-l pe solul lui Radu cel Frumos.

Nu trecu mult, și cel dintâi trimis al lui Flor se văzu pornind spre Târgoviște. De cum ajunse în dreptul pădurii, Tit își aruncă lațul - un meșteșug în care nu-l întrecea nimeni. Lațul îl prinse pe slujitor de gât, luându-i aproape răsuflarea. Simțind că se îneacă, trimisul ridică mâinile, în înțelesul că se predă. Păpușarul îl trase de pe cal și îl aduse la picioarele sale. Cu un căluș în gură, ca să nu țipe, îl vârî, precum ședea și solul lui Radu cel Frumos, într-un sac.

Dând apoi un țipăt de huhurez, păpușarul îi vesti pe cei trei tineri că primul dintre trimiși, cel plecat spre Târgoviște, căzuse. Tocmai atunci Băiatul, de pe ramura groasă a unui stejar, unde ședea de veghe, văzu că înspre Curtea de Argeș plecaseră doi trimiși, nu unul. Pesemne că în fosta vestită cetate de scaun erau mai multe răvașe de dus.

Drumul trecea pe sub copacul în care se găsea el. Unul dintre călăreți, un bărbat subțiratic, cu căciula trasă pe ochi, tânăr și voinic, galopa înainte, pe drumul îngust. La brâu, prinsă cu un lăntug de argint, îi spânzura o sabie scurtă, tătarască. Celălalt, vârstnic și cu o urmă de rană adâncă pe obraz, îl urma.

Prin frunzișul de un verde mustos și fraged, soarele își cernea, dintr-o parte, săgețile aurii. Dâmbovița sticlea pe vale. Conacul lui Flor, cu acoperișul înalt, se vedea parcă zugrăvit pe fundalul întunecat al pădurii.

«Boierii încă benchetuiesc... Ce-o face Voiena?» îi trecu Băiatului prin minte. Își alcătui apoi planul. Va sări în spinarea celui dintâi călăreț și îl va doborî. Cu cel de-al doilea se va lupta călare.

Nu mai era decât o clipă, și călăreții ar fi trecut pe sub ramura stejarului, pe care se găsea el. Se încordă, gata să sară, ca un înotător înainte de a-și da drumul în apă, când Negru, ascuns mai încolo, între copaci, necheză.

- Stai!... Stai!... strigă călărețul vârstnic.

Amândoi se opriră. Cel din față își scoase sabia.

- Unde să fie calul care a nechezat? întrebă tânărul, cercetând cu privirea locul din preajmă și înaintând prevăzător.

- Află de la mine că acolo unde este un cal în pădure se află și un călăreț, rosti înțelepțește cel vârstnic.

- Uite-l, rosti iar tânărul, descoperindu-l pe Negru. O mândrețe de armăsar...

- Apucă-l de frâu și adu-l încoace, îl îndemnă omul cu cicatrice pe obraz. Eu o iau înainte, la pas. Mă ajungi tu.

Slujitorul cel tânăr, călare cum era, o luă printre copaci și, ajungând lângă Negru, întinse mâna să-l apuce de frâu, dar calul își întoarse într-o clipă botul și-l mușcă.

Călărețul dete un țipăt, fiindcă Negru îl apucase strașnic, zdrobindu-l două degete - și, de mânie, își ridică sabia să-l lovească.

Dar Negru nu rămase pe loc și, săltându-se în două picioare, se lăsă cu copitele din față peste slujitorul lui Flor, trântindu-l din șa.

Băiatul își dete și el drumul de pe ramura de stejar. Din numai câțiva pași, ajunsese lângă trimisul lui Flor. Acesta sări în picioare și își ridică sabia. Armele se rotiră prin aer, împrăștiind scânteii. Printr-o mișcare dibace, Băiatul își lovi potrivnicul, făcând să-i cadă sabia din mână. Îi înșfăcă de jos arma și încălecă pe Negru. Slujitorul o luă între timp la fugă, printre copaci. De spaimă, se împiedică însă de o rădăcină uscată și căzu. Și fiindcă Negru, călărit de Băiat și venind pe urmele sale, îl călcă pe gleznă, începu să se tăvălească prin iarbă, urlând de durere.

Al doilea călăreț, deși înaintase o bucată bună de drum, auzind zgomotul de luptă și temându-se să nu fie mai mulți oameni în pădure, se hotărî să se întoarcă la conac și să-l vestească pe Flor. Băiatul prevăzu acest lucru și, lăsându-l în plata Domnului pe cel rănit, ieși din desiș și porni în goană după vârstnic.

Negru era un cal cu totul deosebit, dar nici armăsarul trimisului boieresc nu era de lepădat. Depărtarea dintre ei, cu toate astea, se micșora. Nu mai era decât o goană de câteva minute, și urmăritul ar fi ajuns la conac. Băiatul îl strânse pe Negru între pulpe.

- Încă un salt, și l-am ajuns! îi spuse calului.

Negru întinse gâtul, ascultător, țîșnind ca o săgeată pornită din arc. Ajungându-l din urmă pe slujitorul lui Flor, Băiatul se ridică în picioare pe șaua lui Negru și sări în spatele celui urmărit. Amândoi se prăvăliră în praf; dar

Băiatul, fiind mai iute în mișcări, îl prinse pe slujitor de grumaz și-l strânse până ce acesta, gemând, leșină. Îl apucă apoi de brâu și îl așeză cu burta pe cal. Se întoarse în pădure, unde avusese loc lupta cu cel dintâi slujitor și, amenințându-l cu sabia, îl urcă și pe acesta, la fel, pe celălalt cal. Pe urmă strigă și el ca huhurez, însă de două ori - în semn că are în mână doi prinși, și, călare pe Negru, cu ceilalți doi cai de dârlogi, porni să-l întâlnească pe tovarășii săi.

Bucur și Mihailo cam în același minut dădură și ei de veste că și-au îndeplinit îndatorirea. Feciorul păpușarului îl lovide în cap pe slujitorul care gonea către Târgșor, cu o piatră bine zvârlită din praștie, doborându-l numaidecât. Iar Mihailo, folosind un străvechi mijloc de luptă sârbesc, legase, între doi copaci, un curmei, la o cotitură, pe drumul unde urma să treacă trimisul către Câmpulung.

Calul, din fugă, se împiedicase. Îl trântise pe călăreț, și Mihailo îl prinsese de-a dreptul în brațe, îi dăduse câteva lovituri bune și îl vârâse în sac.

După ce se adunară laolaltă, avându-l în saci pe cei cinci slujitori și solul lui Radu cel Frumos, păpușarul îi îndemnă:

- Să ne grăbim, băieți!

Se mai uitară o dată la felul cum ședeau prizonierii în saci, încălecară iarăși pe cai și, într-o întinsoare, porniră către Târgoviște.

Fapta lor îndrăzneată a fost, într-adevăr, de folos domnitorului. Ajungând la palat, înarmați cu zapisul de liberă trecere, pe care logofătul Lazăr i-l dăduse Băiatului, fură primiți de Xalom.

Spre uimirea și mâhnirea lor, totodată, aflară că domnitorul plecase, încă din după-amiaza trecută, cu Catavolinos și suita diacului. Noaptea aceasta aveau s-o petreacă în noua cetate de pe Dâmbovița, și mâine porneau către Giurgiu.

Pe vremea cât lipsea, și pentru orice întâmplare cu putință, Vlad îl lăsase la Târgoviște, loțiitor de domn, pe fratele său Nicolae, despre care mulți nici nu auziseră, deoarece el fusese mai mult plecat, slujind ca trimis al lui Vlad prin unele țări străine, pe care domnitorul nădăjduia să le poată uni în lupta împotriva lui Mahomed.

De la solul lui Radu cel Frumos și sluiitorii boierești, care între timp își veniseră în fire, Xalom află cu ușurință - prin mijloace nu dintre cele mai blânde, însă cu mult mai omenești decât cele folosite îndeobște de conducătorii otomani și tătari în împrejurări asemănătoare - niște amănunte dintre cele mai însemnate.

Solul lui Radu cel Frumos mărturisi că Vlad urma să fie prins și legat în lanțuri, de cum ar fi trecut de apa Neajlovului.

Domnitorul își luase, ce e drept, unele măsuri. Se prefăcuse în fața diacului împărătesc că nu are habar de nimic și îl crede că ar fi vorba doar de o întâlnire cu Hamza, în vederea încheierii unei înțelegeri cu privire la hotarele raialelor turcești. Însă, în taină, poruncise ca o ceată bine înarmată de oșteni, cu copitele cailor învăluite în cârpe și paie - ca să nu li se audă tropotele - să îl urmeze de la o oarecare depărtare.

Un lucru nu izbutise însă vodă să-l afle, cu toate străduințele sale, până în ceasul plecării din Târgoviște, și anume locul unde se pregătise înconjurarea lui de către cetele otomane, și asta îl neliniștea cel mai mult pe credinciosul Xalom.

Aflând acum din gura solului lui Radu cel Frumos că mișelia trebuia să aibă loc după ce vodă și însoțitorii lui ar fi trecut de apa Neajlovului, Xalom ceru învoirea loțiitorului de domn să pornească el însuși și să-l vestească pe Vlad.

La drept vorbind, Xalom vrusese chiar de la început să-l însoțească pe Vlad.

Domnitorul nu se învoise, pentru că numai Xalom putea să-l sfătuiască și să-l sprijine pe fratele său Nicolae la nevoie, păzindu-l totodată cu strășnicie palatul și cetatea Târgoviște de uneltirile marilor boieri. Căci de nimic, în afară de Vlad, nu se temeau mai mult marii boieri decât de sabia și de pedeapsa comandantului gărzii de trabanți.

Prilejul acesta era deci cum nu se poate mai nimerit, ca totuși Xalom să poată pleca pe urmele voievodului, nădăjduind să-l ia prizonier, în bătălia ce va urma, pe Hamza.

Auzind de hotărârea comandantului gărzii, băieții și Tit îi cerură îngăduința să-l însoțească. Și pentru că ei fuseseră aceia care-l prinseseră pe slujitorii boierești, Xalom le dădu voie să meargă împreună cu el, dar numai dacă vor fi în stare să-l urmeze în cel mai iute galop.

Bineînțeles că primiră bucuroși învoiala care era și pe placul lor, și iată-l gonind cu toții călare către apa Neajlovului.

Neținând seama de greutate, dorind să scurteze drumul, ca să ajungă la timp, tăind prin păduri, peste ape și dealuri, Xalom și ceata care-l însoțea ieșiră pe la Călugăreni, o luară de-a lungul Neajlovului, și ajunseră la Grădiștea înaintea fii Vlad.

Arătându-se ca un simplu călăreț de olac - pe când ceilalți se ascuseseră într-un bordei țărănesc, după porunca și planul lui Xalom - Băiatul îl întâmpină pe domn.

Voievodul îl văzu și - înțelegând că era trimis de Xalom - se prefăcu că nu-l recunoaște. Îi strigă totuși, poruncindu-i să se apropie și, fără să descalece, să-l spună unde se ducea.

Băiatul îi răspunse de față cu Catavolinos că venea de la Turnu și se ducea la Târgoviște după hrană. Apoi, când vodă îl chemă la o parte, îi povesti tot ce se petrecuse, cum prinseseră pe trimișii lui Flor și ce aflase Xalom de la ei.

- Dincolo de Comana, îi șopti el, în pădurea care se întinde spre stânga, se află spahiii și achingiile cu subașii de Rusciuc. Când Catavolinos își va scoate năframa și o va flutura, călăreții au să năvălească. Iar în preajma cetății, în corturi, se află o armată de ieniceri, în frunte cu Hamza. După ce ai fi căzut în cursă, măria ta, această oaste trebuia să pătrundă în țară...

- Întoarce-te degrabă, îi porunci domnitorul, vorbindu-l cu glas scăzut. Oștenii noștri să scoată legăturile de cârpe și paie de la copitele cailor, ca animalele să poată alerga în voie. Tu să stai de strajă, nevăzut, în urmă, și când Catavolinos își va flutura năframa, dar mai cu seamă când vei vedea și semnul meu, să-l vestești pe Xalom și pe ceilalți căpitani. Ai înțeles?

- Am înțeles, măria ta, zise el, întorcându-l pe Negru dintr-o singură răsucitură de frâu și pornind în galop, înapoi.

Vlad se uită după Băiat, zâmbind, până ce calul dispăru în zare. Se întoarce atunci și îi spuse lui Catavolinos:

- Să mergem înainte, preacinstite diace și bei de Silistra, și fiecăruia dintre noi să-l dăruiască soarta ceea ce merită!...

Cuvintele acestea, și mai ales tonul cu care fuseseră rostite, nu-i plăcură deloc lui Catavolinos. În ele i se păru că sună și ceva ca o amenințare. Numai că totul fusese pregătit pentru prinderea domnitorului valah. Izbânda era mai mult decât sigură, iar aurul pe care-l aștepta din partea sultanului îl îndemna să nu se oprească.

- Să mergem, măria ta! se linguși el.

Trecură de Comana. În stânga se ridica pădurea, tăcută și neagră.

Vlad se uită într-acolo și, printre copaci, cu toate că se întunecase aproape de tot și începuse din nou să ningă, văzu lucind arme. Se auzeau, de asemenea, nechezat de cai și glasuri omenești.

- Ce-i asta, Catavolinos, nu știi cumva domnia ta? se făcu că se miră vodă.

- Nu știu, măria ta! îi răspunse diacul cu obrazul galben ca ceara, scoțându-și năframa, chipurile ca să se șteargă pe față, și fluturând-o.

Vodă se ridică în șa.

- Nemernicule! îl osândi. Îi vinzi pe ai tăi în folosul lui Mahomed? Și, până să-l răspundă diacul ceva, îl lovi cu garda săbiei în ceafă, trântindu-l năucit de pe cal.

Străjerii săi se năpustiră asupra oamenilor lui Catavolinus. Cei ce se împotriviră plătiră cu viața. Restul fură legați.

Domnitorul dădu semnul de luptă. Băiatul îl dete mai departe lui Xalom și celorlalți căpitani de oaste. Și un tropot înspăimântător, îndreptându-se spre pădure, pe urmele voievodului Vlad, răsună.

Domnitorul și oștenii săi, furioși că dușmanii voiseră să-l răpună, nu în luptă dreaptă, ci prin înșelăciune, se prăvăliră peste ei ca un trăsnet.

Cei ce voiseră să-l nimicească, îngroziți de neașteptata năvală a valahilor, de ploaia de săgeți și de lănci ce cădea peste ei, începură să se împrăștie. Comandantul lor, subașul de Rusciuc, fu luat în copitele cailor, târât peste câmpuri, și căzu într-o mlaștină care începuse să prindă o pojghiță de gheață - întocmai ca un urmaș al său, Sinan, peste o sută șaizeci și patru de ani, sub sabia lui Mihail Viteazul.

Bătălia povestesc cei bătrâni că ar fi avut loc aici, între Comana și un sat care, după moartea domnitorului, a căpătat numele de «Vlad Țepeș». Iar trei ani mai târziu, tot în amintirea acestei lupte, la Comana, voievodul a ridicat o mânăstire ce se mai vede și azi.

Turcii au fost cu desăvârșire zdrobiți.

- Fugiți!... Fugiți!... Începură să dea porunci căpeteniile de achingii și spahii, văzându-l pe subașul ce-l comanda căzut în mlaștină. Să alergăm sub zidurile cetății! Acolo ne vor scăpa ienicerii lui Hamza...

Urdiile atâta așteptară. Întorcându-și caii cu spatele la valahi, porniră în galop spre cetate, uitându-l pe subașiu în mlaștină, de unde fu scos cu grijă de Tit și adus de el în șa, ca să nu scape de osândă pentru mișeleasca faptă de a pândi și a încerca să lovească și să ucidă pe niște oameni pașnici, poftiți de turci la Giurgiu, la Ierkoku, cum îl numeau ei, ca oaspeți.

Din spate, năvala românilor îi mâna pe otomani cu atâta repeziciune, încât mulți dintre ei își pierdură papucii și șalvării în drum.

Străjerul din turnul cetății, văzându-l pe spahii și achingii sosind în galop, nu-și putu închipui, la început, prin întuneric, că erau goniți de valahi. Țipetele lor de frică le socotea mai degrabă chiuitori, în cinstea victoriei. Și vru să ducă trâmbița la gură și să vestească, cum suna porunca dată de Hamza, că erau aduși prizonierii.

Pașa încă mai sforăia, în cortul lui, mistuindu-și hrana, și visa. Sforăitul său era atât de puternic că acoperea zgomotele luptei.

Străjerul băgă totuși de seamă, până la urmă, că otomanii erau goniți de valahi, și fiindcă nu știa ce e mai bine să facă într-o asemenea împrejurare, începu să strige spre cei de jos, înștiințându-l despre primejdia ce se apropia.

Spahiii și achingiii, cu ajutorul ienicerilor aflați sub zidurile cetății, mai încercară la porți o ultimă împotrivire. Dar trei sferturi dintre ei pieriră luptând înverșunat, însă neputând opri în nici un chip atacul vitejesc al valahilor.

Comandantul garnizoanei Giurgiu dădu poruncă să se deschidă porțile. O parte dintre oamenii învinși încercară să se salveze în dosul zidurilor. O luară la goană peste pod și, intrând în cetate, coborâră în urma lor porțile.

Mare le fu însă mirarea văzând că odată cu ei - în furia lor fără margini - apucaseră să pătrundă în cetate și o serie de oșteni români, cărora li se alăturară Băiatul, Mihailo, Bucur și ursul.

Într-un cântec de demult se spunea că ursul s-ar fi purtat în această bătălie la fel de îndrăzneț și cu folos, ca un om. De-a călare cum venea, alături de Bucur, ursul prindea în brațe, pe rând, câte un achingiu sau spahiu, îl strângea până otomanul își pierde răsuflarea, pe urmă îl azvârlea jos. Cei răpuși în acest fel se povestește că ar fi fost foarte mulți. Și alte isprăvi se zice că ar fi făcut ursul, dintre care una le-a întrecut pe toate.

Văzându-l pe valahi în cetate, se răspândise din nou spaima între turci. Cei care se crezuseră scăpați cu viață, în spatele zidurilor, începură să fugă, târându-și șalvarii, azvârlindu-și turbanele și încercând să se ascundă pe unde puteau. Atunci Mihailo, Bucur și ursul se întoarseră la porți. Cu câteva labe zdravene ale ursului și câteva împunsături de sulită ale lui Bucur și Mihailo, oștenii de la porți fură trântiți la pământ. Și porțile se deschiseră larg înaintea domnitorului Vlad și a valahilor săi biruitori.

De cum intră în cetate, voievodul porunci să fie căutați și aduși înaintea sa Hamza Pașa și Radu cel Frumos.

Numai că, spre marele său noroc, Radu nu vruse să fie de față la omorârea lui Vlad. Se găsea încă la Nicopole, de unde urma să vie a doua zi, când, împreună cu Hamza și oastea otomană, trebuia să plece la Târgoviște, să fie înscăunat.

În schimb, printr-o întâmplare aproape cu totul de necrezut, ursul îl mirosi pe comisul Ghilț. Spunem aproape de necrezut, pentru că trecuseră atâția ani de la întâmplarea din Râmnic. Pe deasupra, nevrednicul boier, ca să nu fie recunoscut, se îmbrăcase în haine turcești și făcea, în numele stăpânului său, Radu cel Frumos, pe umilita slugă a dușmanilor țării.

Ursul se luă după comis, încercând să-l prindă. Comisul își încordă arcul și trase o săgeată, dar fără să-l nimerească.

De ciudă, îl blestemă pe urs și, fără să se gândească, rosti cuvintele în românește.

Româneasca atât de fără cusur a unui oștean turc îl făcu pe Bucur, care tocmai se ivise în preajmă, să tresară. Feciorul păpușarului îl recunoscuse și i-l arătă Băiatului pe trădătorul boier. Acesta hotărî să-l prindă singur pe acela care-l vânduse turcilor, și să i-l aducă voievodului la judecată.

Urmărindu-l, străbătură întreaga cetate - ale cărei toate patru porți ajunseseră în stăpânirea valahilor, în vreme ce otomanii erau peste tot dezarmați și luați prizonieri. Trecură podul spre insulă, și Băiatul se luă după Ghilț pe scările cetățuii.

Ghilț da înapoi, încercând să se apere, cu toată tăria pe care i-o da deznădejdea și frica de moarte, ca unul care știa că pentru faptele sale nu se putea afla iertare. Luptându-se, ajunseră până în turnul cetățuii.

Valahii, în vremea asta, trecuseră fluviul, sub conducerea unui alt căpitan, Neagoe, și loveau ostile turcești de dincolo de Dunăre.

Comisul, ajungând în turn, își făcu socoteala să sară pe marginea îngustă a zidului, silindu-l astfel pe Băiat să se ia după el, și atunci să-l îmbrâncească în apă. Dar cine sapă groapa altuia de obicei cade el în ea. Rănit cum era de Băiat, la brațe și la piept, când sări pe marginea zidului nevrednicul boier nu izbuti să se țină în cumpănă, mai ales că viforul bătea cu putere; și, cu un răget înfiorător, se prăbuși în valuri. Singur își dăduse pedeapsa pe deplin meritată pentru viața lui plină de nelegiuiri, dusă în trădare și crimă.

În ce-l privește pe Hamza, l-am văzut încă de la începutul acestei povestiri încolțit de Xalom.

Ținându-l agățat de brâu și târându-l cu capul prin pietre, după ce îl biruise într-o scurtă luptă cu sabia - ca și pe comandantul garnizoanei Giurgiu - Xalom sosi înaintea voievodului și i-l aruncă pe pașa de Nicopole la picioare.

Pașa, de cum se văzu scăpat din mâna lui Xalom, sări în genunchi și, sărutând vârfurile cizmelor lui Vlad, pline de praf și de sânge, începu să se roage pentru crutare, făgăduind în schimb câte-n lună și-n stele.

Gemetelor și rugăciunilor sale li se alăturară îndată acelea ale ticăitului subașiu de Rusciuc - pe care îl adusese la judecată, scoțându-l din mlaștină, Tit - ale lui Catavolinos și ale atâtor alte căpetenii turcești.

Deodată, Vlad ridică mâna, poruncind să se facă liniște. Se întoarse către Xalom, care sta aspru și tăcut deoparte, și-l întrebă:

- Ce pedeapsă îmi ceri tu, slugă de credință și prieten, pentru acela care ți-a răpit copila și ți-a ucis-o azvârlind-o ca hrană peștilor?

Pașa, la auzul acestor cuvinte, gemu din rărunchi, ca și cum ar fi fost străpuns de o sulită, lipindu-și iar buzele de o cizmă a lui Vlad.

- Iertare, icni el. Iertare...

Vlad își dete, cu scârbă, la o parte cizma care, atinsă de buzele pașii, păstrase o pată ca aceea lăsată de mersul bălos al unui melc.

- Cer tragerea în țeapă a crudului și mișelului pașă, încetul cu încetul, ca moartea sa-l vie în cînuri cât mai grele, răspunse Xalom crunt. Numai așa mă voi răcori, iar fiica mea și celelalte nefericite fete răpite, necinstite și ucise de el, își vor putea găsi liniștea în locul unde se găsesc...

Vodă dădu din cap, în semn că se învoiește cu pedeapsa cerută de comandantul său de trabanți. Fruntea îi era încruntată.

- Și cu ceilalți ce facem? îl întrebă Xalom, arătându-l prizonierii care ședeau în genunchi, în viforniță, cu capetele plecate, umplând ograda cetății, deosebit de aceia aduși de căpitanul Neagoe și de alți căpitani, aflați în afară de ziduri, înconjurați de oșteni și așteptând hotărârea măriei sale Vlad.

- Să fie trași în țeapă și ei! glăsui scurt vodă. După cum tot în țeapă doresc să ajungă toți cei care vor mai lovi vreodată, fără pricină, poporul valah, sau îi vor jefui pământul străbun!

- În țeapă cu ei, măria ta! strigară oștenii domnești într-un singur glas, aruncându-și în sus căciulile de bucuria izbânzii. Să piară toți câți vor lovi, fără de pricină, poporul valah, câți vor mai încerca să-l jefuiască vreodată pământul străbun!...

A ÎNVIAT DOMNITORUL VLAD

Solul lui Radu cel Frumos, după ce făcuse mărturisiri depline, fusese azvârlit în temnița de sub palatul domnesc. Celor cinci trimiși ai lui Flor - cărora Xalom le citise scrisorile purtate de ei - li se dăduse însă drumul. De scrisori nu mai aveau nevoie. Numele boierilor trădători le aveau.

Xalom voia ca boierii să nu prindă de veste că fuseseră descoperiți, să-și vadă liniștiți de treburi, și să nu fugă, până la întoarcerea lui Vlad la Târgoviște, când aveau să fie pedepsiți.

De aceea slujitorilor lui Flor li se înapoiară scrisorile și li se porunci să le ducă, încă în aceeași zi, boierilor cărora le erau trimise.

Xalom avu grijă, mai înainte de a le da drumul, să-l pună să jure credință măriei sale Vlad și că nu vor sufla nici un cuvânt despre locul unde fuseseră aduși și cu cine stătuseră de vorbă.

- Cine nu își va păstra jurământul, îi amenință Xaiom la plecare, va fi găsit și în gaură de șarpe, și va fi pedepsit cu cele mai grele chinuri.

Trimii, fericiți că scăpau teferi din mâinile lui Xalom, jurară, și într-adevăr, de frică sau nu, și-au păstrat jurământul.

Joi se împlini osânda hotărâtă de Vlad tuturor otomanilor prinși - cruntă, dar firească în acele timpuri, când năvălirile din afară, jafurile și crimele nu mai conteneau. Pedeapsa trebuia să fie pilduitoare.

Țepile se tăiară - după gradele ostășești și demnitățile celor ce trebuiau să urce în ele - de diferite mărimi. A lui Hamza era cea mai înaltă și aurită în vârf.

Țepile, frumos rânduite pe unități de achingii, spahii și ieniceri, în frunte cu comandanții lor, păreau o oaste în marș.

Din numeroase sate fuseseră aduși țăranii goi, flămânzi, sălbăticiți de trudă și lipsuri, ca și de veșnica amenințare cu moartea din partea otomanilor, să vadă cum erau pedepsiți aceia care călcau întruna pământul Țării Românești.

Nici unul dintre osândiți nu-și avea cugetul curat. Fiecare săvârșise nenumărate cruzimi. Pe unii, țăranii îi recunoșteau.

- Tu mi-ai ucis feciorul! striga o mamă deznădăjduită, smulgându-și părul de durere.

Alții le cereau socoteală osmanlâilor pentru casele arse sau bățile îndurate.

Dacă nu ar fi fost de față oștenii lui Vlad, care păstrau cu strășnicie rânduiala, țăranii - bărbați și femei - s-ar fi repezit la turci, rupându-i în bucăți, într-atâta nu mai puteau îndura suferințele pricinuite, fără nici o milă, de oștile și dregătorii sultanului.

Mai ales pe pașa îl ura mulțimea, și țăranilor nici nu le venea să creadă că trufașul și neîndurătorul Hamza, ale cărui fapte pline de cruzime le cunoștea oricine, se afla acolo, în fața lor, cu hainele murdare, tras la obraz, înghețat, jeluindu-se fără încetare și gata să lingă tălpile oricui, numai să-și poată ușura cât de cât soarta.

- Dați-ni-l nouă! se rugau țăranii de Xalom. Îi facem noi de petrecanie.

- Nu... Mai bine în țeapă... Începu să strige pașa, auzind vorbele țăranilor.

- Voia ți se va împlini, răspunse rece Xalom, cu toate că nu meriți această milă.

Când totul fu gata, tobele răpăiră. O trâmbiță sună îndelung. Pașa își dădu seama că vesteau tragerea sa în țeapă.

Un urlat nefiresc de subțire, și care nu înduioșă pe nimeni, ieși din pieptul lui, în vreme ce era înșfăcat de trabanți.

- Alah!... Alah!... bolborosea Hamza, simțind cum se apropie de el ascuțita unealtă, născocită de turci și folosită odinioară de mii de ori de el, ca să-l tortureze pe alții.

Băiatul își întoarse ochii încolo și le spuse prietenilor:

- Aș fi vrut să nu fiu de față... Cred că niciodată nu voi fi în stare să privesc liniștit cum moare un om...

- Un om, da... Îi șuieră Tit. Însă Hamza a fost o fiară. Și fiarele ucid doar ca să mănânce sau să-și hrănească puii. Nu își chinuiesc victimele. Pe când Hamza săvârșea nelegiuiri numai din dorința de a face rău. Pentru el cea mai mare desfătare era să-l vadă pe alții cum suferă...

Locul osândeii se găsea într-o poiană, nu prea depărtată de Târgoviște, până unde fuseseră aduși prizonierii, în pas alergător, mânați de la spate de călăreți.

Alegerea acestui loc se făcuse din două pricini. Întâi, deoarece pașa se lăudase că joi, cel mai târziu, va fi în apropierea Târgoviștei, în marș, cu trupele. Și vodă Vlad vruse să-i arate în ce fel putea să-și îplinească Hamza această dorință. Și apoi, fiindcă voia ca pădurea de țepi să rămână, pentru multă vreme, un fel de pildă dată oricărui năvălitor care ar mai fi cutezat să se îndrepte cu urgie spre capitala Țării Românești.

Vestea despre victoria lui Vlad și tragerea în țeapă a aceluia care râvnise să-l umple pielea domnitorului cu paie, iar capul, înfipt în suliță, să i-l ridice pe turnul cetății Giurgiu, se răspândi tot joi, nu numai în Târgoviște, ci și în celelalte cetăți. Marii boieri, care-și pusese toate nădejdlile în uneltirile lui Hamza, la auzul acestei știri împietriră.

Boierii cei mici însă și mulțimile de târgoveți și țărani nu se sfîiră, cu acest prilej, să își arate bucuria pentru izbânda lui Vlad. Țarinile și livezile puteau deci să fie muncite și îngrijite, cu încrederea că roadele se vor culege în folosul lor. Tot așa meșteșugarii și neguțătorii aveau acum liniștea să-și vadă mai departe de treburi.

- În Cetatea Bucureștilor, unde Vlad plănuise să-și mute capitala, avu loc chiar o petrecere. Oamenii se veseliră și chiuiră, cu toate că se găseau în post. Numai la Târgșor, Câmpulung, Curtea de Argeș și, mai ales, la Târgoviște, curțile boierești rămaseră închise și mohorâte, și la fel marile conace din satele din jur. Stăpânii lor nu își mai scoaseră capetele prin orașe, decât ca să treacă de la unii la alții - atunci când nu aveau la îndemână tunele subterane prin care să se poată strecura nevăzuți de mulțime și să stea de vorbă.

Vremea se îmbunătățise, de parcă viforul n-ar fi șuiert în urmă doar cu câteva zile, ca în toiul iernii. Soarele începu să zâmbească iar vesel, păsărelele să cante și tufișurile să înflorească.

Se aștepta intrarea grabnică a lui Vlad în Târgoviște. Dar domnitorul, auzind că vreo câteva cete turcești răzlețite, care trecuseră Dunărea nu se știe pe unde, încercau să se apropie de București, porni grăbit într-acolo și prietenii noștri îl însoțiră.

O urdie de ieniceri poposise pe malul drept al Dâmboviței, în apropiere de cetate. Căpetenia lor se spăla la mal, străjuit de oșteni. Sârbul Mihailo, înotând din susul râului, pe sub apa încă rece ca gheața, ajunsese lângă căpetenie și o străpunse cu sabia. Ienicerii își pierdură capul și căzură prinși.

Bucur făcu altă ispravă, îndemnându-i pe oamenii unui sat să ardă crengi ude și gunoi, din mai multe părți deodată, și să stârnească astfel nori de fum în jurul drumului pe care o ceată de achingii se îndrepta spre Snagov, unde aflaseră ei

că își ascundea domnitorul averea. Înăbușiți și orbiți de fumul care-l înconjura de pretutindeni, achingiile și caii lor se învălmășiră. Unii dădură de-a dreptul în foc. Alții se rătăciră prin pădurile pe unde trecea drumul, și țăranii, înarmați numai cu coase, seceri, furci, topoare și pietre, îi nimiciră până la unul.

Satul s-a numit de atunci Afumați.

Băiatului îi plăcea să călărească și să ia parte la luptă numai în preajma măriei sale Vlad.

Vineri de dimineață iscoadele valahe nu mai aflară nici un picior de turc, și domnitorul se opri pentru două zile în Cetatea Bucureștilor, ca să i se odihnească oștenii.

Seara, oștenii se adunară să-și povestească de-ale lor, să-și spună păsurile și să-și destăinuie bucuria că în curând se vor întoarce pe la vetre. Băiatul sta însă tot pe gânduri, și prietenii săi greu îl scoaseră din muțenie.

- Mie îmi spune inima, le grăi el deodată, că tot o să dau de Roxana. Cât am fost la turci n-am putut-o căuta. În drumul spre țară n-am dat de nici o urmă. Nici prin târgurile pe unde am trecut împreună. Pe urmă m-a luat valul luptei. Acum, când lucrurile se așază iarăși în matca lor, vreau să plec prin țară să mai cercetez. Numai eu i-am rămas pe lume...

- Te-om însoți și noi, îl încredințară prietenii.

- Dar până atunci n-ar fi rău să mai întrebăm și pe aici, prin cetate, își urmă gândul Băiatul. Cine știe de unde poate să ne iasă norocul în cale. O fi scăpat din mâinile turcilor și, crezând că eu m-am prăpădit în iureșul acela de la Tismana, s-o fi pripășit la vreo casă de om cumsecade, cine știe pe unde...

A doua zi, Băiatul i se plecă domnitorului și-l rugă să-l îngăduie să întrebe prin cetate dacă nu a auzit cineva, în acești ani, de vreo tânără fată Roxana. Ceru această

îngăduință pentru că nimeni nu avea voie să umble fără rost prin cetate.

Vlad îi dete încuviințarea cerută, sfătuindu-l ca, îndată după asta, dacă nu va afla nimic, să se ducă împreună cu soții săi la Târgoviște. Să stea de vorbă, în numele lui, cu Xalom, singurul care se reîntorsese la Cetatea de Scaun, după pedepsirea lui Hamza, și să-i ceară ajutorul.

- Xalom, îi spuse vodă, are prin toate cetățile, târgurile și satele oamenii lui de credință. Ei vor afla lesne dacă fata a trecut prin acele târguri și sate sau nu. Și tot el vă va porunci ce trebuie să faceți mai departe.

Băiatul alergă să le spună prietenilor ce hotărâse măria sa Vlad.

- Într-adevăr, la asta nu m-am gândit! zise păpușarul. Nimeni nu poate afla mai bine decât Xalom ce se întâmplă în țară. Așa am putea da de urma fetei.

Și pentru că în București nu reușiră să afle singuri nimic, porniră cu toții călări, cu grabă, către Cetatea de Scaun.

Numai că tot în dimineața aceea, nu se știe cine și cum răspândi vestea la Târgoviște că măria sa Vlad a fost rănit în piept și zace în cetatea sa de pe râul Dâmbovița, unde se simte mai ocrotit.

Către amiază știrea înflori, se spuse că domnitorul ar fi cu sufletul la gură și că logofătul Lazar ar sta la capătâiului lui cu o lumânare, gata să i-o aprindă în fiecare clipă.

Boierii aflați de partea lui Flor, după asemenea zvonuri atât de înveselitoare pentru ei, ieșiră îndată la iveală, pe uliță sau la biserică, cum răsar ciupercile după ploaie. Ba chiar începură să se plimbe cu rădvanele, privind disprețuitori palatul domnesc. Iar când locțiitorul Nicolae vru să se ducă la Mânăstirea Dealu - așa cum era obiceiul în Vinerea Mare - boierii, cu soțiile și copiii lor, puseseră la cale să-l batjocorească.

Împreună cu numeroși slujitori înarmați, marii boieri îl așteptară la trecerea peste râul Ialomița. Lor li se alăturară

mai mulți tâgoveți, dintre cei mai înstăriți - dornici să se pună bine cu marii boieri, în mâinile cărora se auzea că se va întoarce puterea - și cu toții îl huiduiau pe loctiitorul domnesc Nicolae, care, neascultând sfatul lui Xalom, nu își luase decât puțini însoțitori. Cu toate că nu era fricos, nu știu cum e mai bine să se poarte. Fața sa lungă, slabă și împodobită cu o mustăcioară bălaie, i se subție și mai mult, și de supărare mâinile începură să-l tremure.

Xalom, care era alături, îl îndemnă să călărească înainte, făcându-se că nu i-a auzit pe boieri huiduindu-l. Nicolae îl ascultă de astă dată, și călări mai departe, ca și cum nu el ar fi fost ținta huiduielilor. Boierul Flor izbucni atunci în râs, îl numi laș și trimise un slujitor călare, cu mare grabă, la Dealu, învățându-l pe egumenul Sisoe să-l primească și el pe tânărul loctiitor tot în bătaie de joc.

Egumenul Sisoe, făcându-se că a uitat ceremonialul, nu îl pofti pe Nicolae în jilt, așa cum se obișnuia, tot timpul cât dură slujba, iar la sfârșitul ei ieși pe ușa din dos și pieri în chilii.

O asemenea jignire nu mai fusese încă niciodată adusă vreunui loctiitor domnesc. Și un trabant trimis de Xalom îl înștiință, despre tot ce se petrecuse, pe Vlad, care se afla, cum știm, sănătos tun, pregătindu-se să se înapoieze în Cetatea de Scaun.

- Și zici că boierii au ieșit să-l ocărăscă pe fratele meu, împreună cu femeile și copiii lor? îl întrebă Vlad pe trabant. Și că li s-au alăturat și unii dintre tâgoveții bogați?

- Întocmai; și-au dat toți arama pe față, măria ta, îi răspunse trabantul.

- Atunci se cuvine să le dăm tuturor o răsplată! zâmbi Vodă.

- Se cuvine, măria ta! glăsui hotărât trabantul.

Sâmbătă de dimineață, Băiatul i se înfățișă lui Xalom, aducându-i cuvântul lui Vlad și rugându-l să-l ajute s-o găsească pe Roxana.

Xalom, deși prins până peste cap cu vânzoleala boierilor și toate câte se petreceau în oraș, îl primi cu bunăvoință și-l făgădui că, îndată după întoarcerea domnitorului în Cetatea de Scaun, după sărbători, se va îngriji să-l împlinească dorința, și, dacă Roxana e în țară, o vor afla negreșit.

Băiatul mai era încă acolo, când un trabant veni să-l înștiințeze pe comandantul gărzii că în oraș veștile despre mărirea sa Vlad au sporit. Se spunea, astfel, că domnitorul ar fi murit, dar logofătul Lazăr păstrează taina. De asemenea, că o armată turcească, ce înaintează pe țărmul Dunării, va sosi la Târgoviște unde, înlocuindu-l pe domnitorul Vlad, îl va înscăuna pe Radu cel Frumos.

- Vezi? se întoarse Xalom spre Băiat. Trebuie să mai ai puțină răbdare. Se nascocesc atâtea zvonuri. Numai că boierii, înfierbântați, au început să ia drept bune și adevărate ceea ce nu sânt de fapt decât dorințele lor.

Din porunca lui Flor și a celorlalți mari boieri, în oraș începură să se facă pregătiri pentru primirea turcilor și a lui Radu. Se scoaseră covoarele cele mai frumoase, acoperindu-se cu ele tot drumul - de la poarta de miazăzi a orașului și până la palatul domnesc. Se împodobiră casele și porțile pe de-a rândul cu stofe scumpe, ramuri și flori, de parcă nu ar fi așteptat să primească la Târgoviște o urdie păgână, căreia trebuia să i se dea îndată un tribut de zece mii de galbeni și cinci sute de băieți pentru taberele de ieniceri.

Locțiitorul domnesc, călcându-și pe inimă, îi chemă pe marii boieri la palat și-l întrebă pentru a cui primire împodobesc cu atâta sârg orașul. Flor luă cuvântul și tot în batjocură îi aminti că în noaptea de sâmbătă spre duminică, venind Pastele, se va sărbători învierea Domnului.

- Ei și? se făcu loțtiitorul domnesc că nu ar înțelege unde bătea Flor.

- Dacă va fi învierea domnului... nostru - continuă boierul, vorbind cu două înțeleșuri și apăsând dinadins pe cuvântul «nostru», gândindu-se de fapt la Radu cel Frumos, a cărui înscăunare o socotea o adevărată «înviere» pentru marii boieri - nu trebuie să împodobim orașul? Și, încântat de cuvintele sale cu care credea că îl înfundase pe loțtiitorul domnesc, izbucni în hohote de râs.

Ceilalți mari boieri, care erau de față, rânjiră și ei.

- Asta e, domnia ta, loțtiitorule Nicolae, încheie Flor. Ceea ce ai vrut să cunoști, ai aflat!...

- Nu știi dacă la învierea domnului «nostru» o să vă pară atât de bine cum credeți, rosti la rândul său Xalom, care era de față, apăsând și el pe cuvântul «nostru», însă, desigur, cu alt înțeles.

- O să ne pară... o să ne pară... răsă din nou zgomotos Flor - și, întorcându-l spatele loțtiitorului domnesc, părăsi împreună cu ceilalți boieri încăperea.

- A intrat spaima în ei, se îmbărbătară marii boieri, ieșind din palat, își petrec doar cele din urmă ceasuri de mărire. Dar până una alta, ca să fie cât mai pe placul viitorilor stăpâni, să trecem peste poruncile loțtiitorului domnesc și, pe ascuns, să începem, prin slujitorii noștri, să strângem repede, de prin satele din jur, cei cinci sute de băieți pentru taberele de ieniceri.

- Nu mai domnește Vlad! strigau aspru slugile boierești țăranilor scotocindu-le bordeiele. Scutirea nu mai stă în picioare. Trebuie să vă dați copiii pentru taberele de ieniceri.

- Nu mai domnește Vlad? se înfricoșau oamenii.

Și țăranii rămâneau împietriți, privind la nenorocirea care se abătuse asupra lor, sau își strângeau pumnii, cu o neputincioasă mânie, știind că nu aveau cum se împotrivi

puterii boierești. Iar mamele plâneau și, târându-se la picioarele slujitorilor, încercau în zadar și fără nici un rost să-l înduplece, rugându-l cu țipete sfâșietoare să le cruțe copiii - toți între trei și șase ani.

Nici unul dintre slujitorii boierești, bineînțeles, nu le dădu ascultare, și satele rămaseră în întuneric, durere fără seamăn și lacrimi.

La curțile boierești, și mai ales la aceea a lui Flor - de data asta nu la conacul de la țară, ci în oraș - lucrurile stăteau însă cu totul altfel. Petrecerile, la care boierii nădăduiau că aveau să ia parte și comandanții osmanlâi, trebuiau să întreacă în strălucire, belșug de bucate și veselie, tot ce se cunoscuse până atunci. De aceea căruțele nu mai conteneau să care zi și noapte, hodorogind pe drumurile de țară și din oraș, aducând de la conace, din magazii și pivnițe, ce se găsea prin ele mai bun.

- Tată, eu te rog ca la petrecerea noastră să vină și păpușarii, se alinta copila lui Flor.

- O să-l aducem și pe ei, se învoi boierul, care dăduse poruncă să i se așeze în ogradă un leagăn, un scrânciob și alte mijloace de petrecere.

În sâmbăta Paștilor, Tit se găsea la o tabără a unui neguțător, tocmindu-se pentru o curea trebuincioasă la frâul lui Negru, când trei slujitori, care-l căutau de zor, sosiră lângă el și-l porunciră ca în ziua următoare să se înfățișeze, cu tot tacâmul păpușăresc, ursul și caii, la curtea lui Flor.

- Vom veni negreșit, răspunse Tit, surăsând pe sub mustață, pentru că el și băieții, fiind acum cu totul în slujba lui Vodă, aflaseră câte ceva din cele care aveau să se petreacă la curtea lui Flor, și invitația cădea cum nu se putea mai potrivită și mai pe gândul lor.

Petrecerea începu chiar la miezul nopții.

Deși boierii se arătau atât de bucuroși și plini de speranțe, orașul era tăcut.

În noaptea aceasta nu se vedea pe ulițe aproape nimeni, în afară de slujitorii domnești care treceau călări agale, vorbind liniștiți între ei.

De altfel, de când se răspândise zvonul morții lui Vlad și al sosirii unui alai turcesc în oraș, care să-l aducă pe Radu cel Frumos, cei mai mulți dintre târgoveții mărunți, ca și țăranii, nu-și arătaseră pe față simțămintele, și la întrebările iscoadelor marilor boieri nu voiau să răspundă decât: «Să fie așa cum ne este scris!» și altceva nimic.

Petrecherile boierești începură însă cu și mai mare vâlvă decât cele de la Florii.

La Târgoviște, în vederea schimbărilor așteptate, veniseră și o mulțime de alți boieri din celelalte cetăți și orașe, și o mare parte dintre ei fuseseră poftiți la conacul lui Flor.

Pe ascuns, se vorbea și de o apropiată căsătorie între Voiena și comisul Ghilt, despre care se auzise că ar fi ajuns, la Stambul, unul dintre sfetnicii cei mai apropiați ai lui Radu. Încă nu se știa că murise la Giurgiu.

Noaptea trecuse, chiar orele strălucitoare ale dimineții se scurgeau cu repeziciune.

Vremea - atât de curioasă, când caldă, când rece - părea să fie în ziua aceea ca de vară, deși erau abia în aprilie. Mesele se mutaseră, de dimineață, în ogradă. Peste tot răsunau râsetele pline de mulțumire ale boierilor. Flor se plimba din grădină în casă și din casă în grădină, cu mâinile la spate și pântecul înainte, nemaiaivând răbdare și râsând mulțumit, în așteptarea sosirii lui Radu.

Voiena la început îl ocoli pe Băiat.

Băiatului i se păru însă, de data asta, fata mai frumoasă decât oricând și, văzând-o că îl ocolește, se înciudă și începu să se țină după ea.

- Ce tot te ții scai după Voiena? îl mustră Bucur, pe când se pregăteau să-și înceapă, în fața boierilor, exercițiile de călărie.

- Este o prefăcută! își dete cu părerea Mihailo. Tu fă cum vrei, dar cred că lucrul cel mai cuminte este să n-o bagi în seamă!

- Să mă încredințez întâi... Poate c-așa sânt fetele, puțin ciudate... murmură Băiatul.

Și deodată, când nici nu mai nădăjduia, o întâlnește pe Voiena într-un colț.

Vru să-i vorbească aspru. Dar ea i se lipi de piept. Îl prinse de gât și-l sărută apăsător.

- Prostule!... îi spuse râsând nu numai cu gura, ci și cu ochii atât de frumoși, verzi și cu firișoare de aur. Nu știi că mă mărit?

- Te măriți?!... rămase Băiatul uluit, ca și cum ar fi fost vreodată vorba să rămână a lui, ca și cum nu știuse de la început că între ei nu putea și nici nu trebuia să existe vreo legătură statornică.

- Da, mă mărit! râse ea ascuțit.

Îl sărută din nou și fugi.

«Va să zică se mărită!... Și mi-o spune așa, râsând...» se mâhni Băiatul.

- Ce-i cu tine? se apropie Bucur de el. Ce s-a întâmplat?

- Se mărită... rosti Băiatul, și Bucur nu îl mai întrebă nimic.

Boierii petreceau, în cântecele lăutarilor. Boieroaicele se dădeau în leagăn și în scrânciob făcând o larmă fără pereche. Însă o grijă boierii tot aveau, măcar că se prefăceau nepăsători. Se vedea asta din felul cum trăgeau cu urechea spre miazăzi, încercând să audă cu o clipă mai devreme sunetul ascuțit și vioi al trâmbițelor ce trebuiau să vestească aducerea la domnie a lui Radu cel Frumos de către otomani.

- De ce or fi întârziind atâta? se neliniști un boier cu o față mare, pătrată, în timp ce ciocnea un ou roșu cu vecinul său. Și mă întreb dacă nu ne vor cere socoteală otomanii, când vor sosi, de ce nu le-am ieșit înainte pe drum?

- Cum o să ne ceară- grăi altul cu niște ochi șireți și o barbă cenușie, ascuțită - când noi trăim aici, la Târgoviște, încă sub spaima trabanților lui Xalom? Și nu ni s-a poruncit să nu ne mișcăm și să ne facem că nu știm nimic până ce va intra în oraș mărița sa Radu cu turcii? De altminteri, răsese el tare, acum avem și noi mare trecere înaintea lui Mahomed... doar am mai povestit unor prealuminate fețe boierești despre lucrul acesta...

- Prin ce și cum?... Despre ce fel de trecere este vorba? Nu vrei să ne istorisești și nouă, celor care încă nu cunoaștem povestea spusă de domnia ta altora? Începură iar să se învioneze mesenii.

- Ba cum de nu! răspunse boierul. Și, așezându-se mai bine în jilț, lăsându-și gâtul să i se cufunde adânc sub gulerul de stofă scumpă, albastră, gălgâi de râs: Trecerea noastră la înălțimea sa sultanul se datorește dragostei sale pentru o cadână...

- Dragostei?... Ah, dragostea!... se minunară cu ochii deodată aprinși jupânițele, și printre ele Voiena, care-și linse pisicește buzele roșii, știindu-și-le ispititoare, poate ca să-l înnebunească și mai mult pe Băiat.

- Da, da! bătu cu palma boierul în masă. Când am fost, încă în urmă cu un an, la Stambul, am aflat că Mahomed avea în harem o favorită după care era nebun, cu totul nebun...

- Și ce e cu favorita asta... ce legătură poate avea cu noi? se mirară iar jupânițele, curioase.

- Are, se mângâie boierul pe bărbuță, pentru că acestei favorite se zice că i-ar împlini sultanul orice dorință, în afară, bineînțeles, aceea de a o pune în libertate. Pe când mă aflam încă la înalta Poartă, însuși mărița sa Radu, auzind de această trecere a cadânei pe lângă înălțimea sa sultanul, a încercat să ajungă până la ea și i-a trimis daruri, pe care însă frumoasa le-a refuzat - sau așa i s-a spus, că

le-a refuzat... Și o să mă întrebați de ce a vrut să ajungă mărița sa Radu neapărat până la această cadână...

- Da, da! chicotiră jupânesele, parcă gâdilată de cineva. De ce și-a ridicat mărița sa Radu ochii la cadâna cea frumoasă a lui Mahomed?

- Pentru că - își pregăti printr-o scurtă pauză, boierul nemaipomenita surpriză - cadâna este de-aici, de la noi, de prin părțile Tismanei, prealuminați boieri. Și mărița sa Radu se gândise că, fiind de-a noastră, o să-l ajute. A fost răpită în urmă cu vreo câțiva ani de o ceată de achingii și se numește...

- Roxana! strigă deodată Băiatul care, auzind povestirea, se apropie de masă, privindu-l ca hipnotizat pe boier. Nu se numește Roxana? Întrebă el, așteptând cu inima strânsă răspunsul.

- Roxana, da! căscă ochii mari povestitorul. De unde îi cunoști numele cadânei împărătești? Pentru că turcii îi zic Fatma...

- Roxana!... Roxana, surioara mea!... striga înfrigurat, din ce în ce mai tare, Băiatul. În haremul sultanului?... Roxana, surioara mea, favorita sultanului?... Nu-i cu puțință! Mă duc s-o scap, chiar de-ar fi să-mi las oasele acolo...

Nu își mai putea stăpâni cuvintele. Vestea fusese atât de neașteptată, că Băiatul nu mai știa nici ce să spună, nici ce să facă, și puțin îi păsa că se găsea în fața marilor boieri.

- Vom merge și noi cu tine! îi șoptiră Tit, Bucur și Mihailo, venind lângă el. Nu te vom lăsa!...

- Hai, liniștește-te, îl povățui și Tit. Nu trebuie să te dai în vileag în fața boierilor despre ce ai de gând.

- E sora lui? Începură să-l întrebe boierii și jupânițele, pentru o mai deplină încredințare, pe Tit, care le răspundea în doi peri. Tânărul acesta este deci - nici mai mult, nici mai puțin - decât cumnatul sultanului!

- O, atunci Băiatul ar putea și domni! Ar putea ajunge voievod! S-a mai văzut! îi spuseră Voienei fetele de la masă.

- Dacă-l așa, vino, așază-te aici! Începură să-l facă loc jupânițele, iar Flor întinse mâna să ia un jilt și să i-l pună alături.

Dar mișcarea lui rămase neterminată. De la poarta de miazăzi a cetății, răsună glasul multașteptat al trâmbiței, lung și triumfător, ca un semn al victoriei. Boierii își întoarseră captele, râsând bucuroși unii către ceilalți. În sfârșit, Radu Vodă și otomanii veneau! Iar drept întărire a faptului că auzul nu-i înșela, din partea de jos a orașului clocotiră urale.

- Trăiască măria sa Radu! izbucniră și ei, spărgând parcă cerul cu glasurile, și o luară la goană spre porți.

- Strigați și «trăiască luminăția sa Mahomed», nu uitați că Radu vine în numele sultanului, îi îndemnă boierul care le povestise despre Roxana.

- Trăiască luminăția sa sultanul Mahomed!... Trăiască măria sa Radu! se întreceau care mai de care să strige - boierii, jupânesele și jupânițele lor, spărgându-și piepturile, roșii la chip și nădușiți ca niște raci fierți - bărbații fluturând în mâini ramuri verzi, iar fetele și femeile buchete de flori.

Curând, din jos, spre ulița domnească, tropotele, răsunând înfundat, din pricina covoarelor groase și moi pe care caii călcau, se auziră bubuind aproape de tot.

- Trăiască luminăția sa sultanul Mahomed!... Trăiască măria sa Radu!... Își întehiră, cu cele din urmă forțe, vocile răgușite de băutură și răs, cei grămădiți la porți, avându-l în mijloc pe Flor.

Și, de îndată, după colțul pe care zidul curții lui Flor îl făcea cu ulița domnească, grupul de călăreți se ivi, însoțit pe margini și urmat de o mulțime gălăgioasă de târgoveți și țărani.

În fruntea cetelor de călăreți cu halebarde, topoare, sulite, săbii și buzdugane, sosind de la cetatea Bucureștilor, se afla Vlad, într-o haină verzuie de brocart, stând drept în șa, pe calul său alb, nearuncând nici o privire către boieri.

Aceștia - mai îngroziți de nepăsarea voievodului, pe care-l crezuseră mort și împotriva căruia complotaseră, decât dacă i-ar fi privit sfidător - începură să tremure din tot corpul și să clănțane din dinți, ca apucați de friguri, măcar că pe cer plutea un soare nespun de blând și de luminos. Ramurile verzi și buchetele de flori le căzură din mâini. Câteva jupânese și jupânițe, de frică, leșinară - și între ele boieroica lui Flor.

Numai câțiva, cei mai nerușinați, încercară - cu glasuri, este adevărat, aproape neauzite, însă și asta tot de frică - să strige spre domnitor:

- Trăiască măria sa Vlad!

Mulțimea trecu pe lângă grupurile de boieri, îmbrâncindu-i cu coatele, și unii le dădură cu tifla:

- Așa?... Trăiască măria sa Vlad?... Îi luară ei în râs. O să-l vedeți voi îndată pe măria sa Vlad! Dar parcă nu mai sânteți așa de semeți. V-ați mai muiat!... De ce nu dați poruncă să ne lovească? A înviat domnitorul Vlad.

-Priviți și țineți-vă firea! clocoteau glasurile lor. A înviat adevăratul și singurul nostru domn! Ulciorul nu merge de multe ori la apă...

Între-acestea, porțile palatului se deschiseră. Din spatele lor se iviră, înveșmântați de sărbătoare, locțiitorul domnesc Nicolae, alți câțiva boieri de credință și comandantul gărzii, Xalom, întâmpinându-l pe voievod cu pâine și sare.

Domnitorul și fratele său Nicolae se îmbrățișară.

Oștenii se înșiruiră pe ulița domnească, rămânând călări și cu armele în poziție de luptă.

Vlad intră în curtea palatului. Dar înainte de a se închide porțile, ieși dinlăuntru comandantul Xalom.

Și, până să se dumirească bine boierii ce se întâmplă, se văzură înconjurați.

DUPĂ CÂNTAREA DE SEARĂ A MUEZINULUI

- În sfârșit, spuse într-o dimineață Tit, intrând pe portiță, în ograda cocioabei pe care o locuiau, într-o margine a Stambulului, cred că s-a făcut...

Băiatul răsturnă, fără să vrea, vasul larg de pământ, unde se spăla, și, gol până la mijloc, ieși înaintea lui Tit.

- Adevărat? îl întrebă, încă nevenindu-l să creadă.

- Adevărat! zâmbi Tit. Diseară, după cântarea muezinului, vom pătrunde în harem și, dacă totul merge bine, așa cum nădăjduiesc, la noapte sântem în drum spre țară...

- Oh!... făcu Băiatul, respirând din adâncul plămânilor, deschizându-și larg brațele și ridicându-și capul spre cer. Credeam că n-o să mai ajung să trăiesc clipa asta. Pe urmă se repezi la păpușar și îl îmbrățișă: Îți mulțumesc, Tit. Niciodată n-am să uit ce-ai făcut pentru mine...

- Lasă... lasă... Încercă el să se desfacă din strânsoarea Băiatului, simțind că i se umezesc ochii. Acum rămâi aici. Odihnește-te, ca să ai destule forțe pentru diseară. Eu trebuie să mă întorc, să mai vorbesc o dată cu corăbierul. Să trec și să-l anunț pe Bucur și Mihailo.

Bunul Tit se întoarse grăbit spre portiță și plecă schiopătând de piciorul drept, așa cum mergea în ultima vreme.

Băiatul se așeză, sleit de emoție, pe butucul de lângă poartă, privind în depărtare, spre malul de miazănoapte al golfului Cornul de Aur, din fața Stambulului. Acolo era renumitul cartier genovez. Fără ajutorul dat pe ascuns de neguțătorii genovezi lui Mahomed al II-lea, în schimbul păstrării anumitor drepturi de comerț, poate că ar mai fi

întârziat căderea Constantinopolului. Drept răsplată pentru ajutorul dat, sultanul lăsase cartierul neatins, cu bisericile sale înalte și strălucitoare, cu casele bogate, împodobite și înconjurate de grădini, în vreme ce Constantinopolul, devenit Stambul, se otomaniza cu repeziciune.

Deasupra Galatei și a mării aerul albăstriu și limpede tremura.

În cartierul acesta se ascunseseră Tit și băieții, după ce sosiseră în capitala puternicului imperiu mahomedan.

Cum trecuse vremea de iute, și totuși câte urme lăsase în sufletul Băiatului!...

O întâmplare pe care nu o putea uita cu nici un chip era aceea din ziua de Paști, la Târgoviște.

Intrând în curțile unde, în așteptarea otomanilor, dușmanii lui Vlad, marii boieri și cei care li se alăturaseră lor, benchetuiau, oștenii domnești le răsturnaseră mesele, iar pe cei vinovați, împreună cu jupânesele, feciorii, jupânițele și slujitorii lor îi aduseseră în fața palatului.

Capii complotului trebuiau să împărtășească soarta stăpânului pe care îl slujiseră, Hamza. Ceilalți urmau să plece pe jos, la Curtea de Argeș, și de acolo, în munte, la o cetate a lui Vlad, Poienari, să o mărească și să îi întărească zidurile cu cărămidă, în vederea noilor lupte cu turcii.

Când oștenii îi înconjuraseră, Voiena se strecurase printre ei, o zbughise, se repezise la Băiat și, apucându-l de umeri, începuse să-l roage:

- Scapă-mă!... Scapă-mă!...
- Am să te scap! îi răspunse el.
- Nu face nebunia asta! îl sfătui Bucur.
- Nu! zise și Mihailo. Nu-ți pune pielea în joc pentru una ca ea!
- Trebuie să plece împreună cu ceilalți. Să ispășească, ticăloșii! mormăi Tit.

- Ea nu e vinovată! rosti Băiatul, apucând-o de după umeri. Și apoi e fată. Cum o să care pietre la cetate?...

- L-a însoțit pe tată-său și pe ceilalți boieri când l-au batjocorit pe locțiitorul domnesc! se mânie Bucur. Am văzut-o chiar eu. Să-l însoțească și la cetate...

- Nu e adevărat... nu e adevărat... minți!... îi strigă fata lui Bucur, uitându-i-se în ochi - deși așa era, flăcăul spunea adevărul, Voiena luase parte, împreună cu Flor și cu toți ceilalți, la batjocorirea lui Nicolae.

- Am să-l rog pe măriia sa Vlad s-o cruce! mai rosti Băiatul, în loc de orice alt răspuns. Poate că atâta trecere merit! se fuduli el puțin.

- Nu meriți nimic! se necăji Tit.

- Înțelege! îl mai rugă Mihailo. Porunca domnească trebuie împlinită. Xalom știe prea bine ce trebuie să facă...

Era întâia oară când între Băiat și tovarășii săi de suferință se năștea o asemenea discordie și se rosteau cuvinte atât de aspre. Și asta din pricina Voienei.

Băiatul nu știa prea bine ce-l apucase și cum de îndrăzneala să se așeze împotriva unei porunci a domnitorului. Voiena îi cerusă însă ajutorul, și el se simțise dator să i-l dea. Pe de altă parte, voia să-l arate că are destulă trecere la Xalom și chiar la domnitor.

Dar un trabant veni tocmai atunci să i-o ceară pe fată. Era un oștean spătos, purtând o cască rotundă, lucioasă, pe cap.

- Dă-mi-o, îi spuse, fără altă lămurire, oșteanul, întinzând mâna s-o apuce.

- Nu mă lăsa! țipă Voiena.

- Mă voi duce la Xalom, zise Băiatul, ținând-o pe fată ocrotită cu dreapta, și cu stânga încercând să-l împingă încolo pe trabant. Răspund de ea!

- Nu răspunde nimeni de nimeni! îi spuse tăios trabantul. Tu du-te la Xalom, dar fata trebuie să intre în rânduri,

împreună cu ceilalți ticăloși. Nu calc porunca lui Xalom pentru nimeni.

- Dă-te la o parte! scrâșni Băiatul.

- Atunci ești omul boierilor, și o să ai ce ți se cuvine, se înfurie trabantul.

În jurul lor se strânse o mulțime de alți oșteni, fără să mai punem la socoteală pe Tit și pe băieți. Se iscă învălmășeală. Până la urmă apăru și Xalom.

- Ce s-a întâmplat?

Trabantul îi spuse că Băiatul se împotrivește poruncii domnești.

- Fata nu-i vinovată! Întări Băiatul față de Xalom.

- Tu nu ești în cădere să judeci poruncile măriei sale, îi răspunse Xalom. Sânt fapte și măsuri mai presus de înțelegerea ta.

- Cruțați-o pentru mine, stăruie el.

- Ești nebun!... îi șuieră Bucur la ureche.

Tit se uita încruntat. Coloana celorlalți boieri se pusese în mișcare, împinsă de la spate și de pe lături de oștenii domnești.

- Nu avem dreptul să cruțăm pe nimeni! mai glăsui cu răbdare Xalom. Luați-o! porunci el trabanților, arătând-o pe fată.

- Nu, nu mă duc! țipă ea. Și fiindcă trabanții o apucaseră totuși de subțiori și o târau spre coloană, îi strigă lui Xalom: Te urăsc... câine de pază domnesc! Ai să plătești pentru asta!...

Băiatul se zbatu între aceia care îl țineau și îi legaseră mâinile la spate.

- Ești fără milă, Xalom! îi strigă comandantului. Am ținut la tine...

- Taci!... Taci!... îl sfătuiau, în șoaptă, îngroziți, Tit și băieții.

- De astăzi înainte te-am șters din inimă! Du-mă în fața măriei sale Vlad să dau socoteală de ce-am făcut...

- Închideți-l în turn! le porunci comandantul.

- Ești crud și neomenos! continuă să-l strige Băiatul, întorcându-și capul, în timp ce era împins spre turnul din curtea domnească. Nu te mai cain pentru ce-ai îndurat...

Trabanții îl aruncară într-o cămăruță din turn, cu pereții foarte înalți și o fereastră, în partea de sus, la care nu se putea ajunge.

În prima zi nu i se dădu nimic să mănânce. În cea de-a doua i se aduse o fiertură de mei, apoi începură să-l hrănească mai bine.

Dormea pe jos, învelindu-se cu haina. Peste câteva zile i se aduse și un așternut.

Îi părea rău de ce făcuse. Prin purtarea lui, lipsită de stăpânire, stricase tot. Trebuia să o fi îndemnat pe Voiena să se întoarcă în rândurile boierilor, cum suna porunca domnească, și el să se fi plecat în fața măriei sale Vlad, rugându-se în genunchi pentru ea.

«Nu pentru că o iubesc! își spunea. Voiena m-a uitat; dar mi-a dăruit și câteva clipe frumoase. Și dacă mi-a cerut ajutorul, eram dator să i-l dau.»

Cel mai rău îi părea că, fiind închis, nu putea pleca s-o scape pe Roxana din haremul lui Mahomed, unde știa acum, în sfârșit, că se află. După atâta zbucium, zădărniciise totul.

Pe măsură ce trecea timpul, gândul acesta i se înrădăcina din ce în ce mai mult și, cu toate că o asemenea faptă era aproape cu neputință de împlinit, luase hotărârea ca, de îndată ce ar fi ieșit din închisoare, să ceară învoirea măriei sale Vlad să plece la Stambul.

«Dacă Tit și băieții, cărora cred că le-am pricinuit destule necazuri cu purtarea mea nesăbuită, or vrea să mă ajute, bine, de nu, plec singur. La Roxana trebuie s-ajung.»

Și apoi, în minte, începu să-și facă tot felul de planuri, care de care mai îndrăznețe, cum se va duce la Stambul, va pătrunde în harem, se va întoarce cu fata, îi va clădi o

căsuță, unde fusese conacul tatălui ei Voicul, și unde Roxana va trăi liniștită. El își va închina toată viața slulirii măriei sale Vlad.

«Poate că și eu, Tit și băieții ne vom adăposti, cu vremea, în căsuța aceea, se mai gândea el. Bucur și Mihailo își vor întemeia familii și vom viețui cu toții fericiți.»

În închipuire vedea casa, grajdurile unde își vor ține caii, pe Negru, ursul, și toate câte se mai pot vedea într-o minte înflăcărată, când stai închis într-o cămăruță din turn, te gândești pe îndelete la toate și visezi cu ochii deschiși.

Trecuseră aproape trei săptămâni, și Băiatul nu fusese încă dus să dea socoteală în fața măriei sale Vlad.

Într-o seară însă un oștean îi deschise și îl trimise, fără pază, la domnitor. În drum îl întâlni pe Xalom. Și, pentru că în săptămânile cât stătuse închis înțelesese cât greșise față de comandantul trabanților - care în ziua cu pricina nu își făcuse decât datoria - îl salută, se opri în fața lui ostășește și îl rugă să-l ierte.

Xalom îi puse mâna pe umăr și îi răspunse că l-a iertat de mult.

Mișcat, Băiatul plecă mai departe și intră în aceeași încăpere unde îl mai primise Vlad.

Ca și atunci, domnitorul ședea la masă, și în fața lui pâlpâia o lumânare groasă, verzuie, înfiptă în același sfeșnic cu trup de balaur.

Lângă Vlad mai erau locțiitorul Nicolae, logofătul Lazăr, căpitanul Neagoe, pe care l-am întâlnit în bătălia de la Giurgiu, și un boier destul de bătrân, cu barbă albă, necunoscut.

Băiatului i se păru că atât domnitorul cât și logofătul Lazăr aveau fețele mai ostenite, și se gândi că asta e din pricina atâtor lupte pe viață și pe moarte, date cu turcii, și a atâtor uneltiri boierești.

Plin de căință, își lăsă un genunchi în fața domnitorului, pe lespedea de piatră, și rămase așa, cu capul plecat.

- Tot mai vrei să lupți cu oștenii mei pentru copila lui Flor? îl întrebă Vlad după câteva clipe de tăcere, și în glasul lui simți o undă de mâhnire.

- Cred că oricine are datoria să lupte pentru o fată care îi cere ajutorul! îi răspunse el, fără să ridice capul.

- O iubești?

Băiatul se roși

- Nu... dar am o datorie față de ea.

Logofătul Lazăr se rezemă cu coatele de masă și, întinzându-și puțin gâtul, ca să-l poată vedea pe Băiat, îi vesti:

- Voiena nu mai are nevoie de ajutorul tău.

Băiatul ridică fruntea.

- S-a logodit la Poienari cu fiul spătarului Barbălată, cu Aloiz, urmă logofătul Lazăr. Mai înainte se gândise la Ghilț. De altminteri, alaltăieri, femeile și fetele au fost lăsate să plece. Bărbații vor mai rămâne în cetate până la toamnă. Au hotărât să facă nunta la toamnă...

Cuvintele logofătului căzuseră pe capul său ca niște pietre, totuși se gândi că acum nu mai avea nici o datorie față de Voiena și putea să pornească neîntârziat, în imperiul turcesc, să o elibereze pe Roxana.

- Am aflat că ai o soră, cadână în haremul lui Mahomed! glăsui în clipa aceea, parcă ghicindu-l gândurile, Vlad. Și că ai vrea s-o scapi. Este un lucru nespus de greu și primejdios. Ai putea să-ți pierzi viața!

- Aș dori să-ncerc, dacă măria sa îmi dă voie, spuse Băiatul. După aceea mă voi întoarce, și nu am altă dorință mai mare decât să-l slujesc, cu credință, pe măria sa, până la capătul zilelor mele.

- Bine! surâse Vlad. Noi te vom ajuta. Iar prietenii tăi, Tit, Bucur și Mihailo, sânt gata să te-nsoțească.

- Măria ta!... deschise ochii mari Băiatul.

Însă vodă făcu un semn. O ușă din peretele lateral se deschise, și cei trei prieteni ai Băiatului intrară.

- Mergem și noi cu tine, măria sa ne-a dat voie, spuseră ei.
- Uite, luați asta, rosti Vlad, și le dădu o pungă mare și grea, plină cu galbeni.

Peste două zile Tit și băieții plecaseră. În ajun o văzuse pe Voiena, trecând într-un rădvan prin Târgoviște, dar ea își întorsese capul încolo, ca și cum nu l-ar fi cunoscut.

Băiatul simțise, în prima clipă, o săgetare în piept. Îndată însă după aceea, inima i se ușurase și mai mult decât înaintea lui Vlad.

Voiena nu mai avea nevoie de ajutorul nimănui și nici nu mai voia să-l cunoască.

Era într-adevăr liber să plece numaidect la Stambul.

Trecuseră Dunărea cu greutate, pentru că plouase mult în ultima vreme, apele veniseră mari, aveau o mulțime de vâltori și curentul era foarte puternic.

Nici nu se apropiaseră însă bine de munți, și fură atacați de o unitate de achingii, care îi răniră pe Tit și urs, le luară banii și caii, îi despoiară de veșminte - și puțin lipsi ca să nu le scurteze viața.

Din fericire, Negru scăpă, nu se știe cum, de la achingii. Cu simțurile sale ascuțite reuși să-și regăsească stăpânul și pe soții lui, la niște țărani, care-i adăposteau și încercau să-l lecuiască pe Tit și pe urs de grelele lovituri primite în luptă, de la achingii.

De aici înainte, mai prevăzători, călătoriră numai noaptea și ocolind locurile unde se aflau garnizoane turcești.

Drumul fu lung, anevoios și plin de capcane. Iarna o petrecură în Rumelia³. Nu mai aveau decât un cal, și Tit rămăsese șchiop.

Jucându-și ursul, cântând sau dând mici reprezentații cu păpușile, reușiră să se strecoare prin păienjenișul sutelor de

3 în limba turcă «Rum eli» înseamnă «țara grecilor»

primejdii, câștigându-și pâinea de toate zilele. În primăvara următoare - după o scurtă oprire în cartierul Galata, la un prieten de nădejde al lui Vlad și cu ajutorul acestuia - se așezară într-una din marginile Stambulului mahomedan.

Teatrul de păpuși, cu veche tradiție în Orient, se pare că a avut încă din cele mai vechi timpuri o mare trecere la turci. Și privitorii se prăpădeau de râs când Tit lăsa să se înțeleagă, din cuvintele rostite, chipurile, de păpușile lui, că ar fi vorba de marii demnitari turci, de viziri și chiar de Mahomed.

Încasările mergeau bine, și Tit, vistiernicul «teatrului», strânsese o mulțime de bani. Pe deasupra, mai primi o sumă însemnată de la prietenii lui Vlad din Galata. Aceștia îl înștiințaseră însă că nu era primejdie mai mare pentru cineva, decât să se afle despre el că îl slulește, sau măcar că îl sprijină, pe domnitorul valah.

Atâta îl ura sultanul pe voievodul muntean, încât poruncise să li se taie capetele tuturor celor ce se găseau în închisori, bănuți că ar fi sau măcar ar fi fost cândva oamenii lui Vlad. Între cei despre care aflară că ar fi fost uciși în închisoare se aminti și numele pârcălabului Brad.

Cât îl căutase Băiatul prin țară, și iată-l unde și cum se sfârșise!

Prin moartea lui, se ducea ultima nădejde ca Băiatul să-și mai poată afla vreodată taina nașterii sale, despre care îi vorbise Bătrânul înainte de moarte.

Dar nu asta îl îngrijora atunci cel mai mult, ci Roxana.

Cu banii strânși, începură să mituiască pe o mulțime de paznici, eunuci, slujitori și slujitoare de la palat. Femeia a cărei cocioabă o închiriaseră era spălătoreasă, se înțelegeau cu ea bine, pentru că pătrundea într-o mulțime de locuințe, le aducea fel de fel de știri și le crea numeroase legături. Avură totuși nevoie de aproape șase luni ca să o poată înștiința pe Roxana de prezența lor la

Stambul, și de încă pe atâtea ca ea să găsească un mijloc sigur de a-l întâlni.

Prilejul veni numai odată cu începerea de mult anunțatului război sfânt - gaza al lui Mahomed împotriva necredincioșilor din Valahia, cu țelul de a transforma această țară în pașalâc turcesc.

În fruntea a peste un sfert de milion de oameni, pentru a căror înarmare cheltuisese suma uriașă de trei sute de mii de galbeni, Mahomed porni cu mare tărahoi din Stambul.

Paza la palatul imperial slăbi. Roxana le putu trimite mai multe vești. În ultimul an fusese mereu bolnavă. I se aduseseră felurite leacuri, dar toate în zadar. Boala ei era pricinuită de dorul de casă, de Băiat, de șederea prelungită atâția ani în străini.

- Trebuie să ne grăbim! spusese Băiatul aflând de boala Roxanei. Când va ajunge în țară, aerul Valahiei o va lecu. Afară de asta, trebuie să ne întoarcem la timp, ca să apucăm să-l slulim pe măria sa în războiul cu Mahomed.

Acum totul se aranjase. Se terminaseră cele din urmă pregătiri, la care Băiatul, în ultimele două săptămâni, nu putuse să ia parte, pentru că se prefăcuse în... fată.

Uitasem să spun că, din pricina nenumăratelor recrutări - devșirme, înteteite la Stambul, băieții erau nevoiți mereu să-și schimbe înfățișarea, ca să nu fie trimiși la armată.

Gândul le venise în urmă cu câteva săptămâni, când niște oșteni turci îl înhățaseră, de pe o stradă a Stambulului, pe Mihailo. Fusese nevoie de o luptă, în care era gata să-și piardă viața Băiatul, ca să-l poată scoate înapoi la lumină pe tovarășul lor sârb din tabăra de ieniceri, unde și fusese dus.

La puțin timp după aceea, prin iscusința lui Tit, Bucur și Mihailo se prefăcuseră în batrâni, iar Băiatul în fată. Tit făcuse lucrul acesta și în vederea îndeplinirii planurilor de a pătrunde în seraiul împărătesc.

Lucrul nu era prea greu, pentru că, deși cu scurgerea anilor crescuse înalt și cu mușchi de oțel, Băiatul rămăsese subțire și mlădios. Avea ochi scăpărători și chipul îi împrumuta din ce în ce mai mult, la această vârstă, trăsăturile și frumusețea nefericitei sale mame.

Se întâmplă însă ceva neașteptat. Băiatul, îmbrăcat în veșmânt de fată, trecuse de câteva ori pe dinaintea palatului împărătesc, ca să cunoască împrejurimile și cu nădejdea că o va vedea, cumva, la vreo fereastră, pe Roxana.

Unul din străjeri îi admiră mersul și, cum spunea el mai târziu, frumusețea ochilor. Cum tocmai își terminase slujba, se luă după presupusa fată, o urmări pe străzile Stambulului și văzu unde locuia.

La început se temură, pentru că străjerul veni la Tit, întrebându-l cine era fermecătoarea copilă, subțire ca trestia și mlădioasă ca o căprioară, care locuia în cocioaba lui. Tit, fără să-și piardă stăpânirea de sine, îi răspunse ostașului, potrivit felului de a vorbi oriental, că fata pe care o urmărise nu era altcineva decât «lumina ochilor, bucuria vieții și mângâierea bătrânețelor sale, dulcea lui fiică Aișe».

Băiatul făcu mult haz de răspunsul acesta; dar gluma se îngroșă, deoarece peste alte câteva zile turcul îi mărturisi lui Tit că, în cazul când... părintele nu ar avea nimic împotrivă, el ar dori să-și întemeieze o familie. Are destulă avere. Luase parte la câteva năvăliri în țările ghiaurilor - și între acestea numi în primul rând Țara Românească - și fusese în stare să aducă de acolo destulă pradă. Fiind oarecum în vârstă, dorea să nu mai plece pe viitor în război, de aceea se gândise s-o ia de soție pe Aișe. Cele șaisprezece primăveri ale ei par a fi numai potrivite pentru un ostaș de patruzeci și patru, câți avea el...

În urma unei îndelungate chibzuințe între tuspătru, prietenii noștri luară hotărârea ca... părintele, Tit, să primească cererea în căsătorie a lui Daud, cum se numea

străjerul; dar... să amâne nunta până după ramazan - postul cel mare din a noua lună a anului musulman - sperând bineînțeles, ca până atunci ei să fi și izbutit să ajungă la țelul pe care îl urmăreau.

Roxana - înștiințată între timp, printr-un eunuc cumpărat de Tit - pregătea, luându-și mii de măsuri, întâlnirea și apoi fuga împreună cu Băiatul.

De când aflate că era la Stambul, Roxana trăia într-o neliniște îngrozitoare.

Ar fi fost bucuroasă să-și fi dat nu știu câți ani din viață, numai să sosească mai repede ceasul când îl va revedea pe Băiat. Încerca să și-l închipuie cum mai arată. Apoi gândul îi fugea la munții unde se născuse, la apele lor reci și limpezi, la florile care cresc acolo mai înmiresmate decât oriunde pe pământ.

Datorită încrederii pe care o avea în Băiat, nu se temea de nimic. Era sigură că totul va merge bine și ea se va reîntoarce la Tismana, de unde fusese răpită, în urmă cu peste cinci ani, închisă în temnița cu gratii de aur a haremului lui Mahomed și supusă unor umilințe de neîndurat pentru o fată valahă.

La întâlnirea cu Roxana se gândea și Băiatul, atunci când privea visător spre Galata, pe deasupra apelor ce scânteiau argintii sub lumina plăcută și binefăcătoare a soarelui.

Muezinul vestise ceasul rugăciunii de seară. Ecourile glasului său tânguitor încă mai vibrau prin aerul fierbinte, abia ușor îmborsărit de briza amurgului, când, pe drumul larg, mărginit de platani, ce ducea la poarta dinspre mare a palatului imperial, se văzură două femei.

Femeia mai în vârstă, cu spinarea puțin aplecata, și care păsea șchiopătând ușor înaintea celeilalte, zvelte și grațioase, se opri în dreptul oșteanului de pază și îi arătă zăpăditul de liberă intrare în palat.

Amândouă trecură pe sub portalul înalt de piatră, pe care era sculptată o semilună poleită cu aur, intrară într-un gang luminat de făclii, ce miroseau plăcut a esență de trandafiri, și urcară pe niște scări întortocheate, până la catul întâi al palatului.

Călăuzite de un alt oștean gras și încruntat, rătăciră pe o mulțime de culoare, străbătură săli înalte, podite cu marmură - totul de un lux oriental obositor - și ajunseră la intrarea propriu-zisă în harem.

Aici, patru oșteni cu ilice găitănite și turbane uriașe, împletite din fâșii de mătase albastră și roșie, având în mâini sulite, stăteau lângă zid, câte doi de o parte și de alta a ușii, nemișcați ca niște statui. Unul dintre ei, primul de lângă ușă, în stânga, mustăcios și cu buzele groase, era Daud.

La fiecare trei săptămâni îi venea rândul să facă în locul acesta de pază.

Văzând-o pe... aleasa inimii sale venind, Daud se făcu stacojiu la obraz și începu să transpire. Nu își mai lua ochii de la... logodnica sa, căreia, potrivit asprelor datini musulmane, nu avusese încă îngăduința nici măcar să-i vorbească.

În schimb, pe băiat îl izbi altceva. Comandantul gărzii de la intrarea spre încăperile Roxanei - locuite odinioară de împărăteasa Bizanțului și acum hărăzite fostei sale micuțe prietene - nu era altul decât Mustafa, neîndurătorul Mustafa, fostul său comandant de ortă, numit în această nouă slulbă de la palat, după ce scăpase cu viață, rănit, fugind iepurește din bătălia de la Giurgiu.

Luând patalamaua imperială de liberă trecere din mâna femeii vârstnice, Mustafa îl întrebă pe Daud:

- Uită-te bine la ele. Le recunoști?

- Le recunosc! se bâlbâi Daud, cu ochii pironiți la... logodnica lui. Femeia mai în vârstă, urmă el, este vestita lecuitoare din Beyoglu, care îi va alina nemeritatele

suferințe trupești ale florii florilor inimii slăvitului nostru sultan, luminăția sa. Iar cealaltă este... logodnica mea Aișe. Ea îi va da ajutor lecuitoareii... pentru că se pricepe la fel de bine... da... da, la fel de bine ca și bătrâna, în astfel de treburi, se grăbi să adauge străjerul, văzându-l pe Mustafa șovăind.

- Pe răspunderea ta, le dăm drumul, glăsui, în sfârșit, Mustafa, cercetând încă o dată patalamaua. Tu vei fi tras în țeapă, nu altul, dacă nu va fi totul în ordine și se va ivi vreun bucluc...

- Eu să fiu tras în țeapa! zise Daud, care de fapt nu se uitase nici o clipă la femeia vârstnică și rămăsese cu ochii numai la frumoasa lui Aișe.

De aici înainte, nu mai trecură decât câteva minute și, călăuziți mai întâi de un enuc cu cercei mari, de aramă, în urechi, pe urmă de o bătrână zbârcită, călcând peste covoare persane atât de moi că se îngropa piciorul în ele, până aproape de glezne, sosiră, printr-un coridor lung, în fața unei perdele de atlas gros.

Perdeaua fu dată la o parte de Tit - pentru că el era femeia cea vârstnică, ușor aplecată și care pășea șchiopătând. Și în fața ochilor i se ivi o femeie neînchipuit de frumoasă, dar palidă și subțire ca un lujer, îmbrăcată în șalvari albaștri, cu un brâu aurit, bătut în pietre scumpe, iar peste umeri cu un văl țesut dintr-un fir mai fin decât firul de păianjen. Băiatul își dete la o parte feregeaua de pe obraz și își desfăcu veșmântul larg, lăsând să se vadă hainele bărbătești de dedesubt și sabia cu care era încins. Fata își duse mâna la frunte și se clătină.

- Roxana! murmură el, recunoscând-o numaidecât și ținând-o să nu cadă.

STRIGĂTUL HUHUREZULUI

Caii fugeau cu o iuțeală neobișnuită. Faptul acesta îi făcea pe oameni să se uite mirați pe urmele lor. De altfel aveau ce privi. Pe unul dintre ei călărea un urs. Așa ceva nu se vede oricând. Iar caii, se zărea cât de colo că erau de rasă și obișnuiți cu goana îndelungată.

Tit cumpăraseră patru cai de la Galipoli⁴, unde debarcaseră. Vânzătorul unsese o înaltă căpetenie de spahii, și Tit avea bănuiala că toți patru fuseseră furați din grajdurile sultanului.

Plătiseră pe ei o groază de bani.

De bani însă nu se plâneau. Aveau cât le trebuia, ba încă le și prisosea.

Era destul să scoată din săculeț câte o bijuterie sau o piatră prețioasă, să o schimbe la cel dintâi neguțător sau cămătar, și primeau un pumn de galbeni.

Bijuteriile le aveau de la Roxana. Săculețul purtat de Tit era plin. Cu ele ar fi putut să cumpere, dacă ar fi vrut, nu patru cai împărătești, ci patru grajduri a câte două sute de cai, cu îngrijitorii lor cu tot.

Numai cu nădejdea scăpării și a reîntoarcerii în țară se învoise Roxana să primească darurile în bijuterii și pietre prețioase făcute ei de Mahomed și de alți demnitari ai imperiului, dornici să-i câștige bunăvoința.

Dacă Tit ținea pietrele scumpe și giuvaericele, Băiatul ducea cealaltă comoară a Roxanei, pe micuța Oltea.

La început, fetița se cam speriase de Băiat. În harem nu fusese obișnuită să vadă figuri bărbătești. Nici măcar hidoșii

⁴ Galipoli, important oraș pe malul european ai Dardanelelor, cucerit de turci în anul 1354 și numit de ei Ghelibolu.

eunuci nu puteau intra în locul unde fusese ascunsă ea de Roxana.

Cât timp au călătorit pe corabie, de la Stambul până la Galipoli, s-a deprins însă cu Băiatul, și când se trezea dimineța îl lua de gât, cum făcea înainte cu Roxana, și nu voia să se mai despartă de el.

Nu avea nici cinci ani împliniți, dar, cu simțul binecunoscut al copiilor, își dădea seama că Băiatul îi era cel mai apropiat ocrotitor.

Roxana îi spusese Băiatului că fără această fetiță - pe care o iubise ca și cum i-ar fi fost o adevărată mamă - nu ar fi fost în stare să supraviețuiască dorului de țară, nici rușinii de a fi ajuns roaba lui Mahomed. Și Băiatul se simțea gata de orice sacrificiu pentru micuța Oltea, singura și cea din urmă mângâiere a Roxanei în anii de de restriște.

Să ne reîntoarcem însă în serai, atânci când Roxana, văzându-l pe Băiat, își pierduse cunoștința.

Fata, stropită cu apă de Tit, dintr-o amforă de argint, își reveni.

Se uită din nou la Băiat, și parcă nici nu-i venea să creadă că flăcăul voinic, înalt și bălai, în brațele căruia se găsea, fusese copilul, tovarășul ei de zburdălnicii, alături de care făcuse, cu ani în urmă, atâtea nebunii și se jucaseră în fel și chip pe pajiștile și în pădurile înflorite ale Tismanei sau în ograda liniștită a tatălui său, Voicul.

Îl privea fără să se sature, și după primele clipe de sfială, nu știa cum să-l mai mângâie și ce să-i mai spună.

Pe amândoi îi aduse la realitate Tit.

- Orele trec repede, le aminti. Veți avea răgazul să vă spuneți tot ce aveți pe suflet în timpul călătoriei. Corabia ne așteaptă în port. Vântul este prielnic și, dacă nu ajungem la vreme, s-ar putea ca neguțătorul să-și schimbe gândul, să se lipsească de banii noștri, să ridice pânzele și să plece...

- Așa e, da, aveți dreptate, o să avem timp destul să vorbim, după ce vom fugi de-aici, recunosc Roxana. Însă trebuie să vă mai spun câteva lucruri, înainte de a părăsi această încăpere. Și, într-un colțișor ferit din fundul haremului, le-o arată pe Oltea.

Fetița dormea liniștită pe un divan mic, în dosul unei perdele de muselină.

- Este a ta? Întrebă Băiatul, cu inima strânsă.

- Nu. Mama ei a fost furată dintr-un sat de pe la noi, după ce tatăl său a căzut în luptă, încercând să o apere. Fiind frumoasă, a fost dăruită seraiului. Nu a trecut mult, și femeia a născut. Eunucii nu au prins de veste, iar cadânele și slujitoarele haremului, mișcate de soarta ei tristă, nu au destăinuit nimănui sosirea pe lume a fetei - botezată Oltea în amintirea pământului de unde se trăgea.

- Și mama fetei unde e? vru să afle numaidecât Tit.

- La numai câteva luni după naștere, Mahomed a dat voie unui han tătar să-și aleagă câteva roabe din palat. Mama fetei a fost printre ele. Înainte de a pleca, sărmana femeie a venit la mine și mi-a căzut în genunchi. M-a rugat, prin trecerea pe care o aveam la palat, să fac orice ca fetea să ajungă din nou în țara strămoșilor săi, și măcar ea să fie ferită de înjositoarea robie în haremurile osmanlâilor... I-am făgăduit... Și iată, am pregătit totul ca fetea să ne poată însoți. Copilului i-am dat, cu puțin timp în urmă, să bea o licoare. Ea va dormi liniștită și nu vă va face nici un fel de încurcături, până ce vom ajunge pe corabie. Este cea mai mare rugămintă pe care v-o fac, zise la sfârșit, uitându-se spre Băiat. Aici sânt lucrurile ei, mai arată o legăturică.

Tit rămăsese puțin pe gânduri, încercând să măsoare greutatea; dar Băiatul se hotărî numaidecât:

- Orice ar fi, o vom lua pe micuță cu noi.

- Bine, se învoi păpușarul, dându-și seama că acestei arzătoare dorințe a Roxanei nu i s-ar fi putut împotrivi.

Roxana le dăde săculețul cel greu cu giuvaericele și un document semnat de însuși nișangi-pașa, marele dregător al cancelariei sultanului - având desenată pe el turaua - monograma lui Mahomed. Prin el se porunca tuturor sangiacbeilor - guvernatorilor imperiali, și cadiascherilor - conducătorilor religioși - să le înlesnească și să le ajute călătoria, fără să ceară nici o lămurire celor care îl înfățișau.

Cine știe prin ce mijloace și cu câtă greutate reușise biata Roxana să dobândească documentul acesta!

Deocamdată trebuiau să lase cât mai repede și mai pe nesimțite din palat. Totul fusese chibzuit, de altfel, din vreme. Roxana desfăcu o ușă tainică din perete, pe unde, cu opt ani înainte, împărăteasa Bizanțului se putea strecura neobservată de slujitoarele sale. Ușa, descoperită de Roxana, în timpul lungii sale robii, nu era cunoscută de paznici.

Leșiră într-un coridor mărginit de oglinzi, de acolo urcară pe niște scări întortocheate, până la o sală dosnică, terminată cu o terasă. Un străjer stătea în dreptul terasei. Băiatul își dădu drumul de pe marginea de sus a terasei, așa cum sărea din copac pe cal, căzând direct pe umerii străjerului. Nu se auzi decât o icnitură, și acesta, lovit cum trebuie de pumnul dibaci al Băiatului, rămase leșinat.

Tit aruncă de sus o frânghie cu noduri, și cea dintâi se coborî Roxana, primită în brațe de Băiat. Urmă păpușarul, aducând-o și pe micuța Oltea.

Trecând pe aleile cele mai ferite și întunecate ale parcului, fugarii reușiră să ajungă, fără să mai întâlnească pe nimeni, până la zidul din spatele palatului.

Băiatul o ținea în brațul stâng pe fetiță, și cu dreapta o sprijinea pe Roxana; iar Tit încheia micul convoi, păzindu-l din spate de primejdie.

Cum înaintau pe alei, se auzi un țipăt de huhurez. Era Bucur, care dădea semnalul că drumul e liber.

Furișându-se prin partea de dinafară a zidului, Bucur, Mihailo și ursul îi doborâseră, luându-l la rând, pe toți cei șase paznici, aflați în acest loc, fiecare în dreptul câte unui contrafort, la distanță cam de cincizeci de pași unul de celălalt.

După ce îi legaseră fedeleș pe paznici, ursul se cățăraseră pe trunchiul unui platan, sărise pe zid și ajunsese într-unul din cele două turnuri. Străjerul, luat de urs pe neașteptate, fusese trântit de-a dreptul în brațele băieților. Soțul său, aflat în turnul din celălalt colț al zidului, pățise și el la fel.

Îmbrăcându-se repede în hainele străjerilor doborâți, Bucur și Mihailo se cățăraseră, cu ajutorul ursului, în cele două turnuri, și fiul păpușarului dăduse semnalul, tocmai când tustrei fugarii, în haine femeiești, se apropiau de zid.

Scăparea era deci sigură.

Băiatul aruncă un capăt al frânghiei cu noduri pe zid.

Capul frânghiei fu apucat de urs, care se supunea întrutotul poruncilor lui Bucur.

- Urcă-te tu, o îndemnă Băiatul pe Roxana.

- Ai grijă de fetiță!

Parcul palatului imperial se vedea, în noapte, fantomatic, cu frunzișul său des, clătinat de vânt, și dincolo de zid se auzea marea.

Mai înainte de a începe să se cațăre pe frânghie, Roxana vru să se mai uite o dată la chipul copilei din brațele Băiatului, să vadă dacă încă mai doarme.

Dându-l la o parte învelitoarea de pe obraz, Roxana o privi. Dar o rază de lună rătăcită printre ramurile copacilor căzu pe ochii fetiței. Și, fie că puterea băuturii adormitoare trecuse, fie că raza de lună îi tulbură somnul, fetița se deșteptă. Văzându-se în brațe străine, se sperie și, ridicând mânuțele spre Roxana, începu să se zbată.

- Lasă-mă la mama... la mama mea!...

În tăcerea nopții, glasul clar al fetiței răsună până departe.

- Cine este? strigă un străjer, alergând pe culmea din stânga a zidului, spre turnul unde veghea Mihailo.

Acesta îl întâmpină și îl lovi cu sulita; dar în iuțeala cu care se desfășurau întâmplările, lovitura nu fu destul de bine socotită. Străjerul, rănit ușor, căzu, începând să se vaiete. Și o trâmbiță se auzi dând alarma.

Cu ajutorul lui Tit, Roxana - slăbită de boală și înfricoșată - se cățără, tremurând ca o frunză, pe frânghia cu noduri, ținută de urs.

Bucur, după ce lăsă o altă frânghie cu noduri în partea dinafara zidului, sări jos și o așteptă pe Roxana.

Tit îi urmă cât ai clipi, și Băiatul la fel.

- Fatma!... Au furat-o pe Fatma din harem!... A zburat cea mai mândră pasăre din colivia înălțimii sale sultanului!... țipau ascuțit câțiva străjери din parc, și coroanele negre ale copacilor, iluminate de făcliile din mâinile urmăritorilor, începură să strălucească feeric, luând parcă, de atâta vâlvoare, foc.

- S-a sfârșit... s-a sfârșit... murmură Roxana. Și eram încredințată că totul va merge bine...

- N-ai nici o grijă, vom scăpa, încercă s-o liniștească Băiatul, scoțându-și de sub veșmântul femeiesc sabia.

- Căutați-o pe Fatma... Să nu ne scape Fatma... pasărea scumpă... mărgăritarul haremului... răsunau tot mai deslușit vocile.

Roxana, înfrigurată, se împiedica la fiecare pas, știind ce pedeapsă o aștepta, dacă ar fi fost prinsă.

- N-ai grijă, repeta Băiatul, încleștându-și dinți. Și tu și fetița veți fi salvate...

Dar Roxana nu mai credea.

De atâtea spaime, simțea că se sfârșește.

- Uite-I! răcni un oștean turc, alergând, urmat de alții vreo patru, înaintea fugarilor.

- Cel care vine e fostul nostru comandant de ortă, Mustafa, mai avu vreme să i-l arate Băiatul lui Mihailo pe oșteanul turc care alerga în frunte.

- Oho! Îmi place întâlnirea cu el, se bucură Mihailo, de câteva ori m-a bătut cu biciul pe pielea udă. Și, întâmpinându-l pe Mustafa, îl izbi cu sulița în piept, făcându-l să se prăvălească.

Încercând să-l înconjoare, din spatele lor veneau alți cinci sau șase străjeri. Tit și Băiatul se întoarseră spre aceștia, lăsându-l pe Mihailo, Bucur și Ursul să se bată cu cei dinainte

Bucur și Mihailo începură să-i ia în sulițe pe vrăjmași, în vreme ce ursul, nelăsându-se nici el mai prejos, prinse doi străjeri deodată în brațe, zdrobindu-i unul de altul, trântindu-i jos și călcându-i apoi cu picioarele.

Spre norocul lor, garda palatului, de când plecase sultanul și mai totți oștenii fuseseră luați la război, era foarte mică.

Numai vreo treizeci de străjeri se aflau pe la porți și uși. Dintre ei, o parte nici nu îndrăzniseră să-și părăsească locurile de pază, rămânând să vegheze restul haremului, tezaurul și celelalte încăperi.

La sunetul trâmbiței, alergaseră numai cei de la intrarea în camerele Roxanei și câțiva de la poarta din spate. Cu toții erau cel mult zece sau doisprezece oameni.

Până să fie treziți și să se echipeze ceilalți oșteni ai gărzii, care, potrivit obiceiului turcesc, se duseseră să se culce după cântarea de seară a muezinului, mai rămânea un răgaz. Și dacă Tit și băieții luptau vitejește, puteau să-i doboare pe otomanii care încercau să-i încercuiască, și aveau timp destul să fugă.

Printre cei care îi încolțeau pe Băiat și pe Tit se găsea și Daud.

- Împreună cu Fatma, mărgăritarul haremului, a fost furată și Aișe, se văicărea el, în timp ce alerga spre grupul de fugari. Socrul meu îmi ceruse îngăduința să vină și ea la

palat, ca să se minuneze de frumusețea cadânei stăpânului nostru, încercă să se dezvinovățească.

- Dacă nu o vom prinde pe Fatma, mâine dimineață ai să te urci în țeapă, împreună cu socrul și mireasa ta, îi rosti amenințător alt oștean.

- Care dintre femeile acelea o fi Aișe? răcni Daud, zărindu-i prin întuneric pe Băiat și pe Tit. Dacă o prind, o voi târî de coade tot Stambulul, până am s-o ucid.

- Uite-mă aici! îi strigă Băiatul, lăsând-o din brațe pe fetiță și încredințînd-o Roxanei.

Daud, uimit și întărit, se luă după Băiat.

Băiatul nu voia să-l ucidă, gândindu-se că - deși Daud nu făcuse lucrul acesta cu vreo intenție bună - lui i se datora că reușise să pătrundă în harem. Ar fi vrut deci doar să-l sperie și să-l pună pe fugă.

Încercînd să-l înfricoșeze pe Daud, Băiatul, cu o singură lovitură de sabie, îi reteză turcului turbanul, apoi, dându-i un picior în spate, îl trânti la pământ.

Daud căzu cu capul pe pietre, își mușcă limba, dar, fiind oștean încercat, se rostogoli pe lângă zidul palatului și fu din nou în picioare.

Văzînd-o pe Roxana, prin întuneric, crezu că e Băiatul și o lovi în piept cu sabia.

Roxana, cu o mișcare domoală, lunecînd pe lângă zid, căzu la pământ.

- Câine! strigă Băiatul și, învîrtindu-și sabia prin văzduh, îi zbură lui Daud capul.

Capul lui Daud se rostogoli în praf, și Băiatul, nemaiîntinînd seama de nimic, se aplecă asupra Roxanei.

- Ai grijă de fetiță... Îmi făcusem atâtea visuri... Îi zâmbi ea și rămase așa, cîtînd - fără să mai vadă nimic - spre marea argintie, clătinată de vînt.

Înfricoșată de noaptea aceea cumplită, când săbiile și sulile se ciocneau între niște oameni încruntați și necunoscuți, făcînd să țîșnească din ele scînteii și să sară

capete de pe umeri, fetița se trânti asupra trupului fără viață al Roxanei, apucându-l de umeri, încercând să-l ridice, plângând cu sughituri:

- Mamă... nu mă lăsa... să fugim...

Îndârjiți peste fire de moartea Roxanei, după ce fuseseră atât de aproape de salvarea ei, Tit, Mihailo și Bucur se avântară ca niște tigri asupra străjerilor palatului împărătesc. De fapt, dintre cei câți îi înconjuraseră la început nu mai trăiau decât patru, însă zgomotele dinlăuntrul parcului împărătesc lăsau să se înțeleagă că în curând vor veni și alții.

Bătălia se desfășurase de altfel cu repeziciune.

Cei patru otomani își dădură și ei viața - doi răpuși de Mihailo, unul de Tit, și cel din urmă, de Bucur.

Folosindu-se de această biruință, la îndemnul lui Tit, care rămăsese mai în urmă, să le acopere retragerea, băieții - ducând cu ei trupul neînsuflețit al Roxanei și pe fetiță - se cufundară în noapte și se îndreptară în goană spre locul, destul de apropiat, unde lăsaseră o barcă priponită de țarm.

Urcându-se în barcă, vâsliră până la corabie.

Genovezii obișnuiau de multe ori să primească, pe punțile corăbiilor lor, creștini care fugeau din imperiul otoman. Însuși Vlad se salvase odată, agățându-se, la Galipoli, de un vas asemănător.

Numai că neguțătorul care era stăpânul corăbiei avea un suflet hapsân.

El auzise zgomotele luptei și trâmbițele de alarmă și, motivând că primejdia pentru vasul său crescuse, le ceru o sumă aproape încă o dată mai mare decât fusese la început vorba.

Neavând încotro, plătiră, și neguțătorul, poruncind să se ridice pânzele, corabia începu să plutească.

Cea dintâi grijă a Băiatului, odată ajunși pe corabie, fu să-l vadă pe Negru. Calul fusese adus dinainte pe punte. De asemenea, în cală se găsea ascunsă, unde a și rămas până

la debarcarea ei la Galipoli, vestita lecuitoare din Beyoglu, o bătrână al cărei chip nu i-l putuse nimeni vreodată zări și al cărui nume iarăși nu i se cunoștea. Se povestea doar despre ea că ar fi fost o principesă bizantină, fugită cândva dintr-un harem. Ea se învoise ca Tit, îmbrăcat ca femeie, să intre în locul ei în harem, cu făgăduiala de a primi pentru asta o plată foarte mare și de a fi dusă, după aceea, cu corabia, la Galipoli.

Și Tit, cel care orânduise totul, se ținuse de cuvânt.

În zorii zilei următoare, Băiatul o sărută pe fosta lui mică tovarășă de joacă pe frunte. Fața ei palidă se luminase. Era, în sfârșit, liberă; dar libertatea nu-i mai era de nici un folos. Ochii celor de față se umplură de lacrimi.

Învelită într-o pânză albă - albă, așa cum îi fusese și sufletul - trupul Roxanei fu aruncat în mare.

Pentru că atârâneră de el o piatră, se duse îndată la fund.

Spre norocul lor, corabia, după ce porni, nu fu urmărită și nu întâlni pe mare decât niște vase mici de pescari. Aproape toate corăbiile otomane fuseseră trimise înainte, încărcate cu trupe, prin Marea Neagră, spre Dunăre. Porturile turcești erau pustii.

De asemenea, nu întâmpinară decât o singură furtună, în apropiere de Galipoli. Scăpară însă cu bine și debarcară, corabia genoveză urmându-și drumul pe mare, prin Dardanele, către insula Chios.

Pretutindeni pe unde trecură apoi călări, văzură urmele jafurilor și silniciilor otomane.

O femeie cu mințile rătăcite plângea la o răscruce de drumuri, chemându-și zadarnic înapoi soțul și cei trei feciori, luați în sclavie și trimiși să vâslească pe catarga - galerele militare ale lui Mahomed.

Copii flămânzi, fără părinți, lipsiți de un acoperiș, se adăposteau prin munți, laolaltă cu sălbăticiunile.

Trecerea prin Balcani fu nespus de grea.

Potecile erau întortocheate și stâncile prăpăstuite, răvășite ca sub mâna unui uriaș.

Dincolo de munți însă, pe câmpiile Bulgariei, mugurii trandafirilor se deschideau într-o revărsare amețitoare de parfumuri și culori. În copaci, cireșile începeau să se coacă. Pâraiele murmurau. Vântul domol îi răcorea.

Fetiței îi plăcea din ce în ce mai mult această călătorie, întâia din viața ei. Se cuibărea în brațele Băiatului și, uneori, cât era de mică, începea să cânte vechi cântece oltenești, învățate de la Roxana.

Pe la popasuri, aflau știri din țară. Oamenii povesteau că Vlad prețuia și păzea cu atâta strășnicie cinstea, încât în Valahia se putea lăsa casă plină de comori deschisă, și nimeni nu ar fi pătruns fără voia stăpânului înăuntru. O pungă cu galbeni, pierdută pe uliță, rămânea neatinsă, așteptându-l pe păgubaș.

Domnitorul îi răsplătea din plin pe cei cinstiți și viteji, și îi pedepsea cu asprime pe trădători și pe lași.

Cu prilejul unei bătălii, în care avangarda otomană, condusă de însuși marele vizir, fusese învinsă de o mână de oșteni valahi, se istorisea că domnitorul poruncise ca toți oștenii lui răniți să fie adunați laolaltă. Cercetându-l pe fiecare, văzuse că unii erau răniți în piept și alții în spate. Pe cei răniți în piept îi răsplătise, dându-le ranguri de boierie, moșii și aur, dar pe ceilalți îi ridicase în furci, spunând că rănilor din spatele lor erau o dovadă sigură că încercaseră să fugă.

Pe măsură ce se apropiau de Dunăre, Tit și băieții întâlneau tot mai mulți fugari greci și bulgari, scăpați din lanțurile robiei otomane.

Desculți, zdrențuiți, cu urme de răni pe trupuri, aceștia strigau:

- Binecuvântat să fie Vlad! De s-ar uni toate popoarele creștine sub steagul lui, i-ar putea nimici până la unul pe otomani...

În seara următoare ajunseră la Dunăre. Fetița, văzând fluviul, bătu voioasă din palme.

Apa era scăzută și limpede. În Valahia fusese secetă.

- Ostile otomane, le povestiră și aici oamenii, se revarsă pe pământul valah, sleite de foame și sete, pentru că mânia sa Vlad a ars în calea lor bucatele și-a otrăvit fântânile. Ciurma a început să bântuie între ienicerii și achingiile sultanului. Iar oștenii țărani ai lui Vlad, ca niște duhuri răzbunătoare, lovesc trupele lui Mahomed, nevăzuți, din dosul fiecărui trunchi de copac, din spatele fiecărei movilițe, împuținându-le neconținut rândurile...

Noaptea, pe o plută bulgărească, trăgându-și caii de dârlogi, înot, după ei, Tit, băieții, micuța Oltea și ursul ajunseră în Țara Românească.

DRACII ALEARGĂ PRIN VALAHIA

De pe dealul unde se găseau, câmpia Ialomiței se vedea parcă ninsă, sub lună. Începuse întâia strajă de noapte - trei ceasuri după asfințitul soarelui - și Vlad, de pe o muche râpoasă, împădurită, privea neclintit spre tabăra turcească, având în jurul său cetele.

În primul rând, alături de el - între alți boieri și căpitani de oaste - se puteau vedea logofătul Lazăr, comandantul Xalom, căpitanul Neagoe și, puțin mai încolo, în costume ostășești, prietenii noștri.

După ce o puseseră la adăpost pe micuța Oltea, în Cetatea Bucureștilor, la o femeie de nădejde, binecunoscută de Tit, tuspătru alergaseră să-și plece genunchii în fața domnitorului. Luaseră parte la o mulțime din acele mici lupte de hărțuială, pe care oștenii lui Vlad le dădeau de câteva ori pe zi cu trupele otomane în marș, arzându-le carele și luând o mulțime de prizonieri.

Băiatul își câștigase repede, în aceste lupte, o faimă binemeritată, pentru curajul său cu totul deosebit, asemănător numai cu acela al lui Vlad. Împreună cu Bucur și Mihailo - dar întrecându-i pe amândoi în vitejie - pătrundea în mijlocul urdiilor turcești. Uneori, lua cu ei ursul, răspândind groaza între otomani.

Turcii începură să-l numească pe băieți «Dracii din Valahia», poate pentru că în vreo două rânduri luptaseră cu un fel de furci, cu care meșterii domnitorului îi înzestraseră în ultima vreme pe oșteni, din lipsă de alte arme, sau pentru că atacurile lor erau fulgerătoare, însoțite de țipete

și chiuături, ce aveau darul să-l bage în sperieți pe oștenii lui Mahomed.

Uneori băieții se întorceau cu câte doi sau trei otomani ținuți în furci. Ursul avea și el în brațe câte un turc.

Așa alergau de-a lungul coloanelor turcești. Atunci osmanlâii, cuprinși de frică, începeau să strige:

- Dracii aleargă prin Valahia... Dracii aleargă prin Valahia...

De la această poreclă, în mai puțin de o săptămână se răspândi în rândul osmanlâilor superstițioși zvonul că domnitorul valah ar avea în slujba lui câțiva diavoli adevărați, și de aceea nu poate fi nici prins, nici învins.

Băieții - auzind ce se vorbește în tabăra otomană - făceau un haz nemaipomenit. Și Tit, priceput cum era, se gândi să le facă un fel de veșminte de diavoli, ca să-l înfricoșeze și mai mult pe musulmani.

- Oastea măriei sale fiind mică, nici unu la zece față de turci - le spuse Tit băieților - vitejia nu ajunge. Este nevoie și de câte un șiretlic...

Și le făcu veșminte care să le dea, atât lor, cât și ursului, o înfățișare de draci.

Nu apucă însă păpușarul să-și înfăptuiască gândul, pentru că, în dimineața următoare, Băiatul îl zări - din spatele unor copaci, până unde se furișase, urmărind toată vremea coloanele otomane în marș - pe Radu cel Frumos.

Sultanul pornise războiul sfânt cu atâta cheltuială și tărașoi, înarmând - cum spune poetul otoman Enveri, în vestita sa operă «Cartea vizirului» - «o oaste pe care abia o ducea pământul», cu țelul de a preface Valahia în pașalâc. Având în stăpânire deplină Valahia, cetatea Chilia și Belgradul, ar fi putut cuceri întâi Ungaria și teritoriile locuite de germani, pe urmă întreaga lume.

Totuși, fiind inteligent și prevăzător, știind și ce pățiseră înaintașii săi din partea valahilor, îl luase cu sine și pe Radu cel Frumos.

«Dacă nu voi izbuti, prin cine ştie ce întâmplare, să-mi fac Valahia paşalâc, va trebui să mă mulţumesc să-l pot înlocui, gândea Mahomed, şi tot va fi mai bine decât acum!...»

La sunetul din corn al lui Vlad - când aflase de începutul războiului «sfânt» pus la cale de Mahomed - se adunaseră toţi ţăranii bărbaţi în stare de a purta arma, unii aducându-şi, după cum se povesteşte, şi băieţii mai mărişori, ba chiar şi unele fete, îmbrăcate în veşminte ostăşeşti. Vlad nu vruse la început să-i primească, însă stăruiseră şi se rugaseră să rămână - şi de ei, deprinzându-i să poarte armele, se îngrijiseră căpitanul Neagoe şi Tit. Adevărul este că aceşti copilandri, primiţi la început cu neîncredere, făceau destulă pagubă oştilor încercate şi bine instruite ale sultanului.

Ceilalţi oameni de rând, bătrânii, bolnavii, femeile şi copiii mai mici, care nu puteau mânui armele, se zbăteau să hrănească şi să dea alte ajutoare oştirii de tară domneşti.

Prinzând mai mulţi bărbaţi, femei şi copii, care aduseseră merinde cetelor lui Vlad, turcii îi judecaseră şi-l căsăpiseră cu iataganele. La judecată se auzise că luase parte şi Radu cel Frumos.

- Vânzătorul! strigase Băiatul înfuriat, aflând despre această întâmplare. Ca să le facă pe plac stăpânilor lui osmanlâi şi să le câştige încrederea, e în stare să-i taie el însuşi pe ţărani. Să căutăm să-i venim de petrecanie.

Băieţii îşi făgăduiră între ei să-l caute pe Radu cel Frumos în luptă, oricum or şti, şi să încerce să-l răpună.

Şi, într-o dimineaţă, după ce Băiatul pândise ore întregi, ascuns după un copac, în pădurea prin care treceau otomanii, iată, îl zări pe Radu cel Frumos.

Radu, îmbrăcat într-un costum oriental, cu un brâu lat, de care îi spânzura hangerul într-o teacă învelită în catifea, trecea încet, călare - împreună cu marele vizir Mahmut şi o gardă bine înarmată de spahii - de-a lungul şirurilor de achingii, care poposiseră pentru prânz.

«I-a sunat, în sfârșit, ceasul ucigașului de valahi!» își spusese Băiatul, ridicându-și arcul și ochind cu grijă.

Deoarece era unul din cei mai buni țințași din mica oaste a lui Vlad, Băiatul l-ar fi nimerit, fără îndoială, și l-ar fi doborât. Însă deodată se gândi:

«Nu, unui vânzător ca el, care a venit cu achingiii și ienicerii împotriva pământului, poporului și fratelui său, nu i se cuvine o moarte atât de ușoară. Trebuie să-l iau neapărat prins și să-l aduc la judecata măriei sale Vlad.»

Ca să smulgă din rândurile achingiilor, de lângă marele vizir și de sub ochii gărzii de spahii, pe omul atât de prețios sultanului Mahomed, se cerea o îndrăzneală și un dispreț de moarte împinse dincolo de margini. Dacă Băiatul ar fi fost un oștean mai în vârstă, poate ar fi cântărit lucrurile mai bine și s-ar fi mulțumit numai să-l răpună pe Radu cu o săgeată. Dar tinerețea, curajul și dragostea față de Vlad - care se arătase atât de bun, iertându-l la Târgoviște pentru fapta lui nechibzuită, dându-i drumul din turn și ajutându-l să plece la Stambul, în căutarea Roxanei - îl îmboldea să nu se mulțumească doar cu atât, ci să aibă o izbândă mai mare.

Trebuia să se avânte repede, pentru că altfel Radu, Mahmut și garda de spahii se depărtau prea mult și nu i-ar fi putut ajunge. Pe deasupra, nu avea cal. Pe Negru îl lăsase într-un desiș, și el se strecurase pe jos, printre copaci, până lângă șirurile de achingii.

Chibzui repede. Își pregăti în stânga lațul, în dreapta sabia și, în timp ce osmanlâii se hrăneau liniștiți, așezați pe iarbă, o luă la fugă spre locul unde își țineau caii. Se repezi la paznicul lor, îl lovi, prinse de frâu armăsarul lui Ali-beg, comandantul achingiilor - cel mai bun cal din herghelie - încălecă dintr-un salt, cum avea obiceiul, și porni în galop, rotindu-și în mână lațul cu care avea de gând să-l prindă de grumaz pe Radu cel Frumos.

Paznicul de la cai, deși rănit, începu să țipe.

- Valahi!... Valahi!...

Radu cel Frumos tresări. Își întoarse capul și îl văzu pe Băiat cu lațul în mână. Ochii lor se întâlniră pentru o clipă - ai lui Radu înfricoșați, ai Băiatului arzând de dorința de a-l lua prins. Dându-și seama de soarta care îl aștepta și bănuind că, în urma Băiatului, ar mai fi și alți valahi, cu conștiința încărcată pe care o avea, Radu își uită de demnitate și prevedere. Se ridică în scări, își lovi calul cu picioarele în pântec, trase de frâu și, lăsându-l unde erau pe marele vizir și garda de spahii, porni în galop, chemându-i pe cei care îi întâlneau în drum, cu strigăte desperate, în ajutor.

- Nu-mi vei scăpa, vânzătorule! îl amenință Băiatul, cu glas tare, din urmă, îmboldindu-și și el calul.

Așa, ca o furtună, trecură amândoi pe lângă întreaga coloană de oșteni, pași, pașale, care, uitându-se zăpăciți, nu pricepeau ce se întâmplă. Era numai un singur valah, sau erau mai mulți?

Având un cal mai iute decât Radu, Băiatul, urcat în scări, îl ajunsese. Lațul şuieră prin văzduh și îl cuprinse pe cel urmărit peste brațe.

- La judecată acum! zise Băiatul, și îl smuci de pe cal.

Cu inima zbătându-i-se în piept de fericirea de a fi izbândit, îl trase, să-l aducă pe șaua lui.

Totul se petrecuse cu o iuțeală de necrezut. Marele vizir privise întâmplarea holbat și prostit, nemișcat și nescoțînd nici un sunet.

Sfârșitul ar fi fost bun, dacă Ali-beg, comandantul achingiilor, nu s-ar fi dezmeticit.

- E un singur valah. După mine, achingii! țiță, sărind pe calul unui oștean.

Cu un ropot ca de ploaie cu grindină, achingii încălecară și porniră în urma lui Ali.

- Prindeți-l viu! porunci și marele vizir, trezindu-se din amorteală.

Gonind spre stânga, după Radu, Băiatul nu își dăduse seama că își tăiasse singur drumul de întoarcere, vârandu-se prea adânc în mijlocul trupelor otomane.

Dacă i-ar fi dat drumul lui Radu din ștreang, poate că ar fi putut încă scăpa. Dar nu vru să-și deschidă pumnul în care ținea capătul frânghiei. Jucându-și calul și ridicându-l în două picioare, târându-l după el pe Radu, își roti sabia, trimițînd în raiul profetului o mulțime de suflete de gazii - luptători în războiul «sfânt» împotriva libertății țărișoarei valahe.

Erau însă prea mulți împotriva unui singur om. O sulită îl lovi în umărul stâng. O săgeată i se opri în piept. Câteva lațuri îi vâjîiră pe deasupra capului.

- Luați-l viu! porunci încă o dată marele vizir.

Căzu de pe cal și, în mai puțin de o jumătate de oră, legat de sus până jos în ștreanguri, fu dus în fața lui Mahomed.

Știind ce urmează, Băiatul se hotărî să primească senin moartea.

Rămase în picioare, uitându-se drept în față la călăul Roxanei. Vru chiar să-i spună ce gândește despre faptele sale; dar Mahomed, cu calmul său stăpânit, care băga însă groaza în sufletul oricui stătea cu el de vorbă, îl întrebă, ațintindu-l, printre pleoapele pe jumătate închise, cu o privire vie și otrăvitoare:

- Cum te numești, valahule?

- Numele meu este Băiatul, îi răspunse el. Prin grija luminăției tale, părinții mi-au fost uciși înainte de a-l cunoaște.

Un murmur amenințător se stârni între musulmani, față de răspunsul îndrăzneț al Băiatului.

Mahomed se întoarse însă spre Radu cel Frumos, ca și cum ar fi vrut să-i spună o vorbă de duh. Și toți cei din jur știură că surâsul viclean care înflorise pe buzele subțiri ale sultanului ascundea în dosul său moartea. Băiatul nu mai avea decât puține clipe de trăit.

Lui Radu nu-i pierise groaza prin care trecuse și se simțea istovit. Încă răsufla greu și fruntea lui palidă, semănând în parte cu a lui Vlad - dar neavând noblețea și lumina, pe care Băiatul le vedea numai pe fruntea domnitorului - îi era plină de sudoare. Broboane mari i se prelingeau pe obraji și îi picurau mai departe pe veșmântul turcesc. Totuși, văzându-l pe Mahomed că-i surâde, se simți dator să-l răspundă, lingușitor, în același fel, deși numai de asta nu-i ardea.

Padișahul se întoarse însă către Băiat și îi puse cea de-a doua întrebare:

- Spune-mi, unde se află ghiaurul Vlad? glăsui el domol, încă surâsând, pentru că își cunoștea puterea și teama pe care o putea băga în oameni, și era sigur că tânărul rob valah până la urmă va fi silit să mărturisească.

- Pretutindeni și nicăieri, îi răspunse Băiatul numaidecât, și parcă în glumă - de fapt înfruntându-l pe padișah cu un curaj pe care cei din jur îl socotiră de-a dreptul nebunesc. Și, deoarece Mahomed mai avea încă pe buze un surâs sleit, Băiatul îi zâmbi. Iar dacă înălțimea ta dorește să-l găsească, îi mai spuse, arătându-i cu capul în afara cortului unde fusese adus, n-are decât să se ducă să-l caute...

Toți cei de față își deschiseră ochii cât cepele, siguri fiind că, la asemenea cuvinte, sultanul va chema de îndată călăul. În ce-l privește pe marele vizir, îi pieri răsuflarea, buza de jos îi căzu și, printre dinți, i se văzu limba. Atât de fără teamă nu îi mai vorbise încă nimeni mărețului tekur - împăratului.

- Înălțimea ta... oftă Mahmut speriat, și tăcu, neștiind ce să facă și ce să mai spună.

- La moarte... la moarte... În chinuri... îndrăzniră totuși să-și dea cu părerea câțiva.

Mahomed le surâse din nou, mai bine-zis se sili să surâdă, fiindcă nu făcu lucrul acesta decât dintr-o parte a gurii, ceea ce îi strâmbă obrazul.

Trecea drept un om deosebit de iscusit în discuțiile cu trimișii străini sau cu învățații, pe care-i plăcea să-i primească în palatul său din Stambul. Și voia să le arate dregătorilor că poate rămâne biruitor și asupra acestui tânăr valah, rob, nu numai îndrăzneț, ci și deosebit de inteligent, fără să fie nevoie să folosească forța.

Deși nu trecuseră nici șase ani de când l-am întâlnit întâia oară, sultanul nu mai arăta așa de tânăr. Nasul i se mai lungise. În barbă îi răsăreau fire albe, pe care în zadar încerca să le smulgă sau să le cănească bărbierul său Giovanni, fiindcă neconținut i se iveau altele.

Firea îi rămăsese însă aceeași. Nimeni nu știa niciodată dacă sultanul era vesel sau necăjit, și nici nu putea ghici ce fel de gânduri măcina sub turbanul său roșu, în diferitele ore ale zilei. Pe neașteptate, în toiul celei mai mari petreceri, când părea foarte bine dispus, porunca, de pildă, să i se taie capul cuiva fiindcă răsese, să zicem, prea tare, sau dimpotrivă, pentru că i se păruse mohorât. Alteori, când socoteai că ar fi supărat și gata să facă un masacru, în chip surprinzător cerea să-i vină așâcii-cântăreții și să-l desfete cu versuri din «Cartea lăutei»⁵, versuri deosebit de gustate de el.

Așa și de data aceasta, unii nădăjduiau că va porunci schingiuirea Băiatului, în vreme ce alții bănuiau că are alte gânduri.

Numai Băiatul se uita la el fără teamă și, dacă nu i-ar fi șiroit sângele din rănilor de la piept și umăr, s-ar fi zis că stă cu sultanul de vorbă, ca între prieteni.

- Bine, dădu din cap padișahul. Nu vrei să ne spui unde este stăpânul tău. Mărturisește-ne măcar câți oșteni are, pentru că asta nu înseamnă trădare. Trădare este numai când arăți și unde se găsesc...

⁵ «Dusturname» — cronică poem, închinată marelui vizir și conducător al avangardei lui Mahomed în campania din 1462. Traducere de Mihail Guboglu și Mustafa Mehmet.

Băiatul ridică puțin capul și își mușcă buzele, ca și cum ar fi stat să facă o socoteală, și pe urmă îi răspunse:

- Mai puțin cu unul decât ar fi trebuit să aibă, fiindcă acela sânt eu. Iar dacă luminăția ta nu mă crede, îl rog să se ducă să-i numere...

Pentru această nouă îndrăzneală, Mahomed, oricât se strădui, nu mai putu surăde, ci se încruntă și spuse printre dinți:

- Ești foarte isteț; dar istețimea pe care ai fi putut s-o folosești altfel va pieri odată cu tine. Vei fi jupuit de piele. Pe urmă te vom așeza pe cărbuni. Și, dacă totuși vei mai avea viață până într-un ceas, te vom tăia în două, pe îndelete, cu ferăstrăul.

Imaginându-și numai aceste chinuri, Băiatului i se încrâncenă carnea, dar fiindcă se hotărâse să le arate dușmanilor cum știe să moară un valah, avu tăria să mai răspundă:

- Așa mi se cuvine, de vreme ce m-am lăsat prins. Ba cred că ar trebui, pentru greșeala mea, să fiu pedepsit și mai crud...

- Cu toate astea - urmă sultanul, folosind altă cale, pentru că văzuse că nu reușise să-l înfricoșeze pe Băiat, și trecând de la cea mai cumplită amenințare la cea mai dulce ispită - te-aș putea ierta, ți-aș da un rang mare în oștirea musulmană, ai primi aur din belșug și cele mai frumoase cadâne, dacă te învoiești să lupți alături de noi...

Băiatul dădu din cap.

- Luminăția ta, nu te mai osteni, zise el. Pe un oștean al măriei sale Vlad nu l-ar putea face nici Dumnezeu, făgăduindu-i raiul, să-și vândă ce are mai scump pe lume: domnitorul și țara. Poruncește deci să mi se jupoaie pielea, să fiu așezat pe cărbuni, sau ce mai dorește înălțimea ta, în nesfârșita sa bunătate și înțelepciune...

- Spune-mi, întrebă pentru ultima oară Mahomed, toți oștenii lui Vlad sânt la fel de viteji ca tine?

- Nu, înălțimea ta, îi răspunse fără să șovăie Băiatul. Ei sânt mult mai viteji. Eu nu sânt decât cel din urmă, cel mai netrebnic dintre toți. Altminteri, trebuia să fiu ori mort, ori liber, în nici un caz un rob al înălțimii tale...

- Așa? se miră Mahomed, încruntându-și din nou sprâncenele, ceea ce îl făcu pe Radu cel Frumos să tragă nădejdea că, în sfârșit, padișahul va rosti cumplita osândă la moarte, prin jupuirea pielii, a aceluia care îl făcuse de răs în fața otomanilor.

Sultanul făcu însă semn unui sclav să îl dezlege pe prizonier.

- Ești un adevărat viteaz, recunosc el, rostindu-și rar cuvintele. Dacă n-ai fi ghiaur, ai fi putut ajunge mare vizir, iar dacă mi-ai fi fost prieten, te-aș fi făcut domn în Valahia! Tu știi că nu m-ai fi trădat. Și, fiindcă nu prețuiesc nimic, pe pământ, mai mult ca vitejia și credința, îți redau libertatea.

Băiatul fusese dezlegat. Își simțea mâinile libere. Sângele îi curgea grăbit prin vine, dându-i furnicături.

«Sânt liber cu adevărat?» se întreba, nevenindu-i să creadă, temându-se de vreo cursă a padișahului, cercetând chipurile celor din jur, încercând să citească pe ele adevărul.

Însă înșelăciune nu era. Sultanul fusese, într-adevăr, uimit de îndrăzneala nemaiîntâlnită a Băiatului. Și, vrând să le arate prin aceasta supușilor săi că așa ar trebui să se poarte și ei într-o împrejurare asemănătoare, săvârșea un lucru pe care nu-i mai făcuse și nici nu avea să-l mai facă vreodată în viață. Îi da drumul, scăpând în felul acesta din mâini, fără să știe, tocmai pe acela pe care îl căuta, cu înverșunare, de atâția ani, și pentru a cărui prindere ar fi fost în stare să dea un munte de aur.

- Ești liber... Poți pleca! îi repetă Băiatului. Dar bagă de seamă, își încheie cuvintele, îngroșându-și glasul și arătându-l pe cei din jur, în frunte cu Radu cel Frumos, care

se uita la el cu o ură fără margini, nu te sfătuiesc să mai încerci vreodată să intri în tabăra mea...

- Eu nădăjduiesc dimpotrivă, luminăția ta, că voi reuși să mă înapoiez cât de curând, își rosti Băiatul ultimul cuvânt, cu acea cutezanță pe care numai un tânăr ca el o putea avea.

Sultanul își mușcă buzele, își încleștă pumnul pe hanger și fu gata să-și întoarcă vorba și să dea condamnarea la moarte. Dar gândindu-se că prin aceasta ar fi stricat tot rostul pilduitor al hotărârii de mai înainte, dete iarăși drumul hangerului dintre degete și, dezvelindu-și ușor dinții, într-un fel de surâs, care de data asta semăna a rânjel, îi spuse:

- Atunci tot jupuit și pe cărbuni vei pieri!...

Băiatul se înclină, fără să se încovoie prea mult, în fața padișahului, se întoarse și plecă, ieșind din cortul unde fusese judecat, tăind de-a dreptul printre cetele de achingii și ieniceri, care îi făceau loc, urmărindu-l din priviri, dând nedumeriți din cap și stăpânindu-se cu greu să nu-i taie cu săbiile sau să-l împungă cu lăncile.

Merse către pădure. Intră în ea. Ajunse în locul unde îl lăsase pe Negru. Încălecă cu greutate. Abia atunci își aduse aminte că e rănit. Se pipăi. Se văzu plin de sânge. Simți că i se clatină capul. Apiecându-se, încolăci cu amândouă brațele grumazul credinciosului animal și îi șopti:

- Repede, Negrule... repede...,

Gândurile i se învălmășiră, și nu se mai trezi decât în culcușul de paie în care îl îngrijea Tit.

Din fericire, rănila nu îi fuseseră prea grave și, bine îngrijit de Tit, în două zile Băiatul se ridică.

Despre întâlnirea sa cu Mahomed se vorbise mult și pe larg în întreaga tabără otomană, care de altfel își încetase înaintarea și se statornicise în lunca Ialomiței, în apropiere de locul unde Băiatul fusese judecat de sultan.

De aici se pregătea apropiata intrare în Târgoviște, făgăduindu-li-se, mai ales ienicerilor și achingiilor, prăzi bogate, atât cât să trăiască în belșug tot restul vieții, și fecioare mândre, valahe, pentru harehuri.

A doua zi, domnitorul, îmbrăcat în haine ieniceresti și cunoscând bine limba și deprinderile otomane, pătrunse el însuși în tabăra lui Mahomed, cercetând-o, căutând să-l afle intrările, ieșirile și felul de așezare a corturilor. Stătu de vorbă cu o mulțime de ieniceri, care habar nu aveau că în fața lor se afla însuși domnitorul Țării Românești. Cu prilejul acesta, află despre purtarea îndrăzneță și demnă a Băiatului, care îl pusese în uimire pe padișah și îl făcuse să-l elibereze, spre uimirea tuturor.

Chemându-l la sine, după ce se întoarse și el cu bine din tabăra otomană, Vlad îl laudă.

Băiatul îngenunche și îi sărută mâna:

- Măria ta, aș vrea să mă trimiți în luptă unde va fi mai greu!

Vlad îl apucă de braț, îl ridică și întinzându-i o sabie sclipitoare, de argint, zise:

- Te voi trimite, căpitane Ion!...

- Eu... căpitanul Ion?... Măria ta... e prea mult... Și pentru că Vlad își înălțase mâna să-l potolească strigătele de bucurie și mirare, luă de îndată poziție de salut, și cu toate că simțea un nod urcându-l-se până sus, în gât, îi spuse domnitorului: Căpitanul Ion, la poruncă, măria ta!

Acum sânt cu toții pe deal, cătând, împreună cu domnul, spre tabăra otomană.

Ienicerii și achingiile și-au sorbit ciorba. Trâmbițele au sunat prelung, tânguitor și înăbușit, așa cum se obișnuiește în vreme de război. Focurile au mai pâlpâit, ici-colo, câte unul, pe urmă s-au stins. O singură făclie, ca un suflet neliniștit, a mai alergat dinspre cortul lui Mahmut, marele vizir, către locurile de margine, unde străjerii vegheau șanțurile împrejmuitoare. Făclia, purtată de vreun curier-elci, a gonit

de la șanțuri spre corturile călăreților Rumeliei și, întorcându-se la marele vizir, a tremurat puțin și s-a stins.

Luna, care ninsese câmpia, făcea să scânteieze undele clipocitoare și vesele ale lalomiței pe care cetele lui Vlad o zăreau de la distanță, în petece strălucitoare, printre copaci.

- Boieri și căpitani! spuse Vlad, când în tabăra otomană se făcu liniște deplină. În fața noastră se află oștirea lui Mahomed, ca un balaur căruia, chiar dacă i-am retezat unul din capete, mai are încă patru. De la bunicul meu Mircea cel Bătrân - ca și el de la strămoșii strămoșilor săi - am cuvânt, cu toate greșelile mele, și așa cum m-oi pricepe, să apăr pământul acesta, din veci în veci al nostru, să-l păstrez liber și astfel să-l încredințez urmașilor. Pentru că alt mijloc nu mai avem să retezăm deodată balaurului cele patru capete cu limbi de foc ce i-au mai rămas, va trebui să-l lovim în noaptea aceasta înima - arată domnitorul cu mâna spre corturile sultanului și ale pașilor, așezate în mijlocul taberei otomane, înconjurată întâi de spahii, apoi de ieniceri, achingii și oaste de dobândă și strânsură. Din pricina strâmtorii care domnește în tabără, și ca să ne fie mai la îndemână, vom ataca numai noi. Sânteți cei mai viteji. Mă uit la fiecare, și știu ce vă poate brațul. Și totuși, continuă el, lungindu-și puțin cuvintele, dacă este cineva printre voi, care în clipa plecării la luptă se va gândi la moarte, să nu ne însoțească și să rămână aici...

Voievodul rămăsese cu obrazul luminat de lună, și, de sub coiful de fier împodobit cu un surguci de pene și pietre prețioase, părul blond îi flutura în vântul ce începuse să sufle dinspre râu.

Băiatul nu își mai putea lua ochii de la el. Se gândi că a venit clipa să-l dovedească lui Mahomed cum înțelege să-și țină cuvântul, reîntorcându-se în tabăra otomană, și își dori din toată inima să poată ajunge până la cortul lui.

Toți cei de față își ridicară săbiile și sulite, spunând:

- Măria ta, du-ne să ne apărăm țara, lovind inima vrăjmașului, balaurul cu limbile de foc de dinaintea noastră!...

- Atunci să pornim, porunci Vlad, sărind pe calul său alb.

14

ÎN CETATE LA POIENARI

A doua zi de dimineată, după ce veni la Tismana, căpitanul Ion, ținându-și o făgăduială făcută fetei, plecă împreună cu ea, călărind amândoi pe Negru, spre locul unde fusese odinioară locuința Voicului.

După ce achingiii lui Ali-beg intraseră în Cetatea Bucureștilor, Băiatul o adusesse pe fetiță la Tismana.

În aerul sănătos de munte, micuța Oltea începu să crească repede și se făcu mai vioaie.

Dragostea fetei pentru Roxana, care-l ținuse loc de mamă, se revărsa acum numai asupra Băiatului. De altfel, la acea vârstă, și cu înțelegerea de atunci, Oltea îl socotea drept fratele bun al mamei sale.

Dacă treceau mai mult de două săptămâni, fără ca să vină s-o vadă, fetița începea să tânjească. În schimb, de cum se ivea Băiatul, întreaga mânăstire se umplea de bățile ei din palme, de tropotele și țipetele sale de bucurie, și nu-i mai lăsa de gât, ciufulindu-l părul, alintându-l cu cele mai gingașe cuvinte pe care le putea rostâ gura ei de copil.

Băiatul, de asemenea, se legase de această fetiță - în care el o vedea pe Roxana, când era mică - cu o dragoste adâncă, ocrotitoare și plină de duioșie.

Iată de ce, cu toate neliniștile ce-l frământau, porni în dimineața aceea de toamnă prin împrejurimile mănăstirii Tismana, luând fetița pe cal. Toamna era târzie și secetoasă, și prin ramurile aproape în întregime desfrunzite ale castanilor lumina soarelui se strecura blândă și binefăcătoare, încălzindu-le trupurile.

Torentul Gurnia, căzând dintr-o atât de amețitoare înălțime, însoțea pașii calului cu zgomotoasa lui simfonie, în care se aud parcă sunete de corn și trâmbițe, bătăi asurzitoare de tobe, ciocniri de arme, răcnete și vaiete omenești.

Puțin mai jos, se vedeau undele verzui ale râului Tismana. Pe malul său, un fag își scutura cele din urmă frunze îngălbenite, pe care apa le lua și le ducea la vale, printre munți. Un cioban își păzea oile pe pripor. Omul, cu un cojoc zdrențuit pe umeri, își scoase căciula să-i dea ziua bună căpitanului Ion. Deși încă tot numai un băietan, veștile despre isprăvile căpitanului Ion începuseră să fie cunoscute prin întreaga Țară Românească, în aceste din urmă luni.

Atunci când Vlad - în sunetele prelungi ale cornului și în lumina înfiorătoare a făcliilor - lovise în miez de noapte, pe neașteptate, tabăra otomană, Băiatul făcuse minuni de vitejie. În vreme ce domnitorul răsturna trupele de spahii, luptând unul contra o sută, Băiatul pătrunsese cu o ceată de țărani înarmați numai cu furci, securi și coase în mijlocul ienicerilor.

Dintre cei peste cincizeci de mii de otomani pierduți de Mahomed cu prilejul acela, se spunea că aproape un sfert își datorau trecerea lor în raiul cu munți de pilaf al lui Alah cetei țărănești conduse de Băiat.

Ca și domnitorul său - cum fusese de la început între ei înțelegerea - Băiatul dăduse toată noaptea, în limba otomană, comenzi ce se băteau cap în cap. Neștiind de unde sânt loviți, pe cine au în față și cine îi mai comandă, oștenii lui Mahomed, cei mai mulți, se măcelăriseră singuri între ei.

În zori - după ce oastea lui Vlad dobândise una dintre cele mai strălucite victorii împotriva cuceritorului Bizanțului, luând o mulțime de robi din tabăra otomană - între puținii români întorși nu pe șeile lor, ci plini de sânge, pe ale altora, se număra și comandantul Xalom.

Comandantul gărzii căzuse apărându-l pe domnitor, care încercase să ajungă până la cortul sultanului, să-l răpună sau să-l ia prizonier, dar nimerise la acela al unui pașă.

Xalom fusese sfârtecat de săbii, și pentru salvarea lui și a lui Vlad sosiseră, între alții, băieții și Tit. Băiatul îl ridicase, în iureșul atacului otoman, pe comandantul trabanților din țărână, și îl urcase pe șaua sa.

- Lasă-mă, du-te lângă măria sa! fuseseră ultimele vorbe ale lui Xalom.

Moartea lui Xalom îl întăritase pe Băiat. Reîntorcându-se în tabără, se povestea că târâse după sine, legați în streanguri, un pașă și trei agale⁶.

Căpitanul Ion luase apoi parte la hărțuirea armatei turcești, ce încercase întâi să înainteze către Târgoviște, trecând prin pădurea de țepi, unde ședeau încă înfipite scheletele lui Hamza pașa și Catavolinos. Mahomed însuși, cuprins de uimire, fusese atunci nevoit să recunoască, în fața pașilor săi, că nu se simte în stare să ia țara unui bărbat ca Vlad, care știe să se folosească de domnia și supușii lui în așa fel, încât poate să săvârșească, împreună cu ei, lucruri mai presus de fire.

Îl urmărise, alături de Vlad, pe sultan, în retragerea spre Brăila. Luase parte la luptele din septembrie când, și cu

6 Ofițeri otomani de rang mijlociu

ajutorul unei oștiri trimise de Ștefan cel Mare din Moldova, fuseseră răpuși cam alți treizeci de mii de otomani, veniți în sprijinul lui Radu cel Frumos, lăsat în țară de Mahomed, sub paza achingiilor lui Ali-beg.

Bătăliile acestea costară, de bună seamă, și sufletele altor viteji. Între ei se povestește că se stinse, la Brăila, loctiitorul domnesc Nicolae, modest, tăcut și prea puțin cunoscut de Băiat.

Apărând Bucureștii de achingiile lui Ali-beg, căzură logofătul Lazăr și căpitanul Neagoe, noul comandant al gărzii lui Vlad, în locul lui Xalom.

Multe movile se ridicară, în acele zile de crâncenă încheștare, de-a lungul și de-a latul Țării Românești. Peste hotare nu se duse însă decât vestea victoriilor lui Vlad. Răsunetul acestor victorii, purtate de țăranii valahi împotriva oștenilor celei mai mari și cوتropitoare forțe militare din veacul al XV-lea, se auzi până la marginile lumii. Împărații, regii și principii, dogele Veneției și Papa de la Roma se bucurară. În bisericile apusului și răsăritului se traseră clopotele și se înălțară rugăciuni pentru biruințele și mai departe ale țăranilor valahi, iar cântăreții alcătuiră o mulțime de cântece în care, alături de numele lui Vlad și al vitejilor săi, aminteau întotdeauna și pe acela al căpitanului Ion.

La toate acestea se gândea Băiatul în ziua când, împreună cu micuța Oltea, călare pe Negru, cobora spre satul Tismana. Iar pe ciobanul care-i dăduse binețe îl cunoștea foarte bine. Mâna stângă îi rămăsese pe câmpul de luptă din lunca lalomitei.

- Te-ai întors de mult? îl întrebă căpitanul Ion.

- M-am întors... Au părăsit și alții oastea! îi răspunse ciobanul, dând din brațul sănătos, în care își ținea căciula. Unii împuținați la trup, alții din nevoia de a-i hrăni pe cei de-acasă...

Căpitanul Ion cunoștea adevărul acesta bine. Oastea de țară era istovită și se risipea.

- De ce să mai stea țăranii la oaste? întrebă omul. Mahomed, învins de mânia sa Vlad, s-a lăsat de gândul de a face din Țara Românească pașalâc turcesc. Cel puțin așa grăiesc boierii. Și tot ei mai spun că, de se va duce oastea de țară acasă, o să se facă pace.

- În schimb sultanul ni l-a lăsat în țară, plocon, pe Radu - frumos la chip și urât ca moartea la inimă - se oțărî căpitanul, făcând-o pe Oltea să-l privească speriată. Îl sprijină armatele lui Ali-beg, ca și cele boierești, care n-au luptat și sânt odihnite...

- Pentru noi e totuna, rosti ciobanul.

- Nu este așa, zise îndârjit căpitanul Ion. Sub mânia sa Vlad, boierii care au făcut jocul turcilor și i-au lovit pe oamenii de jos, punându-le biruri peste măsură, au fost pedepsiți...

- Ce folos! răspunse amărât omul. Măcar de ne-ar fi dat nouă pământurile boierilor vicleni. Am fi avut ce apăra. Așa!... și ciobanul dădu din umeri. Eu unul am rămas ce-am fost, un biet vecin care paște oile mânăstirii.

- Oricum, trebuie să rămânem lângă mânia sa Vlad, stăruie căpitanul Ion, și să-l ajutăm în ceasul acesta de cumpănă; dar pentru că omul căta în jos, încruntat, fără să mai răspundă, tăcu și el, și îl mână înainte pe Negru.

Satul Tismana, înșirat pe malul râului, se mai refăcuse după urgia îndurată cu ani în urmă din partea achingiilor. Unele case se vedeau a fi fost ridicate mai de curând. Urmele războiului cu turcii puteau fi încă recunoscute peste tot. În fața ușii unui bordei, o femeie neagră la chip, sfrijită, ședea în picioare lângă o fată cu capul gol, chincită pe vine, care mânca hămesită o turtă de mei, în vreme ce un câine slab, de i se vedeau coastele, li se gudura în jur.

- Ce știi de bărbat și de fiu? o întrebă tânărul căpitan pe femeie.

- Bărbatul se odihnește în țărână, lângă Târgoviște. Nu mai are nevoie nici de boieri, nici de domni, glăsui femeia, trăgându-și broboada și acoperindu-și fața boțită... și băiatul Dumnezeu știe pe unde-o fi...

Fata terminase de mâncat jumătate din turtă. Restul i-l dădu mamei, iar aceasta îi aruncă o fărâmitură și câinelui.

Căpitanul Ion oftă. În ultima lună, din porunca domnitorului, încercase să mai adune de prin sate țărani și să lovească cu ei cetele boierilor potrivnici. Unii se strângeau, dar alții erau atât de descurajați, că nu-i mai puteau urni. Foametea domnea peste tot și iarna avea să vie curând. În ce-l privește pe Bucur, Mihailo și Tit, rămăsese ră lângă domnitor. Data întâlnirii cu Bucur, pentru a primi ultimele porunci, era astăzi, aici.

De aceea, după ce o duse pe fetiță să vadă locul unde își petrecuse ultimii ani de copilărie Roxana, se întoarse în galop la mănăstire.

Încă de pe pod îl întâmpină Bucur.

- Ce e cu măriia sa Vlad? îl întreabă căpitanul Ion, înainte de a descăleca.

Bucur își lăsă capul. Avea să-i destăinuie lucruri dureroase. Băiatul înțelese, și o trimise pe Oltea în chilioara ei.

- Mai târziu vin să ne jucăm! o asigură.

- Îmi povestești despre măriia sa Vlad? îl întreabă alintată, făcându-l semn să se aplece ca să-l poată prinde de gât.

- Îți povestesc! râse el, după ce se aplecă, privind-o în ochi.

- Bine. Te cred! se bucură fetița. Mă duc - și plecă alergând pe pod, întorcându-și încă o dată capul din poartă și făcându-i cu degetul, în chip de: «Bagă de seamă! Să te ții de cuvânt! Te aștept!...»

Băiatul îi surâse și, după ce ea pieri pe poartă, îl luă pe Bucur de mijloc.

Se îndreptară agale spre curtea mănăstirii, și Bucur începu să-i istorisească:

- Armatele turcești, sprijinite de o seamă de boieri, cât timp tu ai fost plecat să încerci să strângi oaste, ne-au lovit din două părți, aproape de Curtea de Argeș. Nu rămăseserăm în viață decât cel mult o sută de oameni - vreo zece din gardă, și restul țărani. Măria sa Vlad s-a luptat iarăși ca un leu. De trei ori a străbătut rândurile dușmane, făcându-și cu sabia câte o pârtie largă. Mormane de leșuri rămăneau de-o parte și de alta pe unde trecea el. Din nenorocire, la cea din urmă bătălie, a fost încercuit. Un achingiu s-a repezit pe la spate. Își ridicase sabia. Era gata să-l ucidă. A sărit însă Mihailo și l-a doborât pe turc.

- Domnitorul e teafăr? fu întrebarea cea dintâi a Băiatului.

- În întregime nevătămat.

- Dar Mihailo?

- Mihailo a fost rănit.

- Nădăduiesc că nu rău, se îngrijoră Băiatul.

- A sângerat mult. Turcii l-au lovit fără milă. Îl îngrijește însă tata. Și tata crede că se va vindeca repede.

- Unde se găsesc acum? vru să afle Băiatul.

- Văzând că au rămas prea puțini și vor pieri cu toții, măria sa a dat poruncă celor rămași să intre în cetate la Poienari.

- Cetatea este puternică, își spuse Băiatul gândul cu glas tare. Și câți oșteni mai are măria sa?

- Nu mai sânt alții decât străjerii cetății, tata, Mihailo și încă vreo șapte oșteni țărani, dintre care doi tot răniți. Însă nici aceștia n-au vrut să-l părăsească. Până la cetate i-am însoțit și eu. L-am dus pe Mihailo în sa. De cum s-au închis între ziduri, am pornit încoace, pe drumuri ocolite. Am anumite porunci de la măria sa. A! se opri el. Am uitat să-ți spun. În cetate, cu măria sa, a mai intrat și...

- Cine? se miră căpitanul Ion de șovăiala lui Bucur.

- Voiena...

- Voiena?!...

Dacă Băiatul ar fi aflat că alături de Vlad se află, în cetate, Mahomed al II-lea, nu s-ar fi arătat mai uimit. «Voiena?»

Într-o clipă îi reveniră în minte plimbarea din timpul nopții, pe malul Dâmboviței, închisoarea din turn și clipa când o văzuse în rădvan, întorcându-și fața de la el.

- Aloiz, fiul spătarului Barbălată, cu care trebuia să facă nunta Voiena, a fost tăiat de măria sa în cea din urmă bătălie, lângă Curtea de Argeș, urmă Bucur. Voiena se afla în tabăra boierească, înarmată și îmbrăcată în haine bărbătești, însoțindu-și mirele...

- Adevărat?... îl întrebă din nou Băiatul pe Bucur, nevenindu-i să creadă toate câte le auzea.

- Foarte adevărat...

- Și?...

- Văzându-l pe măria sa Vlad că se retrage, luptând, spre Poienari, Voiena, călare, i-a luat-o înaintea...

Băiatul nu mai avea răbdare. Dorea să afle totul dintr-o dată, dar nici să nu piardă vreun amănunt. Se înroșise la obraz și pe spinare simțea curgându-l pârlăieș de sudoare:

- Și?... Și?...

- L-a așteptat, cum spun, pe măria sa, la poalele cetății. A îngenuncheat în fața lui. I-a spus că l-a îndrăgit pentru măreția, puterea și noblețea lui, încă din ziua aceea când a intrat victorios la Târgoviște, pe un cal alb...

- Dar în ziua aceea a fost trimisă cu toți ceilalți boieri la Cetatea Poienari, să lucreze la ziduri!... îl întrerupse Băiatul pe Bucur. Cum putea să-l îndrăgească pe un om care a trimis-o să trudească? Nu îți aduci aminte cum plângea, zicând că mai bine moare decât să muncească? Și măria sa a crezut-o?...

- Nu știi dacă a crezut-o, dar s-a înduplecat s-o adăpostească în cetate. Voiena zicea că n-a venit cu boierii spre Curtea de Argeș, decât ca să ajungă până la el. Vrea să-l rămână slujnică, roabă, să-l vegheze, să-l hrănească, iar dacă vor birui turcii este gata să moară cu el sau pentru el.

- Minte!... Minte!... Nu îl iubește!... Nu îl poate iubi, striga Băiatul.

- Măria sa a primit-o în cetate, deoarece ea i-a spus că, sosind din urmă turcii lui Ali-beg și cetele boierești, o vor învinui că i-a părăsit și o vor omorî. I-a atras însă luarea-aminte că nu urăște nimic mai mult pe lume decât înșelătoria și trădarea... Dar... poate că nu minte... adăugă Bucur. Avea ochii în lacrimi când se ruga s-o lase în cetate. Omul după ochi se cunoaște. M-am gândit pe drum, venind la întâlnirea cu tine... Sufletele femeiești se pare că au totuși anumite ciudățenii. Poate că îl iubește cu adevărat...

- Măcar de-ar fi așa! rosti Băiatul din adâncul sufletului. Altminteri... altminteri... și nu mai spuse ce s-ar fi întâmplat dacă fapta, uluitoarea faptă a Voienei s-ar fi întemeiat pe minciună.

SĂGEATA CĂPITANULUI ION

În timp ce goneau călări către Curtea de Argeș, Băiatul se gândea la Voiena. Nu își putea da seama dacă mai simțea ceva pentru ea. Nu păstrase decât amintirea fierbinte a obrazului fetei, lipit de al lui, cât timp o strânsese la piept. Încolo nimic... nimic...

Cine ar fi putut însă să-și închipuie că Voiena va ajunge să se îndrăgostească de mărița sa Vlad, și încă într-o asemenea măsură, încât să-i părăsească pe ai ei, să-l însoțească pe domnitor în restriște și să dorească să-i împărtășească soarta, oricare ar fi fost ea?

Dacă dragostea ei era adevărată - și Băiatul începuse să creadă că era adevărată - lui nu-i părea rău.

«De altminteri, acum am o mare datorie și o mare răspundere față de Oltea», își spunea el.

Și numai cât își aminti de fetiță, sufletul i se însenină.

Aseară - ținându-se de cuvânt - îi povestise câte ceva din cele ce le știa despre mărița sa Vlad, și Oltea adormise în brațele lui.

Pe aproape de miezul nopții, o învelise și se furișase afară din chilioara ei. Încălecaseră, el și Bucur, pe cai, și plecaseră.

În ultima vreme, temându-se că i s-ar putea întâmplă să-și piardă viața, în vreo bătălie, și ca să nu rămână Oltea singură, alergase, în treacăt, de câteva ori pe Valea Oltului, încercând să dea de rudele ei.

În vârtejul emoțiilor și al întâmplărilor din haremul sultanului, Roxana uitase să-l spună numele mamei fetei. Băiatului nu-i rămăsese decât să întrebe în ce loc a trăit, cu

șase ani în urmă, o femeie răpită, după ce soțul i-a fost ucis de turci. Dar pas de află acul în carul cu fân! Nimeni nu putea ști cine să fi fost, dintre toate acele sărmăne femei luate de turci mama fetei. Era nevoie de timp ca să poată face, în tihnă, noi cercetări.

Până una-alta, Oltea nu avea pe nimeni. Nici nu se știa dacă va izbuti să-i mai afle vreodată familia. Și ea și el erau, în privința aceasta, niște năpăstuiți. Soarta îi legase laolaltă, printr-o nefericire asemănătoare; și Băiatul se simțea dator ca, în amintirea Roxanei, să-și închine viața fetei.

Începuse să sufle un vânt rece. Nori întunecoși se alungau pe cer. Mirosea a brad umed. De pretutindeni, prin munți, cei doi băieți se vedeau împresurați de hora mută a trunchiurilor de brazi și fagi, de tăceri și de umbre.

De-ar ajunge mai repede la Curtea de Argeș!

Când au trecut Oltul, pe la Râmnic, se luminase de ziuă. Lângă țarm, un fag doborât de furtună se răzimase de pieptul puternic al unui stejar, de parcă i-ar fi cerut să-l sprijine și să-l pună din nou pe picioare.

Străbătură lunca unde se luptaseră și fuseseră amândoi răpiți de comisul Ghilț, ca să fie vânduți turcilor, iată și locul unde Tit își jucase păpușile. Iar aici Băiatul a îngenuncheat întâia oară la picioarele măriei sale Vlad.

Băieții priveră unul în ochii celuilalt, copleșiți de amintiri, dar nu rostiră nici un cuvânt.

Peste vreun ceas începu să plouă. Se înveliră în mantalele albe, de postav, ostășești. Făcură un singur popas într-un sat de lângă Curtea de Argeș, al unor mici boieri credincioși lui Vlad. Unul dintre ei fusese spânzurat de turci, celălalt apucase să fugă, și rătăcea prin munți.

Aici băieții își schimbă veșmintele ostășești cu altele, de târgoveți.

Mai mulți țărani, aflând că băieții sânt în sat și merg în ajutorul voievodului Vlad, le cerură îngăduință să-i

însoțească. Băieții le mulțumiră și le răspunseră că, de va fi nevoie de ei, o să-i înștiințeze la vreme. Nu era bine deocamdată să meargă în ceată pe drum, ca să nu atragă atenția turcilor și iscoadelor marilor boieri.

Porniră mai departe călări și, cam pe la amiază, ajunseră la Curtea de Argeș.

Orașul era tăcut. Pretutindeni mișunau turcii. La porțile orașului, într-o poiană, văzură o mulțime de țărani trași în țeapă sau ridicați în furci.

Intrară în oraș. O luară pe ulițele mai puțin bătute. Trecură prin câteva livezi cu crengile scuturate de vânt și ajunseră la o casă destul de arătoasă, cu pridvor larg, unde locuia un meșter argintar. La el își lăsase Bucur ursul.

Să fi văzut ce bucurie era pe bietul animal! Cu ce mormăituri și cu ce mângâieri... ursești îi primi!

Argintarul le spuse băieților că se găsește la el cineva pe care poate ar dori să-l vadă, și, însoțindu-l spre un bordei pe jumătate dărăpănat, din fundul unei livezi de nuci, le arătă pe un bărbat încă tânăr, care ședea la o masă și scria ceva.

Îl recunoscuse numaidecât, bărbatul acesta fiind unul dintre oamenii cei mai de taină ai domnitorului Vlad, despre care - furați mereu de dorința de a nu scăpa din vedere cele mai de seamă întâmplări trăite de eroii noștri - nu am avut încă prilejul să vorbim. Numele său era Radu Farmă. Fusese grămăticul lui Vlad și mâna dreaptă a logofătului Lazăr, care îl și adusese la palat.

Farmă învățase carte grecească și latinească, cunoștea multe limbi și era priceput și în științele filozoficești. Nu avea decât un singur cusur - niște picioare slăbănoage din naștere, pe care nu se putea sprijini decât cu ajutorul unui toiag. De aceea nu prea ieșea din palat și, cum este firesc, oamenii nu prea îl cunoșteau. Dar, chiar așa, lipsit de tăria picioarelor cum era, sosise călare la Curtea de Argeș, pe

urmele lui Vlad, și se străduia să vină în ajutorul stăpânului său.

- Iată ce se întâmplă, începu el să povestească. Ca să-i ție lângă el și să-l păzească, Radu cel Frumos le-a înlesnit turcilor să ia prăzi câte poftesc de la prieteni și de la dușmani. Corturile lor sânt pline cu lucruri de preț, fete și copii. În ce-l privește pe oamenii lui Vlad, sânt vânați ca niște fiare sălbatice și uciși. I-ați văzut pe cei de la marginea orașului?

- I-am văzut, răspuse căpitanul Ion.

- Oricând ne poate veni și nouă rândul... rosti grămăticul.

- Totul este ca domnul să scape, zise argintarul. El ne va răzbuna pe fiecare. Și fiecare suferință de-a noastră va fi plătită...

- La Poienari, turcii nu pot pătrunde, spuse căpitanul Ion.

- Da. Cetatea a fost bine întărită cu cărămidă, rosti Bucur.

- Da' măria sa și oștenii n-au hrană... Carele cu merinde au fost prinse încă în urmă cu o săptămână, pe când se îndreptau spre cetate, și au fost date achingiilor, glăsui iar argintarul.

Prin livadă se auziră pași. Cei din bordei tăcură. Argintarul ieși să vadă cine sosea, și se întoarse curând, aducând cu el una din calfele sale, un tânăr de vreo douăzeci și șase de ani, îmbrăcat în costum orășenesc, având însemnele breslei din care făcea parte - o cupă de argint cu picior - pe pieptarul de piele.

- Pot să vorbesc? îl întrebă calfa pe meșter, după ce intră în bordei.

Argintarul dădu din cap:

- Spune! Sântem toți slujitorii măriei sale!

- Am fost cu talerele de argint, cum mi-ai poruncit, în casa vornicului Negrev, îl înștiință el.

Toți cei din bordei se uitară întrebători la calfă, așteptând nerăbdători celelalte știri.

Vornicul Negrev fusese un boier al lui Vlad. Turcii îi prinseseră soția și copiii la Snagov, după ce intraseră în București, și îl siliseră să treacă de partea lui Radu cel Frumos, amenințându-l că altfel îi omoară familia.

Negrev trecuse de partea lui Radu, dar numai de nevoie, ca să-și scape de moarte copiii, și acesta îi dăduse, drept răsplată, acum cât era încă la strâmtoare, o dregătorie la Curtea de Argeș. Neavând încredere în el, îi pregătea totuși, pe ascuns, sfârșitul.

La rândul său, boierul Negrev ținea legătura, prin calfa argintarului, cu grămaticul Farmă.

- Boierul Negrev ne înștiințează - se întoarse calfa de astă dată spre grămaticul Farmă - că armatele lui Ali-beg au înconjurat Poienarii. Nimeni nu poate ieși, nici intra în cetate.

- Cred ei... mustăci grămaticul, deoarece el știa că din puțul adânc al cetății se deschide un drum pe sub munte, care ieșea departe de locul încercuit de turci. Dar drumul acesta tănuit nu trebuia să-l folosească decât voievodul, când nici o scăpare nu ar mai fi avut.

Domnitorul putea deci părăsi cetatea oricând poftea. El spera însă în ajutorul cerut lui Mateiaș Corvin, care îi făcuse o mulțime de făgăduieli, îl îmbiase să ia în căsătorie pe o rudă a sa, dar nu-i trimisese până atunci decât vreo câteva căruțe cu arme și niște meșteri pietrari.

- Cel mai întristător lucru, urmă calfa - rostind cuvintele în șoaptă, cu toate că nu se mai găsea nimeni în bordei, în afară de prietenii lui Vlad - este acela că în cetate se găsește o unealtă a marilor boieri...

Băiatul, la auzul acestor cuvinte, simți inima bătându-l furtunos.

- Știm, zise cu mânie grămaticul Farmă. Este vorba de Voiena, fata lui Flor. Voiena a jurat să-l răzbune pe tatăl și pe mirele ei, amândoi slugi ale lui Radu și ale otomanilor,

care și-au primit pedeapsa ce li se cuvenea - unul tras în țeapă de Xalom și altul tăiat de măriia sa...

- Se zice, adăugă calfa ceea ce auzise de la Negrev, că ar fi jurat ori să pricinuiască moartea lui Vlad, ori să moară ea însăși.

- Nu înțeleg cum de s-o fi putut lăsa înșelat măriia sa Vlad de șerpoaica aceasta, mai afurisită decât toți marii boieri la un loc, spuse Farmă. Se vede că e odrasla lui Flor... ce naște din pisică șoareci mănâncă...

Bucur se uită la Băiat, căruia sângele i se scursese din obraji.

- Mi-a fost dat s-o aud când se ruga de măriia sa Vlad s-o primească în cetate și m-am uitat în ochii ei. Erau limpezi, repetă Bucur ceea ce l-am mai auzit spunând și căpitanului Ion, încă de la Tismana.

- Cât erau de limpezi se vede de-acolo, povesti calfa, că s-a înțeles ea însăși cu Ali-beg - în cortul căruia se zice că s-ar fi dus - ca turcul să privească, în fiecare noapte, spre ferestrele cetății. Dacă ea va izbuti ceea ce urzește, adică să le deschidă turcilor porțile, îi va da de știre lui Ali-beg, rotind, de la fereastră, de trei ori, o făclie aprinsă. Achingiții, la semnalul acesta, vor năvăli, îi vor prinde pe măriia sa, pe oșteni și străjeri, și-i vor uide în chinuri.

- Doamne, de ce nu mi-ai spus, înainte de orice, lucrul acesta, omule? se ridică Radu Farmă, speriat, de la masă, sprijinindu-se cu greutate pe picioarele slăbănoage, trecându-și palma, cu o mișcare iute, peste fruntea asudată. Primejdia e mai mare decât credeam. Trebuie să-l înștiințăm numaidecât pe măriia sa despre cele puse la cale de Voiena cu Ali-beg...

- Dar cum? îl întrebă argintarul. Numai o pasăre ar putea pătrunde în cetate. Și încă și ea ar fi vânată de turci...

- O pasăre? rămase câteva secunde pe gânduri grămăticul. Ce-ați zice dacă i-aș scrie domnitorului un răvaș în care i-aș arăta noua mișelie ce s-a pus la cale? Răvașul

I-aș prinde în vârful unei săgeți. N-ar mai rămâne decât ca un țințaș de-al nostru foarte bun să se strecoare printre turci, până în apropierea cetății. Săgeata trasă din arc ar putea ajunge, pe fereastră, în odaia voievodului.

- Așa ceva mi se pare cu neputință, glăsui argintarul, deschizându-și larg brațele. Se spune că paza este atât de strașnică în jurul cetății, încât nici un șoricel nu ar putea să treacă prin munte, necum un ostaș înarmat...

- Totuși, dacă ar fi un țințaș foarte, foarte bun, care ar vrea să-și pună în primejdie viața pentru salvarea măriei sale Vlad, s-ar putea încerca.

- Voi încerca eu! spuse Băiatul, întorcându-și fața fără sânge spre cei din jurul mesei, pentru că el întrunea, într-adevăr, în cea mai mare măsură, însușirile de care vorbise Farmă.

Bucur - care numai atâta aștepta, și se înveselise auzindu-l pe căpitanul Ion că luase această hotărâre - zise:

- Adică noi... grămăticule Farmă, căpitanul Ion și cu mine sântem aceia care ne vom strădui pentru salvarea măriei sale Vlad, intrând în tabăra otomană. La noapte nădăjduim ca răvașul să fie în mâinile măriei sale.

În seara aceea, domnitorul Vlad chemă în încăperea domnească pe cei care îl însoțiseră la cetate. Rămaseră numai străjerii la posturi. Dintre răniți, unul murise și fusese îngropat în ograda cetății. Mihailo și celălalt oștean, îngrijiți de Tit, erau însă mai bine, și veniră la adunare.

Merinde nu mai aveau, decât o mână de fructe uscate, dar nu le mâncau, păstrându-le pentru ceasurile cele mai grele.

- V-am chemat, rosti domnitorul, ca să vă spun... dar nu apucă să-și sfârșească vorba, și o săgeată vâjii pe fereastra deschisă. Se înfipse în lumânarea de pe masă, o smulse din sfeșnic și, rostogolind-o pe lespezi, până la ușă, o stinse.

Vlad puse mâna pe arc și sări la fereastră.

Cătă spre tabăra turcească, prin întuneric, dar nu văzu nimic, în afară de licăririle Argeşului, care în acel loc curgea vijelios, luptându-se din greu cu stâncile, aici sărind biruitor peste ele, aici înghesuit şi strivit între lespezi, clocotind, mânios ca o fiară.

- Nu se vede nimic, le grăi oştenilor. Aprindeţi din nou lumânarea!

Tit scăpără amnarul. O flăcăruie albastră i se zbătu între degete. Un oştean ridică lumânarea. care fusese spintecată de săgeată.

- Bun ţintaş! recunoscui Vlad. De la o asemenea depărtare, trăgând curmeziş, poate de pe Dealul Pietrăriei, a nimerit cu atâta siguranţă sub flacăra lumânării. Cine ar putea să fie?

- Eh, vreo dihanie de achingiu! îşi dete cu părerea un oştean. A vrut să ne sperie.

- Nu cred, glăsui Tit. Aici e cu totul altceva...

- N-or fi cumva ai noştri? zise Mihailo.

- Măria ta... măria ta... strigă Tit, având în mână săgeata, iată aici un răvaş...

- Deschide-l, îi porunci Vlad.

- E semnat Radu Farmă, glăsui Tit.

- Citeşte-l! spuse iar Vlad.

- Ce este? Ce se întâmplă? se ivi pe neaşteptate Voiena, intrând pe uşă.

- Cum ai ajuns aici? se mohorî Vlad, făcându-l semn lui Tit să nu mai citească. Ți-am poruncit să nu vii decât când vei fi chemată...

- Iartă-mă, doamne, se rugă ea, cu ochii îndreptaţi asupra răvaşului din mâna lui Tit. Treceam pe-aici şi am auzit zgomot. Îngăduie-mi să rămân. Să iau şi eu parte la bucuriile şi tristeţile tale.

Dacă Băiatul ar fi văzut-o în clipa aceea pe Voiena, n-ar fi putut spune că fata nu mai era frumoasă, deşi nu mai avea nici prospeţimea, şi nici gingăşia de mai înainte. Însă

minciuna, teama și crima puse la cale, în înțelegere cu Ali-beg, îi așternuseră pe față o umbră.

- Du-te în încăperea ta! îi repetă Vlad, neînduplecat.

Tit, după ce ea plecă, citi mai departe cele scrise de Farmă.

„Măria ta, își termina grămăticul răvașul. Dacă izbândește totul cu bine, aprinde, rogu-te, o torță de rășină pe munte, ca noi să știm că ești liber și să așteptăm cu smerenie poruncile tale.”

În încăpere se făcuse tăcere, fiecare dintre cei de față cutremurându-se în sine de noua ticăloșie ce se punea la cale, dar nelăsând să li se citească gândurile pe față.

- Bine, glăsui în cele din urmă Vlad, și, din felul cum rosti cuvântul, cu toții își dădură seama că îngrozitoare întâmplări aveau să urmeze. La cruzime nu se putea răspunde decât cu cruzime. La trădare și mișelie, cu o cumplită pedeapsă. Bine! repetă el. Îi vom face lui Ali-beg pe plac. Voiena va da semnalul cu făclia, ca achingiii să pornească năvala. Și noi le vom face primirea cuvenită...

- Nu! strigă Voiena, când o aduseră, abia atunci dându-și seama de ce făcuse și înspăimântându-se de chipul împietrit al lui Vlad. Nu eu... Nu eu...

Dar Tit o luă de umeri, o duse la fereastră, îi puse în mână făclia și el însuși, mânuindu-i brațul, i-o roti de trei ori.

Tot atunci, unul dintre străjeri, acela de la meterezul din dreapta, veni gâfâind pe scări și îl vesti pe Vlad:

- Un urs... cățărându-se pe stânci... și pe meterez... ne-a aruncat un sac cu merinde peste zid. Sântem salvați, măria ta... sântem salvați...

- A venit și sacul cu merinde, despre care ne-a înștiințat Farmă, răsuflă ușurat Vlad. De-atâta mai aveam nevoie. Să se hrănească în grabă oștenii, să prindă puteri. Încingeți smoala și uleiul în cazanele pregătite din vreme. Aduceți coșurile cu vipere. Va fi o petrecere mare. Vom avea ca

oaspete pe Ali-beg, prea bunul prieten al iubitei noastre Voiena...

- Nu... nu... țipă Voiena, târându-se pe podeaua de piatră și agățându-se de piciorul lui Vlad. Am fost destul de pedepsită...

- Și vom aprinde o torță mare, pe munte, îi mai spuse domnitorul Voienei, cu ochii arzându-i în flăcări, cum ne roagă grămaticul Farmă, ca, văzând-o, căpitanul nostru de oaste Ion să știe că sântem liberi, că trădarea a fost biruită și că lupta împotriva puterii otomane, subjugătoare, și a marilor boieri, slugile lor, nu va înceta niciodată, cât timp va trăi Vlad, nepotul lui Mircea cel Bătrân...

- Nu!... nu!... țipa Voiena, negăsind alte cuvinte prin care să ceară iertare, în timp ce Vlad ieși din odaie și un oștean rămase cu ea, dar numai atâta cât să o lege în ștreanguri.

Cele ce urmează le cunoaștem tot dintr-un cântec. Băieții, aflați pe Dealul Pietrăriei - așa cum într-adevăr ghicise Vlad, cu ochiul lui de oștean, fiindcă numai din acel loc se putea ținti bine cu arcul - priveau uluiți la cele ce se petreceau în cetate.

N-am să povestesc, deși poate că ar merita, felul iscusit și îndrăzneț cum reușiseră ei să străbată rândurile otomane, îmbrăcați, peste veșmintele valahe, în șalvari și mintene turcești, înșelând iscusința străjerilor, furișându-se uneori prin șanțuri, alteori trecând numai cu ajutorul ursului peste prăpăstii sau stânci.

Numai cine a fost vreodată acolo și a măsurat din ochi munții semeți, pe care nici pădurile nu cutează să se urce până în vârfuri, își poate da seama de neînchipuitele greutăți înfruntate de cei doi tineri.

În timp ce ursul se cățăra, cu sacul de merinde în spate, pe coastă și pe meterezul din dreapta, băiatul scoase săgeata, în care era înfiptă scrisoarea lui Farmă, și o puse în strună.

Ochi îndelung, nefiind cu totul sigur că își va nimeri ținta de la o asemenea depărtare, pentru că mâna îi tremura puțin.

- Mă tem că nu voi lovi lumânarea! îi spuse lui Bucur. Nu vrei să tragi tu?

- Nu. Este momentul să dovedești că știi să alegi între Vlad și Voiena, îi răspunse Bucur, apăsându-l cu degetul pe rană.

Căpitanul Ion ochi încă o dată lumânarea, sub flacăra ei roșie, jucăușă, își stăpâni brațul și trase. Săgeata zbârnâi. Intră pe fereastră. Lumânarea căzu și se stinse. Bucur bătu din palme:

- Ai nimerit... Ai nimerit...

Cântecul povestește cum, în urma semnalului dat de Voiena, cu brațul ținut de Tit, Ali-beg năvăli spre cetate, cu urdiile dezlănțuite, fiind sigur de o victorie ușoară.

Însă pe neașteptate, tocmai când achingiii ajunseseră la poalele cetății, de pe ziduri, din turnuri, de la creneluri, ca din niște nori ai iadului, începu o ploaie ucigătoare de bolovani, butuci, șuvoaie de smoală și uleiuri încinse, și coșuri încărcate cu noduri veninoase de vipere flămânde.

Săgețile și lăncile aruncate de puținii oșteni, străjeri și de domn, îi izbeau. Scările abia ridicate și prinse în cârlige se prăbușeau.

Alergând de la ferestre la creneluri, pe zid sau în turn, mânuind felurite arme și mijloace de luptă, românii îi lăsau pe achingii să creadă că ar fi încă o armată întreagă.

- Alah!... Alah!... Îl implorau pe dumnezeul lor achingiii, care crezuseră că porțile sânt deschise și pot intra în cetate.

- Alah!... Alah!... striga și Ali-beg, văzând nenorocirea care îl lovise, tocmai când se credea mai stăpân pe victorie. Ne-a înșelat Voiena, sau planul ne-a fost descoperit?... Înapoi.... Înapoi... copiii lui Alah! Salvați-vă! își chema el achingiii. Valahii sânt niște diavoli.

Peste vreo două ceasuri, după ce bătălia dată de Vlad și cei câțiva oameni ai săi împotriva oștirii lui Ali-beg - din nou împuținată cu peste o treime - se sfârșise, o torță strălucitoare se aprinse pe munte într-un loc de unde se vede până departe în vale.

Din ea se ridicau scânteii ca niște fluturi de aur, ce erau purtați de vântul rece de toamnă, aducător de zăpadă, peste munte.

- Domnul nostru e liber! glăsui Bucur.

- Să ne grăbim și noi într-acolo, spuse căpitanul Ion.

Ajunși însă la torță, nu mai găsiră pe nimeni.

Torța fusese făcută din trupul Voienei, legat și tăvălit în rășină.

Focul îi arsese părul, ochii și gura, și îi ajunsese la sân și la inima trădătoare.

Așa arse trei zile și trei nopți, îngrozindu-l pe turcii care, intrând până la urmă în cetate, după ce o bătură cu tunurile, nu mai aflară nici un oștean și crezură, superstițioși cum erau, că Vlad și ceata lui au intrat în pământ.

Ali-beg porunci marșul de înapoiere. Băieții i-l grăbiră, găsind încă tovarăși de luptă și mijloace să-i mai hărțuiască pe achingii, prin munți și pe dealuri.

De la Curtea de Argeș - luându-l cu ei și pe grămaticul Farmă - Bucur și căpitanul Ion plecară spre Oltenia, unde puterea lui Radu cel Frumos nu ajunsese încă să se întindă, și nici Ali-beg nu cuteza să înainteze.

- Ne vom adăposti deocamdată la Tismana, le spuse căpitanul Ion soților săi, în timp ce treceau înapoi Oltul. Acolo, în mănăstirea-cetate ne vom pregăti să continuăm lupta. Pentru că lupta abia începe, și nu vom avea tihnă până ce măria sa Vlad nu va fi iarăși între noi...

Din turnul mănăstirii în care se afla de câteva zile, de dimineață până seara, cu palmele micuțe streășină la ochi,

așteptându-l, fetița îl văzu pe Băiat venind, împreună cu ceilalți doi călăreți.

Cât ai clipi, se coborî pe scări. O luă la fugă pe pod și ieși înaintea lui.

Căpitanul Ion o prinse de jos. O ridică în brațe. Și așa, cu ea la piept, în râsetele celor doi tovarăși de luptă ai săi, intrară călări și plini de noi speranțe în curtea mănăstirii Tismana.

II

VULTURII DE FOC

1

LUPII

Armăsarul făcu un pas. Se apropie de trupul nemișcat al bărbatului și începu să-l adulmece, cu nările tremurătoare. Dintre toți cei care se înfruntaseră pe viață și pe moarte, în aceste trei zile, numai ei doi, om și animal, mai trăiau.

Ecourile îngrozitoare ale luptei stăruiau încă, pierdute în cotloanele întunecate ale codrului, înfășurate în jurul trunchiurilor copacilor sau aninate de crengi.

Rănitul mai trăia, cu toate că ultima lovitură, aceea dată de un achingiu din Rumelia, fusese prea grea și pierduse mult sânge.

*

După sfârșitul bătăliei, oșteanul încercase să plece, călare, în galop, către locul acela, unde trebuia să ajungă neapărat, așa cum plănuise mai înainte. Într-o mână ținea frâul, în cealaltă mânerul săbiei.

Mantia, din postav alb, bun, de Brașov - prinsă cu un lăntug de aur la gât și îmbrăcată de-a dreptul peste cămașa de zale și platoșă - îi spânzura în zdrențe.

Se legăna în șa. Ochii i se împăienjeniseră și continuau să i se împăienjenească.

Totul i se învărtea în jur: cerul vânăt, acoperit de nori; poiana argintie, cu o movilă ciudată de forma unui mormânt - în mijloc - și copacii înalți, negri și rămuroși, care jucau în horă vuind înăbușit.

Trupul, altminteri voinic, tânăr și zvelt, începuse să-i lunece într-o parte.

În cele din urmă, își pierdu cunoștința. Se prăbuși și rămase lungit, cu capul cufundat în zăpadă, la marginea movilei.

Pentru o clipă - încins încă de vâlvătaia luptei, dând de răcoarea și moliciunea pufoasă a zăpezii - corpul i se destinse.

Dar numai pentru o clipă!... Căci viscolul, bufnind ca un balaur, dinspre miazănoapte, se repezi.

Ghearele sale nevăzute îi smulseseră pulpanele sfâșiate ale mantiei, fluturându-le sălbatic în văzduh, apoi azvârlindu-i-le într-o parte. Cu pumnul nemilos îl izbi puternic, făcând să-i zuruie încheieturile de metal ale platoșei, aruncând totodată asupra lui o puzderie de săgeți mărunte, ascuțite și reci. Rănitul, sub acest nou asalt, se înfrigură.

Dinții începură să-l clănțănă.

*

Zăcea chircit, la marginea movilei, biciuit de viscol, fără să știe unde se află, în vreme ce, sub trupul lui, zăpada căpăta, încetul cu încetul, culoarea fierbinte a holdelor cu maci.

Calul necheză încetișor.

Rănitul tresări, apoi rămase nemișcat, în același loc. Pentru că despre ceea ce se petrecea în momentele acelea nu-și mai putea da seama.

În schimb, sub ochii lui lăuntrici - așa cum se întâmplă întotdeauna în delir - începură să i se perinde cohorte de imagini. Cele mai multe dintre ele aparțineau trecutului. Oșteanul le trăise el însuși. Altele însă erau născute doar din închipuire. Și o mulțime de zgomote și glasuri - pe care lui i se părea că le aude chiar atunci - îi năpădeau urechile.

*

Aude, mai întâi, înăbușit de tot, nechezatul speriat al unui cal și lovituri de arme.

Deodată, zărește ca prin ceață o cupă înaltă cu picior, plină cu un vin roșu, ce seamănă cu sângele.

Cupa, izbită de ascuțișul unei săbii, se sparge în bucăți.

Pete mari, roșii, aburinde, se ivesc pretutindeni pe zăpadă.

În jurul lui, pădurea străveche și falnică, zguduită de viscol, geme.

Geme cu un glas aspru, aproape omenesc.

*

«Parcă ar fi vocea adâncă și îndurerată a Bătrânului, dinainte de a-și da sufletul...» se gândește oșteanul.

*

Și iată că pădurea a luat într-adevăr chipul Bătrânului. Barba îi este răvășită, stufoasă și albă. Picioarele le are înfipite, în pământ, până la genunchi.

Bătrânul se apleacă să-l mângâie. Dar brațele lui sânt reci.

*

Oșteanul simte cuprinzându-l un val tăios de frig.

*

- Fătul meu, rostește Bătrânul. Fătul meu... Nu te lăsa doborât... Glasul lui sună ca vuietul pădurii.

- Oho! îi răspunde, răsând, oșteanul. N-ai teamă, Bătrânule. Sânt în șa. Nu mă vezi? Sânt în șa!...

- Fătul meu!... îi repetă, mâhnit, Bătrânul. Nu te lăsa doborât!...

Bătrânul a pierit. Numai glasul adânc și aspru ca vuietul pădurii tot mai bubuie, din ecou în ecou.

- Nu te lăsa doborât!...

În locul lui, ca și mai înainte, s-a ivit, falnică, pădurea.

În urechi îi răsună acum, din ce în ce mai limpede, nechezatul strident al cailor. Scrâșnetul fierului lovit. Urletele de spaimă ale vrăjmașilor.

Vântul turbat a izgonit norii. A risipit stele albe pe cer și a dezvelit chipul palid, însă însângerat, al lunii.

Prin văzduh fâlfâie aripile unor păsări mari, negre.

Oșteanul se vede în șa. Armăsarul nechează.

Oșteanul își bate, cu palma îmbrăcată în mănuașă de piele, țintată, pe grumaz, calul.

- Liniștește-te, Negrule! Lupta s-a sfârșit. Am învins. Să pornim, grabnic, într-acolo...

Gonește, călare, prin viscol. Părul îi fâlfâie.

Din pricina ninsorii prea dese, omul și animalul nu mai zăresc aproape nimic.

Doar glasul Bătrânului sau al pădurii încă răsună:

- Nu te lăsa doborât...

- Nu, nu mă las!... Nu mă las...

Și fiindcă armăsarul gonește totuși mai departe, prin viscol, de parcă ar pluti prin văzduh, oșteanul surăde mulțumit și își spune:

«Dragul meu Negru, care mă poartă pe spate de-atâția ani, cât știe să zboare, la nevoie, de tinerește!...»

*

Numai că toată această goană, călare, prin pădure, către acolo - unde oșteanul dorea neapărat să ajungă cât se poate de grabnic nu fusese decât o închipuire stârnită de mintea înfierbântată a celui prăbușit lângă movila aceea ciudată - care putea să fie mormântul părăsit al unui rege dac.

Din adâncul codrului, un lup bătrân, cu blana înspicată și ochii arzători, atras de zgomot și de mirosul cald al sângelui, s-a ivit între doi copaci, lângă o tufă ninsă de păducel, și îi privește țință, mârâind înfundat, atât pe tânărul rănit, cât și pe armăsarul care îl străjuiește. Acesta din urmă, simțind fiara, își înalță capul și, trăgând aerul rece pe nări, sforăi.

Privi, întâi îngrijorat, către stăpân. Se întoarse apoi, fulgerător, și, tropăind semeț - deși era și el peste măsură de ostenit - se îndreptă spre tufa în dreptul căreia scânteiau ochii lupului. Nechezând amenințător, calul se ridică în două picioare.

Lupul, în schimb, văzându-l că vine atât de curajos și înțelegând că, în clipa următoare, două copite necruțătoare îl vor lovi, se înspăimântă. Nu primi lupta. Se trase înapoi, mârâind, și pieri în pădure.

Bătându-și șalele cu coada, tropăind și continuând să necheze, armăsarul îl urmări îndelung, din priviri. Pe urmă se înapoie lângă stăpân.

Stătu o vreme așa, veghindu-l neliniștit și ciulindu-și urechile la cel mai mic zgomot.

Din rana de la piept, sângele îi izvora, fără încetare, curgând ca un pâraiaș roșu, lipicios, care i se închea pe picior.

Vântul îi zburlea coama și îl făcea să se înfioare de frig.

Scurmă cu copita în zăpadă și din nou nechează.

Nechezatul răsună trist în afundul pădurii, semănând cu un plânset.

«Ridică-te, stăpâne, părea că strigă el. Nimic nu le este mai plăcut lupilor decât să rupă în colți carnea care mai are în ea o cât de mică fărâmbă de viață. Ridică-te, stăpâne!...»

La auzul glasului chemător și atât de jalnic al animalului, rănitul - deși inconștient - reuși să-și elibereze o mână, pe care și-o prinsese în cădere sub el. Păru că - printr-o încordare supremă a voinței - dorea să se ridice. Atâta că puterea nu-l ajută destul.

Viscolul azvârlea, neîncetat, asupra lui, săgețile-i mărunte.

Gemu înăbușit.

Lângă el se clădise o moviliță de zăpadă.

Calul își vârî botul, adânc, în moviliță, până sub pântecul stăpânului. Săltându-l cu răbdare, îl răsturnă pe spate.

Rănitul păru de data aceasta că s-a trezit. Se ridică într-un cot.

Își zări calul străjuindu-l. Răsuflarea lui caldă îi mângâia obrazul. Văzu vifornița cumplită, care de trei zile încoace, neîncetat, încerca să doboare pădurea. Copacii falnici, tineri și bătrâni, cu brațele întinse spre cer, îi țineau însă, vitejește, piept.

Vru să se prindă de gâtul animalului. Dădu din mâini. Și poate s-ar fi prins, dacă pumnul de fier al viscolului nu-l izbea în frunte.

Delirul îl cuprinse din nou.

*

Simte o apă mare și rece ce se revarsă asupra-i. Apa îl târăște, fără oprire, la vale. Îl azvârle într-un hău.

Valuri înalte, roșii, clocotesc mânios.

O voce ascuțită, de copilandru, răsună:

- Căpitane Ion!... Căpitane Ion!...

*

Vocea aceea tinerească - pe care oșteanul o auzise numai în gând - sunase ca un bucium. Eco-ul ei îl izbise dogoritor în urechi - la fel ca și atunci de mult, când o ascultase cu adevărat.

- Aici!... Sânt aici!... murmură oșteanul, dând iarăși din mâini, încercând să se smulgă din locul unde se afla. Cine mă cheamă?... Cine?...

*

Cu ochii minții vede acum drumul printre coline, care duce spre Olt.

*

«Da, da, într-adevăr este drumul spre Olt!» îl recunoaște rănitul.

Ziua se îngână cu noaptea.

De după cea mai înaltă dintre coline, s-a ivit un băiețandru de vreo paisprezece ani, îmbrăcat într-un mintean zdrențăros și cu o căciulă brumărie pe cap.

Gonește din răputeri, pe un cal murg, încălecat pe deșelate.

Se apropie de pădurea ce acoperă, deasă ca peria, dealurile Gârneciului.

*

«Neîndoios, cugetă rănitul, acestea nu pot fi decât dealurile Gârneciului. Le cunosc după cele două culmi. Una, zimțată, în stânga. Cealaltă, unduioasă, în dreapta.»

*

Băiatul își ridică puțin capul de pe grumazul calului, pe care aproape că stă lipit. Își duce două degete la buze. Șuieră scurt de trei ori.

- Căpitane Ion!... Căpitane Ion!... strigă el apoi, cu aceeași voce pe care rănitul o auzise și adineauri.

Un tânăr cu un cojoc de oaie pe umeri, sprinten și mlădios ca o sălbăticiune, urmat de trei dintre tovarășii lui de luptă, iese acum dintre copacii unei alte păduri înzăpezite de pe marginea Oltului. Își duce palma pâlnie la gură și îi răspunde:

- Aici!... Sânt aici!... Cine mă cheamă?... Cine?...

*

«Cum am ajuns aici, cu-atâția ani în urmă?... Cum?... Tânărul pe care l-a strigat băiatul acela sânt eu... Sânt eu!...»

Totul i se învâртеște sub frunte. Nu poate să înțeleagă că numai fierbințeala îl silește să-și re trăiască, în minte, crâmpiele de viață.

*

- Căpitane Ion!... Căpitane Ion!...

*

- Sânt aici!... Aici!... șoptește iar rănitul, răspunzând nălucirilor sale, în vreme ce mâna i se încleștează mai tare pe mânerul săbiei.

- Căpitane Ion!... Căpitane Ion!... strigă din nou băiatul, încă înainte de a ajunge la poalele pădurii. Dinspre Boldești, coboară către Olt o urdie... Au cu ei șase sănii încărcate cu vârf. Și mai au încă una din care...

Calul băiatului - ud learcă de sudoare - vine în galop.

Căpitanul Ion îl apucă, din fugă, de căpăstru. Îl silește să înțepenească pe loc.

Băiatul sare de pe cal. Abia mai răsuflă. Este înconjurat numaidecât de cei patru voinici cu priviri neguroase. Povestește:

- Turcii au luat-o pe la Fântâna Robului. Și nu cred să mi se fi părut. Am auzit și-un plânset de copilă...

În mijlocul cetei se produce mișcare. Unul dintre voinici, bărbos și neobișnuit de înalt, își strânge pumnii.

- Va să zică, osmanlâii tot nu se lasă!

- Cică s-a încheiat pacea! adaugă furios altui.

- Și cam câți crezi să fie năvrapii⁷ ca număr? îl întrebă pe băietan ai treilea, un flăcău bine legat și cu umerii lați.

- Păi... cel puțin de zece ori mai mulți decât voi. Fără să-l mai punem la socoteală pe vizitii...

Căpitanul se întoarce către acela care voise să cunoască numărul năvrapiilor privindu-l muștrător. Iar vinovatul de întrebarea nechibzuită își pleacă fruntea.

*

Sub ochii neliniștiți ai calului, rănitul se zbate, aiurând.

- Acesta este Alexe, vânătorul de lupi!... Alexe!... îl strigă el.

Dar nimeni nu-i răspunde. Și rănitul se întrebă, nedumerit:

«Când trăiesc eu?... Atunci?... Acum?... La vremea aceea Alexe mă urma de aproape o lună. Luase parte, alături de mine, la toate bătăliile... El și Năstase...»

*

Și de îndată îl revede pe flăcăul bărbos, de statură uriașă, care îl ceartă pe Alexe.

- Mulți sau puțini, năvrapii trebuie să fie nimiciți!...

- Adevărat, încuviințează Alexe, plecându-și din nou fruntea. Am întrebat... numai așa...

Căpitanul își mușcă buzele.

- Din nefericire, grăiește el, tocmai în dimineața asta am împărțit ceata pe pâlcuri. Și pâlcurile le-am trimis să ardă hambarele domniei, în care au fost strânse bucatele pentru turci.

- Dar drumul unuia dintre aceste pâlcuri, și anume al aceluia condus de Bucur, nu duce pe undeva, chiar prin preajma Fântânii Robului? Își aduce aminte Năstase.

- Așa e! răspunde căpitanul. Numai că Bucur a pornit încă înainte de răsăritul soarelui. Și trebuie să fi ajuns departe... Îmi cam închipui eu pe unde!... Astfel că n-are cum să ne vină prea repede în ajutor.

- O să ne fie deci destul de greu să-ntâmpinăm noi singuri o urdie-ntreagă, este silit să recunoască bărbosul.

- Dată fiind însă vestea că-n săniile turcești se află și-o fată, nu putem sta pe gânduri. Pregătiți-vă de plecare!... ordonă căpitanul.

Alexe, Năstase și cel de-al treilea voinic, un flăcău cu niște ochi verzi și sfioși ca de fată, pe nume Gheorghe, de fel din Câmpulung, care se pregătea să devină preot, dar părăsise mânăstirea ca să-l însoțească pe Ion, își pregătesc de luptă săbiile, ghioagele, sulile cu vârfuri de fier și arcurile. Își petrec chingile tolbelor pe după gât și se azvârl pe cai.

Dintr-o latură, se ițește băiatul care se grăbise să le vestească răzvrătiților apropierea cetii prădalnice de otomani.

- Nu mă luați și pe mine? întreabă el cu o voce în care parcă pâlpâie lacrimile. Știu să mânuiesc arcu...

Căpitanul, așa călare cum este pe armăsarul său, Negru, care tropăie de nerăbdarea de a porni, se apleacă spre băiat. Îi pune o mână pe creștetul dezgolit.

Fața băiatului este roșie și puțin asudată, atât din pricina goanei în care a venit, cât, mai ales, datorită tulburării și dorinței sale aprige de a i se îngădui să ia parte la luptă, alături de temuții oșteni ai fostului domnitor Vlad.

Numai că băătăia se vestește grea. Tinerii valahi vor fi siliți să înfrunte, fiecare, cel puțin câte zece vrăjmași. Or, a-i îngădui pe băiat alături de ei, într-o asemenea ciocnire, cu toată nevoia de oameni pe care o au, ar însemna să-l hotărască dinainte pieirea.

Căpitanul se apleacă mai mult. Ia căciula pe care băiatul și-o ține în mână.

I-o pune pe cap. Și-i poruncește ca unui oștean în toată firea:

- Tu să pornești în căutarea aceluia dintre pâlcurile noastre care trebuie să se găsească, în clipa de față, cam prin lunca

Tălșanilor. Caută-l pe soțul nostru Bucur. Vestește-l cu ce ne-ndeletnicim. Și el va ști ce trebuie să facă...

Băiatului i se destinde gura într-un zâmbet.

- Am înțeles! răspunde ostășește.

E fericit. Sare pe cal și pleacă în galop, luând-o, cruciș, peste dealuri, cam către miazănoapte.

- Și noi, înainte! dă ordin căpitanul, strângându-l pe Negru între genunchi.

Armăsarul, obișnuit cu comenzile mute ale stăpânului, pornește viforos, îl urmează îndeaproape ceilalți trei bidivii, pe spate cu călăreții lor.

Gonesc în tăcere, biciuiți de vânt și ninsoare, o bucată bună de timp. Străbat câmpii și dealuri, până ce ajung la marginea pădurii întunecate de la Fântâna Robului.

Pe-aici trece șleaul.

Căpitanul, de-a dreptul de pe cal, se agață cu mâinile de o ramură mai groasă a unui fag. Sare în copac, făcând să se scuture zăpada. Și-așa, în picioare fiind pe ramura aceea groasă, pune palma la frunte, cercetând, cu băgare de seamă, depărtările.

- Se zărește ceva? îl întreabă Năstase.

- Nimic!... Îi răspunde căpitanul.

Cu toate astea, prin văzduhul rece și vătuit de fulgii mărunți de nea, se aud, deocamdată încă încet, chiote și comenzi ostășești otomane.

Curând, se ivesc în zări săniile și călăreții, ca niște gândaci negri care s-ar fi târât prin zăpadă.

Ion sare de pe creangă. Începe să împartă voinicilor poruncile de trebuință.

Scoțându-și toporiștile de la oblâncurile șeilor, tuspătru taie, zoriți, câțiva fagi tineri. Le desprind crengile, pe care le leagă între ele cu curmeie de tei. Înjgheabă în acest chip un fel de plase, cu ochiuri înșelătoare, unde picioarele cailor aveau să se împiedice și să se prindă ca peștii într-o vârșe.

Plasele sânt așezate în locurile hotărâte de căpitan. Se acoperă totul cu zăpadă. Iar ninsoarea șterge cu repeziciune și celelalte urme.

Voinicii se orânduiesc, după aceea, la marginea pădurii, între copacii ninși, rămânând, ca în atâtea alte rânduri, liniștiți și cu sufletul împăcat, în așteptarea vrăjmașilor.

Totul a fost pregătit. În ochii afbaștri ai căpitanului scapără o luminiță ciudată.

Năstase, voinicul care fusese cioban în munții prăpăstioși și Parângului, văzând-o, surâde.

De altfel, toți cei care i se alăturaseră căpitanului, după ce măria sa Vlad fusese înfrânt și silit să plece peste munți - îi cunoșteau această luminiță.

Scânteia care o aprindea țîșnea de-a dreptul din inima lui însetată de dreptate.

Iar uriașul Năstase zâmbește, deoarece știe că ori de câte ori luminița aceasta se aprinde, mânia căpitanului lor nu cunoaște margini. Și mânia lui va lăsa urme adânci și de nelecuit în trupurile vrăjmașilor.

Sunetul vocilor otomane crește. Au început să se deslușească și pașii înfundați și grăbiți ai cailor prin zăpadă.

Din locul unde se găsesc tinerii, drumul nu se zărește. Săniile și achingiile călări care le însoțesc trebuie să ocolească o măgură. Să coboare după aceea într-o vale, unde, în timpul verii, șerpuiește un pârâu, mărginit de mlaștini pline de stufăriș.

Valea este adâncă. Coborâșul în ea se face ușor; dar coasta care-l urmează este greu de urcat. Pe-această coastă, în zăpadă, și-au așezat tinerii munteni plasele de crengi.

Sub cernerea necurmată, tot mai mărunță și deasă, a fulgilor, lumina a scăzut, devenind albăstruie.

Chiotele turcilor răsună aproape. Din ce în ce mai aproape. Până ce botul înconjurat de-un nor de aburi al calului celui dintâi dintre otomani se ivește de după măgură.

Călărețul, cu suliță, căciulă albă de pâslă și mustățile lungi, pline de promoroacă, se arată și el. Coboară în valea cu stufărișuri înghețate, ninse și clătinate de vânt.

În același timp, se aude deslușit un glas sau un plânset dureros de femeie.

Luminița din ochii căpitanului scânteiază mai tare.

Deschizând drumul săniilor, un întreg pâlc de călăreți cu fețele aspre și înarmați până în dinți a ajuns în vale.

Chiuind, achingiii din frunte se străduiesc să urce pe coastă.

Picioarele cailor, ostenite de drumul anevoios, lunecă neconținut, ba într-o parte, ba în cealaltă. Dintr-o dată, gleznele lor subțiri încep să se prindă și să se frângă în cursele întinse de flăcăi.

Două dintre sărmănele animale, nechezând jalnic, se prăbușesc, cu copitele ținute de plasă. Călăreții cad și ei, împiedicând drumul celor care-l urmează, făcându-i și pe aceștia să se prăvălească.

Nechezatul speriat al cailor - care, încercând să se ridice, mușcă atât pe celelalte animale, cât și pe oamenii ce li se află în preajmă - ca și blestemele osmanlâilor spintecă aerul rece și plăcut mirositor al dimineții de iarnă.

Pe măsură ce ocolesc măgura, alte și alte sănii se grămădesc în vale. Caii și otomanii aflați acolo se zbat într-o viermuială ce devine, pe măsura scurgerii clipelor, tot mai cumplită.

În momentul acesta, căpitanul fluieră semnalul de atac. Strânge, abia simțit, în pântec calul, cu pintenii. Și Negru - căruia nu-i trebuia decât cel mai mic semn din partea stăpânului, ca să înțeleagă ce este dator să facă, pornește în galop.

— Predați-vă! le poruncește Ion, pe turcește, otomanilor. Unii dintre aceștia - dumiriți, în sfârșit, asupra a ceea ce se petrecea se opresc buluc, cu caii sforăind, la marginea văii.

- Cine își aruncă armele e liber să plece unde vrea, ceilalți își vor plăti neascultarea cu capul!...

Câțiva oșteni turci, înspăimântați de ochii amenințători ai căpitanului și încredințați că fuseseră înconjurați de o întreagă oștire de valahi răzvrătiți, se pregătesc de predare. Căpetenia lor însă - un agă bătrân, cu o mustață lungă și un chiulaf⁸ din postav îmblănit, albastru, pe cap, își ridică iataganul și urlă:

- În numele luminăției sale sultanul Mahomed, vă poruncesc să-i răpuneți pe necredincioși!... Auzind glasul hotărât al căpeteniei, oștenii turci își recapătă curajul.

Chiote puternice le izbucnesc din piepturi:

- În numele luminăției sale sultanul Mahomed, să-l răpunem pe necredincioși!

Numai că strigătele spahiilor și achingiilor încep să se amestece, în aerul rece, cu chiotele de luptă, mult mai răsunătoare, ale valahilor, țipetele lui Alexe, mai ales - priceput în meșteșugul de a imita urletele lupilor - sânt de-a dreptul înfricoșătoare.

Din locuri nevăzute, fulgeră săgeți ascuțite, doborând, câte-ai șterge la ochi, șase sau șapte otomani.

- Predați-vă! le cere, pentru ultima oară, căpitanul.

- Cu nici un preț! răcnește turcul cu chiulaf albastru.

Cuvintele lui sânt urmate de alte câteva săgeți, țîșnite din pădure. Acestea culcă la pământ încă doi vrăjmași.

Împreună cu vizitiii și ceilalți călăreți nimiciți în vale, numărul celor doborâți ajunsese la cincisprezece.

Trei sulițe se adaugă săgeților, grăbindu-se să împlinească o lucrare atât de bine ticluită.

Aproape jumătate dintre năvrapii căzuți în capcană fuseseră răpuși sau nu se mai găseau în stare de-a lupta. Rămânea însă restul. Și-aceștia însemnau, pe puțin, câte cinci potrivnici în fața fiecărui valah. Numai că, în strâmtoarea aceea, otomanii nu-și puteau desfășura forțele.

⁸ Un fel de căciulă înaltă, turcească.

Urmat de cei trei tineri luptători ai săi și învârtindu-și ca o morișcă sabia sclipitoare și udă de sânge, căpitanul începe, nu cu multă greutate, să-și croiască o pârtie până la aga.

Dându-și seama de primejdie, acesta le strigă spahiilor și achingiilor să-l înconjoare, pe la spate, pe Ion.

Câțiva aleargă să-i împlinească porunca. De ei se îngrijesc ciobanul Năstase și fostul ucenic într-ale preoției, Gheorghe, culcând încă trei osmanlâi la pământ.

Lupta merge, neîndoiș, spre biruința românilor.

Ion, totuși, se oprește. Îl strânge în frâu pe Negru.

A auzit iarăși țipătul acela prelung și ascuțit al unei fete. Se întoarce și o zărește - ivindu-se de sub coviltirul celei de-a doua sâni prăbușite în zăpadă - pe aceea care strigase.

Fata, deși fusese legată peste brațe cu niște curele, izbutise să se dezlege. Se târa, în genunchi și-n coate, printre sfărâmurile sâniei și țipa.

Ce anume spunea nu se putea desluși. Era însă limpede că ea cerea ajutor.

Fără să șovăie, din goana nebună a calului, croindu-și o nouă cărare prin desișul de iatagane și lănci, căpitanul pornește spre fată.

Ajungând în dreptul ei, se apleacă, o prinde în brațe și o trage lângă sine pe șa.

- Ești singură, sau mai e vreo fată în sâniile turcești? o întreabă, smucind în același timp frâul, ridicându-și calul în două picioare și izbutind, cu o îndemânare vrednică de un oștean ca el, să se ferească de-o lovitură mișelească de sulită.

Fata se strânge, înfricoșată, la pieptul tânărului.

- Sânt singură! îi răspunde ea și, istovită de-atâta zbucium, începe să plângă.

Îmboldindu-l pe Negru, căpitanul călărește până lângă Alexe, vânătorul de lupi. I-o dă pe fată în brațe, spunându-i s-o ducă la adăpost, în pădure. Iar el se reîntoarce în luptă.

Aga este acum pe deplin încredințat că înaintea sa nu au ieșit decât cei patru tineri valahi. Și socotește că, oricât de viteji ar fi ei, nu-i vor putea ține piept, dacă spahiii și achingiile își vor reface, cât mai repede, rândurile.

- Lângă mine, în formație de luptă! le poruncește el.

Căpitanul Ion face un semn, cu sabia, alor săi, și își reîncepe atacul, croindu-și un nou drum către căpetenia turcă.

Alexe s-a înapoiat repede - după ce a pus-o pe fată la adăpost, în pădure. S-a apropiat de căpitan.

Bărbosul Năstase și firavul Gheorghe îi urmează de la o mică depărtare. Săgețile lor îi mușcă, necruțătoare, pe otomanii care încearcă să taie drumul celorlalți doi.

Scoțînd din piepturi urlete de groază, au mai căzut cinci osmanlâi, în timp ce căpitanul Ion, cu calul mai mult în două picioare, avându-l alături pe Alexe, desăvârșește prăpădul, continuând să se apropie de aga.

A izbutit să ajungă înaintea lui.

Se privesc ochi în ochi.

Căpitanul râde. Părul bălai îi flutură. Aga primește lupta. Săbiile li se ciocnesc. Din tășurile roșii se răspândește, în văzduhul cu miros plăcut, de zăpadă, un șir de scânteii.

Căpetenia otomană, la început, nu se temuse. Știa că iataganul era, în mîna lui, o pasăre. O pasăre în stare să aducă moartea oricui i s-ar fi așezat pe umăr. De ce atunci, pentru întâia oară, frica începe să i se cuibărească în inimă? Ochii strălucitori ai căpitanului valah sînt de vină. Ochii aceștia îl străpung, ca două hangere tătărăști. Aga le strigă achingiilor săi:

- Loviți-l!... Loviți-l!... nu-l lăsați să mă ucidă!...

La drept vorbind, aga era într-adevăr un minunat mînuitor de sabie.

Sute și mii de căpățîni fuseseră zburate, în zecile de lupte la care luase parte, de iataganul lui. Numai că un asemenea

vârtej, cum era acesta în care intrase, nu-i mai fusese dat să întâlnească.

Lamele săbiilor, din pricina iuțelii cu care se rotesc, scot niște sunete ce nu pot fi asemăunate decât cu șuieratul unor gheme de șerpi stârniți din culcușurile lor cu un toiag încins în flăcări.

Otomanii înșiși, uitându-și pentru câteva clipe îndatoririle, privesc încremeniți uluitoarea bătălie.

Aceste câteva clipe sânt spre folosul căpitanului. El își desprinde, din vârtejul de foc, sabia lungă și tăioasă de oțel venețian, primită în dar de la mărișă sa Vlad. O întoarce pe lat și îi retează capul, din grumaz, comandantului turc.

Capul, cu mustăți lungi, i se rostogolește osmanlâului până lângă un dâmb, unde se oprește. Sub fruntea îngustă, i se zbat încă ochii însângerați și fioroși. Chiulaful i s-a înfipt în zăpadă.

- Alah!... Alah!... Aga Selim a fost răpus! se văietă otomanii.

Întorcându-și caii, o iau la fugă.

- Diavolul... numai diavolul trebuie să-l fi ajutat pe căpitanul valah ca să-l învingă pe un asemenea oștean, încă nebiruit de nimeni, precum a fost Selim!... răcnește unul dintre ei.

- Se știe doar că diavolul Șeitan aleargă prin Valahia și îi răpune pe dușmanii fostului domnitor Vlad!... strigă un altul.

Cei care au rămas în urmă, pe jos sau cu caii răniți, încearcă să reziste, luptând cu disperare. Numai că viața lor fusese menită să se sfârșească astăzi.

De altfel, o soartă mai bună nu o au nici cei care încearcă să scape prin fugă. Vestiți de băietanul trimis către lunca Tălșanilor, Bucur și cinci dintre voinicii săi le ies înainte acestora, și alt sânge turcesc înroșește zăpada de pe malul vijeliosului Olt, peste al cărui pod de gheață osmanlâii încercaseră, dar nu mai izbutiseră, să treacă.

*

Într-un bordei subpământean, ca și în alte adăposturi săpate în pădurea unde-și are Ion tabăra, sânt aduse comorile: pungi de galbeni, săculeți cu pietre nestemate, vase de preț, stofe și blănuri de toate felurile, jefuite din Valahia și grămădite în sănii. Drept pradă de război, flăcăii adună veșmintele de iarnă, armele și caii spahiilor și achingiilor învinși.

Pe când se înapoiază în tabără, căpitanul este oprit de Gheorghe, care îl vestește că doi călugări - veniți de la Tismana - îl caută, iar fata scăpată din săniile otomane dorește să-l vorbească.

- Întâi să-i văd pe cei doi călugări, răspunde Ion, apoi voi sta de vorbă și cu fata...

Urmat de Bucur, căpitanul se îndreaptă spre bordei.

*

Coborându-se în bordeiul subpământean de pe malul Oltului, căpitanul Ion își dăduse numaidecât seama că, în fața sa și a lui Bucur - deși veniseră îmbrăcați în haine călugărești și aveau bărbile crescute - nu se aflau alții decât Radu Farmă, grămaticul măriei sale Vlad, și preabunul lor prieten ... oșteanul sârb Mihailo.

Acesta din urmă sosise, doar cu o zi în urmă, de peste munți. Și, fiindcă astfel fusese înțelegerea, la despărțire, ca vești să afle - unii despre ceilalți - numai de la Tismana, Mihailo se dusesse de-a dreptul la mănăstire.

Pentru a putea călători mai cu ușurință, se îmbrăcase călugărește. Își luase totodată cu sine niște îndreptări de la metohul⁹ diecilor sârbi din Buda.

La Tismana nu îl găsisese decât pe Radu Farmă. Grămaticul îi povestise cum, la început, căpitanul Ion și Bucur se

⁹ Mănăstire mai mică, subordonată alteia mai mari, în cazul de față fiind însă vorba de-o mănăstire-scoală sârbească de cântăreți bisericești.

retrăseseră, împreună cu el, în mănăstire, după cum avuseseră poruncă de la măria sa Vlad.

Erau încredințați că numai în câteva zile voievodul va ajunge cu bine în Transilvania. Acolo, regele Mateiaș, ținându-și făgăduielile, îi va da ajutor. Măria sa Vlad se va reîntoarce, și lupta împotriva năvălitorilor otomani se va lua de la capăt.

Numai că vestea aceasta bună întârzia să sosească.

Căpitanul Ion și Bucur n-au mai avut răbdare să stea adăpostiți în mănăstire. Și, reîncingându-și armele, au ieșit la lumină.

Îndată, o mulțime de voinici fără teamă li s-au alăturat. Bătăliile - întrerupte după plecarea măriei sale Vlad în Transilvania - au reizbucnit, cu îndârjire, de-o parte și de alta a râului Olt.

După ce ascultase aceste lămuriri, Mihailo îl întrebase pe grămătic cum ar putea ajunge și el, cât mai repede, fără să piardă vreme, la căpitanul Ion.

Drept orice alt răspuns, Farmă - deși bolnav și cu dureri cumplite în picioarele sale oloage - se oferise să-l conducă el însuși. Încălecaseră pe doi cai buni și, înveșmântați călugărește, porniseră spre Olt.

Căpitanul și Bucur se temuseră mult pentru viața soțului lor de luptă sârb care, în bătălia de la Poienari - cea din urmă dată de măria sa Vlad în Țara Românească - fusese greu rănit.

Atâta că acum totul trecuse! Mihailo, călăuzit până aici de Farmă, se găsește teafăr înaintea lor.

Faptul acesta îl face pe Bucur să tragă în sine nădejde că și tatăl său, păpușarul Tit, se va fi aflând în aceeași stare. Dar el se stăpânește. Nu întreabă nimic. Ci tace, așteptând ca, înainte de toate, Mihailo să arate soților săi de luptă ce era adevărat și ce nu din nenumăratele zvonuri răspândite prin Țara Românească despre măria sa Vlad.

Strigătele de mirare și bucurie, ca și îmbrățișările dintre cei patru prieteni, până la urmă conținesc. Noii sosiți sânt îndemnați să se așeze.

Lui Mihailo i se trage alături o ladă plină cu blănuri, găsită în săniile turcești, în vreme ce grămaticul Farmă este condus de Bucur până la cel mai bun loc de odihnă din bordeiul subpământean: un morman mare de cetină, unde erau întinși, de obicei, răniții, la sfârșitul fiecărei bătălii.

Însă cum - în lupta care abia se încheiase - valahii nu avuseseră nici un rănit, iar turcii numai morți, patul de cetină rămăsese liber.

Farmă se așează. Cu toate că în bordei este cald, grămaticul se zgribulește, strângându-și, în jurul trupului îndurerat, șuba.

Toți ceilalți, stând în picioare, își îndreaptă nerăbdători privirile către Mihailo. Acesta, la rugămintea căpitanului, începe să povestească.

Reamintește, mai întâi, împrejurările în care voievodul și ceilalți patru supraviețuitori izbutiseră să iasă din cetatea Poienari, înconjurată și atacată de turci.

Vreme de cinci zile, după aceea, înfruntând ploaia și frigul, flămânzi și însetați, rătăciseră prin munți.

Domnitorul căuta Rucărul. De la Rucăr voia să urce spre Bran. Acolo, potrivit înțelegerii, trebuia să-l întâlnească pe regele Matei.

În timpul călătoriei, voievodul le istorisise cum, tot în Rucăr - cu peste două veacuri în urmă, în drumul său din Făgăraș spre Câmpulung - făcuse un popas de o noapte vestitul Negru-Vodă. A doua zi, plecase mai departe, după ce își alcătuisese oastea. Îi biruise pe tătari și întemeiase Țara Românească.

- Peste câteva zile, ne vom reîntoarce și noi, îi asigurase voievodul pe soții lui de drum. Sânt încredințat că regele Matei își va păstra cuvântul. Vom reîncepe asaltul. Și în cel

mult două săptămâni, țara va fi iar liberă, ca pe vremea lui Negru.

Ajungând ei, după aceea, în preafrumosul sat de lângă Câmpulung, locuitorii îl recunoscuseră pe mărișă sa Vlad. Cu toții se grăbiseră să i se închine, să-i aducă merinde, veșminte călduroase și cai de schimb. Și îl rugaseră să le îngăduie a-l însoți, cu armele în mâini, până la castelul unde urma să aibă loc întâlnirea cu regele Matei.

Voievodul le răspunse că regele îi era bun prieten, ba, de curând, și rudă. Deoarece, așa cum poate se auzise și la Rucăr, mărișă sa se căsătorise cu vara lui Matei, principesa Elena.

«Afară de aceasta, mai adăugase el, sângele apă nu se face. Craiul Ungariei este valah de origine. Noi credem în cuvintele și-n legământul său. Și ne vom duce, fără oaste, așa cum se cuvine, să-l întâlnim la Bran. Voi, rucărenilor, care mi-ați dovedit credință, în niște zile atât de tulburi, înarmați-vă totuși. Trimiteți vești și-n restul țării că mă voi întoarce curând, cu arme, oaste transilvăneană și prieteni. Să fie toți gata pentru lupta cea mare. Aceasta va reîncepe, peste puține zile, și nu se va curma până la biruință.»

- A fost, cutează a spune Mihailo, cu mare mâhnire în glas, plecându-și fruntea, poate cea mai dureroasă greșală săvârșită de către mărișă sa. Nu s-a lăsat însoțit de rucăreni. Și numai din pricină că s-a încrezut în cuvântul de prieten, pe care și-l dăduse regele Matei. Deoarece, fără îndoială, cu totul altfel s-ar fi desfășurat lucrurile, dacă rucărenii ne-ar fi însoțit când am ajuns la Bran.

- Va să zică, i-adevărat ce-am auzit! murmură Bucur.

- Nu știu ce-ați auzit, dar faptele s-au petrecut, mai departe, în felul următor. Când ne-apropiam de Bran, am zărit, în trecătoare, o ceată mare de oșteni îmbrăcați în zale. Tit a avut îndată bănuiala că lucrurile nu stau tocmai așa cum nădăjduiam noi. I-am mărturisit gândul acesta mărișă sale Vlad. Dar domnitorul nostru - care credea,

neclintit, așa cum v-am mai arătat, în cuvântul de rege al rudei sale, Mateiaș - a râs de-aceste temeri și a dat pîteni calului, spunând: «Ba, dimpotrivă, credinciosule Tit, tânărul rege se dovedește a fi un prieten chiar mai bun decât mi-am închipuit eu. Iată-l, ne iese el însuși înainte, c-o oaste gata pregătită. Înseamnă că nu va mai trebui să-ntârziem așteptând. Ci vom putea porni numaidecât înapoi, spre țară...». În locul regelui care de altfel, nici nu venise la Bran, s-a desprins însă din fruntea oștilor un căpitan vârstnic, cu o figură răutăcioasă, pe nume Giskra...

- Pe Giskra îl cunosc de mult, rostește de la locul său Farmă. Este căpetenia unei oști de cavaleri, vestită prin aceea că a lovit, până acum, pe mai mulți principii europeni. De fapt, Giskra a fost, vreme-ndelungă, certat cu regele. Văd că s-au împăcat...

- Giskra s-a înfățișat, ce e drept, cuviincios domnitorului nostru. I-a ținut scara, ca un vasal, deși era căpitan de oaste regesc. Și l-a poftit în castel, spunându-i că, încă în după-amiaza aceea, serenisimul tânăr rege al Ungariei va sosi la Bran. Și împreună, măria sa și regele, se vor înțelege când să pornească, din Rucăr, atacul împotriva lui Radu cel Frumos și a stăpânilor săi.

- Totul nu cred să fi fost din partea lui Giskra decât o prefăcătorie! glăsuiește iar Farmă, cu glasul ridicat.

- Am stat în castel cinci zile, își continuă Mihailo povestirea, dar serenisimul tânăr rege n-a venit. Abia în cea de-a șasea zi a ajuns la Bran un trimis al său.

Numai că solul a venit în taină, și noi nu l-am văzut. Căci, dacă am fi aflat despre sosirea lui, am fi intrat la bănuieli și ne-am fi pregătit. Trimisul - după cum am auzit mai târziu - a stat, pe ascuns, de vorbă cu căpitanul Giskra. Acesta și-a adunat oamenii și, năpustindu-se asupra noastră, cu armele în mâini, ne-a poruncit să ne predăm. Măcar că fuseserăm luați pe neașteptate și nu aveam armele la noi, n-am vrut să ne supunem. Măria sa și Tit, în încăperile de sus ale

castelului, luptând numai cu niște sfeșnice, cu mesele și scaunele, au doborât mai bine de jumătate dintre cavalerii aceia care îi atacau - între răniți numărându-se și comandantul lor. În încăperile de jos, noi ceilalți - cu toate că vreo câțiva mai purtau încă urmele rănilor de la Poienari - am făcut, de asemenea, tot ce ne-a stat în putință ca să pricinuim o cât mai mare pagubă atacatorilor. Până la urmă, am fost totuși, firește, învinși.

Pe noi, oștenii de rând, ne-au zăvorât într-un beci al castelului. Iar pe măria sa, încă-n aceeași noapte, cetluit în lanțuri - după cum am aflat de la paznicii noștri, în ziua următoare - l-au pornit spre Brașov. De la Brașov l-au dus la Buda și, de la Buda, la Vișegrad, în cea mai întunecată temniță a crăiei maghiare...

Toți cei care sânt adunați acolo, în bordeiul de pe malul Oltului, îl privesc, încordați, pe Mihailo, și îi ascultă, aproape fără să răsuflă, cuvintele. Căpitanul Ion care, între timp, s-a așezat pe un butuc, și-a prins în palme fața. Nu se uită la nimeni. Un nod îl îneacă în gât.

Făclia cu rășină, înfiptă în perete, pâlpâie, răspândind o lumină gălbuie, cețoasă, care le îngreunează parcă și mai mult inimile celor de față.

- De ce?... De ce?... se întreabă unii pe alții voinicii.

Și nici unul nu poate pricepe cum de a fost cu putință o asemenea faptă împotriva aceluia către care se îndreptau toate speranțele lor, în acele zile de iarnă întunecate și pline de mâhniri.

O mare și apăsătoare durere, iscată din mânie, din gândul că dreptatea poate fi zdrobită de nedreptate și ce e bun de ceea ce e rău, se coborâse în bordei, copleșindu-i pe toți.

Un suspin adânc se smulge de-a dreptul din sufletul frământat al lui Ion:

- Pentru ce?... Pentru ce?...

Grămaticul Farmă, care-l îndrăgește și-l socotește pe Ion drept un frate mai mic, nu poate îndura, cu sânge rece,

acest suspin. Săltându-și trupul îndurerat de pe patul de cetină, rostește:

- Pentru că în vârtejul acesta de sânge și nebunie, în încheștarea aceasta dintre musulmani și creștini, dacă sultanul ar putea avea de partea lui Valahia, ar învinge, iată de ce Mahomed și-a dorit ori să preschimbe țara în pașalâc turcesc, ori să-și aibă un domn al său pe scaunul Țării Românești - un domn care să-l asculte însă fără nici o cârtire. Și fiindcă măriia sa Vlad nu este unul dintr-aceștia...

- Nu... nu este unul dintr-aceștia! strigă cu toții.

...a încercat să-l răpună. N-a izbutit. Și-atunci a pus la cale, bănuiesc eu, ca, înșelându-l pe regele Matei, să-l înlăture prin alt mijloc pe domnitorul nostru.

Glăsuind astfel, grămăticul Farmă, ai cărui ochi ardeau de febră, ostenise și începuse să gâfâie.

- Mihailo să vă povestească... mai departe... ce s-a petrecut... Încheiase el, cu buzele albite, reșezându-se pe patul de cetină și strângându-și șuba.

- Ce s-a mai petrecut? se încruntă Mihailo. Mânia și scârba mă copleșesc când îmi aduc aminte. Pe măriia sa îl trimiseseră la Vișegrad. În ce ne privește pe noi, fuseserăm legați în beciul castelului și se zvonise că vom fi spânzurați. Câteva zile ne-am zbuciumat în chinurile iadului!...Până la urmă - ascultând sfaturile lui Tit - am izbutit să desprindem din zid niște gratii. Ne-am strecurat afară. Am pornit spre Brașov. Odată ajunși acolo, cercetând pretutindeni, am aflat că, nu cu mult timp în urmă, venise în oraș o solie din partea lui Radu cel Frumos. Solia adusese cu sine un răvaș. Despre acest răvaș, boierul valah care conducea solia le povestise dregătorilor sași că fusese aflat la cingătoarea unui trimis al mării sale Vlad către sultanul Mahomed...

Ion se ridică în picioare:

- Măriia sa Vlad să fi trimis un răvaș lui Mahomed?... Aceasta este o nemaipomenită minciună!...

- Minciună! strigă și ceilalți. Se iscă o larmă cumplită.

- Ticăloșii!... Mârșavii!...

- Că este o minciună și o-nșelătorie fără pereche știm mai temeinic decât oricine noi, cei care am fost alături de măria sa în acele din urmă zile!... grăiește, în continuare, Mihailo.

- Dar cine a ticluit răvașul acela și ce sta scris înlăuntrul lui? izbucnesc iarăși câteva glasuri.

- Prin răvașul acela, alcătuit, pesemne, chiar din porunca sultanului, de vreunul din oamenii de curte ai lui Radu...

- De vreunul din oamenii de curte ai lui Radu!... înțelege, deodată, totul, Ion.

-... măria sa Vlad îl ruga, chipurile, pe Mahomed, să-l dea înapoi domnia, făgăduindu-l, în schimb, că-l va ajuta să biruie Ungaria și s-o transforme în pașalâc turcesc...

- Cum de i-a putut răbda pământul? strigă înfuriați flăcăii. Cum de-a fost cu puțință o asemenea mișelie? Și regele?... Regele a crezut?...

Mihailo râde amar:

- Așa cum a bănuit Farmă - s-a lăsat înșelat. Și asta pentru că boierul sosit din Țara Românească i-a jurat regelui Matei!

- I-a jurat?

- Pe sângele lui și-al stăpânului său, domnitorul Radu, că răvașul acela fusese scos de la brâul trimisului măriei sale Vlad!... Și că trimisul a mărturisit cum l-a văzut el însuși pe grămaticul Farmă scriindu-l...

- Pe grămaticul Farmă?...

- Da. Tot din porunca măriei sale Vlad...

Cele din urmă cuvinte sânt acoperite de asemenea strigăte, încât Mihailo e nevoit să-și curme povestirea.

Grămaticul icnește. Obrajii i s-au făcut mai palizi. Învinuirea nedreaptă îl face să-și simtă inima oprindu-i-se în piept.

Voinicii își ridică pumnii.

- Auziți!... Auziți!... Grămaticul Farmă!... Aici se vedește cel mai bine minciuna! Grămaticul Farmă era cu noi... la Tismana... câtă vreme măria sa și ajunsese la Rucăr...

Doamne!... De ce nu i-ai trăsnet pe-nșelători, în clipa când s-au rostit cuvintele acelea?...

Glasurile se frământă și se tălăzuiesc în bordeiul scund; dar, dintre toate, se desprinde ca un tunet glasul lui Ion:

- Și cum se numește boierul acela care, printr-un jurământ mincinos, l-a-nvinuit de vânzare pe mărița sa Vlad?

Se lasă o tăcere de moarte. Tăcerea nu este tulburată decât de pâlparea făcliei din perete. De respirația zbuciumată a flăcăilor. În mijlocul acestei tăceri, numele boierului care jurase mincinos se aude tare, limpede și de neuitat.

- Vornicul Gligorașcu Zue.

- Vornicul Gligorașcu Zue!.. repetă Ion, rar, silabă cu silabă, ca numele acesta să i se întipărească, pentru totdeauna, în minte.

- Este un boier tânăr, însă cu însușiri la fel de urâte ca și stăpânul său, îi lămurește Farmă pe răzvrățiți. Auzisem destul despre el încă din timpul luptelor de astă-primăvară. A stat împreună cu Radu la Stambul. Amândoi au venit, ca niște vânzători de țară ce sânt, înghesuindu-se în rândurile oștenilor lui Mahomed. Sânt gata de orice mișelie...

- Și Gligorașcu Zue a jurat în numele lui și al lui Radu?...

- În numele lui și al lui Radu! Întărește Mihailo.

- Jurământul de sânge?

- Pe sângele lui și al lui Radu!...

- Atunci, hotărăște Ion, jurământul acesta trebuie să fie împlinit...

Cu o singură mișcare, își scoate din teacă sabia. Taișul ei, în lumina făcliei, sclipește amenințător.

- Vă jur, la rândul meu, urmează căpitanul, pe tot ce am mai sfânt în lume, pe țară, că nu voi lăsa arma aceasta din mână, până ce nu se va face dreptate. Pentru că, pe pământul nostru străbun, trebuie să domnească, odată și-odată, dreptatea. Și, dacă va fi să cad în luptă eu, s-o împliniți voi...

Din toate piepturile celor de față iese un singur strigăt:

- Jurăm!

Săbiile voinicilor scânteiază. Lamele lor lucitoare răsfrâng, voioase, pâlpăirile făcliei. Din tăişurile de fier se răspândeşte, parcă, o lumină mai vie şi mai veselă, în bordei.

Nu se sfârşeşte însă bine jurământul, şi de-afară răsună un tropot de cal depărtându-se.

- Căpitane!... Căpitane!... se aude glasul lui Gheorghe.

Ion se avântă pe trepte, urmat de Bucur, Năstase, Alexe şi de ceilalţi, cu toţii temându-se că este vorba de vreun atac duşman.

Afară, nu-i găsesc decât pe Gheorghe.

- Căpitane! rosteşte el, arătându-l cu mâna lui Ion spre miazăzi. Fata...

- Ce e cu fata? nu se dumireşte, la început, Ion.

- A fugit...

- Cum? Ce?... De ce?... se miră voinicii.

- Am zărit-o strecurându-se printre copaci, le răspunde Gheorghe. Am strigat-o! Am ameninţat-o că trag cu arcul. Dar ea nu s-a speriat. Ci a luat-o la goană spre locul unde văzuse că ne ţinem caii. A-ncălecat, bărbăteşte, pe unul dintre ei, gata înşeuat, şi-a pornit în galop...

- De ce nu te-ai luat după ea? se supără Alexe.

- Eram în strajă. Puteam să-mi părăsesc straja? se bâlbâie, încurcat, Gheorghe, neştiind dacă făcuse bine sau rău.

- Şi încotro a luat-o? îi curmă vorba Ion.

- Încolo... Îi arată, din nou, cu mâna, Gheorghe. Către Satul lui Preajbă.

- Călărea cel puţin bine? Nu se-ncurca în fuste? întreabă, în râs, Năstase.

Gheorghe scoate, printre buzele uşor ţuguiate, un fluierat:

- Degeaba râzi, Năstase!... Zbura ca o nălucă... Trebuie să fie o fată straşnică!...

- Te-oi fi îndrăgostit? Începe să râdă Bucur. Gheorghe se împurpurează.

- Ce-i drept, era deosebit de frumoasă! Eu, care am adus-o s-o pun la adăpost, am văzut-o cel mai îndeaproape, mărturisește Alexe.

Râsete pline de zgomot se dezlănțuie.

- Mi-e teamă ca prostia asta să n-o coste scump, zice îngândurat căpitanul, întrerupând veselia. S-ar putea întâlni cu alți turci...

- Cu atât mai rău pentru ea, se scutură de orice răspundere Năstase.

- Dar fata trebuie înțeleasă, îi ia apărarea Bucur.

- S-a văzut singură, între atâția necunoscuți, și s-o fi temut, își dă cu părerea Mihailo.

- Adevărat. Vremurile sânt tulburi. Și ea n-avea de unde să știe nici cine sântem, nici ce gânduri avem... recunoaște Alexe.

- S-au înmulțit fiarele, de când cu atâtea războaie, murmură Farmă. Ar putea s-o sfâșie lupii... Poate că n-ar fi rău dacă s-ar lua cineva după ea...

- Să pornesc eu, cere învoire Alexe.

- Tu nu cred s-o mai poți ajunge! se îndoiește Gheorghe.

- De ce?

- Cât timp am stat de vorbă noi aici, fata trebuie să se fi îndepărtat mult. Pornise în galop...

- Și... tu crezi c-ai putea avea mai mulți sorți de izbândă ca mine?...

- Nici eu... nici tu... ci numai căpitanul nostru, care are cel mai bun cal... dac-ar porni chiar în clipita asta...

- Bine! se învoiește Ion. Am să-ncerc s-o ajung! Alexe îi aduce calul și Ion se zvârle în șa.

- O însoțești pân-acasă? întreabă, la plecare, Bucur.

- Nu știu. După cum or să fie împrejurările. În lipsa mea, tu ai însă grijă, de tabără, ca de-obicei!...

Se pleacă puțin pe cal, și acesta pornește. Copitele bidiviului spulbera zăpada. Cerul. În depărtare, se contopește cu câmpia. Armăsarul, cu călărețul său cu tot, se micșorează și se pierde în zare.

Căpitanul gonește de-a lungul unei laturi a pădurii. Sălbăticiuni mirate se ivesc din desișuri. Fata poate fi urmărită foarte ușor. Ninsoarea a încetat. Urmele pașilor calului furat din tabără se văd deslușit în zăpada proaspătă.

Dincolo de pădure, drumul cotește și se apropie iarăși de Olt. Până la Satul lui Preajbă nu mai e departe. Numai că fata, necunoscând destul de bine meleagurile, făcuse câteva ocoluri, și asta o întârziase din drum.

Deodată, Negru începe să necheze. De după Măgura Tătarilor, prin aerul înghețat, un alt cal îi răspunde...

Căpitanul zâmbește.

Calul din fața lor nu poate fi altul decât acela pe care se găsește fata.

- Negrule, acum, mai repede! îi poruncește Ion.

La auzul acestor cuvinte, armăsarul își ciulește urechile. Își scutură coama. Toți mușchii i se încordează. Galopul i se întetește.

Nechează din nou lung. Celălalt cal îi răspunde. Pesemne își încetinește pasul, pentru că, numaidecât, dincolo de măgura înzăpezită, pe care se frământă în vânt niște arini tineri, Ion o zărește pe fată.

Cu o nua smulsă din vreun copac de pe drum, își biciuiește calul. Glasul subțire i se aude, îndemnându-și animalul să alerge mai iute.

Dar calul pe care se găsea ea, fie că obosise, fie că răspundea, într-a-devăr chemării lui Negru, își încetinește din ce în ce mai mult pasul. Și depărtarea dintre cei doi bidivii se micșorează întruna.

Ion mai gonește puțin și-o ajunge. Cu un meșteșug învățat la oaste, se apleacă. Prinde calul fetei de frâu. Îl trage lângă

Negru. Cei doi bidivii mai aleargă, un timp, unul lângă altul. Apoi se opresc amândoi în același timp.

Fata se întoarce spre căpitan, speriată.

O șuviță castanie de păr îi mângâie obrazul. Poartă o scurteică din blană de samur și o căciuliță de jder. Măinile îi tremură. Nu știe nici ce să facă, nici ce să spună.

Căpitanul o privește și el zâmbind și tace.

«Este, într-adevăr, nespus de frumoasă», se surprinde căpitanul gândind.

Și se miră el însuși de ceea ce-i trecuse prin minte, deoarece, de multă vreme, nu mai avusese prilejul să se gândească la asemenea lucruri.

Văzându-l pe flăcău că o privește fără să-l spună nimic, fata își ia deodată curaj:

- Ce vrei?... De ce m-ai urmărit?... Mi-ai scăpat viața. Îți mulțumesc. Nu puteam să rămân însă la voi...

Vorbește iute, încurcându-și puțin cuvintele. E tulburată peste măsură. Și tulburarea ei feciorelnică i-a preschimbat obrajii în bujori.

«Are ochii căprui, galeși și de o formă dulce ca a migdalelor, continuă să-și spună, în taină, căpitanul. Buzele-i sânt ca fraga. A avut dreptate Alexe. Fata este neînchipuit de frumoasă!...»

- Ce dorești de la mine? șoptește ea din nou.

Ion și-a venit în fire.

- Erai sub ocrotirea noastră. De ce-ai fugit?...

Negru și-a apropiat botul de capul celui alt cal, de parcă ar fi vrut să-i povestească și el, pe ascuns, ceva. Dacă nu cumva poate chiar îl lăuda, pentru că îi dăduse ascultare pe drum.

Fata răsuflă greu...

Goana nebunească în care a venit a fost peste puterile ei.

Acum îi este teamă. În sine se întreabă:

«Nu cumva și-a dat seama de adevăr?»

Dar nu. Căpitanul n-avea de unde să cunoască adevărul. Cu toate astea, frica nu o slăbește nici o clipă.

O frică îngrozitoare. Amestecată și cu altceva.

Acel altceva care i se născuse în suflet încă din clipa când Ion o ridicase din zăpadă și o ținuse strâns lipită la piept.

Alexe o dusesse într-un adăpost din pădure. Dar ea îl rugase pe drum să-l spună căpitanului lor că vrea să-i vorbească. Numai că Ion și ai lui se coborâseră în bordei. Fata rămăsese singură. Ieșise pe furiș din adăpost. Iar Gheorghe, care era de strajă, nu băgase de seamă.

Fugind de la un copac la celălalt, ajunsese la intrarea bordeiului. Coborâse, tiptil, înăuntru și, stând în întuneric, la spatele voinicilor, auzise tot. Atunci, pusese stăpânire teama aceea nebună pe sufletul ei. Aproape fără să știe ce face, țîșnise, ușoară, din bordei, dezlegase unul dintre caii care așteptau afară, întotdeauna înșeuțați, și o pornise în galop.

Căpitanul se luase după ea. O ajunsese. Și teama se lupta acum, în sufletul său, cu acel altceva despre care nu-și putea da încă seama ce fel de simțământ era.

- Lasă-mă să plec! îi roagă fata.

- Te las...

Și Ion își luă mâna de pe frâul calului ei.

- Mă gândisem la lupi... dar și la otomani, care sânt și mai răi decât lupii... Vroisem doar să te-nsoțesc. Să nu ți se întâmple pe drum ceva rău.

Fata îl privește cercetătoare. Își simte inima și mai puternic bătându-l. Mai întâlnise ea și înainte bărbați chipeși. Chiar și logodnicul său avea o înfățișare despre care oricine îl văzuse spunea că era fără cusur. Însă un flăcău de o atât de nobilă și mândră frumusețe bărbătească, așa cum era Ion, încă nu-i mai fusese dat copilei să cunoască.

Din toată ființa lui, se vădea o neistovită vigoare și agerime. Chipul parcă îi era luminat de undeva dinlăuntru.

Era semeț, dar blând, și fata își dădea seama că se simțea în siguranță alături de el.

- Voiai să mă aperi? mai glăsuiește ea.

Și glasul fetei capătă, dintr-o dată, un ton melodios.

- Da!... Și... poate, aș mai fi vrut să-mi spui... cum te cheamă.

Fata râde șăgalnic, ducându-și palma la frunte, de parcă atunci ar fi vrut să-și aducă aminte care era numele ei.

- Mă numesc Para. Sânt fiica medelnicerului Archir. Ion se încruntă.

- Medelnicerul domnitorului Vladislav? Se găsea la Stambul...

- Acolo e și-acum! se întristează fata. Nădăjduiesc, totuși, să vină curând acasă... dacă...

- Dacă??

- Dacă-i va îngădui Poarta... Dar, hai, spuneai că vrei să mă însoțești. Să mă ferești de primejdii... schimbă ea vorba, îndemnându-și calul înainte, către Satul lui Preajbă.

- Haide!... se învoiește Ion.

Caii pornesc la pas.

- Cum ai căzut în ghearele turcilor?...

- Plecasem de dimineață într-o sanie, împreună cu doica, însoțite de trei slujitori. Ne îndreptam către conacul fratelui mamei, boierul Preajbă. Deodată, în apropiere de Boldești, ne-am pomenit loviți de turci. Aceștia, fără-ndoială, ne pândeau. Am strigat. Le-am spus, pe turcește, cine sânt. Dar ei n-au vrut s-asculte, i-au ucis - într-o scurtă, dar nemiloasă luptă pe slujitorii care încercau să mă apere. La fel s-a întâmplat cu doica. Pe mine m-au legat cu niște curele peste brațe. M-au zvârlit într-o sanie și m-au luat cu ei. Dacă nu erați voi și, mai cu seamă, dacă nu erai tu, mă treceau peste Dunăre... Ori eu abia m-am întors de la Stambul. Acolo am copilărit și am crescut laolaltă cu Maria-Despina...

- Logodnica domnitorului Radu?

- Sânt prietena ei cea mai bună. Și, tot astfel după cum ea este silită să devină doamna lui Radu, sânt și eu nevoită să mă mărit cu un bărbat pe care nu-i iubesc. Curând vom face nunta, amândouă în aceeași zi.

- Te măriți cu de-a sila? De ce?

- Dacă n-aș primi să fac nunta, tatălui meu i s-ar tăia capul. Pe mine m-ar azvârli lui Ali-beg. Norocul meu a fost doar acela că Mahomed încă îi mai face orice hatâr favoritului său Radu, care l-a slujit, în șalvari, la Stambul.

- Nu vrei să te-ajut eu?

- N-ai putea, căpitane Ion, oricât ești tu de viteaz!

- De unde știi cine sânt?

- M-am strecurat în bordei. Am auzit ce vorbeați, mărturisește ea.

- De-aceea ai fugit?

- De-aceea!... Să ne oprim puțin aici, pe malul Oltului, înainte de a ne despărți, zice fata.

Vântul începuse iarăși să bată, aducând cu el fulgi mari, deși, de zăpadă.

Pletele căpitanului fâlfâiau.

Băiatul și fata își opresc caii.

- Căpitane Ion, spune Para, cred că nu ne vom mai întâlni niciodată. Tu mi-ai salvat mai mult decât viața...

- Nu merită să mai vorbim despre asta!

- Dacă nu ai fi fost tu, urmează Para, m-ar fi așteptat ani lungi de rușine și chinuri.

- Mi-am făcut numai datoria, așa cum trebuie să și-o facă orice român în vremuri ca acestea...

Para îl privește lung.

- Spune-mi, întreabă ea mișcată, este pe lume vreo fată... la care ții?...

Ion începe să râdă:

- La care țiu?...Este... o cheamă Oltea...

- Ce fericită trebuie să fie!...

- Este mult mai mică decât mine...

Para își oprește calul.

- Dar bine, tu nu poți avea decât șaptesprezece sau cel mult optsprezece ani...

- Pe Oltea am scăpat-o din haremul sultanului...

Fiica medelnicerului Archir deschide ochii mari:

- Din haremul sultanului? De la Stambul! Ai făcut asta pentru ea?

- Ei... a fost o altă poveste... Dar Oltea nu mai are astăzi pe nimeni în afară de mine, îi destăinuie Ion.

Fata răsuflă ușurată:

- Atunci este o altfel de dragoste...

- Da, se înduioșează căpitanul. S-o vezi, e numai o fetiță, și-i place să se poarte cu mine întocmai ca o mamă. De câte ori mă vede... și mă vede destul de rar, Oltea se-apucă numaidecât să-mi curețe și să-mi țese veșmintele. Și-i place să-mi pregătească și să-mi aducă ea însăși bucatele la llașa..

- Ca o adevărată gospodină...

- Se cuibărește în brațele mele și se-alintă. Dorește să mă-nveselească, să-mi risipească gândurile negre ...

- În orice fată, încă de mică, sălășluiește, căpitane Ion, nu numai o mamă, ci într-un anume fel chiar o viitoare soție... oftează Para.

Ion a început să râdă în hohote: Soție?... Oltea?... Nici vorbă nu poate fi de-așa ceva. Fetița este atât de mica...

- Fetele cresc, nu uita asta. Dragostea lor se schimbă, capătă alte înțelesuri... Și uneori...

- Ea va rămâne pentru mine, întotdeauna, numai o floare, cea mai frumoasă și mai curată floare din lume, jupâniță.

- O fericesc, repetă Para.

Dinspre Satul lui Preajbă se ivesc, în această clipă, câțiva oșteni. Se zăresc mici, lângă Olt, călări. Se îndreaptă spre ei.

Ninsoarea s-a întețit. Cerul de plumb s-a coborât deasupra capetelor celor doi tineri, apăsându-i parcă, strivindu-i.

- Așadar, să ne despărțim! Încheie vorba Para.

Și, dintr-o dată, aproape fără să știe de ce, dar dând urmare unui imbold lăuntric, pe care nu și-l putuse stăpâni, fata se întoarse spre Ion. Îl apucă de gât și îl sărută lung pe buzele lui uscate și arse de vânt.

- La fel și tu, îi spune ea, ai să fii și ai să rămâi cea mai frumoasă și mai curată amintire a mea, înainte de-a deveni soția unui bărbat de care mi-a fost întotdeauna silă, dar astăzi mai mult decât oricând...

- Cum se numește bărbatul de care ți-e atât de silă și cu care ești nevoită să te măriți? o mai întrebă, la despărțire, Ion.

- Vornicul Gligorașcu Zue!... glăsuiește, mâhnită, fata, în timp ce își pornește calul la trap, către oamenii care o căutau. Vornicul Gligorașcu Zue, căpitane Ion!...

*

În pădure, bărbatul, peste care zăpada și începuse să-și aștearnă lîntoliul ei alb, își înălță o mână.

- Para!... Nu pleca... Nu... Cercuri albe și galbene i se roteau sub ochi.

- Unde ești, Para?... Unde?...

Se ridică puțin din umeri, încercând să privească în zare. Nu se putu ține însă și căzu, iar, pe-o parte.

Armăsarul, simțindu-l că se mișcă, își plecă ușor capul și necheză încet.

Viscolul nu se potolea.

- Unde ești, Para?... Unde?...

Vârtejuri albe, de zăpadă, se năpusteau spre ei, învolburându-l armăsarului coama și acoperindu-l, încetul cu încetul, pe oștean.

Glasul i se stinsese. Și-acum, noi întâmplări, unele - ca și mai înainte - trăite în trecut și altele despre care doar i se povestise dădurji buzna spre ochii lui lăuntrici.

Îl vede pe marele logofăt Stan alergând prin sala cea nouă a palatului. Sala este lungă și lipsită de frumusețe. A fost

zidită de Radu numai ca să aibă o trecere mai lesnicioasă dinspre corpul de gardă.

Prin ea nu le este îngăduit să pătrundă decât oștenilor de pază - atunci când se schimbă garda - și boierilor de taină ai domnitorului, ori de câte ori este nevoie ca aceștia să nu fie văzuți de ceilalți slujitori.

Marele logofăt Stan face parte dintre boierii de taină ai lui Radu.

Este al doilea în rang după Zue.

Caftanul lui scump, căptușit cu jderi, îi este descheiat la toți nasturii, așa cum a sosit călare.

Sabia și-o târâie pe lespezi.

A urcat în goană scările, pe la corpul de gardă. A intrat în sală și fuge către iatacul domnesc. Logofețelul de strajă îi iese înaintea.

- Ce s-a întâmplat, cinstite mare logofăt?

- Vestește pe măria sa că trebuie numaidecât să-i vorbesc!

Logofețelul de strajă dă din cap. Așa, cu grabă, nu poate intra la vodă nici măcar un mare boier. Fața i se lungește. Se întoarce spre fereastra lată de-o palmă, înghesuită între doi pereți groși și privește afară cerul întunecat, plumburiu. Se uită și pe răbojul din ocnita de lângă ușă, pe care trage câte-o linie, cu pumnalul, ori de câte ori răstoarnă clepsidra grecească, umplută cu nisip, ținând, în acest fel, socoteala timpului cât mai urma să mai rămână de strajă.

- E încă prea devreme, îi răspunde el.

- E ceasul patru dimineața...

- Măria sa Radu s-a culcat târziu, îl întrerupse logofețelul.

Fața lui slabă este tăiată de un rânjet cu multe înțelesuri și care ar fi putut ține locul multor cuvinte, dacă n-ar fi fost bine stăpânit între buzele sale subțiri.

Fiindcă logofețelul era, totuși, dintre cei mai apropiați slujitori ai lui Vodă.

- Înainte de a închide ușa, continuă logofețelul, domnitorul nostru mi-a poruncit să nu-l tulbur cu nici un preț, mai

Înainte ca mânia să însuși să mă cheme, printr-o bătaie în palme...

- Dar este ceva neînchipuit de grabnic! stăruie marele logofăt Stan. S-au petrecut întâmplări îngrijorătoare. Și s-ar putea ca mânia să se mânie, dacă nu-i vei vesti cât mai curând despre sosirea mea. Sânt fapte de viață și de moarte... Îi murmură marele boier la ureche logofețelului, destul de încet, ca să nu-i poată prinde cuvintele oștenii împlătoșați și cu căciuli mițoase pe cap, care își țin sulile încrucișate în fața ușii voievodului.

Logofețelul de gardă tresare.

- Și nici mie măcar nu-mi poți spune despre ce este vorba?

- Numai mânia să voievodul se cuvine să afle vestea pe care i-o aduc! rămâne boierul neclintit.

- Atunci, îl trezesc...

Face oștenilor un semn. Sulile se trag de-o parte și de alta.

Logofețelul, ca o vulpe, se strecoară pe ușă. Nu rămâne însă înăuntru decât două-trei clipe, iese și îi arată marelui logofăt Stan cu mâna intrarea spre încăperea lui vodă. Boierul pășeste înăuntru. Își scoate căciula.

- Mânia ta! glăsuiește el, plecându-se de la mijloc. Radu șade trântit într-un jilt, cu picioarele subțiri rășchirate. Țeasta și-o ține răzimată de speteaza deasupra căreia i s-au revărsat, din belșug, pletele aurii, ușor încrețite. Obrazul, cu trăsături «de-o frumusețe aproape îngerească» - așa cum obișnuia să spună sultanul - îi este, palid și tras. Ochii îi sânt pieriți, în fundul capului, de nesomn..

Un foc uriaș arde în cămin. Noul domnitor, spre deosebire de cel vechi, e foarte friguros, peste tot, în încăpere, se văd urmele petrecerii - mai bine-zis ale dezmățului din timpul nopții.

De când s-a urcat pe scaun, Radu face petreceri aproape în fiecare noapte. Dar nu în sala cea mare de ospete - sală la a cărei reparație și împodobire meșterii încă mai

lucrează, pregătind-o în vederea sărbătorilor care aveau să aibă loc de Crăciun - ci în iatacul său.

Ospețele se pun la cale pe ascuns, deoarece, pe de-o parte, se găsesc încă în postul Crăciunului, pe de alta, fiindcă în toată Țara Românească, și cu deosebire în București, domnește o foamete cumplită. O asemenea foamete nu s-ă mai pomenit din vremea năvălirii tătarilor...

Foametea s-a iscat numai din pricină că, atât în timpul războiului, cât și la încheierea păcii, învingătorii au ridicat, fără milă sau rușine, tot ce-au aflat prin casele, coșarele și grajdurile sătenilor. Le-au luat acestora, în primul rând, grânele, apoi vitele, mierea, păsările, legumele, și nu le-au lăsat bieților oameni decât cenușa din vatră.

- Ce este?... întreabă, ostenit, Radu, legănându-și capul frumos pe spetează.

- Măria ta... vornicul Zue.

Radu își uită osteneala. Sare din jilț. Glasul îi este gătit de emoție.

- Ce s-a întâmplat cu Zue?

Vornicul Zue - știe toată lumea - îi este lui Radu nu numai sfetnicul cel mai apropiat, ci și prietenul cel mai bun. Omul care-l cunoaște toate tainele; pe cele bune, cât, mai ales, pe cele rele.

De altfel, Zue a fost unul dintre cei dintâi tineri mari boieri munteni care, la îndemnul sultanului și-al marelui vizir, au trecut, la Stambul, cu trup și suflet, de partea lui Radu. Iar vodă era încredințat că se va putea bizui întotdeauna pe el.

Încă din copilărie, Radu a avut o fire nehotărâtă și nestatornică. Și-acela care, la Stambul, îl îmboldise, îi dăduse curaj și-l sfătuisese pe ce drum să apuce, fusese numai Zue.

Negricios, cu ochii vii, plăcut la înfățișare și dăruit cu o voință puternică, Zue nu cunoștea nici o stavilă în calea ambițiilor lui. Prin această voință deosebită, a izbutit cu vremea să-l domine pe Radu. A reușit să-și facă, din acest

urmaş desfrânat şi lipsit de nobleţe al Drăculeştilor, un instrument al său.

Ținta atât de mult râvnită şi visată de Zue, ținta de a ajunge cel dintâi mare boier al țării, fusese atinsă. Vremea măririi şi puterii de a-şi împlini amândoi orice pofte sosise.

Ospețele se țineau lanț. Şi numai prea arareori îi mai poftea şi pe alți mari boieri alături de ei.

Noaptea trecută, dorindu-şi-o mai veselă decât oricând, Radu dăduse porunci să fie desfățați de cele două tinere dănțuitoare circaziene, primite în dar de la sultan când îi dăduse scaunul domnesc, de măscăriciul arap - alt dar, de astă dată din partea marelui vizir - ca şi de roabele țigănci de pe moşia lui Zue, într-un cuvânt de toate care i-ar fi putut înveseli şi-ar fi putut să le mai spulbere din gândurile şi amintirile urâte.

Una dintre aceste amintiri - care nu-i dădea tihnă lui vodă să-şi doarmă nopțile - era aceea când, după porunca marelui vizir, se înfățişase sultanului ca să-l închine «de bună voie» Țara Românească, să-i dăruiască toate cetățile clădite de strămoşi şi să-i făgăduiască un tribut anual de zece mii de galbeni.

Alta era aceea a intrării, ca domn, în Bucureşti. Era o zi de toamnă. Oraşul fusese pustiit şi ars, în timpul războiului, de Ali-beg.

Oamenii care fuseseră aduşi să-l primească se uitau crunt la ei.

În frunte călăreau Zue şi alți şase boieri.

Venea, pe urmă, voievodul.

În dreapta lui, călărea Ali-beg.

Urma restul coloanei. Cinci sute de spahii, cinci sute de achingii, trei mii de ieniceri şi numai două sute de valahi din cetele boiereşti în frunte cu Stan, Dragomir al lui Manea, Sahacov şi Neagoe al lui Borcea, ca şi din cele mănăstireşti de la Dealu.

În locul steagului cu crucea în pliscul vulturului legendar al lui Negru, fluturau, în tot lungul coloanei care intra în București, tuiurile¹⁰ turcești și drapelele verzi, având pe ele brodată semiluna.

Privind această coloană, locuitorii capitalei țării își șopteau între ei că Radu nu mai poate fi socotit drept un domnitor român. Ci, mai degrabă, un pașă sau un guvernator turc.

Mai ales că pe fruntea voievodului nici nu strălucea coroana bunicului său Mircea cel Bătrân, ci îi era înfundată cuca - o căciulă înaltă, de catifea, tivită cu pânză de aur țesută cu mărgăritare și în care erau înfipte cinci pene albe de struț.

O căciulă asemănătoare purta, la Stambul, maimarele ienicerilor. Potrivit hotărârii lui Mahomed al doilea, domnitorii Țării Românești aveau să facă parte, de atunci înainte, din tagma ienicerilor. Și Radu trebuia să fie cel dintâi căruia să i se facă cinstea de a purta o astfel de căciulă.

Noii stăpânitori își opreau, din când în când, caii. În sunetele meterhane-lei¹¹ și ale tobelor turcești, vornicul Zue anunța cu glas tare:

- S-a făcut pace, oameni buni! S-a sfârșit cu războaiele lui Vlad, acela care a înspăimântat întreaga omenire prin cruzimile sale. De altminteri, toți foștii lui prieteni l-au părăsit, începând cu regele Matei care, dovedindu-l cu necredință, l-a zăvorât într-o temniță, de unde nu va mai ieși niciodată.

La auzul unor asemenea cuvinte, chipul lui Radu devenea și mai palid decât era de obicei. O brazdă îngustă i se săpa pe frunte.

¹⁰ Steaguri turcești alcătuite din câte două sau trei cozi albe de cal, atârinate, de câte o lance, cu semilună în vârful.

¹¹ Fanfara otomană

Însă numaidecât se însenina, fiindcă vornicul Zue, care se ridicase în scări, continua:

- S-a gătat, deci, și cu pedepsele crunte ale lui Țepeș. Măria sa Radu cel Frumos este blând. Vă făgăduiește că nici o osândă la moarte nu va ieși de pe buzele sale. Vine o vreme de fericire și bunăstare. Iar prietenii noștri cei buni, otomanii, ne vor sprijini, în ceasurile grele. Să strigăm, deci, cu toții; «Trăiască părintele nostru, mărețul, binefăcătorul și prealuminatul padișah Mahomed al II-lea, numit Fatih - Cuceritorul! Și, trăiască măria sa Radu cel Frumos și cel drept, oblăduitul său!»

Privitorii, înghesuiți în zloată, atât de cetașii valahi, boierești, cât, mai ales, de achingiii, ienicerii și spahiii lui Ali-Beg, rămâneau însă surzi și muți la chemările vornicului Zue și ale celorlalți dregători, care îi îndemneau să-l primească, în urale, pe Radu și pe stăpânii lui otomani: îmboldiți de oamenii lui Zue sau de achingiii îmbrăcați în haine valahe și risipiți prin mulțime, abia de îngăimau câte-un «trăiască!», însă atât de slab și de jalnic, uitându-se la domnitor cu-o asemenea scârbă, încât acesta se îngălbenea.

Un alt lucru care-l neliniștea adânc pe Radu și nu-i lăsa să se odihnească, după cum singur mărturisea adesea boierilor, era răzmerița din preajma Oltului.

Atât despre căpitanul Ion, cât și despre soții lui de luptă știa că se alcătuiseră în popor o mulțime de cântece. În aceste cântece se povestea, între altele, că tânărul căpitan al lui Vlad era în stare, cu o singură mână, să doboare pe puțin cincizeci de vrăjmași; că avea un urs, ce călărea alături de el, luptând împotriva turcilor, întocmai ca un om (Ion, Bucur, Mihailo și Tit avuseseră, ce-l drept, un asemenea urs, dar el fusese ucis în cursul unei lupte); că, foarte curând, avea să plece în țara ungurească, de unde se va reîntoarce împreună cu fostul domnitor; și că atunci urma să bată ceasul răsplății pentru toți cei care veniseră

împotriva pământului străbun, urmărindu-i pe păgâni, și stăpâneau azi Țara Românească, în numele lui Mahomed.

Mai ales unui dintre aceste cântece răspândite în popor - cântec care-i fusese adus scris la palat de iscoade - îl mâniase pe Radu nespus.

În cântec se spunea:

*Și-o veni, măre, o zi,
Și-o furtună s-o stârni.
Vodă Vlad n-o mai răbda,
Pe ziduri s-o rădica,
Peste codrii o tuna.
O tuna și-o fulgera,
Din castelul craiului,
În uimirea soarelui.
Vestea cum o răsună,
Căpitanul Ion va sta
În spinarea Negrului,
Tot spre spaima turcului.
Voinicii și i-o striga,
Să se salte toți în șa,
Cu săbiile înălțate
Și cu ghioagele țintate.
Și-or zbura, din loc în loc,
Vulturașii cei de foc,
Cu sulii strălucitoare
Cum sânt razele din soare,
Și cu săbiile-n mână,
Cum sânt razele din lună.
Radu și boierii lui
Or porni cu toți hai-hui,
Spre sălașul turcului,
Lălăind și chirăind,
Ca la slujba de comând¹².
Dar nici unul n-o scăpa,*

*Orișicât se vor cerca.
Sulițele-i vor izbi,
Săbiile-i vor lovi
Și corbii or croncăni.
Și-or s-ajungă la un vad,
Care duce drept în iad.*

Despre cântecul acesta, care-l otrăvise sufletul lui Radu, și mai cu osebire despre felul cum l-ar putea prinde pe căpitanul răzmeriței, vorbiseră mult timp, în șoaptă, Radu și Zue, la petrecerea din noaptea trecută.

Zue izbutise tocmai să pună mâna pe vreo zece țărani din Boldești. Aducându-i în cetatea de scaun, îi cercetase întâi cu binele, făgăduindu-le aur. Îi luase apoi cu răul, punându-i la cazne. Însă nu reușise să scoată de la ei mare lucru.

Țăranii mărturisiseră că, într-adevăr, făceau parte dintre aceia care duceau merinde cetei de răzvrățiți. Dar în ce loc anume, pe malul Oltului, sălășluiau Ion, Bucur și ceilalți flăcăi ai săi, dacă erau împreună cu ei și grămaticul Farmă, păpușarul Tit sau sârbul Mihailo nu vruseseră să destăinuiască, oricât îi supusese Zue la chinuri.

Chinuirea se făcea pe ascuns. Și nu în beciurile domnești, ci la conacul lui Zue. Aceasta, deoarece voievodul făgăduise, la sosire, că pentru nici un fel de vină nu va mai îngădui ca oamenii să fie chinuiți sau osândiți la moarte. Și, cel puțin acum, la începutul domniei, Radu voia să-i amăgească pe supușii săi că se va ține de cuvânt.

Conacul lui Zue se afla într-un loc destul de mărginaș față de celelalte case din București. De curând, fusese înconjurat, pe lângă vechiul gard de lemn, cu un zid gros și înalt de piatră, încât putea să se petreacă dincolo de el orice, fără ca nimeni să vadă sau să audă ceva.

Între altele, vornicul îl încredințase pe vodă că, în dimineața aceea, o să fie în stare să-i spună domnitorului

tot ceea ce el dorea să afle despre ceata de răzvrătiți a lui Ion.

- I-am lăsat pe cei zece țărani - îi povestise lui Radu, în timp ce dănțuiau înaintea lor circazienele - întreaga noapte, în zăpadă și ger, aproape dezbrăcați, legați de copacii din ogradă și păziți de câțiva oșteni strașnici, care nu știu ce înseamnă gluma. Când mă întorc, le poruncesc slujitorilor ca țăranii, așa bocnă cum sânt, să fie biciuiți, până li se fărâmițează pielea împietrită de ger. Pe urmă, cu carnea însângerată, îi tăvălesc prin sare, îi mai spusese el, prăpădindu-se de râs, ca de o glumă bună, sorbind cu sete din pocalul umplut mereu de vodă. Ți-aduci aminte, la Stambul, când i-a pedepsit beglerbegul Rumeliei pe niște răzvrătiți greci? Au mărturisit tot, și nu numai ceea ce făcuseră, ci și ceea ce nu făcuseră, îți amintești?

- Îmi amintesc! îi răspunsese Radu, cutremurându-se în sine de ceea ce văzuse atunci, deoarece chiar dacă și el însuși făptuise, în viață, destule cruzimi, nu îi plăcea să fie de față când ele se împlineau, căci numai vederea sângelui fi făcea rău.

- Așa-i voi pedepsi și eu! mai adăugase Zue. Și fie că vor mărturisi, fie că nu, tot îi voi omorî. De îngropat, am să-i îngrop pe furiș în fundul ogrăzii mele. Numai că, în ce mă privește, sânt încredințat că vor mărturisi. Voi lua, după aceea, câteva cete de oșteni. De-ale mele și de-ale altor mari boieri. Voi ruga, de asemenea, pe Ali-beg să ne dea niște achingii. Îl vom împresura pe Ion din toate părțile. Și nu se poate să nu punem noi mâna pe el!... Îl vom trimite apoi peșcheș lui Mahomed, la Stambul! Își încheiase el cuvântarea, frecându-și mâinile și izbucnind în râs.

Râseseră amândoi mult. Băuseră și mai mult. Pentru că mâncărurile grele de porc și vânat din Țara Românească cer vin. Și-anume vin bun și dulce, de Drăgășani. Spre dimineață, Zue plecase să-și împlinească planul, lăsându-l pe vodă într-o încordată și destul de neliniștită așteptare.

Cu toate că băuseră arnândoi la fel, vornicul nu părea amețit cum era vodă.

Ce se întâmplase, pe urmă, cu Zue?

La asta se gândește vodă, încercând să-și reamintească totul, în mintea încă tulbure de beție.

Zue plecase. Îl auzise călcând sprinten pe lespezile din sală. Apoi pe scări. Vocea sa răsunase, puternică, metalică, în ogradă, când poruncise să-i fie chemați slujitorii din încăperile de dedesubtul palatului, unde, desigur, se ghiftuiseră și ei, împreună cu ceilalți oșteni ai domniei.

Poarta cea mică a palatului scârțâise. Caii trecuseră nechezând peste pragul înalt de lemn și tropăiseră afară.

- Ce s-a-ntâmpat? răcnește vodă. Unde e Zue?

- Te cheamă pe măria ta. Dorește să-ți vorbească!

- El nu poate veni? îndrăznește Radu să întrebe, cu o voce care nu mai e voce, ci numai un fel de muget, amar și răgușit.

Marele logofăt Stan își clatină capul.

- Din nenorocire, vornicul Zue nu mai este în stare să umble pe picioarele lui. Și nici să călărească, măria ta!

- Cămărașii!... Unde sânt cămărașii?! începe să strige Radu. Vodă aleargă de colo-colo.

Se împiedică în mormanul de blănuri grămădite în toiul petrecerii de astă-noapte într-un colț.

Își smulge veșmintele de pe el. Le aruncă în patul răvășit. Logofețelul, cămărașii și copiii de casă se reped. Unii aducându-i hainele de ieșire în târg, altul clătindu-l pe obraz, din mers, cu apă, ori ștergându-l sau netezindu-i mustața subțire, pentru că vodă nu poartă barbă, și alții, în sfârșit, fugind afară, poruncind să se pregătească și să se înșeeze caii, să se alinieze, înarmați, oștenii de gardă, și tot ce se știe că mai e de trebuință, când iese din palat, chiar așa, fără multă pompă și pe neașteptate, domnitorul țării.

Pregătirile s-au terminat. Radu, învălit în caftanul lui cel mai gros, cu o cucă albastră pe cap și mănuși de urs, tătărăști, în mâini, coboară scara. Surlele sună.

Ochii îi sânt rătăciți.

Marele logofăt Stan îi ține scara, și domnul, proptindu-se în pântecul care, în ultima lună, începuse să i se cam rotunjească, încalecă destul de greu și, icnind, își vâă picioarele în scări.

Nu fusese niciodată un călăreț prea bun, iar acum, în urma preamultor petreceri, se îngreunase de tot.

Calul îl zguduie, clătinându-l în șa, îi face rău. Din pântec, i se urcă în gât un val cald și grețos de acreală.

Cotesc pe după zidul cel vechi și înnegrit de foc al palatului. O iau pe lângă bisericuța de lemn, cu hramul Sfântului Gheorghe. Bisericuța a fost ridicată, zice-se, din porunca strămoșului său, Basarab-Tihomir, pe locul unde acesta, urmărit fiind de tătari, fusese adăpostit de un schivnic în bordeiul lui.

Nu se știa prin ce minune bisericuța, deși în întregime de lemn, scăpase din pârjolul lui Ali-beg și rămăsese întreagă.

Trec prin zăvoiul și mlaștinile înghețate de pe malul Dâmboviței și dau într-o pădurice de sălcii. Urma o livadă bogată de meri și de peri. Dincolo de ea, se zărea zidul care împrejmuia marele conac al lui Zue; de fapt, acesta fusese locuința marelui logofăt Lazăr, sfetnicul lui Vlad Țepeș, care căzuse în război.

Un vânt înghețat și tăios ca o sabie şuieră dinspre râu. Biciuiește obrajii galbeni ai domnitorului și îl trezește, încetul cu încetul, din beție.

Pe măsură ce se trezește, Radu simte că încep să-l zguduie iar temerile. Acele temeri care îl năpădeau tot mai des și pe care numai în aburul vinului și le potolea.

Ar fi dorit și n-ar fi dorit să afle mai multe amănunte asupra lui Zue, din partea marelui logofăt Stan care, subțire și înalt, cu chipul colțuros și căciula înfundată pe ochi,

călărește la numai câțiva pași în urma lui. Se hotărăște până la urmă să nu-l întrebe nimic. Să vadă cu ochii lui ce se petrecuse.

Vestiți de doi cetăși ai marelui logofăt Stan, slujitorii vornicului Zue deschid porțile în partea dinspre livadă.

Alaiul intră pe porți. De îndată li se înfățișează o priveliște care are darul să-l mărească spaima voievodului.

Printre copacii grădinii zac, pretutindeni, oștenii însoțitori ai vornicului la palat.

La poalele mai multor meri cu crengile învelite în promoroacă se văd, în zăpadă, lanțurile cu care fuseseră legați cei zece țărani.

Vodă călărește înainte. Ajuns la locul unde se isprăvește grădina, rămâne descumpănit. Cele două clădiri ale conacului - una, veche, fortificată, care fusese a lui Lazăr, și alta nouă, clădită de curând - se găseau la câteva sute de metri depărtare una de cealaltă. În care din ele se află Zue?

- Dă-mi voie, măria ta, zise boierul Stan, să te conduc eu.

Și, fără să mai aștepte încuviințarea lui vodă, o ia la stânga, către casa cea mică, fortificată, unde Radu nu intrase încă niciodată, deși făcuse câteva petreceri - dintre care una chiar săptămâna trecută - la conacul lui Zue.

Călăresc până la casă. Aici, la ușa scundă și întărită cu grinzi, le iese înainte, având o broboadă neagră pe cap, mama lui Zue, o bătrână cocârjată și cu un nas ascuțit. În jurul ei roiesc, preaplecați, slujitorii. Fiului său îi plăcuse întotdeauna să aibă mulți slujitori. Când îl zărește pe vodă, bătrâna începe să se tânguie și să plângă:

- I-am spus, măria ta... L-am rugat... L-am sfătuit să nu facă una ca asta... Nu m-a ascultat. Nu mă mai asculta... L-am așteptat atâta să vină de la Stambul. Făcusem pregătirile de nuntă. Și iată... Pe-aici... pe-aici, măria ta, să-l vezi cum a ajuns.

Marele logofăt îi ține scara. Vodă descalecă. Cu toții o urmează pe bătrâna care, cu un toiag subțire în mână,

merge grăbită, pe sub bolțile groase și întărite ca de cetate. Pătrunde într-o încăpere largă.

Pe un divan acoperit cu blănuri, vodă zărește o ființă omenească. Bătrâna i-l arată:

- Acesta este fiul meu și marele vornic al mării talei...

Chipul bărbatului este brăzdat de lovituri de sabie.

Dacă nu i-ar cunoaște veșmintele, Radu nu și-ar putea da seama că e Zue...

La intrarea lui vodă, rănitul deschide ochii. Ochii îi scânteiază crunt.

- Să nu rămână nimeni în încăpere, afară de Măria sa! cere el, gâfâind fără vlagă.

Marele logofăt, ceilalți boieri mai mici care îi însoțesc, ostașii și mama lui Zue se supun. Ies cu toții afară.

În încăpere rămâne numai vodă.

Acesta pășește înfrigurat. Tremură pe picioare. Se apropie de divan.

Picioarele nu-l mai țin. Se așază în tăcere lângă sfetnicul său. Zue își umflă pieptul. Răsuflă de parcă vrea să-și dea la o parte, cu răsuflarea, un bolovan care l-ar apăsa pe piept. Începe, întretăiat, să vorbească:

- De cum... am plecat de la palat... mi s-a părut că văd... un călăreț gonind pe lângă balta de la Sfântul Gheorghe... Acesta trebuie să fi vestit răzvrătiților apropierea mea... Când am ajuns aici... toate păreau la locul lor. Țăranii prinși erau legați de copaci. Dar... nici un slujitor nu se vedea...

Lui vodă au început să-i tremure și mâinile.

Zue urmează:

- «Au adormit, blestemații... Au petrecut în lipsa mea... și-au adormit»... cugetam eu. Mâniat, i-am strigat... poruncindu-le să reînceapă biciuirea... Atunci... ca prin farmec... țăranilor le-au căzut lanțurile. În locul slujitorilor mei... s-au ivit răzvrătiții.

Vodă își simte ochii împăienjeniți. Tâmpurile îi zvâcnesc.

- Cei care mă-nsoțeau, continuă Zue, au încercat să lupte... dar au fost repede învinși. Eu am văzut primejdia... am înțeles... și-am încercat să fug. Atâta că... Înainte... ca un diavol... mi-a ieșit... căpitanul Ion.

- Ce spui? răcnește vodă, deși, încă de la început, lui însuși îi trecuse prin minte bănuiala că numai căpitanul Ion putea îndrăzni să-l atace pe Zue, în conacul lui. Dar nu voise să creadă, deoarece în adâncul sufletului său nădăjduia să nu fi fost astfel. Aici, în București? urlă el. În vecinătatea armatelor turcești? Căpitanul Ion?

- Da... Îi răspunde Zue. El... căpitanul Ion...

Scuipă un cheag de sânge. Pântecul îi zvâcnește, ca izbit de-un picior.

- Să-l ucizi... să-l prinzi și să-l ucizi...

- Am să-lucid, îi făgăduiește vodă. Îți jur c-am să-lucid...

Dincolo de ușă, mama lui Zue se jelește:

- L-am așteptat atâta. L-am sfătuit să nu-i mai chinuiască pe țărani... El nu m-a ascultat. Trebuia să facă nunta... Vornicul o aude.

- Nunta? se strâmbă el. Ce nuntă? Para nu m-a iubit. S-o măriți... S-o măriți cu cel mai urât și... mai bătrân boier. Îmi juri? Jură-mi... Mi-ai fost prieten...

Vodă îi pune palma pe frunte.

Simte însă jilăveala sângelui, care-l inundă marelui vornic brațul. Înfiorat, își trage repede mâna înapoi.

- Las-o pe Para! îl roagă el nerăbdător. Vorbește-mi de celelalte.

- Am să mor! se mohorăște marele vornic. Pentru tine... pentru scaunul tău domnesc... și pentru Mahomed... Am să mor...

Începe să tușească... Radu îl ridică puțin de spate. Tusea i se potoli. Am vrut să fug... mai spune vornicul. Ion s-a luat după mine... M-a tras jos de pe cal. Mi-a pus în gât sabia... Și... mi-a cerut să-i mărturisesc... adevărul. De frică... i-am spus tot... Am fost nevoit... Înțelegi? Și tu ai fi făcut la fel...

Am fost nevoit să-i mărturisesc că tu ai pus la cale... răvașul acela mincinos, ca din partea lui Vlad... Împreună cu turcii... cu Ali-beg... Și că l-a scris egumenul Sisoe.

- Ai mărturisit toate aceste taine, care erau numai ale noastre? Mișelule! Îl apucă vodă de gât, zguduindu-l pe fostul său prieten. Atunci... atunci... meriți să pieri... Și dacă nu ar fi fost să-nchizi ochii acum, ar fi trebuit să te ucid eu. Vicleanule!... Ticălosule!... Vânzătorule...

Radu spumega, zguduindu-l pe Zue. Și marele vornic, care căzuse într-un leșin, după ce rostise cuvintele dinainte, se trezește în strânsoarea lui vodă. Aude ultimele vorbe. Îi desprinde mâinile de pe grumazul său. Se ridică puțin, într-un cot, și-l șuieră în obraz:

- Amândoi sântem vânzători... Radule. Amândoi ne-am vândut țara... dușmanilor neamului nostru... și ai credinței strămoșești... Tu... Însă ești mai vânzător decât mine. Pentru că tu ești... os domnesc... Tu... ți-ai vândut strămoșii care... care... Îl apucă de haină și-l zgâlțîie: Tu... ești... din os domnesc... Radule... Și n-aveai voie... nu... Îl zgâlțîie din ce în ce mai tare, se lasă apoi pe spate, oftează și continuă: Căpitanul Ion mi-a poruncit... să ieșim... amândoi... călări... În mijlocul târgului...

- În mijlocul Bucureștilor?...

- Dar.. Da... vorbește el tot mai greu. Să mărturisesc... cu glas tare..., tuturor... În fața bisericii Sfântului Gheorghe...clădită de strămoșul tău Basarab-Tihomir... ținându-mi palma pe inimă... cele ce-i mărturisisem și lui...

Zue își dă ochii peste cap.

Lui vodă aproape că i-a pierit răsuflarea.

Apucă o carafă cu apă de pe masă și o deșertă deasupra capului fostului său prieten în agonie.

- Și asta ai făcut-o?... răcnește el, când Zue își întredeschide iar ochii.

- Nu... asta nu... n-am făcut-o... Pentru tine... n-am vrut s-o fac...

Vodă răsuflă ușurat.

- Am încercat din nou... să fug... mai povestește Zue. Ion m-a ajuns și, m-a silit să lupt...

- Cel puțin l-ai rănit? întrebă vodă. Mânuiеști bine sabia... L-ai rănit?

Zue își clatină capul, rânjind. Gura i s-a strâmbat.

- Cum să ajungi să-l rănești?... Luptă ca diavolii... Ca diavolii... N-am izbutit... nici măcar să-l ating... Iar când mi-a dat lovitura din urmă... mi-a spus...

Vodă îl apucă de umeri și-l zguduie.

- Ce ți-a spus?... Ce?...

- Că... până la sfârșit... ai să pieri și tu... Pentru că... și pe sângele tău... am jurat... mincinos... lui Matei... la Brașov...

Radu se ridică de pe divan. Se dă câțiva pași înapoi. Privește îngrozit pe fostul său prieten.

Buzele marelui vornic se făceau tot mai vinete, în vreme ce ochii, sub pleoapele grele, i se albeau.

Capul îi căzu pe spate.

Înviorându-se totuși pentru o clipă și întinzându-și mâna spre Radu, mai spuse, horcăind:

- Că... până la sfârșit... vei pieri și tu..., negreșit... ca toți aceia care l-au vândut... și l-au lovit pe la spate pe... măria sa Vlad...

- Eu sânt măria sa... Eu... Nu el... nu! țipă, ca scos din minți, Radu.

Acela care fusese marele vornic Zue nu-l mai putea auzi. Trecuse pe tărâmul celălalt. Așa cum rămăsese însă cu mâna întinsă peste trup și cu degetul arătător îndreptat spre Radu, părea că încă se mai uită, cu ochii lui albi, holbați, la vodă și horcăie furios:

-...vei pieri... și tu... ca toți aceia care l-au lovit pe... măria sa... Vlad...

Radu își ridică mâinile la temple. Izbește cu picioarele în ușa și se repede afară, urlând.

*

«Degeaba fugi!»... Îl preveni, în gând, rănitul pe vodă. Ești cel dintâi și cel mai mare vinovat... Nu poți scăpa!... Tu, Zue și egumenul Sisoe!... Tu și egumenul Sisoe!... Tu și... Sisoe! Tu!... Am jurat!... Am jurat!... Am jurat!..., Tu și Sisoe!... Tu...

Și, de îndată, i se ivi în minte chipul rotund și puhav al egumenului.

*

«Era în dimineața zilei de 24 decembrie a anului 6970¹³ de la Facerea lumii» își reamintește, cu toată fierbințeala în care se zbate, rănitul.

Plecând, în zori, de la schitul Corbenilor, egumenul Sisoe se simțea cum nu se poate mai bine.

Vântul se potolise. Norii, care întunecaseră cerul câteva zile de-a rândul, se risipiseră. Un soare rece, dar vesel și luminos, făcea să sticlească zăpada, așezată într-un strat gros, pe tot întinsul drumului.

Egumenul a dormit bine, în timpul nopții, pe un morman de blănuri. Se vede că a dormit bine după toată înfățișarea sa proaspătă și odihnită. Pântecul lui mare se leagănă domol, în trapul liniștit al calului, în vreme ce călărește - urmat de patru oșteni - către noua cetate de scaun, București.

Mulțumirea pe care o are în dimineața aceasta îi vine, în bună parte, și de la gândul, rumegat mereu sub frunte, că numai în timpul domniei răposatului Vladislav a mai fost sfinția sa în atâta cinste, precum se găsește astăzi, de când în Țara Românească stăpânește mărița sa Radu.

«Deși, la drept vorbind - mai cugetă Sisoe - faptul că lucrurile stau astfel nici nu poate fi de mirare. Căci toată lumea știe cu câtă pricepere m-am străduit, alături de vistiernicul Flor și de alți mari boieri, ca fostul domnitor Vlad să fie doborât.»

¹³ Sau, cum s-a socotit mai târziu, 1462

Este adevărat că, numai cu câteva luni în urmă, egumenul trecuse printr-o îngrozitoare primejdie.

Fusese cât pe-acum să se urce în țeapă, împreună cu alți cinci mari boieri, învinuiți de uneltiri. În acel ceas de cumpănă, sfinția sa, mai iscusit decât ceilalți, în loc să fugă, a avut grijă să se înfățișeze de bună voie la palat. S-a dus desculț și îmbrăcat în zdrențe. Bătând mătănii, i-a jurat lui Vlad că, în semn de căință, se va retrage, pentru tot restul vieții, în pustnicie, sus, în codri.

Vlad a avut o clipă de slăbiciune. S-a înduplecat și l-a lăsat să plece.

Drept mulțumire, egumenul a început să urce spre munte, desculț și cu o traistă în băț.

Dar, pe cărări ocolite, s-a întors, i-a cerut ocrotire măriei sale Radu, care hălăduia pe lângă oștile lui Mahomed.

Pentru atâta încredere în domnitorul Radu, ca și pentru toate celelalte slube făcute otomanilor, cât timp a stat la ei în tabără - slujbe de care egumenului, ce-i drept, nu prea îi place să-și mai aducă aminte - însuși sultanul Mahomed l-a lăudat. La rândul său, domnitorul Radu i-a făgăduit, în ziua intrării sale în Târgoviște, că va preface vechea așezare călugărească, purtătoare a hramului Sfântului Nicolae din Deal, unde ocârmuia egumenul, într-o mănăstire dintre cele mai mari și mai de seamă din țară. Și, fiindcă atât chiliile, cât și biserica, care fuseseră ridicate, odinioară, de Mircea cel Bătrân, din lemn, ajunseseră - după ce mănăstirea îi găzduise pe otomani - într-o stare de plâns, el, Radu al III-lea, cel Frumos, nepotul ctitorului, hotărâse să le dărâme și să le reclădească din piatră.

În gândurile sale, egumenul mai visa și o vreme când, cu o oarecare străduință, ar fi izbutit să se așeze în jilțul mitropolitan. Dar, pentru împlinirea acestui țel, își dădea și sfinția sa seama că trebuie să aibă puțină răbdare.

Oricum, era un lucru de deosebită cinste că însuși domnitorul îl chemase la București ca să slujească în

biserica domnească, nu numai în cursul nopții, cu prilejul Crăciunului, ci și la cununia de mâine. Slujba căsătoriei voievodului Radu cu frumoasa domniță Maria-Despina urma să fie de o mare strălucire. Cele mai de seamă fețe bisericești din țară, ca și vreo câțiva alți mari ierarhi ai ortodoxiei, de peste hotare, aveau să slujească la nuntă.

Pe lângă toate aceste pricini de mulțumire, egumenul Sisoe avea și una de nemulțumire.

Pricina nemulțumirii era aceea că egumenului îi chiorăiau mațele. Din pântec i se ridicau, întruna, un soi de sunete subțiri. Aceste sunete îl făceau de ocară față de oamenii de oaste care îl însoțeau din porunca domniei.

Plecând laolaltă cu el din Târgoviște, oștenii dormiseră, în timpul nopții, împreună cu sfinția sa, la schitul din Corbeni. Urmau să-l însoțească, mai departe, până la București, stând mereu de strajă, de teama cetașilor lui Ion.

Ori, chiorăiturile acelea nu-i dădeau pace. Începuseră să-l necăjească, la foarte scurtă vreme după plecarea de la schit. Și ele se datorau faptului că sfinția sa nu prea era obișnuit cu răbdatul. Trebuia să mănânce cât se poate de des, și numai bucate bune.

Dacă ar fi călătorit, având lângă el, ca altădată, numai doi-trei călugărași, lucrurile ar fi stat cu totul altfel. Ar fi putut porunci călugărașilor să ia cu ei, în desagă, cele de trebuință, și s-ar fi îndestulat după plac.

Așa însă, fiind însoțit de oșteni, trebuia să postească.

Toate acestea nu se trăgeau din altceva - se mânia amarnic în sine Sisoe - decât din pricina blestematului de Ion. Răzvrătitul își trimitea oamenii pe toate drumurile. Voinicii lui se iveau acolo pe unde nici cu gândul nu gândeai, lovindu-i nu numai pe turci, pe oamenii noii domnii sau ai marilor boieri, ci și pe aceia ai așezărilor mănăstirești, care trecuseră de partea lui Radu.

De aceea și egumenul îl afurisea pe Ion ori de câte ori îi sta în putință și după cum îi venea la gură mai bine. Era

încredințat că bunul Dumnezeu îi va da ascultare, osândindu-l pe răzvrătit, potrivit blestemelor și dorințelor sale.

Partea rea era mai ales aceea că răbdatu trebuia să țină până la noapte când, după slujbă, ar fi putut, în sfârșit, să se dezlănțuie: să se hrănească și sa bea după plac.

Fusese, de altminteri, poftit la curte, la ospățul de nuntă. Se știa că, în vederea acestui ospăț - cel dintâi pe care Radu îl da de la încoronarea sa ca domn - cămărașii și logofeteii curții alergaseră, vreme de cinci săptămâni, ca să adune tot ce se putea găsi mai bun și mai de soi, de mâncat și de băut, prin întreaga țară.

Se strânseseră, astfel, vite, oi, porci, apoi miei, purcei de lapte, păsări și pescărie, făinuri, miere și diferite trufandale cumpărate din Moldova, din Transilvania și chiar de departe, tocmai din țara nemțească și din ținuturile francești, venețiene, florentine și genoveze.

Radu voia să facă o nuntă cum nu se mai pomenise în Țara Românească, însurându-se cu o fată atât de gingașă, iubită de toți aceia care o cunoșteau, cum era domnița Maria-Despina.

Egumenul Sisoe cască. Dar, continuând să se gândească la toate mormanele de bunătați pe care și le închipuia îngrămădindu-se, întâi pe mese, cu prilejul ospetelor domnești, apoi în pântecul său încăpător, simte cum îi coboară un fel de căldură plăcută din gâtlee în stomac, mângâindu-l ca un balsam.

Spre mâhnirea lui, toată această mulțumire și plăcere, simțite dinainte, i se risipesc, din pricina neîncetărilor zgomote iscate în pântec.

De necaz, își lasă gușa umflată, care îi seamănă cu un mic cimpoi alb, și barba gălbuie-căruntă în piept. Cu ochii lui mici, înecați în grăsime, de sub genele dese, cată bănuitor în jur, să vadă dacă i-au auzit oștenii chiofăiturile.

Aceștia, ce-i drept, schimbă între ei, pe furiș, priviri pline de tâlc și zâmbesc.

«Nu poate fi decât un singur mijloc să-mi liniștesc pârdaľnicul acesta de burdihan - își spune sieși egumenul, în timp ce se leagăăă pe cal - să-i potolesc chiorăiturile, să-l silesc să mai rabde până la noapte. Voi porunci să se facă un popas, în hanul de la răscrucea Gherganilor. Acolo, plângându-mă că sânt ostenit și am nevoie să-mi odihnesc puțin oasele, ca să pot merge cu bine mai departe, voi cere să mi se pregătească odaia cea mică, de sus, unde am mai ospătat eu de-atâtea ori. Hangiul, care mă știe, mă cunoaște și îmi pricepe slăbiciunile, mă va hrăni și mă va adăpa, pe ascuns, cu bucate de frupt.»

Sfătuindu-se astfel pe sine însuși cum trebuia să se descurce mai bine, egumenul plescăie din limbă. Buzele groase i se umezesc. Ochii îi lucesc, ca aceia ai unui drumeț înghețat care, gășind, după multă oboseală și rătăcire, un adăpost, se apropie, cu mâinile întinse, de flăcările binefăcătoare și jucăușe din vatră.

«Oho! Ce-am să mă ghiftuiesc și ce-am să beau!...» Își regăsește sfinția sa veselia.

Și fără să vrea îi trece prin minte un cântec, pe care-l știa din tinerețe:

*Bun e mielul în frigare
Și vinul are cătare,
Beau voinicii de-l usucă,
Nu se-ndură să se ducă.*

Gândind în acest fel, egumenul strânge între pulpe grumazul zdravăă al bidiviului bălan pe care călărește. Deoarece acesta - nefiind de soi iute, valah, ci de obârșie de prin țara germanilor, adus anume pentru sfinția sa, ca să poată călări lin și să nu pățească pocinoguri pe drum - era greoi. Avea un pas neobișnuit de domol.

- Hiii, gloabă! Îl suduie egumenul, în minte cu bucatele de la han. Al dracului animal... Parcă mă duce după mort... Am înghețat de tot... adaugă el, ca să-l audă oștenii și să nu priceapă de ce, dintr-o dată, după ce se târâseră atâtea ceasuri pe drum, îl apucase graba.

Totuși, un oștean pricepe șiretlicul. Face cu ochiul soților săi și-l îmboldește pe bălan, din spate, cu sulița.

Bălanul începe să se zorească.

Ceilalți cai, care merseseră până atunci încet, pe urmele bălanului, își iuțesc, de asemenea, pașii.

Din când în când, bălanul, pentru că nu-i este foame, iar cu frigul și zăpada a fost obișnuit încă de când era mânz, își domolește din nou pasul.

Oșteanul îl înțeapă atunci cu sulița. Bălanul își întoarce capul, privindu-l muștrător, când pe oșteanul care-l îmboldește, când pe egumenul Sisoe.

Dar, cum, necum, în zare se ivește bisericuța de la Ghergani. Curând se vede și acoperișul țuguiaț al hanului «La cocostârcul albastru» - han care a fost clădit, cu destui ani în urmă, de un sas din Sibiu.

De data aceasta egumenul nu se mai poate stăpâni. Cu toate că se găsesc în postul Crăciunului când, după datina veche, nici un animal nu se cuvine să fie bătut, începe să-l izbească pe bălan, întâi cu tocurele ciubotelor sale mari și-apoi cu bățul păstoresc.

Un fum albastru-cenușiu, amintitor de odihnă, a căldură și a bucate gustoase, pregătite pe vatră, se ridică, fără încetare, din hornul rotund și gros al hanului. Fumul aici se înșurubează în văzduhul cețos, aici se spulberă în vânt.

În jurul clădirii hanului - han întărit ca un fel de cetate - se văd slugile robotind. O femeie scoate apă din puț. Pe când un bărbat vârstnic și cam ghebos aleargă de colo-colo, îngrijindu-se de caii drumeților.

Egumenul și oștenii săi intră în ogradă.

Cu toții descalecă. Sisoe, cu burta înainte, se rostogolește în han, lăsându-i pe oșteni în urmă să se descurce cum or ști.

În încăperea largă a hanului, egumenul este întâmpinat de o căldură blândă și învăluitoare, dar și de un miros de cojoace, căciuli, ciubote, sudoare, ceapă și rachiu.

Sisoe își desface șuba, căptușită cu două rânduri de blănuri, lăsând să i se vadă, legănându-i-se pe pântec, crucea lată de aur, legată de un lanț gros, bătută în rubine și strălucind orbitor.

Călătorii poposiți în han, cei mai mulți țărani, slugi boierești sau păstori, dar și vreo doi neguțatori și meșteșugari din Târgoviște sau București își dau seama pe cine au în față și se ridică repede, plecându-și fețele bărboase.

Mai mulți călugări, dintre care unul beteag, în cârjă, care se mulțumea, la o margine de masă, cu o bucată de mămăliguță de mei, câteva cepe sparte cu pumnul și un drob de sare, îngenunchează în fața sfinției sale egumenul, după datina veche.

La fel, se grăbesc să se plece înaintea egumenului hangița și câteva ternei.

- Blagoslovește, părinte egumene! zic ei toți, începând să se perinde, unul câte unul, prin fața sfinției sale.

Unii îi sărută inelul cu piatră de olmaz. Alții, mai nepricepuți, mâna. Primesc, în schimb, binecuvântarea lui păstorească, făcută însă numai cu vârful degetului arătător, pentru că sfinției sale îi este neînchipuit de foame și se grăbește.

Cel din urmă se înfățișează hangiu, un grec fugit de la Adrianopole care, ca mulți alții din neamul său, trecuse peste Dunăre, după ce Mahomed al II-lea cucerise Constantinopolul, și se așezase aici.

Egumenul, când hangiu ajunge în fața lui, îi poruncește tare:

- Vezi, îngrijește-te, jupâne hangiu, de încăperea cea mică, de sus, căci sânt trudit de drum și trebuie să mă odihnesc oleacă!

În taină, însă, îi șoptește:

- Dar vezi și de cele de trebuință pântecului unui călător ostenit!...

Hangiul își ridică obrazul, care-i seamănă cu un bulgăre de seu rânced, și îl privește mâhnit. O nenorocire se petrecuse, și hangiul, bolborosind, i-o povestește. Neștiind că va poposi astăzi, aici, egumenul, stăpânul hanului dăduse încăperea cea mică, pentru odihnă, unui tânăr drumeț.

Egumenul se învinețește, își simte pântecul mai gol decât un butoi fără fund. Mațele îi chiorăie cu furie. Câțiva țărani de la masă nu se pot stăpâni. Încep să râdă. Asta îl necăjește mai rău. În spatele lui, s-au strâns, între timp, oștenii.

Înnebunit de foame și sete - pentru că foamea și setea întotdeauna îl înnebuneau - egumenul rostește:

- Hangiule, dar încăperea aceea nu se cuvine să fie folosită decât de oamenii de vază, dregătorii domniei, marii boieri sau înaltele fețe bisericești. Cine este tânărul care a cutezat să ți-o ceară?

Grecul se plecă de șale. Fața lui unsuroasă se întunecă:

- Nu știu să-ți spun, sfinția ta, pentru că tânărul drumeț nu a binevoit să-mi răspundă... cu toate că l-am întrebat... Dar, după priceperea mea la oameni, socotesc că trebuie să fie vreun cărturar, pesemne un grămatic.

- Așa? se supără mai rău Sisoe. Vreun grămatic? Du-te dară la el. Poruncește-i să părăsească încăperea. Și nu uita să-i spui că dau această poruncă eu, cel care mă bucur de o înaltă cinste din partea noului nostru domnitor - și egumenul binecuvântă cu trei degete strânse laolaltă - măriia sa Radu! Hangiul se repede să împlinească porunca, știind ce însemna supărarea egumenului și ce urmări triste putea să aibă pentru negoțul său. Nu apucă să pună însă

picioarul pe prima treaptă a scării, când o voce limpede se aude:

- Poate, din partea... vânzătorului Radu vrei să spui, egumene Sisoe!

Îvit de nu se știe unde, un flăcău cu pletele bălaie, fâlfâitoare pe umeri, îmbrăcat în veșminte obișnuite de cărturar, înaintează cu repeziciune către egumen. Se apropie de el, privindu-l drept în ochi.

- Poate cu prietenia vânzătorului de valahi, de domn și de țară, Radu, te mândreai! îi repetă tânărul.

Sisoe rămâne țeapăn. Oștenii nu știu ce să facă. Călătorii, înțelegând că aveau să se petreacă niște întâmplări destul de neobișnuite la han, încep să se ridice și să se tragă deoparte.

Deodată, egumenul își amintește că este însoțit de oșteni.

- Cum îndrăznești să-mi grăiești mie, fără sfială, asemenea cuvinte de hulă cu privire la slăvitul nostru stăpân și domnitor? se răstoiește el. În genunchi... grămaticule, de vrei să nu te coste viața. Cere-mi blagoslovenia și iertăciunea, și spune-mi cine ești!...

- Cine ești? strigă și oștenii, însoțitori ai egumenului, scoțându-și săbiile de la brâu.

- Dacă ții neapărat să afli pe cine-l ai în față, îi răspunde tânărul cel bălai egumenului, nearuncând nici măcar o privire oștenilor lui înarmați, află că eu sânt... căpitanul Ion!... '

Egumenul începe să se bâlbâie:

- Căpitanul Ion?...

Întâlnirea i se pare de necrezut. Cu degetul lui gros arată hainele de târgoveț ale tânărului.

- Vestitul căpitan Ion?...

- Chiar el! începe să râdă tânărul, îmbiindu-i un jilt. Ia loc, egumene Sisoe. Tocmai te așteptam!...

- Tocmai mă așteptai?...

- Te aşteptam! repetă căpitanul. În ce vă priveşte pe voi, se adresează el oştenilor, nu veţi păţi nimic, dacă vă aruncaţi armele la picioarele mele şi rămâneţi liniştiţi deoparte, ca să priviţi şi să auziţi toate câte se vor petrece astăzi la «Cocostârcul albastru»...

Oştenii şi-au căscat gurile. Cu ochii cât cepele îl privesc pe căpitanul Ion. Fuseseră trimişi să-l apere pe egumen, la nevoie. Nădăjduseră însă, din toată inima, să nu dea ochii nici cu faimosul căpitan, şi nici cu vreunul dintre turbaţii săi luptători, ştiind prea bine ce pătimiseră şi alţii care îi întâlniseră şi nu le dăduseră ascultare.

Stăteau în cumpănă, neştiind ce era mai bine să facă sau să răspundă, când egumenul - mai repede şi mai vioi decât s-ar fi putut oricine aştepta din partea unui bărbat destul de vârstnic şi cu un pântec atât de mare - se azvârle înapoia lor. Punându-se astfel la adăpost, după cum socotea el, începe să strige, cu un glas ascutit, agitându-şi întruna pumnii:

- E răzvrătit... Răzvrătit împotriva măriei sale Radu... Legaţi-l sau, la nevoie, ucideţi-l!... Altminteri veţi da socoteală la Bucureşti. Aceasta e porunca măriei sale Radu!...

Înspăimântaţi de ameninţările egumenului, oştenii se hotărăsc să lupte. Acela care-i conduce se avântă în faţă, cu sabia ridicată.

- După mine! le porunceşte el.

Ceilalţi trei oşteni îl urmează.

În aceeaşi clipă, unul dintre călugării care stătuseră până atunci liniştiţi la masă îi aruncă lui Ion o sabie scoasă de sub rantie.

- Mulţumesc, Bucure! strigă Ion prinzând, din zbor, de mâner, sabia. Şi, mânuind-o într-un fel anume, ţinând-o curmeziş, opreşte în tăişul ei lovitura dată de căpetenia oştenilor.

Apoi mai face încă două mișcări, și căpeteniei îi sare sabia din mână. Căpetenia se apleacă s-o ia de jos. Se pomenește însă cu nasul în podele. O izbitură zdravănă de picior l-a trântit la pământ.

Ceilalți trei oameni, la rândul-le, încearcă să lupte cu Ion. Masa și lavițele sânt împinse deoparte. Sala cea mare a hanului se golește în mijloc.

Oșteanul, care fusese trântit, izbutise, în vremea asta, să se ridice.

Cu toate că încă se văita de durerea loviturii primite cu piciorul în șale, se repede spre ușă, alături de care își răzimase sulia. Apucă arma de mânerul ei lung și-o azvârle spre Ion.

Căpitanul se retrăsese cu spatele către unul din stâlpi. Ținea în mâna stângă, de picior, un scaun, păstrându-și în dreapta sabia.

- Ucideți-l pe răzvrătit! continuă să țipe egumenul.

Călătorii, toți câți se află în han, s-au grămădit lângă vatră. Urmăresc, încordați, desfășurarea bătăliei, nelăsând să le scape din ochi nici o mișcare a celor ce se înfruntă. Ochii unora dintre ei strălucesc. Câțiva își șoptesc bucuroși:

- S-o fi întors măria sa Vlad!...

Învârtindu-și sabia, după obiceiul său, și folosind scaunul drept scut, Ion pornește la atac.

Bucur, Mihailo și Farmă - deoarece ei sânt călugării zăriți de Sisoe, când pătrunsese în han - încep să râdă. Nici unul nu se îndoiește asupra felului în care se va sfârși bătălia.

Într-adevăr, armele oștenilor domnești, sub repeziciunea loviturilor date de căpitanul Ion, pornesc să zboare, zăngănind, fiecare în câte un alt colț.

Deși acesta pare că nu luptă decât în glumă, săbiile și sulile li se frâng oștenilor, ca niște așchii. Și doar mărinimia căpitanului face ca ei încă să-și mai păstreze capetele pe umeri.

Oștenii își dau acum lămurit seama că sorții bătăliei - cu toate că se războiesc patru contra unu - nu sânt de partea lor.

Îngroziți, strigă că se predau. Nu înțeleg să-și mai primejduiască viața, luptând cu un asemenea bărbat, chiar dacă - așa cum spun ei - este vorba de cinstea măriei sale Radu. Unul după altul își ridică mâinile.

La porunca lui Ion și în răsetele călătorilor, se înșiruie de-a lungul unui perete.

Bieții oșteni se străduiseră, din toate puterile, să biruie. Nu meritau să fie luați în râs. Își puseseră în joc, ca să învingă, toată priceperea și pregătirea lor militară. Și nu era vina lor dacă nu izbutiseră să-i dea căpitanului Ion nici măcar o singură lovitură de sulită sau sabie.

Cel de pe urmă care se dă învins este oșteanul-căpetenie. Răsturnat pentru a nu știu câta oară la pământ, cu vârful săbiei la junghietura gâtului, acesta - neîndoios cel mai viteaz dintre toți patru - își ridică de asemenea mâinile, în semn că se predă.

Oștenii învinși rămân și mai uimiți, când își dau seama că lângă Ion se mai aflau de fapt, acolo în han, și alți câțiva prieteni de-ai săi. Dar că aceștia primiseră poruncă aspră să nu se amestece, în nici un fel, oricum s-ar fi sfârșit bătălia.

Făgăduiesc deci tuspătru supunere, mărturisindu-și totodată părerea de rău că nu făcuseră lucrul acesta de la bun început.

Căpitanul îi pofteste pe toți cei care se găsesc în han să se așeze în jurul mesei.

Ėgumenul, înfricoșat, se târăște până la jilțul pe care i-l întinde Ion. Se lasă tremurând.

În capul mesei ia loc căpitanul. Alături de el, în dreapta, stau Bucur, Mihailo și Năstase. În stânga, Farmă, Alexe, Gheorghe și alți câțiva cetași.

Restul de oameni, țărani, oștenii și hangiuul s-au așezat în continuare, de-o parte și de alta a mesei.

Căpitanul ridică mâinile. Se face liniște,

- Prieteni și neprieteni! rostește el. Judecata aceasta o vom face în numele tuturor urmașilor noștri, cu dorința ca ei să afle, cândva, adevărul adevărat. În acest fel hula nu va cădea asupra celor nevinovați, ci peste aceia care o merită. Nemaiavând în Valahia un domnitor al nostru drept-legiuit - deoarece Radu nu este decât un vânzător de țară, adus de otomani - în fața căruia să-l chemăm la judecată pe egumenul Sisoe, l-am așteptat în acest han. Îi cunoșteam prea bine năravurile trupesti și eram încredințați că o să poposească aici...

Printre oamenii de la masă se stârnesc murmure. Câțiva țărani izbucnesc în hohote.

Sisoe își lasă în jos ochii. Căpitanul urmează:

- Jură, egumene, că ne vei spune adevărul cu privire la un anume răvaș!...

Egumenul clipește.

- Jur că voi spune adevărul, dacă nu mă ucideți...

- Nu uita însă că noi, câțiva de-aici, cunoaștem adevărul acesta în întregime! Îl înștiințează Ion.

Egumenul se zmiorcăie. Trupul îi tremură ca o piftie. Însă neavând alta ce face, începe să povestească, mai ajutat și îmboldit, ce-l drept, uneori, de Farmă și Bucur.

Povestește tot ceea ce, datorită destăinuirilor lui Mihailo și a mărturisirii lui Zue, răzvrățiții lui Ion cunoșteau mai de mult.

Călătorilor care erau în han, dar nu avuseseră încă de unde să afle aceste îngrozitoare taine, nu le vine să creadă.

- De-atâta mârșăvie au fost în stare Radu și Zue? Și un sfințit egumen Sisoe și-a putut întina mâna cu asemenea slove? se miră țăranii, târgoveții, bărbații și femeile, hangiul și oștenii.

- Ce te-a putut face să te înjugi la o astfel de lucrare, în afară de porunca domniei și de simțirile sfinției tale față de marii boieri neprieteni ai domnitorului Vlad? îl întreabă

Farmă, surâsând subțire, pe egumen, când acesta și-a sfârșit povestea.

Sisoe s-a ghemuit în jilt. Privește spre pământ. Prinzând totuși puțină inimă, pentru că grămaticul îi vorbise blând, își ridică iar ochii.

- Norodul nostru era sătul de războaiele mării sale Vlad, grămaticule Farmă, îi răspunde el, căpătând tot mai mult curaj, deoarece avea încredere deplină în priceperea sa de a vorbi. Da, grămaticule... pentru că așa, fără rantie, te recunosc cine ești, adaugă el, cu un ton oarecum amenințător. Cu toate că ai slăbit și ai lăsat să-ți crească mustățile și barba; călugărește, din belșug. Și eu, scriind acel răvaș, nu am făcut altceva decât am slujit încheierea păcii.

- Mai înainte de orice, tocmai sfinția ta, față bisericească, nu aveai dreptul să slujești încheierea păcii printr-o minciună și-o înșelătorie fără seamăn, se mânie Gheorghe.

- În al doilea rând, vorbi și Bucur, măriia sa nu a-nceput războiul decât când a aflat că Mahomed pune la cale să ne preschimbe țara în pașalâc turcesc...

- În al treilea rând, spune Mihailo, pacea - așa cum este astăzi încheiată de Radu - aşază Țara Românească la cheremul sultanului...

- Cu toate astea, noi nu ne-am pierdut încrederea că vom putea trăi cândva din nou liberi, în pace, pe-ntreg pământul strămoșesc, și după placul nostru, nu după voia și poruncile lui Mahomed, rostește un bătrân.

Căpitanul Ion se întoarce către moșneag. Ochii lui sânt în flăcări

- Cuvânt de aur ți-a ieșit din gură, bătrâne, îi glăsuiește el. Pentru că tocmai împotriva încercării lui Mahomed de a ne lua libertatea ne-am ridicat noi și l-am urmat în luptă, fără să șovăim, pe măriia sa Vlad!...

- Iată ce pace ai slujit! îi strigă Gheorghe, înfuriat, egumenului.

- Să fie pedepsit!... Să fie pedepsit!... cere mulțimea de țărani și de târgoveți, într-un singur glas.

- Eu nu sânt vinovat, îndrăznește egumenul, nădăjduind încă, în sinea lui, într-o minune. Eu n-am fost decât mâna care a așternut cuvintele lui Radu. Iar Radu pe ale lui Mahomed, ocrotitorul său. Pedepsiți-l pe Radu, căci el mi-a poruncit. Iar eu eram dator să-i împlinesc porunca. E domnitorul țării... Și, afară de asta, mă căiesc...

- Cu asta nu te-ai spălat de vină! strigă mulțimea.

Egumenul se bâlbâie:

- V-am împlinit dorința... V-am mărturisit tot...

Ion îl privește, ca și la sosire, pe egumen în ochi:

- În fața noastră da. Numai că asta poate fi oare de ajuns?

- Nu! se reped oamenii care mai de care. Să facă sfinția sa aceleași mărturisiri și înaintea dregătorilor regelui Mateiaș. Craiul trebuie să afle ce nedreptate a săvârșit și datorită cui...

Sisoe își clatină mormanele de grăsime. Privește înfricoșat împrejur, și mai cu seamă spre Ion, în mâna căruia știe că i se află soarta.

- Să mă trimiteți, adică, peste munți?... La regele Mateiaș?... Am să pier!... Am să pier!...

- Așa au hotărât, la județ, oamenii aceștia, atât cei cunoscuți, cât și cei necunoscuți nouă, îi răspunde, în numele tuturor, căpitanul Ion.

- Căruța, de altminteri, se găsește afară și te așteaptă! îi arată Bucur egumenului ușa ce dădea în ogradă.

- Dați-mi, cel puțin, să mănânc! Sânt mort de foame! se jeluiește egumenul, văzând că nu mai are nici o altă nădejde de scăpare.

- Dați-i să mănânce ceva, înainte de a porni la drum! încuviințează Ion.

Bucur ia dintr-un taler un rest din mămăliga de mei și câteva coji de ceapă.

- De astăzi înainte, îi spune el, și până când măria sa Vlad va ieși din temniță, atâta îți va fi tainul pe-o zi. Vei posti și te vei ruga s-ajungă slobod și să se înapoieze în țară, ca să te poți și sfinția ta iarăși hrăni, cum ai fost învățat...

- Voi pieri până-atunci!... Voi pieri!... se caină egumenul. Dar până una-alta, nu s-ar putea să-mi dați o ulcică de vin? se milogește el.

Alexe îi aduce, din găleata de lemn, de lângă ușă, un căuș plin cu apă.

Sisoe privește cu silă apa și împinge căușul de-o parte.

- Dacă nu bei, o azvârl! Și altă băătură cam până mâine la amiază nu vei primi, îl înștiințează el.

Egumenul, auzind aceste cuvinte, se sperie, ia căușul din mâna lui Alexe și soarbe lacom apa.

- Duceți-l în haraba! rostește tăios Ion.

Năstase și Gheorghe îl prind de subțiori.

Egumenul începe să plângă cu lacrimi cât pumnul.

- Are dreptate eclesiarhul! sughite el, în timp ce lacrimile i se pierd în barba stufoasă, răvășită. Niciodată nu știi ce te așteaptă. Cât eram eu de mulțumit astăzi, în zori, și iată că pornesc în pribegie, însetat și flămând. Fie-ți milă de mine, căpitane Ion. Și-ți voi fi mulțumitor câte zile oi avea!

Ion îi întoarce spatele.

- Dacă în timpul călătoriei vei face, egumene, greșeala să strigi sau să-ncerci, prin viclenie, în vreun alt chip, să scapi, vizitiul harabalei are poruncă să te-ajute s-ajungi numaidecât... în rai... îl mai vestește Bucur.

Egumenul se strânge în el. Lacrimile i se opresc. Și, ajutat de Năstase și Gheorghe, iese.

Farmă, Mihailo și Bucur își iau rămas bun de la Ion.

Năstase și Gheorghe vor porni peste munți, luându-l cu ei pe Sisoe.

Bucur se va reîntoarce la cetele de răzvrătiți de pe Olt, pe care le va conduce singur, în lipsa lui Ion. Iar căpitanul, împreună cu vânătorul de lupi Alexe, după ce vor pune în

rânduială și alte lucruri la han, câteva ceasuri mai târziu, vor sări pe cai. Vor porni și ei, în galop, către cetatea de scaun

*

Rănitului i se pare acum că simte trupul fierbinte al lui Negru încordat ca un arc, fremătând sub el.

Într-atâta s-a aplecat pe grumazul lui, încât aproape că s-a făcut una cu armăsarul pe care călărește.

Nu mult, în urmă, gonește pe murgul său Alexe.

Copitele celor doi cai azvârl nori de praf de zăpadă.

Norii de praf de zăpadă s-au înălțat până la cer.

Praful de zăpadă, s-a făcut roșu!

Norii roșii, parcă fierbinți, de zăpadă, se învălmășesc sub boltă.

Un sunet lung de bucium se destramă sub zăriștea înaltă a norilor. Sună ca o chemare. Cine îl cheamă? Și pentru ce?

Simte că sunetul acesta sfios, de bucium, îi întristează sufletul mai mult chiar decât tăcerea amorțită a mulțimii care ascultă, într-o piață din București, nemișcată, cu lacrimile în ochi, poruncile turcești, date prin domnitorul Radu. Ce împovărat își simte sufletul!

Era călare, și nu mai e... Unde a rămas Alexe? Unde îi este calul?

Râuri albastre și roșii de scânteii țîșnesc neliniștite și sclipitoare din zăpadă.

Scântelele i se rotesc sub ochi.. Acuma i se pare că viscolul l-a smuls din șa. L-a luat cu el.

«Unde mă duce oare?...» se întreabă, neavând totuși puterea să i se împotrivească.

Deodată, viscolul se liniștește. Și, din înaltul sclipitor al norilor, începe să se prăbușească.

Se prăbușește până jos. Unde a ajuns?

Se vede pe el însuși, ca în oglinda unui lac adânc.

*

A fost legat în lanțuri. Stă răzimat de perete.

Slăbit, din pricina rănilor și a nenumăratelor schingiuri la care l-au supus, a încetat să se mai zbată.

Beciul de sub palatui domnesc din București, în care se găsește, e scufundat aproape de tot în întuneric. O singură rază de lumină izvorăște de undeva, din partea de sus a bolții. Dar osânditul nu poate să-și dea seama bine de unde, pentru că lanțurile nu-i îngăduie să se miște pe o depărtare mai mare de doi pași.

În lumina slabă a acestei raze roșiatice ce cade, parcă aburită, în colțul din stânga al podelei, câțiva guzgani mai îndrăzneți au și început să-și arate capetele păroase, cu ochi inteligenți, sfredelitori.

Aceștia chițcăie înfometăți. Așteaptă să-l vadă murind, pentru ca, adunându-și toate celelalte cohorte de guzgani din ascunzișurile beciului, să se poată repezi la el și să-l mănânce.

Ion auzise că șobolanii au un deosebit simț. Își dau dinainte seama când unui om i se apropie sfârșitul. Atunci, dacă le este cu putință, încep să-i dea târcoale. Încât ivirea aceasta a guzganilor în apropierea lui i se părea prevestitoare de rău.

În cele trei zile, de când fusese azvârlit aici, fără nici o picătură de apă sau hrană, călăii îl biciuiseră cu frânghiile ude pe carnea înghețată, îi zdrobiseră degetele mâinilor și îl arseseră cu fierul roșu la tălpi. Aceasta, prin călcarea tuturor făgăduielilor făcute de Radu că, sub domnia lui, nimeni nu va mai fi schingiuit sau osândit la moarte.

Îl chinuiseră, mai ales, ca să-l silească să-și destăinuie planurile de luptă, locurile de adăpost și numele soților săi. Ca să spună cum îi scăpase pe țăranii luați prinși de Zue, unde îl duseseră pe egumenul Sisoe, ce se făcuseră Farmă și Bucur, și multe altele.

Gura tânărului căpitan rămăsese mută, oricât se străduiseră călăii să-l facă să vorbească.

Căpitanul Ion, sleit de puteri, privește raza aceea roșiatică de lumină, parcă și ea înghețată, de sub boltă, și se gândește la toate câte s-au petrecut.

Dincolo de pereții temnitei, la suprafața pământului, răsună vuietul aprins al viscolului și, odată cu el, glasurile nedeslușite ale locuitorilor Bucureștilor - orașul în care numai cu două luni în urmă, după ce-l biruiseră și-l izgoniseră pe Ali-beg - intrase, ca însoțitor al domnitorului Vlad, și fusese, laolaltă cu el, primit cu urale de mulțime.

Trecuseră din acea zi numai două luni. Și iată, domnitorul se găsea în temniță la Vișegrad, iar lui însuși - după cum auzise de la paznici - trebuia să-i fie trimis preotul, ceea ce însemna că sfârșitul îi era neînchipuit de aproape. Guzganii nu se înșelau.

Ar fi vrut să nu-i pară câtuși de puțin rău că totul se va termina în felul acesta.

La urma urmelor, știuse încă din primul ceas, când se alăturase cu tot sufletul domnitorului Vlad, că lupta se da, în numele libertății, pe viață și pe moarte.

În cei șase ani din urmă, trăise atâtea întâmplări, unele bântuite în fiecare clipă de zeci și sute de primejdii, altele pur și simplu de necrezut, și nu se temuse niciodată.

Voia să le arate - și neîndoios că le va arăta - încă o dată, dușmanilor, cum știe să-și primească sfârșitul un oștean al domnitorului Vlad.

În adâncul cugetului său nu se putea însă împiedica să-și dea seama cât îi părea de rău că trebuie să plece din viață.

Înainte de orice, pentru că nu apucase să-și împlinească toate câte le plănuiise. Îl pedepsise, este adevărat, pe vornicul Zue, acela care-i jurase regelui Matei, pe sângele lui și-al domnitorului Radu, că mincinosul răvaș către turci fusese scris din porunca măriei sale Vlad. Îl trimisese pe egumenul Sisoe, prin oamenii săi, în Transilvania, la comitele Mihail Szilagyi, guvernatorul regatului maghiar și unchiul, după mamă, al craiului Matei - ca să mărturisească

cine și cum urzise răvașul. Era încredințat că, în urma destăinuirilor egumenului, măria sa Vlad va fi eliberat.

Cel de pe urmă pas trebuia să fie doborârea principalului vinovat, vânzătorul de țară și de domn, Radu, sluga lui Mahomed.

Pe Radu încercase să-l smulgă cu lațul din tabăra turcească. Să-l ia prizonier și să-l ducă la judecata măriei sale Vlad. Vrând să facă lucrul acesta de unul singur - din trufie, cum se învinuia adesea - dăduse greș. Căzuse prins și, numai printr-o adevărată minune, fusese lăsat liber de Mahomed.

Dacă el ar fi izbutit atunci, multe ar fi avut, astăzi, o cu totul altă înfățișare. Radu nu ar mai fi putut pune la cale «nemaipomenita ticăloșie», de pe urma căreia pătimise atâta, în temniță, domnitorul Vlad.

«Nemaipomenita ticăloșie» fusese, totuși, pusă la cale. Și ei, cei rămași liberi, apărătorii dreptății, aveau datoria să-l pedepsească pe vinovați.

În tabăra de peste Olt, Radu fusese osândit. Și căpitanul jurase, în fața tuturor că va aduce la îndeplinire osânda.

De felul cum avea el să-și facă datoria atârna însăși soarta țării, deoarece, la înapoiere, măria sa Vlad trebuia să-l găsească, neapărat, pe nelegiuitul uzurpator doborât sau legat în lanțuri.

Iată de ce pedepsirea lui Radu fusese pregătită, în tabăra de peste Olt, cu multă grijă, ca nu cumva Ion să dea greș, pentru a doua oară.

Cu toate astea, nu izbutise!...

Căpitanul privește, cu mâhnire, la zidurile înfiorătoarei temnițe în care zace.

Pentru ce nu izbutise? Vina era, fără îndoială, din nou, numai a lui.

Încearcă să-și reamintească, clipă cu clipă, toate câte se petrecuseră.

După ce ajunseseră, el și Alexe, în București, se întâlniseră și cu ceilalți soți ai lor de luptă, veniți acolo din vreme, și care stătuseră risipiți prin oraș.

De la aceștia aflaseră felul cum urma să se desfășoare, a doua zi, ceremonia nunții lui Radu.

De dimineață, după întâia schimbare a gărzii de la palat, vodă urma să iasă, împreună cu alaiul său de boieri și oșteni, și să se îndrepte către biserica domnească. Apoi aveau să-l întâmpine înalții ierarhi și trimișii străini.

Puțin mai târziu, trebuia să sosească la biserică, într-un rădvan, de la locuința sa de pe malul de jos al Dâmboviței, mireasa, domnița Maria-Despina. Ca imediat după aceea să înceapă nunta. Voinicii își alcătuiseră planul în felul următor.

Când vodă avea să iasă de la palat, și după ce alaiul ar fi cotit către biserică, urmau să năvălească, dinspre mlaștinile înghețate ale râului Dâmbovița, cinci cetași de-ai lui Ion. Aceștia, trăgând cu arcurile, aveau să înceapă harța cu ariergarda alaiului domnesc.

În timpul vălmășagului, Ion trebuia să se repeadă la Radu. Așa s-a și întâmplat. Abia cotise alaiul pe după zidurile roșii, încă în reparație, ale palatului, când oamenii lui Ion au început harța. Steagurile s-au prăbușit. Meterhaneaua a încetat să cânte. În schimb, buciumele au sunat a primejdie. Boierii s-au îndreptat spre locul harței. Și-atunci când zarva era mai mare, Radu l-a văzut pe tânărul căpitan al lui Vlad, de care avea atâta teamă, ivindu-se înaintea lui.

Ion și-a dat seama îndată, după ochii lui Radu, că acesta îl recunoscuse.

Ochii îi ieșiseră domnitorului din orbite și tremura, vargă, pe șa. N-a avut nici puterea să-și scoată sabia, și cu-atât mai puțin curajul să primească lupta.

În sinea lui, căpitanul își făcea acum amare muștrări că nu îl doborâse pe loc.

Avea datoria să-l răpună. Dar n-a făcut-o. l-a strigat:

- O dată mi-ai scăpat, vânzătorule. De rândul acesta va trebui să plătești. Scoate sabia și apără-te, pentru că nu vreau să te dobor fără luptă.

Ar fi putut să-l străpungă pe Radu, pentru că era în puterea lui. Dar el era un oștean cinstit, și niciodată nu i-ar fi trecut prin cap să lovească pe cineva - chiar dacă acel cineva era un ticălos - dacă n-ar fi ținut în mână o sabie, întocmai ca și el.

Radu se îngălbenise la chip. Dar mâna la sabie nu îndrăznea să și-o ducă. Își da prea bine seama cum s-ar fi sfârșit înfruntarea. Tremura doar și-l privea pe Ion, cu ochii lui frumoși, albaștri, holbați:

- Hei, nu scoți sabia? I-a întrebat, nerăbdător, Ion, văzându-l pe dușmanul lui că se codește. La viclenii și la vânzări ești meșter... Însă la luptă...

Și căpitanul a râs tare și batjocoritor. Secundele se scurgeau iute.

Timpul nu trebuie lăsat să fugă, pentru că el nu așteaptă pe nimeni, nici măcar pe viteji. Ba, uneori, îi slulește, din păcate, mai mult pe cei lași. Așa s-a petrecut și în ziua aceea.

Cu câtă ușurință ar fi putut să-l pedepsească pe Radu!... Și-n loc de asta, iată...

Ion cercetează, cu tristețe, temnița.

Nu numai că nu l-a răpus pe Radu. Dar a mai și căzut prins.

Și oamenii lui... ce s-or fi făcut?... I-a văzut copleșiți de dușmani, siliți să se retragă. Alexe lupta cel mai din greu. Poate că unii dintre ei au fost răniți sau și-au pierdut viața...

Când se va învăța, oare, minte că-n viață?... În care viață? Mai are el de trăit?... Cât mai are, de fapt, de trăit?...

Oh, ce greșeală!... Ce neiertată greșeală!...

Radu este vinovat. Cine se mai îndoiește de asta? Cu el nu trebuia să lupte, ci, în numele țării și al măriei sale Vlad, avea datoria să-l pedepsească.

Pentru folosul țării avea datoria să-l doboare, și nu l-a doborât. A așteptat ca mai întâi, după legea cavaleriească, să-și ia și Radu sabia în mână.

Căpitanul se smucește în lanțuri.

Își amintește cum, în momentele acelea când aștepta ca Radu să se hotărască să lupte, Alexe l-a îndemnat de la spate:

- Lovește-l pe vânzător!... Nu mai șovăi!... Lovește-l!...

El nu l-a ascultat. Atunci, o săgeată venită de nu se știe unde i s-a înfipt în braț, înțepenindu-i mușchii.

Fusese grav rănit. Și abia în acea clipă, Ion și-a dat seama că îl scapă pe Radu. Și-a smuls din braț săgeata. Și-a luat în mâna stângă sabia. A vrut să se repeadă la domnitor și să-l înhațe din șa.

Însă o altă săgeată a zbârnâit. I s-a înfipt în gât. Un val de sânge l-a podidit pe gură. Ochii i s-au încețoșat. S-a clătinat pe șa. E drept că și Alexe l-a izbit fulgerător cu sabia, în creștet, pe-acela care-l săgetase. Dar căpitanul, deși nici nu începuse cum se cuvine lupta, primise două lovituri grele, și poate dătătoare de moarte, de care nici Alexe nu avusese cum să-l ferească.

Negru, cu simțurile lui ascuțite, de animal credincios, și-a dat la rândul său seama că stăpânul îi era într-o mare primejdie. Și-așa cum fusese învățat să se poarte în astfel de prilejuri, nechezând aspru și sărind cu picioarele pe vrăjmași, a încercat să-l scoată din vălmășag.

Numai că Ion abia își mai ținea sabia și lovea rătăcit, fără să vadă unde dă.

În vremea aceasta, puținii lui oșteni, în fruntea cărora trecuse Alexe, încă mai încercau să se împotrivească atât cetelor boierești și domnești, cât și unei urdii turcești, de sub coipanda pașei Isac, care lua parte la nunta lui Radu, ca trimis al lui Mahomed.

Când totul s-a terminat și Radu și-a recâștigat stăpânirea de sine, marele logofăt Stan i l-a adus înainte pe Ion, rănit,

plin de sânge, legat în ștreanguri de sus și până jos, și i-a spus:

- Măria ta, îngăduie-mi să-l descăpăținez eu.

Vodă era gata să spună «da». Însă pașa Isac i-a amintit domnitorului că răzvrătitul trebuie trimis Porții, deoarece sultanul însuși dorește să-i dea pedeapsa cuvenită.

Totuși Radu a stăruit, pe lângă pașă, să i-l mai lase pe răzvrătit cel puțin trei zile, atâta cât avea nevoie ca să-l silească să facă unele mărturisiri.

Pașa Isac s-a învoit. Ion a fost azvârlit în temniță, și marele logofăt l-a pus la chinuri.

Acum, căpitanul, după cele auzite de la oștenii de pază, își dă seama că Radu și marele logofăt Stan nu mai au de gând să-l trimită sultanului, ci s-au hotărât să-l ucidă, în temniță, pe ascuns.

Chiar în ajun, domnitorul îi spusese de altfel marelui logofăt:

- Închipuiește-ți, mare logofăt, că osânditul nostru are un apărător în însăși doamna țării. Cu toate că Maria-Despina a fost rugată, la drept vorbind, de jupânița Para, ca să fim milostivi cu căpitanul Ion...

Marele logofăt răsese:

- Am auzit și eu pe alte câteva jupânițe, care au fost de față când s-a repezit Ion la măria ta, cum îi plângeau de milă. Așa e spița aceasta femeiască, când este vorba de câte un flăcău chipeș și curajos, adăugase el eu o oarecare răutate, privindu-l pe vodă.

Acesta se înroșise.

- Știe măria sa cum sânt femeile, și îndeosebi fetele. Se îndrăgostesc cu ușurință de-asemenea bărbați. Și inimile li se umplu de o nechibzuită milă...

- Am vrea să știm și noi numele acelor jupânițe, se încruntase vodă.

- Nu-mi amintesc prea bine... schimbasesc vorba marele logofăt Stan, însă înțelepțește a hotărât măria ta ca mâine,

la lăsatul serii, fie că Ion mărturisește ceva, fie că nu, noi să-l scurtăm de cap. Numai că înainte gândesc că ar fi bine să-i trimitem preotul. Abia au trecut sărbătorile. Datină veche și bineînțeles proastă, dar datină, măria ta...

Vodă bătuse cu pumnul în masă.

- Să vină preotul? Bine. Ia seama, însă, mare logofete, nu pentru ca să împăcăm sufletul slujitorilor îngăduim aceasta. Ci ca să-l chinuim, înainte de moarte, pe cel care a încercat să mă ucidă. Preotul o să-i facă, încă de viu, slujba pentru morți. Și, numai după ce își va fi ascultat slujba, să i se taie capul.

- Am înțeles, măria ta! Voi lua măsurile de trebuință să se împlinească totul așa precum dorești!

- Iar pe-nălțimea sa sultanul îl vom vesti că răzvrătitul, supus la chinuri, n-a putut să-și păstreze firea și și-a dat sufletul. Încât, cu toate că ne pare destul de rău, n-avem cum să i-l mai trimitem la Stambul...

- Ai dreptate întru totul, măria ta, încuviințase marele logofăt. Așa, cel puțin, vom fi încredințați că Ion s-a stins din viață. Altminteri, nebunul acesta ar fi în stare să scape și de la Stambul.

- Mai bine, mâine seară îl... și domnitorul făcuse, cu latul palmei, semnul tăierii capului.

- În acest fel se termină, odată și pentru totdeauna, cu căpitanul Ion, fusese de aceeași părere marele logofăt. Iar oamenii lui, fără el... se împrăstie toți...

Începuseră apoi - după ce se înțelesesă cum să-l răpună pe Ion - să râdă, ca de obicei, cu poftă, amândoi. Și vodă îi turnase sfetnicului său, în semn de cea mai mare cinstire din partea lui, o cupă mare cu vin.

Știrea apropiatei morți a lui Ion - oricât se străduise marele logofăt să păstreze taina - se răspândise însă printre străjeri. De la aceștia o aflase, fără să-i fi fost spusă anume, și osânditul.

Acesta se frământase întreaga zi, străduindu-se ca, doar, doar, măcar în cel din urmă ceas, să-și poată rupe lanțurile. Însă fie că forțele nu-i mai erau aceleași, din pricina sângelui pierdut, fie că lanțurile erau prea tari, străduințele sale nu avuseseră nici o altă urmare în afară de aceea că își pricinuise noi răni, în locurile unde era legat, adică la glezne și la încheieturile mâinilor.

În cele din urmă, se răzimase de perete, ascultând gemetele vântului, glasurile oamenilor, și gândindu-se la câte ar mai fi avut de făcut dacă, prin cine știe ce minune, ar fi ajuns iar liber. Sau chiar dacă, totuși, ar fi trebuit să moară, ar fi dorit ca lucrul acesta să se petreacă în luptă, înfruntându-i curajos, pe dușmani. Și nu legat în lanțuri, într-o pivniță întunecoasă și mucedă, unde guzganii îl vor mânca.

Cu toate că se rușina de unele gânduri ale lui, își clătină capul, amărât. Nu plânsese nici când se prăpădise sora sa de suflet Roxana. Însă, de data asta, lacrimi îi năpădiră ochii. Bine că nu-i zărise nimeni. El, neînfricatul căpitan, lăcrămând ca nevrednicul Zue sau ca fricosul Sisoe.

Lacrimile i se scurseră printre firișoarele de păr bălai, crescute în neorânduială pe obraz. Și le șterse grăbit.

Rămase iarăși pierdut în gânduri. Iar gândurile, dintr-unul în altul, îl întoarseră aproape pe nesimțite la micuța Oltea.

O vedea în minte ultima oară, la despărțire, agățată de gâtul lui, într-o chilie a mănăstirii Tismana.

- Nu pleca... Nu pleca!... Îl implora ea. Ori întoarce-te repede. Nu mă lăsa singură.

La plecare, fetița îl condusesse - silindu-se să pară veselă, ca să nu-i facă lui inima grea - până ia ieșirea din pădurea Tismana.

Pădurea Tismana...

Rămăsese acolo, fluturându-și mâna micuță și strigându-l cu glasul ei dulce:

- Să te-ntorci repede!... Să te-ntorci!...

- Am să mă-ntorc!... o încredințase el, trăgându-l de frâu pe Negru și pornind în galop, urmat de voinici.

Dar Negru? Credinciosul său Negru? Își amintește de armăsarul lui căpitanul. O fi scăpat? L-or fi ucis? Sau a căzut în mâinile dușmanilor? Și-o fi silit să poarte în spinare pe vreun boier al lui Radu sau pe vreun oștean turc...

Nu, Negru al lui nu va lăsa pe nimeni să-l încalece. Îl va trânti la pământ și-l va călca în picioare.

Ion, după frigul de gheață al temniței, care îl pătrunsese până la oase, începuse să aibă fierbințeli.

Își duse mâna la frunte.

Lanțurile-l zornăiră.

Nici el nu mai avea pe nimeni pe lume, în afară de Oltea.

Odinioară visase să aibă o dragoste mare. La început, se legase de fetița alături de care crescuse - socotită, ce-i drept, de el, mai mult o soră de suflet. Roxana fusese însă răpită de achingii, înjosită în haremul lui Mahomed și, în cele din urmă, ucisă.

I se păruse că o iubește pe Voiena, fiica vistiernicului Flor. Simțământul acesta fusese lucrul cel mai lipsit de înțelepciune din lume. Voiena îl mințise și-l înșelase, nu numai pe el, ci și pe mărișorul sa Vlad.

De puțin timp, o cunoscuse pe Para, dar față de ea nu avea decât o milă adâncă.

La altă fată nu ținuse și nici nu avusese vreme s-o facă. În jurul lui nu văzuse altceva decât frământare, durere și moarte.

Nădărduse în libertatea țării, și - odată cu-această libertate - într-o vreme când ar fi putut să trăiască și el cu-adevărat, așa cum visa.

În loc de asta, iată-l în lanțuri, cu foarte puțin timp înainte de moarte. Măcar de-ar fi scăpat prietenii lui. Trebuie să fi scăpat. Altminteri ar fi fost aduși și ei, aici, în temniță. Sau poate se află închiși în altă parte? Și se vor întâlni, curând, în vreun anume loc, unde-și vor primi moartea laolaltă'?

Va recunoaște atunci, în fața tuturor, că vina neizbânzii nu i se datorește decât lui. Și le va cere soților săi de luptă iertare. Se simte, față de ei și față de domnul său, atât de vinovat!

Dar dacă!... i se umple inima iar de nădejde. Dacă unii din ei, sau poate chiar toți or trăi? Poate că ei vor izbuti să-l răpună pe vânzătorul Radu!

- Oh! se roagă el în șoaptă. De-aș putea muri liniștit... Vuielele vântului s-au preschimbat în urlete. Spatele, aproape gol, răzimat de peretele rece, i-a înghețat. Grumazul rănit îl doare.

Raza de sus, de sub boltă, s-a stins. În colțul din stânga, de pe podea, guzganii nu se mai văd. Uneori însă chițcăielile lor scurte, de foame, se mai aud. Și chițcăielile acestor mici animale flămânde, despre care este sigur că-l vor mânca, îl înfioară, oricât încearcă să se stăpânească.

Și lui îi fusese, în primele două zile, îngrozitor de foame. Dar și mai mult, din pricina sângelui pierdut, îi fusese sete.

Buzele îi sânt crăpate, îndurerate și reci. Limba și-o simte în gură ca iasca. Dacă ar putea să soarbă o singură înghițitură de apă, ar fi mai tare și stăpân pe sine în acea clipă grea. Este însă încredințat că o să fie și-așa!...

Cât o să mai dureze, oare, până se vor reîntoarce schingiuitorii? De ieri, de la miezul nopții, nu l-au mai chinuit. Și-au dat seama că nu pot scoate nimic de la el.

Dar preotul? Când va veni preotul? Nu are pentru ce să-l ceară lui Dumnezeu iertare. A vrut să lupte pentru libertatea domnului și a neamului său. N-a izbutit. De asta-i pare rău. Este însă încredințat că alții vor duce lupta mai departe!

De undeva, de pe scări, se aud pași. Să fie vreunul dintre străjeri, sânt călăii sau preotul?

Un ivăr de fier se trage. Apoi se închide la loc. Câțiva oameni vorbesc ceva, neînțeleș de lon, între ei.

Răsună zgomot de săbii și scuturi. Nu poate fi preotul. Trebuie să fie călăii. Ion își îndreaptă spatele, cătând țintă către scara de piatră, pe unde ei trebuie să coboare.

S-a deschis ușa de fier de deasupra scărilor. Înseamnă că, fără nici o îndoială, la el vin.

Își strânge pumnii. Încearcă să-și învingă orice urmă de slăbiciune, deși în trup are o nemaicunoscută sfârșeală și inima îi bate mai repede decât de obicei.

«Trebuie să fiu întru totul stăpân pe mine, se sfătuiește el. Să nu poată nimeni spune mai târziu că m-a văzut înfrânt ori înfricoșat. Măria sa Vlad va afla, desigur, cum am murit - și nu se va rușina de căpitanul său!» Un val auriu de lumină s-a revărsat pe scări. Joacă, vesel, pe pereții înghețați, de piatră, ai beciului.

Îndată, în urma valului de lumină, se vede un străjer împlătoșat, ținându-și într-o mână sulita și în cealaltă făclia, din care se răspândește lumina aceea jucăușă și veselă. După el vin marele logofăt Stan, un preot, călăul și ajutorul acestuia, cu fețele acoperite, urmați de patru oșteni.

- «în totul, numără el, nouă oameni. Iar eu sânt singur, și-n lanțuri!...»

Ion bagă de seamă că nu au fost aduse tîpsia cu jăratec și nici celelalte unelte cu care îl chinuiseră în celelalte zile. În schimb, ajutorul călăului, un bărbat slab, însă vânjos - dăruit, ca și călăul, de Mahomed, lui Radu, la intrarea în țară - purta în brațe un butuc. Butucul pentru tăiat pe el capul.

Marele logofăt Stan, apropiindu-se de Ion, îl întreabă dacă s-a hotărât, în sfârșit, să vorbească.

- Mărturisește, treci de partea noii domnii, și poate măria sa te va ierta! Încearcă el să-l amăgească.

- Spuneți-i lui Radu că nu va rămâne nepedepsit, chiar dacă eu mor! rostește neînduplecat Ion.

- Atunci, sfinția ta, îi spune marele logofăt preotului, spovedește-l și împărtășește-l pe osândit. Iar voi, se îndreaptă el către călăii care erau muți, făceți-vă datoria!...

Marele logofăt Stan se dă deoparte. În locul lui, înaintează preotul.

- Spovedește-te, fiule! îl îndeamnă acesta, cu un glas liniștit.

Preotul este vârstnic. Se sprijină în toiag. Are în mână o căldărușă.

Peste tăciunii aprinși în căldărușă, presară câțiva bulgărași de tămâie. În temniță se răspândește o mireasmă plăcută.

- Nu am alt păcat, îi grăiește Ion preotului, în afară de cel pe care l-am săvârșit, neizbutind să-l pedepsesc, după faptele sale, pe vânzătorul de țară Radu.

- Altceva n-ai de spus?

- Altceva nu.

- Vreo ultimă dorință?

- Să mi se taie capul cât mai curând!

- Întâi vei asculta slujba pentru cei morți, așa cum a hotărât mărița sa Radu.

- Rostește-o, cuvioase, și să te ierte Dumnezeu!

- Și pe tine, de-asemenea, fiule!

Făclia este adusă alături. Preotul începe slujba. Când slujba morților se termină, preotul, cu crucea de lemn în mână, se dă și el deoparte. Călăii îi desfac lanțurile. Îi leagă mâinile la spate, cu o bucată de sfoară. Și, luându-l de subțiori, îl împing lângă scară. Aici, îl apasă pe umeri, silindu-l să îngenuncheze. Îi coboară pe butuc capul. Oștenii îl înconjoară.

- Gata! le poruncește marele logofăt.

- Doamne, iartă-l pe robul tău Ion! murmură preotul.

Îi părea rău din toată inima pentru tânărul acesta viteaz, care murea, neînfricat, în numele crezului său.

Călăul își ridică paloșul lat, puțin îndoit, persienesc, ca, făcându-și vânt, să poată reteza capul dintr-o singură lovitură. Paloșul vâjâie.

Preotul își înălțase crucea, șoptind în barbă rugăciunea pentru cei care își dau sufletul.

Când deodată îl zărește pe marele logofăt care, izbit de unul dintre cei patru oșteni, se prăbușise în genunchi. Bălăbănindu-și mâinile, semăna cu un orb care căuta ceva pe jos.

Călăul își simte și el mâna prinsă. Cineva de la spate i-o strânge de la junghietură.

Preotul se lipește de perete.

Osânditului îi fusese tăiată frânghia, care-l ținea mâinile legate la spate, și cineva îi dăduse o sabie.

Străjerul care avusese în mâini făclia se lupta voinicește cu al doilea dintre oșteni. Iar cel de-al treilea și-al patrulea îl doborâseră pe călău și ajutorul lui.

În câteva minute, marele logofăt, străjerul cu făclia, călăii și preotul au fost dezbrăcați și - în afară de cel din urmă - legați fedeleș, având câte un căluș în gură.

Puțin mai târziu, urcau scările temniței cei doi călăi cu fețele acoperite, unul dintre oșteni și preotul cu căciula lăsată pe ochi. Oșteanul le rostește străjerilor de la ușă:

- Eu îl călăuzesc pe sfinția sa, și mă întorc numaidecât. Soțul vostru și ceilalți trei oșteni au rămas să-l îngroape pe osândit. Înălțimea sa marele logofăt a poruncit să nu fie tulburat de nimeni până ce nu vă va chema el însuși...

- Am înțeles! glăsuiește căpetenia străjii. Un singur lucru povestește-mi: a mers ușor?

- Foarte ușor! îi răspunde, râsând, oșteanul care nu era altul decât Alexe.

Toți patru ies din palat, prin porțile înalte și noi, de lemn, și dau colțul, pe după zidul în reparație. Se îndreaptă apoi spre malul Dâmboviței.

Lângă râu, îi așteaptă alți patru bărbați. Cum îi zăresc, le ies înainte. Îndată, dintre sălcii, se ivește și un al cincilea. Acesta duce de dârlogi caii. Simțindu-l pe Ion, îmbrăcat în hainele preotului, Negru nechează.

Încalecă toți și pornesc în galop.

Călăresc, prin întuneric, călăuziți de Alexe, de-a lungul râului înghețat, în jos, cale cam de o jumătate de oră până ce ajung în fața unor porți mari. Dincolo de ele se văd niște grădini întinse, acoperite de zăpadă. În fundul curții se ridică o clădire albă.

La porțile grădinii, așteaptă cineva. Pare să fie o femeie. Aceasta o ia la fugă. Îndată, se aprind două făclii. Poarta cea mică, tăiată în partea dreaptă de jos a celei mari, se deschide. Și numai Ion, însoțit de Alexe, intră. Se opresc în fața unor scări late. Scările sânt de piatră. Aici Ion și Alexe descălecă. Urcă apoi pe o scară îngustă de lemn, cotită. Ajung în dreptul unei uși.

Alexe îl îndeamnă pe Ion să intre.

- Fii fără grijă, căpitane, îl asigură el. Eu sânt în apropiere. Și, chiar în fața palatului, avem străji.

- Al cui este palatul acesta? întreabă Ion, nedumerindu-se de câte se întâmplă cu el.

- Al doamnei Maria-Despina, soția lui Radu, îi răspunde Alexe, râsând.

- Atunci, nu intru.

- Intră. Vei afla înăuntru pe cineva cunoscut, care ne-a ajutat să pătrundem în temniță, în locul oștenilor domnești, și să te scăpăm...

- Cine e?

- Ai să vezi!

Dar Ion nu mai apucă să întrebe altceva, pentru că ușa se deschise încet și, în pragul ei, îmbujorată, se ivește jupânița Para. Fata îl prinde în brațe. Îl trage înăuntru.

Căpitanul Ion, după frigul din temniță și cel de pe drum, simte căldura trupului ei tânăr risipindu-i-se în oase. Iar buzele fetei îi șoptesc:

- Te iubesc și te așteptam, căpitane Ion!...

Bucureștii par un oraș ocupat de dușmani. Pretutindeni, pe ulițe, trec, călări sau pe jos, ieniceri cu iatagane la brâu și pălării de pâslă albă pe cap; spahii înfumurați, purtând pe ei blănuri și podoabe de aur, dobândite din prăzi; achingii cu figuri sălbatice și crude; gemlii, cei mai buni sulitași; satârgii, purtători - cum le spune și numele - de satâre; muselmi cu săbii îndoite, apoi saiale înarmate cu arcuri, ca și alte nenumărate soiuri de oameni de oaste, care îl însoțesc, în orice drum, pe înfricoșătorul Ali-beg.

Locuitorii Bucureștilor sau ai Cetății Dâmbovița de Jos - cum încă i se mai spune - privesc, cu ură și neliniște, toată această foială de otomani năvăliți iarăși în oraș, la nici două luni de la terminarea războiului și care pătrund peste tot, scormonind pretutindeni, căutând pe cine știu ei.

În vremea aceasta, Ali-beg, într-o încăpere a palatului cel mic, din dosul Dâmboviței, se plimbă furios, cu cizmele lui roșii, de saftian, îmblănite, făcând pași mari, tunând și fulgerând.

Figura lui măslinie, ciolănoasă, înconjurată de o barbă stufoasă și deasă ca peria, pe jumătate albă, dar cănită cu grijă, la fiecare trei zile, este mohorâtă.

Vântul azvârle din când în când trâmbe de zăpadă în geamuri sau zgâlție ușile.

Ali-beg l-a poftit la el pe Radu cel Frumos. Însă, deși ceaușul îl vestise până atunci, de două ori, că domnitorul așteaptă în sufragerie - nu luase încă hotărârea să-l primească.

- Uneltire! strigă begul, nestăpânit, în timp ce aleargă de colo-colo. Uneltire!...

Dintre toți marii comandanți de oști ai împărăției turcești, cei doi frați Mihaloglu: Ali-beg și Iskender-beg - deși se

spunea că se trag ei înșiși dintr-un neam de creștini - au dovedit cel mai mare zel în îndeplinirea Țelurilor sultanului. Dar dintre amândoi, Ali-beg este acela care și-a făcut faima de cel mai cumplit călău al Țărilor pe care puterea otomană le călca.

Felul acesta al lui Ali-beg de a-l sluji îl făcea pe Mahomed să-l treacă adesea cu vederea unele fapte, pe care altminteri i le-ar fi pedepsit prin tăierea capului.

Iată de ce - cu toate că Radu era domnitorul Țării Românești, și era socotit drept favoritul sultanului - Ali-beg îndrăznește să se poarte în chipul acesta, înjositor, cu el.

Intrase din nou în Țara Românească, nu că oaspete, ci ca un stăpân. Ceruse să i se dea drept reședință palatul cel mic al doamnei. Și nu se înfățișase el domnitorului, ci îl chemase pe acesta să vină la el.

Radu se află în sufrageria întunecoasă și rece a palatului cel mic și, oricât este el de slab și nevolnic, simte cum începe să-l fiarbă sângele în vine, în fața purtării necuviincioase a begului.

«Sub domnia cărui înaintaș de-al meu, se gândește vodă cu amărăciune, ar fi-ndrăznit un oricât de mare demnitar turc să se poarte astfel? »

Prin minte îi trece o întâmplare din copilărie, când îl văzuse pe unul dintre trimișii Porții sosind la palatul domnesc. Cu sfială pășise otomanul înaintea Jilțului pe care sta Vlad Dracul. Și, făcând numeroase plecăciuni, îi întinsese un dar prețios - o sabie cu mâner de aur - din partea sultanului Murad. Tatăl său primise darul cu bunăvoință. Însă aceasta nu-i împiedicase să certe curajos, prin sol, împărăția turcească, pentru purtarea neomenoasă a unei urdii în satele sârbești de peste Dunăre.

Asemenea domn fusese tatăl lui. Iar fratele său, Vlad Țepeș, fusese și mai și. Acesta le cerea trimișilor Porții să se descopere când i se înfățișau.

Trimișii, supunându-se, se descopereau cu umilință înaintea unui ghiaur cum era Vlad, cu toate opreliștile impuse de Coran.

O invidie surdă, ca un vierme, rodea sufletul otrăvit al lui Radu.

Și el? Ce este el? Ce înseamnă el astăzi? Turcii l-au adus, cu coloanele lor. Turcii îl țin pe scaun. Ei intră în țara lui - dar oare țara este a lui? - cum și când vor. Și el este dator să le împlinească toate poruncile. Uneori iau măsuri fără măcar să-l întrebe. Ali-beg îi poruncește să vină. Apoi îl lasă să aștepte la ușă, întocmai ca pe o slugă.

Un val de sânge i se urcă sub frunte, întunecându-i privirile.

Dintr-o dată, un gând îndrăzneț îl încearcă. Ce-ar fi să încerce și el? Să-l prindă pe Ali-beg? Să-l tragă în țeapă, așa cum a făcut Vlad cu Hamza-pașa? Să încheie o alianță de război cu regele Matei și Ștefan al Moldovei? Să ceară și sprijinul celorlalți prinți creștini, din apusul și răsăritul Europei? Cât i-ar place și lui să nu mai fie la cheremul nimănui!...

Numai că, din visul acesta frumos, se trezește degrabă. Are el, cel puțin, o oaste? Norodul nu-i slulește. Toată puterea i se bizuie pe cetele marilor lui boieri. Iar aceștia nu vor decât un domn slab - prieten cu turcii - pe care ei să-l poată juca după plac! Are el cetăți? Toate cetățile le-a predat otomanilor. Are alături de sine măcar o mână de credincioși, pe care să se bizuie, așa cum ar fi, bunăoară, cetele de răzvrățiți de pe Olt? Și pot oare să se încreadă în cinstea lui regele Matei, domnitorul Ștefan sau ceilalți prinți din Europa, când peste tot se știe că el s-a întors, în Țara Românească, în numele lui Mahomed?

«Vlad era aspru, cugetă mai departe Radu. Nu-ngăduia nici cea mai mică nesocotire a poruncilor sale. Pedepsea repede pe oricine. Cu toții se temeau de supărarea lui. Și, cu toate că-i pune mereu în primejdie, alături de el s-au

aflat atâția oameni, ca logofătul Lazăr, Xalom și atâția alții gata să moară cu bucurie pentru țara. S-au găsit oameni, cum este căpitanul Ion, care și după înțemnițarea lui Vlad să lupte mai departe, în numele lui... Eu nu sânt nici pe departe atât de aprig. Și totuși nu se găsește nici un singur om care să mă slujească cum l-au slujit pe Vlad...»

Din camera alăturată se aude glasul răgușit, răsunător, al lui Ali-beg: - Uneltire împotriva înaltei Porți! Radu se trezește din visuri. Oftează lung, cu venin.

«Ce avea Vlad mai mult decât mine?... Vlad n-ar fi stat niciodată, așa cum stau eu, la ușa unui stăpân dinafară al Țării Românești!... Vlad era mândru... Și oricine știa că luptă, neînfricat, pentru neatârarea pământului străbun și pentru libertatea neamului valah.»

Un gând mai amar decât toate cele de până acum îi străpunge creierul: dacă o avea cumva temei zvonul acela de necrezut, de care răsese când îi venise pentru întâia oară la ureche, și-anume că el nu ar fi, cu adevărat, feciorul lui Vlad Dracul?

Încercă să-și izgonească din minte aceste întrebări. Nu, nu este cu puțință!...

Nu este cu puțință? Atunci de ce maica lor, a amândurora, după plecarea lui Vlad s-a retras la schit? De ce n-a vrut să ia parte în București la înscăunarea sa și nici nu a primit să vină la nuntă?

Vodă își strânge, supărat, pumnii.

Este în țară de atâta timp. A ajuns voievod. Și maica sa nu a ieșit niciodată din schitul de pe insula cea mare a Oltului, unde s-a adăpostit, și nu voiește să-l vadă.

Va afla el tot adevărul. Îl va afla!

N-a avut deocamdată timp. Se va duce însă, curând, la schitul de pe Olt. O va sili să stea cu domnitorul țării de vorbă. Să-l lămurească totul, pe de-a rândul.

Afară vijelia devine mai avană.

Ninsese aproape neîncetat de la Anul nou până azi. Căsuțele și bordeiele Bucureștilor erau potopite - unele peste acoperiș - sub zăpadă.

Lui Radu i s-a făcut frig, cu toate că în cămin ard doi butuci mari.

Așa era, de altfel, făcută odaia aceasta. Oricât ai fi încercat s-o încălzești, tot rece rămânea.

Se ridică în picioare. Tropăie puțin. Apoi se învelește mai bine în caftan și se așază iar.

Răbdarea voievodului începe să se schimbe în nerăbdare. Din ce în ce mai mult îl ispitește gândul ca - fie ce-o fi - să-și ia inima în dinți. Să se ridice și să plece.

Ca un răspuns al propriilor sale neliniști, tocmai când era gata să ia această preaîndrăzneță hotărâre, de dincolo se aude glasul lui Ali-beg:

- Să vină hanul valah!

Ceaușul se repede să-l vestească pe Radu.

Acesta, auzind porunca, se ridicase însă, ca fript, în picioare.

Văzându-l pe ceauș, încearcă să-și ia un aer cât mai nepăsător, numai că picioarele, tremurătoare, nu-i prea ascultă.

Se apropie șovăind de încăperea unde se află begul. Ceaușul îi deschide ușa, și Radu intră.

Begul, ca să nu fie nevoit să-i iasă în întâmpinare voievodului român, s-a așezat pe un divan. Picioarele și le ține încrucișate sub el.

Se uită țintă la Radu, cu niște ochi firoși, ca de tigru, și îi arată un scăunel.

- Poftește, hanule, șezi!

Radu se temea că Ali îl va primi mult mai rău. Că, încă de la ușa, va striga la el, nici nu știa ce ar fi trebuit să facă în acest caz. Begul îi îmbiase însă un scăunel, și vodă se așază pe el bucuros.

Ali face acum un semn comandanților de oaste, care se găsesc la el, să iasă afară. După ce aceștia părăsesc încăperea, din ochii lui bulbucați țîșnesc spre Radu niște săgeți otrăvite.

Lui vodă i se taie iar răsufarea. Sângele îi piere din obraji. Chipul îi capătă o paloare de mort.

Crivățul, afară, s-a îndârjit. Vine, șuierând, de-a lungul Dâmboviței. Se azvârle în ziduri. Dă câte-un ocol casei, plângând ca o sărmană făptură chinuită și se prăbușește pe horn, întețind flăcările albastre și roșii din cămin.

Vodă simte că i se face din ce în ce mai frică. Își amintește că Ali îl ucisese, tot așa, într-o zi, după ce îl chemase la el, pe unul dintre urmașii îndepărtați ai fostului împărat al Bizanțului.

«De nu m-ar răpune și pe mine», se cutremură Radu, căutând în jur, cu privirea, de unde ar putea apuca o armă ca să se apere la nevoie.

Ali-beg își deschide gura. Dinții îi sânt albi, lați și tăioși. Limba i se rotește, neobișnuit de groasă și roșie printre buzele vinete. La început îi vorbește lui Radu liniștit și politicos:

- Slăvitul nostru padișah ți-a dat hilat-i-tanire¹⁴, întocmai ca maimarelui ienicerilor din Stambul. Ți-a dat arme, tobe, steaguri roșii și verzi, cai și slujitori. Adică te-a cinstit mai mult decât te puteai tu aștepta. Și te-a trimis în Cara Eflak¹⁵, în numele lui. Asa e, hakan¹⁶ Radu?

- Așa e! mărturisește vodă.

Deodată, vocea lui Ali se asprește. Începe să-l ocărăască pe vodă, pentru că nu i-l dăduse pe căpitanul Ion pașii Isac, în ziua când, numai printr-un adevărat noroc, izbutise să pună mâna pe el.

14 Halat stralucitor

15 Valahia – Țara Românească

16 Han

Sare de pe divan. Se apropie de foc. Își pârpălește mâinile cu încheieturile umflate de gută, deasupra flăcărilor care azvârl neîncetat scânteii, și se întoarce spre Radu, strigând:

- Și pe urmă tu l-ai mințit pe slăvitul nostru sultan!...

Radu știe despre ce este vorba. Greșise trimițându-l înaltei Porți veste despre moartea lui Ion, înainte ca el să fi fost cu adevărat ucis. Căci, doar câteva zile mai târziu, prin iscoadele sale, care erau mult mai destoinice, dar și mai bine plătite decât ale domniei, Ali-beg aflase o mulțime de lucruri. Știa, bunăoară, că Ion scăpase din temniță. Că acest lucru se făcuse cu ajutorul jupâniței Para, care îi cumpăraseră, cu aur greu, pe slujitorii domnești. Ba, și mai mult, aflase că Para îl adăpostise în palatul acesta al doamnei Maria-Despina, unde chemase doi vraci să-l lecuiască de urmele schingiuirilor din temniță, ca și de rănilor căpătate în luptă.

- Ne-ai mințit!... urmează Ali. Ne-ai vestit moartea căpitanului Ion, pe când blestematul ghiaur era îngrijit ca un prunc - răcnește el - aici, în, palatul doamnei Maria-Despina, în încăperea aceasta... de însăși jupânița Para!

Furia lui Ali-beg izvorăște din faptul că, încă anul trecut, stăruise mult ca s-o câștige pe jupânița Para pentru el.

Chiar și în clipa aceasta, când își amintește de ea, tâmpilele begului zvâcnesc. În ochi nu vede altceva decât un trup mlădiu, ca o trestie legănată de vânt; gura ei roșie, care împrăștie - cum cel puțin i se părea lui - cu fiecare răsuflare și cu fiecă cuvânt, miresme mult mai dulci decât ale trandafirilor din Șiraz.

Numai că toate străduințele sale pe lângă sultan, de a i-o dărui, în harem, pe fiica medelnicerului hain Archir, fuseseră zadarnice. Deoarece, tot pe această fată o cerea de nevastă și marele vornic Zue. Și, în folosul prietenului său, stăruise mult Radu.

Prinsă la mijloc, între cei doi rivali, Para se învoise mai bine să se mărite cu Zue, decât să intre într-un harem.

Această hotărâre a sultanului îl nemulțumise adânc pe Ali-beg. Și, îndârjit la culme pentru că fata se întorsese în țară, îi poruncise bătrânului dar foarte îndrăznețului agă Selim, omul lui de încredere, s-o răpească, cum s-o pricepe mai bine, înainte ca ea să fi făcut nunta cu sfetnicul lui Radu.

Spre ghinionul său, aga Selim dăduse piept cu căpitanul Ion. Acesta o scăpase pe fată. Iar Ali-beg aflase de curând cu cea mai mare uimire și mânie, că Para, deși nu se măritase cu Zue, se îndrăgostise - ceea ce era și mai rău - de salvatorul ei.

Pradă încă acestor gânduri vrăjmașe, begul își mușcă pumnul. Un pârliaș de sânge izbucnește din degetul lui gros.

- Ne-ai vândut, hakan Radu, așa cum l-ai vândut pe fratele tău, cum ești în stare să-l vinzi și pe sultan!... Și doamna Maria-Despina ne-a vândut. Și jupânița Para, urla el.

- Eu nu... eu nu... Își ia curaj să răspundă vodă. Nici doamna. Ci numai Para... Iar dacă slugile palatului i-au îngăduit jupâniței să-l adăpostească pe răzvrătit aici, aceasta a fost cu putință doar pentru că ea le-a mințit că tânărul rănit este fratele său... Și slujitorii știau că jupânița Para era prietena cea mai bună a doamnei...

- Ei, vezi? răcnește Ali-beg. Dacă, totuși, o fi fost amestecată și doamna?... Răspunzi domnia ta, hakan Radu... răspunzi! Să o chemăm mai bine pe doamna. Să ne spună ea însăși ce știe. Să ne spună și să ne povestească totul... În amănunt.

- Nu... nu... Nu o amesteca pe doamna, încearcă Radu să-l înlănzească. Te rog... te rog mult, Ali-beg. Am fost buni prieteni... Te-am slujit .. Și încă am să te slujesc...

Vocea lui Radu s-a înmuiat și-a devenit tânguioasă.

- Am fost... Însă tu ai făcut tot ce ți-a stat în putința ca Para să nu intre în haremul meu, își varsă năduful begul. Pentru ca doamna te rugase, de dragul Parei - și tu, pentru

doamna... Ce mai! - I-ați ajutat tustrei pe căpitanul Ion să fugă. Asta s-a petrecut în urmă cu o săptămână, când am trimis eu cea dintâi ceată de spahii să pună mâna pe Para și pe Ion. Ba încă atunci blestematul de Ion m-a păgubit, cu sabia, de cea mai mare parte dintre spahii. Afară de Ioan Corvin de Huniade și de Scanderbeg albanezul, luminăția sa sultanul n-a mai avut vreun alt dușman atât de îndârjit ca fratele tău Vlad, care a încercat să se ridice, drept stavilă, împotriva înaintării noastre spre inima Europei. Iar Ion e căpitanul lui Vlad... Se luptă să-l readucă în țară... Și tu, hakan Radu, care domnești numai din mila și în numele înălțimii sale sultanul, sub ocrotirea oștilor noastre, cu voie sau fără voie, l-ai ajutat să fugă...

Radu își dă seama că i se face rău. Și că, oricum, este aproape să-și iasă din minți.

Făcuse în viață destule fapte rele. Și nu fusese osândit pentru nimic. În schimb, de data aceasta, era învinuit pentru ceea ce nu făcuse. De-un lucru care era chiar împotriva felului său de a gândi, a țelurilor lui.

Simțea că se cufundă, că se va prăbuși.

Când, dintr-o dată, își aminti că Ali-beg vestise în București, prin ienicerii lui, care bătuseră tobele o zi întreagă pe ulițe, că Ion fusese prins din nou. Ba, mai mult, turcii înălțaseră o țeapă lungă, cu vârf de fier, în fața bisericii Sfântul Gheorghe, zicând că în acea țeapă ei îl vor trage pe răzvrătit.

Îi spune lucrul acesta lui Ali-beg.

- Și ai mai anunțat, adăugă el, că îi vei prinde și pe toți ceilalți oameni ai căpitanului. Că îi vei prinde și-i vei pedepsi, iar noi ne-am bucurat... peste măsură ne-am bucurat;..

Radu vorbea, ca într-o beție. Cuvintele i se împleticeau. Da din mâini și vorbea.

Ali îi face semn să tacă. Îl cercetează o vreme, cu privirea, făcându-și ochii mici, apoi întreabă:

- Tu nu știi chiar nimic... nimic... hakan Radu? Spune te prefaci?

Radu cată către Ali, nedumerit:

- Nu știu nimic.

- În țara... ta, și habar n-ai de cele ce se-ntâmplă, hakan Radu? Îl ia în zeflema begul.

Radu înghite în sec. Așteaptă ca begul să continue. Nu înțelege nici un cuvânt din tot ce vrea acesta să spună.

- Așadar, să te lămuresc, se învoiește Ali. Zâmbește batjocoritor și urmează: Prin iscoadele noastre am aflat, așa după cum vezi, mai repede decât ți-ai fi putut tu închipui, tot ce s-a petrecut...

Voievodul dă din cap, în semn că așa e. Iscoadele otomane erau mult mai destoinice decât ale lui, deși ele erau alese uneori tot dintre marii săi boieri.

- Prima grijă a lui Ion, după ce a scăpat din palatul acesta, a fost, continuă begul, aceea de a o pune, cât mai bine și repede, la adăpost pe jupânița Para...

- Ce spui? se minunează Radu. Și unde putea s-o ascundă?

- Într-o căsuță sau o biserică din București... Dar unde... unde anume nu am putut încă descoperi, deși noi răscolim, cum știi, orașul și-mprejurimile de-atâtea zile...

- Și Ion?... Ce-ați izbutit să aflați despre Ion? Întreabă vodă, îngrijorat.

- Că se ascunde și el pe-aici, pe undeva, și că se pregătește de luptă.

- Și-atunci - privește și mai nedumerit Radu la Ali-beg, pentru ce-ați dat de știre că l-ați prins? De ce ați ridicat țeapa aceasta înaltă din mijlocul orașului?...

- Pentru că doar prin acest mijloc putem nădăjdui să-l mai prindem pe Ion.

Vodă își duce mâinile la tâmplele care-l zvicnesc îngrozitor. Nu pricepe nimic din țesătura de planuri a begului.

- Pe cât am reușit noi să aflăm, spune acesta, scrâșnind furios, ca și cum ar fi strâns între măsele sticlă pisată, Para-l iubește atât de mult pe Ion, încât ar fi în stare de orice jertfă pentru el!...

Radu, în sfârșit, se luminează.

- Și crezi că va veni să ți se-mbie? S-o primești în harem, ca să-și scape iubitul?

- Sânt tot atât de-ncredințat, rostește begul, cum sânt de încredințat că semiluna va stăpâni lumea. La rândul său, căpitanul va încerca s-o salveze pe Para... și-atunci... atunci... răsuflă osmanlâul adânc, rotindu-și ochii galbeni, fioroși - voi pune mâna pe el...

Sufletul apăsător al lui vodă, după atâtea încercări, începea să se însenineze.

Ce plan!... Ce plan pusese la cale Ali-beg! Deși îl chinuise atâta, îi venea să-l îmbrățișeze. Așadar, vrând-nevrând, erau legați amândoi prin același țel. Ion trebuia să fie prins, și numai otomanii puteau izbuti. Valahii țineau prea mult la el..îl ocroteau, îl ascundeau și-l dădeau ajutor.

Și așa cum îl cunoaște Radu pe căpitanul Ion, așa cum îl cunoaște toată lumea, când va auzi că fata care-l iubește se află în mâinile lui Ali-beg - și Para va cădea, negreșit, în ghearele lui Ali-beg! - fără să țină seama de primejdii, va alerga s-o scape.

Între timp, otomanii au pregătit, de bună seamă, totul, așa cum se cuvine. Reiese asta destul de limpede din vorbele, ca și din rânjetul lui Ali-beg...

Voievodului, de nu i-ar fi rușine, i-ar place să joace și să cânte:

«Dușmanul meu de moarte va fi prins... Dușmanul meu de moarte va fi prins!...»

Se stăpânește; dar, rumegându-și aceste gânduri înveselitoare în minte și dând uitării toate câte le îndurase în dimineața aceea, vodă se scoală de pe scaun. Se repede la Ali-beg și, plin de fericire, îi sărută mâna.

- Și-atunci... de ce?... De ce m-ai chinuit atâta? îl întreabă el. Sigur... sigur că îl vei prinde pe Ion!...

Ali-beg își desprinde mâna de sub buzele lui și îi răspunde rece:

- Pentru că toate acestea, deocamdată, nu sânt decât un plan... S-ar putea ca Ion s-ajungă la Para mai înainte ca ea să se fi hotărât să plece spre mine. Sau, și mai simplu, ca fata să nu mai vrea să se jertfească pentru el.

- Asta nu este cu putință! țipă înspăimântat Radu.

- De ce? De ce să nu fie cu putință? Pentru că nu vrem eu sau tu, hakan Radu? Său pentru că ne temem noi, dacă nu reușim, să nu ne pierdem capetele? Totul este în mâna lui Alah. Și Alah singur va hotărî, pe voia lui, ce trebuie să se întâmple și ce nu...

- Să ne pierdem noi capetele? se cutremură vodă, aplecându-și spinarea.

Ali-beg îl privește crunt:

- Da. Să ne pierdem noi capetele. Numai că cel dintâi ți-l vei pierde tu, hakan Radu...

- Și, într-o asemenea primejdie, ce-ar trebui să fac? murmură Radu.

- Ar trebui să mi-o aduci tu însuși pe jupânița Para, de unde știi sau de unde nu știi... De aceea ai fost pus domn. Ca să ne slujești după cum îți vom porunci noi!

Vodă își freacă, disperat, mâinile.

- Aș vrea... dar nu știu cum.

- Silind-o pe doamna ta, Maria-Despina, să ne ajute. Ea știe mult mai multe decât vrea să spună despre prietena ei.

- Și dacă nu se va-nvoi?

Ali-beg se înapoiază pe divan. Se așază din nou liniștit, cu picioarele încrucișate sub el.

- Dacă nu ne-o vei găsi cel puțin pe jupânița Para, pentru ca, folosind-o pe ea drept momeală, să-l putem atrage pe căpitanul Ion și să-l prindem... Îți făgăduiesc, hakan Radu - și tu știi că eu mă țin de cuvânt...

Radu dă din cap, știe prea bine că Ali își va păstra cuvântul.

- ...îți făgăduiesc, cu toată prietenia dintre noi, pe care mi-o aminteai adineauri, că te voi învinui de vânzare. Și-anume, te voi învinui sultanului că tu, cu doamna ta și Para, prietena ei, l-ai ajutat pe Ion să scape de pedeapsă. Și, după ce vei fi doborât de pe scaun, te voi uide cu mâna mea, răsplătindu-ți astfel faptul că l-ai rugat pe sultan, la Stambul, să nu mi-o dea pe Para. Și, tot ca răzbunare, de rândul acesta pe doamna ta, dacă nu mi-o vor cere sultanul sau marele vizir, voi lua-o în haremul meu. Pe urmă, voi dăru-i-o drept roabă vreunui om de rând...

- Doamne... geme Radu. Prea mă bați greu pentru păcatele mele! Dar, spune-mi, de unde?... De unde s-o iau eu pe jupânița Para, preabunule și înțelegătorule Ali?

- Nu știi! îi răspunde tăios begul. Dacă însă nu mi-o vei aduce la timp, vei fi pierdut, hakan Radu... Vei fi pierdut!

Radu simte că-i vine să urle de spaimă ca un șacal. Este tocmai pe punctul de a cădea în genunchi, în fața lui Ali-beg, ca să-i cerșească iertarea, când comandantul gărzii, un spahiu uriaș și cu o barbă stufoasă, intră.

- Ce este? se întoarce spre el Ali.

- A venit o sanie acoperiță, îl înștiințează spahiul.

- Și cine se găsește în sanie? întreabă plictisit begul.

- Jupânița Para, fiica medelnicerului Archir, rugându-te să binevoiești a o primi! îi răspunde spahiul.

- Jupânița Para? răcnesc și Ali-beg și Radu, sărind amândoi în picioare.

- În sfârșit, a venit! se înveselește begul și, desfăcându-și larg brațele, începe să râdă. Domnia ta, hakan Radu, poți deocamdată să pleci! Și să aștepți în palatul domniei tale restul poruncilor mele...

- Aștept... cum nu... zice Radu. Aștept...

Se apleacă înaintea lui Ali-beg. Îl salută smerit și țîșnește afară pe ușă.

Se simte fericit. A scăpat. Planul lui Ali-beg a izbândit.

«De-ar izbândi până la sfârșit! Doamne ajută-mă! se roagă el. Doamne ajută-mă!»

Se coboară pe scări. Jos, calul înșeuat îl așteaptă. Și, urmat de marele logofăt Stan și de suita rămasă la intrare, pornește în galop.

Între timp, Para intră la Ali-beg.

În încăperea aceea îl primise fata pe căpitanul Ion. Acolo îl culcase și-l îngrijise cât timp fusese bolnav.

La drept vorbind, chiar din momentul când cei doi tineri se despărțiseră, pe malul Oltului, Para știuse că nu va mai putea iubi pe nici un alt bărbat în afară de el.

Fusese totuși încredințată că nu-i va mai reîntâlni niciodată și că fiecare își va urma destinul care-l fusese hărăzit. Însă ea se aflase pe treptele bisericii, când Ion căzuse prins. Și dragostea îi dăduse putere și minte să poată răzbi până la el, să-l ajute să fugă și să-l adăpostească.

Numai că lucrurile se răsturnaseră tocmai când fata socotea că totul se va sfârși cu bine. O ceată de spahii înconjurase, pe neașteptate palatul. Jupânița și căpitanul fuseseră siliți să fugă. Ion, înfruntându-i pe otomani, cu ajutorul voinicilor lui, izbutise, pentru a doua oară, s-o scape pe Para. Și, îmbrăcând-o ca pe-o fată de rând, o ascunsese în bordeiul unui țăran - fost slujitor al lui Vlad - dintr-un cătun de lângă București.

Acolo stătuse copila până azi, când fostul slujitor al lui Vlad - trimis de Para să afle ce mai e nou - se întorsese vestind-o că Ion ar fi fost prins și că s-a înălțat pentru el o țeapă în mijlocul orașului.

Atunci Para s-a hotărât.

«E rândul meu să mă jertfesc pentru omul căruia-i datorez viața și cinstea. Și pe care-l iubesc!»

Se înfățișase lui Ali-beg și îl privea, neînfricată, în ochi.

- În cele din urmă, ai fost silită să vii!... mormăie begul, abia reușind să-și stăpânească bucuria de-a o vedea.

- Am venit!... Voi intra în harem. Dar numai dacă-l vei da drumul, chiar acum, căpitanului Ion...

Ali-beg își rostogolește ochii galbeni de tigru sub turbanul albastru:

- Nu tu vei hotărî ce trebuie să fac... Ești în puterea mea...

- Mai bine îmi iau viața... șoptește Para, hotărâtă. De nu îți ții cuvântul...

- Dar cine mă încredințează că tu îți vei ține făgăduiala, dacă-i dau drumul lui Ion?

- Îți jur, rostește fata, cu un oftat.

Ali-beg nu mai are răbdare. Bate din palme. Îndată se ivește căpetenia gărzii, căreia Ali-beg îi poruncește:

- Dezlegați-i din fiare și dați-i drumul căpitanului Ion să plece unde-o vrea!

Căpetenia gărzii înțelege. Fără să șovăie, răspunde:

- Porunca se va împlini!...

- Dați-i și-un cal. Să fugă cât mai grabnic. Să n-avem timp să ne răzgândim!...

Căpetenia gărzii, salutând, pleacă. În curând se aude afară, printre tânguirile vântului, tropotul unui cal.

- Drum bun! suspină fata.

Ali-beg, urmărind-o neîncetat cu privirea iscoditoare, rânjind lacom și crud, glăsuiește:

- A plecat. Mi-am împlinit cuvântul...

Jupâniței Para i se umplu ochii de lacrimi.

- Mi-l voi păstra și eu!

Dar totul începe să i se învâртеască în jur și cade, fără cunoștință, la pământ.

*

Oșteanul din pădure strânse mânerul săbiei în pumn. Ar fi dorit să se repeadă în sprijinul sărmanei Jupânițe.

- Para!... rosti el. Para!...

Se zbuciumă, strigă, dar slăbiciunea îl ținu, legându-l la pământ cu lanțurile sale de plumb.

Zăpada îl acoperise aproape în întregime. Nu i se mai zăreau decât obrazul și o parte din coiful auriu, de pe care zăpada, adunându-se, aluneca mereu.

Armăsarul nu se mișcase de lângă el.

Ochii negri ai animalului îl cercetau pe oșteanul rănit cu o privire umedă, aproape omenească.

Coama îi era biciuită și răvășită fără încetare de vânt.

Piciorul, în care rana se obrintise între timp, nici nu și-l mai simțea.

Sforăi.

Își înălță capul și încercă să adulmece văzduhul.

Dar viscolul bătea în așa fel, încât toate mirosurile după care s-ar fi putut călăuzi erau împrăștiate.

Noaptea părea că nu voia să se mai ridice de deasupra pădurii. Întunericul era greu, apăsător și încărcat de primejdii neștiute, ce se puteau ivi de oriunde.

Copacii scânteiau, legănându-se, și gemeau.

Rănitului i se păru, pentru o clipă, că vede iar ochii și barba Bătrânului.

«Nu te lăsa doborât!...»

«Nu. Nu mă las!» îi răspunse el.

Cercuri de toate culorile curcubeului se învârtteau amețitor.

Îl se părea că se rotește odată cu ele și se prăvălește, rostogolindu-se. Într-o prăpastie.

Viscolul urla, azvârlind trâmbe de zăpadă asupra celor doi răniți - unul fiind lungit la pământ, însă vegheat, cu credință, de celălalt.

Apoi vârtejul și prăbușirea încetară. Și rănitul începu iar să retrăiască o sumedenie de întâmplări, dar toate în frânturi învâlmășite, fără ordine și uneori fără înțeles.

*

Puhoaiele tulburi, clocotind zgomotoase, dau năvală pe Olt. Vântul suflă domol. Uneori aduce pe aripile lui câte o adiere călduță. Din copaci, țurțuri limpezi, ca de cristal, picură rar, plângând sfârșitul iernii.

Un călăreț într-o bundiță descheiată și cu o căciulă albă, țuguiață, pe cap, trece călare, în goană, pe potecă.

Zăpada moale plescăie, strivită sub copitele calului.

În bordeiul din pădure, Ion, sprijinindu-și pe un butuc sabia, și-o ascute cu o bucată de gresie.

Fostul ucenic în ale preoției, Gheorghe, așezat pe patul de cetină, meșterește săgeți pe care le așază cu grijă în tolba de la picioarele lui și cântă, cu glas înăbușit, un cântec de lume.

Pe fața lui slabă și palidă, în timp ce-și murmură cântecul, plutește umbra unui zâmbet ciudat.

Pe treptele săpate în pământ, care urcă spre ieșirea îngustă a bordeiului, Alexe, vânătorul de lupi, îi pune coadă unei securi. Auzindu-l pe Gheorghe cântând, râde în el tainic. Se oprește din lucru. Apoi când Gheorghe încetează să cânte, dă el drumul la glas.

Vocea îi este mai bărbătească, mai plină.

Gheorghe își ridică ochii spre Alexe. Ion se uită, pe rând, la amândoi. Tustrei încep să râdă voioși, cu hohote.

*

În fața bordeiului, călărețul cu bundița albă și-a oprit din galop murgul. Acesta se ridică în două picioare, nechezând.

Voinicul sare de pe cal. Ion, Gheorghe și Alexe se reped afară.

- Bucure! exclamă Ion.

- M-am întors! îi răspunde acesta scurt. Am aflat unde e Para... Pe chipul lui Ion, soarele rece de sfârșit de iarnă își aruncă voios, dintr-o spărtură a norilor, câteva săgeți.

- Unde?

- A dus-o Ali-beg peste Dunăre...

- De-aceea n-am găsit-o noi în palatul cel mic al doamnei, când l-am atacat... Biata de ea! o plânge Alexe.

- A ascuns-o la Boian, în palatul de vară al foștilor țari bulgari... urmează Bucur.

- Acolo își ține haremul?

- Acolo!

Pe sub bolta înaltă a fostului palat de vară din Boian - palat transformat de turci într-o clădire pătrată, albă, fără nici o fereastră în afară și înconjurată cu un val de pământ - scârție carele pline cu făină, miere, carne sărată și pește, care pătrund în curte.

Țărani bărboși, îmbrăcați în zdrențe, descarcă sacii, azvârlind din când în când ochiade către ferestrele cu zăbrele mărunte și dese, dincolo de care se află zăvorâte cadănele lui Ali-beg.

O șuierătură se aude.

Străjerii din preajma carelor și cei de la porți, izbiți pe neașteptate, încep să se prăbușească.

Porțile, lăsate după intrarea carelor, sânt ridicate iarăși de țărani.

Răsună, dincolo de ferestre, țipetele de spaimă ale femeilor care nu știu ce se întâmplă afară.

Unul dintre țărani - cu barba și chipul lui Năstase - îl ține pe un străjer culcat la pământ:

- Spune unde e Ali-beg, sau te sugrum?...

- Ali-beg e plecat... A fost chemat la Stambul de sultan!

- Ali-beg e plecat la Stambul! îl vestește Nastase pe Ion care în mijlocul turcilor de la poartă, aflând această veste, înciudat, îi cosește cu și mai multă hărnicie pe vrăjmași.

Pe porțile deschise, năvălesc, călări, Bucur, Gheorghe, Alexe și alți o mulțime de tineri valahi.

Lupta se dă pe unul dintre balcoane. Împinși de Ion și o mână de voinici, turcii dau înapoi. Balustrada balconului se prăbușește. Jos, cei care se ridică dau de Bucur, Năstase și Gheorghe.

Alexe desface, cu umărul, ușă după ușă. Femeile tâșnesc afară, țipând.

Toată ograda e semănată cu otomani răpuși, cu turbanele, iataganele și sulițele lor.

Negru, adus de Bucur sub balcon, își ridică în sus capul, căutându-și stăpânul.

Cadânele s-au grămădit într-un ungher al curții, și de acolo, cu brațele întinse, îi roagă pe voinici:

- Luați-ne cu voi... Ajutați-ne să ajungem la casele noastre...

*

Fostul palat de vară al țărilor bulgari a rămas pustiu, cu porțile deschise.

Se pierde în depărtare.

A venit primăvara. Crengile pomilor își arată bucuroase, soarelui, frumusețile lor - mugufii gata să plesnească.

Pâraiele curg repezi.

Voinicii duc pe șei femeile salvate.

Glasurile și râsetele acestora răsună argintii.

Vălurile lor subțiri flutură.

Țăranii ieșiți la munca ogoarelor, cu pluguri și boi costelivi, privesc alaiul acesta cu mirare și spaimă.

«Ali-beg se va răzbuna cumplit!» își șoptesc ei.

Negru aleargă în galop. Ceilalți cai au rămas în urmă. Pe șa, în fața lui Ion, Para.,

- Te voi trimite cu Alexe în Transilvania, la prietenul măriei sale Vlad, comitele Mihail Szilagyi! îi spune Ion fetei. Ea îl cuprinde cu mâinile de gât.

Văzduhul primăvăratec își desface larg aripile străvezii.

*

«Dar am salvat-o oare, într-adevăr, pe Para? se zbuciumă în fierbințeala lui rănitul. Am salvat-o pe Para? Pe Para sau pe Oltea?... Para... Oltea?...»

În minte o revede pe Oltea.

- Ai venit!... Ai venit!...
Primăvara a înveșmântat plaiurile Tismanei în straie bogate de lumină verde și aur.
Fata aleargă pe o costișă.
Flori de cireș se scutură ca o ploaie înmiresmată și caldă.
- Te-ai întors!... Te-ai întors!...
Livezile freamătă.
La fel, stejarul cel bătrân, poteca, pârâul și pădurea de castani, care-l cunosc de copil.
- Te-ai întors!... Te-ai întors!... Nu ne mai părăsi.
Fetița îl apucă de mână și-l trage după ea:
- Haide să ne jucăm!
Se joacă amândoi «de-a soarele și luna». Și luna se lasă de astă-dată, dinadins și cu viclenie, prinsă de soare.
E ziua de Sânziene¹⁷... E și ziua lui Ion. Fetele din Tismana și-au făcut, după datină, cununițe din floare de sulfină, culeasă în zori prin iarba plină de rouă.
O cununiță și-a împletit și Oltea.

Se coboară amurgul.
Pe culmea dealului fumegă argintie luna.
Acolo are loc «jocul făcliilor».
Flăcăi călări gonesc spre culmea dealului, cu făcliile aprinse în mâini. Dar fetele le-au luat-o înainte. S-au urcat încă de la amiază pe culme. Au cules flori. Au împodobit locul. Și-au pregătit grămezile de vreascuri. Acum le dau foc. Flăcăii totuși se grăbesc. Sar de pe cai. Încep «jocul făcliilor». Apoi, băieți și fete, perechi-perechi, sar peste focurile aprinse de fete. În cele din urmă încep cu toții hora.
Ion a urcat și el pe culme cu o făclie în mână. Dar nu descalecă, nu sare peste foc, nici nu se prinde în horă.
Oltei, în lumina flăcărilor, îi ard obraji ca un mănunchi de bujori.

- Aș vrea să cresc mai repede mare!... îi spune ea lui Ion.

17 Sărbătoare populară, bogată în tradiții. Are loc la 24 iunie.

Flăcăul începe să râdă:
- Și-așa ești destul de mare!...
- Aș vrea să fiu mare de tot...
- Pentru ce?,
- Ca să nu mă mai despart de tine niciodată. N-am să te las să mai pleci nicăieri singur...
- Nici la război?
- Nicăieri!

*

Focurile de la «serbarea făcliilor» s-au întins. Au cuprins toată culmea.

*

Focuri întinse, nesfârșite... Focuri...

*

Ion și Bucur, călări, de pe înălțimea unei movile, privesc focul în care arde zarea.

Bucur îl înștiințează pe căpitan:

- Am izbutit să dau foc și celor din urmă depozite de hrană turcești, care se mai aflau în Țara Românească.

*

Un foc mare a fost aprins în piața Sfântul Gheorghe din București.

Bărbați, femei și copii aleargă la semnul acesta de chemare.

Pristavul domnesc sună din surlă prelung.

Toate clopotele din București bat.

Norodul s-a adunat.

Marele vornic Dragomir vestește mulțimea:

- Căpitanul Ion a fost prins!...

- A fost prins căpitanul Ion? se uimește mulțimea.

Și marele vornic Dragomir, în numele voievodului Radu, reamintește mulțimii toate relele săvârșite de căpitanul Ion:

- Nici un trimis al înaltei Porți nu mai putea trece în voie. Oamenii lui loveau cetățile turcești.

- Fostele noastre cetăți dăruite lui Mahomed de mărișă sa Radu! Îl îndreaptă un glas venit din mulțime.

- Conacele boierești...

- Au ars nenumărate!... se bucură lumea adunată.

- Iar el însuși, cum știți - urmează Dragomir - prefăcându-se când țăran, când călugăr, se străduia în toate felurile să-l prindă la strâmtoare și să-l răpună pe mărișă sa Radu...

- De două ori a fost aproape să-l răpună, își șoptesc la ureche oamenii,

- Mărișă sa mi-a poruncit atunci mie să iau cele mai chibzuite măsuri.

- I-au întins curse și lațuri de tot felul, în fiecare loc... își destăinuie unul celuilalt, ceea ce știu, locuitorii Bucureștiului. A încercat și Ali-beg să-l prindă în capcană, în palatul cel mic al doamnei. Și-a scăpat și de-acolo...

- Numai că Ion, cu curajul lui nebunesc, le-a înfruntat pe toate... urmează Dragomir.

- Și cum l-ați prins până la urmă? întreabă mulțimea.

- Îl urmăream de multă vreme. Știam că dă târcoale palatului domnesc!

- Știam și noi! își șoptesc oamenii.

- Astăzi de dimineață, dându-se drept cântăreț rătăcitor, a cerut voie să intre în palat, ca să-i cante voievodului un cântec. Dar sub mantie avea o sabie, cu care socotise să-l răpună pe mărișă sa Radu. Noi, care pregătisem totul din timp, i-am dat voie să intre...

- Și?... Și?...

- Răufăcătorul a fost prins. Și-și va primi pedeapsa...

- Păcat de tinerețea și vrednicia lui! spun oamenii în taină. Multe femei oftează. Altele au început să plângă.

Tot în această vreme, la palat s-au adunat boierii.

Vodă stă rășchirat în jilt.

Lângă el, doamna țării cu ochii triști și negri privește parcă în gol.

- Am vrea să știm și noi, cum ați pus mâna pe el? întreabă un boier.

- E turbat ca o fiară și ar fi fost în stare să lupte și c-o oștire întreagă!... se îngrozește altul.

Voievodul râde strâmb. Buzele îi sânt roșii, aproape femeiești. Privirea i se scurge, din ochii lui frumoși, subțire, veninoasă. Pe haina de brocart, bătută în pietre scumpe, are pete de vin.

- Să spună logofătul! se grozăvește Radu.

Marele logofăt Stan începe să povestească:

- Când a-nceput să urce scările palatului, de sus i-am aruncat în cap o plasă din cele mari, grecești. S-a încurcat în plasă. N-a mai putut să-și scoată sabia. Asupra lui s-au năpustit o sută de oșteni.

- Curajul nebunesc pe care îl avea, de data aceasta l-a pierdut! se veselește vodă.

- Și ce-ați făcut cu el?

- Am vrut să-l trag în țeapă! scrâșnește vodă. Însă doamna Maria-Despina m-a rugat...

- Înalta doamnă a țării?...

- Aștept un prunc... da doamna, pentru întâia oară în vileag, marea taină. Mi-aș dori o fetiță, surâde ea, care să se numească la fel ca mine, Maria, și ca măicuța mea, Voichița. În numele copilului care o să vină, n-am vrut să curgă sângele lui Ion...

Marii boieri clocotesc. Ar fi dorit să-l vadă pe răzvrătit în țeapă.

- Dar n-aveți grijă, boieri! strigă ascuțit Radu. Îl voi trimite în lanțuri, așa cum am făgăduit de mult, luminăției sale sultanului. Moartea va fi de zece ori mai cruntă!...

- Moartea va fi de zece ori mai cruntă!... se veselesc boierii.

*

Între alți osândiți, legat în lanțuri, cu jumătatea de sus a trupului goală și biciuit fără încetare de paznici, căpitanul

Ion se târăște pe drum. Văzduhul este înăbușitor. Cerul s-a făcut roșu.

Un turc înalt, spătos, cu barbă neagră, care conduce convoiul, își pune palma streășină la ochi.

- Măine vom fi la Egrigoz, le spune el paznicilor. Și câinii aceștia vor fi închiși în temniță pentru tot restul vieții.

*

S-a făcut noapte. Cerul e înnorat. Se simte în văzduh apropierea furtunii. Paznicii, care sânt de strajă, veghează.

Osândiții, lungiți cu trupurile goale pe țărână, se odihnesc. Dorm. Sau se prefac că dorm...

Vântul a început să sufle. Fulgere se desfoaie pe cer, ca niște flori albastre. Sulițele lor lungi brăzdează, frânt, văzduhul.

Zgomotul vântului și-al ploii seamănă acum cu galopul a zeci de herghelii.

La adăpostul beznei și-al zgomotelor ploii, Ion își sfărâmă, cu două pietre mari, cătușele de fier.

Alți osândiți, la fel, ajutându-se unii pe alții, luptă să-și scoată lanțurile.

Unul din paznici, care-și acoperise capul cu o mantie, ferindu-se de ploaie, a căzut la pământ.

O lovitură în creștet doboară și pe altul.

Cu iataganul acestuia din urmă în mână, Ion a ajuns la cortul ofițerului turc.

Îl smulge din culcuș. Otomanul ridică mâinile, în semn că se predă.

Întreg convoiul osândiților e liber.

Pe paznici, legați bine, cu călușuri în gură, i-au azvârlit într-o groapă, deasupra căreia au grămădit mormane întregi de crengi.

Mulți dintre osândiți au îmbrăcat veșmintele turcești.

- Până vor fi descoperiți călăii noștri, noi vom putea ajunge departe! le spune osândiților Ion.

Ploaia nu încetează să cadă.

Un copac s-a aprins. Arde cu flăcări vii.

*

Prin noroi și furtună, cu trupul pe jumătate gol, căpitanul aleargă.

*

În zori. Furtuna s-a întetit. Sub ochii turburi și obosiți ai lui Ion, s-a ivit marea cu valurile uriașe, frământate.

O barcă a fost trasă departe, pe nisip. Ion se apropie de barcă.

Se prăbușește. Are însă puterea să se salte și să se prindă cu mâinile înghețate, tremurătoare, de marginile bărcii.

*

Furtună pe mare... Huiet... Barca este purtată de valuri în neștire.

*

«Pe ce tărâm mă găsesc?... Este aurita Crimee... Crimeea!...»

*

Urmă de mârzaci, căpeteniile sale de oaste - cu fața galbenă, brăzdată, ochii mici înfundați și buza de sus spână - marele han al Crimeei, Hagi Ghirai, sosește în sunete de tobă.

Mârzacii sar din șa și-l sprijină pe marele lor han să descălece.

Cu toții se așază, având picioarele încrucișate sub el, pe perne de mătase, înșiruite deasupra unui covor.

Marele han e în mijloc. Îi face semn lui Ion să se așeze și el pe-o pernă, în apropierea lui.

Fântânile, țîșnind din pereții de marmură, ce înconjoară grădinile lui Hagi, susură încetitor.

Mireasma trandafirilor este îmbătătoare.

Sclavii georgieni aduc ceaiul fierbinte în căni.

Sus, în pridvorul din lemn scump de santal, adăpostite după perdele, Ion știe că se află soțiile și cele treizeci de fiice ale marelui han.

Acesta ia cuvântul.

Barba lui aspră, rară și argintie se clatină.

- Îți datorăm răsplată! spune marele han, Ne-ai dezlegat în totul taina strămoșului Tanai, a mormântului său, și ne-ai adus de-acolo lanțul cel sfânt de aur, purtat de el în viață, pe care îl căutam. Rostește-ți o dorință, și îți jur să ți-o îndeplinesc!...

- Am o îndatorire. Vreau să ajung la Roma, la principii creștini...

- Ești un mare viteaz! glăsuiește iar hanul. Nu te-ai temut nici de vrăjmașii care-ar fi vrut să te împiedice să săvârșești lucrarea și nici de diavolii ce-nconjurau mormântul. Dacă rămâi la noi, îți dăruiesc pe una din fiicele mele de soție...

Fetele din pridvorul de sus se aud chicotind.

- Și, dacă îmbrățișezi credința lui Alah, ai putea să ajungi un dregător de seamă în acest colț fermecător al lumii, care este Crimeea... Și poate - de ce nu? - moștenitorul meu...

Ion se apleacă înaintea marelui han:

- Sânt nevoit să plec, repetă el. Îndatoriri de seamă, ce nu se lasă amânate, mă cheamă-n asfințit.

Hagi ridică mâna:

- Ca să te-ntorci degrabă, îți pun la îndemână cea mai ușoară și mai iute corabie. Un vas genovez cucerit de curând. Ai să te-ncredințezi că noi știm să plătim vitejilor mai bine decât ghiaurii voștri din asfințitul lumii...

*

În fața Papii de la Roma, Ion stă îngenunchat.

- Astăzi, când Ioan de Hunedoara a-nchis ochii și Gheorghe Castriota-Scanderbeg, albanezul, este prea ostenit, rostește căpitanul, un singur om îi poate înfricoșa pe turci. Acesta este domnitorul Vlad, cel zăvorât, printr-o înșelăciune, la Vișegrad. E neîmblânzit, căci a zăcut mulți ani în lanțurile și

temnițele turcești. Ura sa împotriva năvălitorilor este mai mare decât a oricui. Și, de l-ai ajuta să ajungă iar liber, domnitorul valah ar putea alunga oștile musulmane.

Papa stă nemișcat, cătând printr-o fereastră a Vaticanului către crucea de aur de pe bazilică.

- I-ați spus regelui nostru Matei că domnitorul Vlad nu are nici o vină?

- Regele n-a stat încă de vorbă cu cel adus de noi ca să mărturisească...

În lumina amurgului și-a lumânărilor, întreita tiară¹⁸ sclipește orbitor.

Un clopot bate rar, anunțând miezul zilei.

- În acea parte a lumii, mai glăsuiește Papa, pentru orânduirea oricăror frământări în legătură cu musulmanii, l-am binecuvântat pe regele Matei. Hotărârile lui sânt drepte pentru noi... Du-te dară la el și-ncredințează-l tu însuși, dacă poți, că domnitorul vostru, este nevinovat...

*

«La regele Matei!... La regele Matei!...»

*

Chipul măreț al Papii, întreita coroană și crucea de la bazilica romană se topesc pe încetul.

În locul încăperii din Vatican, unde-l primise Papa, căpitanul zărește castelul din Hunedoara al regelui Matei. Sala cea mare de ospețe...

- Și-acum, rostește regele, să bem această cupă cu vin în cinstea biruitorului în turnirul de astăzi.

Trâmbițele sună prelung.

Regele își înalță cupa grea cu picior, bătută în șase rânduri de nestemate.

Marea nobilime se ridică în picioare. Rochiile de mătase și brocart ale femeilor foșnesc. Săbiile bărbaților zângănesc vesel.

¹⁸ Mitra papală formată din trei coroane suprapuse

Urale puternice izbucnesc din piepturile magnaților. Sânt cu toții dornici să-i intre în voie tânărului rege. Să-i spulbere bănuielile, de-altminteri îndreptățite, asupra credinței lor.

Cavalerul Ioan mulțumește. Invitații își sorb cupele. Nobilii vârstnici și fiii lor, până la ultima picătură. În vreme ce soțiile și tinerele fete își înmoaie doar buzele în licoarea ușor gălbuie, aromată și dulce, de Tokay.

- Asemenea luptători, ca domnia ta, dorim să avem, cavalerule Ioan! ia cuvântul comitele Mihail Szilăgyi, cel dintâi dregător al regatului, după ce i-a cerut, mai întâi, din ochi, nepotului său, regele Matei, îngăduința de a vorbi. Îți cunoaștem meritele trecute, în luptele cu turcii. Ești un viteaz pe care ne-am putea bizui. Și, potrivit legilor noastre cavaleresti, vom îndrăzni să-l rugăm pe serenisimul nostru stăpân să te înalțe, în timpul convenit, la rangul de baron...

Între aristocrați se stârnește un murmur. Iarăși se va ridica, în rândurile mării nobilimi transilvănene, un cavaler valah?

Lucrul acesta nu este, oare, cu tâlc? se întreabă, din ochi, magnații. Nu cumva comitele Mihail Szilăgyi - acela care și-a impus la tron nepotul, peste voința multor grofi - urmărește vreun anumit plan?

Neliniștea este firească, deoarece înaintări din acestea în rang nu au loc decât foarte rar.

Regele Matei avea însă o fire impresionabilă. El rămăsese uimit de faptul că Ioan de Valahia îl învinsese pe cel mai de temut cavaler al Ungariei, «biruitorul regilor» - cum era numit comitele Georg de Ellerbach.

Comitele luptase în turniruri pe tot întinsul Europei: în Cehia, Germania, Franța și Polonia.

Nimeni nu izbutise să-l înfrângă. În turnirul de astăzi, de la Hunedoara, el se păstrase dinadins la urmă, pentru ca să-l doboare pe cavalerul Ioan, învingător al tuturor celor de dinaintea lui.

Marii aristocrați urmăriseră lupta cu răsuflarea tăiată. Nu trebuia, cu nici un preț, ca Ioan de Valahia să ajungă sărbătoritul turnirului. Le era prea destul și-așa faptul că, în Ungaria, se instaurase o nouă dinastie, aceea a Corvinilor.

Era adevărat că Ioan Corvin de Huniade fusese cel mai de seamă apărător al Europei. Doar la auzul numelui sau, se ridicau, mergând neînfricați la moarte, români, unguri, germani, sârbi, albanezi și oricine ura și se temea de asuprairea otomană

Numai ca ei se împotriviseră din răspuțeri ca fiul său, Matei, să se urce pe tron. Ori, fără comitele Mihail Szilăgyi, unchiul lui de pe mamă - și el, pe cât se auzise, dintr-o familie valahă, înnobilită în război, ca și aceea a Corvinilor - tânărul Mateiaș, pe care marii aristocrați îl numeau în derâdere «crăișorul valah», nu și-ar fi pus pe frunte niciodată coroana.

Cu toate că magnații nădăjduiseră în victoria, la turnir, a comitelui Georg, acesta căzuse de pe cal. Căzuse de la primul atac al lui Ion, la fel ca și, cu puțin înainte, comiții Szepes și Pongracz.

Urmaseră o a doua și a treia ciocnire, cu încuviințarea regelui, căruia nu îi venea nici lui să creadă că poate fi cu puțință o asemenea înfrângere de neînchipuit. De trei ori la rând, în lupta cu sulița, cu sabia și cu securea, comitele de Ellerbach fusese azvârlit de pe cal. Și dacă mai trăia aceasta nu se datora decât mărinimiei cavalerului Ioan.

Victoria aceasta surprinzătoare nu-i mai putea ieși din cap regelui. Și fiindcă avea nevoie de luptători destoinici, în vederea îndeplinirii planurilor mari pe care și le alcătuisese, se hotărâse, pe neașteptate, să-l ridice pe Ion la rangul de baron.

- Sântem de aceeași părere cu comitele nostru, Mihail Szilăgyi, răspunde regele. Cavalerul Ioan va trebui, bineînțeles, în timpul legiuit, să săvârșească toate celelalte formalități, care sânt necesare, potrivit datinilor cavaleresti.

Dar, imediat după aceea, ne vom simți onorați să-i dăm învestitura și să-l numim baron...

Trâmbițele sună asurzitor. Regele soarbe încă o cupă cu vin, după ce închină, prietenește de astă dată, numai cu cavalerul Ioan.

Face apoi un semn, și petrecerea, însoțită de danț, începe.

Succesul cavalerului Ioan este deplin. În sala monumentală de primire (sau «sala cavalerilor», cum se numește), sală iluminată de peste trei sute de făclii, scaunul lui se găsește alături de acela al regelui, în fața căminului din piatră pe care se vede, gravat în aur, corbul cu un inel în cioc, având în ghearele încleștate coroana regilor maghiari. Și dacă cei mai mulți dintre bărbați îl privesc cu invidie, femeile și tinerele fete nu se mai satură și îl sorb din ochi.

Femeile și fetele, cu toate reținerile impuse de părinții, soții sau frații lor, aplaudaseră cu înflăcărare victoriile lui Ioan, fiecare sperând în taină ca la ospăț să danseze cel puțin o dată cu el. Și asta nu numai pentru că frumusețea bărbătească a lui Ioan, la vârsta aceea de douăzeci de ani, era desăvârșită, ci și fiindcă, încă de pe atunci, isprăvile săvârșite de el fuseseră învăluite în aura legendei.

Câte nu se povestiseră și, uneori, chiar nu se cântaseră despre el?

Multe dintre tinerele doamne și fete care iau parte la ospăț își istorisesc bunăoară chiar acum între ele, la ureche, cum Ioan de Valahia, fiind prizonier la turci, izbutise să scape. Pătrunsese în haremul lui Mahomed, eliberând de acolo pe-o fostă iubită a lui și o fetiță în vârstă de cinci ani. Tot astfel, mai târziu, salvase pe o altă fată din seraiul unui faimos general turc.

Cutreierase lumea și pretutindeni luptase, cu toate forțele, contra puterii otomane.

Cu același țel se înfățișase tânărul comitelui Mihail Szilăgyi. Acesta îl trimisese în luptă contra imperiului

otoman, și-acolo dobândise, prin vitejia lui, rangul de cavaler.

Este adevărat că lucrul acesta Ion îl făcuse cu un anume țel, pe care n-aveau de unde să-l cunoască nici regele, și nici magnații lui, și cu atât mai puțin grofinele și copilele lor.

Acestea din urmă, mai ales, povestindu-și isprăvile lui Ion, se mulțumeau să-l vadă, să-l admire și să ofteze adânc.

Cea mai aprinsă dintre toate acele tinere fete și femei, care îl admirau și se roteau, în mod obișnuit, în jurul său - de când era la curte - ca niște fluturi în jurul unei lumânări, era însă copila grofului Albert de Szentgyorgyi.

Se numea Elisabeta. Nu avea decât cincisprezece ani și era socotită drept cea mai mândră, mai bogată și mai strălucitoare fată de măritat din întregul regat maghiar al acelui an 1465.

Nici una nu îl aplaudase, la turnir, mai mult decât Elisabeta.

Copila tocmai ascultase pe un minnesenger, în castelul tatălui său, cântând legenda Nibelungilor.

În mintea sa, de cum îl zărise pe Ion, îl și asemuise cu cavalerul Sigfrid. Ea se visa Crimhilda. Iar Ion urma s-o îndrăgească, la fel ca Sigfrid pe Crimhilda.

Ce-i drept, Ion nu-i dăduse de înțeles c-ar fi îndrăgostit de ea. Însă aceasta n-o făcuse să-l îndrăgească mai puțin. În taină, se și destăinuise doicii sale că era hotărâtă să facă tot ce-l va sta în putință ca să și-l cucerească pe cavalerul Ioan. Să se mărite cu el.

- Ori cu el fericită, ori fără el la mănăstire! spuse Elisabeta doicii sale, cu acea hotărâre înverșunată pe care numai la vârsta de cincisprezece ani poate o fată îndrăgostită s-o ia.

Începând danțul, mândra Elisabeta făcuse în așa fel ca ea, cea dintâi, să se prindă de mână cu Ion. Ceea ce o îndurera, totuși, peste măsură, era că el rămânea nepăsător la toate

drăgălășeniile sale. Oricât se străduia fata, cavalerul întârzia să i se prindă în mreje.

Gândurile flăcăului erau în altă parte decât la vorbele ei pline de înțelesuri. Ochii lui nu vedeau zâmbetele ei grațioase, ci rătăceau prin sala cea mare de ospete, îndreptându-se uneori spre rege, alteori... cine știe unde...

Fata își simțea inima săgetată de-o suferință fără seamăn. Cu câteva zile în urmă, cavalerul Ioan se purtase cu totul altfel față de ea și - să i se fi părut numai ei, oare? - îi dăduse chiar unele speranțe...

«Poate între timp să se fi îndrăgostit de alta! se gândește Elisabeta. Voi fi cu ochii-n patru. Nu-mi va scăpa nimic.»

Dar după danț inima i se strânge mai tare, pentru că numaidecât el este înconjurat de o mulțime de grofine. Și alte tinere femei și fete se bucură de zâmbetele lui.

Se hotărăște să-l urmărească pas cu pas. Dintr-o dată - i se pare sau chiar așa este? - îl vede pe cavalerul Ioan privind spre mama sa vitregă.

Privirile schimbate de cavalerul Ioan cu tânăra femeie îi sfâșie inima.

În mintea fetei se înnoadă și alte legături.

Tatăl său, comitele Albert de Szentgyorgyi, o cunoscuse pe cea de-a doua soție a lui în castelul lui Mihail Szilagyi de la Sibiu, unde mișunau întotdeauna o sumedenie de valahi.

Magnatului îi plăcuse frumoasa boieroaică romăncă, mai tânără cu aproape treizeci și cinci de ani decât el.

Despre această boieroaică, Mihail Szilăgyi îi povestise că avea nesfârșite moșii în Valahia mică. Fusesse însă nevoită să-și părăsească țara și averea, deoarece era urmărită de turci. Și, fiindcă Albert era văduv de peste zece ani - se hotărâse să se însoare cu ea.

Mihail Szilăgyi, la rugămintea lui Szentgyorgyi, se străduise apoi să o convingă pe boieroaică să primească această cerere în căsătorie, arătându-i câte primejdii pândesc pe o tânără femeie, singură și neocrotită.

După destule șovăieli și numai la stăruințele lui Szilăgyi, până la urmă Para primise această rugămintă de-a se căsători - și nunta se făcuse.

Era însă limpede pentru oricine că între cei doi soți nu domnea dragostea. Tânăra femeie părea să fie mistuită de o adâncă suferință, a cărei pricină, cu toate rugămințile celor din jur, nu o destăinuisese nimănui.

Și iată că Elisabeta o zărește pe mama sa vitregă strecurându-se pe ușa din spate a sălii de primire.

Cu inima bătându-i puternic, pornește după ea. O urmărește pe scara cotită de piatră, fără balustradă, care dă pe una din terasele mai dosnice ale castelului.

Ajunsă pe terasă, Para se oprește o clipă.

Privește cerul senin, pe care abia au început să pâlpâie cele dintâi fă-clioare ale nopții. Oștează adânc. Apoi începe să se plimbe, frângându-și mâinile, pradă celei mai mari și mai nestăpânite frământări.

Geloasa Elisabeta, cu pași nesimțiți, ca o mică sălbăticiune, s-a furișat pe urmele tinerei femei, până sus, pe terasă. Acolo, se ascunde într-una din cele mai întunecate firide ale zidului, supraveghind-o cu ochi pătrunzători pe mama sa vitregă și, totodată, așa cum devenise între timp sigură, pe rivala ei.

Noaptea este caldă. O mireasmă de iasomie se ridică din parcul castelului. Privighetorile cântă. Însă făptura care-l așteaptă pe cavalerul visurilor sale de fată nu este ea, Elisabeta. Ci mama sa vitregă.

În sfârșit, pași sprinteni și ușori de bărbat tânăr se aud urcând scările. La drept vorbind, Elisabeta mai mult simte pașii aceștia decât îi aude. Și nu atât cu urechea. Cât cu inima.

Pașii bărbatului au fost simțiți, în aceeași clipă, nu numai de Elisabeta, ci și de Para.

Aceasta - și ea cu mulți ani mai în vârstă decât fiica soțului său - s-a luminat la chip. Ochii i-au căpătat o strălucire

neobișnuită. Și s-a făcut nespus de frumoasă - așa cum Elisabeta n-o mai văzuse încă niciodată.

Aleargă înaintea lui Ion.

Elisabeta își acoperă obrazul și ochii cu palmele micuțe, albe.

Doamnă! Știa! Și, totuși, în sinea ei, încă mai spera... Spera ca totul să nu fie decât o nălucire. Ca pe altcineva să-l aștepte mama sa vitregă, acolo, pe terasa aceea dosnică. Nu pe bărbatul iubit de ea și pe care cu atâta ardoare și-l visa de soț.

S-ar fi făcut, în acest caz, că nu știe, că n-a văzut nimic.

Înțelegea. Comitele ar fi putut, foarte bine, să-i fie tată și soției sale, la vârsta pe care o avea. Amândouă - mama și fiica - erau cele mai bune prietene.

Mama sa vitregă era blândă. Îi arătase, încă din prima zi de conviețuire, o dragoste caldă. Se purtau una față de cealaltă nu ca o mamă față de fiica ei, ci ca două surori. Dar ceea ce se întâmpla în clipa aceea pe terasă îi era Elisabetei peste putință să îndure.

Mama sa vitregă i-a căzut la piept. Iar el îi mângâie obrații și părul. Și îi șoptește cuvinte pe care Elisabeta, oricât își ascute urechile, nu le poate auzi decât în frânturi.

Para, fără să vrea, își reamintește ziua când, cu trei ani în urmă, căzuse de groază și scârbă, la picioarele lui Ali-beg, jertfindu-se - așa cum credea - pentru salvarea vieții tânărului iubit de ea. Deși capitanul nu fusese prins, ci hălăduia liber, adăpostindu-se, cu ajutorul locuitorilor din jurul Bucureștilor, împreună cu oamenii lui, într-un bordei adânc și pregătindu-se de zor să reînceapă lupta.

Când Ion aflase că jupânița pornise spre lagărul turcesc, era mult prea târziu. Fata căzuse în lațul întins de Ali-beg, și o rețea întinsă de oaste fusese pregătită să-l prindă pe căpitan.

Cu toate că își dăduse seama că i s-a întins o cursă - sau, poate tocmai de aceea - Ion pătrunsese, ca o furtună, cu toți flăcăii lui, în palatul cel mic. Dar Para nu mai era acolo.

Scăpase totuși teafăr. Și începuse s-o caute pe fată prin țară și peste Dunăre. Până la urmă dăduse de urmele ei Bucur în seraiul lui Ali-beg de la Boian.

O scăpase prin luptă. Dar nu mai avusese mult timp să stea cu ea de vorbă, ci se grăbise s-o trimită, pe loc, în Transilvania, la prietenul statornic al lui Vlad Țepeș: Mihail Szilagyi.

După aceea, reîncepuse lupta.

Căzuse prins. Scăpase. Ajunsese în Crimeea. Se dusesse la Roma. Pe la alți prinți creștini. Și, în cele din urmă, luându-și inima în dinți, s-a îndreptat spre Buda.

Măcar că luase însă parte până atunci la patru bătălii în folosul regatului, dobândind mari izbânzi, regele nu-i primise încă să stea cu el de vorbă despre voievodul Vlad.

Frământări mari și grele, căroră regele abia le putea face față, bântuiau în acele zile în Ungaria.

Szilagyi îl sfătuisese pe Ion să lupte și în turnir. Iar, cu prilejul turnirului, spre nemaipomenita lui surprindere, Ion o zărise pe Para alături de bărbatul său. La început nici nu-i venise să creadă că era ea.

Pe ochii altădată atât de luminoși ai jupâniței se așternuse, în cei trei ani care trecuseră, o umbră vânătă, cețoasă, care-i schimba înfățișarea.

Para îl recunoscuse însă din prima clipă. Se împurpurase și ochii începuseră să-i strălucească. Asta îi redase ceva din vechea înfățișare. Și căpitanul putuse să se încredințeze că grofina de Szentgyorgyi nu era alta decât flica medelnicerului Archir.

Pe-ascuns și cu destulă greutate, schimbaseră câteva vorbe. Dar jupâneasa îl implorase ca să se întâlnească la ospăț. Și Ion, mișcat, se învoise.

Clipa aceasta sosise.

- De ce te-ai măritat? o întrebă căpitanul pe Para.
Tânăra femeie își plecă fruntea albă și îi răspunse:
- Mie nu mi-a fost dată fericirea. M-au dorit numai oameni haini, de care mi-a fost silă... Zue și Ali-beg... Nu mă mai puteam întoarce la tine așa, înjosită...
- Dar soțul tău?
- E bun și mă iubește... Dar eu... cum știi... pe tine... numai pentru tine...

Para se îneacă de plâns, însă se stăpânește.

Căpitanului i se sfâșie inima. Își dă seama cât suferă Para. Dar în același timp înțelege că a făcut o mare greșeală, primind să se întâlnească pe terasă cu grofina de Szentgyorgyi. Numai că ea îl rugase atât de mult, și el nu avusese tăria să i se împotrivească.

Și încă Ion nu știe că o altă micuță grofină, îndrăgostită și geloasă, plânge cu sughițuri, ascunsă într-o firidă din zid.

Ion o crezuse numai o copilă. Elisabeta luase însă totul în serios. Ea dorea, neclintit, să se mărite cu Ion. Iar, din ascunzătoarea ei, nu auzise decât cuvintele Parei:

-...doream să fiu... În brațele tale, curată ca o floare...

Cuvintele, acestea o făcuseră parcă să-și piardă mințile. Nemaștiind ce face, ca o ciută rănită, dar și ca o pisică sălbatică, Elisabeta o ia la fugă pe scări. Trece prin mulțime ca o săgeată. Aleargă la tatăl său. Îl apucă de umeri și, plângând, începe să-i strige:

- Soția ta... mama mea vitregă... și cavalerul Ion... sânt pe terasă...

Se lasă o tăcere de moarte. Magnații se grămădesc în jurul comitelui și al copilei lui.

- Ce este? Spune deslușit! o întreabă Szentgyorgyi. Regele, tânăr, chipeș și elegant se apropie. Mulțimea îi face loc. Fata se întoarce spre rege.

- Măria ta, serenissime rege, plânge ea, mama mea vitregă l-a amăgit... i-a dat întâlnire cavalerului Ioan...

- Cavalerul Ioan!... Cavalerul Ioan!... repetă, mai cu seamă, femeile.

Elisabeta nu mai ține seamă de nimic. Obrazul i s-a aprins. Ochii i-au devenit sticloși. Are înfățișarea unei mici hiene, gata să sară și să sfâșie.

Comitele Albert, în vremea asta, cată în jur. Pe soția sa nu o zărește nicăieri. Cavalerul Ioan, de asemenea, lipsește.

Cel mai mare dintre frații Zapolya se îndreaptă spre rege, spunându-i cu reproș:

- Viitorul vostru baron, cavalerul Ioan, a necinstit castelul acesta al Huniazilor și a pătat numele glorioasei familii de Szentgyorgyi...

- Să mergem pe terasă, ordonă regele.

Și Mateiaș pornește înainte, urmat de Szilagyi - care blestemă în gând această nenorocită întâmplare - de Szentgyorgyi, roșu ca racul, de toți ceilalți magnați și de familiile lor

- Ceea ce povestește fata nu poate fi crezut! rostește Szilagyi. Sânt de părere să ne întoarcem!...

- Este adevărat! Adevărat!... țipă Elisabeta. Veniți... și-o să vedeți. Mama mea vitregă este de vină... Pe ea s-o pedepsiți... Pe ea... El nu e vinovat... Numai ea...

Cu toții urcă scările. Pe terasă nu este însă nimeni. Para și Ion o auziseră pe fată când coborâse să îi pârască tatălui său și regelui.

Iar căpitanul încercase s-o scape pe Para, ducând-o în brațe, de-a lungul unei brâne de piatră, care înconjura zidurile castelului.

Numai că brâna, în partea din mijloc, era ruptă. Marii aristocrați, în timpul când Szilagyi se străduise să-l înscăuneze pe Mateiaș ca rege, trăsese cu tunurile în castel. Brâna fusese sfărâmată.

- Să ne întoarcem! îl roagă Para pe Ion. Nu sântem vinovați. N-am făcut nimic rău.

Cei doi tineri se reîntorc. Mulțimea grofilor murmură. Regele este uimit.

- Iată-i! țipă Elisabeta.

Dar căpitanul Ion o ocrotește pe Para.

- Nimeni nu va putea să se apropie de soția comitelui Albert, cu gând rău - îi preveni pe toți - cât timp voi fi în viață și cu sabia-n mână.

De jos, dinspre râu, urcă adieri reci. Terasa s-a umplut de lume. Para se sprijină de balustradă. Prin minte o fulgeră un gând: să se azvârle în gol.

- Îi vedeți, majestate? Îi vezi tată? îi arată iarăși, cu degetul, Elisabeta. Ea e de vină...

Para o privește pe fată liniștită și ușor muștrătoare.

Ținea la fiica ei vitregă și o înțelegea. Nu știuse că îl iubea pe Ion. Acum pricepea multe. Nu îi răspunse ei, ci i se adresa soțului său:

- Ți-am povestit... În urmă cu trei ani, am îndrăgit pe-un tânăr din neamul meu...

Acesta privește încremenit. Nu știe ce-ar putea spune și este, pe drept cuvânt, mâniat pe Ion.

- Lui îi datorez totul... mai glăsuiește Para.

Ochii Elisabetei sticlesc de gelozie și furie:

- Am văzut-o la pieptul lui...

Para nu-i ia în seamă cuvintele:

- Cavalerul Ioan nu m-a iubit niciodată, mai ține ea să spună, i-a fost doar milă de soarta mea nefericită...

Cineva a adus o făclie. Lumina ei joacă pe chipul căpitanului. Acesta strânge în pumn mânerul săbiei, pe care este gata s-o tragă la nevoie. Dar nimeni, nici măcar comitele de Szentgyorgyi, nu îndrăznește încă să se apropie de el.

Înfățișarea bietului comite de Szentgyorgyi stârnește compătimirea celor din jur.

Bătrânul Albert o privește cu ochii mari pe soția sa și vârfurile răsucite ale mustăților groase și albe i s-au lăsat în jos. De atâta supărare, nu poate scoate încă nici un cuvânt.

În toată viața lui, încununată de lupte și întâmplări care de care mai glorioase, nu suferise niciodată vreo umilință. Era, de altfel, un viteaz. Nu se temea de nimeni, fie el tânăr sau bătrân. Și nu înțelegea să răsplătească jignirea decât scaldându-l pe vinovat în sânge.

- De nu mă crezi... încheie Para, mândră, sânt gata să ne despărțim...

Regele Matei își dă seama că, după această nefericită întâmplare, nici vorbă nu mai poate fi să-l înalțe pe Ion la rangul de baron. Dacă ar fi făcut un asemenea lucru, ar fi-nsemnat ca iarăși să-i răscoale pe nobili, fără ca Szilagyi să-i mai poată de astă dată stăpâni. Magnații sânt furioși.

- Cavalerul Ioan să fie pedepsit! strigă ei, în frunte cu cei doi frați și verii comitelui.

- Potrivit legilor cavaleriești, într-o asemenea împrejurare, vinovăția sau nevinovăția cuiva nu poate fi dovedită decât cu armele. Cine primește să lupte împotriva cavalerului Ioan, cu arma pe care singur și-o va alege? întreabă regele Matei.

Patru sau cinci magnați își ridică, în același timp, mâinile.

Comitele își recăpătase însă întreaga stăpânire de sine.

- Cu cavalerul Ioan mă voi lupta eu însumi, se hotărăște el. Elisabeta are ochii în lacrimi.

- Tată, să nu-l ucizi, îl roagă ea.

Șoapte de dezaprobare izbucnesc pretutindeni, între bărbați și femei. Numai magnatul Szilagyi o privește înțelegător pe copilă.

- Fata mea, dă-te la o parte, o roagă cu blândețe bătrânul Szentgyorgy

- El nu e vinovat... Numai ea...

Câteva grofine se apropie de fată, trăgând-o în mijlocul lor. Para privește tot ceea ce se întâmplă cu o tristețe fără seamăn. E hotărâtă, dacă Ion va cădea, să se arunce în gol.

- Aduceți făclia mai aproape și faceți un loc larg în mijlocul terasei! ordonă regele.

- Aleg drept armă biciul cu măciulia de fier! îl vestește pe Mateiaș bătrânul Szentgyorgyi.

În lupta cu această armă comitele Albert era neîntrecut. Iar el voia să-l răpună pe Ion, cu orice preț, și pe soția lui să o trimită la mânăstire, pentru tot restul vieții.

- Cu arma aceasta veți lupta! încuviințează regele.

Cei doi bărbați își desfac săbiile. Le încredințează unor scutieri. Li se aduc, în schimb, două toiege lungi. De capetele acestor toiege atârna câte un lanț. De fiecare lanț este legată câte-o măciulie cu gurguie de fier.

Cu o asemenea armă, un luptător dibaci îl poate doborî, din două lovituri date în cap sau piept, pe orice cavaler, chiar dacă acesta e ocrotit de platoșă sau coif.

Era poate singura armă pe care Ion nu avusese încă prilejul s-o mânuiască vreodată. Ținea, pentru întâia oară, în mâini, un bici cu măciulia de fier.

Nu știa nici să lupte și nici să se apere de el. Doamnele sânt rugate să se îndepărteze puțin, pentru că bicele, fiind lungi, ele se află în primejdie.

Regele dă semnalul de începere a luptei.

Dreptul la cea dintâi lovitură îl are comitele de Szentgyorgyi. Magnatul smulge din mâna scutierului toiagul. Îl învârtește în văzduh.

Măciulia de fier îl izbește pe cavaler în sold.

Cu carnea strivită și însângărată, acesta se clatină.

Ion dă și el o lovitură, dar fără să-l nimerească pe adversarul său.

La rândul lui, comitele țintește a doua oară. Țintește la picioare, ca să-l doboare pe cavaler și apoi să-l ucidă cu-o lovitură în cap.

Ion sare însă la o parte, și măciulia se izbește de perete. Cu coada de fier a biciului oprește, la mare depărtare de el, a treia lovitură.

La cea de-a patra, lanțurile se încolăcesc. Amândoi sânt siliți să se oprească din luptă și să le deznoade.

Acum atacă Ion. O izbitură în umăr - și comitelui îi cade biciul din mână. Îl apucă însă cu mâna stângă și luptă, îndârjit, mai departe. Ion mai primește o lovitură în braț și alta în piept; dar comitele este izbit în obraz, și-și pierde cunoștința.

Lupta s-a încheiat. Ion a ieșit învingător.

Cavalerul se întoarce spre jupâneasa Para, se pleacă și-i spune respectuos:

- Doamnă, dovada nevinovăției voastre a fost făcută. Serenisimul rege este rugat să o confirme...

- O confirm! dă putere de lege regele Matei rugăminții lui Ion.

Dar n-apucă să-și termine cuvântul, și dintr-o latură se aud îndemnuri:

- Nu te lăsa... ucide-l!...

Și, tot atunci, Elisabeta țipă:

- Ferește-te... tata...

Ion se dă într-o parte. Tocmai la timp. Pentru că Szentgyorgyi, revenindu-și, își și înhățase, din mâinile scutierului, sabia, pregătindu-se să-l străpungă pe învingătorul lui.

Cavalerul valah își prinde și el sabia, din mâinile celui alt scutier. Și, când magnatul se avântă, nimerește cu pieptul în sabia lui Ion.

Magnatul și-a căutat singur moartea. Însă câțiva mari nobili îi cer lui Mateiaș dreptul de răzbunare.

- Aveți dreptul să vă răzbunați doar în afara hotarelor noastre! le dă răspuns regele. Comitele Albert va fi înmormântat cu cea mai mare pompă. Soția și copila lui vor moșteni toată averea și vor trăi în pace, sub ocrotirea

noastră. În ce-l privește pe cavalerul Ioan, ne va părăsi țara chiar în această seară și nu se va întoarce fără de voia noastră...

Elisabeta plânge.

Para se sprijină de-un stâlp. E galbenă ca un cadavru.

Cavalerul se pleacă întâi în fața regelui, apoi a Parei și a lui Szilăgyi. Coboară scările.

Calul i-a fost adus. Sare pe el. Trage de hățuri. Țîșnește de sub arcada porții. Trece, în trap, pe punte.

Se-avântă în galop. Și, în curând, se pierde în valea întunecoasă.

*

Făcând cea din urmă încercare de a-și trezi stăpânul rănit, armăsarul nechează încă o dată, ușor, tremurat.

Bărbatul își întoarce spre Negru capul. Deși este cu ochii deschiși, nu-l vede.

Sub frunte, în aceste ultime ceasuri ale vieții, prin desișul adânc al unor nori, ca niște fulgere, îi scapără numai amintirile.

Vede și aude un mănunchi de călăreți, pe o câmpie ninsă de lună. Călăreții s-au oprit sub un pâlț de mesteceni tineri. Privesc, încordați, către zidurile unei cetăți.

*

«E Vișegradul!» o recunoaște, în sine; rănitul.

*

Un cal a nechezat. Călăreții se neliniștesc.

Pe zidurile înalte ale cetății se zăresc umbre tăcute și amenințătoare.

Străjerii scrutează noaptea.

Ici și colo, la câte o fereastră, se ivesc scânteieri de făclii.

Răsună cântecul de huhurez.

- Pornim! ordonă Ion.

Călăreții - în afară de Gheorghe, care adună iute hățurile din mâinile celorlalți trei - sar de pe cai. Se furișează prin ierburi.

Înaintea lor se zărește șanțul întunecat, sclipitor, ca de smoală, în care apa clipește.

Căpitanul, Alexe și Năstase se aruncă în undele reci. Înoată, ținându-și armele ridicate deasupra capetelor, până la poalele cetății.

De sus, ca un șarpe, alunecă de-a lungul zidului o frânghie. Năstase o prinde. Și Ion începe să se cațere pe ea, ușor și repede, cu zvâcnituri grăbite.

Inima îi bate furtunos. De trei ani așteaptă ceasul acesta. De trei ani îl visează. Și ceasul, în sfârșit, a bătut. Visul i se împlinea. Dar cât trebuise să se zbuciume! Câte fusese nevoit să îndure!

Degeaba îngenunchiase înaintea Papii și a altor mari domni ai pământului, arătându-le nedreptatea, strigându-le că Radu cel Frumos era un trădător!

Degeaba îl căutase, îl prinsese și-l adusese pe Sisoe la Buda ca să mărturisească adevărul.

Radu, printr-o iscoadă dibace din Brașov, izbutise să afle destule din cele câte se puneau la cale pentru eliberarea lui Vlad. Și-un alt trimis pornise de la curtea domnească din București către palatul lui Matei Corvin din Buda. Acesta aducea cu sine, pe lângă alte mărturii mincinoase, și-un răvaș al lui Radu.

Egumenul Sisoe, susținea în scrisoare Radu, a fost cumpărat de turci ca să-l ajute pe Vlad să se elibereze. Dar, de cum va scăpa, dornic să se răzbune, fiindcă a stat închis, Vlad se va și uni cu oastea otomană și va lovi întâi Ardealul, și apoi Buda.

Regele săvârșise greșeala de a-i da iarăși crezare lui Radu.

- Și o nechibzuință ca aceasta va avea urmări rele - cugetase, trist, Ion - pentru sărmana țară! Iar regele s-ar cuveni să plătească odată pentru greșeala sa...

Deși muncit de asemenea gânduri, Ion nu încetase nici o clipă să se cațere, neobosit, pe frânghie.

Iată-l c-a și ajuns. O mână prietenească, voinică, i se întinde. Sare pe fereastra turnului.

- Bine-ai venit, răsună vocea plăcută a vechiului său prieten Mihailo căci el este acela care i-a întins mâna..

- Bine te-am găsit!... Domnitorul a aflat că sosesc?

- L-am înștiințat încă de ieri, printr-un bilet, pe Tit.

De aproape doi ani, în urma stăruințelor comitelui Mihail Szilagyî, regele îi aprobase prizonierului său - ceea ce el ceruse încă de la început - să aibă un slujitor român.

Regele pusese condiția ca slujitorul să fie vârstnic. Și omul cel mai potrivit era Tit. Devotamentul fostului păpușar față de domnitorul său era nemărginit.

- Nimeni nu-l va îngriji cu mai multă credință și pricepere decât mine! îi asigurase tatăl lui Bucur pe valahii din Buda, și în primul rând pe grămaticul Farmă, căpetenia lor în timpul lipsei lui Ion, atunci când comitele le ceruse un slujitor pentru măria sa Vlad.

Grămaticul Farmă fusese de acord. Ceilalți valahi la fel. Și Tit se închisese din acea zi, de bună voie, în temnița de la Vișegrad, lângă stăpânul său. În ce-l privește pe Mihailo, acesta se înrolase de la început, potrivit înțelegerii cu Farmă, în oastea de călăreți a regelui. După aceea, de-asemenea cu sprijinul lui Szilagyî, fusese mutat, dintr-o îndepărtată garnizoană, între străjerii de la Vișegrad. De altfel, în cetate, între străjeri, se mai aflau și unii oșteni de alte naționalități, în afară de unguri.

- Așadar, măria sa știe! se bucură Ion, în vreme ce îl ajută și pe Alexe să se cațere pe frânghie.

- Știe și te așteaptă!... îl încredințează Mihailo.

- Cum vom ajunge la el?

- Chiar adineauri, când am dat semnalul, Tit trebuia să ceară, după înțelegerea noastră, să vină medicul cetății.

- Măria sa e sănătos?

- E sănătos tun, râde Mihailo. Obişnuiește, este adevărat, să-l cheme la sine pe medic. Îi place să stea cu el de vorbă

și să cunoască tot ce e nou prin lume. Medicul era un bătrânel cumsecade. Sporovăia mult...

- Și-acum?... Încercă să scurteze Ion povestirea.

- Medicul cel vechi a părăsit încă de ieri Vișegradul, după cum a fost totul orânduit. Și se așteaptă noul medic, prietenul comandantului cetății.

Ion se înveseli:

- Eu mă voi da drept noul medic...

- Dacă nu ne surprinde comandantul, totul va merge de minune...

Ca un făcut, în clipita aceea se aude o bătaie puternică în ușă. Ion și Alexe se lipesc de perete, cu săbiile pregătite.

Mihailo, despre care toată lumea știe că este străjerul încăperii locuite în turn de medicul cetății, întreabă cine bate. Glasul de-afară răspunde că este un oștean din corpul de pază al principelui Vlad. Acesta, după cum îl înștiințase slujitorul său, Tit, nu se simțea tocmai bine. Și rugase să fie chemat medicul, potrivit poruncilor date de rege, de-a i se ocroti cu grijă sănătatea și viața.

Să nu se supere deci medicul că îl trezește la miezul nopții, deoarece vina nu e a lui.

- Întoarce-te liniștit, îi răspunde Mihailo. Noul medic al Vișegradului nu s-a supărat. Se îmbracă - fiindcă domnia sa dormea dus - și vine imediat.

Cu-adevărat, Ion tocmai se schimba în vremea aceea, cu repeziciune.

Își părăsise hainele ude și îmbrăcase un rând de straie dintre cele care îl așteptau gata pregătite în cuierul din încăperea medicului.

Mihailo, care orânduisese totul și se întrecuse pe sine în prevederi, îi dă cele din urmă sfaturi lui Alexe.

Acesta trebuia să rămână în turn și să nu deschidă nimănui ușa, decât lor înșile, la înapoiere. Dacă, totuși, s-ar fi întâmplat ceva rău, Alexe trebuia să dea semnalul, acesta fiind, ca de obicei, strigătul de huhurez.

Părăsind încăperea, Ion și Mihailo o iau pe un coridor lung. Coboară câteva trepte. Ies pe o terasă descoperită, de lemn.

Aici îi oprește, întâia oară, un străjer.

- E noul medic! i-l arată Mihailo.

- Cum de nu l-am văzut încă? se minunează străjerul.

- N-a venit decât azi! îi explică Mihailo.

Străjerul le dă drumul. Trec mai departe. Lui Ion nu-i este teamă. Se simte însă tulburat.

Deși încă atât de tânăr, căpitanul a luat parte la zeci și zeci de bătălii, dintr-acelea pe care istoria le-a însemnat pe răbojul ei cu creștături de foc. A trăit cele mai de necrezut întâmplări. Dar întâlnirea aceasta cu domnitorul Vlad înseamnă pentru viața lui mai mult decât tot ceea ce săvârșise și îndurase până atunci.

Clopotul bate, în momentul acela, miezul nopții.

Coridoarele Vișegradului sânt mohorâte, reci, luminate abia ici și colo de câte o făclie. Străjeri, înarmați cu săbii și sulite, veghează.

Mihailo le spune tuturor că acela care-l însoțește este noul medic - și drumul li se deschide.

Căpitanul Ion pășește în aparență liniștit, îmbrăcat în hainele strâmte ale medicului cetății, alături de Mihailo.

Și nu gura, ci inima lui șoptește:

«Îl voi vedea pe domnitorul meu!... Îl voi vedea pe mărișorul lui Vlad...»

În sfârșit, au pătruns în cel din urmă coridor pe care-l au de străbătut. La capătul lui se zărește o ușă scundă de fier. În fața ei, se află, în picioare, răzimați de ziduri, câțiva străjeri. Mihailo le spune cine este Ion. Străjerii deschid ușa.

- Grăbiți-vă, îl sfătuiesc străjerii, principele valah este bolnav. Vedeți să nu se prăpădească, pentru că serenismul rege s-ar supăra rău.

- Voi face tot ce-mi stă-n putință, le răspunde Ion.

Trece de uşă. Uşa se închide. Coboară alte câteva trepte. Ajunge într-un vestibul îngust şi îngheţat, luminat slab de o făclie. Şi, dincolo de vestibul, se vede un grilaj des.

Oştenii, care păzesc vestibulul, ridică grilajul.

Grilajul de fier scârţâie. La lumina unei alte făclii, de sub o boltă scundă, răsare Tit.

- Vino, îl cheamă el... Vino, măria sa te aşteaptă...

Ion intră în încăperea alăturată. Acolo este domnitorul.

- Măria ta, zice tânărul căpitan, îngenunchind. Măria ta..

Şi nu mai poate spune nimic. Toate acele vorbe, cu miez, gândite îndelung şi rostite, în taină, înainte de a ajunge aici, le uitase.

Domnitorul Vlad se află înaintea lui. Este la fel de înalt, drept şi măreţ - parcă mai înalt şi mai măreţ decât îl cunoscuse vreodată.

Ion îi sărută mâna. Domnitorul îl ridică. Îl prinde de umeri. Îl strânge la piept.

Tit îi priveşte. Pentru întâia oară bagă de seamă, cu mirare, că sânt la fel de semeţi şi cu umerii deopotrivă de laţi.

Vlad nu mai are zvelteţea lui Ion, dar în putere este limpede că îl întrece.

Pletele tânărului sânt bălaie, ca soarele în zori, aşa cum fuseseră odinioară şi-acelea ale lui Vlad. În temniţă, părul domnitorului s-a întunecat, a devenit cărunţ.

Ochii lui Ion au strălucirea lacurilor albastre-verzi. Ai principelui Vlad s-au făcut mari şi cenuşii-tăioşi.

- Aşază-te alături de mine, fiule, îi arată Vlad o laviţă de lemn.

Ion se îndurerează. Pe o asemenea jalnică laviţă de lemn este silit să stea voievodul lui, acela care, după cugetul său, merita să aibă un scaun de aur, împărătesc?

Încăperea este săracă. Prin fereastra zăbreilită se vede luna. Făclia de pe peretele din fund împrăştie o lumină bolnavă. Un pat de lemn, acoperit cu câteva velinţe

românești de lână și câteva blănuri de oaie, se află într-un colț. Puțin mai la o parte, se vede masa scundă de lemn, la care domnitorul și Tit - acesta din urmă fiindu-i domnitorului său calfă și ucenic - lucrează laolaltă veșminte, ce se vând o dată pe lună la târgul din Buda.

Vlad nu se sfiise și învățase de la Tit meșteșugul cusutului de haine - meșteșug în care aproape că îl întrecuse pe învățătorul său.

Mai la o parte, într-un fel de chenar mare, din fier, Vlad și-a alcătuit - folosind drept material lutul și ceara - un fel de hartă a lumii.

În mijlocul hărții, se află Valahia. Cu-o mișcătoare dragoste, din partea unui om socotit în genere de-o mare asprime - principele și-a înfățișat țara nu numai cu munții, apele, pajiștile, ogoarele, livezile și pădurile ei, ci și cu o parte din locuitorii săi. A ridicat la loc cetățile dărâmate de Ali-beg. A pus străjeri valahi pretutindeni, în celelalte cetăți, unde se găseau încă ienicerii lui Mahomed. Plugarii își ară țarinile. Pe Dunăre, pescarii plutesc cu bărcile. Și, în Carpați, ciobanii își pasc oile.

În jurul Valahiei, se vede restul lumii și, mai întâi de toate, Moldova și Transilvania. Apoi Ungaria, Polonia, Rusia, imperiul otoman, ținuturile tătarăști, cele nemțești, țările din peninsula Italică și statul papal.

Valuri din lut și lemn colorat ce unesc sau despart toate aceste țări, arată cum vede principele valah desfășurarea viitoare a luptelor pentru salvarea Europei de pericolul otoman.

La Stambul - fostul Constantinople al imperiului bizantin - a alcătuit din lut biserica Sfânta Sofia. Lângă biserică, o păpușă de ceară, înfățișându-l pe Mahomed al II-lea, modelată de Tit, a fost trasă în țeapă.

Despre mânia sa Vlad, Ion auzise de la dușmanii lui că, în temniță, dorind să-și potolească setea de răzbunare, se obișnuise să-i tragă în țeapă pe șobolanii care îi tulburau, în

timpul nopților, somnul, închipuindu-și că face lucrul acesta cu achingiile sau spahii lui Mahomed.

Nu era însă nimic adevărat.

- Ce vești îmi aduci? îl întreabă Vlad, luându-l părintește pe Ion pe după umeri.

- Măria ta, îi răspunde Ion, după ce... ai plecat din țară - vrusese să spună «după ce-ai fost înțemnițat», dar nu avusese putere să rostească cuvântul acela îngrozitor - noi ne-am întărit în mănăstirea Tismana, precum ne-ai poruncit. Ne-am continuat lupta...

Povestindu-i apoi, pe scurt, toate câte se petrecuseră, Ion are grijă să-i amintească voievodului mai ales meritele lui Bucur care, în fruntea cetelor de răzvrățiți de peste Olt, nu le da încă pace nici oamenilor domniei și nici otomanilor să-și rumege, după pofta inimii, prada.

- Toată această luptă pe viață și pe moarte, care ne-a costat destul sânge, trebuie să-ți mărturisesc cu rușine, măria ta, nu ne-a făcut să înaintăm, cu nici un pas, spre țelul pe care-l urmărim.

- Lupta în numele libertății nu se dă niciodată în zadar, căpitane Ion. Mai devreme sau mai târziu, fiecare picătură de sânge vărsată va rodi...

- Dacă măria ta ar fi în fruntea noastră... oftează Ion.

- Cât timp veți ține, tu și soții tăi, armele-n mâini, dorința de neatârnare a neamului valah va trăi. Și sufletul meu va fi alături de voi, oricât m-ar apăsa de greu aceste ziduri...

Uitându-se la domnitorul său, Ion se cutremură.

Ochii mari, cenușii, ai voievodului, sfredelesc zidurile. Se străduiesc parcă să vadă cine știe ce lucruri depărtate și tainice, din viitor.

- Și noi în cine socotește măria ta că am putea să ne încredem, dintre toți crai și domnitorii lumii? întreabă Ion, după ce vorba se purtase pe o mulțime de cărări și în jurul a nenumărate lucruri, la care căpitanul abia după aceea

avea să se gândească îndelung, în ceasurile sale de răgaz, și să le înțeleagă tâlcul.

- În Ștefan al Moldovei...

- În domnitorul Ștefan? Acela care te-a uitat în ceasul de restriște, deși eu însumi i-am dus solia prin care-i cereai ajutor?... Ba încă a mai pus la cale să-ți cucerească Chilia?!? Numai că, la asediul Chilieii, a dobândit o rană...

- La fel ca tine, m-am mâniat și eu!... mărturisește Vlad. După o vreme, l-am înțeles. Avea răspunderea Moldovei. Pentru ea trebuia să lucreze mai întâi... Nu putea s-o primejduiască.

- Măria ta dacă ai fi fost chemat în ajutor, sânt încredințat că nu te-ai fi purtat astfel...

- Poate că nu... zice înăbușit Vlad. Dar astăzi mi se pare un adevărat noroc că cetatea Chilia n-a încăput în ghearele lui Mahomed, ci-n mâinile lui Ștefan. Oricum, numai în el poți avea încredere...

- Ce trebuie să facem?

Ochii voievodului scânteiază:

- Cea dintâi datorie a voastră... a ta, mai ales, răspunde el tăios, este ca Radu să fie pedepsit... Iar Ștefan să așeze, deocamdată, în locul lui, până la reîntoarcerea mea în scaun, un domn plin de credință față de el.

- Față de regele Matei cum să ne purtăm?

- Regele își va da singur seama, cât de curând, de greșeala lui, și și-o va îndrepta...

- Aș vrea să-l putem pedepsi și pe el!... mărturisește Ion, Să sufere, măcar în parte, și... serenisimul rege ceea ce-nduri măria ta...

Voievodul Vlad surâde:

- Eu sânt încredințat, îți repet, că regele, într-o zi, ne va da ajutor...

- Măria ta, se amestecă Tit, după ce se uitase pe fereastră, văzând că revărsatul zorilor se apropie. Este timpul ca Ion

să plece. Mihailo a așteptat afară prea mult. Să nu se iște bănuieli...

- Un singur lucru mai aveam să-l întreb pe măria sa, își amintește Ion.

- Întreabă! îi făgădui voievodul.

- Principesa Elena Corvin așteaptă de la măria ta un semn...

Voievodul Vlad stă o clipă pe gânduri. Își vâără apoi mâna într-un buzunărel de la piept. Dintr-o învelitoare de catifea și aur ridică un inel împodobit cu o piatră mare, scumpă.

- Eram încă la curtea din Buda, povestește el, înainte de-a mă urca în scaun. Când Ioan de Hunedoara a pus la cale un turnir. M-a poftit și pe mine să iau parte. Potrivit datinilor cavaleresti, trebuia să-mi aleg o tânără fecioară sau doamnă, în cinstea căreia să lupt. Ioan m-a îndemnat s-o aleg pe nepoata lui, Elena, atunci în vârstă, poate, de paisprezece ani. După ce am învins, drept răsplată a victoriei, principesa mi-a dăruit o cunună din pietre de granat lipite cu foițe de aur și inelul acesta. Ne-am logodit. Totul nu a fost însă într-un ceas bun. Nunta, cum știți, s-a făcut după șase ani, printr-o solie, din care a făcut parte, pe lângă câțiva mari boieri, și grămaticul Farmă. Pe urmă, luptele s-au întezit. Ea n-a putut veni în Țara Românească la timp. Și, ca soție a mea, după ce-am fost închis, am auzit c-a fost trimisă, fără vreo altă vină, la mănăstire.

- Așa e! spune Ion. Dar grămaticul Farmă a reușit s-o vadă. Și principesa i-a dăruit o parte din bijuteriile ei, ca el să poată încerca cumpărarea paznicilor măriei tale, cu banii dobândiți. Numai că încercarea aceasta, cum iarăși prea bine cred că știi, a dat greș. Și astăzi, principesa te roagă să-i trimiți vești!...

Vlad îi întinde bijuteria lui Ion.

- E dezlegată de jurământ. Eu îi doresc să fie fericită...

- Dar fericirea măriei tale?!

- Fericirea mea? spune domnul. Noi sântem meniți jertfei. Jertfa fără de care biruința nu poate fi. Și eu, altă fericire, în afară de aceea pe care mi-o poate aduce lupta și biruința împotriva vrăjmașilor neatârării noastre, nu mai îmi doresc, căpitane Ion...

*

Negru, ciulindu-și urechile, ascultă. În depărtare, răsună urlatul lung al unui lup. Fiara, izgonită mai adineauri, își cheamă haita.

Alte urlete feroase îi răspund. Haita s-a adunat. Urletele fiarelor strânse laolaltă se împletesc. S-au făcut unul singur. Ca un cântec al iadului.

«Sânge și moarte!... s-ar putea crede că urlă lupii. Sânge și moarte omului și animalului care mai trăiesc încă!... Sânge și moarte!...»

Armăsarul se saltă în picioare. Și-a uitat oboseala și rănilile. Îi dă ocol rănitului. Nările îi palpită. Tropăie iar semeț.

«Sânge și moarte!...» urlă lupii.

Stând în dreptul bărbatului, ca o pavăză vie, armăsarul ascultă. Încă nu știe ce să facă. Își privește stăpânul. Se pare că nu mai trage nădejde să-l trezească. Oșteanul trăiește, mai departe, în acea lume tainică a sufletului său. În gândurile pricinuite de fierbințeala lui. Nu celelalte răni, ci doar aceea de la frunte îl făcuse să cadă. Ea îi dăduse fierbințeala. Dacă era atunci, alături, o ființă omenească gata să-l sprijine, ar fi rămas în șa.

Era adevărat că pierduse mult sânge. Însă lucrul acesta i se mai întâmplase și altă dată.

Și-acuma încă de s-ar găsi o mână care să-i lege rana și, ridicându-l din zăpadă, să-i dea o sorbitură fierbinte, rănitul s-ar înviora.

Așa, ceasurile îi sânt numărate. Ori viscolul îl va îngheța de tot, pe încetul, ori lupii îl vor sfâșia.

Oricum, ce mai poate aştepta altceva decât moartea? Armăsarul ascultă. Sforăie mânios şi, tropăind, îi dă un ultim ocol stăpânului.

Se simte gata pregătit să-i înfrunte pe lupi.

*

O casă albă, înaltă, fortificată, spre care urcă, din uliţă, o scară răsucită, de piatră.

Pe cerul roşu al Budei, zorile abia au început să răsară.

Gheorghe năvăleşte, furtunos, în odaia unde căpitanul Ion doarme. Îl trezeşte cu strigătul:

- A sosit un trimis de la cetele noastre din ţară!

- Să intre! se bucură Ion care, la intrarea lui Gheorghe pe uşă, a sărit din aşternut, punând mâna pe sabie. (A devenit deosebit de prevăzător, de când şade fără învoirea regelui în Buda, unde a mai rămas o vreme, după întoarcerea de la Vişegrad, ca să orânduiască, împreună cu Farmă, o mulţime de lucruri cu privire la domnitorul lor.)

Gheorghe ţişneşte afară, dar se întoarce numaidecât cu solul. Acesta este un flăcău zdravăn, cu nişte mâini mari, noduroase, acoperit pe cap cu o căciulă brumărie şi-având înfipt la brâu, sub sumanul de lână, un baltag muntenesc.

- Ce s-a-ntâmpat? Te-a trimis Bucur? îl întreabă Farmă, care s-a grăbit şi el să vină în odaia lui Ion.

- El m-a trimis, grămaticule, îi răspunde flăcăul.

Îşi scoate apoi căciula. Îşi leapădă sumanul. Îşi desprinde baltagul. Tuşeşte de două ori şi începe să spună:

- Nu sânt nici zece zile de când am fost vestiţi de nişte drumeţi că un boier şi-o ceată de oşteni, nu numai români, ci şi turci, se-ndreptau spre Tismana...

- Au îndrăznit să se îndrepte către Tismana?... izbucneşte Ion.

- Ne-am mirat şi noi c-au îndrăznit... răspunde trimisul.

- Şi?... Şi? întreabă nerăbdător Farmă.

- Oamenii care-l văzuseră și-l auziseră pe oștenii domnești vorbind, în rateșul din Slatina, cât timp boierul se odihnea, ne-au povestit că aceștia aduceau cu ei niște porunci de-o strășnicie deosebită.

- Din partea cui? Întreabă Farmă.

- Din partea lui Radu.

- A vânzătorului Radu! Îl îndreaptă, răutăcios, Gheorghe.

- A vânzătorului Radu! Așa e!... repetă trimisul. Bătu-l-ar bunul Dumnezeu de ticălos și de nemernic!... Că nu-i mai vine odată răsplata!

Căpitanului Ion îi place îndârjirea trimisului. Îl bate pe umăr, râsând:

- N-ai grijă, într-o zi răsplata care i se cuvine o să și-o primească, voinicule!

- Nu e nici un răufăcător pe lume, pe care să nu îl ajungă, până la urmă, răsplata!... rostește, înțelepțește, Gheorghe.

- Dar, haide, haide, că schimbaram vorba, mai spune căpitanul, și eu sânt nerăbdător să aflu ce este cu Tismana...

Urișul Năstase intră, în acea clipă, cu vinul proaspăt fiert și îndulcit cu miere, din care se ridică aburi, împrăștiind o mireasmă plăcută.

Trimisul îi mulțumește lui Năstase. Soarbe din ulcică, sugându-și mustățile, și își urmează cuvântul.

- Ne-am luat deci după ei, ca vânzătorii, iarna, când simt duhoarea mistreților...

- Și i-ați ajuns? îi grăbește povestirea Alexe, care se ivise și el în ușă.

- Aproape de satul de lângă Jiu, Craiova...

- I-ați biruit? vrea să știe, îndată, lucrul cel mai însemnat, Farmă.

- I-am biruit! răsuflă trimisul, din băieri. Iar, după ce-am aflat țelul pentru care se duceau la Tismana, pe cei rămași cu viață, chiar și pe oștenii boierilor, i-am tras în țeapă,

deoarece vina lor de-a fi în slujba lui Radu este mai mare decât aceea a turcilor...

- I-ați judecat în fața mulțimii? întreabă Ion.

- Cine să-i mai judece? râde trimisul, i-am tras în țeapă, și gata...

- Nimeni nu are dreptul să-i ucidă pe cei lipsiți de arme și învinși, fără judecată înaintea mulțimii... spune muștrător Ion, despre care toată lumea știe că, în anumite privințe, are părerea lui.

- Căpetenia noastră - adică locțiitorul domniei tale, Bucur - ne-a poruncit, zicând că trebuie dată o pildă acelor care s-or mai încumeta la astfel de drumuri, încearcă să se scuture de partea lui de vină trimisul.

- Acuma, ați făcut-o, ați făcut-o! se silește să împace lucrurile Gheorghe.

- Dar pe boier l-ați ucis? întreabă Năstase.

- Pe boier, nu!... râde tare trimisul. Pe el ne-am mulțumit numai să-l cetluim în ștreanguri și să-l luăm în pădure. Acolo e firitisit, așa cum se cuvine cinului boieresc, în fiecare zi, însă doar cu câte-o fiertură de mei și apă. Și domnia sa Bucur îl strânge-n chingi să vorbească...

- Și-a spus ceva pân-acum? vrea să știe Farmă.

- A mărturisit tot. Și ceea ce nu ne spusese încă de la-nceput! răspunde trimisul.

Ion se întoarce spre flăcău:

- Cine este boierul și ce mărturisiri a făcut?

- Boierul este stolnicul Dobre, tot unul dintre cei care-au venit cu Radu și Zue de la Stambul, laolaltă cu oștile turcești...

- Ah! Stolnicul Dobre!... Îl cunosc bine! glăsuiește Farmă.

- Mărturisirile sale sânt acestea...

Și trimisul începe să povestească, amănunțit, cum stolnicul Dobre îi destăinuise lui Bucur, mai întâi, despre o anumită scrisoare primită la palat din partea marelui vizir.

În scrisoare, marele vizir reamintea lui Radu isprava căpitanului Ion săvârșită cu patru ani în urmă, când acesta pătrunsese în haremul sultanului la Stambul, ca să o smulgă de-acolo pe sora sa de suflet Roxana.

Tot atunci, continua marele vizir, în scrisoarea lui, căpitanul a luat din haremul sultanului și pe-o fetiță a unei alte cadâne tot de origine valahă.

Aceasta fusese dăruită de Mahomed, în semn de prietenie, unui mare han. Murise însă pe drum și trupul ei fusese azvârlit în mare. Iar fata, numită Oltea, rămăsese să fie crescută în taină de Fatma, favorita slăvitului sultan.

După ce fata a fost scăpată din harem, s-au făcut cercetări. Și astfel s-a aflat cine a fost mama ei...

- Și cine a fost această nefericită femeie? grăiește Ion, cu o voce neașteptat de slabă și de tremurătoare.

- Copila marelui logofăt Lazăr.

Cele patru cuvinte cad ca un trăsnet în inima lui Ion.

Numai pe mânia sa Vlad îl prețuise căpitanul mai mult decât pe fostul mare logofăt Lazăr, care își slujise atât de credincios țara și se jertfise, luptând până la capăt pentru păstrarea libertății ei.

Așadar, Oltea era, nici mai mult, nici mai puțin, decât însăși nepoata marelui logofăt Lazăr! Vestea aceasta îi uimește pe toți, peste măsură. Iar copila marelui logofăt Lazăr fusese acea roabă valahă pe care sora lui de suflet, Roxana, o luase sub ocrotirea sa!

Într-adevăr, Ion își aduce aminte cum Tit îi povestise odată că fiica marelui logofăt Lazăr, abia căsătorită de nici o săptămână cu comisul Firan, fusese răpită de achingii, de la Cozia, unde bărbatul ei voise s-o ascundă. Comisul Firan încercase s-o scape, luptându-se cu disperare. Fusese însă înfrânt, tăiat de achingii și aruncat în Olt.

- Și ce porunci primise boierul Dobre să împlinească la Tismana? mai întreabă Ion, deși cunoaște sigur, mai dinainte, răspunsul.

- Sultanul Mahomed, spune trimisul, i-a poruncit vânzătorului Radu, prin marele vizir, să i-o aducă pe nepoata logofătului Lazăr înapoi, în harem...

- Câinele... ticălosul... nemernicul!... izbucnesc, care mai de care, Gheorghe, Năstase și Alexe. Dar biata Oltea e încă un copil.

- Și sora mea de suflet, Roxana, n-avea, când au răpit-o achingiile, nici treisprezece ani... murmură Ion. Încă îi mai plăcea să se joace, sărmane, cu păpușile.

Oamenii se încrâncenează. Aproape nu este nici unul printre cei de față căruia otomanii să nu-i fi luat, cândva, vreo rudă în robie.

Se lasă câteva clipe apăsătoare, de tăcere.

Afară se aude forfota, care a început, dis-de-dimineață, pe ulițele Budei.

Casa în care se găsesc răzvrătiții, așezată cam la marginea târgului, este locuința căpitanului Iacșici, unchiul lui Mihailo. Acesta, ca mulți alți luptători sârbi, s-a înrolat - după ce țara lor a fost subjugată de Mahomed - în oștirea lui Țepeș.

De doi ani, căpitanul Iacșici îl slujește pe comitele Szilagyi, unchiul lui Mateiaș. Iar Szilagyi i-a dat în folosință casa aceasta mică de la marginea Budei, știind însă prea bine că în ea se vor ascunde, la vreme de nevoie, și prietenii lui Vlad.

Tăcerea este întreruptă de căpitanul Ion:

- Și Bucur ce măsuri a luat?

- A poruncit ca trei dintre flăcăii noștri s-alerge la Tismana. Să stea acolo, în apărarea fetei. Și dacă se va simți nevoia, s-o aducă în adăpostul din pădure...

- Bine, dar viața de tabără nu-i pentru o copilă ca ea! Își dă cu părerea Farmă.

- Și-apoi, întreaga ziuă, Oltea îi întreabă pe fiecare dintre cei trei oșteni ai noștri despre domnia ta, îl mai vestește

trimisul pe căpitan. Iar într-o zi au găsit-o pe marginea pârlului. Ce credeți că făcea?...

Ion se îngrijorează. Aruncă o privire neliniștită trimisului. - Azvârlea flori în undele pârlului și cânta:

*Du-te, du-te, dorule,
Du-te, călătorule,
Grăbește-te, apă lină,
Și spune-l lui Ion să vină!*

Toți izbucnesc în hohote de râs. Năstase se întoarce spre trimis:

- Dar bine, acesta este un descântec străvechi! Îl știu de la bunica...

- Și eu îl știu! glăsuiește Gheorghe.

- Spunea că a întrebat-o pe baba Vișa cum să te-aducă, fiindcă nu te-a mai văzut de trei ani. Și baba Vișa a-nvățat-o, zicând că vechile descânțece sânt poate mai folositoare ca rugăciunile...

Ion surâde cu gândul la Oltea:

- Trebuie să fi crescut. Și să se fi făcut frumoasă...

- După înălțime, pare de treisprezece ani. Și-n fiecare zi înflorește încă puțin. Când va fi mare, va ajunge neînchipuit de frumoasă...

S-a făcut iar tăcere. Fiecare a rămas pe gânduri. Într-un târziu, grămaticul Farmă îi rostește lui Ion:

- Aici, totul din ceea ce trebuia să se-implinească s-a-implinit! Mai mult nu poți să făptuiești, deocamdată, nici tu, pentru măriia sa.

- Asta-i adevărat! recunoaște Năstase.

- În ce privește restul de lucruri plănuite de noi, despre acestea mă voi îngriji eu, împreună cu prietenii noștri din Buda, valahi, maghiari și sârbi. Poți să te bizui pe mine, continuă grămaticul. Încât, sânt de părere să pleci, luându-l cu tine pe Alexe, Năstase și Gheorghe. Socot că n-ar fi rău

de te-ai opri, măcar un ceas, și în cetatea Aradului. Să-i vezi pe Para și pe egumenul Sisoe...

- Mi-e teamă să nu întârzii!... grăiește căpitanul.

- Nu vei întârzia, deoarece, pe urmă, vei porni în cea mai mare goană către Tismana.

- Am s-o iau de-acolo pe Oltea...

- De când știm cine este fata, îndatoririle noastre față de ea au crescut, mai spune grămaticul.

- Oricum, Oltea nu se mai cuvenea să rămână într-o așezare mănăstirească de bărbați! Își dă cu părerea Gheorghe.

- De-aceea și cred, urmează grămaticul, că fata trebuie adăpostită de astăzi înainte în schitul de pe insula cea mare a Oltului.

- Stareța schitului este maica domnului nostru, își amintește Gheorghe.

- Eu o cunosc din vremea când eram la curte. Am fost destulă vreme și grămaticul său, spune Farmă. Și îi voi scrie un răvaș.

- Marele logofăt Lazăr a slujit-o întotdeauna cu credință pe fosta doamnă a țării. De-aceea, sânt încredințat că și sfinția sa o va primi pe Oltea cu dragoste la schit, zice Ion.

- După ce vei sfârși și lucrarea aceasta cu bine, îl sfătuiește Farmă pe căpitan, strânge cetele noastre, precum sună porunca mării sale Vlad, și du-le peste Milcov, la Ștefan al Moldovei... dar celelalte porunci ale mării sale le vei primi la timp, prin credincioșii noștri, care vor ține legătura cu tine, în cetatea Sucevei!

Căpitanul îl strânge pe grămatic în brațe.

- Sfatul tău e bun, prietene. Parcă-i citit din carte.

- Sfatul e minunat! glăsuiesc și ceilalți. Și credem că este bine să fie îndeplinit.

Își iau cu toții rămas bun de la Farmă. Iar Ion, întorcându-se către voinicii săi, le poruncește: Pregătiți-vă straiile, armele și caii! Pornim numaidecât.

Căpitanul a ajuns în chilia mică și albă a Mariei Mușat, din schitul de pe insula Oltului.

Într-un colț, pâlpâie o candelă.

Stareța șade, la ceasul acesta, într-un jilt din lemn negru de prun, pe-a cărui parte de sus a spătarului un meșter râmnicean iscusit - Râmnicul Vâlcea fiind, pe acea vreme, târgul cu cei mai buni sculptori în lemn, din toată Țara Românească - a cioplit vulturul legendar al lui Negru Vodă.

Înfățișarea fostei doamne a țării - și mamă a celor doi voievozi dușmani de moarte între ei, Vlad Țepeș și Radu cel Frumos, unul fiind împotriva năvălitorilor și celălalt prieten cu ei - i se pare lui Ion de-o măreție fără pereche. Ochii bătrânei seamănă, în felul cum ard și străpung totodată, cu-aceia ai lui Vlad. În lumina slabă a candelăi, ochii fostei doamne a țării parcă azvârl scânteii.

Ion o privește, copleșit de emoție, uimit peste măsură de înfățișarea ei. Pentru o clipă, i se pare că pe deasupra capului acestei mult încercate femei - soră a lui Roman, voievodul Moldovei, și care, cu patruzeci de ani în urmă, ca soție a lui Vlad Dracul, îi luminase, prin frumusețea și bunătatea ei, curtea lui Mircea cel Bătrân - lucește orbitor, bătută în nestemate, coroana doamnelor valahe.

Coroana aceasta, făurită din aur de un meșter român de la Sibiu, pentru soția celui dintâi mare voievod al Țării Românești: Basarab-Tihomir, Ion o văzuse cu ani în urmă, aievea, pe capul Mariei Mușat, când încă domnea Vlad.

Bătrâna se uită la el aspru. Buzele ei subțiri și vinete sânt strânse. O dungă îngustă și adâncă - dunga pe care poporul o numește a durerii - îi brăzdează fruntea. Ea pare neînduplecată și crudă. Dar, sub asprimea aceasta cutremurătoare, Ion își dă seama că fosta doamnă a lui Vlad Dracul ascunde o inimă duiasă.

Căpitanul îi povestise bătrânei tot ce petrecuse între timp, la Buda. Dar ea, aflând câte nenumărate suferințe îndurase

în temnița din Vișegrad cel născut de ea, Țepeș, nici nu clipise.

Fața sa tresărise puțin numai când Ion îi povestise despre egumenul Sisoe.

- Pe-acesta îl păstrăm la Arad, deoarece încă nădăjduim că mărturia lui - neluată până azi în seamă de rege - are să dovedească într-o zi întregii lumi grozava nedreptate săvârșită! o încredințase Ion.

În drumul său, din Buda spre țară, căpitanul făcuse de altfel popasul plănuțit, cu scopul de a-l vedea pe egumen. Acesta, pus la post, slăbise în așa hal, încât abia mai putea fi recunoscut.

Tot la Arad se mai găsea și Para. Jupâneasa, știindu-se înconjurată de ura comiților de Szentgyorgyi, ca și a altor mulți magnați transilvăneni, se refugiase aici, într-o căsuță de pe malul râului Mureș.

Între altele, cu prilejul popasului, Ion îi vorbise Parei despre planul de-a o ascunde pe Oltea în schitul de maici, de lângă Cozia, cea dintâi așe zare monahală pentru femei și fete din Valahia mică - lăcaș mănăstiresc în care noua domnie nu cutezase să pătrundă.

- Dumnezeu nu m-a învrednicit să am prunci, îi glăsuie înlăcrimată Para. Iar Oltea, tocmai acum când ar avea mai multă nevoie de-un sfat bun, duce lipsă de el. Amândouă am fost și sântem încă greu lovite de soartă. Poate că însuși Cerul o fi dorit ca eu să-l fiu ocrotitoare. Așa încât te rog să mă iei cu tine în țară. Și lasă-mă să intru, împreună cu fata, în schitul de pe Olt. Nădăjduiesc și eu că Radu nu va-ndrăzni să calce acolo, atâta timp cât stareț la schit va fi doamna Maria Mușat.

- Așa s-a întâmplat, mai povestește Ion, că - îmbrăcați în haine ungurești și având teșcherele de liberă trecere, din partea comitelui Szilagyi - am ajuns la Tismana. Între timp însă, așa cum știi, mănăstirea, fiind socotită drept cel din urmă lăcaș de apărare al credincioșilor măriei sale Vlad,

împotriva noii orânduiri, a fost împresurată de oștile domniei. Ce a urmat nu cred că are rostul să mai repet. Pe Oltea am izbutit totuși s-o scăpăm, și am adus-o aici. Împreună cu ea, a venit și jupânița Para. Pe amândouă aceste ființe urgisite ți le încredințăm, sfințită maică a voievodului nostru, rugându-te să ni le iei sub aripa ocrotitoare a bunătății și a milei tale!

Ion a încetat să mai vorbească. Bătrâna îl privește nemișcată, cu ochii ei tăioși.

Prin fereștrua îngustă, ca de cetate, a chiliei, se zăresc munții. Deasupra pădurii, soarele a aprins, ca un ultim semn de glorie a sa din acea zi, o vâlvătaie aurie.

Oltul fierbe pe undeva în coasta schitului, deoarece în zilele din urmă a plouat mult la munte. Iar vântul aduce din când în când cu sine nechezat de cai și sunete de arme. Căci răzvrătiții căpitanului Ion s-au adăpostit în pădure.

Pentru o clipă, căpitanul, în timp ce se uită la bătrâna aceea maiestuoasă care încă-l țintește cu ochii ei de pasăre de pradă, are în sine îndoiala că-l va ajuta. Și inima îi zvâcnește dureros.

Dar stareța bate din palme.

O altă maică se ivește pe ușă.

Se apleacă în fața stareței. O întreabă ce poruncă are să-l dea.

Stareța face cu mâna un semn. Pentru întâia oară, de când stătea de vorbă cu Ion, în ochii ei albaștri mijește o lumină. O lumină care ar putea să însemne un început de zâmbet.

Măicuța slujitoare, al cărei chip aproape că nici nu se zărește din faldurile negre ale acoperământului de pe cap, se apleacă din nou în fața stareței și iese.

Se întoarce însă grăbită, călăuzindu-l pe un călugăr încă destul de tânăr, cu o figură surâzătoare, plină de istețime.

Spre uimirea lui, Ion bagă de seamă că, pe sub rasă, călugărul poartă veșmânt ostășesc și este înarmat.

Fără să stea pe gânduri, căpitanul își duce mâna la șold. Este gata să-și apuce sabia.

Doamna Maria acum zâmbește de-a binelea.

- Omul acesta, grăiește ea, se cheamă Ion Țamblac. Călugăr, cărturar, oștean și rudă apropiată a voievodului Ștefan...

Și, dintr-o dată, căpitanul își aduce aminte. Grămăticul Farmă îi povestise de-un văr al doamnei Oltea - mama lui Ștefan, mult mai tânăr ca ea, și cărturar vestit, pe numele Ion Țamblac.

Acestui cărturar îi și scrisese Farmă despre porunca dată de mărișă sa Vlad, ca voinicii lui Ion să plece peste Milcov. Și acolo să slujească în oastea moldoveană.

- Prietene, glăsuiește cărturarul Țamblac. Venisem să cunosc cetele răzvrătiților domniei tale, când doamna Maria m-a vestit că norocul mi te-a adus în cale. Slăvitul nostru domn vă așteaptă-n Moldova!...

- Norocul mi se pare că e de partea noastră! rostește căpitanul.

Țamblac întinde mâna frățeste, și Ion i-o prinde strâns. O nouă prietenie se încheie, în schitul de pe insula mare a Oltului, între doi bărbați vrednici.

Ion se întoarce pe urmă către doamna Maria:

- Îngăduie-mi, o roagă el, ca înainte de plecare, să-mi iau rămas bun de la Para și Oltea...

- Lucrul acesta n-ar trebui să-l faci, băiatul meu, îi răspunde bătrâna. Nu le mai tulbura sufletul, și-așa destul de zbuciumat. Lasă-le în seama stareței și-a tihnei de la schit. Pornește fără să-ți iei rămas bun!...

Ieșind afară, Ion le zărește însă pe amândouă, așteptându-l la ușă.

Para îl privea sfioasă.

A început să semene din nou cu fata pe care o scăpase din gheara lui Selim. În curând, ea va îmbrăca veșmântul

monahal. Se va călugări. Dar Oltea îi sare căpitanului de gât.

- Să nu ne uiți! îi suflă fierbinte la ureche., și îl sărută, lung, pe amândoi obraji.

Luntrea pornise spre malul celălalt al Oltului.

Fetița îi trimitea căpitanului sărutări cu amândouă mâinile.

- Drum bun!... murmură Para.

Iar maica Eupraxia făcea rar semnul crucii asupra celor ce plecau. Și glăsuia încet:

- Vă binecuvântează!...

*

Urletul lupilor s-a apropiat.

Orice alt animal prevăzător, ascultându-și pornirile și știind că o haită întreagă se năpustește asupra lor, n-ar sta în cumpănă, ci ar fugi. Armăsarul își ridică gâtul înalt, își ciulește urechile.

Nările lui adulmecă, în sfârșit, adus de vânt, mirosul greu al fiarelor. Nu mai nechează, ci geme ca un om.

«Stăpâne, stăpâne, parcă ar spune geamătul lui, sfârșitul a venit!...» Viscolul îl izbește crunt. Pădurea înghețată se clatină. Numai rănitul, aproape îngropat sub zăpadă, nu-și dă seama în ce primejdie se află...

*

Ceata condusă de căpitanul Ion - alăturată, din porunca măriei sale Ștefan, unei oști de hânsari¹⁹, comandată de cumnatul domnului, marele vornic Isaia - încearcă să-și croiască drum spre Cavalerii Negri²⁰.

La lumina flăcărilor uriașe care au cuprins târgul, Ion, împreună cu Bucur, Năstase, Alexe, Gheorghe și toți ceilalți flăcăi, aflați acum în oastea moldovenească, luptă neosteniți.

19 Călăreți moldoveni de elită

20 Garda personală a regelui Matei.

Sute de trupuri săgetate sau descăpăținate rămân în urma lor.

De două ori până atunci, marele vornic Isaia le-a poruncit muntenilor, prin câte un trimis, să nu se vâre prea adânc în mijlocul oștilor dușmane.

Ion însă n-a apucat să creadă în adevărul unui asemenea ordin. Nu i-a dat ascultare - ci a înaintat mereu.

Un singur nenoroc i-a lovit. Vânătorul de lupi Alexe a căpătat o rană. O sulică vrăimasă i s-a înfipt în coaste, dându-i dureri cumplite.

Cu toate astea, el nu s-a prăbușit, ci a rămas în șa. Gheorghe i-a legat rana, și voinicul l-a urmat mai departe pe căpitanul lui.

În fața lor se află, în luptă, mercenarii vestitului baron aventurier Giskra și-un escadron de raiteri din Sighișoara.

Cu sabia în mână, călărindu-l pe Negru care-l ascultă poruncile cu o înțelepciune aproape omenească, Ion se azvârle în luptă. Face, ca deobicei, un cerc mare și gol de jur împrejurul său.

Atâta că Isaia tocmai le trimisese iarăși porunci aspre muntenilor să se înapoieze din mijlocul dușmanilor și să se mulțumească numai să-i înconjoare pe Cavalerii Negri, care se retrăgeau, ocrotindu-l pe rege.

- Spune-i marelui vornic Isaia, îi strigă Ion trimisului, că nu mă pot supune poruncii sale. Sânt gata să dau seama de-această nesupunere. Nici nu pot înțelege cum de îngăduie marele vornic, acehora care-au intrat cu sila în Moldova, să se retragă-n voie. Noi am dori ca mai degrabă marele vornic să ne trimită vreo ceată-n ajutor...

Și își continuă lupta.

*

Oștirile regale și mercenarii generalului Giskra intraseră deci astăzi, paisprezece decembrie al anului șase mii nouă sute șaptezeci și cinci²¹, în târgușorul Baia.

Regele Mateiaș, având în jur pe cei mai de seamă curteni și generali, dictase tocmai secretarului său o proclamație către țara Moldovei.

În proclamație îi înștiința pe toți locuitorii că nesupusul Ștefan a fost învins și că domn al Moldovei, prin hotărârea lui, va fi Petru Aron.

Deși abia împlinise douăzeci și cinci de ani de curând, regele Mateiaș dobândise până atunci vreo câteva victorii de seamă. Una, în Transilvania, unde îi nimicise pe o seamă de comiți, care se răzvrătiseră. Iar alta în Boemia, înfrângându-l pe socrul său, regele Podiebrad, învinuit de «erezie» de Papa de la Roma.

Acum regele, fiindcă sosise cu bine la Baia, se socotea ajuns și în cetatea Suceava.

În ascuns, Mateiaș își făurise, pare-se, planul de a reface străvechea Dacie. Dar, pentru împlinirea acestui țel, avea nevoie mai întâi să-și asigure doi vasali credincioși pe pământul Moldovei și în Țara Românească.

După ce se sfârșise scrierea proclamației, marele șambelan îi poftise la masă pe rege și curteni.

Se așezaseră. Vinul curgea în cupe. Când, de pe ulițele târgului, au răsunat zgomote puternice și țipete de spaimă.

- Ce se întâmplă? a întrebat regele.

- Serenissime rege, a răspuns Giskra - care la auzul acelor zgomote se și grăbise afară, însă se întorsese la fel de repede - vă raportasem ieri că o iscoadă trimisă de mine îmi dăduse de veste...

- Că drumul spre capitala Moldovei este pustiu! râde Petru Aron.

- Oho-o-o!... Ștefan cu siguranța a fugit, pitindu-se, de spaimă, sub faldurile hainei regelui Cazimir al Poloniei, surâde episcopul care îl însoțește pe regele Matei.

- Numai câteva cete de boieri ne vor mai sta în cale, rostește Ioan de Darocz, mare nobil maghiar.

Petru Aron rânjește:

- Îl uitați, mi se pare, pe Isaia, marele vornic și cel mai însemnat comandant al oastei moldovene, îndată după Ștefan. Este de partea noastră...

- Cumnatul domnului? se minunează Ioan Darocz.

Petru Aron clipește:

- Îl urăște, în taină, pe Ștefan!

- Atunci totul se va sfârși cum nu se poate mai bine! exclamă, mulțumit, regele. Să bem o cupă cu vin de Tokay pentru victorie și pentru intrarea noastră în Suceava. Cât mai e pân-acolo?

- Cam douăzeci de mile, maiestate! răspunde, întorcându-se către rege, baronul Mihaly.

Mateiaș își apropie cupa de buze și-o bea până la fund.

Afară, printre zbuciumările și urletele vântului, țipetele și celelalte zgomote ciudate cresc.

- Și totuși se întâmplă ceva! se miră regele Matei, lăsând de la buze cupa.

- Nu uitați, maiestate, grăiește palatinul, că astăzi, în cinstea intrării noastre în Baia, li s-a dat oștenilor vin. Și sânt nespus de veseli că victoria e numai la un pas!

- Aha! se înseninează iar regele.

- Victoria este, într-adevăr, neînchipuit de aproape, confirmă episcopul, binecuvântând masa ...

- Nu, maiestate, întrerupe această veselie generalul mercenar Giskra. N-am apucat să-mi sfârșesc cuvântul...

- Ce vrei să spui? tresare Mateiaș, văzând chipul lui Giskra învinețindu-se - un semn neîndoielnic că generalul era îngrijorat.

- Începusem să raportez despre știrea de ieri...

- Că drumul ce duce la Suceava este pustiu... zâmbește regele. Asta am auzit...

- Dar astăzi, își reia vorba generalul, altă iscoadă m-a încredințat că toate pădurile din jurul acestui târgușor sânt vii...

- Ce vrei să născocești?... strigă Petru Aron.

- Nu născocesc nimic. Acesta-i adevărul, răspunde generalul.

Regele, la auzul acestor vorbe, se ridică din jilț.

- Mă tem, continuă Giskra, întunecat, că Ștefan al Moldovei ne-a încercuit...

- Aduceți-mi armura și sabia! poruncește Matei.

- S-ar putea ca, în noaptea aceasta, adaugă generalul, în timp ce chipul i se învinețește din ce în ce mai mult, să nu luptăm pentru glorie, așa cum am fi vrut, ci pentru viața noastră. Mă simt dator să vă înștiințez de acest lucru; serenissime rege!...

Un val de frig s-a răspândit parcă la auzul acestor cuvinte ale mult încercatului general-mercenar Giskra, în încăperea bine încălzită și luminată de făclii. Regele, curtenii, episcopul și Petru Aron se zbuciumă. Aleargă prin încăpere și poruncesc care mai de care scutierilor să le aducă armele și coifurile, să le îmbrace cămășile de zale și platoșele.

- Foc!... Foc!... se aud tot atunci strigăte deznădăjduite de pe ulițe. A îndeput să ardă târgul din toate cele patru părți ale sale.

- Locuitorii moldoveni ai târgului trebuie să fi fost înțeleși cu Ștefan, zice Giskra. Se pare că își aprind ei singuri căsuțele de lemn, învelite cu paie...

- Să sune trâmbițele!... Dați cât mai repede alarma! ordonă Mateiaș. Trupele să se așeze în bătaie. Și să se pregătească tunurile. Voi conduce eu însumi retragerea.

Și regele, urmat de palatin, de Petru Aron, de voievodul maghiar al Transilvaniei și de ceilalți curteni, se năpustește afară, gata să intre în luptă.

*

În vremea când toate acestea se petreceau în locuința din piața cea mare a târgului, dintr-un alt loc, aflat cam între apa Moldovei și pădurea Șomuzului, un tânăr mai voinic decât regele, însă la fel de bălan ca el, dădea cele din urmă

porunci boierilor care-l înconjurau. Acesta era Ștefan, voievodul legiuit.

Strigăte înfiorătoare izbucneau dinspre pădurile care înconjurau din trei părți târgușorul. Și cete de viteji²², de voinici²³ și hânsari, târgoveți și țărani, cu armele în mâini, năvăleau spre parcamele orânduie de trupele regale.

Cât ai clipi, parcamele, alcătuite cu migală și meșteșug din care și căruțe în jurul târgușorului, încep să sară în lături, iar altele să ardă.

Puștile²⁴ moldovene - purtate în căruțe - trosnesc neîncetat spre ulicioarele înguste, unde oastea regală învălmășită - parte amețită de vin și parte abia trezită din somnul cel dintâi - fuge de colo-colo fără de nici un rost.

Cerul s-a înroșit, oglindind flăcările care au cuprins târgul și se întind mereu. Caii înnebuniți, cu coamele arzânde, nechează mânioși și, presimțindu-și moartea, sar în două picioare, zdrobindu-i sub copite pe oștenii regali.

Țărani bărboși, purtând căciuli mițoase pe cap și cojoace de oaie pe spate, aleargă peste tot. Cu lovituri de seceri, de coase, de topoare, cu măciuci și săgeți, ei împrăstie moartea.

Locul fiind prea îngust, tunarii regelui nu izbutesc să-și pună marile lor bombarde în starea de a trage. Pe de-altă parte, oastea nu mai poate fi ținută în ordine decât în piața cea mare a târgului, unde mâna de fier a lui Giskra este încă stăpână, iar Cavalerii Negri alcătuiesc un zid în jurul regelui.

Fiind oastea moldoveană de patru ori mai mică decât aceea a regelui, Ștefan orânduise ca trupele regale să fie înconjurate pe trei laturi deodată. Să fie strânse în clește și apoi măcinate la adăpostul nopții.

22 Oșteni din garda personală a domnului

23 Trupe pedestre bine instruite

24 Tunuri mici

Oastea lui Isaia, din care făcea parte și ceata de munteni, trebuia să-l împingă pe Cavalerii Negri și oastea mercenară către apa Moldovei, unde se afla Ștefan cu patru mii de oameni, pentru ca el să-l prindă și-apoi să-i nimicească.

Pentru obrazurile alese care, de obicei, își caută cele dintâi scăparea, tânărul domnitor al Moldovei lăsase, în partea dinspre miazănoapte a târgului, ca și cum ar fi fost uitată, un fel de trecătoare îngustă, deschisă spre pădure.

Pe-aici, cine ar fi încercat să răzbată, ar fi căzut în săbiile a o mie de moldoveni conduși de doi boieri credincioși domnului: Oancea și Bourean.

Ștefan nădăduia că însuși regele, înfricoșat, lăsându-l numai pe Giskra să lupte, va încerca să scape prin această ieșire - și-așa va cădea prins.

Într-adevăr, Ioan Garai, unul dintre sfetnicii de credință ai regelui, alergând disperat cu calul spre toate marginile târgului, descoperă această trecătoare.

Bucuros îl vestește pe rege:

- Pe-acolo, maiestate, către pădure, se află un loc deschis! Și, strecurându-ne, vom putea scăpa teferi...

Regele, pentru o clipă, e gata să intre în trecătoare. Și poate ar fi intrat, dacă Petru Aron nu l-ar fi prevenit:

- Măria ta, Ștefan e prea isteț... Mă tem că drumul prin pădure duce către robie, și poate chiar la moarte!...

Regele s-a oprit. Pentru întâia oară s-a clătinat în șa. Și chipul lui frumos, sub casca de oțel, cu panașul din pene de șoim, i s-a albit.

- Ce crezi că este de făcut? l-a întrebat, cu glasul sovăielnic, pe Giskra. Sântem prinși în capcana domnitorului Ștefan...

Dar tocmai în minutul acela, un hânsar moldovean din cetele lui Isaia sosește în goana mare.

- Măria ta, îl anunță hânsarul pe Aron, armata regelui se poate retrage, luând-o spre asfințit.

- Să ne încredem, oare, în vestitorul acesta? Sau e vreo nouă cursă a voievodului Ștefan? întreabă încă o dată regele pe cei din jurul lui.

- Mă pun chezaș cu capul că nu e nici o cursă! zice Petru Aron. Pentru că Isaia mi-a trimis prin oștean și-acest inel de fier, precum ne-am înțeles...

Și prințul vânzător arată lui Matei un inel gros de fier, pe care Isaia i-l trimitea zălog.

- Câți oameni am pierdut până acum? mai vrea să știe regele Mateiaș.

- Eu socotesc că zece mii, răspunde generalul baron. De nu vom părăsi însă până în zori târgul acesta blestemat, nu va rămâne în viață nici unul dintre noi...

Pe când Giskra rostea răspunsul acesta, tocmai primise și Ion noua poruncă, din partea marelui vornic Isaia, să se retragă din mijlocul dușmanilor. Dar căpitanul nu se supusese. Ba, dimpotrivă, își întetise năprasnicul atac spre Cavalerii Negri. (Numiți în acest fel nu numai pentru că purtau platoșe și veșminte întunecate la culoare, ci fiindcă, dintre toate oștirile maghiare, erau cei mai viteji și cei mai de temut răspânditori de moarte.)

Văzând că Isaia întârzie să împingă trupele regale către apa Moldovei, voievodul Ștefan îl trimite pe rudă sa, Țamblac, să vadă ce se întâmplă.

Țamblac vede și înțelege totul. Se înapoiază să-l raporteze voievodului că Isaia îi lăsa să scape pe toți câți nu pieriseră în luptă.

Ion mai încearcă acum încă o dată să pătrundă, numai cu ceata lui, până la rege.

Dar ceata valahilor este prea mică, iar Cavalerii Negri prea mulți și bine înarmați. Nu izbutește. Și-atunci rămâne o clipă locului, pe gânduri.

În minte îi vine, fără să vrea, bărbatul din a cărui poruncă ei găseau aici. Bărbatul de care le erau legate toate

nădejdiile și pe care regele îl ținea prins, în temnița din Vișegrad.

«Ce-aș mai putea să fac?» se întreabă, plin de descurajare, căpitanul.

Numai că, în aceeași clipă, îl zărește pe regele Ungariei, înconjurat de cavalerii lui, gonind cât îl țineau puterile, pe-o vale.

«Ah! în sfârșit!» își spune Ion.

Își scoase arbaleta din spinare. Își pune o săgeată, din cele cu trei vârfuli, în jghebul ei de fier. Țintește. Apasă pe trăgaci. Cârligul se coboară, dând drumul coardei care fusese agățată de el. Și săgeata pornește.

Săgeata găsește drumul cel bun.

Vâjîind, zboară prin văzduh. Se înfinge în spatele lui Mateiaș.

Alexe își ridică mâinile:

- L-ai nimerit!

- Sub umărul din stânga!... se bucură Năstase.

- A scăpat frâul! spune Bucur.

Într-adevăr, regele, dând un răcnet de spaimă, pierduse din mâini frâul.

- Lunecă! își dă seama Gheorghe.

Palatinul Ungariei și zeci de cavaleri se reped să-l ridice.

Nu este însă nimic mai dureros pe lume decât să fii lovit de o săgeată, cu trei vârfuli în multe, trasă din arbaletă de un meșter țințaș.

Muntenii, la semnul căpitanului Ion, mai trag fiecare din ei câte-o săgeată. Una îl nimerește pe Giskra în picior. Alta pe palatin.

Regele își pierduse cunoștința. Sângele îi curgea pârau.

Și-așa, în nesimțire, Cavalerii Negri îl ridică pe-o targă - încropită la repezeală din ramuri de copaci.

Pornesc din nou la goană, fiindcă dinspre pădure vine ca o furtună însuși măritul Ștefan.

- Spuneți-l regelui vostru, când s-o trezi, mai strigă căpitanul în urma Cavalerilor Negri, că darul cu trei vârfuri i l-au trimis oștenii mării sale Vlad!...

La o masă grea, de stejar, Ion răsfoiește cu nesaț un maldăr de pergamente laice și bisericești.

Alte vrafuri de cărți și scrieri de tot felul sânt grămădite în rafturile și lăzile înșiruite pe lângă pereți.

Biblioteca aceasta este a prietenului său, cărturarul Țamblac - ruda domnitorului Ștefan - în casa căruia locuiește de peste opt ani.

Zilele de răgaz din toți acești ani, Ion și le-a închinat numai cărților.

Mult timp a cercetat și rafturile cu pergamente ale mânăstirilor Neamțu și Bistrița.

Îi place să citească și să răscitească sutele de pagini pe care slovele străvechilor cărturari ai Moldovei sânt așternute cu migală și grijă.

Cu palmele la frunte, Ion se gândește cât și-ar dori, după reînscăunarea mării sale Vlad în Țara Românească, să se ocupe, mai departe - în timpul rămas liber, ca și aici în Moldova - de slove și de cărți.

Este o după-amiază liniștită.

Merele de sfârșit de iunie se rumenesc în grădină. Crengile pomului de la fereastra lui Ion sânt încărcate. Prin desișul frunzelor pomului, soarele prăfuiește încăperea cu aur.

De-aici, din cerdacul odăii, Suceava se vede înecată toată sub verdeța grădinilor ce se răsfiră în evantai spre râu.

Dincolo de râu, se ridică măreață și copleșitoare cetatea.

Pe ziduri stau nemișcați străjerii, cu sulitele în mâini, scrutând, neobosiți, zărilor. De asemenea, pe dealurile înconjurătoare, în toate punctele de observație, se află alți străjeri.

Moldova este bine apărată. Dușmanii ei se tem.

Domnitorul Ștefan spunea adesea că Ion și ceata lui sânt cea mai bună pildă pentru oricine, în felul cum își slujesc ei țara și cum sânt gata să se jertfească pentru voievodul lor.

Îi plăcea totodată și meșteșugul de cântăreț al lui Ion. În toți acești ani, căpitanul alcătuisese, ce-i drept, o mulțime de cântece, unul mai frumos decât altul.

Chiar ieri, la ospățul dat în cinstea trimișilor sosiți din Mangop²⁵, măria sa a dorit să asculte cântecul biruirii lui Mateiaș la Baia, și-apoi pe-acela al nimicirii tătarilor.

În urmă cu patru ani, tătarii - nu cei ai lui Hagi din Crimeea, ci ceilalți, din miazănoapte, ai hanului Mamac, s-au năpustit ca lupii, jefuind și arzând, luând robi și pradă cu nemiluata.

Au fost însă întâmpinați, așa cum se cuvine, de domnitorul Ștefan. Ion și ai lui l-au însoțit.

Înspăimântați, tătarii au încercat să fugă. De-aici începea cântecul.

Ion povestea în stihuri, însoțindu-se cu lăuta, lupta dată de Ștefan. Înfrângerea tătarilor, într-o dumbravă încărcată de flori. Cum însuși fiul hanului - cel care condusesese năvala - fratele lui și o mulțime de mârzaci au fost prinși și legați în ștreanguri.

Deodată, cânta Ion, a răsunat un tropot sălbatic. Zece mârzaci călări ai hanului - ale cărui palate erau făcute din corturi groase de pâslă, urcate pe căruțe, trase de boi sau cai - au intrat în dumbravă.

- Necredinciosule Ștefan, i-au strigat ei, fără să descalece. Hanul nostru Mamac, stăpânitorul lumii, îți poruncește să le dai drumul fiului, fratelui și mârzacilor săi. Altminteri se va-ntoarce, îți va pustii țara, iar pe tine te va-nălța în țeapă, chiar în mijlocul ei...

²⁵ Principat de limbă și cultură bizantină în sud-estul Crimeei. Ștefan cel Mare s-a căsătorit cu principesa Maria de Mangop.

Ștefan le-a ascultat în liniște țipetele trufașe și apoi le-a răspuns că, în copilăria lui - petrecută la conacul părintesc din Borzești - a avut drept bun prieten un băiat de țăran. Odată, el însuși, prietenul acesta și alți copii din sat se jucau prin pădure. Au năvălit însă tătarii. Copiii au fugit. Vrăjmașii n-au pus mâna decât pe unul singur. Acesta era prietenul lui Ștefan. Și pe copilul acesta hanul Mamac l-a săgetat.

- La înmormântarea lui, mi-am jurat, spunea domnul, să-l pedepsesc și eu cândva pe hanul cel crud, lovindu-l în același chip, cum m-a lovit și el ucigându-mi tovarășul de joacă, prietenul cel mai bun. Numai că anii au trecut, și eu aproape îmi uitasem jurământul făcut la-ngropăciune. Dar iată, același han Mamac își trimite de astă dată fiul ca să mă jefuiască, să-mi răpună norodul sau să mi-l facă rob. După aceea, tot el îmi poruncește, prin niște soli obraznici, ce trebuie să fac, făgăduindu-mi țeapa...

- Osânda ți-o vei primi, n-ai grijă!... strigă mârzacii.

- Până atunci, deocamdată, le dă răspunsul domnul, pentru acel copil nevinovat, omorât la Borzești, hanul îmi va plăti... prin însuși fiul lui, Căpitanul navei...

- Cum poți să îndrăznești? se mânie mârzacii.

- Legat de patru cai, va fi rupt în bucăți...

- Mamac te va răpune! urlă mârzacii.

- Fratele hanului, în schimb, va fi închis în temniță. Și dacă numai vreo umbră de tătar se va ivi în zare, îi vom reteza capul.

- Amar... amar va fi de tine! țipă mârzacii.

- Iar voi și toți ceilalți mârzaci - în afară de unul singur, cu nasul retezat, pe care i-l voi trimite lui Mamac să-l povestească tot ce-a văzut și tot ce-a auzit - vă veți urca în țepi!...

- Iertare!... Iertare!... strigă acum mârzacii. Jurăm să-ți fim și să-ți rămânem robi supuși, tot restul vieții, numai nu ne ucide...

Însă voievodul își ridică mâna. Pedepsa aspră, dar dreaptă, se împlinește.

Dumbrava rămâne pomenire.

- Și, din acea zi, își încheie Ion cântecul, tătarii nu l-au mai tulburat pe mărița sa Ștefan!...

În încăperea, pătrunde Ion Țamblac.

- Îți aduc o scrisoare!

Ion face ochii mari:

- De la cine?

- De la cine-o aștepti!...

- De la Oltea?

Cărturarul surâde:

- A adus-o chiar adineauri un călugăr de-al nostru plecat cu treburi la Cozia.

Ion nu mai are răbdare. Desface grăbit sulul. Din sul cade o cununică alcătuită din câteva flori plăcut mirositoare de sulfină.

«Scumpul meu Ion, începea Oltea. Peste foarte scurt timp, adică tocmai atunci când vei primi această scrisoare, de Sânziene, va fi ziua ta. Împlinești douăzeci și șapte de ani. Ți-am împletit, pentru această zi, o cununică de sulfină, ca în fiecare an, și îți urez prin ea tot ce-ți doresc: sănătate și împlinirea celor mai aprige dorințe ale tale.

Să nu ai grijă de noi, continuă fata. Sântem bine. Iar maica stareță și maica Tiomida - jupâneasa Para - și toate celelalte măicuțe și surori se îngrijesc de mine ca de copilul lor.

Cred că îți amintești că am împlinit și eu șaptesprezece ani. De-aceea, cu câțva timp în urmă, doamna Maria se gândea că ar fi bine să intru în cinul monahal. Dar maica Tiomida s-a împotrivit cu înverșunare, zicând că pentru mine sânt mult mai potrivite cununile de mireasă, decât vâlul cel negru al monahiei. Și că sfinția sa chiar știe cine-mi va fi mire. N-am înțeles ce-a vrut să spună și nici

n-am întrebat-o. Însă eu te visez pe tine, în fiecare noapte, și-mi este tare dor.

Te îmbrățișez de mii de ori, a ta Oltea.»

Fără să vrea - dând însă urmare unui imbold lăuntric - Ion își apropie de buze florile de sulfină.

Și se surprinse gândindu-se că, poate, în mireasma aceea se află însuși sufletul drag al Oltei. Și că sufletul ei și-al lui în acest fel se contopesc.

Dar ochii îi sânt atrași, în acea clipă, de alte slove scrise pe partea care se îndoaie înăuntru a pergamentului.

«Câteva rânduri ți le adaugă în încheierea răvașului și maica Tiomida», nota tot Oltea.

Iar maica Tiomida, cu litere stângace și foarte tremurate, scria:

«Nu am citit ce ți-a scris fata. Nici ea nu va citi ce ți-am scris eu. Fii fericit împreună cu Oltea. Și fă-o fericită și pe ea. Și îți mai spun că fata se găsește totuși în primejdie. S-a auzit că ar căuta-o Radu. Dar doamna Maria ne liniștește, spunându-ne să n-avem teamă, nimeni nu va călca la schit. Eu nu știu ce să cred. Dar țin să afli câte s-au răspândit pe la noi.

Supusa maică Tiomida.»

Sfârșind cititul rândurilor Parei, Ion se înnegurează..

- Ce este? se neliniștește Țamblac.

- Oltea e în primejdie! spune Ion. Bine că am aflat la timp. Sânt nevoit să plec spre Țara Românească.

- Când vrei să pleci?

- Peste cel mult un ceas! Și nici nu mai am vreme să mă duc la măriă sa ca să-i cer învoirea. Este vorba de Oltea...

- De când vream să te-ntreb! O iubești mult?...

Ion îl privește pe Țamblac în ochi:

- Am să-ți spun totul, prietene. La început, dragostea mea n-a fost, firește, decât un simțământ cald, de ocrotire, pentru o fetiță pândită de primejdii. Însă ea, crescând mare - și deosebirea de vârstă dintre noi, într-un anume fel,

micșorându-se - mi-a arătat cu totul alte simțăminte. Și-ncetul cu încetul, am înțeles că Oltea și eu sântem uniți, de fapt, pe totdeauna, prin niște fire nevăzute. Că numai o fată cum este ea mi-am visat. Că ea e singura și-adevărata mea dragoste în viață...

- De e așa, pornește numaidecât spre Țara Românească. Gândul meu cel mai bun te va însoți. În ce-l privește pe mărița sa, n-ai nici o grijă. Îi vorbesc eu, la timpul potrivit...

- Rămâi cu bine, dragă prietene!

- Iar tu întoarce-te cu bine!

*

Copitele cailor țacăne. După o goana nebună, din Moldova în Transilvania, și de-acolo, pe Olt în jos, caii sânt istoviți.

Dimineața senină de iulie e luminoasă și veselă.

Oltul sclipește în soare.

Aproape de Cozia, acolo unde drumul se strâmtează și trece printr-o vale, se vede un stejar rămuros. Sub stejarul acesta se spune că s-ar fi adăpostit, în drumul său spre Sarmizegetusa, împăratul Traian. Alături se află un cimitir.

În cimitir s-au adunat o mulțime de oameni. Câteva femei plâng.

- Ce s-a mai întâmplat? întreabă căpitanul Ion, de-a călare.

- Se face slujba pentru cei care s-au stins în ținuturile persienești! răspunde un bărbat, ridicându-și căciula.

- A poruncit mărița sa Radu slugilor boierești, de ni i-au strâns pe feciori cu arcanele și ni i-au trimis peste țări și mări!... mai glăsuiește altul.

- Ca să-l înfrunte pe dușmanii înălțimii sale sultanului! țipă ascuțit o femeie.

Un bătrân iese la iveală din mijlocul mulțimii.

- Mieii au fost trimiși în pustii locuri. Siliți să lupte cu șacalii, spre folosul lupilor! spune el liniștit.

Toaca din cimitir bate.

Căpitanul își joacă înaintea mulțimii calul.

- Curând va veni clipa dreptății, spune el. Ucigașul fiilor voștri își va primi pedeapsa!

*

Vântul murmură prin pădurea de sălcii.

- Așteptați-mă aici, pe țărm! le poruncește Ion soților săi de drum, după ce s-au oprit în dreptul insulei mari a Oltului.

- Pe insulă nu se zărește nici o urmă de viață, își dă seama Bucur.

- Nimeni nu ne-a răspuns! grăiește și Năstase.

Căpitanul se azvârle, călare, în apă.

Armăsarul sforăie.

Câți ani să aibă Negru? Pentru un animal de goană și luptă este destul de vârstnic. Dar Negru a rămas voinic. Părul îi este lucios. Ochii scânteietori. Nici un cal tânăr nu s-ar putea încumeta să se ia la întrecere cu el să străbată Oltul.

Apa este crescută. Au fost ploi. Negru sforăie. Înnoată mai departe.

Au trecut râul. Au ajuns pe mal, în insula mare.

Căpitanul privește descumpănit.

Clădirea pare pustie.

Ușa către chilia doamnei Maria este deschisă, de parcă ar fi fost izbită de vânt.

- Nu e nimeni aici? strigă Ion.

Abia acum, dintr-un bordei ascuns între sălcii, se ivește un bătrân șchiop. A fost păzitorul schitului.

Se apropie de Ion tremurând.

Cu ochii lui slabi îl cercetează. Nu cumva este vreun om al domniei!

Capul și brațul drept îi sânt oblojite. Pete mări, ruginii, de sânge, îi întunecă albul fâșiei de pânză.

Bătrânul se prăbușește la picioarele calului căpitanului bolborosind:

- Nenorocire!... Nenorocire!...

Căpitanul descalecă. Îl ridică pe bătrân. Îl sprijină.

- O mare nenorocire s-a petrecut ieri... aseară... continuă să bolborosească bătrânul. De ce n-ai venit mai devreme?...

- N-am putut... N-am știut!... răspunde căpitanul.

- Aseară, târziu, au plecat!...

Bătrânului îi curg lacrimi din ochi. Lacrimile i se scurg în barbă.

Lui Ion i s-a strâns inima.

- Spune-mi ce s-a întâmplat!

- Au fost aici... domnitorul Radu...

- Însuși domnitorul Radu?

- Și Ali-beg!

- Și Ali-beg?

Câțiva nori întunecați au umbrat soarele. Cerul începe, dintr-o dată, să se mohorască.

- Cu-o ceată de călăreți boierești și năvrapi.

Prin pletele sălciilor, vântul foșnește întristat.

- Doamna Maria l-a certat pe vodă:

«Cum de ai cutezat să calci, împreună cu otomanii, pe insulă?»

- Au îndrăznit totuși să calce pe insulă!...

- Ali-beg atunci a rânjit și i-a amintit domnitorului că ei veniseră din porunca sultanului.

- Din porunca sultanului?

- Sultanul aflate că jupânița Oltea se ascundea la noi. Și hotărâse o pedeapsă. Pe doamna Maria s-o închidă în palatul domnesc din București. Iar jupânița Oltea să fie gata...

- Să fie gata?...

- Să plece la Stambul!...

Căpitanul s-a îngălbenit ca ceara.

- Și Radu ce-a spus?,

- Radu se învoise cu toate...

- Dar maicile? Surorile?

Bătrânul slujitor plânge și își arată rănilor:

- Am încercat, dar n-am izbutit să le apăr, căpitane Ion!... Jupânița Oltea s-a repezit cu un pumnal în mână la Radu. Un oștean boieresc a vrut s-o săgeteze. Dar jupâneasa Para - sau maica Tiomida, pe numele ei monahal - s-a azvârlit înaintea săgeții...

- Săgeata a ucis-o?

Slujitorul se îndreaptă către un fag de lângă biserică!

- Aici am îngropat-o!...

Un mormânt proaspăt de vecie la poalele copacului. Pe crucea de la căpătâiul mormântului, slujitorul a scris cu litere stângace: «... ucisă în floarea vârstei de un oștean al domnitorului Radu, sosit aici, la schit, împreună cu turcii.»

Pe celelalte maici le-au ridicat pe cai, sub ochii domnitorului Radu, ai slujitorilor valahi și ai doamnei Maria. Le-au pornit, Dumnezeu știe unde!...

Singurele cărora li s-a dat, la plecare, cinstea cuvenită, au fost numai doamna Maria, ca maică a voievodului, și jupânița Oltea - deoarece ea trebuie să fie dusă sultanului. Ele nu au fost luate pe cai. Ci le-au urcat într-un rădvan.

Căpitanul își duce mâna la frunte:

- Și jupânița Oltea?... Ce s-a mai petrecut cu jupânița Oltea?...

- Când a fost gata de plecare, m-a rugat, dacă te-oi mai vedea, să-ți spun că ești întâia și singura ei dragoste. Iar de va fi trimisă în harem, va muri, rugându-se pentru domnia ta...

- Și doamna Maria cum a plecat?

- Blestemându-l pe domnitorul Radu să piară de sabia domniei tale!

- Blestemul se va împlini!

*

Copitele cailor fac să țîșnească, din pietrele drumului, mănunchiuri de scânteii. Căpitanului Ion îi flutură părul.

Un bordei aproape îngropat în pământ se ascunde, sfios, sub streășina pădurii.

Căpitanul îi face semn lui Alexe. Acesta se îndreaptă, călare, într-a-colo.

La intrarea bordeiului, s-a ivit o femeie îmbrăcată în zdrențe. Alexe își oprește lângă ea calul. Încearcă s-o liniștească. Femeia îi arată, cu mâna, ceva în zare.

Căpitanul Ion și soții lui de luptă înțeleg ce-a vrut să spună femeia. Nu mai pierde vremea. Pornesc. Alexe taie cruciș câmpul, ca să-i ajungă. Străbat lunca înflorită a Neajlovului. Trec prin pădurea bătrână și întunecată - de lângă balta plină de stufărișuri a Comanei, pe marginea căreia, în cinstea biruinței sale asupra lui Amza-pașa, măria sa Vlad a ridicat, în ultimul an de domnie, vestita lui mânăstire-cetate.

Mânăstirea - cu zidul său împrejmuitor puternic - îl face pe Ion să se oprească o clipă.

Prin locurile acestea, cu unsprezece ani în urmă, când era încă numai un copil, l-a însoțit pe domnitorul său în luptă. Și astăzi... Ce departe sânt toate! De parcă s-ar fi scurs o veșnicie!...

În depărtări, se vede ridicându-se turnul de strajă al cetății Giurgiu. Sub razele roșii ale asfințitului, triumfătoare, sclipește semiluna.

Oștenii lui Ion se apleacă pe cai. Un nor galben de praf, care a și început să se risipească în vânt, îi întâmpină.

- Dacă nu-i ajungem la timp, vor intra în cetate! strigă Ion.

Își biciuiesc caii. Bidiviii sânt numai spumă. Nici nu li se mai văd picioarele. Atât aleargă de repede.

Cetății i se descoperă, treptat, tot mai mult, partea de jos a zidului.

Norul de praf care, înspre cetate, este din ce în ce mai des, se târăște - dincolo de porți. Cei din urmă călăreți otomani au intrat în cetate.

N-a mai rămas decât praful galben și înecăcios.

*

Străjerii otomani, în veșmintele lor colorate, cu sulile în mâini, stau nemișcați pe ziduri, cercetând depărtările.

*

La poalele pădurii, care mărginește drumul spre Giurgiu, Ion și ceata lui s-au oprit.

- Trebuie să prindem o limbă!... ordonă căpitanul.

*

Cu sabia în dreptul grumazului, un oștean de-al lui Radu, doborât de pe cal și ținut în brațe, ca într-o menghină, de Năstase, răspunde la întrebările căpitanului.

- Unde e jupânița Oltea?

- Acolo unde sânt întotdeauna închise fetele menite haremului sultanului, în palatul cel mic al doamnei. Tot acolo se vor aduce, peste câteva zile, încă alte șase sau șapte fete. Vor fi trimise toate, laolaltă, în curând, la Stambul...

- Îi slujești pe turci?

- Îl slulesc pe măria sa Radu!

- Pentru ce?

- Măria sa mă plătește...

- Îți vom plăti și noi!... spune Bucur.

Ion face semnul plecării. Răzvrățiții încalecă. Trag de hățuri. Bucur oprește însă pe câțiva lângă el. Îl smulge pe oșteanul valah din menghina lui Năstase și îl dă oamenilor săi, arătându-le creanga unui copac.

Oșteanul în leafă se smucește să scape. Dar unul dintre cei cărora a fost încredințat i-a și pus frânghia pe după gât.

*

În palatul cel mic al doamnei Maria-Despina, la o fereastră zăbreliată, se află Oltea.

Trupul subțire al fetei a și fost îmbrăcat într-un veșmânt turcesc.

Soarele, gata să apună, îi mângâie părul bălai și-i rumenește buzele de culoarea și cu mireasma căpșunilor, ușor întredeschise peste dinții albi

Fata nu este înfricoșată. S-a înălțat pe vârfurile picioarelor lungi, straduindu-se să privească afară, peste pervazul de lemn.

Plopii se zbat neliniștiți... Dâmbovița lucește în soare.

O turmă și-un păstor, cu câțiva câini și-un măgaruș, se târăsc pe câmpie, dincolo de râu.

Deodată, soarele începe să azvârle șuvoaie de sânge la suprafața apei.

Din foișorul înalt, la porțile palatului, achingiul și valahul de strajă se prăvălesc pe scări.

Povestesc, turburați, ceva, celor din ogradă.

Aga, căpetenia străzii otomane, dă o poruncă. Toată ograda se golește de oameni.

Nu rămâne la porți decât un slujitor al palatului.

Porțile se deschid încet.

Ascuns după o perdea, dintr-o încăpere de jos, aga îl întreabă pe un valah:

- Cine-ar putea să fie?
- Mi se pare că numele lui e Bucur!
- Și nu e urmat de nimeni?
- De nimeni!...

De după o cotitură de drum, printre copacii groși, pe malul râului, se ivește Bucur.

Slujitorul de la poartă îl privește, cu chipul boțit de mirare și spaimă.

Bucur îl măsoară de sus și până jos:

- Unde e aga, căpetenia străzii?
- Cine îl caută?
- Un sol al căpitanului Ion...
- Pentru ce?
- Să stăm puțin de vorbă...

- Îl chem cât ai clipi!... răspunde slujitorul, luând-o la fugă înainte, pe aleea mărginită de plop, intrând în palat și vestindu-l pe aga: Spune că este un sol al căpitanului Ion și-ar vrea să stea de vorbă cu înălțimea ta...

- Nu stăm cu el de vorbă, decât după ce-l legăm! rânjește aspru aga.

Călare, cu sabia în mână, Bucur înaintează prevăzător. Murgul îi joacă în buiestru.

La fereastră, Oltea s-a ridicat pe vârful picioarelor.

- Bucure! apucă să strige fata.

Glasul îi este înăbușit de o palmă neagră și mare care-i acoperă gura. Brațele fragede îi sânt strânse la spate și legate cu un ștreang de mătase.

Cel care a făcut acest lucru este eunucul de strajă: un arap mătăhălos, urât, cu buzele groase și ochii holbați. A pătruns în încăpere, pe nesimțite, cu papucii lui moi. În ogradă, Bucur nu pare să fi auzit strigătul fetei.

Calul său trece mai departe, pe drumul străjuit de plop, până la scările palatului. Descalcează. Vrea să se urce pe trepte.

Numai că, fără veste, din toate colțurile grădinii, de după tufișuri și copaci, se ivesc oșteni de-ai lui Radu și turci.

Lupta se dă pe scări.

Două capete otomane au și zburat. Un oștean de-al lui Radu a fost străpuns.

Bucur se luptă vitejește. Cu sabia, cu pumnalul, cu picioarele. Numai că alți peste douăzeci de oșteni, valahi și osmanlâi, se azvârl asupra lui. Copleșit de dușmani, e legat fedeleș.

- Așa vă tratați voi solii? îl întreabă Bucur pe aga.

Acesta îi arată o țeapă înaltă ce se cioplește în ogradă. Țeapa îi va străpunge, desigur, trupul. Îi va sfâșia măruntaiele. Bucur se înfioară. Încearcă totuși să-și țină firea.

Cu o lovitură de picior, este rostogolit până înaintea căpeteniei gărzii palatului, căruia i s-a adus un divan mic în ogradă.

Străjerii valahi de o parte, cei turci, de alta, privesc.

Bucur, silit să se ridice în genunchi, îi înfruntă, cu semeție, pe călăi.

Întunericul învăluie tot mai mult, în umbrele lui, palatul. Plopilor le tremură frunzele. Râul gonește, mânios.

Oltea este ținută de eunuc la fereastră, ca să nu scape nimic din pedepsirea lui Bucur.

Ochii, umbriți de gene lungi, ai fetei, s-au lărgit de spaimă.

Fata încearcă să țipe, însă arapul, cu palma lui neagră și mare, îi strivește buzele, zăvorându-i izvoarele vorbirii. Cu toate astea, ea izbutește să-și salte puțin capul și să-l muște de degete.

Arapul, urlând de durere, o trage de cosițe. O lovește cu pumnul, silind-o să îngenuncheze.

Amândoi se tăvălesc pe podele, într-o luptă ai cărei sorți se văd dinainte de partea cui vor fi.

- Ghiaur spurcat! scrâșnește, în ogradă, căpetenia gărzii. Spuneai că ești sol. Vorbește acum: ce vrei?...

- În numele căpitanului meu, am venit să ți-o cer pe Oltea.

Aga se ridică și îl lovește pe Bucur cu piciorul în gură.

- De unde știe căpitanul tău că este la noi Oltea?

Bucur se silește, cu buzele învinețite și însângerate, să râdă:

- I-au destăinuit vântul... și apele pământului nostru... Căci toate țin cu noi...

Aga îl mai izbește o dată cu piciorul:

- Unde e căpitanul Ion? Mărturisește, câine! Este singurul mijloc ca să-ți scapi viața...

Și otomanul îi arată țeapa.

S-au adus câteva făclii. Flăcările îi luminează fața celui prins și silit să stea în genunchi, în fața căpeteniei otomane.

Umbrele flăcărilor s-au lungit. Au ajuns până la zaplazul înalt.

O umbră se preschimbă în om. Acesta a sărit peste zaplaz. L-a prins pe străjer de gât. Străjerul se face ghemotoc.

Alte umbre se furișează și se târăsc de-a lungul zidurilor palatului.

Încă un străjer oftează, gătit. Umbrele urcă pe scările cotite de lemn, spre foișor.

Străpunși de pumnale, cei doi străjeri sânt aruncați din foișor, dincolo de porți.

Ivărul lung al celor două porți, care fusese tras după prinderea și cetluirea lui Bucur, lunecă parcă de la sine înapoi. Porțile se întredeschid.

Bucur începe să fie dezbrăcat. Tragerea în țeapă și chinurile trupului osânditului trebuie să poată fi urmărite mai lesne.

- Vorbește, solule, cât mai e timp! Îl ia în batjocură aga.

Bucur se zbate. Se zbate însă zadarnic. Zeci de brațe îl țin nemișcat la pământ, în vreme ce în ogradă se petrece înjositoarea ceremonie.

În încăperile de sus, arapul și Oltea încă se luptă. Masa cu zaharicale s-a răsturnat pe podea. Oltea i-a sfâșiat, cu unghiile, obrazul.

Dar ce umbră este aceea care se cațără, agățându-se de fiecare ieșitură din zidurile palatului?

Agățat de grilajul ferestrei, bărbatul se leagănă în văzduh.

Va cădea?.. Nu se mai ține decât într-o mână. Va cădea! Nu. S-a apucat și cu cealaltă de grilaj. Brațul i s-a încordat.

Trupul mătăhălos s-a prăvălit asupra fetei. Fața arapului, mare, unsuroasă, toată zgâriată, lucește de mulțumire. Arapul se ridică în genunchi. Îi proptește fetei palma stângă în piept. Cu cea dreaptă o izbește peste obraz.

Înălțându-se în mâini, bărbatul cată prin fereastră. Sprijinindu-și picioarele pe două ieșituri ale zidului, începe să smucească de gratii. Nu izbutește să le desfacă. Se cațără pe-o brână, până la fereastra alăturată, lipsită de gratii. Sparge, cu cotul, geamul. Năvălește peste arap. Îl apucă de gât și-l strânge, până ce acesta se învinețește.

Oltea i se aruncă la piept:

- Ai venit? Eram încredințată că vei veni... Dar Bucur... Jos e Bucur!... tremură ea, înspăimântată.

Ion o îmbrățișează duios:

- N-ai nici o grijă. Bucur a intrat înainte, singur, anume, ca să atragă luarea-aminte asupra lui, și noi să putem trece, liniștiți, peste ziduri...

- Dar îl scăpați?

- Îl scăpăm! râde Ion. Numai că trebuie să ne grăbim.

Și Ion desface de la brâu un colac de frânghie. După ce leagă un capăt al ei de gratii, cu fata în brațe, începe să coboare.

La poalele zidului se află Năstase.

Ion i-o încredințează pe Oltea:

- Trece-o peste zid și du-o cât mai degrabă în locul știut!...

- Te-aștept! îi șoptește Oltea.

Năstase o trage pe fată de mână:

- Să fugim!...

*

De trupul lui Bucur se apropie monstruoasa unealtă, în vârful căreia a fost înfipt tăișul de fier al unei lănci.

În încăperea de sus, arapul își scutură fruntea. Târâș, în patru labe, ajunge la ușă. Acolo, un șnur de mătase e agățat de un cârlig de lemn. Trage de șnur, cu toate puterile. Clopotul de alarmă se zbate. Se zbate îndelung, scoțînd sunete asurzitoare.

Ion șuieră, în ogradă, puternic.

Alexe și Gheorghe, urmași de toți ceilalți răzvrătiți, se ivesc la porți.

Căpetenia gărzii otomane sare de pe divan. Dă câteva porunci scurte.

Străjerii lui Radu și otomanii pun mâinile pe arme.

Ion se avântă spre locul unde Bucur așteaptă să fie tras în țeapă. Îl dezleagă. Țeapa e frântă de Alexe. Gheorghe îl

atacă pe aga. Bucur și-a îmbrăcat cât ai clipi veșmintele și luptă ca un leu.

Seara s-a coborât. Cu greu se mai deosebesc dușmanii de prieteni.

Gheorghe a doborât pe căpetenia otomană, după ce-l urmărise printr-o mulțime de săli ale palatului.

Deodată, de dincolo de ziduri, răsună un tropot.

- Ce este? se oprește Ion, ridicând capul și ascultând.

- O urdie turcească! îi dă răspunsul, din foișor, unul dintre cetașii de strajă.

Bucur îl lovește pe-un slujitor de-al lui Radu. Apoi îl întreabă pe oșteanul din foișor:

- Urdie mică, sau mare?

- Cam trei sute de achingii!

- Strângeți-i pe răniți și să-ncercăm să ne croim drum printre cei care vin! hotărăște Ion.

Cu sabia în mână, el se avântă în față, spintecând rândurile achingiilor care sosesc dinspre pădure.

Urdia s-a oprit. Rândurile călăreților turci se destramă. Se iscă învălmășeală. Ceata lui Ion a trecut.

*

Sânt în pădurea Cotrocenilor, lângă moara cea mică de pe pârau.

- Unde este Năstase? întreabă căpitanul.

- Năstase a fost rănit! se aude o voce. L-am adus eu pe cal.

Ion simte că i se așază o pânză cenușie de ceață pe ochi.

- Dar Oltea?

- Fata nu este nicăieri.

Gheorghe se bate cu palma peste frunte.

- Înseamnă că Năstase a fost lovit, înainte de a fi apucat s-o treacă pe Oltea peste zid!

Ion a descălecat. Se îndreaptă către malul pârauului. În lumina lunii, strălucind galbenă pe cer, privește apele

limpezi care mișcă, fără încetare, roata veche de lemn a morii.

Căpitanului i se pare că, în argintul apei, vede chipul frumos al fetei. Oltea se zbate în brațele eunucului mătăhălos care-o lovește cu pumnul în obraz.

Un peștișor curios a sărit spărgând în zeci de unde suprafața apei. Chipul fetei iubite a pierit.

- Mă tem că Oltea a fost pierdută pentru totdeauna! mărturisește cu tristețe Bucur.

*

În cortul mare, alb, din pânză de in, cu flamură albastră deasupra, pe-un jilț înalt, de lemn, stă voievodul Ștefan.

- Deci sântem în cele din urmă ceasuri ale zilei de sâmbătă, douăzeci noiembrie, a anului șase mii nouă sute optzeci și unu²⁶ de la facerea lumii, murmură liniștit voievodul.

Afară larma taberii, orânduite pe malul pârâului Potoc, în apropiere de Milcov, s-a domolit. S-a făcut noapte. Străjile, prin strigăte înăbușite, își dau de veste una celeilalte că totul este în cea mai deplină ordine. În fața cortului domnesc, s-a ivit căpitanul Ion. Poartă o platoșă de fier și o mantie albă deasupra.

- Întră, îi spune, zărindu-l, pârcălabul Hărman, aflat în seara aceea de strajă. Măria sa Ștefan te așteaptă!

Halebardele se feresc în lături. Perdeaua de la intrarea cortului se trage.

Două făclii mari, cu rășină, ard într-o parte și în cealaltă a cortului. Între ele, pe un scut, sânt agățate armele voievodului: sabia, buzduganul, pumnalul, arbaleta și tolba de fildeș, bătută în nestemate, plină cu săgeți.

- Apropie-te! îi poruncește voievodul.

Ion face câțiva pași. Îngenunchează înaintea lui Ștefan.

- Ridică-te!...

Și căpitanul se ridică, așteptând celelalte porunci.

Voievodul îl privește lung.

- Știu că ești gata să mori, în luptă, pentru norodul, țara și domnitorul tău! surâde voievodul.

Pe chipul frumos al lui Ștefan făcliile azvârl o lumină de aur.

- Țara Românească este stăpânită de turci printr-un domn vândut lor, măria ta. Norodul suferă o apăsare străină. Iar cel care ar putea să-l elibereze este ținut în temniță, pe nedrept, de unsprezece ani.

- Inima mea-l plânge pe acest fără de seamăn erou, căpitane Ion. Și cugetul meu îl osândește pe vânzător. A venit însă vremea ca vânzătorul să fie doborât de pe scaunul domnesc al Țării Românești!...

Căpitanului i se înviorează chipul.

- De când aștept această vreme, acest cel dintâi pas spre reînscăunarea dreptății, măria ta! Va urma, mai târziu, al doilea...

- Și cel de-al doilea pas cine-l va împlini?

- Chiar eu, măria ta!...

- Nu uita însă că Radu este totuși un domn... un Basarab...

- Radu este un uzurpator, înscăunat de străini, răspunde curajos Ion.

- Crezi că ai dreptul să-l pedepsești tu?

- Eu împlinesc un jurământ. Iar brațul meu s-a înarmat în numele măriei sale Vlad, acela care întruchipează pentru noi, în acest veac, întâia și cea mai arzătoare năzuință a noastră... Așa cum întruchipezi și măria ta...

Măria sa zâmbește văzând înflăcărarea tânărului:

- Și care este această întâie și cea mai arzătoare năzuință?

- O știi, măria ta, mai cu temei ca mine. Neatârnarea de nici un neam străin...

- Pentru împlinirea acestei neatârnări, sânt gata să v-ajut. Îl vom goni pe Radu. Și-l vom urca, deodată, în scaun, pe Laiotă... Pe urmă vom vedea...

- Să fie cum crede măria ta că-i bine...

- Otomanii și Radu sânt dincolo de Milcov.
- Ceata mea este gata! Așteaptă numai semnul.
- Măine, duminică, în revărsatul zorilor, pornim!
- Dă-ne nouă, muntenilor, măria ta, îngăduința să fim în cele dintâi rânduri!...

Voievodul se uită ținută la căpitan, cu ochii lui albaștri:

- Aveți îngăduința!...

Ion își apucă mânerul săbiei și-l strânge.

- Și-n câte zile, dacă pot îndrăzni să-ntreb, socotește măria ta că vom pătrunde în cetatea de scaun a țării?

- În patru sau cinci zile, vom păși în palatul domnesc. Acolo te-aș-teaptă cineva!...

Lui Ion îi bate inima repede, mai repede decât oricând.

- Cine, măria ta?

Voievodul Ștefan îi pune palma pe umăr:

- Aceea pe care ai căutat-o atâta timp zadarnic și-o socoteai pierdută...

- Măria ta vorbești de Oltea?

- O iscoadă de-a noastră a aflat că fata se găsește în palatul domnesc. Ali-beg a lăsat-o lui Radu, pentru o mai bună pază.

- Măria ta... de-am ajunge mai iute!

- Cu-atâta vom ajunge mai repede, cu cât ne vom pricepe mai bine să biruim dușmanul.

- Vom ajunge sau vom muri, măria ta!

*

Nu mai ninge.

În schimb, gerul se prefăcuse într-un clește, sub a cărui strânsoare dureroasă copacii începuseră să trosnească. Lupii ajunseseră foarte aproape; dar încetaseră să mai urle.

Se opriseră undeva, în desișurile codrului înzăpezit, și pândeau. În chip cu totul de neînțeles - așa cum spune și cântecul în care ni se povestește această neobișnuită întâmplare, armăsarul, cu ținuta lui semeață și dârză, înfricoșase fiarele.

Negru le auzea, cu toate astea, fălcile clănțănind, și uneori zărea câte-o pereche de cărbuni aprinși ațintindu-l.

Piciorul îi înțepenise și șchiopăta ușor. Aceasta însă nu îl împiedica să se rotească, în jurul trupului oșteanului, sforăind neliniștit.

Deodată se opri tulburat. Își ciuli urechile. Adulmecă aerul și necheză prelung.

«Nu vă apropiați. Sânt gata de luptă!» părea că îi previne pe lupi.

Stăpânul rămase la fel de nemișcat, la picioarele lui.

Armăsarul îl privi iar cu ochii săi mari, negri, catifelați și cu un fel de înduioșare aproape omenească.

Îi linse rana obrintită. Se aplecă mai mult și îi pipăi, cu botul umed, fața.

Stăpânul încă mai trăia. Armăsarul îi apucă între dinți gulerul mantiei. Se încordă și începu să-l tragă.

Trupul lipsit de vlagă al rănitului se mișcă. Buzele lui înghețate rostiră un cuvânt.

Calul se opri.

- Oltea! repetă rănitul cuvântul rostit mai înainte.

Armăsarul își privi iarăși un timp stăpânul nemișcat. În cele din urmă se hotărî. Îl apucă din nou de gulerul mantiei. Îl trase mai departe, încet, prevăzător.

*

Berbecii lovesc în porți. Câte patruzeci de oșteni țin în mâini un berbec. Când izbesc, porțile se cutremură. În totul sânt șase berbeci. Toți lovesc în același timp.

Dreptul de a intra cei dintâi pe porțile cetății l-au căpătat voinicii lui Ion.

Cu trei zile în urmă, duminică, la douăzeci și unu noiembrie, în zori, oștile moldovene, în frunte cu domnitorul Ștefan, au trecut Milcovul.

În locul ce se cheamă Izvorul Apei, măria sa Ștefan a trimis mai întâi purtători de cuvânt călări.

Unul era cărturarul Țamblac.

Celălalt, grămăticul Farmă.

Unul din partea moldovenilor. Celălalt purtând gândul muntenilor luptători pentru neatârnaire.

Un trâmbițaș a dat sunet. Sunetul s-a răspândit cu vuiet prin văzduh, peste pământ și apă.

Cărturarul Țamblac, ridicându-se în scări, i-a strigat domnitorului Radu că, spre folosul său și cu țelul de-a nu se mai vărsa sânge nevinovat, de-o parte și de alta, să părăsească, urmat numai de trei boieri credincioși, câmpul de bătaie. Să treacă, dacă pofteste, prin București. Să-și ia averea și familia. Să plece unde-o ști.

A luat, după aceea, cuvântul grămăticul Farmă, cerându-le oștenilor domnești și boierești să iasă de sub ascultarea lui Radu.

- Radu nu este altceva decât o unealtă a turcilor, care vă stau în spate. Prin glasul lui vorbește Mahomed. Și cei care îi vor rămâne credincioși vor fi pecetluiți ca vânzători de neam. Nici unul nu va fi cruțat...

Mai multe steaguri de călăreți, la auzul acestor cuvinte ale lui Farmă, și-au luat zborul, sosind în tabăra lui Ștefan.

Dar tot atunci, comisul Mihail a făcut semn unui arcaș.

Acesta și-a pus o săgeată în arc. A țintit-o spre Farmă. Săgeata însă l-a nimerit din greșeală pe trâmbițaș.

De mânie, grămăticul, fără să șovăie, deși obișnuit mai mult cu pana de scris decât cu armele, și-a pus de asemenea, în arbaletă, o săgeată. Cu toate că boierul care făcuse semnul uciderii încercase să fugă, a tras în urma lui.

Mihail a ridicat mâinile. S-a prăbușit cu fața în țărână, strigând ceva neînțeleș de Farmă și Țamblac.

Pașa, conducătorul oștii turcești, pe nume Evrenos, a răcnit și el, tare, pe limba lui, ceva.

Radu cel Frumos tremura ca varga. Zărindu-l pe căpitanul Ion tremura.

- Nu vei scăpa! i-a strigat Ion lui Radu.

Între timp, domnitorul Ștefan care văzuse totul de pe înălțimea unei movile și-a ridicat sabia. Sabia lui a strălucit, în lumina zorilor, ca o flacăra.

Cele douăsprezece cete ale sale, fiecare alcătuite din câte o mie de oșteni, s-au mișcat, ca un om.

Urdiile turcești, de ieniceri, spahii și achingii, și cetele boierești și domnești ale lui Radu le-au întâmpinat, duduind.

Ciocnirea s-a sfârșit cu biruința lui Ștefan, iar Radu, care toată vremea dăduse dosul, de teama căpitanului Ion, cu oastea câtă îi mai rămăsese, nu s-a putut opri până la București.

Acolo, s-a zăvorât în dosul meterezelor de lemn și pământ, apărarea cetății încredințând-o marelui logofăt Stan și marelui vornic Dragomir.

Berbecii nu încetează să lovească în porți.

Nori de săgeți și lănci coboară asupra celor care i-au mai rămas credincioși voievodului Radu.

Din dosul meterezelor se aud strigătele locuitorilor Bucureștilor care, sătui de turci, le cer oștenilor lui Stan și Dragomir să se predea.

A început cel din urmă asalt.

Oastea moldovenească și cetele lui Ion străbat prin șanțul umplut cu apă. Sar peste valul de pământ. Ion ia cu asalt meterezele.

Porțile au fost sparte.

Marele logofăt Stan, marele vornic Dragomir, ceilalți boieri și mâna de oșteni credincioși lor se recunosc învinși.

Steagul alb s-a înălțat pe porțile palatului domnesc și flutură în vânt.

Ion a intrat cel dintâi în palat, deschizând drumul lui Luca Arbore, un boier moldovean, și căpitanului Țamblac.

Căpitanul cunoaște toate cotloanele palatului. Îi caută pe Radu cel Frumos și pe Oltea.

Dar domnul vânzător a fugit. Pasărea mincinoasă a scăpat.

La adăpostul întunericului, s-a strecurat printr-o ieșire tainică. A izbutit s-ajungă la Giurgiu, unde s-a pus sub ocrotirea stăpânilor lui turci.

A fugit părăsindu-și boierii, oștenii, topuzul de voievod, ba până și familia (pe doamna și cele două fete ale lor, una dintre acestea, Maria-Voichița, fiind de o mare frumusețe).

Chiotele oștenilor moldoveni și-ale voinicilor lui Ion zguduie bolta.

Bucureștii. Îl primesc pe mărișă Ștefan.

Îl primesc cu slavă.

Toate clopotele bat. Toate clopotele cântă.

Numai că, alături de domnitorul Ștefan, nu călărește mărișă sa Vlad, ci Laiotă Basarab.

Mitropolitul și toți boierii țării, plecați și umiliți, îi întâmpină, în timp ce Ion aleargă pe sălile palatului domnesc, strigând:

- Oltea!... Unde ești, Oltea?,..

Într-o odăiță din partea cea mai dosnică a palatului, Oltea îi dă bătrânei foste doamna Maria cele din urmă îngrijiri.

Numai datorită rugămintelor sale - până la săvârșirea ei - mai rămăsese Oltea în palatul domnesc.

Căpitanul pătrunde în odăiță.

- Ioane!... se ridică fata de lângă bătrână. Buna noastră doamnă Maria și izbucnește în lacrimi.

În clopotnița bisericii domnești bat clopotele puternic.

Bătrâna își întoarce ochii albaștri, înfundați în găvanele vinete de sub frunte, către noul venit.

- Îl blestem pe fiul meu Radu! îl blestem!... scrâșnește ea crunt.

Mulțimea vuieste pe ulițe.

Dinspre biserica Sfântului Gheorghe, mărișă Ștefan și Laiotă Basarab-Bătrânul, urmați de cincisprezece boieri moldoveni și munteni, pornesc către palat, trecând pe malul Dâmboviței.

Neguțători, meșteșugari, dar și țărani din satele împrejmuitoare, bărbați, femei și copii aleargă pe ulițe.

Se aud cel mai adesea strigătele:

- Trăiască măria sa Ștefan!

Iar rar și fără vlagă răsună:

- Trăiască măria sa Laiotă Basarab!

Și, cu mai multă însuflețire, mulțimea aclamă:

- Trăiască viteazul Ion!... Căpitanul Ion!... Căpitanul Ion!...

Cine n-a auzit, cine nu cunoaște, cine nu știe câte lupte a dat și câte isprăvi a săvârșit credinciosul căpitan al lui Vlad?

- Trăiască Ion!... Căpitanul Ion!... Căpitanul Ion!...

Clopotele bat!...

Laiotă Basarab-Bătrânul își întoarce capul spre căpitan.

Oricine își dă seama că Ion nu-l va sluji pe Laiotă Basarab, pe care el îl socotește doar un loctiitor ai domnitorului legiuit. Laiotă Basarab cată cu ură spre Ion.

Clopotele bat!... Clopotele bat!...

Din mijlocul mulțimii, Oltea îl privește pe Ion. Își flutură mâna.

Căpitanul o zărește.

Bat clopotele... clopotele...

Amândoi, Oltea și Ion, au îngenuncheat la mormântul fostei doamne Maria din insula mare a Oltului.

Copacii și tufișurile au fost potopite sub zăpadă.

Ion este înveșmântat în mantia lui albă. Capul gingaș al fetei i se odihnește pe umăr.

Biserica și chiliile sânt pustii. Șindrila de pe acoperiș este smulsă de vânt. Zăpada pătrunde în chilii.

- Iartă-mă, măicuță, se roagă căpitanul la mormântul bătrânei foste doamne a țării, că nu am putut încă să împlinesc pedeapsa ce se cuvine aceluia ce și-a vândut tara, și-a întemnițat fratele și și-a ucis mama.

*

Cerul este apăsător, plumburiu.

Urmele luptelor ce s-au dat între turci și oastea puțină și slabă a lui Laiotă Basarab, după plecarea lui Ștefan la Suceava, se văd pretutindeni.

Rânduri dese și lungi de țepe se ivesc din zăpadă, ridicând în văzduh pe pârcălabii și dregătorii lăsați de domnitorul Moldovei în toate cetățile muntene.

Înaintea căpitanului, s-au ivit, călări, Bucur, Alexe, Gheorghe și Năstase - acesta din urmă cu brațul înfășurat într-o pânză de in și cu urme de răni pe chip.

Flăcăii îi arată căpitanului o țeapă, în care a fost tras Farmă. De gât, călării i-au atârnat un ceaslov, cu tartaj de lemn, pe care a fost zugrăvit un diavol.

- Radu cel Frumos, după ce a fost readus în București de ieniceri, a poruncit ca tragerea în țeapă să se facă într-un asemenea fel, încât grămaticul să se chinuiască, pe puțin, trei zile... îi povestește Alexe.

Ion îl privește ținută:

- Sărmanul grămatic!

- Suflet fără prihană! murmură Năstase, și câtă carte latinească știa!...

- Ce? Numai latinească? rostește Gheorghe. Dar nemțească, bulgărească și-a altor neamuri nu cunoștea?

- Singura lui năzuință a fost libertatea... mai glăsuiește Bucur.

- Și singura credință: adevărul! încheie vorba Ion.

Groapa a fost săpată. Grămaticul zace, lungit, în mormânt.

- Odihnească-se în pace! spune Ion.

Fiecare dintre voinici ia în pumn câte un bulgăr de țărână și îl aruncă peste trupul lui Farmă.

- Odihnească-se-n pace! murmură toți.

*

Este duminică. Clopotele de la biserica domnească parcă se jeluiesc.

Pe porțile cetății, voievodul Radu iese, însoțit de un agă, marele logofăt Stan, marele vornic Dragomir și-o gardă mare de oșteni valahi și otomani.

Marele logofăt Stan, marele vornic Dragomir și alți boieri mari ai lui Radu, după victoria lui Ștefan, se prefăcuseră că trec de partea lui Laiotă-Bătrânul. Însă reîntorcându-se Radu cu turcii, îi juraseră iarăși credință fostului lor stăpân.

Caii pășesc domol, în sunetele țarțamurilor și al tacâmurilor de argint și aramă, cu care sânt împodobiți.

În urma domnitorului și a suitei lui vin șapte sănii cu coviltir, trase de câte șase perechi de cai albi, de asemenea împodobiți cu pene colorate și cioltare din piele și postav.

Cea dintâi sanie poartă, în sipete de fier, birul - în totul zece mii de galbeni zimțuiți, sultanini.

Mahomed, în aceste împrejurări tulburi, nu vrea să mai aștepte și cere, de la bun început, aurul.

Restul de sănii sânt încărcate, până la coviltir, cu fel și chipuri de daruri, cu blănuri de vulpe, jder, helge și sobol, pânză de in și cânepă, săbii, scuturi de fier, platoșe, hamuri, frâie, cești de argint, cuțite, filigene, ibrice și alte podoabe prețioase.

Cele mai multe dintre toate aceste daruri sânt menite sultanului și marelui vizir.

O parte dintre ele, ca și cei patruzeci de cai, din cea mai bună rasă românească, aceea de Craiova, vor bucura însă inimile lui Ali-beg și Soliman Hadâmbul.

De altfel, nu Ali, ci Soliman, beglerbegul Rumeliei, comandantul tuturor trupelor din partea europeană a imperiului, a fost acela care l-a izgonit pe Laiotă-Bătrânul, cel înscăunat de Ștefan, readucându-l în locul lui pe Radu.

Hadâmbul, friguos, îmbrăcat în trei rânduri de blănuri, și Ali-beg, acela ce se socotea stăpân al Țării Românești, îl așteptau în dimineața aceasta pe domnitor la Giurgiu, cu darurile și tributul anual.

Radu se bucură acum, nu numai de ocrotirea sultanului, a marelui vizir și a lui Ali-beg, ci și a beglerbegului Rumeliei, vestitul și atotputernicul Hadâmb.

Iar Soliman Hadâmbul i-a făgăduit că, nu peste mult timp, ostile împărăției vor intra în Moldova. Ștefan va fi răpus. În locul lui, vor așeza în scaun pe un nou domnitor, supus sultanului, dacă nu cumva vor preface acest colț de pământ în pașalâc turcesc. Iar Radu își va putea recăpăta tezaurul, pe doamna și cele două fete, luate de Ștefan al Moldovei și duse la Suceava.

Tabulhaneaua cântă. Tumbelechiurile bat.

Radu - dorind să-l facă plăcerea lui Soliman Hadâmbul - a poruncit să i se cânte, pe drum, numai din instrumentele turcești.

Pe măsură ce alaiul lui Radu se depărtează spre Giurgiu, clopotele din București se aud sunând tot mai stins... tot mai dureros...

Au trecut peste pârâul Sălașul. Se apropie de pădurea Ciocloavele.

Săniile scârțâie pe zădapa ce scânteiază, orbitor, sub soare. Tabulhaneaua cântă și tumbelechiurile bat.

- Nu mai avem mult, și-ajungem la Giurgiu! se bucură Radu.

Marele logofăt Stan își plescăie limba:

- Hadâmbul trebuie să ne fi pregătit un ospăț!...

Marele vornic Dragomir râde.

- Aducem aur, nu glumă!...

Alexe a șuierat la semnul lui Ion.

Cei dintâi călăreți, care deschid alaiul lui Radu, se opresc.

- S-a auzit un șuier! rostește marele logofăt.

Ochii lui Dragomir s-au albit.

Aga, comandantul spahiilor din garda lui Radu, strigă ceva, pe turcește.

Pădurea bătrână și înzăpezită, în locul acela pe unde trece șleaul, face o cotitură.

În partea din față a șleaului, se ivește Bucur. Un mănunchi de călăreți îl urmează.

- Prinde-l! îi strigă, gătuit, Radu lui Dragomir.

Dragomir ridică sabia. Cincizeci de oșteni îl urmează. Toți pornesc în galop.

Dar alți răzvrătiți se arată, în frunte cu Alexe, trecând peste pârâu. Pe-aceștia îi urmărește marele logofăt.

Din spate, se arată însă Năstase, cu un alt mănunchi de voinici.

- Pentru luminăția sa sultanul! În numele semilunii! poruncește aga.

Vodă a rămas descumpănit, lângă căruțe, rotindu-și calul de colo până colo, păzit doar de cincisprezece oșteni.

S-ar întoarce la București. Sau, mai bine, ar porni în goană spre Giurgiu. Nu vrea să lase căruțele de izbeliște.

După o scurtă luptă între cetașii lui Bucur și-ai lui Alexe, cu oștenii lui Stan și Dragomir, răzvrățiții dau semne că sânt înfrânți.

Pornesc către pădure, cu caii în galop.

La fel se întâmplă lucrurile și cu voinicii lui Năstase. Aceștia sânt urmăriți, prin hățișuri, de turci.

Zgomotele harței se depărtează. Radu se înfioară. Își duce mâinile la tâmple. Nici nu-i vine să creadă că a putut să aibă loc o asemenea neașteptată întâmplare.

Să fie oare chiar răzvrățiții lui Ion? Dar căpitanul, după câte aflase el, se afla în Moldova!

Ori?... Își ia mâinile de la tâmple.

Se uită spre pădure.

Dinspre pădure, venind în trap grăbit, îl zărește pe Ion. Este urmat numai de Gheorghe.

Lui vodă i-a pierit răsuflarea.

Își ridică mâinile, cu palmele deschise către dușmanul său:

- Ne-am războit destul, căpitane Ion!... strigă el.

La început, Ion nu-i răspunde. Pasul calului său nici nu se iuțește, nici nu încetinează.

Grumazul armăsarului este îndoit ca o coardă.
În mâna dreaptă, Ion ține sabia și, în cea stângă, frâul.
- A venit vremea să dai seamă pentru toate faptele tale!
Pe vodă îl năpădește o sudoare rece.
- Ceea ce-a vrut să facă Vlad a fost o nebunie!... bâiguie el. Căpitanul se întunecă:
- Să nu rostești numele lui... Tu nu ai dreptul... Pentru noi numele acesta este sfânt!
Radu simte că totul se sfârșește.
Ion a ajuns înaintea voievodului, la numai douăzeci de pași.
Din depărtare - dar slab ca o părere - abia se mai aude zgomotul luptei.
- Te fac boier... mare spătar... mare logofăt... Îți dau tot ce dorești... bolborosește Radu. Lasă-mă-n viață!... Și nu va fi pe lume un om mai fericit decât tine...
- Ia sabia în mână și apără-te!
Radu înțelege că nici o cale de scăpare nu se mai află.
- Loviți-l!... țipă el, atunci, spre cei cincisprezece oșteni, gata să se răstoarne din șa de-atâta încordare.
- Dați-vă la o parte, le poruncește Ion. Și nu vă legați soarta de vânzătorul acesta căruia, astăzi, i-a sunat ceasul!
- Adevărat! Voievodul acesta n-a fost decât o slugă a dușmanilor țării!... rostește unul.
- Jurământul în fața lui nu are nici un preț, recunoaște altul.
- Și nu de frică... ci pentru împlinirea dreptății... trecem de partea ta, căpitane Ion!
- Nu mă părăsiți! Nu!... țipă Radu și, arătând căruța unde se află birul, adaugă: Vă voi scălda în aur!...
Doar trei oșteni i-au rămas credincioși. Aceștia sânt dezarmați și cetluiți în ștreanguri.
- De vreme ce nu ai altceva mai bun de făcut decât să lupți, apucă în mâini sabia! îl sfătuiește Ion. Poate mă birui, și-atunci rămâi în viață...

Dar Radu, ca și odinioară, își întoarce calul și fuge.
Căpitanul îl urmărește.
Azvârle lațul. Îl prinde. Îl trage de pe șa.
Domnul se ridică. Își smulge de pe gât lațul. Pornește mai departe pe jos, în goană, clătinându-se.
- Nu mă omorî! strigă el. Nu mă omorî! Calcă-mă în picioare. Fă-mi orice, dacă vrei, dar nu mă omorî...
Ion îl lovește cu biciul.
Picioarele lui vodă se împleticesc. Altă plesnitură i se încolăcește pe ceafă.
Voievodul fuge. Ar vrea să aibă aripi.
Pe câmpia ninsă, umbrele celor doi, a lui Radu pe jos și a lui Ion, călare, lovindu-l cu biciul, se depărtează mereu.
Toți, prieteni și dușmani, îi privesc uluiți.
Radu a obosit. E tot plin de sudoare.
Chipul frumos al domnitorului s-a schimonosit. O dungă adâncă, vânătă, i s-a săpat pe frunte. A căzut în genunchi:
- Iartă-mă!... Iartă-mă!...
Dinspre pădure, ceata de răzvrătiți se întoarce. Nici unul dintre oștenii marelui logofăt, marelui vornic și nici dintre otomani n-a scăpat. Trupurile lor zac în pădure.
Voinicii înconjoară, într-un cerc larg, locul unde Ion se găsește față-n față cu Radu.
Ion a descălecat. Scoate de la oblânc o altă sabie și i-o întinde lui Radu.
Acesta o ia în mână. Pe urmă o azvârle. Se ridică și-o ia din nou la fugă.
Se clatină. Cade. Se ridică. Și din nou fuge.
Ion se ia după el. Merge pe jos, cu sabia în mână, urmându-l fără grabă.
Toți călăreții vin după el, la pas.
Și Radu fuge... fuge... fuge...
Dinspre movila înconjurată cu valuri de pământ a Bucureștilor se aud; rar, rar de tot și încet, sunete de

clopot, ca pentru îngropăciune. Sânt clopotele de la biserica domnească.

Și Radu fuge... fuge... fuge...

A ajuns până la malul prăpastiei, din marginea pădurii Ciocloavele.

Privește în urmă.

Cu sabia în mână, Ion se apropie de el.

Radu i-a întors spatele. Nu știe încotro s-o mai ia.

Își pierde cumpăna. Se dă de-a rostogolul. Ajunge până jos, unde se izbește de-o piatră..

Clopotele bat!... Clopotele sună!...

Unul dintre cei trei oșteni rămași credincioși - care fuseseră dezlegați între timp, după ce li se luaseră armele - se coboară în prăpastie și îi închide ochii.

Bucur arată săniile:

- Și cu ele ce facem?

- Birul către Poartă și tot restul de avuție le vom ascunde într-un loc știut numai de noi. Vor fi de trebuință măriei sale Vlad.

*

Lumini parcă smălțuite în toate culorile curcubeului îi joacă rănitului sub ochi.

O coroană de aur se rostogolește pe zăpadă. Lucește orbitor. Este coroana măriei sale Vlad.

Ion se repede s-o prindă. Aleargă după ea.

Coroana se rostogolește. Se rostogolește pe-o vale.

În vale se află Radu. Acesta deschide brațele. Coroana i-a căzut în brațe. Ion, Bucur, Alexe, Năstase și Gheorghe l-au înconjurat pe Radu. Dar, ca într-un fel de cerc magic, nu se pot apropia de el.

Muzicanți nevăzuți au început să cânte. Radu, Ali-beg și Soliman Hadâmbul s-au prins de umeri și joacă. În jocul lor s-a ivit Laiotă Basarab. Joaca pare un fel de sarabandă drăcească.

Laiotă Basarab, rânjind, îi smulge coroana lui Radu. Coroana îi scapă și se rostogolește, din nou, pe vale.

Căpitanul Ion, singur, cu o sabie al cărei tăiș este tocit de luptă, aleargă după coroană.

Departe, mic în zare, îl vede pe măria sa Vlad, îmbrăcat în negru.

Coroana se rostogolește. Se rostogolește. Ion vrea să-l vestească pe măria sa Vlad.

Coroana se rostogolește, însă, mai departe.

- Coroana dăruită de oropsitul neam valah măriei sale Vlad!... Coroana!... șoptește rănitul.

Totul i se învâртеște însă sub ochi.

*

Măria sa Vlad și Ion călăresc alături, pe marginea unui lac. A venit vara. Frunzișul bogat al sălciilor se pleacă deasupra oglinzii lacului.

- Ochii iubitei mele seamănă la culoare cu lacul acesta verde, bătut de soare, spune Ion.

Domnitorul râde. Râde și Ion.

- În ființa Oltei sânt înmănunchete bunătatea Roxanei, frumusețea Voienei și gingășia Parei! urmează Ion.

- Așa este! dă din cap voievodul.

Amândoi călăresc în galop, pe colina plină de miresme și flori.

*

Armăsarul îl trage pe rănit, încet, cu răbdare. Trupul acestuia lasă o urmă adâncă prin zăpadă. O urmă pătată cu sânge. Gulerul oșteanului îi scapă calului din dinți, îl apucă din nou. Și iar îi scapă.

Lupii vin mârâind, lingând cu limbile lor lacome și roșii zăpada însângărată.

Păstrează mereu aceeași depărtare, nescăpându-l însă din ochi.

*

Rănitului i se pare acum, în fierbințeala lui, că se află la o încrucișare de drumuri și se desparte de Oltea.

Fata i-a întins o cununiță din floare de sulfină.

- E ziua ta, spune ea. Ți-am împletit, ca-n fiecare an, o cununiță...

- Vei fi mireasa mea! îi răspunde el.

- Tu nu știi, urmează ea șăgalnic, dar eu încă de mică mă gândeam că am să fiu a ta...

Ion o sărută blând pe obraji și pe ochi.

- Când mă întorc, facem o nuntă mare... Oltea se înveselește.

- Eu voi purta o rochie albă și flori de lămâiță. Iar tu veșmântul de oștean...

- Măria sa ne va fi naș!...

*

Dar iarba și frunzele copacilor au dispărut. Totul e alb și nins.

- Și dacă măria sa nu va putea veni? se îngrijorează Oltea. Dacă regele Mateiaș nu-i va da drumul din temniță?

- Domnitorul Moldovei s-a întâlnit cu regele Mateiaș. Egumenul a mărturisit tot. Papa și principii creștini recunosc nedreptatea care i s-a făcut măriei sale Vlad. El se va-ntoarce să împlinească visul de totdeauna al neamului valah...

- Când va ieși din temniță?

- Se poate să fi și ieșit.

- Îl va goni pe Laiotă?

- Laiotă i-a vândut, ca și Radu, pe valahi, turcilor. Trebuie să plec!

Fata se strânge la pieptul logodnicului său:

- Rămâi încă puțin!... Spune-mi, ai mai iubit vreo fată?

Ion o sărută pe gură.

Oltea i se smulge din brațe. Buzele îi sânt roșii și umede. Cosițele i s-au despletit. Ochii îi scapără. Îl privește, ca o pisică sălbatică.

- Ai mai iubit?...
- Nu, râde Ion. Pe nici o altă fată n-am iubit-o așa cum te iubesc pe tine...

- Juri?

- Jur!...

Printre norii bolovănoși de pe cer, soarele a făcut o spărtură. Copacii ninși au căpătat veșminte de lumină și aur. Ion a prins-o de mâini pe fată. O învâртеște în soare. Oltea râde... râde... râde...

Negru nechează scurt. Zăpada parcă a început să ardă sub razele soarelui cu dinți.

Joaca se curmă.

- Trebuie să plec!

- Trebuie... trebuie... se alintă fata. Câteva minute mai mult sau mai puțin...

- E târziu! spune căpitanul.

- Întoarce-te cât mai degrabă! îl imploră ea, săltându-se pe vârful picioarelor și sărutându-l.

Pământul, aerul, soarele, copacii, zăpada și Negru se învâرتesc cu ei amândoi.

Ion îi desface de după grumaz brațele și se apropie de Negru.

Armăsarul freamătă mulțumit.

Căpitanul sare în șa.

Norii au acoperit din nou soarele.

- Te aștept!... își flutură Oltea năframa.

Calul pornește în galop, azvârlind în urmă, cu copitele, bulgări prăfuiți de zăpadă.

Căpitanul întoarce capul. Oltea se face tot mai mică, fluturându-și mereu năframa, ca aripa unui porumbel.

- Oltea!... Oltea!... Oltea!... șoptesc buzele lui.

*

Armăsarul izbutește să-și ducă stăpânul o bună bucată de drum, urmărit îndeaproape de haită.

Lupii se iveau când ici, când colo, sticlindu-și ochii de după copaci.

Erau nouă lupi cenușii, între care două lupoaiice și doi pui mari, de toamnă, bălțați.

Unul dintre lupii cei mari urlă. Urletul lui sună ațîțat.

Armăsarul își lasă și el o clipă stăpânul. Și, ridicându-și capul, parcă mirat, nechează.

Cu coada în vânt și gâtul încordat, porni în trap spre lupi.

Aceștia dădură înapoi, mârâind. Numai unul dintre cei doi lupani, luându-și inima în dinți și făcând un ocol, încearcă să ajungă, prin spatele copacului, la rănit.

Toți ceilalți lupi, care știau pesemne despre ce era vorba, încetaseră să mai mârâie și, așezându-se pe etichetele de dinapoi, așteptau. Lupanul se târî... se târî... și, dintr-o dată, se repezi.

Vru să-l înșface pe bărbat de braț. Dar, în aceeași clipă, armăsarul, care simțise duhoarea puiului de lup, se întoarse, îl izbi cu picioarele în cap. Îi sparse țeasta. Și lupul, dându-se pe spate, începu să chelălăie ca un cățel.

Întreaga haită se porni să urle.

Lovindu-l încă o dată cu copitele din spate, armăsarul îl azvârli pe lup până în mijlocul haitei, pe care-o părăsise.

Înfuriați, fiindcă lupanul fusese greu rănit, dar neputându-se stăpâni - așa cum se întâmplă, de obicei, cu acest fel de fiare, când una dintre ele este pe moarte - ceilalți lupi începură să-l sfâșie. Pânda se terminase printr-un ospăț.

Mârâind mânioși, însă plini de plăcere, lupii se îndestulau cu carnea celui mai tânăr dintre ei.

Folosindu-se de acest răgaz, armăsarul apucă gulerul mantiei în dinți și începu să-și târască stăpânul mai departe.

*

Trec, în galop, prin Bran.

Măria sa Vlad privește cu tristețe zidurile cenușii și înalte ale castelului, în acest loc, cu paisprezece ani în urmă, a fost întâmpinat de generalul mercenar Giskra.

De-aici - datorită uneltirilor fratelui său Radu, cel vândut turcilor - a fost purtat sub pază până la Vișegrad.

Pârcălabul cetății îl așteaptă pe domn, la porți, cu pâine și sare. Un ospăț a fost pregătit. Trâmbițele sună, puternic, onorul. Măria sa face însă semn că nu se oprește.

- N-avem vreme... prea lungă ne-a fost așteptarea!... îi spune el lui Ion, care se află alături.

Calul său galopează mai departe.

Tit - slujitorul voievodului - și Mihailo - scutierul său - cată și ei încruntați către zidurile de piatră ale cetății.

Bucur e căpetenia gărzii măriei sale Vlad. Și Gheorghe - noul grămatic. Alexe ține loc de medelnicer și paharnic. Iar Năstase duce în mână steagul, pe care e țesut, cu fir roșu de aur, vulturul legendar al lui Negru Vodă.

Urmează restul de valahi și ceata de oșteni străini - cei mai mulți dintre ei fiind sârbi - având în fruntea lor pe căpitanul Iacșici. În ultimii doi ani, de când e iarăși liber domnitorul valah, l-a ajutat pe rege să străbată multe primejdii.

A luptat contra lui Mahomed în Serbia, la Șabaț. Apoi - împreună cu Vuș, alt vestit luptător - în Bosnia, la Srebrnica și în alte nenumărate locuri, biruindu-l pe Ali-beg, aducând prăzi bogate și băgând spaima în turci.

Faima lui de viteaz s-a răspândit din nou pe tot cuprinsul lumii. Papa și dogele Venetiei l-au încărcat cu laude. Și mulți bărbați destoinici au alergat îndată, cerându-i să-i primească sub flamurile lui.

Dar, greul luptei, alături de măria sa, l-au îndurat, la drept vorbind, tot numai voinicii lui Ion.

Iată de ce și măria sa Vlad îi ține mereu în preajmă și în cea mai mare cinste pe căpitanul Ion și pe vitejii lui.

Acum gonesc cu toții spre casă. Se apropie ceasul mult așteptat. Ion nu se gândește decât la Oltea. Doi ani au trecut de când n-a mai văzut-o.

Rareori a putut să-i scrie. Însă la Buda, de fiecare dată, în ziua de Sânziene a primit - trimisă cine știe cum și cu câte greutate - câte o cunună din floare de sulfina.

«Oltea!... Oltea!...» șoptește inima lui.

Un cântec se înalță.

Voinicii cântă în cor. Își cântă năduful acestor ani:

*Amară străinătate,
Mult ești tu fără dreptate.
Am umblat țările toate
Și de bine n-avui parte.
Din tinerețele mele,
Trăiesc în lume cu jele.*

.....
*Jelui-m-aș munților
De dorul părinților.
Jelui-m-aș brazilor,
Vai! de dorul fraților;
Jelui-m-aș florilor
De dorul surorilor!
Jele, jele, câtă jele,
De dorul mândruței mele!...*

Măria sa Vlad spune:

- Îi veți întâlni acum pe toți cei dragi ai voștri, și după biruință veți fi fericiți laolaltă cu ei...

- Vom birui! Vom birui! strigă voinicii.

Până să se adune și cetele transilvănene, în frunte cu Ștefan Bathory, căpitanul regesc și voievod al Ardealului - potrivit înțelegerii, la Dragoslavele - măria sa și căpitanul Ion, înveșmântați în haine simple, ostășești, aleargă înainte, spre Rucăr.

Chiar la marginea Rucărului are loc o nuntă.

S-a strâns aici tot satul.

În ogradă, druștele tocmai au luat floarea miresei din păr și, în semn de bună rodnicie, au pus-o pe-o strachină cu grâu, lângă o ploscă gâlgâind de vin.

Au început să cânte:

*Bine-ți pare,
Nune mare,
Că-i mireasa
Ca o floare.*

Toți sânt gata să se prindă în horă, când cei doi călăreți se opresc la poartă.

Măria sa și Ion sar de pe cai. Intră în ogradă.

- Bună ziua, oameni buni, rostește voievodul. Măria sa, în timpul acesta lung de când a părăsit țara - deși nu are în totul nici patruzeci și șase de ani - s-a schimbat mult. După atâta suferință și luptă este de nerecunoscut. Obrajii i s-au tras. I s-au scobit. Iar nasul, ușor încovoiat, a început să-i semene cu pliscul unui vultur.

Pletele lungi nu-i mai sânt bălaie, ci cenușii-cărunte. Buza de jos îi este ușor plecată, semn al amărăciunii și durerii.

- Bună să-ți fie inima, luminăția ta, îi răspunde stăpânul casei.

- Petreceți! glăsuiește voievodul.

Bărbatul îi arată mireasa:

- E nunta fetei mele!

Ochii voievodului scânteiază:

- Și ca la orice petrecere, după poruncă, ați închinat, de bună seamă, o ulcică și în cinstea voievodului vostru Laiotă!

- N-am închinat! îi răspunde, încruntat, omul.

- Și n-ați strigat, tot astfel cum sună poruncile domnești: «Trăiască sultanul Mahomed!»?

Bărbatul se cutremură, dar îl privește în față pe voievod.

- Trebuie să-ți mărturisesc cu mâna pe inimă, oricine ai fi, luminăția ta, că n-am făcut nici această strigare.

- De ce? întreabă voievodul.

- Deoarece buzele mele nu pot rosti decât ceea ce inima le poruncește...

Glasul voievodului se moaie:

- Și inima voastră ce vă poruncește?

- Să păstrăm credința celui plecat de-aici, în urmă cu paisprezece ani. El ne-a făgăduit că se va-ntoarce, și noi îl așteptăm...

Voievodului îi tremură glasul:

- Pentru ce-l așteptați? A fost aspru cu țara...

- Aspru, dar drept. Și țara știe că, într-o vreme de cumpănă ca aceasta, numai un cuget și o sabie de foc ca a lui pot să o scuture de năvala lăcustelor.

Acum Ion nu se mai poate stăpâni. Își desface mantia și lasă să se vadă, pe platoșa de fier, vulturul Țării Românești, zugrăvit cu roșu așa cum îl purtau toți luptătorii mării sale Vlad.

Oamenii încremenesc.

Bărbatul, stăpânul casei, cercetează mai bine chipul mării sale Vlad, și dintr-o dată îl recunoaște. Ochii i se umplu de lacrimi. Cade în genunchi și spune:

- Doamne, bine-ai venit! Sântem ai tăi!

- Sântem ai tăi! strigă toți bărbații, vârstnici și tineri, câți s-au adunat acolo, la nuntă.

Obrajii slabi, numai piele și os, ai domnitorului, s-au aprins.

Bărbatul - stăpânul casei, mirele - părăsindu-și mireasa - și toți ceilalți tineri și bătrâni își caută caii. Se înarmează cu ce găsesc la îndemână mai repede prin ogrăzi și pe lângă vetre: topoare, furci și coase.

- Sântem ai tăi! strigă într-un glas oamenii din Rucăr.

- La Dragoslavele trebuie să fi sosit căpitanul regesc, îi înștiințează Ion pe țărani. Iar dinspre Milcov sosește domnitorul Moldovei!... Victoria va fi a noastră!...

Unul după altul, satele din munți și de pe dealuri se adună în jurul domnitorului Vlad.

- Victoria e a noastră!... Vai de vânzătorii de țară! vestește tuturor Ion.

Lupta hotărâtoare se dă la ieșirea din Câmpulung.

Aici îi întâmpină Laiotă, cu turcii.

În bătălie, mai mult de optsprezece mii de ieniceri de-ai lui Ali-beg îngrașă câmpul pustiit de toamnă și rămân pradă corbilor.

Laiotă fuge iepurește întâi către Târgoviște, apoi spre București.

Străvechea capitală a Țării Românești se predă. Pârcălabul Cristian întinde pe-o pernă de brocart, măriei sale Vlad, cheia Târgoviștei.

A sosit și măria sa Ștefan cu cei cincisprezece mii de oșteni: viteji, voinici și hânsari.

- Spre București! strigă mulțimea. Spre București!...

Din București, uitându-și până și sangiacul²⁷ de spaimă, Laiotă fuge mai departe.

Și se ascunde în Giurgiu - adăpost, la nevoie, al tuturor celor ocrotiți de Poartă.

Au bătut clopotele din Târgoviște! Acum răsună clopotul cu sunet de aur de la biserica domnească din București.

Este în douăzeci și șase noiembrie.

«Am biruit!... Am biruit!...» cântă în sine Ion, întorcând capul să-l vadă pe măria sa Vlad, în vreme ce intră în București.

Și i se pare că însuși astrul zilei s-a coborât pe pământ.

«E mândru ca un soare... Ca un soare este măria sa!...»... cugetă Ion.

27 Steag verde, cu semiluna la vârf, pe care domnitorii supuși turcilor îl primeau cu prilejul înscăunării lor.

Coloana pătrunde măreață în București, cu toate steagurile valahe, moldovenești și transilvănene desfășurate în vânt.

În frunte, deschizând drumul, urmați de cincisprezece stegari, sânt cărturarul Țamblac și căpitanul Ion.

Îndată după ei, vin douăzeci de cimpoieri și fluierași călări.

Aceștia cântă tot timpul, spre bucuria norodului, cântece românești, în timp ce toate clopotele din capitala țării - urmând pilda aceluia de la biserica domnească - au început să bată.

Pe ulițe, s-a adunat mulțimea din întregul oraș și satele învecinate. Și curge în șuvoaie fără sfârșit.

- Trăiască voievodul nostru Vlad! strigă toți, când domnul se ivește, călărind laolaltă cu Ștefan al Moldovei și Ștefan Bathory.

Voda e înveșmântat într-o mantie scurta, cu margine de blană și cu șireturi prinse în pietre de olmaz, pe plăcuțe de aur.

Cizmele îi sânt roșii.

Pe cap are o căciulă din catifea albastră, cu un surguci de pene și pietre prețioase.

De un brâu scump, sub mantie, i-atârnă sabia.

- Cât e de slab, se-ndurerează mulțimea, și cât a suferit! Doar ochii îi sânt la fel ca-n anii tinereții! adaugă cei mai vârstnici.

- Trăiască voievodul nostru Vlad! Trăiască și măria sa Ștefan, domnitorul Moldovei, fratele său de sânge și gânduri! Și Ștefan Bathory, căpitanul crăiesc!

Și trâmbițele sună, prelung și ascuțit, în timp ce se perindă garda voievodului - luptătorii lui Ion - cu vulturii roșii pe platoșe; călăreții Moldovei; apoi transilvănenii și, fără rânduială, călăreții țărani, adunați de prin sate.

Copiii însoțesc cu țipetele lor acest alai domnesc, vesel, strălucitor și foarte zgomotos ce intră în oraș.

Oștile - toate - au făcut un popas în piața bisericii Sfântului Gheorghe.

Călare, în mijlocul oștenilor, măria sa Vlad îi mulțumește lui Ștefan Bathory, care de-aici se întoarce în Transilvania, ca să-l vestească regelui Mateiaș că totul s-a împlinit așa cum se cuvine.

Din oastea lui, nu mai rămâne în București decât o ceată de călăreți români, care-au cerut ei înșiși să slujească în garda măriei sale Vlad.

Acuma, toate clopotele dau glas în cinstea celor doi domni viteji, al Moldovei și-al Țării Românești, Ștefan și Vlad, care străbat mai departe orașul, călări, în uralele răsunătoare ale mulțimii.

În fața bisericii domnești, toți marii boieri, în afară de doi, îi întâmpină. Mitropolitul îi primește cu cinste. Măria sa Vlad este uns, pentru a doua oară, domn.

Clopotele bat... bat!...

Poporul cere apoi, într-un glas, la porțile bisericii, ca Ștefan cel Mare și Vlad Țepeș să-și jure între ei dragoste și frăție pe veci.

Cei doi domni se îmbrățișează. Își jură unul celuilalt credință, legându-se să rămână prieteni, la bine și la rău.

- Hotărâsc, poruncește măria sa Vlad, trei zile de petrecere și veselie, pentru oșteni, târgoveți și țărani, pe socoteala noastră!...

Uralele mulțimii nu mai conținesc. Și clopotele bat.

- Și voi, se adresează măria sa cetelor de țărani, toți cei care v-ați ridicat din sate, ne-ați însoțit pe drum și-ați luptat pentru noi la Câmpulung, Târgoviște și București, după aceste trei zile de petrecere puteți să vă întoarceți acasă. De cei răpuși și de familiile lor se va îngriji domnia. În ce-i privește pe rucăreni, ei vor primi, în semn de pomenire pentru statornica lor prietenie și dragoste față de noi, toți munții câți se înalță în zare, ca să le aibă drept vetre și locuri de pășune.

- Îți mulțumim, măria ta! glăsuiește stăpânul casei unde fusese nunta.

- Și celui dintâi fiu ce mi s-o naște, dacă se învoiește măria ta, strigă și mirele, care-și lăsase nevasta înlăcrămată - îi voi da numele de Vlad.

- Iar eu îi voi fi naș acestui fiu al tău! răspunde domnitorul. Mulțimea umblă pe ulițe în cete și se veselește.

Și unora nici nu le vine să creadă. Au uitat gustul libertății, al neatârării și mândriei în paisprezece ani.

Cum? Nu vor mai fi otomani în țară? Nu vor mai fi siliți să se ploconească înaintea fiecărui turban și-a fiecărei perechi de șalvari întâlnite pe uliță? se întreabă ei unii pe alții.

Ali-beg nu va mai trece, călare, prin cetate?

Și nu se va mai strânge tot ce-i mai bun prin țară pentru înalta Poartă?

Nu, multora nici nu le vine să creadă!...

În dreapta bisericii domnești, pe latura dinspre râu, s-a deschis pentru cele trei zile de sărbătoare un mare iarmaroc.

O mulțime de meșteșugari: pielari, ciubotari, croitori, lemnari, zidari, apoi neguțători, țărani - fie moșneni, fie rumăni, dintre cei de pe moșiile din împrejurimi, împreună cu cnezii și vătămarii lor - oșteni, călugări și boiernași de-a doua mână s-au adunat aici.

Din niște butoaie mari, fiece om de rând, mirean ori călugăr, fără să scoată nici un ban din pungă, are dreptul să se adape cu câte-o ulcică mare de vin, rubiniu sau alb, din cel de Drăgășani.

În iarmaroc, totul se vinde cu cinste și dreptate. Tâlharii sau cei care foloseau înainte măsuri măsluite au pierit ca prin farmec.

- Luați seama! Luați sema!... râd oamenii. S-a-ntors măria sa Vlad, dușmanul minciunii și-al înșelătoriei. Cine umblă cu furțișaguri poate s-o pățească!

Mărfurile sânt totuși puține în târg. Se apropie iarna. De trei ani încoace vânzolelile și luptele s-au ținut lanț. Oamenii sânt prevăzători. Și-au ascuns bucatele în gropi. Nu se știe niciodată ce poate aduce fiecăruia ziua de mâine.

A venit tot poporul la târg. Dintre marii boieri însă nu se zăresc decât prea puțini. Cu toate că i-au jurat credință, nu îl iubesc pe măria sa.

Alaltăieri, după slujba de la mitropolie, s-au adunat, de altfel, cu toții în casa marelui postelnic Manea. Au fost de față egumenul Sisoe - căruia i se dăduse voie să se întoarcă din Arad și să ia parte la slujba de la biserica domnească - și o mulțime de dregători, din domniile lui Radu cel Frumos și Laiotă Basarab.

Ce-or fi vorbit nu se aflase încă la palat.

- Măria ta, ar trebui să fim mai cu băgare de seamă! Îl sfătuiuse bătrânul Tit pe măria sa Vlad.

- Câtă vreme sânt liber, am sabia la brâu și pe voi, credincioșii mei slujitori, alături, nu mă tem de nimic! Îi răspunsese însă voievodul, râsând încrezător.

În târg se mai aflau, în mijlocul mulțimii, nenumărați măscărici, pehlivani, înghițitori de foc sau săbii, cântăreți și câțiva oameni care purtau numele neobișnuit de... actori.

Aceștia bătătoriseră zăpada pe o bucată de loc cam de trei staturi de om în lățime, și două în adâncime. Unul, înalt, slab, cu grumazul lung și o privire îngrijorată, făcea pe Laiotă Basarab, altul, bătrân și gras, pe Ali-beg și cel de-al treilea pe sultan.

Fostul voievod Laiotă Basarab îngenunchease înaintea sultanului. Ali-beg îi dădea un blid.

- Na, îi spunea sultanul, un bătrân stafidit și fără dinți. Pentru că ne-ai dăruit țara și pe frații tăi, Ali-beg îți dă blidul acesta de linte; dar pentru că n-ai fost în stare să-ți păstrezi scaunul și te-ai lăsat gonit de Vlad, iată ce primești de la mine...

Și Mahomed, ridicându-și piciorul, îl izbea cu putere pe Laiotă. Acesta cădea pe spate și începea să se văicărească în hohotele ascultătorilor.

Între cei care se găseau de față, în cele dintâi rânduri - așezați pe două jilțuri înalte - se vedeau Ștefan al Moldovei și măria sa Vlad.

Ștefan - rumen la chip, cu pletele pe umeri, ușor încărunțite, îmbrăcat într-o haină lungă, din brocart argintiu, cu guler de samur și încheiată cu un șirag de nasturi din pietre nestemate - râdea cu multă poftă, în vreme ce măria sa Vlad hohotea mai încet și înfundat în sine.

Lângă cei doi voievozi stăteau de strajă căpitanul Țamblac și căpitanul Ion.

Tot ca și altă dată la Râmnic, Ion și voievodul Vlad se găseau într-un târg. Atâta că, înaintea măriei sale nu mai erau jucate păpușile. Ci un alt soi de teatru fusese născocit.

Vlad Țepeș nu mai era nici el tânărul acela bălai. Iar copilul de-atunci era azi căpitan.

Cu toate astea, Ion simțea că niciodată nu îi fusese mai drag decât acum bărbatul acesta dârz, care nu se lăsase doborât nici de vrăjmași, și nici de suferință.

«În pieptul lui puternic, arde însuși sufletul neînvins al neamului valah, cugetă Ion. Căci nici un fel de greutate sau piedici nu îl înfricoșează. Sub brațul său de fier, țara va fi iar liberă ca pe vremea lui Negru Vodă și a lui Tihomir!...»

Din gânduri l-a trezit mulțimea care se veselește nespus privind jocul actorilor.

Ali-beg s-a ascuns, și sultanul îl caută, cu un toiag în mână.

- A venit rândul tău să-ți trag o chelfăneală, răcnește Mahomed. Mi l-ai pierdut pe Radu, și-acum pe Laiotă... Așa mi-i păzești tu?...

Mulțimea hohotește. Și câte unul strigă:

- Un asemenea joc nu, nu s-a mai văzut!...

- Uite-l pe Ali-beg ascuns după copac!...

- Și sultanul îl caută!

- Nu-l găsești, Mahomed?...

Și clopotele bat!... bat!....

Puțin mai la o parte, într-un mănunchi strălucitor de fete - fiind însă cea mai frumoasă dintre ele - se vede Oltea. Și ea se veselește. În ochii ei cu firișoare de aur s-a strâns toată lumina acelei dimineți.

«Ioane, îi spune ea cu ochii, cât sânt de fericită că te-ai întors!... Cât sânt de fericită!...»

Și clopotele bat...

Măria sa Ștefan a hotărât să plece. Lasă în urma lui, aici, în București, două sute de moldoveni conduși de Ion Țamblac.

Multe fapte de arme și multe întâmplări i-au legat laolaltă pe cei doi tineri vrednici: moldoveanul Țamblac și căpitanul Ion.

Iată-l și în dimineața aceasta trecând împreună, călări, pe podul de lemn dintre biserica domnească și palat.

În urma celor doi tineri, tropotesc bidiviii vitejilor lui Ștefan, ai cetii de transilvăneni și ai trabanților munteni.

Din dosul porților curților boierești - ca și cu ani în urmă la Târgoviște - țîșnesc priviri de ură ca săgeți otrăvite.

Surlele sună tare, vestind trecerea gărzilor domnești.

Glasuri voinicești cântă.

*

Astăzi va avea loc logodna căpitanului Ion cu jupânița Oltea.

S-au adunat la această logodnă moldoveanul Țamblac, Tit, Bucur, Mihailo, Alexe, Năstase, Gheorghe, Iacșici și toți ceilalți voinici din ceata care a ținut sus steagul neatârării față de turci și al credinței față de domnitorul Vlad, în anii de restriște.

Iar clopotele bat... bat...

- Cât sânt de fericită! suspină, îmbujorată, Oltea, strângându-se la pieptul logodnicului său. Visul mi s-a împlinit. Cât sânt de fericită!... repetă ea întruna, parcă în neștire. Cât sânt de fericită!...

- Întreaga avuție a fostului meu mare logofăt Lazăr se înapoiază jupâniței Oltea, nepoata sa, glăsuiește voievodul. O va primi drept zestre când va avea loc nunta - mirele fetei, căpitanul Ion. Să scrie lucrul acesta grămăticul...

Noul grămătic al voievodului, Gheorghe, ia pana, cerneala roșie - și scrie.

Urale izbucnesc sub tavanul boltit al sălii de primire.

- Dar mai de preț decât această avuție este iubirea. Dragostea însemnează toată viața unei femei! îi spune domnitorul căpitanului Ion.

- Așa este!... Așa este!... încuviințează bătrânul Tit, reamintindu-și că și el s-a bucurat cândva de o asemenea dragoste. Însă i-a fost zdrobită de achingiii care i-au pângărit și i-au ucis soția.

- Așa este! Așa este!... strigă voinicii, deși cei mai mulți dintre ei, aflați mereu în lupte, n-au prea avut parte de dragoste.

Domnitorul întreabă:

- Cine e svornicul²⁸ logodnei?

- Eu! îi răspunde Tit.

- Și care este cea dintâi îndatorire a logodnicului, după datină, ca să își merite pe deplin logodnica?

- Îndatorirea, după datină, este să cânte, ori din lăută, ori din gură, ceva care să placă tuturor...

Voievodul se întoarce spre Ion:

- Împlinești datina?

- O-mplinesc!

Alexe îi întinde lăuta.

Este o unealtă veche și lustruită, din lemn roșu de tisă.

28 De obicei, o rudă apropiată a mirelui, care se îngrijește de împlinirea întocmai a datinilor nunții.

Ion o strânge la piept. O are moștenire de la Bătrânul care l-a crescut. Strunele ei sânt ca argintul! Sunetul său de cleștar!

Lăuta dă glas. Strunele, la început, cântă durerea pe care au încercat-o vitejii la aflarea veștii înlănțuirii vulturului lor, măria sa Vlad.

*Spune tu, soare,
Și spuneți voi, stelelor,
Câtă durere poate purta
Inima omenească?
Libertatea -însăși libertatea
A fost înlănțuită!
Pământul sfânt al țării
A rămas pradă Dușmanilor.*

*.....
Greu era pumnul măriei sale
Pentru vicleni,
Ascuțită sabia lui în fața dușmanilor.
În țepi se înălțau
Vânzătorii de țară
Și cei care își întindeau
Ghearele hrăpărețe
Spre câmpiile, codrii,
Munții și apele străbune.
Dar dulce era mângâierea Voievodului
Pentru viteji.
Cele mai mândre
Și mai înmiresmate Flori
Erau sădite
Pe mormintele
Celor căzuți în luptă!
Ridicați-vă!...
Luptăm pentru ca mamele,
Iubitele,*

*Florile și apele noastre
Să fie limpezi,
Să nu fie întinate,
Pentru ca pământul
Și flăcăii noștri
Să nu cadă-n robie.
Robia-nseamnă moartea,
Înseamnă cea mai neagră
Și cea mai grea dintre morți.
Ridicați-vă!
Săbiile voastre să scânteieze,
Săgețile voastre să samene dreptate!*

Căpitanul Ion cântă... Lăuta pare vie în mâinile iui. Ea geme, strigă, se îndârjește și cheamă, la fel cu glasul celui care o ține în brațe și o stăpânește.

*Trunchiul stejarului
Cuprins de flăcări
Se preface-n cenușă.
Piatra,
Sub viscoarele năpraznice,
Se sfarmă.
Numai inima,
Inima-ndurerată,
Inima biciuită
A neamului valah
Nu se preface-n cenușă,
Nici nu se sfarmă,
Ci cântă
Și cere dreptate.
Cere împlinirea dreptății.
Cântă și cere împlinirea
De-a pururi
A dreptății!...*

Măria sa Vlad s-a așezat pe jilt. Întâi, când cuvintele lui Ion au amintit înjosoarea lui înlănțuire, capul i s-a plecat, ca sub o zdrobitoare povară. Brațele i-au lunecat. Lanțul este o rană a sufletului, ce nu se poate lecu niciodată. Dar numai la auzul cuvântului libertate, ochii voievodului au început să ardă. Fruntea i s-a înălțat.

Glasurile bărbaților s-au adăugat, groase, vocii puternice a lui Ion.

- Cântă!... Mai cântă! i-a poruncit voievodul.

Și Ion a intonat, mai departe, o mulțime de cântece. O parte dintre ele le cunoștea din pruncie, altele fuseseră alcătuite, în timpul acestor ani, fie de purtători de lăută răătăcitori, fie de unii viteji din ceata lui; dar cele mai multe le izvodise el însuși, pentru că, în meșteșugul acesta, căpitanul devenise neîntrecut.

Rând pe rând, s-au ivit sub boltă, țîșnind de-a dreptul din Cântec, cu nimb de aur, câțiva dintre vitejii care-și dăduseră viața, luptând în numele domnitorului lor, pe viață și pe moarte.

Lacrimi picură lin, din ochii oștenilor, când buzele căpitanului Ion rostesc numele sfânt al grămăticului Farmă.

«Nu cu cerneală vom scrie de astăzi înainte, spusese el când începuse lupta, odinioară, la Tismana, ci cu sângele nostru!...»

Ion cântă, pe urmă, bucuria în care s-au scăldat vitejii când au aflat că vulturul lor se află din nou liber. În stol s-au ridicat, zburând în urma lui. S-au avântat asupra vrăjmașilor.

Pe câmpiile din Serbia și din Bosnia, pentru slobozirea acestor pământuri au luptat!... Împreună cu regele Matei și neînfricatul Vug au luptat!

În așteptarea reîntoarcerii pe pământul strămoșesc au luptat!...

Ion cântă și marșul glorios spre Țara Românească, întâlnirea cu Ștefan al Moldovei, visurile mulțimii de-a-l și întotdeauna împreună pe cei doi domni viteji, la bine și la rău.

Cântecul face un popas.

Oltea e mândră de cel atât de scump inimii ei.

De nu s-ar rușina de voievod, l-ar cuprinde pe logodnicul său de gât și l-ar îmbrățișa.

Ion își închină lăuta, după obicei, stăpânitorului țării și cere o anume îngăduință. Măria sa i-o dă.

Căpitanul își instrunează lăuta și începe din nou să cante.

Afară, sfârșitul de noiembrie suflă hain. Prin ferestrele înguste, pătrunde câte o pală de vânt, făcând să se clatine și să se zbuciume flăcările roșii ale făcliilor.

Cântecul slăvește acum dreptul la dragoste al celor tineri.

Tânăr a fost și măria sa Vlad. Pletele lui bălaie au devenit cărunte. Până și în părul auriu al căpitanului au înspicat câteva fire de culoarea florilor albe de cireș.

Câți ani au trecut de când unui băiat, abia ieșit din copilărie, i-a fost furată surioara de suflet și azvârlită în haremul sultanului?

Din palatul acelui-ași sultan a izbutit s-o smulgă pe copila care, curând, îi va fi soție!

- Oltea!... Oltea!... spun buzele și inima lui Ion. Fată care porți numele celui mai drag dintre toate râurile acestei țări, fată a florilor, a livezilor, a bucuriei, dar și a suferinței. Pământul și văzduhul părinților și al părinților părinților noștri mi te-a dăruit!...

Cântecul s-a sfârșit.

- Îmbrățișați-vă! le îngăduie voievodul. Bucurați-vă de această frumoasă și neuitată zi!...

Fata și-a împlinit atât de greu stăpânita dorință și, iedera ușoară, i s-a agățat de gât.

Îl sărută și, ridicându-și pentru o clipă capul, îi spune pe șoptite, la ureche.

- Nici n-am crezut că poate să fie pe lume atâta fericire...
- Și-a câștigat, cinstite svornice, prin cântec, căpitanul nostru, logodnica? Îl întreabă măria sa pe Tit.

- Și-a câștigat-o, măria ta!...

Trei cimpoieri și doi fluierași încep să cânte.

Năstase aduce bradul de logodnă. Inelele de aur, dăruite de domnitor, strălucesc în vârf.

Oltea se așază sub brad.

Și Ion îi împodobește cosițele cu trei fire subțiri de mătase roșie, trei de argint și trei de aur.

Pe sunetele cimpoaielor și fluierelor, soții de luptă ai logodnicului joacă în horă, în jurul celor doi tineri, și cântă:

*Mierla cântă în pădure,
Cântă mult și cântă dulce.
Să știe de draga mea,
Ar cânta numai de ea.*

Alexe presară asupra celor doi logodnici boabe de grâu.

- Norocul să vă caute în viață, urează el, așa cum caută păsările boabele de grâu.

Deodată, Bucur scoate la iveală, de sub mantie, boșca²⁹ plină cu vin

- Eu am sosit din partea oastei³⁰ tatălui mirelui, grăiește el.

Ion se gândește că el nu va afla niciodată cine i-a fost tată. Însă măria sa, parcă i-ar fi citit gândurile, spune:

- Locul de tată al mirelui, la această logodnă, îl voi ține eu!...

- Măria ta! se pleacă Ion, mișcat, înaintea voievodului.

²⁹ O bute mică, tradițională, legată cu douăsprezece cerculețe simbolice.

³⁰ În orațiile de logodnă, tatăl mirelui este un împărat cu o țară și o oaste mare.

- Deci am venit, din partea oastei împăratului, repetă Bucur. Și-am adus butea asta plină cu băutură și legată cu douăsprezece cercurele de aur la gură.

Oaspeții își primesc între timp ulcelele de logodnă, zugrăvite cu flori. Bucur rostește mai departe:

*Și-această băutură,
Dulce la sorbitură,
Să nu se mai sfârșească,
Și să vă-nveselească.
Cei doi logodnici să se iubească,
Iar spița lor să înflorească.*

Ulcelele de logodnă înflorite, după datină, încep să se umple cu vin. Însuși mărița sa lasă la o parte cupa de aur și ia în mână o ulciță.

- Trăiască cei doi logodnici și spița lor să înflorească! urează voievodul, ca în cântec.

- Trăiască amândoi logodnicii și spița lor să înflorească! strigă toți oaspeții, dând peste cap ulcelele cu vin.

În clipita aceasta, sub portalul înalt al ușii, s-a ivit unul dintre trabanții de strajă.

- Mărița ta, vestește el. Din turnul de pază al cetății s-a zărit un călăreț venind. Poartă o sabie și-o lance, cu tăișurile muiate-n sânge și îndrepta-te-n jos!...

- Semnul războiului și-al morții! exclamă Ion Țamblac, care se află la numai doi pași de căpitanul Ion.

Oltea se prinde, ca și cum ar fi gata să se înece, de brațul logodnicului său.

Clopotele au început să bată. Însă cu totul altfel decât înainte. Rar, într-o dungă.

Voievodului Vlad fălcile i s-au încleștat. Ochii i-au căpătat o lucire sălbatică.

- Să se adune sfatul domnesc! poruncește el.

*

În sala mare și întunecoasă, sprijinită pe șase stâlpi groși ciopliți în piatră, în jurul jîlțului, nu se văd alți boieri în afară de tânărul comis Rătundu - cu barba roșie zburlită; noul boier de sfat - Horea, sosit de la Brașov, și Cristian, pârcălabul Târgoviștei.

Căpitanul Ion se apropie. Pașii lui sună sprinteni pe lespezi. Toți cei din sală îl privesc nemișcați.

- Măria ta, glăsuiește el. Nici un alt mare boier, în afară de cei care sînt de față, nu se mai află în capitala țării!

- Au fugit la turci?

- Laiotă Basarab i-a chemat.

Căpitanul îi întinde domnitorului său un pergament. Domnitorul ia în mână scrisoarea. O citește atent.

- Laiotă scrie boierilor despre... dreapta oblăduire otomană și despre ocrotirea lui Ali-beg...

Clopoțele bat lung, tânguitor, a primejdie.

Pârcălabul Cristian al Târgoviștei face un pas. Își zvâcnește trupul greoi înainte și strigă:

- Când se va sfârși, oare, șirul nelegiuirilor otomane?

- Cel mai greu vinovați, glăsuiește voievodul, sînt aceia care îi slujesc pe vrăjmași!

De-afară se aude vuet. O mare mulțime strigă:

- Nu-i vom lăsa pe Ali-beg și Laiotă să intre-n București!... Să pustiască orașul!... Vom apăra cetatea mării sale Vlad!

- S-au aprins focurile pe dealuri? Buciumele au început să sune? Întreabă voievodul.

- Totul s-a îndeplinit potrivit poruncilor date! îi răspunde Bucur.

- Apărarea cetății de scaun, Bucureștii, o încredințăm postelnicului Horea, pe care noi îl numim mare vornic! hotărăște voievodul.

Horea se apropie de jîlțul domnitorului și îngenunchează.

Măria sa Vlad îl atinge pe umăr cu sabia.

- În ce privește Târgoviștea, aceasta se dă în grija boierului Cristian pe care, pentru credința sa neștirbită față de noi, îl numim mare spătar.

Noul mare spătar Cristian sărută poalele veșmântului voievodului.

- Pe boierul Rătundu îl facem mare logofăt. Domnia sa va apăra cea de-a treia cetate de scaun a noastră: Curtea de Argeș.

Rătundu se pleacă și el înaintea voievodului.

- Câmpulungul se va apăra singur. Ali-beg nu va cuteza să se urce până acolo, după cum nu va înainta, credem noi, nici peste Olt, în Valahia mică!

- În Valahia mică nimeni nu poate să pătrundă, rostește, mândru, Bucur.

- Noi ceilalți vom ieși în întâmpinarea dușmanilor!

- Câteva gloate de țărani s-au și adunat la porțile cetății! îl înștiințează Alexe pe voievod.

- În fruntea acestor gloate de țărani, pedestri sau călări, vei trece tu, Alexe! Cu ei îi vei hărțui pe dușmani.

Viteazul strânge pumnul:

- Îi vom hărțui ca pe fiare, măria ta!

- Trabanzii mi-i încredințez căpitanului Bucur. Năstase îi va conduce pe transilvăneni. Pe moldoveni, Țamblac. Iar prietenul nostru Mihailo, pe oștenii străini, care ne mai slujesc.

Ion se neliniștește:

- Dar eu, măria ta?

Domnitorul coboară cele trei trepte.

Face un semn...

Ion îngenunchează.

Îl atinge cu latul săbiei pe umăr.

- Te numesc mare ban de Tismana!

- Mare ban de Tismana, măria ta? Dar eu nu sânt boier...

- Vei fi de astăzi înainte. Strămoșii noștri pe toți marii boieri nu și i-au ridicat decât dintre viteji. Vei fi, în același timp, locțiitorul meu, la comanda micii noastre oștiri...

- Măria ta, aceia care-mi vor urma până-n adâncul veacurilor nu vor uita aceste cuvinte ale tale. Și numele tău sfânt îl vor scrie, cu săbiile lor, pe trupurile tuturor vrăjmașilor țării.

- Îți mulțumesc, mare ban Ion!

Voievodul îl îmbrățișează. Însă pesemne că păsările morții și începuseră să se rotească în jurul sufletului măriei sale Vlad, pentru că atât timp cât îl strânse la piept, marele ban Ion simți o adiere rece învăluindu-l și i se făcu frig.

- Prietenul nostru Iacșici va porni către Buda, mai hotărăște în încheiere voievodul, să-i ducă regelui Matei înștiințare despre câte s-au întâmplat în Țara Românească, după plecarea lui Bathory acasă. Și, tot de-asemenea, vrednicul cărturar Țamblac, pe care măria sa Ștefan ni l-a lăsat, cu două sute de viteji, ca să ne stea de strajă, va trimite și el un olăcar, cu-același fel de știri, la scaunul din Suceava!

*

Clopotele bat... bat...

Fulgi mari și nepătați curg în șuvoaie, din cer.

Pe zidurile cetății București, bărbați fără veșminte ostășești, însă cu armele în mâini, stau de strajă, așteptându-l pe Ali-beg și pe Laiotă.

Cei mai mulți vor muri chiar azi, cu toate că cetatea nu va putea fi luată cu asalt decât peste trei zile, când nici un apărător nu va mai fi în viață.

Lângă porți, în mijlocul bărbaților flămânzi și înfrigurați, Ion se desparte - pentru a câta oară? - de Oltea.

Pe umeri, fata poartă o scurteică. Peste cosițe are o broboadă.

- Iarăși ne despărțim!... suspină ea.

Ion o îmbrățișează.

Cercuri albastre și albe se rotesc. Fulgii coboară lin din cer. Și clopotele bat... bat...

*

Înfruntând viscolul, zgribuliți, înveliți în cojoace sau numai în sumane de pănură, pe jos sau călărind niște cai costelivi, țăranii înaintează.

Copacii își clatină coroanele. Se zbuciumă în vânt, scuturând de pe ei zăpada.

Cârduri gălăgioase de corbi însoțesc gloata tăcută, vânătă-alburie, a țăranilor, plutind răvășiți prin viscol și croncănind.

Puțini dintre bărbați au săbii sau lănci. Cei mai mulți, însă, țin în mâini numai arcuri, făcute de ei înșiși, topoare sau seceri. Unii sânt foarte tineri. Iar cei care nu poartă bărbi sânt copii.

Dinspre o latură a pădurii, s-a ivit domnitorul Vlad. Este urmat de scutierul său Tit, de grămaticul Gheorghe și marele ban Ion. Vin apoi moldovenii cu căpitanul Țamblac, transilvănenii și trabanții lui Bucur. Coloana o încheie pâcul oștenilor străini: maghiari, germani și sârbi conduși de Mihailo:

- Unde ne sânt iscoadele? îl întreabă domnitorul pe Ion.

- Așteaptă dincolo de colțul pădurii! îi răspunde acesta.

Iscoadele, doi ostași de-ai lui Bucur, încă destul de tineri, au descălecat lângă colțul adăpostit al pădurii.

Văzându-l pe domnitor că se apropie, amândoi se descoperă.

Voievodul se oprește îi ațintește cu privirea și îi ascultă.

Oștenii au îngenuncheat în zăpadă.

- Măria ta, grăiește unul dintre ei - în vreme ce viscolul le răvășește părul - Ali-beg cu urdia lui și cetele boierești ale lui Laiotă...

- În totul cam treizeci de mii de oameni, adaugă cel de-al doilea.

- Înaintează încet dinspre Giurgiu...

- Pe noul drum de la Călugăreni...
Voievodul și-a lăsat în piept capul.
- Doresc numai să știu cam câți valahi din cetele boierești se găsesc de partea lui Laiotă? întreabă el.
- Cam trei sau cel mult patru sute!
- Nici noi n-avem mai mulți! se întristează Năstase. N-au apucat să se adune.
- Noi însă avem de partea noastră dreptatea și adevărul țării! se involburează Tit.
- Și nu ne temem de nimeni! rostește Bucur.
- Ba să ne temem, căpitane Bucur, glăsuiește voievodul. Să ne temem de ceea, ce vor spune și vor gândi, peste veacuri, urmașii noștri, cu privire la felul cum ne-am împlinit noi îndatoririle în zilele acestea de restriște...

*

Zăpada s-a făcut tare ca fierul și scârțâie sub copitele calului. În dinți cu gulerul mantiei stăpânului, armăsarul se retrage cu spatele cât poate mai repede.

Capul bărbatului s-a lăsat într-o parte.

Mantia i s-a desfăcut. De sub ea se zăresc, lucitoare, platoșa și tămașa de zale.

Târându-l neîncetat, în acest fel, armăsarul izbutise s-ajungă până într-un loc, unde pădurea uriașă de cer și gârniță se rărea, făcând loc unei bălți. Din suprafața înghețată a apei, se ridicau tufe împietrite de peștișoară, un fel de ferigă a apei.

La malul bălții, se opri. Își săltă capul. Nările îi palpitara Ascuțindu-și urechile, încercă să-și dea seama unde rămăseseră lupii.

Duhoarea sângelui lupanului sfâșiat nu mai ajungea până aici sau vântul o ducea în altă parte. Urechile sale atente auzeau însă mârâiturile fiarelor.

Pe marginea acelei bălți, răsăriți cine știe cum în mijlocul Codrului Vlăsiei, se vedeau niște molizi tineri. Armăsarul

porni mai departe, luând-o printre molizii aceștia de-a lungul malului băltii cu apa vânată și înghețată.

Capul bărbatului se izbea de zgrunțurii ascuțiți ai gheții, ca și de ramurile rupte de vânt și risipite pe jos.

În momentul acesta, Negru mai mult simți decât auzi zgomotul goanei fiarelor. Lupii își terminaseră ospățul. Și-acum, întărâțați, își reluau urmărirea.

Aplecându-și scurt capul, Negru apucă iar gulerul mantiei stăpânului și începu să se retragă mai repede ca până atunci. Rănitul, cu obrajii arzând și buzele subțiate, oftă.

*

Lupta durează de-aproape trei zile.

Până atunci, oștenii domnitorului Vlad le-au pricinuit năvălitorilor pierderi dintre cele mai grele. Le-au ucis nouă căpetenii. Au dat foc carelor cu hrană. Le-au distrus sute de corturi. Iar dintre otomani au luat o mulțime de prinși.

Nu se află popas care să nu-i coste pe osmanlâi și pe slujitorii lui Laiotă o mulțime de morți.

Sub poruncile aspre ale lui Ali-beg, oastea împărțită în trei înaintează, totuși, spre București, Curtea de Argeș și Târgoviște. Dar numele banului Ion, al lui Țamblac, al căpitanului Bucur, al lui Mihailo și-al celorlalți munteni, transilvăneni și moldoveni din slujba mării sale Vlad, plutește deasupra osmanlâilor, în marș, la popasuri sau în somn, ca tot atâtea înfricoșătoare umbre. Niciodată năvălitorii nu pot să știe de unde, de cine și când vor fi loviți.

Oștenilor din cetele boierești ale lui Laiotă, care îi însoțesc pe năvălitori, când cad prinși li se ciuntesc mai întâi nasurile, urechile și buzele, apoi sânt trași în țepi.

- Vânzarea de țară îi schilodește pe oameni. Și schilodenia lor sufletească trebuie să se potrivească și cu cea trupească! le-a poruncit alor săi mânia sa Vlad.

*

Într-un luminiș înghețat a fost adus Evrenos, căpetenia achingiilor din oastea otomană. Azi-noapte a fost răpit din cort de trabanții lui Bucur. Evrenos-beg, este cea mai însemnată căpetenie a armatei turcești, după Ali.

Fiind un oștean destoinic, Evrenos nu se teme că va fi tras în țeapă. Sau, cel puțin, nu lasă să se vadă.

Țeapa i se cioplește, câțiva pași mai încolo, de către un țăran din ceata lui Alexe.

Măria sa voievodul stă așezat pe-un butuc din pădure.

- Aveți cea mai întinsă împărăție a lumii, îi spune el lui Evrenos. Și nu vă săturați. Vă năpustiți întruna asupra celorlalte neamuri!...

Evrenos își ridică fruntea.

- Ghiaurii nu pot înțelege. Noi îi eliberăm pe oameni de negura neștiinței... Aceasta-l datorie dreptcredincioșilor. Să izbăvească lumea...

- Voi îi eliberați pe oameni, robindu-i, îngenunchindu-i, răpindu-le pământul! Cine vă dă acest drept?

- Învățăturile profetului nostru, slăvit să-i fie numele!... Și Evrenos se îndreaptă spre răsărit, făcând închinăciunea otomană la frunte, la buze și la inimă. Pentru aceste învățături, noi sântem gata să primim moartea-n chinuri din mâinile ghiaurilor. Căci ele-nseamnă adevărul...

- Fiece neam din lume are adevărul său, care-l îndrituiește să viețuiască liber și după placul lui, pe pământul străbun.

- Oricât vă veți lupta, noi vă vom nimici, căci sântem prea puternici.

- Cine se apără și luptă, până la moarte, pentru dreptatea lui, poate fi învins, Evrenos-beg, însă nu nimicit. El va trăi în veci.

- Îi urăsc pe ghiauri. Pe valahi cel mai mult. Căci din pricina voastră se întârzie drumul spre inima Europei. Dar nu mă tem de voi. Trăgeți-mă în țeapă. Mă simt gata să mor.

- Ar trebui să mori. Țeapa ți-e pregătită. Însă sultanul tău, odată, mi-a cruțat un oștean curajos. Și vreau să mă plătesc. Ești liber, Evrenos!...

Bucur îi dă lui Evrenos un cal. Acesta îl salută pe domnitorul Vlad.

Și, încă nedezmeticit, încalecă și pleacă.

*

Numărul oștenilor măriei sale Vlad a scăzut. Dintre țărani, ca și dintre transilvănenii și trabanții lui Bucur nu se mai află în viață aproape nici unul.

Iar dintre moldoveni a mai rămas un sfert.

- Măria ta, îl întreabă Alexe pe domnitor. Am rămas prea puțini. Vom mai putea învinge?

- Nu! îi răspunde voievodul.

Năstase se neliniștește:

- Și noi vom mai scăpa cu viață vreunul?

- Nu cred! grăiește vodă.

- Atunci de ce nu-ncetăm lupta? De ce nu ne retragem? se miră Gheorghe.

Vlad Vodă întoarce capul:

- Pentru că soarta neamului nostru, în acest colț de lume, pare să fie o necurmată luptă...

- Pentru păstrarea libertății! recunoaște Bucur.

- Dacă am părăsi această luptă, ar însemna să părăsim și gândul libertății!...

- Gândul acesta nu-i vom părăsi niciodată! strigă marele ban.

- Niciodată! repetă toți ceilalți.

- Niciodată! răsună parcă și pădurea, ca un ecou.

- Niciodată! bubuie cerul acoperit de sutele de mii și milioane de zăbrance ale tuturor văduvelor, mamelor, fiicelor, surorilor și iubitelor celor căzuți, de-a lungul veacurilor, în lupta pentru apărarea țării.

- Niciodată!... Niciodată!... tună pământul și clocotesc apele. Niciodată!... Niciodată!...

- Țara noastră întreagă pare că arde pe un rug, rostește cutremurător vodă. Dar flăcările acestea, ce-au să ne mistuie, vor lumina pământul și vor arăta lumii că este la Dunăre un neam ce nu va-ngădui nimănui, vreodată, să-i smulgă libertatea!...

Luptă... sânge... și moarte...

Banul Ion, cu mica lui ceată, atacă, dinspre pârâul Tâncăbeștilor, pe cei trimiși în urmărirea mării sale Vlad.

În jurul său, voievodul împrăstie prăpad. Movable de leșuri se ridică unele peste altele.

Sub vuietul ciocnirii armelor și-al strigătelor de ură sau deznădejde, care tulbură liniștea străvechilor codri, cupele de lumină ale acestei ultime serii de luptă s-au spart.

Din ele a început să curgă sânge. Mult sânge. Iar sângele acesta rece al serii s-a amestecat cu cel fierbinte al luptătorilor, împânzind pădurea și împurpurând, laolaltă, albul, mai înainte nepătat, al zăpezii

*

Lupta se dă nu prea departe de cetatea mării sale Vlad: Bucureștii, în codrul cel negru al Vlăsiei, între cele șapte foste sanctuare dacice părăsite, fiecare aflat în alt trup de pădure: Scroviștea, Tâncăbeștii, Piscu, Ciogâia, Ciolpanii, Cociocul și Băltenii.

Măria sa Vlad, numai cu-o mână de oameni, a înfruntat temeiul oștirii otomane de sub conducerea lui Evrenos. (Deoarece tot Evrenos a primit însărcinarea să continue lupta.)

După aceste trei zile de bătălie necurmată, nici un oștean dintr-ai lui Laiotă nu mai trăiește. Trabanzii și transilvănenii lui Bucur i-au nimicit pe toți. Și, pe câți i-au prins vii, i-au înălțat în țepi.

Pretutindeni, se văd îngrămădite leșuri împietrite de ger în chipurile cele mai ciudate cu putință.

Unii zac în zăpadă, lungiți pe spate, cu brațele deschise, ca și cum s-ar găsi, într-o zi de vară, tolăniți pe iarbă, așteptând mângâierile soarelui.

Alții se află îngenuncheați, ca înaintea lui Alah sau a lui Dumnezeu, parcă rugându-se fierbinte.

Unii stau îndesați, cu genunchii la gură, doborâți de dureri, alții încovoiați, cu gurile rânjite, încleștate sau strâmbe.

*

Ca un muncitor harnic, voievodul îi cosește cu sabia lui udă pe câți îi stau în cale. Cu câte-o singură mișcare a brațului, retează câte cinci capete deodată!

De cine se apropie el se poate socoti mort.

Numai că oastea mării sale Vlad s-a micșorat întâi până la două sute de oameni. Pe urmă, a rămas numai cu o sută și, în sfârșit, cu cincizeci de oșteni.

Oastea lui Evrenos care, la început, avea peste cinci mii de oameni, s-a micșorat, de-asemenea, cam până la cinci sute.

*

- Voi alergați și-ncepeți să-i loviți pe turci de pe margini, le poruncește voievodul lui Bucur, Mihailo, Năstase și Alexe. Ion să-i izbească din spate. Aici le vom ține piept eu, scutierul, grămaticul și căpitanul Țamblac cu moldovenii lui.

Lupta reîncepe cu și mai multă furie, pe voievod rănilor nu-l dor. Sângele, care-i curge șiroaie din trupul săgetat și sfârtecat de răni, nu-l vede. Însă de sabia lui nu scapă nimeni.

*

Dintre valahii mării sale Vlad mai trăiesc douăzeci. Însă nici otomanii nu au rămas mai mulți decât vreo sută optzeci sau cel mult două sute.

Ion se silește să-i atragă spre sine pe cei care se îndeasă, cu lațurile în mâini, încercând să-l cuprindă pe domnitorul Vlad.

Deodată, îl aude pe Bucur strigându-i de departe:

- Vino în ajutor!

Bucur gonește în galop.
 - Măria sa a fost lovit de moarte!
 Ion simte o sfârșeală.
 - Tata, care-și dăduse seama că totul e pierdut, l-a rugat pe voievod să înceteze lupta... mai povestește Bucur.
 - Și ce-a răspuns voievodul?
 - «E cea din urmă luptă. Și trebuie să cad cu fața la dușman...»
 - Măria sa e-n șa?
 - E fără cunoștință... Abia a mai putut să șoptească: «Înștiințați-l pe Ion!...»
 - Tu, Tit, Mihailo, Gheorghe, Țamblac și moldovenii lui duceți-l la Gherghița³¹ ... Sub beciul cetățuiei se află o intrare tainică într-un tunel din vremea dacilor...
 - Tunelul unde duce?
 - În Transilvania.
 - Și tu ce-ai de gând să faci?
 - Eu, cu Alexe, Năstase și câți mai sânt cu noi vom rămâne aici, stăvilindu-i pe turci să nu vă urmărească.
 - Nu sânteți prea puțini?
 - Sântem câți e nevoie!...

*

Ajungând în dreptul locului unde balta se îngustează, formând un fel de gâtuitură, armăsarul începu să-și târască stăpânul pe gheață, urmat îndeaproape de haită.

De-aici, de pe gheață, pe malul celălalt, într-un desiș de arbori, se puteau zări ruinele fostului sanctuar dacic, care fuseseră transformate, cu câțiva ani în urmă, într-o biseriță.

Înspre acest lăcaș - singurul în care se găsea o ființă omenească: un pustnic - se îndrepta armăsarul.

*

³¹ Cetățuie zidită, după legendă, pe urmele unei foarte vechi fortărețe, de Vlad Țepeș, la sfârșitul primei sale domnii, și refăcută succesiv de Radu cel Frumos și Laiotă Basarab.

Pustnicul, în acel ceas târziu de noapte, îngenuncheat pe-o lespede, se ruga.

Neslăbit nici o clipă de haita mânioasă a fiarelor, armăsarul își trage stăpânul pe coasta înzăpezită.

Trei dintre lupi o iau la goană. Făcând un ocol mare, ies înaintea calului, pe coastă.

Armăsarul lasă din dinți gulerul mantiei stăpânului. Se repede la cei trei lupi.

Se întoarce cu spatele, fulgerător, și începe să-și arunce spre ei copitele. Unul, izbit într-un copac, își dă în grabă duhul. Pe altul îl nimerește în pântec. Doar cel de-al treilea apucă să-l înșface și să-l însângereze puțin piciorul. Numai că și acesta este azvârlit, foarte departe, pe gheață.

Ceilalți lupi se retrag, urlând.

Armăsarul își apucă din nou stăpânul, de gulerul mantiei, trăgându-l mai departe, pe coastă.

Rănitul a fost adus până pe treptele bisericii.

Armăsarul se culcă lângă el, cu capul îndreptat spre lupi.

Trupul fierbinte al animalului rănit îl dezmoștește pe bărbat. Din când în când, armăsarul își întoarce către el capul, și respirația lui caldă și aburită învăluie, dezmierdătoare, chipul oșteanului căzut.

Lupii s-au adunat în jurul treptelor bisericii.

Ridicându-și mult capetele și dându-și-le apoi pe spate, fiarele întăritate urlă.

Pustnicul, îngenuncheat, ascultă urletele înfiorătoare.

Carnea i s-a încrâncenat.

«Desigur, cugetă el, trupul meu îl râvnesc. Dar nu au cum pătrunde înăuntru până la mine.»

*

Mai bine de jumătate din noapte a trecut.

Lăsați pe labele dinainte sau ridicați în picioare, clănțănind de furie, cu capetele date pe spate, lupii urlă.

Pas cu pas, fiarele se apropie de treptele bisericii.

Îndârjiți de preaîndelungata urmărire a celor doi răniți, ațîțați de mirosul sângelui viu, ca și de apărarea fără de seamă a calului, scot din gâtlejuri niște mârâituri lungi, groase, preschimbate într-un soi de chelălăituri, ca de vulpi sau de animale bătute.

«Să sfârșim odată cu ei!» se îndeamnă parcă unii pe alții lupii.

Ar vrea să se repeadă, poate, cu toții deodată, după obiceiul acestui fel de fiare. Însă armăsarul, care se află lângă stăpân, împrumutându-i acestuia căldura trupului său, nu-i scapă nici o clipă din ochi.

Din privirile lui, lupii înțeleg pesemne că, începându-și năvala, unii dintre ei vor pieri.

Chiar și atunci când se întoarce către stăpân, armăsarul încă le mai veghează pe fiare cu coada ochiului. Și, cum bagă de seamă că au de gând să-l atace, se și ridică în picioare.

Dă câteva clipe un ocol, nechezând amenințător și azvârlindu-și copitele spre lupi. Și aceștia, în chip cu totul de neînțeles, deși sânt numeroși, schelălăie și se retrag.

Este adevărat că, de îndată ce armăsarul se lungește pe trepte, lângă stăpânul său, fiarele încep să înainteze din nou.

Cu toată împotrivirea vitejească a animalului, cercul continuă să se strângă.

Calul, la rândul său, este din ce în ce mai sleit, atât din pricina frigului, cât și a oboselii și-a sângelui vărsat.

Iar pustnicul nu știe ce se întâmplă afară. Nu știe că, numai la câțiva pași de el, un om vegheat de-un animal este gata să moară.

Făclia galbenă de ceară din chilie își aruncă razele ei jucăușe, slabe, pâlpâitoare, pe chipul scofâlcit al celui care se află ingenuncheat.

Au început să se strecoare, printre coroanele înzăpezite ale copacilor, cele dintâi raze de lumină, ca niște duhuri

albe. Dar lupii sânt tot mai aproape. Ochii lor arzători s-au preschimbat în niște mici flăcărui de sânge. Peste limbile roșii, colții li se deschid tăioși. Și balele curg din boturi. Bale galbene, lipicioase, pătate de șuvițe - închise la culoare - de sânge.

Își mușcă singuri limbile, de lăcomie și ciudă. Și urlă. Urletele lor parcă ar spune:

«Prada aceasta trebuie să fie a noastră!...»

Nu-i mai despart pe răniți - omul în nesimțire și animalul care îl apără - decât trei pași de lupi.

Atâta tot!... Trei pași.

Armăsarul ar vrea să se ridice.

Corpul însă îi tremură. Picioarele nu-l mai ajută.

Își linge rana de la piept și își îndreaptă capul către stăpân. Poate că răsuflarea aceasta este cea din urmă cu care îl mai poate încălzi.

Nechează apoi spre fiare, amenințător, așa cum cel puțin ar dori. Dar până și nechezatul său nu mai are putere. Glasul, altă dată puternic, sună jalnic, frânt.

Ochii i s-au umezit. De frig? Sau poate că, într-adevăr, așa după cum spun vechii povestitori, armăsarul plângea?

Armăsarul nechează, tot mai încet, mai jalnic și mai sfâșietor!

- Ridică-te, stăpâne!... pare să-l cheme el. Ridică-te!...

Negru a început să simtă răsuflarea fierbinte a lupilor aproape de picioarele lui. Picioarele lui înghețate și numai răni - pentru că, de fiecare dată, în cele din urmă rânduri când se mai ridicase, ciorchini de lupi se repeziseră să-i muște. Și numai cu puterea deznădejdiei izbutise să-i mai lovească și să-i îndepărteze.

Lupul cel mai bătrân, căpetenia celorlalți, mârâie acum scurt, gros, ceva ca o poruncă.

Este, poate, semnalul să se repeadă cu toții asupra celor doi răniți și să-i sfâșie.

Bărbatul însă continuă să trăiască, neștiutor, în lumea amintirilor lui.

*

Luptă... Luptă cumplită... Marele ban Ion, Alexe, Năstase, trei moldoveni și trei transilvăneni se află în mijlocul vrăjmașilor.

Lumina lunii, scăpată pentru puțin timp dintre nori, fâlfâie argintie.

Răsună zgomote ale unor copaci doborâți de furtună, țipete sălbatice și gemete îngrozitoare, neomenești.

Fulgere îi scapără marelui ban Ion din coif și din paloș. Privirile sale sânt ucigătoare pentru vrăjmași.

Trâmbița lui Alexe răscolește tăcerile îndurerate ale codrului, trezindu-i pe zeii daci din somnul de milenii.

Copacii bătrâni se clatină. Se clatină pădurea? Se rotește pădurea! Mai iute. Tot mai iute. Se învâртеște, înnebunitor, pădurea.

Făclii aprinse sau săbii înroșite în luptă se ridică. Ard. Pălălaia lor cheamă. Îi cheamă pe viteji la luptă. Pălălaia lor cântă. Îi slăvește pe cei cazuți.

Din ochii marelui ban Ion și ai soților săi curge ura împotriva dușmanului, ca un râu mare, negru, cu învolburări scânteietoare. Lumina lunii se topește, în ceața roșie a furiei celor care îi înfruntă pe vrăjmașii libertății patriei lor.

Transilvănenii și moldovenii, laolaltă, au căzut potopiți de turci.

Cu-o suliță în piept, s-a stins Năstase. Alexe a murit mai greu. Câteva săgeți l-au lovit în pântec. O bardă l-a izbit în umăr și-o lance i s-a înfipt în sold.

În înclăștarea aceea de spaimă, după o luptă de-un ceas și jumătate, pe cei din urmă dușmani - cu toții nouă - i-a lungit, unul după altul, în zăpadă, Ion.

Un urlet de triumf i-a scăpat, în clipa aceea, din piept.

Nu mai trăia nici un vrăjmaș care să poată porni pe urmele voievodului său, purtat spre cetățuia Gherghița de soții lui de luptă.

În ce-l privește pe domnitor, fără îndoială că se va lecu. Bătrânul Tit cunoaște nenumărate leacuri. Și nu numai o dată a smuls el morții oameni aproape duși.

Cu-atât mai mult, pe mânia sa Vlad va găsi Tit mijlocul și puterea să-l facă iarăși teafăr.

Între timp vor veni, de astă dată negreșit, ajutoare, din partea măriei sale Ștefan și a lui Mateiaș. Ali-beg va fugi. Și Laiotă la fel.

- Către Gherghița!... Către Gherghița! S-ajung și eu, cât mai degrabă! Își poruncește Ion.

Întoarce calul către Gherghița.

Totul i se rotește în jur. Cine-l va sprijini? Nimeni nu mai trăiește. A rămas singur...

Au rămas singuri în viață, în pădurea Băltenilor, din Codrul cel negru al Vlăsiei, numai Negru și el.

Alexe și Năstase unde sânt?

Oprește calul. Coboară cu greu. Se clatină. Scoate, din buzunarul de la brâu, amnarul. Aprinde o făclie. Îi caută. Îi găsește nu prea departe unul de celălalt. Îi strânge în brațe. Atâția ani de lupte împreună. Și de credință.

Cât de neliniștit doarme Năstase! Alexe și-a încleștat pumnii. Nici mort nu-i iartă pe vrăjmași. Ar fi în stare să se războiască, încă o dată, de la-nceput, cu toată oastea otomană.

Cu o lopată, luată de la oblâncul unui cal, Ion sapă amândurora o groapă. Se vor simți mai bine laolaltă.

- Dormiți în pace, frații mei!...

Totul se sfârșește. Își simte sângele scurgându-i-se din vine, prin zecile de răni care i-au brăzdat trupul. Dar cel mai rău îl doare izbitura din creștet.

Nu vrea să se îngrijească. Încalecă. Cu greu încalecă! Picioarele abia mai poate să le vâre în scări.

- Hai, Negrule!... Calul pornește.

Nu zărește nimic. Oare să fi orbit? Și, totuși, i se pare că zboară. S-a prins cu brațele de gâtul armăsarului.

- Către Gherghița, Negrule!... Către Gherghița!... Du-mă la mărița sa Vlad!...

Ce bine e să zbori...

- Către Gherghița, Negrule... Către Gherghița!...

*

Lupii, la semnalul căpeteniei lor, s-au încordat zburliți, cu boturile larg căscate și colții ascuțiți muiați în bale vrâstate cu șuvițe de sânge.

Negru a nechezat sfâșietor.

Nu se mai poate apăra. Cu trupul lui își acoperă stăpânul.

Sfârșitul celor doi răniți a sosit. Moartea s-a pregătit să-i prindă cu brațele osoase.

Ba nu. Încă n-a venit vremea. Căci pustnicul, în sfârșit, a deschis ușa să vadă ce se întâmplă afară. În mâna dreaptă, subțire și descărnată, ține o făclie.

Și vede - nici nu-i vine să creadă - la ușa bisericii sale, pe treptele de piatră, zăcând, un muribund vegheat numai de-un cal, în fața unei haite de lupi. Cu toate că au trecut atâția ani, pustnicul îl recunoaște pe Ion. A fost el însuși, odinioară, trabant, în prima domnie a lui Vlad. Câți otomani și vrăjmași de-ai domniei nu i-a tras el în țeapă! Până și țeapa netrebnicului pașă Hamza, care încercase să-l prindă prin înșelăciune pe domnitor, la Giurgiu, de el a fost strunjită.

Negru, sleit, își coborâse botul deasupra trupului stăpânului iubit. De copil l-a slujit, și era hotărât să se stingă împreună cu el.

Gemea încetișor:

«Rămâi cu bine, stăpâne drag!... Rămâi cu bine!»

Pustnicul își ridică făclia.

Cum ar putea să se împotrivească însă năvalei unei haite de fiare el - un biet pustnic fără vlagă?

Lupii, o clipă împietriți de făclia din mâna pustnicului, sânt gata să se repeadă.

Atunci... Atunci răsună prin pădure un tropăit. Și, în goana cea mai mare, apar trei călăreți.

- Ion! strigă călărețul din frunte.

Însă, cu toate că acest călăreț este îmbrăcat bărbătește - cu cizme, coif și paloș - glasul lui e de fată.

- Marele ban Ion este aici! se bucură al doilea.

- Bine că l-am găsit! rostește vesel al treilea.

Băiatul cel cu glas de fată se repede la Ion. Ceilalți doi îi gonesc pe lupi, trăgând în ei cu arcul sau spintecându-i cu săbiile.

Apoi bătrânul pustnic și fata îmbrăcată băiețește îl iau pe Ion în brațe, ducându-l în bisericuță.

- Din fericire, rostește pustnicul, am niște băuturi și unsori cu care ți-l ridic pe-acest voinic îndată. Ți-l fac precum a fost. Și calul lui la fel...

Cei doi voinici, care i-au izgonit pe lupi - unul din ei fiind Bucur și celălalt Mihailo - s-au reîntors și ei.

- Ion va trăi! îi vestește, cu lacrimile bucuriei în ochi, jupânița Oltea.

TURNUL

Ceea ce a urmat, zadarnic ar căuta cineva prin cronici sau în istorii obișnuite. Nu se găsește decât în cântece.

Iar noi nu putem face altceva decât să punem aceste cântece cap la cap, în chipul în care ne vom pricepe, și să alcătuim, cu ajutorul lor, restul de povestire.

În timp ce marele ban Ion, împreună cu cei câțiva viteji pe care și-i păstrase lângă sine, se luptau încă să țină în loc, cu prețul vieții lor, ceata de otomani, Tit, Bucur, Mihailo, Gheorghe, Țamblac și câțiva moldoveni - așa cum s-a văzut - porniseră să-l scape pe voievodul rănit. Îi purtau pe o targă.

Bătrânul slujitor al domnitorului plângea ca un copil.

La adăpostul nopții, au izbutit întâi să treacă de pădurea Ciolpani.

Au urcat apoi pe râul Ialomița.

În drum, au întâlnit o ceată de spahii. Călăreau dinspre Giurgiu. S-a dat o scurtă luptă, în cursul căreia călăreții dușmani au fost toți nimiciți. La rândul lor, Gheorghe și Tit, apărându-l pe domn, au fost și ei uciși. Ceilalți au plecat victorioși mai departe. Au ajuns la Gherghița.

Acolo, cetățuia - zidită de mărișorul lui Vlad pe locul unei alte așezări dacice - se afla încă în mâna oștenilor domnești.

Vreo câteva atacuri date de otomani se sfârșiseră pe pârâul Vodnău, sub zidul cetății.

Puntea s-a ridicat și cei care soseau purtându-l pe voievod au fost primiți cu cinste.

Voievodul a fost urcat în camera din turn.

Tit nu se mai afla, să-i poată pregăti leacuri rănitului. În schimb, se cunoștea priceperea în arta vindecării pe care o avea pustnicul din Bălteni.

Deodată, domnitorul și-a revenit:

- Unde sânt? a întrebat. Și unde este Ion?

Aflând ce s-a întâmplat și că va fi chemat pustnicul din Bălteni, domnitorul a spus:

- N-am nevoie de leacuri. Nu-mi mai sânt de folos. Alergați însă și mi-l aduceți aici pe marele ban Ion. Pentru că am să-i spun...

Voievodul mai rostise câteva cuvinte, din care cei de față nu înțeleseseră nimic.

Tot atunci se vestise că jupânița Oltea, călare, se găsea sub zidul cetății.

- Unde se află Ion? îi întrebasese fata pe Bucur și Mihailo, întâlnindu-i la porți.

- Mihailo și cu mine ne ducem să-l căutăm, îi răspunsese Bucur. Măria sa-i pe moarte. Dorește să-l vadă și să-i spună ceva...

- Măria sa-i pe moarte?

- Totodată dorim să-l aducem aici, de la Bălteni, pe pustnic, adăugase Mihailo. Căci Tit s-a stins din viață...

- Vă însoțesc și eu! se hotărâse Oltea.

Dragostea o purtase pe jupânița Oltea tocmai din București, de unde izbutise să scape, după ce otomanii, cu Ali-beg în frunte, intraseră în cetate. Tot dragostea o sfătuisese încotro să se ducă. Și-așa s-a întâmplat că au ajuns la timp în pădurea Bălteni, ca să-l scape de fiare pe pustnic și pe Ion.

Oltea i-a picurat în gură băutura pregătită de pustnic. Cu degetele sale i-a spălat rănila și i le-a oblojit. Și sărutările fierbinți ale fetei l-au dezlegat de moarte. Sângele a început să-l curgă prin vinele sleite.

Când s-a trezit în brațele Oltei, nu îi venea să creadă: E ea, sau nu e ea?

- E logodnica ta! i-a grăit Bucur.
Cosițele Oltei, în lumina făcliei, străluceau ca un nimb.
- Și Negru, îngrijit de pustnic, s-a înviorat! Te așteaptă pe tine, tropăind fericit, în fața treptelor! a adăugat Mihailo.
Ion, ridicat din moarte, l-a îmbrățișat pe Negru, ca pe un prieten drag.
Și cântecul ne spune că Negru lăcrima sub dezmiertările stăpânului iubit.

*

Voievodul abia mai răsufla. Spălat de sânge, el fusese lungit pe-o laviță așternută cu cergi.

O făclie îi ardea la căpătâi.

Din când în când, își întorcea cu greutate capul spre ușă și privea.

«Unde e Ion? îi întreba, cu ochii, pe cei din jurul său. De ce nu vine?»

În sfârșit, se-aud pași pe treptele de piatră. Palid, cu față suptă, dar mândru și neînfricat, în ușă se ivește Ion.

Vântul urlă sălbatic în jurul turnului.

Vlad îl privește pe marele ban Ion.

- Vulturii... Încă... n-au căzut!... murmură el, întretăiat.

Vrea să mai spună ceva. Deschide gura. Înghite greu. Însă nu izbutește.

Ochii lui mari, albaștri, întunecați, i se rostogolesc sub frunte. Face totuși un semn prin care poruncește ca Ion și Oltea să vină lângă el.

Amândoi se grăbesc să îngenuncheze la căpătâiul lui.

Un firisor subțire de sânge i se scurge voievodului din partea stângă a gurii, pe bărbie. Oltea i-l șterge cu năframa.

Voievodul își mișcă încet brațul și își așază palma lui mare, cu degetele prelungi, pe capetele celor doi tineri.

- Logodna... v-au întrerupt-o dușmanii!... Să vă iubiți mereu!... Părinte, i se adresează el fostului trabant devenit

pustnic, unește-i prin legătura nunții pe acești doi copii. Pe urmă, le voi mai spune... ceva.

Pustnicul slab, bătrân, cu pletele și barba în neorânduială, le cere celor doi prieteni, Bucur și Mihailo, să fie martori. Țamblac ține făclia. Măria sa e naș.

Dar domnitorul nu mai ascultă slujba care-i unește pe cei doi tineri. În minte își retrăiește întâmplarea când, pentru a doua oară, îl întâlnise în bătălie, pe begul Evrenos.

*

Luptându-se cu el, se depărtaseră de locul unde temeiul celor două oști încă se înfruntau, pe viață și pe moarte.

Begul căzuse de pe cal. Măria sa îl ridicase și-l sprijinise de-un copac.

- Te urăsc, îi spusese begul. De nu ai fi fost tu, de mult s-ar fi nscăunat pe pământul valah puterea otomană. Eu știu că am să mor. Dar ai să pieri și tu. Și vreau ca înainte să-ți destăinui ceva. Să-ți fac moartea mai grea. Și să pornești spre iad cu inima zdrobită!...

În întinericul pădurii, ochii domnitorului Vlad scrutau chipul bărbos, dârz, al lui Evrenos.

- Cu-aproape douăzeci de ani în urmă, începe Evrenos, sultanul Mahomed a vrut să pună mâna pe singurui tău fiu... Ca astfel să te aibă în mâna să te silească să-l slujești...

Inima domnitorului bătea nebună. Așadar, azi, avea să afle ceea ce douăzeci de ani nu izbutise să dezlege. Cine era feciorul lui? Și mai trăia? Unde și cum?

- Din Valahia, achingiile ne-au adus însă numai o fecioară. Numele ei era Roxana. A fost trimisă în haremul slăvitului nostru sultan. Și un bărbat, pe nume Brad...

- Fratele Ilincuței mele, murmură pentru el voievodul.

- Știam că era fratele celei care-ți născuse fiul...

Lui Evrenos i-a scăzut vocea.

- Unde e pârcălabul Brad?

- L-am chinuit ani îndelungi, însă n-a scos nici un cuvânt.

Domnul întreabă - și cu teamă, și cu speranță, totodată:

- Deci n-ați aflat nici voi nimic?

- Ba da, gâfâie Evrenos, căruia sângele aproape i s-a scurs din vine. Deoarece, în temniță, l-am vârat, lângă pârcălab, pe un fiu al lui Vladislav, căruia îi făgăduisem scaunul domnesc în Valahia, de izbutea să afle taina...

Vlad îl strânge pe beg de umeri:

- Spune-mi mai iute... A aflat-o?

- În ceasul morții, pârcălabul crezând că valahul i-e prieten, i-a mărturisit totul... Și noi am aflat restul... Fiul tău este căpitanul... sau... marele ban Ion...

Vodă oftează din adânc...

- Acesta este adevărul. Mi-l spunea inima de mult...

Tocmai atunci se-apropia Gheorghe, care-l căutase pe voievod.

- Eu ți-am dăruit feciorul, horcăie begul Evrenos, dar tot eu te-am făcut să-l pierzi... Fiul tău astăzi va pieri, așa cum vei pieri și tu...

Vlad își desprinde mâinile din umerii lui Evrenos. Și otomanul cade mort.

- Scoate un pergament și pană. Aprinde, cum știi, o făclie. Vei scrie-ndată un hrisov, grăiește domnitorul Vlad grămaticului.

Gheorghe își pregătește totul. Cerneala însă îi lipsește. Și-o pierduse în bătălie. Voievodul își desface pieptul, din care sângele se scurge.

- Înmoaie pana, poruncește, și scrie... că-l numesc urmaș, în scaunul Țării Românești, pe mult iubitul meu fiu Ion!

- Ion?... strigă Gheorghe uluit.

- Ion!... îi răspunde domnul Vlad. Semnez. Și tu pune pecetea. Gheorghe a împăturit hrisovul.

Îi ține scara domnului, încalecă apoi și el.

*

Slujba nunții s-a terminat. Ion o sărută pe mireasă.

În locul cupelor cu vin sânt trupurile sângerânde. Măria sa se zbugiumă și se ridică într-un cot:

- Unde e Gheorghe?...

Domnul nu știe că Gheorghe se află între cei căzuți.

- Este aici, răspunde Bucur, ca să nu-i mai îndurereze. Adevărat! Era acolo. Dar fără viață, jos, în cripta din beciurile cetății.

Hrisovul îl avea în sân.

- Aici e Diata... Îi arată domnul căpitanului Ion o lăcriță aflată lângă el. S-o împlinești. Și, întinzându-l cu greu sabia domnească pe care o ținuse în pumnul încheștat, abia mai izbutește să murmure: Și hrisovul... hrisovul... E scris... cu sânge... Împliniți... Marele ban...

Cade pe spate și se pierde.

- Voievodul nostru a murit!... rostește pustnicul încet.

- Ce-i cu hrisovul acela? Nu-nțeleg! rostește căpitanul Bucur.

- Încă o vorbă de-ar fi spus! murmură gânditor Mihailo. Fostul trabant îngenunchează:

- Să facem slujba pentru morți!...

Un oștean sosește însă atunci să-i vestească domnului că împrejurul cetății s-au adunat mii de vrăjmași. În fruntea lor e Ali-beg.

Vântul urlă sălbăticit, prohodindu-l pe domnul Vlad care, cu fălcile încheștate, nu poate să se odihnească.

- Mare ban Ion, tu ne conduci! îi cer cu toții, într-un glas. Umbrele lungi ale făcliei mângâie chipul ascuțit al domnitorului răpus de armele dușmanilor. De-afară, strigă Ali-beg:

- Predați-ni-l pe vodă Vlad, ori mort, ori viu, și voi, ceilalți, puteți pleca!

Ion își ridică sabia.

- Deși sântem doar câțiva oameni, pe măria sa nu-l vom da, nici mort cum e, vrăjmașilor!

- Mai bine ardem cetățuia. Pierim toți sub cenușa ei! adaugă căpitanul Bucur.

- Rămân cu voi! spune Țamblac.

Mătăhălos, sigur de el, pe-un cal scăldat numai în aur, argint și pietre prețioase, cu un coif de oțel pe cap, Ali-beg a ieșit în fața oștirilor otomane.

Un toboșar bate grăbit.

- Domnitorul valah să cadă aici, în fața oștirilor, în genunchi. Și astfel să-și mărturisească înfrângerea și umilința. Să jure că se va turci. Numai așa îl vom cruța și îl vom duce la Stambul. Altminteri îl vom trage-n țeapă... mai amenință Ali-beg.

Rece și mohorâtă, în zori, cetățuia Gherghița tace.

Tunarii turci își pregătesc bombardele grele de piatră. Viscolul suflă înăbușit. Un stol mare de corbi plutește, rostogolindu-se în vânt.

- Te socotisem un viteaz, mai tună afară Ali-beg. Da-n loc să vii să te predai și să-i scapi pe oștenii tăi, tu taci, ascuns în cetățuiaei...

- Ha, ha, ha, ha!... râd osmanlâii.

- Sau poate vodă Vlad e mort...

- Poate e mort! urlă turcimea.

*

Deodată poarta se deschide. Puntea se lasă, scârțâind. Oastea își ține răsuflarea. Dar nu e domnitorul Vlad. Ci marele ban Ion, călare. Nu are nici o armă în mâini.

Un freamăt trece prin mulțime.

- Ce vrei? întreabă Ali-beg. Unde îți este domnitorul?

Marele ban călărește în trap.

- Îl vei vedea numaidecât.

- De ce vii înaintea mea?

- Pentru că astfel se cuvine!...

Și, fără nici o altă vorbă, Ion scoate lațul și-l azvârle.

Begul se simte tras din şa. Ion îşi întoarce armăsarul, luându-l, târâş, pe Ali-beg.

Până să-şi dea oştirea seama ce s-a întâmplat, Ion şi ajunge cu Ali-beg până la punte.

Spahiii năvălesc buluc.

Puntea însă s-a ridicat. Şi porţile de lemn se închid, cu zgomot mare, după Ion şi begul luat târâş de el.

O asemenea uimitoare răpire, chiar de sub ochii oştirilor, nu mai văzuseră spahiii şi achingiii niciodată.

- Begul a fost răpit de Ion!... Să-l salvăm cât mai este vreme. Îl vor ucide-n cetăţuie!... Porniţi!... Trageţi cu tunurile!... Nu trageţi, îl lovim pe el!... Alah, ce este de făcut?... Moarte... Moarte ghiaurilor!...

Lumea se clătina de zgomot. Vântul urla, izbindu-se de zidurile cetăţuiei.

Unii doreau să înceapă atacul. Iar alţii să-l întârzie.

Dar ce se întâmplă sus, în turn? Turcimea toată freamătă.

Ion l-a adus pe Ali-beg, târâş, de barbă, ca pe-un rob. Îi smulge coiful de pe cap şi îl azvârle oştirilor.

- Ali-beg stă descoperit, colo, în faţa ghiaurilor! răcnesc otomanii. Moarte lor!...

O surlă sună ascuţit, sfâşiind pâcla zorilor. Şi flamura valahilor, cu vulturul de foc pe ea, se ridică încet, în turn. Şi iată, apare domnul Vlad! (Pe-ascuns, trupul i-e sprijinit şi de Mihailo şi de Bucur).

Zorii îngheţaţi îi poleiesc voievodului valah armura. Coiful i-e înalt, strălucitor.

Panaşul alb îi fâlfâie.

Ochii lui par îngrozitori din înălţimea turnului.

Turcimea toată tremură.

- Şeitan!... Voievodul Vlad!... Priviţi-I! Îl are-n gheară pe Ali!... urla spahiii, achingiii şi ienicerii înfricoşaţi. Aşa cum îl zăreau de jos, voievodul Vlad părea un zeu al dacilor, străbunii lui.

Marele ban smulge hangerul lui Ali-beg. I-l ține în dreptul inimii.

- Spuneai, îi glăsuiește el, că vrei să-l vezi pe domnul nostru. Și voia ți s-a-ndeplinit. Dar ai uitat că te găseai pe un pământ ce nu-i al tău. Și că aici, el e stăpânul. Că trebuie să i te-nchini. Să-i săruți încălțărilor. Și, fiindcă tu le poruncești hoardelor ce se găsesc jos, cuvine-se să le ordoni ca să îngenuncheze toți. Și-asemeni ție să rostească:

«Slavă măriei sale Vlad, care și-a apărat pământul până la ultima suflare!»

- Și dacă nu vreau să primesc?

- Vei ispăși numaidecât crimele ce le-ai săvârșit!

- Oastea mea e prea numeroasă. N-o să-i puteți sta împotrivă...

- Nici unul nu va fi prins viu. Iar cetățuia va fi arsă. Și vântul îi va spulbera cenușa în inima pădurii...

- De mă scutești de umilință, îți jur că vă dau libertatea!...

- Dacă nu te supui, eu însumi te voi răpune, Ali-beg, și trupul ți-l voi da la câini...

- Spune ce trebuie să fac!

- Vei porunci oștirii tale să părăsească această țară. Iar doi valahi o vor urma. Și dacă ei se vor întoarce, vestindu-ne că oastea ta a trecut peste Dunăre, îți jur și eu că vei fi liber...

Ali-beg își întoarce chipul către oștirea adunată și își desface brațele.

Chipul i-e negru, ca robia.

- Spuneți-mi ce socotiți voi!...

Oastea privește încremenită. Pe urmă, unii încep să strige:

- Alah poate ne-a pedepsit!... Valahii ne-au învins din nou... Dar tu nu trebuie să pieri. Supune-te, astăzi, Ali. Mai târziu, ne vom răzbuna...

Apoi îngenunchează toți, se spune în cântecul străvechi. Își pleacă frunțile în zăpadă și glasurile turcilor umplu văzduhul până în cer:

- Slavă măriei sale Vlad, care și-a apărat pământul până la ultima suflare!...

Ali se lasă în genunchi în fața întregii sale oști, rostind, cu glasul sugrumat, cuvintele de umilință. Barba lui neagră mătură lespezile de piatră reci și buzele i se lipesc de încălțările lui Vlad.

După aceea, toata oastea își strânge iute rândurile. Se întoarce către răsărit.

Pe urma ei, pornesc călări Bucur și soțul său Mihailo.

Un alt oștean o ia pe Oltea să o ducă la adăpost, într-un loc hotărât de Ion.

Ali rămâne sus în turn. De ciudă, își mușcă buzele.

Sângele i se scurge în barbă și pe veșmântul aurit.

Privește în urma oștilor care se pierd, în pâcle, în timp ce, pe deasupra lor, zboară un cârd negru de corbi.

III

STRĂLUCITOAREA SABIE

Ziua se îngâna cu noaptea, când bătrânul își ridică fruntea de deasupra foilor pe care scria și lăsa din mână pana. Prin fereștriuca îngustă a chiliei privi cerul. Noaptea trecuse pe nesimțite, în timp ce el a tot hălăduit pe cărările vremii împreună cu umbrele dragi și de mult săvârșite din viață.

Turla, împurpurată în lumina celor dintâi raze ale dimineții, mijind de peste munți, străpungea bolta. Arsă, prăbușită, rezidită, din nou dărâmată sub năvăliri și iarăși reconstruită, turla - în care lui, copil, îi plăcea să se cațere, ca de sus să poată privi în voie „țara” - a fost întotdeauna acolo. Așa o știe ei, întotdeauna acolo, ca o frunte înaltă și gânditoare, puternică și semeață, ce nu a putut fi niciodată definitiv sfărâmată.

Aici, între zidurile Tismanei, loc de refugiu și rezistență în vremuri de restriște, s-au adunat el și ai lui de fiecare dată. Și-au oblojit rănile, și-au ascuțit paloșele, au cercetat din turlă mișcările vrăjmașului și, redeschizând porțile, s-au năpustit, împrăștiți, cu și mai mare dârzie la luptă.

Cele din urmă neguri se risipesc. Toaca bate mărunțind timpul și reamintindu-le celor din mânăstire că a venit ceasul utreniei. Împinsă de vântul mereu nestatornic al înălțimilor, ceața, în lungi fuioare albicioase, călătorește alene pe munte. Un bucium răsună în depărtări, înștiințându-l pe localnici, în graiul numai de ei cunoscut, că în ținut e pace. Își pot începe în liniște munca.

Iar clopotul cel mic din turlă, numit, nu se știe de ce, Fratele, păstrat în mănăstire încă din vremea celui dintâi ziditor al său, călugărul Nicodim, a început și el să bată. Glasul limpede, melodios, se răspândește în dulci vibrații sonore pe văi.

Lumânarea era pe sfârșite. Începuse să sfârșie. Suflă în ea și-o stinse.

Ochii pisarului se îndreaptă acum către peretele de răsărit al chiliei.

Acolo, pe-un așternut de brocart roșu, smuls din însuși veșmântul faimosului Ali-beg, dușmanul atât de înverșunat, de odinioară, al libertății Valahiei, atârnă o sabie. Din argintul și pietrele prețioase ce-i împodobesc mânerul, țîșnesc parcă jerbe strălucitoare de flăcări.

În perioade de liniște ca acestea ale domniei vrednicului voievod Neagoe Basarab, bătrânul scoate sabia din tainița unde-o ținuse ascunsă, ca și diata, și-i place s-o păstreze neconținut sub ochi.

Așa nu va uita niciodată cuvintele aceluia care întruchipa pentru el cea mai fierbinte dragoste de libertate. Dragoste împinsă până la sacrificiul de sine.

Acum e liniște, însă atunci... Deși s-a scurs atâta vreme, ochii bătrânului se împăienjenesc.

Umbre încep să i se fugărească iarăși prin minte. Glasuri, zăngănit de arme îi răsună în urechi.

- Ioane!...

Vocea era a ei. Draga sa Oltea.

*

Adusă târâș, pentru că altfel nu fusese cu putință, tână femeie - ținută strâns de doi străjeri voinici, buni să lupte cu ursul - încă se mai zbătea.

Se zbătuse, de altfel, tot drumul încercând să se desprindă din legături, să-și scoată din gură călușul și să-și înlăture năframa cu care-l înveliseră chipul ca să nu se poată vedea cine este.

Într-un timp izbutise. Își desfăcuse o mână și-și scosese călușul. Începuse să strige, numai că, din nenorocire, tocmai în minutele acelea treceau printr-o pădure și nimeni n-o auzise.

Opriră căruța, și tustrei se repeziră:

- Ai merita să te ucidem, răcneau. Ești nevasta lui Ion, cel care nu vrea să se supună noii domnii.

Femeia, deși atât de tânără, aproape încă numai o copilă, era voinică și mlădioasă. Îi lovi, îi mușcă și, dacă ar fi avut amândouă mâinile și picioarele libere, poate ar fi reușit să scape. Așa, cei trei bărbați, străjerii și căruțașul, în cele din urmă o biruiră. Îi legară iar mâna, îi acoperiră chipul și o azvârliră la loc în căruță.

Ajunși la palat, după două zile de goană, o târâră pe scări, fiindcă, deși îi dezlegaseră picioarele, refuza să urce. Și o aduseră în anticamera domnitorului.

Trecuseră numai câteva luni de când Țepeș își închisese ochii, în cetatea Gherghița. Nu însă mai înainte de a-i fi încredințat lui Ion sabia domnească și diata. Și de a-l fi cununat cu iubita lui, Oltea.

Pentru cei de jos, după reînscăunarea lui Laiotă Basarab-Bătrânul, urmară săptămâni și luni dintre cele mai grele. Domnitorul - deși un urmaș al acelui Basarab-Tihomir, care cu mai bine de un veac și jumătate în urmă asigurase libertatea țării - asculta de porunca turcilor. Sub ochii lui, aceștia jefuiau după bunul lor plac.

Atunci căpitanul Ion, dând glas mâniei poporului, a încălecat din nou pe armăsarul lui, Negru, și, pornind în iureș prin țară, a vestit tuturor că se află la el diata lui Țepeș. Diată prin care acesta-i chema, și după moarte, pe aceia care-și iubeau cu-adevărat pământul strămoșesc, la lupta pentru neatârnairea țării.

Ascultându-i cuvintele - cu toate că nu aveau arme, erau flămânzi, înlănțuiți de pământul boierilor, oropsiți și amenințați cu tot felul de pedepse de otomani și slugile

domnești - o seamă de voinici s-au ridicat, în numele norodului, alăturându-i-se lui Ion. Lupta împotriva lui Laiotă și-a stăpânilor săi otomani și-a reluat cursul.

Plecând la bătaie, Ion își lăsase pe tânăra și frumoasa lui soție la adăpostul zidurilor Tismanei, mănăstire aflată într-un ținut al cărui locuitori trăiau încă în duhul lui Țepeș.

Aici era în siguranță. Și tocmai fiindcă se știa în siguranță, Oltea cobora uneori în sat, pentru a-i ajuta pe cei în suferință, și mai ales pe copiii sătenilor care-i erau aproape toți prieteni.

O fetiță se îmbolnăvisese de friguri și Oltea se dusesese în dimineața aceea la ea cu felurite leacuri.

Deodată, în timp ce tânăra femeie îngrijea copilul, în casă au năvălit zdrahonii lui vodă.

Pesemne, o pândiseră din marginea pădurii, vreme de cine știe câte zile. Oamenii - bărbații și femeile din sat - erau plecați pe ogoare. Venise primăvara și muncile reîncepuseră pe câmp. În sat nu rămăseseră decât copiii, bolnavii și bătrânii. Iar casa omului a cărui fetiță se îmbolnăvisese se găsea cam într-o latură a satului, în dosul unui dâmb.

Unul o apucă pe tânăra femeie din spate, de grumaz, strângând-o sălbatic. Oltea aproape se înăbuși. Al doilea îi puse călușul în gură. Și-al treilea o legă de mâini și de picioare.

O arurcară pe-un cal și porniră, în galop, prin pădure. Dincolo de pădure îi aștepta o căruță.

Nimeni, în afară de fetița bolnavă, nu prinsese de veste ce se întâmplase. Iar ea, văzând cum o strângeau pe Oltea de gât și o legau în ștreanguri, de spaimă leșină.

Când fata se trezi, după un ceas sau două, așa bolnavă și desculță cum era, o zbughi afară și începu să strige:

- A fost răpită jupânița Oltea!... Ajutor!... Ajutor!...

Bătrânii și bătrânele satului și-aproape toți copiii se îngămădiră în jurul ei. Nici unul n-avea însă nici o putere.

Fetița plânga cu sughițuri. Abia de-o puteau înțelege ce povestea despre felul cum jupânița Oltea fusese răpită.

Dar băieții alergară la câmp să-și înștiințeze părinții. Un bărbat încăleacă pe-un bidiviu și o porni pe urmele oștenilor domnești să afle cel puțin unde-o duceau pe jupâniță. Iar altul, de-aseenea călare, porni în căutarea lui Ion.

*

Înștiințat că jupânița fusese adusă, Laiotă, de bucurie, sări în jîlt. Nici nu-i venea să creadă că se putuse împlini o asemenea faptă dincolo de Olt, unde aproape toți îi stăteau împotrivă.

Scurt, slab, cu umerii înguști, brațele ca niște fuse și o barbă cărămizie - înspicată cu fire albe - murdară, domnul era de-o urâtenie cum rar se întâlnea. Cu toate acestea, când voia, știa să se facă plăcut. Zâmbea, lingusea, mințea, jura, fără să pregete, orice și pe orice, oricui, în orice împrejurare, numai să-și atingă țelul.

Așa și izbutise să se cocoteze în scaunul domnesc, jurându-i prietenie și credință, întâi lui Ștefan al Moldovei, apoi lui Ali-beg și Mahomed al II-lea. Tot el se bănuia că pricinuise lovirea prin mișelie a lui Țepeș, iar pe oamenii acestuia, câți fuseseră prinși, îi torturase îndelung și-apoi îi spânzurase.

Săvârșind această faptă neomenească, Laiotă își ascultase pe cei trei sfetnici apropiați. Unul dintre ei, logofătul Tudor din Orboiești, era numit în popor Ceapcânul. Celui de-al doilea, Udriște, fiindcă avea niște mustați uriașe, i se zicea Mustețea. Doar cel de-al treilea, Vintilă, n-avea nici o poreclă. Împreună cu aceștia fusese în pribegie. Și laolaltă se întorseseră. Iar vodă nu făcea nici un pas fără sfatul lor. Făcuseră deci planul s-o fure pe Oltea, s-o supună la cazne și ea să le destăinuie ceea ce vodă voia să afle cu privire la Țepeș.

De la Ion - chiar dacă prin cine știe ce întâmplare norocoasă ar fi izbutit să-l prindă - nu puteau nădăjdui să

afla nimic. Îl mai torturase cândva și Radu cel Frumos, fără să-i poată descleșta gura. Dar Oltea era femeie. Sperau că nu va rezista la caznele în care era atât de priceput Ceapcânul, și va mărturisi unde fusese ascuns trupul fostului domnitor și unde-i păstra diata Ion.

În popor se credea că acesta încă trăiește. «Țepeș se găsește adăpostit undeva! se șoptea pe furiș. Nu va trece mult și va ieși la lumină. Sabia lui va străluci iar, biruitoare. Laiotă și otomanii vor fi goniți din țară.»

Cum să încredințezi însă mulțimea că Țepeș a pierit, când trupul său nu putea fi găsit?

Săpaseră la Gherghița și în pădurile din jur, dar fără rezultat. Iscoadele domnești cercetaseră sat după sat și mânăstire după mânăstire, încercând să-i găsească măcar pe Bucur și Mihailo, cei despre care se credea că avuseseră sarcina de a ascunde undeva trupul neînsuflețit al lui Vlad.

Dar nu descoperiseră nimic, în afară de faptul că Bucur și Mihailo căzuseră și ei într-o luptă și fuseseră îngropați chiar în târgul Gherghița.

Iar ceilalți oșteni ai lui Vlad, luați prizonieri de turci, păstrasera taina cu-aceeași strășnicie.

Acum toate speranțele erau în ceea ce vor izbuti să smulgă prin chinuri de la Oltea.

- Prin slăbiciunea femeiască vom afla taina, îl încredințaseră marii boieri pe vodă.

- La nevoie s-o amenințați c-o vom arde de vie! propusese Vintilă.

- Credeți?... Credeți?... tresări Laiotă.

- Sigur... fără-ndoială, măria ta!

- Asta nu-nseamnă că vom cruța-o, după ce va mărturisi!

- Dimpotrivă, se încruntase vodă.

Mustețea îl ura pe Ion cum nu mai urâse încă pe nimeni. În ultima bătălie, din pădurea Bălteni, căpitanul îl smulsese din șa, apucându-l de-un braț. Așa, cu brațul sucit și gâtul strâmb, îl dusesese până înaintea lui Vlad, azvârlindu-i-l la

picioare, în zăpadă. De frica săbiei domnitorului sau a cumplitei lui țepi, Mustețea începuse să plângă. Plângea cu sughițuri în râsetele celor de față, cerându-și întruna iertare.

- Jur să te slujesc ca un rob, îi făgăduia lui Vlad. Să-ți fiu grăjdar la cai, să-ți curăț straietele, încălțările și să-ți aduc la masă bucatele.

Lui Vlad i se făcuse greață.

- Spurci haina de oștean! Luați-l, duceți-l la Gherghița și puneți-l îngrijitor la porci, le poruncise oștenilor. Numai așa ceva i se cuvine unui fricos ca el.

Îl luaseră, într-adevăr, și îl făcuseră „boier peste cocini”; dar, cu prilejul morții voievodului, când părăsiseră cetatea, oștenii îl uitaseră la Gherghița.

Se furișase nu se știe cum; izbutise să fugă și se reîntorsese în tabăra lui Laiotă.

- Oștenii lui Ion m-au luat prins, recunoscuse el. Dar m-am luptat cu ei și-n cetate și-am reușit să scap, mințise cu nerușinare, uitând să povestească despre trecerea sa pe la cocina porcilor.

Înjosirea îndurată, din pricina lui Ion, cel care îl smulsese din șa, nu o putea uita. Și în numele a ceea ce îndurase voia s-o înjosească și el pe Oltea.

- Să ți-o aduc, măria ta, pe soția lui Ion? întrebă, având o lucire de cumplită cruzime în ochi. Să stai puțin de vorbă cu ea?

- Adu-mi-o!... Adu-mi-o! se învoise vodă, reîntorcându-se și prăvălindu-se în jîlt.

*

Bătrânul își puse obrazul în palme. Ochii-i cătau în adâncimea timpului.

Trecuseră patruzeci și patru de ani și, cu toate acestea, retrăia întâmplările de parcă aveau loc în clipele acelea.

- Ioane!

Vocea îi sună din nou în urechi.

În minte se văzu galopând pe armăsarul lui, Negru, peste câmpii, peste dealuri, tăind de-a dreptul apele, cu ceata de flăcăi după el. Inima îi ardea în piept și sabia îi fremăta la brâu.

Oltea? Ce se petrecea cu Oltea? Oamenii îl înștiințaseră că jupânița fusese târâtă în palat. Ce se întâmplase mai departe cu ea?

*

Vodă, zărind-o, înțepenise în jîlț. Înghițea în sec ca un pește care, scos din apă, își pierde răsuflarea.

Oltea - cu toate că-și avea încă mâinile legate la spate, iar veșmintele îi fuseseră sfâșiate în timpul călătoriei și-al încercării de-a se elibera din ghearele răpitorilor - se înfățișa ca o adevărată regină.

Înaltă, subțire, ca trasă prin inel, gingașă, dar mândră și neînfricată, înaintase până lângă jîlțul lui vodă.

Și-n timp ce ea păsea, lui Laiotă i se părea că-n sala mare, rece și întunecată a palatului se aprinseseră o mie de făclii. O ființă femeiască cu-atâta farmec, chiar într-o țară ca a lui vestită în femei frumoase, încă nu mai văzuse.

Îi privea ochii, chipul.

- Pelița obrazului trebuie să-i fie mai mătăsoasă decât aceea a piersicii. O astfel de femeie mi-aș fi dorit eu de soție! murmură.

Laiotă era văduv. Nici o femeie nu-i iubise, într-atât era de nesuferit în viața de toate zilele. Acuma năzuia spre Oltea. Către cea mai frumoasa dintre toate femeile. Numai că aceasta era soția lui Ion. Iar de Ion se temea. Cu Ion nu era de glumit, oricât se ținea el de țănoș pe tron, oricât era de voievod și prieten al turcilor.

- Dezlegați-o! mormăi.

- S-o dezlegăm? Cum? rămase nedumerit Mustețea.

- S-o cercetăm legată, Măria ta, femeia aceasta este ca o lupoaică turbată! își dete cu părerea Ceapcânul.

Dar vodă parcă orbise. Uitase de căutarea rămășițelor pământești ale înaintașului său. Uitase și de primejdiile ce-l pândeau. Nu mai avea decât un singur gând: s-o dobândească pe Oltea.

- Dezlegați-o! se răsti.

Și însuși Mustețea, auzind acest strigăt și cunoscând prea bine ce putea însemna uneori mânia lui vodă, se grăbi s-o dezlege.

Oltea se simți liberă. După atâtea ceasuri cât stătuse legată, mâinile-i amortiseră. Și le frecă domol. Degetele-i subțiri își reveneau pe încetul. Funicături ușoare, însă fierbinți, îi porneau de sub unghii. Se răspândeau în sus și se opreau în palme.

- Te-ntreb, și nu te-ntreb decât o singură dată - rosti (spre surprinderea tuturor), încruntat, Laiotă - dacă primești, de bună voie, să rămâi la curtea mea, să-mi fii ca o nevastă.

- Cum? Cum? se foiră nedumeriți boierii. Dar cercetarea, măria ta? Fusesse vorba de altceva. Nu se cuvine s-o ierți...

Oltei i se păruse, de-asemenea, că n-auzise bine. Îndrăzneala oare Laiotă să-i pună, cu-adevărat, o astfel de întrebare? Ei? Soția lui Ion?

- Ai de ales între a primi de bunăvoie ceea ce-ți cer și-a te sili, cu biciul, s-asculți! își mărturisii vodă gândul până la capăt.

- Dacă este de-ales, îi dete răspuns Oltea, fără a sta pe gânduri, ei bine...

- Ei bine? icni vodă, îngrămadit în jîlt și cu ochii holbați.

- Ei bine, aleg biciul.

Rostise cu atâta nepăsare și semeție cuvintele, încât Laiotă simți un val de sânge urcându-l-se la cap.

- Biciul? Alegi biciul? răcni. Să fii atunci biciuită aici, în fața mea. Să vină călăul... călăul...

Își ridicase brațele și urla:

- Călăul... călăul... Și Oltea să ne mărturisească tot... tot... Vrusesem s-o cruț... Însă nu merită... nu.... Nu merită decât biciul...

Mustețea făcu un semn. Oșteanul de strajă se repezi. Durară numai câteva clipe. Atâta că Oltea și apucă să smulgă de la brâul domnitorului sabia și-o îndreptă către pieptul acestuia.

Straja domnitorului Laiotă era destul de mare. Număra peste două sute de oșteni. Cam cincizeci dintre ei erau turci, ieniceri bine instruiți, lăsați lui vodă, spre ocrotire, de Ali-beg. Mustețea strânsese și el vreo sută de oameni dintre veneticii fără căpătâi care colindau, în vremurile acelea nesigure, de după moartea lui Țepeș, încoa și încolo, țara, jefuind și nedându-se înapoi nici de la omoruri, când întâmpinau vreo împotrivire. Și numai restul erau români, aleși tot de Mustețea, bob-cu-bob, dintre oamenii boierești sau, când erau domnești, dintre aceia care avuseseră toate motivele să se teamă de Țepeș. Se știa că fostul domnitor îi pedepsise cu asprime pe hoți, leneși și mincinoși. Unii, deși vinovați, scăpaseră, fugind de osândă. Dar, fiindcă mergea zvonul că Țepeș nu e mort și se va întoarce curând, ei încă se temeau că va veni o zi când vor fi nevoiți să-și primească răsplata.

Toți aceștia se alăturaseră bătrânului Laiotă.

Straja voievodului cel nou era foarte bine înarmată. Cei mai mulți își primiseră armele de la turci. Săbiile, sulile, scuturile și arcurile erau de soi otoman. Așa încât priveliștea străzii când se înșiruia la strigarea de dimineață, înaintea palatului, se vădea destul de curioasă, cu straie de toate felurile, dar cu arme, scuturi și coifuri otomane. Și, pe straja aceasta, așa cum era și cum nu era, se bizaia, pentru siguranța lui, Laiotă.

În clipa când primise vestea despre răpirea Oltei, Ion avea în preajmă numai doi oameni. Ceilalți săvârșeau un atac asupra convoaielor de aprovizionare turcești.

Fostului căpitan al lui Țepeș îi revenise în acele zile îndatorirea de a pătrunde, singur, în lagărul otoman din pădurea Coccoanele și de a pune acolo foc unui depozit de arme. Îmbrăcat turcește, Ion pătrunsese în lagăr, dăduse foc depozitului și se reîntorsese cu bine.

- Și unde-a fost dusă Oltea?

- În palatul lui vodă.

Ion își schimbase, cât ai clipi, îmbrăcămintea, punându-și-o pe cea valahă, și sărise pe Negru.

Știa că garda palatului era mai mare și bine înarmată, că alături de oștenii lui Laiotă erau turcii. Și nu voia să pună pe nici unul din cei doi oameni ai săi în primejdie. Aici nu mai era la mijloc țara. Când era vorba de țară, le putea porunci. Dar pentru sine și soția sa n-avea dreptul acesta. Dacă ei vor voi să-l ajute, erau liberi s-o facă. El însă nu le va cere, și cu atât mai mult nu le va porunci nimic.

Sări deci pe cal, fără să rostească nici un cuvânt, și porni.

Negru era un fugar strălucit. Niciodată vreun alt cal nu-i putuse întrece în iuțeală. Numai că de data aceasta, ca și cum ar fi simțit și el cât de mare era primejdia în care se găsea Oltea, nu fugea, ci zbura. Picioarele-i subțiri și nervoase, cu copitele mici, aproape nu atingeau pământul. Sărea peste movile și șanțuri, se strecura prin desișuri, se avânta în râuri și lacuri. Necheza din când în când ușor, întorcându-și puțin, cu duioșie, capul către stăpânul drag, și gonea mai departe, parcă din ce în ce mai repede.

Cei doi tovarăși de luptă ai lui Ion, văzându-l pe căpitan încălecând și pornind, nu șovăiră. Sărind pe cai, îl urmară.

Pe unde treceau, locuitorii îi recunoșteau lesne. Însemnul: vulturul roșu cusut pe pieptare arăta limpede cine erau...

- Ce s-a întâmplat?

Din goană, cetașii lui Ion răspundeau:

- Jupânița Oltea a fost răpită și, fără-ndoială, vodă are de gând s-o supună la chinuri, pentru a-l sili pe căpitanul nostru să nu-mplinească diata lui Țepeș.

- Așadar, acesta-i adevăratul chip al lui Laiotă? se mâniau oamenii. Nu-i ajunge nevrednica lovire a fostului domn și trecerea sa cu oastea de partea vrăjmașului? Vrea să se războiască și cu femeile. Bărbații din această țară, de când sânt ei pe lume, s-au ferit să năpăstuiască femeile. Femeia e trup sfânt, pentru că ea poartă și aduce pe lume, în dureri, pruncii, prin care durează și ne-nmulțește neamul. Și cum să cutezi a răpi o femeie pentru a o chinui, ca să-i silești bărbatul să nu se mai ridice în numele dreptății? Mai rău ca otomanii se poartă noul domn.

În palat, Oltea fusese prinsă de gât cu un arcan repezit pe la spate de către un oștean și altul îi întinsese o sulică la picioare.

Cel dintâi trase cu putere arcanul. Tânăra femeie se împiedică de sulică. Căzu. Oștenii se repeziră. O legară iarăși de mâini și de picioare. Știa că altfel n-ar fi putut s-o stăpânească. Și o târără pe lespezi până la picioarele lui Laiotă.

- Ei, iată-te, viteazo! Ce ți-ai închipuit? Că mă vei putea răpune? Minte neghioabă de femeie ce ești! Voievodul țipa. Glasul, răgușit mai înainte, i se subțiasse. Călăul! Să vină mai repede călăul! Nu-i place iatacul domnesc? O să-i placă mai mult biciul.

Călăul, voinic, având un ochi scurs, cu o zeghe cenușie pe spate și încălțat numai în niște ciorapi groși de lână, se apropie, pășind ușor ca o pisică, ținându-și biciul gata pregătit să lovească.

Boierii fierbeau, nerăbdători.

Vodă făcu un semn, și Oltea fu întoarsă cu fața în jos.

- Să fie biciuită! porunci Laiotă.

- Ioane! strigă în clipa aceea Oltea.

Chemarea îi pătrunse pe toți cei de față în urechi ca un pumnal. „Unde era Ion?”

- Ioane! își repetă chemarea tânăra femeie. Era sigură, absolut sigură că Ion trebuia să fi aflat de soarta ei și va

veni s-o scape. Îl știa în stare de cele mai neînchipuite îndrăzneli. Niciodată nu se îndoise de el. Ceea ce oricui altuia nu i-ar fi stat în putință, el izbutea să făptuiască.

- Ioane! strigă pentru a treia oară.

În sală se făcuse tăcere. Vodă clipea din ochi iute. Bărbia îi clănțănea. Numele vestitului căpitan, luptător în numele norodului și al diatei lui Țepeș, îi înfiora pe toți.

- Oltea! răspunse o voce bărbătească, limpede și sonoră de-afară.

Și tot atunci se auziră cai nechezând și zgomote de luptă.

Ion și vârtejul ce-l urma, într-adevăr, și ajunseseră la porțile palatului.

Din întâmplare, tocmai cu câteva minute mai înainte se schimbase straja. Portița cea mică era încă deschisă. Căpitanul descălecă. Se năpusti în ogradă, însoțit de cei doi cetași. Începură lupta cu straja. Căpitanul, cu sabia în mână, le ținea piept străjerilor, în timp ce flăcării lui trăgeau drugii și învârteau roata. Roata dezrăsuci lanțul. Porțile cele mari se deschiseră.

Chiuind, dinspre marginea Dâmboviței năvăli și restul de flăcăi care se strânseseră pe drum în urma lui Ion.

Lupta se înteți. Răniții începură să se prăbușească în țărână ori să sprijine zidurile. Paguba, încă de la primele lovituri, se văzu destul de mare de-o parte și de alta. Dar nimeni nu dădea înapoi. Străjerii boierești, pentru că aceasta le era datoria și de-aceia erau plătiți, iar flăcării care-l urmaseră pe Ion, din cumplita mânie ce-l mistuia în fața silniciei lui vodă.

Prinzând de veste ce se întâmplă, otomanii - care erau adăpostiți în odăile cele bune din spatele palatului, în vreme ce românii n-aveau parte decât de odăile proaste și pe jumătate îngropate în pământ din fundul curții - își înșfăcăra armele. În rânduri strânse, de câte cinci, porniră în fugă spre porți. Atâta că sapele, coasele, custurile și

ciomegele flăcăilor se dovediră a fi mai vrednice decât oțelurile săbiilor turcești sau decât săgețile din cucurele lor.

O ură veche și înnodată cu prea multe amaruri le dădea puterea de a-și izbi fără cruțare dușmanii. Oasele sfărâmate trosneau. Trupurile asupritorilor erau străpunse, tăiate ori scurtate de capete.

Luptând, Ion ajunse până lângă zidul pridvorului.

Aici îi fu dat să audă strigătul Oltei. O dată, de două ori, de trei ori.

Răspunse.

Geamurile de la fereastra lată din stânga sălii de primire plesniră și Ion apăru înăuntru.

Cu o lovitură doborî călăul. Cu alta mătură pe toți, boieri și oșteni, până lângă ziduri.

Laiotă înțepeni. Bărbia nu-i mai clănțănea. Dar, în schimb, se uita prostește la Ion. Răsuflarea din pieptui îngust îi pieri. Glasul i se stinse. Se adună în scaun și se făcu mic cât un pumn.

- Ion! murmură.

- Ion! răsă căpitanul în timp ce cu sabia tăia legăturile în care-i fusese cetluită soția.

Oltea se ridică.

- Cruță-mă! urmă vodă, și poți să pleci cu Oltea, liber. Sânt unsul lui Dumnezeu, nu uita!

- Ești unsul diavolului, îi răspunse Ion, ucigaș de domn și vânzător de țară.

- Nu eu!... Nu eu!... protestă vodă. Nu eu l-am ucis pe Țepeș.

- Dar cine?

- Nu știu... Îți jur că nu știu...

- Numai că din îndemnul tău...

- Nici din îndemnul meu... Așa s-a întâmplat...

Totul se petrecuse atât de repede, încât nici boierii, și nici străjerii nu apucaseră să facă vreo mișcare în ajutorul domnului lor.

Zgomotele luptei răsunau acum din pridvor. Ușa fu izbită cu putere. Și un mănunchi de flăcăi, cu ciomegele și coasele în mâini, pătrunse în încăpere.

Boierii și străjerii își ridicară la rândul lor armele, dar, numaidecât, sub asaltul flăcăilor, se dădură învinși.

Vodă își puse barba în piept și gemu. Simți un nod în gât...

Ion vrusese să-l apuce de barbă, să-l ducă în pridvor și să-l arate mulțimii. Dar i se făcu silă. Acesta fu norocul lui Laiotă și numai astfel scăpă în acea zi de rușinea de-a fi târât de barbă și arătat astfel oștenilor lui.

Jos, în ogradă, aproape toți otomanii fuseseră răpuși sau răniți. Mercenarii venetici se ascunseseră prin cele mai tainice colțuri. Ba chiar până și oștenii domnești, aleși de Mustețea cu-atâta grijă, copleșiți de mulțimea și învrâncenarea celor care-l urmaseră pe Ion, erau aproape cu toții învinși.

Cetele de rezervă se găseau adăpostite într-o pădure învecinată, la Dobra. Dar cine să le vestească? Un oștean, care încercase să sară zidul din spate, să treacă Dâmbovița înot și să ajungă în pădure, fusese prins și zăcea legat fedeleș.

În sala de primire, boierii și străjerii erau încolțiți și cătau, îngroziți, către ușița scundă din spatele jîlțului domnesc pe unde-ar fi putut scăpa.

În drumul lor se afla însă Ion. Și cum să treci de Ion? Nu știaau dacă el îl va ucide pe vodă sau nu! Și dacă nu le va veni și lor rândul!

Dezgustat până în adâncul sufletului, căpitanul privi în jur.

- Destul! porunci.

Încetul cu încetul, lupta se potoli, dar boierii și străjerii încă stăteau cu brațele ridicate în semn de supunere. Întreg palatul domnesc căzuse în mâinile răzvrătiților.

Așa ceva nu se mai petrecuse încă niciodată în Țara Românească. În ogradă, mulțimea începuse să se adune.

Ion ieși în pridvor, având-o lângă el pe Oltea. Mulțimea se bucură:

- I-ați învins! Oltea a fost eliberată. Vodă ar trebui pedepsit cu biciul în locul ei...

- De l-ați vedea! râse iar Ion.

Pe Laiotă îl mai prinsese și un tremur care nu-l mai lăsa. Nu se mai putea nici măcar ridica din jîlț.

- Să știți că moare vodă!

Lui Ion i se aduseră caii. Împreună cu Oltea, urmat de voinicii lui și de toți ceilalți flăcăi, porniră în galop.

Vraciul curții, Tudosie, un călugăr caterisit, care îl însoțise pe Laiotă în timpul refugiului, chemat de Vintilă, veni în sala de primire și porunci să se pregătească toate cele de trebuință pentru a-i lua domnitorului sânge.

*

Pisarul, bătrânul Evghenie, fostul viteaz căpitan și mare ban de Tismana, Ion, își trecu mâna peste ochi. Umbrele pieriră. Glasul cel neuitat al Oltei i se topi în urechi. La fel galopul sălbatic al cailor și chiuiturile flăcăilor.

Ba nu. Galopul încă răsună. O chiuitură la fel. Continuă să viseze cu ochii deschiși?

- Bunicule!

Se ridică de la masă și privi prin ferestruică. Inima i se înveseli.

- Vlăduț!

Se grăbiră să iasă pe ușa scundă.

Băiatul, însoțit de câțiva prieteni de vârsta lui sau doar puțin mai mari, soseau călări, în galop. Pentru o clipă, se revăzu pe sine, cu aproape șase decenii în urmă, intrând în curtea mănăstirii cam în același fel.

Pisarul își deschise brațele. Băiatul sări de pe cal și se repezi la pieptul lat și primitor al bunicului.

- Îmi sfărâmi oasele!

Așa era: cu toată dragostea ce i-o purta nepotului, singurul din toată familia rămas în viață, Evghenie îl strângea în

brațe atât de puternic încât era aproape gata-gata să-l înăbușe.

- Bine-ai venit!

Pisarul se dădu de-o parte și își măsură din priviri nepotul. Era mândru de el. Vlăduț crescuse înalt, subțire, mlădios. Și cu toate că abia ieșea din copilărie, era de-o voinicie și-o agerime fără pereche.

Îl învățase - așa cum, odinioară, îl învățase și pe el acela care îl crescuse - să lupte cu sabia, cu buzduganul, cu lanțul și arcul. Iar când gonea, călare, cu sabia în mână și pletele revărsate pe umeri, peste câmpii și dealuri, părea - cel puțin așa pretindea starețul mănăstirii, Calist - un Făt-Frumos al dreptății.

- Vlăduț! Intrați...

Băieții se strecurară, tăcuți, în chilie.

- Așezați-vă!

Sfioși, luară loc pe lavița ce mărginea peretele de lângă ușă.

Singur Vlăduț rămase în picioare lângă jîlțul bunicului.

- Vezi, în dulăpiorul de lângă fereastră, își îndemnă acesta nepotul, se află un săculeț cu nuci curățate și-o oală plină-ochi cu miere. Îmbie-ți prietenii să se îndulcească. Și povestești-mi apoi și mie ce-ați văzut și ce-ați aflat pe unde-ați fost...

Vlăduț desfăcu dulăpiorul. Scoase dinăuntru atâtea străchini și linguri de lemn câți băieți erau în chilie. Puse în fundul fiecărei străchini câte un pumn de miez de nucă. Deasupra turnă miere. Străchinile și câte o lingură din lemn de tei le întinse prietenilor. Mâncară. Și fiindcă gurile li se îndulciseră, Vlăduț aduse și un ulcior mare, înflorat, cu apă. Băieții sorbiră cu sete și plăcere apa gustoasă și rece ca gheața, de munte. Iar limbile începură să se dezlege.

Vlăduț și băieții făcuseră o călătorie, călare, până la Târgoviște. Prietenul cel mai bun al lui Vlăduț, Teodosie, fiul marelui, înțeleptului și învățatului domn Neagoe Basarab, îl

poftise de curând la palat pentru o mai îndelungată petrecere. În răvașul trimis la Tismana, Teodosie îi scrisese că s-ar bucura dacă Vlăduț ar veni însoțit și de câțiva băieți din sat.

Pe băieții aceștia, Teodosie îi cunoscuse la începutul verii, când și el îl vizitase pe Vlăduț la Tismana. Împreună cutreieraseră, călări, munții, vânaseră sălbăticiuni, pescuiseră, culeseseră bureți în pădure, dormiseră laolaltă în bordeie de cetină sau în căpițe de fân și vremea se scursese ușor și plăcut.

Teodosie învățase cu acest prilej vechi cântece oltenești de petrecere sau de luptă. Și cu toții străbăteau plaiurile cântând.

Spre deosebire de alți mulți stăpânitori ai lumii, care își țineau odraslele departe de popor, Neagoe Basarab credea că este înțelept ca fiul lui, moștenitorul scaunului domnesc, să fie cât mai des în mijlocul acelor care, peste un anumit timp - când el însuși se va săvârși din viață - aveau să-i fie supuși. Iar prietenia dintre nepotul mult-încercatului căpitan Ion - acum pisarul Evghenie - și iubitul său fiu îi era pe plac.

- Teodosie v-a fost o gazdă bună? întrebă bunicul.

- Cum nu se poate mai bună, mărturisiră băieții. Am fost primiți și ospețiți ca niște prinți. O dată am prânzit chiar la aceeași masă cu măria sa Neagoe, doamna Milița-Despina, domnițele Ruxandra și Stana, împreună cu prietena lor și-a noastră a tuturor, Mădălina...

- A... Mădălina! se bucură pisarul. A fost poftită și ea?

Vlăduț se împurpură:

- A fost poftită și ea. Numai că...

Pisarul își ridică, neliniștit, fruntea:

- Numai că?...

- Măria sa Neagoe prânzește, în ultima vreme, mai mult singur. Asta poate fiindcă muncește prea mult. Are nevoie de liniște. Zorește să-și isprăvească cartea de învățături pentru feciorul său și prietenul nostru Teodosie.

- Cartea aceasta cred că va însemna pentru viitorime cea mai de seamă scriere din câte s-au ivit până azi pe pământul nostru, le spuse băieților pisarul. Măria sa mi-a vorbit și ultima oară când ne-am întâlnit despre ea cu multă însuflețire. Dar ziceți că e ostenit?

- E foarte ostenit... Totuși, spune că nu vrea să-și închidă ochii înainte de-a sfârși cartea.

- Cum, să-și închidă ochii? se neliniști și mai mult bunicul. Măria sa Neagoe se simte mai rău decât înainte?

- Teodosie ne-a destăinuit că părintele lui nu se mai odihnește aproape deloc. Iar când îl fură somnul, se zvârcolește-n pat, are visuri urâte și se trezește muiat în sudoare.

- Asta nu-mi place. Nu-mi place deloc...

Bunicul își desfăcu la gât anteriul. Răsuflă adânc. Și ochii i se îndreptară spre sabia lui Țepeș. Știa că există un mare pericol. Pericolul se numea Mehmed-beg.

Afară, ziua senină de septembrie era din ce în ce mai încărcată de lumină.

- Bine, băieți, încheie bătrânul. V-ați îndulcit. Duceți-vă acum și spălați-vă, curățați-vă trupul și straietele de praful drumului. Și pe urmă culcați-vă. Sigur că sânteți osteniți și aveți nevoie de un somn strașnic. Iar tu, Vlăduț, după ce te-ai odihnit bine, întoarce-te, ca să mai stăm puțin laolaltă de vorbă.

- Mi-ai făgăduit, bunicule, că ai să-mi destăinui odată ce scrii, ziua și noaptea, acolo, pe foile albe...

Vlăduț se culcase, dar nu avusese liniște să doarmă decât foarte puțin. Plăcerea de-a sta de vorbă cu bunicul întrecea nevoia de somn, după atâtea osteneli ale drumului. Se trezise și, îmborsăvindu-se din nou cu apă rece, se reîntoarse în chilia bătrânului.

- Ți-am făgăduit și mă voi ține de cuvânt. Încerc să-nfățișez cât mai curat și mai adevărat ce s-a întâmplat după moartea marelui Vlad, voievodul pe care potrivnicii săi

I-au numit Țepeș. L-au numit astfel în dușmănie și batjocură. Numai că umbra sa, acolo unde-o fi, nu are pentru ce se rușina de-această poreclă. Dimpotrivă. Meșteșugul tragerii în țeapă era al vrăjmașilor, nu al său. De ei a fost născocit. Și împotriva lor se cuvenea a fi folosit, pentru ca, știind ce-i așteaptă, să se lepede de el. Mie nu mi-a plăcut să văd oamenii murind în țeapă. Dar ce nu-mi place mie este una, și datoria unui domn pentru binele țării sale este alta! Crezi tu că măria sa Neagoe Basarab - care este un domn blând, milos și înțelegător - dacă va fi lovit, iar supușii lui siliți să-ndure țeapa, n-ar răspunde la fel? Și nu uita, Vlăduț, ca lumea, acum șaiszeci și patru de ani, când s-a urcat în scaun măria sa Vlad, era mai altfel alcătuită decât azi. Și Ștefan cel Mare, și regele Mateiaș Corvinul, și mulți alți principii și regi au tras în țeapă. Așa au fost vremurile. Și astăzi este crudă lumea în care trăim. Atunci însă era și mai crudă. Mahomed al II-lea, cuceritorul Constantinopolului, își făurise planul de-a lua în stăpânire întreg Apusul. Pentru aceasta trebuiau înrobite mai întâi neamurile ce-i stăteau în cale. Ori, el știa că unul dintre mijloacele care ajută în cea mai mare măsură la înfrângerea celui pe care-l ataci este înfricoșarea lui. Un om cuprins de spaimă încetează să se mai împotrivească, și se predă. Și tot el mai știa că sabia fără mâner ca și toporul fără coadă nu-s bune de nimic. Ca să poți lua în stăpânire un neam ai nevoie de vânzători. Oriunde și oricând s-au găsit, pe lângă cei mulți și buni, și-asemenea nevrednici. Sultanii s-au slujit, în toate țările unde-au pătruns cu de-a sila, de-aceia care au fost gata - din slăbiciune, frică sau ticăloșie - să devină cozi de topor. Așa s-a întâmplat, din nefericire, Vlăduț, și la noi...

- Dar aceștia cred că sânt puțini, chiar foarte puțini, bunicule...

Vlăduț îl privea întrebător pe bătrân. Aștepta o recunoaștere a cuvintelor rostite de el. Bunicul dădu mânios din cap:

- Adevărat, sânt puțini. Numai că în spatele lor se găsește uriașa putere armată a împărăției turcești...

*

Mahomed al II-lea nu mai era de mult tânăr. Trăsăturile, odinioară atât de fine, i se aspriseră. O cumplită boală îl măcina. Peste ochii apoși pleoapele i se coborau grele. Trupul i se îngroșase și se muia. Uneori în mâini și picioare avea un fel de tremur. Atunci se înfuria groaznic pe soarta care-i dăduse în viață atâta putere asupra oamenilor și, totodată, atâta slăbiciune și suferință în trup.

În momentele acelea, simțea nevoia să se răzbune pe cineva. Și fiindcă soarta nu era o ființă omenească pe care s-o poată pedepsi după plac, se răcorea lovindu-i pe cei care-i ieșeau întâmplător în cale.

De-aceea, fiindcă niciodată nu se știa când sultanul își va ieși din fire, oricine se afla în fața lui tremura.

- Ridicați-vă! le porunci cu vocea lui stinsă boierilor care-i sărutaseră papucul și stăteau acum cu bărbile lipite de marmura strălucitoare a podelei.

Străjerii harapi, cu trupurile lucioase pe jumătate goale, își dezveliră dinții și își simțiră paloșele late și bine ascuțite săltându-li-se parcă de la sine în mâini. La o anumită mișcare din cap a sultanului, trebuiau să-i înșface pe cei din fața lui și să le reteze grumazurile.

Boierii își ridicară încet frunțile, rămânând însă prevăzători în genunchi, cu poalele anterioare întinse pe podele și palmele împreunate ca pentru rugăciune.

Nu îndrăzniseră să rostească nimic, așteptând și celelalte porunci sau întrebări ale sultanului.

Acesta însă tăcea, cu ochii aproape în întregime închiși, ca și cum ar fi ațipit.

Boierii nu știau ce să facă. Nu știau nici dacă Mahomed le va mai adresa vreun cuvânt în ziua aceea și nici ce va urma.

Din partea dreaptă a sălii unde se afla Ali-beg, acela care-l îndemnase pe noul domn, Basarab cel Tânăr - fiul lui Basarab al doilea - să-i trimită o solie sultanului, le făcu un semn aproape nevăzut din ochi. Să rămână în genunchi și s-aștepte.

Dar deodată, pe neașteptate, sultanul vorbi.

- Și pentru ce-ați venit? îi întrebă pe boieri, dar atât de încet încât aceștia fură nevoiți să-și ascută asemeni unor iepuri urechile, ca să nu scape nici un cuvânt.

Lui Stanciu, cumnatul lui vodă, căpetenia soliei, îi încetase parcă inima să-i bată. Dacă sultanul se supără, pe negândite, auzindu-l ce răspunde, îi numește pe boieri «haini», și totul s-a terminat.

Își făcu cruce repede cu limba și, zicându-și în sine: «Fie ce-o fi!» răspunse:

- Măria sa Basarab cel Tânăr ți se așterne covor la picioarele luminăției tale, ca un rob al strălucirii tale ce-ți este, și te imploră să-l ierți pentru ceea ce a făptuit la-ndemnul lui Ștefan al Moldovei.

- L-a izgonit din scaun pe Laiotă Basarab-Bătrânul, după ce acesta tocmai trecuse de partea noastră, puse paie pe foc marele vizir.

- Așa e, dar planul a fost al lui Ștefan. Și l-a silit pe măria sa Basarab cel Tânăr, stăpânul nostru, să-i dea ascultare.

- Cum putea să-l silească? îi întrebă vizirul.

- Putea, deoarece stăpânul nostru a găsit găzduire la Ștefan, în vreme de restriște! glăsui gros și boierul Neagoe de la Craiova.

Acesta vorbea de obicei scurt și nu era mare meșter în solii. Domnitorul îl trimisese doar împreună cu Stanciu, fiindcă era unul dintre marii boieri cei mai bine văzuți și mai ascultați din Oltenia (ori Valahia Mică, așa cum numeau

uneori cei din afară, pe atunci, ținutul de dincolo de Olt al Țării Românești). Și pentru că fusese împotriva lui Țepeș.

Sultanul tăcea. Penele de struț, legate între ele și formând un fel de evantai enorm, cu care un alt străjer harap îi făcea vânt, fâșâiau. Era toropitor de cald. Pe sub anterie, boierii - ca și toți sfetnicii sultanului - simțeau curgându-le șiroaie de sudoare. Marea susura dulce. O muzică discretă, orientală, răsună de undeva, de departe, dintr-un loc ascuns. Mahomed iubea mult muzica, după cum iubea și pictura. Muzica, mai ales, îi liniștea nervii destul de zdruncinați. În ce privește pictura, își alcătuisese o mare galerie de tablouri, pe care le privea uneori zile întregi.

- Și dacă Basarab al vostru cel Tânăr, grăi, în sfârșit, sultanul, nu-și va păstra jurământul? Este și el valah. Și-i cunosc pe valahi. Până și Laiotă Basarab-Bătrânul, care-mi jurase tot aici, la picioarele mele, credință, când a fost izgonit din scaun nu și-a căutat refugiul la mine, ci dincolo de munți. Ce mai ziceți de asta?

Sultanul părea că ostenise vorbind. Obrazul i se făcuse livid.

- Ziceam, dacă-mi îngăduie luminăția ta, glăsui după o scurtă pauză Stanciu, că stăpânul nostru îți va rămâne credincios. Stăm în această privință chezași eu și banul Neagoe, cu capetele noastre. Măria sa Basarab cel Tânăr, cu câteva mii de oameni, este, de-altminteri, gata, așa cum i-ai cerut, să-l urmeze pe comandantul turci: slăviții Ali-beg, aici de față - acela care ne-a sfătuit, și bine ne-a sfătuit, să-ți cădem la picioare - și fratele său Skenderbeg, în expediția pe care-o pregătești spre Transilvania. Oștenii domnești vor spăla cu sânge marea greșală a stăpânului nostru de a-l fi dat ascultare lui Ștefan...

Mahomed știa că, într-adevăr, în boierii aceștia doi se putea încrede. Ei sprijiniseră, încă de la început, politica bunelor legături cu imperiul turcesc.

- Bine, răspunse el, bine... Spuneți-mi, însă, care este starea de lucruri din țară? Domnește liniștea? Ce gândesc boierii? Sânt ei cinstiți în hotărârea de a mi se supune, sau ba? Dar poporul de rând din Valahia? Pe el ne putem bizui?

Vorbise din nou prea mult și era atât de istovit încât pe piele îi apăruseră niște pete de culoarea șofranului.

Stanciu își ridică o mână, o duse apoi la inimă:

- Slăvite padișah, dă-mi voie să-ți jur că noi, marii boieri, dorim din tot sufletul ca țara să rămână sub oblăduirea luminăției tale. Cuvântul nostru este ascultat de domnitor. Așa că, în privința boierilor, nu-ți face nici o grijă. Mai rău e cu poporul de rând...

- Este nemulțumit. Se mișcă. Și căpitanul Ion pornește mereu în fruntea răzvrătiților, potrivit diatei lui Țepeș, rosti, veninos, printre dinți, Ali-beg.

- Căpitanul Ion? Sultanul se trezise din somn. Glasul sleit de până atunci i se întări. Se smuci cu atâta vigoare, că turbanul uriaș de pe cap i se clătină și fu gata să-i cadă. Căpitanul Ion? repetă. Tot mai trăiește?

Până când? L-am avut o dată în mână și i-am dat drumul. N-am știut că poate fi pe lume un asemenea diavol. Mi l-a răpus pe Radu. Pe Radu cel Frumos eu îl crescusem. Deși feciorul lui Vlad Dracul, și fratele lui Țepeș, pe mine mă slujea. Îmi era credincios. Și eu țineam la el. (De câte ori îi ieșea din gură cuvântul eu, ochii sultanului străluceau.) Iar oștile sale au fost gonite peste Dunăre de-acest căpitan al lui Țepeș.

Ali-beg căzu și el în genunchi.

- Luminăția ta, zise el. Îmi va plăti într-o zi...

Sultanul îl privi crunt. Ochii apoși îi sticliră. Ali-beg tresări.

„Dacă îmi va tăia acuma capul?!” gândi.

Sultanul își și reîntorsese însă privirile de la el și le îndreptase către boieri:

- Vă cer să mi-l prindeți, în sfârșit, măcar după atâta timp, pe căpitanul Ion. Ali-beg vă va ajuta...

- Mă voi strădui, luminăția ta, strigă acesta, izbindu-se, la rându-l, cu capul de podea.

- Să mi-l aduceți pe nelegiuit la picioarele mele, cetluit în ștreanguri și cu diata lui Țepeș atârnată de gât. A pierit tatăl, duhul nesupunerii, să dispară și fiul, acela care i-a moștenit diata și vrea să i-o împlinească. Îl caut de-atâta timp și nu voi avea liniște până ce nu-l voi vedea în țeapă, aici, sub ochii mei...

Vocea i se stinsese ca mai înainte, numai ochii continuau să-i sticlească...

- Așa va fi, luminăția ta, îl asigură Stanciu.

- Ți-l vom aduce legat fedeleș. Îl voi trimite chiar pe unul dintre fiii mei să-l prindă! făgădui, încruntat, Neagoe.

- Și-acum, plecați! le porunci sultanul.

De când auzise din nou numele căpitanului Ion, simțise că i se face rau. Gura i se umpluse de venin. Un venin lipicios, amar, stârnit de la ficat, care îl otrăvea.

Și boierii ieșiră, buni-bucuroși că scăpaseră teferi.

*

Bătrânul dădu înapoi o mulțime de foi. Razele soarelui, ce pătrundeau în șuvoi prin fereastră, îi argintau sprâncenele și barba, scânteiau în pietrele prețioase ce împodobeau mânerul săbiei lui Țepeș.

- Apropie-te! îi spuse nepotului. Băiatul veni lângă masă.

Pisarul îi arată începutul unei pagini.

- Iată!

Literele se înșiruiau frumos rotunjite pe foaia gălbuie, aflată la vedere. Pana albă de gâscă se odihnea alături. Vremea se stricase pe neașteptate. Din castanii aflați în curtea Tismanei începuseră să se scuture frunzele. Se întuneca. Evghenie aprinse lumânarea.

Vlăduț citi, apoi deodată își înălță fruntea către bunicul său. În lumina pâlpâitoare a făcliei, cu barba albă ca neaua,

semăna cu unul dintre chipurile pictate pe tâmpla mănăstirii.

- Scrie aici, spuse, că la numai foarte puțină vreme după întâmplările dinainte, oastea lui Basarab cel Tânăr a fost, într-adevăr, silită să-și verse sângele, slujindu-l pe aceia care ne călcaseră pământul de-atâtea ori, ne jefuiseră fără încetare avutul, ne urau - așa cum urau, de altfel, pe toți cei de altă lege decât a lor - și ne pregăteau pieirea, cerând însă totodată să fie slăviți ca binefăcători. A îndura pumnul celui care-ți vrea răul este dureros, însă a fi nevoit să-l slujești, a-ți vărsa sângele pentru gloria lui, ba chiar să-l mai și lauzi pentru faptele sale, ori să-ți arăți recunoștința fiindcă ți-a făcut cinstea de-a se purta cu tine ca și cum i-ai fi rob, înseamnă cea mai adâncă înjosire a unor oameni, încheie bătrânul.

Vrusese Mahomed să-i înrobească și pe transilvăneni. Numai că soarta hotărâse altfel. Hoardele otomane ale fraților Ali-beg și Skender-beg - cărora fusese obligat să li se alăture și Basarab cel Tânăr - pe Câmpul Pâinii, lângă Orăștie, fură zdrobite, iar rămășițele lor puse pe goană. Oastea voievodului Transilvaniei, Bathory, și-a comitelui român al Timișoarei, Pavel Chinezul, avându-i alături pe răzvrățiții lui Ion și un mănunchi de moldoveni de-ai lui Ștefan, făcură minuni de vitejie.

Sultanul, de supărare, zăcu pe sofa trei zile, fără să primească pe nimeni, în afară de medicul său genovez, Alberto. Nu mănăcă, nu bău, ci numai îl rugă în gând pe profetul al cărui nume îl purta să-l ajute întru nimicirea valahilor.

Unde mai erau vremurile când el însuși putea merge la bătălie și cuceri un imperiu așa cum a fost Bizanțul? Trupul îi ajunsese o ruină. Nu mai putea nici măcar călări sau ține ca lumea o sabie în mână. Veninul îi amăra gura și-l scurta viața. I-ar fi tăiat capul lui Ali-beg pentru noua înfrângere suferită, însă vreun general mai iscusit decât el n-avea. Era

silit să-l mai îndure până se va fi ridicat un altul mai tânăr. Cu toate că, își mărturisea în sine Mahomed, Ali-beg îi slujise atâția ani de-a rândul cu mult devotament. Nimeni nu-i asuprise pe valahi mai cumplit decât el. Dar ce putea să facă, atâta vreme cât un lancu de Hunedoara, un Vlad Țepeș sau un Ștefan al Moldovei îi tăiau mereu drumul? Nu fusese el însuși, sultanul Mahomed, învins de fiecare dintre ei?

Și-acurn, iată, acum, când în Țara Românească are un domn al său de credință, pe Basarab cel Tânăr, tot nu-i poate stăpâni deplin pe valahi. Și cel mai primejdios este Ion!

După trei zile de zăcere, sultanul se ridică de pe sofa. Se așează europenește în jîlț și porunci să plece un trimis al său la Basarab cel Tânăr.

- Mi l-ai făgăduit, prin solii tăi Stanciu și Neagoe, pe Ion, cu diata lui Vlad atârnată de gât, glăsui trimisul. Dar până astăzi încă nu l-am primit. Și dacă, în cele treizeci de zile ce urmează, nu-i voi avea la Stambul ca să-l pot trage în țeapă și să-mi răcoresc măcar în felul acesta inima, multe vei pătimi. Să ții minte aceste cuvinte. Dacă nu mi-l vei da pe Ion, toată încrederea mea în tine se va spulbera în vânt!...

Țepeluș, cum i se mai spunea lui Basarab cel Tânăr, după plecarea solului porunci să fie chemați boierii. Îi luă la rost. Cum de nu au pus încă mâna pe Ion? Va trebui și el să pățească o rușine ca aceea îndurată de Laiotă Basarab-Bătrânul?

Vremea trecuse repede, recunoscură boierii, fără să-și poată respecta făgăduiala. Fusese războiul. Foametea. Avuseseră și-alte griji, între care cele mai mari li le dăduse tot Ion. Nimeni nu mai avea vreo siguranță pe drumuri, fie ei otomani, fie oșteni domnești sau boierești. Transporturile de cereale, piei, lână, ceară și alte bunuri către împărăția turcească se făceau greu, și doar cu mari primejdii. Iar

boierii se închideau în conace și se păzeau de răzvrățiți, ca-n vreme de război.

Boierii și domnitorul tănuiră îndelung. Trecură de la una la alta. De la căpitanul Ion la sultan. De la sultan la felul cum tratau otomanii țara.

- Sigur, glăsui boierul Neagoe, nimeni nu-i vrea pe Mahomed stăpân asupra Țării Românești. Pământul acesta este al nostru și trebuie să rămână al nostru.

- A trece deplin în mâna lui, ar însemna ca noi, marii boieri, grăi Vintilă, să nu mai prețuim nici cât o ceapă degerată. Trimișii sultanului să ne conducă ținuturile și țara să se prefacă-n pașalâc.

Țepeluș se supăra lesne. Cuvintele celor de mai înainte avură darul să-l scoată din fire. Bătu cu amândoi pumnii deodată în brațele jîlțului domnesc:

- Dar și a te împotrivi pe față dorințelor sale ar fi o nebunie! Și cine se ridică pe față își sapă singur groapa, iată de ce socotesc că lucrul cel mai înțelept într-o asemenea stare de lucruri este de a lăsa timpul să treacă, timpul care poate va aduce împrejurări mai prielnice slobozirii țării, iar până atunci să-i arătăm lui Mahomed o adâncă supunere. Să-i dăm tot ce ne cere. Să-l îmbunăm. Să-i câștigăm mila. Iar cine judecă altfel va fi dușmanul nostru.

Banul Neagoe pufni în firele de păr alb-gălbui ale mustăților și bărbii ce-l acopereau aproape în întregime buzele groase și, cu degetul întins, îi arătă lui Țepeluș pe cineva nevăzut:

- Dușmanul acesta este Ion!

Un alt mare boier, Dragomir, își roti, la rândul lui, sub frunte, fioros, ochii:

- El este păstrătorul diatei. Ori Mahomed știe că diata îndeamnă la nesupunere împotriva oricui pofteste să poruncească din afara țării.

- Nici nouă nu ne place să ni se poruncească din afară, dar nu avem ce face, glăsui iar Vintilă.

Vodă bătu pentru a doua oară cu pumnii în brațele late ale jîlțului, cerând să se facă liniște.

- Scurtă vorbă, zise el. Ion trebuie neapărat prins! Neapărat! Înțelegeți?

- Răspunderea aceasta mi-o iau eu, făgădui banul Neagoe. Îl voi trimite pe fiul meu Danciu, cu două cete, să-l încolțească. Să-l lege. Și să se termine astfel cu el. E bine, măria ta?

- E foarte, foarte bine, se bucură vodă.

Vlăduț se uimi:

- Trebuia să fii tras în țeapă, bunicule? Și te văd în viață. Iar diata mării sale Vlad o știu încă aici.

Pisarul își dădu la o parte lavița, desprinsă o scândură din podea și scoase de-acolo o lăcriță din lemn scump de santal, închingată în legături de-argint.

- Lăcrița aceasta am aflat-o la Ali-beg în cort, îi povesti el, în timpul bătăliei de lângă Orăștie. În ea begul păstra poruncile sultanului. Dar comitele Timișoarei, Pavel Chinezul, după victorie și după hora mare întinsă acolo, pe Câmpul Pâinii - când el jucase ținând în mâini și la subțiori opt dregători otomani - ne-a făcut fiecăruia dintre noi câte-un dar. Și fiindcă flăcăii mei cuceriseră cortul mi-a hărăzit mie lăcrița. În ea am ascuns diata râvnită de sultan, de Laiotă Basarab-Bătrânul și de Basarab cel Tânăr.

Vlăduț ardea de nerăbdare să afle totul, și cât se poate mai repede.

- Dar ce s-a întâmplat și cum? Te-au prins? Te-au dus la Stambul? Și cum ai izbutit să scapi? Cum ți-ai salvat lăcrița?

Pisarul strânse câteva foi laolaltă.

- Uite, citește de-aici pân-aici!...

Și Vlăduț se-apucă să citească lacom.

*

Cetele conduse de feciorul boierului Neagoe, Danciu, care mai era numit și Gogoasă, din cauza nasului său borcănat, porniră, în ziua următoare, în căutarea lui Ion. Neagoe vrusese anume să le conducă unul din fiii lui, pentru ca astfel să se bucure de și mai mare trecere în fața Sultanului. Era un om ambițios și se gândea că poate, poate, cine știe, într-o zi, vreunul dintre feciorii lui sau dintre urmașii acestora va izbuti să urce o nouă treaptă și să ajungă în scaun. O nouă cronică, aceea a Craioveștilor stăpâni ai Țării Românești, ar începe atunci să se scrie.

*

- Ard de nerăbdare, bunicule, să aflu dacă, măcar pentru un scurt timp, te-au prins sau nu...

Afara, toaca batea de vecernie. Norii mohorau cerul. Vântul se strecura prin horn, șuierând.

- Citește mai departe! Citește!

*

Căruța cu coviltir, la care fuseseră înhămați patru cai, își rostogolea nebunește roțile pe celălalt mal al Dunării. Pe fiecare din cei doi cai dreptași călărea câte un oștean turc.

În față, pe-un bidiviu alb, se afla un agă. Și alți doi călăreți otomani străjuiau, cu strășnicie, din urmă, convoiul.

- Cine sânteți și încotro călătoriți?

Convoiul fusese oprit de una din cetele de spahii care cutreierau Rumelia. Caii albiți de spumă sforăiau.

Spahiii dădură roată căruței. Unul desfăcu pânza ce închidea în spate coviltirul. Altul îl dădu la o parte pe vizitiu și cercetă căruța din față.

Înăuntru, atât primul spahi, cât și cel de-al doilea văzură, azvârlit pe scânduri, un tânăr bărbat valah cu barba și mustățile rase, înveșmântat în straie oltenesti, pe care se afla cusut un vultur roșu de piele.

De ambele părți ale Dunării, otomanii cunoșteau acest semn al lui Țepeș.

- Este vreun cetaș al căpitanului Ion? întrebă comandantul spahiilor îi văd vulturul roșu cusut pe pieptar.

- N-ai ghicit!

- Nu?! se mirară spahiii.

- Nu. Este însuși Ion! răspunse aga, scoțînd de la brâu o teșcherea, în care se aflau câteva foi purtând pe ele poruncile sultanului de a-l prinde pe fostul căpitan al lui Țepeș și a-l trimite peșcheș la Stambul.

- Și ați izbutit să-l prindeți?

- Am izbutit!

- Ce-o să se mai bucure luminăția sa!

Comandantul spahiilor cercetă apoi cu luare-aminte turaua, reprezentând chipul sultanului Mahomed, pusă în partea de jos a fiecărei foi.

Duse turaua la frunte, la buze și la inimă, aplecându-se în același timp de șale.

- Totul e-n regulă! Îngădui trecerea mai departe. Dar, stai, se răzgândi, mai arată-mi-l, rogu-te, încă o dată, pe vestitul căpitan Ion.

Aga desfăcu iarăși pânza și i-l arătă din nou, în fundul căruței, pe prizonier. Acesta se strânsese ghem într-un colț și privea încruntat.

- E gata să te muște, rosti spahiul.

- Ar mușca el, dac-ar putea! se veseli din nou aga.

- Tu ești căpitanul Ion? îl cercetă, plin de curiozitate, spahiul.

- Eu! mormăi prizonierul.

- Vrei să te plimbi prin Stambul? S-ajungi la palatul strălucirii sale sultanul și să privești lumea de la înălțime, înfipt într-o țeapă?

Cel întrebat tăcu.

- Răspunde, n-auzi?

Și fiindcă tânărul cel încruntat continua să tacă, spahiul ceru o nuia lungă de la unul din însoțitorii săi și îl plesni cu ea peste față.

- Na, ca să te-nveți să răspunzi numaidecât când vei fi întrebat de unul din slujitorii luminăției sale!

Tânărul scrâșni și vru să se șteargă cu mâneca sumanului țărănesc, de sânge, pe obraz. Numai că sta cam într-o rână. Măinile și picioarele îi erau legate. Căruța-l scutura. Nu izbuti să se întoarcă. Așa că renunță.

- Ce-am să mă răzbun eu odată și-odată pe tine! șuieră. Poate chiar foarte curând, la Stambul...

Căruța părăsi țărmul Dunării și se îndreptă spre interiorul imperiului turcesc. În drum, mai întâlnește și alte multe cete de osmanlâi care colindau satele, pentru a se asigura că munca supușilor se desfășoară potrivit ordinelor primite de la Stambul, că nu e nici o răzmiriță pe nicăieri și că transporturile de provizii merg bine. Peste tot comandanții turci le dădură drumul să meargă mai departe în voie, ocărându-l pe răzvrătitul Ion, făcându-i urarea să piară cât mai grabnic și-n cât mai grele chinuri.

Ajunși la țărmul mării, aga arată poruncile sultanului și o corabie turcească îi imbarcă pe loc. Căpitanul corăbiei vru să nu-i dea prizonierului nici hrană, nici apă, ci să-l azvârle, așa legat cum era, în cală, unde să hălăduiască în întuneric, laolaltă cu guzganii, care mișunau flămânzi și sălbatici pe-acolo. Dar aga se vădea totuși o fire mai omenoasă. Stăruie pe lângă marinari să-i dea prizonierului măcar o coajă de pâine, să-l adape cu o înghițitură de apă și să-l lase în paza lui, în loc să-l arunce în cală.

După o călătorie destul de liniștită pe mare, coborâră. Aga îi ceru căpitanului corăbiei să-l aștepte, deoarece porunca luminăției sale sună să se întoarcă în Rumelia cât mai grabnic. Prizonierul fu urcat din nou în căruță. Și astfel ajunseră la palat.

La porți, aga vesti:

- A fost adus căpitanul valah Ion. Poartă, potrivit poruncii luminăției sale, atârnată de gât, diata lui Țepeș.

Îndată străjerii se repeziră. Înșfăcă ră prizonierul de picioare și, târându-l cu capul în jos pe scări, se îndreptară spre o terasă mare unde-l aștepta însuși sultanul.

Țeapă înaltă fusese ridicată.

- Căpitanul Ion!... Căpitanul Ion!... murmura parcă în neștire, cu glasul lui stins, Mahomed. Să fie înțepat atât de încet și cu atâta pricepere, încât să mai trăiască în chinuri cel puțin cinci zile. Și când căpitanului Ion nu-i va mai tresări nici un mușchi, inima mea se va răcori.

Călăii sultanului erau gata. Mușchii lor puternici zvâcneau.

Prizonierul, târât de picioare, fu aruncat la poalele țepii. Fusese izbit cu atâta brutalitate de trepte, încât abia mai respira. Era desfigurat și plin de sânge, cu pielea julită și avea vânătaii peste tot.

- Îndurare, luminăția ta, apucă totuși să suspine.

În ce hal ajunsese! Și cum se mai ruga de iertare!

Deci, nici căpitanul acesta valah nu era de fier, așa cum auzise. Iată-l în cel din urmă ceas al lui, când moartea îl pândește cu adevărat, cum știe să implore mila!

Atunci când îl cunoscuse întâia oară, după ce încercase să-l răpească pe Radu cel Frumos din tabăra turcească, fusese totuși altfel, mai dârz, mai curajos, netemător de moarte. Îndrăzneala sa îl impresionase. De aceea-i și dăduse drumul. Acum părea o zdreanță.

Mahomed făcu străjerilor cu palma un semn. Aceștia-l apucară pe prizonier de subțiori și i-l aduseră lângă tălpi. Îi ridicară capul și cu degetele-i deschiseră pleoapele umflate. În ochii cenușii ai bărbatului, sultanul citi groaza. O groază urâtă și jalnică.

- În sfârșit, te-am prins, îi suflă vorbele în față, din gâtlesul lui obosit și urât mirositor, sultanul. Îmi vei plăti răpirea cadănei mele. Și moartea lui Radu cel Frumos.

- Nu!... oftă bărbatul abia dezlipindu-și buzele.

- Cum nu? Ce vrei să spui! rosti aproape fără voie Mahomed. Gata. Puteți începe!

- Nu... nu... răcni, în sfârșit, osânditul, întinzând brațele ca și cum ar fi vrut să se-agațe de ceva.

- Luați-! porunci sultanul.

- Nu sânt eu căpitanul Ion!

- Nu esti tu căpitanul Ion?

- Nu.

- Dar atunci cine ești?

- Sânt Danciu... fiul marelui boier... sânt fiul lui Neagoe...

- Ești fiul lui Neagoe?

Pe sultan îl apucase o durere cumplită de cap. Izvorașul de venin al ficatului care, după aflarea veștii că Ion a fost prins, își curmase curgerea, vărsa din nou otravă.

La porunca marelui vizir, Danciu fu dezlegat și ridicat în genunchi. I se dădu să bea apă. Cineva îl șterse cu buretele pe obraz.

- Și cum ai ajuns în halul acesta?

Toți cei de față erau uluiți.

- Am căzut, pe valea Oltului, în mâinile lui Ion, pe când îl urmăream. M-a prins, m-a legat și iată-mă...

Sultanul se cutremură:

- În mâinile lui Ion! Diavolul!... Șeitan...

- Și zăpăditul pe care-l porți aninat de grumaz ce este? Nu cumva, totuși, diata lui Vlad?...

Cu degetele tremurătoare, Danciu își desprinsese frânghia de la gât. Și se uită, prost, la zăpădit.

Marele vizir îl luă, chemă tâlmaciul. Și acesta, silabisind, citi:

«Nelegiuiri, în Valahia, nu sânt aceia care se ridică în numele libertății, ci unii dintre marii boieri vânzători ai neamului și-ai țării. Aceștia merită țeapa!» Semnat: Căpitanul Ion.

- Și cine te-a adus pân-aici? mai avu puterea să întrebe Mahomed.

- Căpitanul Ion, înveșmântat și înarmat ca agă. Și trei cetași de-ai lui.

- Trecând prin toate vămile și peste toate opreliștile așezate-n drum?

- Știi doar, luminăția ta, că ticălosul Ion, ca și voievodul său Vlad, cunoaște fără greș limba turcă, apucă să bâlbâie Danciu.

- Și are un curaj nebunesc! mormăi marele vizir.

- S-a folosit chiar de porunca scrisă și de turaua luminăției tale trimisă nouă! Îngăimă iar Danciu.

- Și tu de ce n-ai strigat pe drum ca s-arăți cine ești?

- N-am îndrăznit... n-am îndrăznit, vai de păcatele mele, se jelui Danciu. M-amenințase cu moartea! S-ar fi ținut de cuvânt. M-ar fi înjunghiat, de cum aș fi deschis gura. Sânt un nemernic, luminăția ta... un nemernic... Iar căpitanul Ion, așa cum ai rostit însuși luminăția ta, este dracul însuși.

- Alah! gemu sultanul. Acuma da... Acum îl recunosc pe căpitanul Ion... prin faptele lui... Să plece toți spahiii gărzii, să răscolească Stambulul și împrejurimile. Și să-l găsească pe Ion. Nu cred să fi putut fugi pân-acum.

- Mă tem că s-a întors cu aceeași corabie cu care am sosit noi, îi dădu sultanului ultima lovitură Danciu.

Veninul îi inundase gâtulejul. Mahomed nu-i mai putea îndura. Sprijinit de sfetnici și de medicul său, Alberto, se ridică și plecă.

Țeapa rămase goală.

Scăpat din legături, Danciu se ridică în brânci. Ceea ce îi fusese dat să trăiască îi era prea destul.

Prin ambasadorii lor, care fuseseră poftiți să privească tragerea în țeapă a lui Ion, destui monarhi aflară întâmplarea. Și hohote de râs izbucniră la multe curți din Europa.

*

Băiatul râdea și el cu poftă.

- Așa s-a petrecut?

O cucuvea începuse, netam-nesam, să țipe în turlă. Pisarul tresări. Cine va mai muri? O superstiție fără temei spunea că ori de câte ori țipă cucuveaua cineva trebuie să moară. De ce trebuie să moară cineva? Și-așa au murit destui. Erau timpuri când se trăia, în Țara Românească, în pace! Voievodul Neagoe Basarab, cu înțelepciunea lui, se străduise să-l facă pe toți să înțeleagă ce ar fi mai cu priință pentru țară. Pisarul își strânse pe el anteriorul. Toamnele sânt reci la munte. Vlăduț alergă la magazie. Veni cu un braț de lemne și făcu puțin foc în vatra largă de zid aflată în chilia bunicului. Focul pâlpâia vesel, aruncând încoace și încolo cununi licăritoare de scânteii.

- Acum du-te, Vlăduț. În noaptea aceasta am iarăși mult de lucru, căci anii, ți-am mai spus, n-așteaptă. Culcă-te, împlinește-ți somnul pe care astăzi nu ți l-ai putut împlini. Trebuie să fii, pe cât poți, întotdeauna odihnit. Fiindcă niciodată nu știm ce ne va aduce ziua de mâine, la câte încercări și osteneli ne va supune. Osteneli cărora am voi să le facem față cu bine.

Cucuveaua continua să țipe în turlă. Era flămândă sau își pusese ochii pe vreo pradă și voia, așa cum este obiceiul sălbăticiunilor, întâi s-o înspăimânte?

Vlăduț plecă. Bătrânul îl urmări cu privirea.

Băiatul acesta era de altfel cea mai îndreptățită speranță a sa. Lui se gândea să-i lase cel mai de preț avut, sabia și diata măriei sale Vlad, pe care să le poarte prin veac către viitorime.

Începu să răsfoiască mai departe paginile cu însemnările pe care le făcea de un an și mai bine, dar gândul îi fugea mereu la cei doi copii ai săi. De la ei, la mama lor, Oltea. Cu toții porniseră de mult spre lumea tăcută a umbrelor. Nu-i rămăsese decât Vlăduț, feciorul fiicei sale. Și pe Vlăduț nu voia să-l piardă.

Uite, aici e notat când întâiul său copil, Dan, a venit pe lume. Domnea încă în scaunul Țării Românești Laiotă

Basarab-Bătrânul, acela care, cu sprijinul lui Ali-beg, îl împinsese la moarte pe măriia sa Vlad.

Mai departe este însemnată înscăunarea lui Basarab cel Tânăr-Țepeluș, în a cărei domnie bogatul boier Neagoe devine ban al Craiovei.

Tot pe aceste pagini este înscrisă și moartea lui Mahomed al II-lea. Înainte de-a închide ochii, acesta ceruse pedepsirea lui Țepeluș și-a lui Neagoe, deoarece încă nu izbutiseră să-l răpună pe Ion.

Noul sultan, Baiazid al II-lea-Veli, fusese totuși gata să-i ierte, cu condiția ca ei să încerce ademenirea lui Ion.

- Făgăduiți-i măriiri și avuții - îi îndemnase el. Și nu-i cereți în schimb decât să rupă diata în fața tuturor. Asta până-l atragem de partea mea și-a voastră. Pe urmă vom vedea...

Banul Neagoe își călcă pe mândrie și îi trimise, printr-un boiernaș ce ținea de curtea sa, vorbă lui Ion:

«Tu ești un oștean puternic și îndrăzneț, dar să știi că nici eu nu sânt mai puțin. Numai că vremurile acestea atât de vitrege ne silesc să ne plecăm puțin cerbicea înaintea sultanului, ca să le putem străbate cu bine. Diata lui Țepeș îl supără și pe Veli. Desparte-te de ea. Nu vei pierde nimic. Dimpotrivă, vei câștiga la scaunul lui Basarab cel Tânăr moșii întinse și cele mai înalte dregătorii. Și, dacă primești îmbierea mea, hotărăște tu singur locul unde urmează să ne vedem. Pentru că, iată, trecând peste toate, eu sânt gata să ne înțelegem și să legăm prieteșug laolaltă.»

Căpitanul Ion i-a răspuns prin gura aceluiași trimis:

«Știu că și domnia ta ești un oștean puternic și îndrăzneț. Pentru aceea m-am și mirat foarte că, atunci când turcul s-a năpustit asupra țării s-o calce și s-o prade, n-ai sărit s-o aperi alături de măriia sa Vlad. Ci l-ai ales pe Laiotă Basarab-Bătrânul. În ce privește diata, ea nu îmi este menită mie sau altuia, ci neamului întreg și veșniciei. Eu doar o țin ca s-o arăt norodului. Și norodul să judece singur de se cuvine să lupte în numele ei sau nu. Am rămas însă

tare mâhnit de ceea ce ți-a trecut prin minte! Să mă lepăd de ea? Numai pentru că nu-i este pe plac lui Baiazid-Veli? Lupului sigur că nu-i este pe plac ca mielul să-și apere viața. Dar asta nu înseamnă că mielul, ca să-i facă pe plac lupului, să se iase sfișiat de el. Doresc și eu prieteșug. Sânt gata să trec și eu peste toate și să ne întâlnim. Și să punem la cale, dacă ești hotărât la așa ceva, împlinirea diatei măriei sale Vlad, adică apărarea neatârării țării, a drepturilor ei. Răspunde-mi ca să știu ce fel de hotărâri iei.»

- Așadar, căpitanul Ion nu poate sau nu vrea să înțeleagă că diata lui Țepeș va rămâne, între altele, un însemnat prilej de discordie între noi și Baiazid, spuse la o întâlnire a marilor boieri banul Neagoe. Prin aceasta ne primejduiește pe noi și se face cum nu se poate mai vinovat înaintea domniei.

- Merită cea mai cumplită osândă! tună Stanciu.

- Am să mai fac o singură încercare de-a pune mâna pe diată, își vesti hotărârea Neagoe. Și dacă nici atunci...

- Ion trebuie să piară! clocoti Dragomir.

- Și nu numai el, adăugă Stanciu. Toți din neamul lui. Ca să se spulbere și amintirea diatei. Și să se reazeze, în sfârșit, liniștea de care avem atâta nevoie în Țara Românească. Mă rog, atâta liniște câtă ne va îngădui Baiazid...

*

Venise Mărțișorul. Trecuseră zilele Babelor.

Pământul se învelea în pătura lui verde de iarbă și ramurile copacilor se împodobeau cu muguri.

Păsărelele cântau, slăvind bolta senină, soarele dătător de viață, căldură și lumină, întreaga frumusețe a lumii și fericirea de-a trăi.

Doar apele mai rămăseseră reci. Zăpezile nu se topiseră încă toate pe munți. Pâraiele curgeau năvalnic, cu coame albe de spumă pe spinare, îndreptându-se, voioase, spre prea mult așteptata lor logodnă cu atât de bărbătescul râu Oltul.

Vuind înăbușit, râul își purta apele bogate și reci, fiind de mulțimea peștilor, prin munții ce unesc Țara Românească cu Transilvania, îndreptându-se cu semeție și putere spre Dunăre.

Pe malurile lui, prin poienele de-un verde viu, aprins, mieluii albi, negri, tăcați, încă însetați și nesătui de lapte, zburdau, behăind dulce, urmându-și stângaci mamele.

Natura, darnica natură, încălzită de razele scânteietoare ale soarelui de primăvară, fremăta din adâncuri, sub înfocata chemare a vieții, a nevoii de-a se înmulți, a crește, a dăinui.

Dănuț era și el un mieluț ieșit, în primăvara aceea, pe poiene.

Părul bălai, lăsat să-i curgă în plete pe spate, îi lucea ca o cunună de aur. Calul, în șaua căruia se afla, era un murg vioi, însă cuminte și blând. Înțelegea poruncile stăpânului ca un om.

În dreapta se afla Ion pe armăsarul lui, Negru. Iar Oltea își veghea din stânga băiețelul, călărind pe un bidiviu alb.

Dănuț o luă înainte de unul singur. Părinții îl lăsară. Ion era de părere că un copil nu trebuie prea mult dădăcit. Mai ales când este băiat.

- Dar are numai patru ani!

Inima de mamă a Oltei, deși ea însăși era atât de curajoasă, tremura neconținut de grijă pentru întâiul ei născut.

Băiatul se deprinsese să încalece singur. Făcea un salt pe scara din stânga. Se prindea cu amândouă mânuțele de coamă, și îndată era în șa.

I-ar fi plăcut să se avânte din fugă pe cal ca tatăl său, dar, firește, încă nu era cu putință. Mai târziu avea să izbutească și asta!

Băiatul își întoarse, din goană, capul.

- Tată, tragem?

- Te simți în stare?

Oltea zâmbi. Tatălui îi plăcea să-și pună la ambiție feciorul. La patru ani, Dănuț știa să tragă cu arcul ca un bărbat. Fuseseră chiar în timpul iernii trecute la vânătoare. Și Dănuț, cu săgețile lui mici, pe măsura arcului purtat în spate, nimerise o vulpe. Blana ei se găsea acum, în chip de covoraș, lângă patul băiatului.

De câte ori Dănuț se cobora din pat dimineța, picioarele îi întâlneau moliciunea blănii. Atunci se înfiora de mândrie. Săgeata lui doborâse dihania. Aceasta făcuse, în satul apropiat, o mulțime de stricăciuni, omorâse nenumărate păsări.

Agătară într-un tufiș o țință din lemn de tei și Ion trase, din goana calului, primul. Săgeata se înfipse, despicând scândura prin mijloc.

Trase, pe urmă, Oltea. Se întâmplă la fel.

Veni rândul băiatului.

- Dănuț, bagă de seamă!

Băiatul, încordat, ridicat în scări, lăsând frâul liber, își gonea calul, conducându-l numai prin câte-o ușoară izbitură a genunchilor. Murgul, inteligent, își da se vede seama ce dorea micuțul lui stăpân.

Porni din deal, străbătu în galop poiana, o ocoli pe lângă pădure, spre stânga, și se îndreptă către tufișuri.

Dănuț își întinse arcul. Dar de ce trecea pe lângă tufișuri fără să tragă?

Ba nu. Trage. Nu însă către țință. Nu mai știe să țintească? Sare, călare, în mijlocul tufișurilor.

- Tată, sânt aici niște sălbăticiuni!

- Trage, băiatul meu!

Și-a pus o nouă săgeată în arc și a tras.

- Aoleo!... Aoleo!...

Fugăriți de Dănuț călare, care-l înțepase cu săgețile lui mici, doi bărbați înveliți în blănuri, ca să pară sălbăticiuni, aleargă cât pot.

- Par oameni, tată. Crezusem că sânt lupi!

- Trage în ei, băiatul meu! Nu sânt oameni, ci lupi.
- Sânt oameni, tată, crede-mă!
- Nu, nu, băiatul meu, crede-mă tu pe mine. Știu bine ce spun, sânt fiare, fiare adevărate, și încă dintre cele mai primejdioase. Au numai chipuri și trupuri omenești, dar firile le sânt de fiare...

Băiatul nu mai pricepe nimic. În fața lui, speriați, fug niște oameni cu ochii, într-adevăr, crunți ca ai fiarelor, îmbrăcați în blănuri de lupi. Și, totuși, oameni cu nas, cu gât, cu urechi, așa cum îi știe el pe oameni.

Tatăl pornește spre vale. Oltea pe cealaltă parte a poienii, vrea să le taie drumul spre caii ce-i așteaptă, legați, mai încolo.

Unul s-a împiedicat și a căzut. Celălalt încearcă să se rostogolească pe vale, spre râu.

Pe cel dintâi l-a prins Oltea. A sărit de pe cal și i-a pus un picior pe grumaz. Al doilea se răsturnase într-o văioagă. Căpitanul îl apucă de fundul nădragilor. Îl ridică într-o mână și-l aduce în poiană.

Cârnul (cel dintâi era cârn), simțind genunchiul Oltei pe grumaz, geme. Al doilea, țiparul (este subțire și lunecos ca un țipar), purtat pe sus de căpitan, se zbate din picioare, urînd:

- N-am venit după capul nostru! Ne-a trimis Neagoe-banul.
Amândoi - și cârnul și țiparul - stau acum unul lângă altul, în genunchi, și încearcă să-și câștige iertarea lui Ion și-a Oltei.

Dănuț a descălecat și el. Îi privește nedumerit.
«De ce și-or fi luat înfățișare de lupi și pentru ce s-or fi ascuns în tufișuri?»

- Cu ce țel v-a trimis?
Vinovații tac.

Ion se reîntorsese pe neașteptate în căsuța lui de pe una din măgurile Coziei. Dănuț fusese bolnav. Ion aflase și - cu toate că Oltea, ca să nu-l îngrijoreze, nu-l înștiințase -

venise acasă într-o goană, dar băiatul, ușor răcit, între timp se făcuse bine.

- Răspundeți, și nu care cumva să vă prind cu minciuna.

Cu căpitanul nu era de glumit. Nu numai unul dintre cei care voiseră să-l înșele o pățise rău.

Strâns în cleștele mâinii căpitanului, grumazul cârnului trosnește.

- Eu unul spun tot... gâfâie el.

- Și eu, se grăbește țiparul.

- Atunci, vorbiți!

- Slăbește... strânsoarea!...

În mânia lui, căpitanul îi prinsese atât de strâns pe amândoi de grumazuri, încât nu mai era decât puțin până să le piară cu totul răsuflarea.

Căpitanul le dă drumul și începură destăinuirile.

Porunca banului fusese să descopere, în primul rând, noul sălaș al căpitanului Ion. Aflaseră că se găsea pe undeva prin munții Coziei, dar nu știau încă bine unde. Să se strecoare pe lângă casa lui, prin pădure, înveșmântați în blănuri de fiare, așa ca oamenii, dacă-i vor zări, să-i ocolească. Să iscodească, să vadă, să tragă cu urechea.

- Și ce să aflați?

- Unde îți ții domnia ta sabia și diata măriei sale Vlad, și la fel însemnările despre felul cum a murit și unde a fost astrucat domnitorul.

- Asta este tot ce-aveați de făcut?

Privirea lui Ion era atât de amenințătoare încât țiparul urmă:

- Nu, mai era ceva!...

Grăiește. Te-ascult!

Țiparul continuă, deși parcă-și rupea din el cuvintele:

- Trebuia să le și aducem.

- Iar, dacă ne-ar fi stat cineva în cale... urmă cârnul...

- Ei?- Ei?...

- Ar fi trebuit să-l răpunem...

- Pe oricine?...

- Pe oricine...

Ion se cutremură.

De jos, dinspre râu, se văzură urcând trei călăreți.

- Cine să fie? șopti Oltea, cu gândul numai la primejdii.

De când îl avea pe Dănuț devenise oricum mai prevăzătoare și mai atentă decât înainte.

Căpitanul scrută zarea.

- Nu te îngrijora! îi spuse Oltei. Sânt trei dintre flăcăii mei. Zane, Vâlsan și Eufrosin. Se țin mereu ca umbra după mine.

Ajunseseră sus.

- Căpitane, să ne ierți, dar vrem și noi să știm cum o mai duce cu sănătatea Dănuț.

Băiatul ținea mult la Zane, pe care-l cunoștea bine. Îi sări în față pe șa dar flăcăul și-l puse-n cârcă, unde Dănuț, de bucurie, începu să cânte.

- Cine sânt oamenii aceștia? întrebă Vâlsan.

Cei doi se strânseseră nod pe-un trunchi de copac tăiat și așteptau, nelișițiți, ce-avea să le hotărască soarta.

Căpitanul le povesti ce se întâmplase.

- Să-i spânzurăm! propuse Zane.

- N-avem dreptul, răspunse Ion.

- Pentru ce?

- Fiindcă, pe de-o parte n-au săvârșit fapta, nici n-au trecut la împlinirea ei, și, pe de alta, au mărturisit. Și un păcat mărturisit este, de la sine, pe jumătate iertat. Așa am învățat de la bătrânii noștri. Și învățătura lor se cuvine s-o respectăm.

- Sânt niște răufăcători! se mânie Eufrosin. Ar fi ucis de-ar fi putut...

Țiparul îi prinse slăbiciunea lui Ion. Căzu din nou înaintea lui în genunchi. Iar cârnul îi urmă pilda.

- Iartă-ne, căpitane, îl rugă țiparul. Gândește-te că sântem oameni de casă ai banului Neagoe. Și ce-ar fi însemnat să

nu primim a-l împlini porunca? N-ar fi fost totuna cu moartea?

- Poate! Nu știu.

- Aveam, de altfel, inima îndoită, urmă cârnul. Și nu știu dacă am fi mers pân-la capăt. Mai ales că, văzând copilul, ne-am înduioșat amândoi.

Erau atât de umiliți, că Oltei i se făcu milă și îl rugă și ea pe Ion pentru iertare.

- Căpitane, rogu-te, zise Vâlsan, ne lași pe noi să hotărâm?

- Vă dau depline puteri! se învoi Ion și, luându-și de-o parte soția, de alta copilul, se depărtă.

Cei trei flăcăi știaau că la o stână din munte pieriseră, în urma unei prăbușiri de stânci, doi măgari. Pieile acestora, după o veche datină ciobănească, fuseseră păstrate.

Trimișii banului Neagoe fură siliți să-și pună pe spate, în locul blănurilor de lup, pieile de măgar. Și astfel să i se înfățișeze banului Neagoe, căruia să-i mărturisească deschis că, primind să-i împlinească poruncile, au intrat în rândul dobitoacelor a căror piele o purtau.

Cei doi, după cum s-a aflat, au grăit întocmai. Au ales o bună bătaie cu toiagul la scară din partea banului, decât o altă cruntă pedeapsă din partea cetașilor lui Ion.

Dar vestea despre această întâmplare - ca și despre aceea petrecută în fața sultanului, la Stambul - s-a întins în toată țara. Și n-a fost om de rând care, aflând-o, să nu fi făcut haz de ceea ce-i fusese dat să audă trufașului mare boier Neagoe din partea celor doi slujitori ai săi. Se spunea că însuși vodă, când îl vedea pe Neagoe venind la palat, nu-și putea ține râsul.

*

Alte întâmplări au urmat.

Oltea născuse al doilea prunc, o fetiță, pe care ea ținuse s-o boteze, după numele iubitului ei soț, Ioana. Drăgălașă, cu ochii senini, albașri, ca ai tatălui, fetița adusesese bucurii noi în casa căpitanului Ion. Cântecelul Oltei umpleau, în

timpul zilei, poiana. Se ridicau, luminoase, până la cer. Iar cântecul de leagăn, cu care seara - după ce-și scălda - își adormea fetița, era atât de duios încât, pe cât se povestește, mișca și pietrele. Parcă simțea, sărmăna, ceva.

Într-acestea, Ștefan cel Mare îi trimisese veste lui Ion să fie gata, fiindcă va intra curând în Țara Românească, cu oaste moldovenească și transilvăneană, aducându-l cu ei pe Vlad Călugăru, fratele lui Vlad Țepeș. Înjositoarea stare de lucruri din Țara Românească nu mai putea dura.

- Măria sa dorește să pună capăt domniei lui Țepeluș, pe care el însuși l-a înscăunat cu aproape trei ani înainte, sperând ca Țara Românească și Moldova să fie unite împotriva neîncetărilor năvălirii otomane, îi grăi trimisul. Ori vodă Țepeluș li s-a plecat turcilor, devenind astfel o primejdie de fiecare ceas și pentru moldoveni.

Căpitanul Ion răspunse chemării lui Ștefan, înștiințându-l că, în ziua bătăliei, va fi cu cetele lui acolo, ca să-i dea ajutor.

Începu pregătirea flăcăilor, pe care-l învăța cât se putea mai bine călăria, lupta cu arcul, sabia, sulita, toporul și ghioaga.

În timp ce el săvârșea pregătirea - lucru aflat de iscoade - căsuța sa de pe deal, din marginea pădurii, fu înconjurată de bărbați înarmați.

Oltea își adusese fetița în poiană, culcată într-o copaie. Dan, băiețelul cel mare, o legăna. Și-n timp ce mama, luată de treburi, cânta fericită, bărbații aceia încruntați se apropiau pe furiș de casă.

Unul dintre ei se izbi de un copac. Sabia îi zăngăni. Oltea se întoarse repede și, îngrozită, îi văzu.

- Dănuț, fugi! Ia-o și pe Ioana cu tine, strigă și se repezi în casă, să găsească o armă.

Nu numai o dată dăduse tânăra femeie piept cu bărbați înarmați, atâta că de data aceasta erau la mijloc copii.

În spatele oștenilor era un boier, nu-l cunosc. Tânăr și cu o barbă rară, galbenă. Acesta o privea râsând.

- Dă-ne de bunăvoie sabia, diata lui Țepeș și însemnările despre moartea și îngropăciunea acestuia!

Oltea, odată înarmată, încercă să se întoarcă la copii. Voia să-i apere. Dar nu mai putea ieși.

Totuși, prin ușa deschisă, mai apucă să-l vadă pe Dănuț, cu surioara lui în brațe, fugind.

Răsuflă ușurată.

Fiind cu ochii îndreptați spre ea, oștenii nu-i văzură copiii.

Dănuț era mic, însă ager ca tatăl lui și deosebit de sprinten. Se strecură în pădure și-și ascunse surioara într-un tufiș mai des.

Noroc că nici fetița nu scoase nici o șoaptă, nu gânduri, nu plânse.

Lăsând-o pe Ioana în tufiș, Dănuț se întoarse acasă. Sări înăuntru printr-o fereastră din spate, care rămăsese deschisă. Își luă dintr-un cui arcul, cucura cu săgeți și, fără să-l simtă nimeni, pătrunse în odaia în care mama lui ținea piept singură oștenilor. Câțiva erau răniți. Dănuț trase și el cu arcul. Unul dintre oșteni țipă. Săgeata îi pătrunsesse în șold. Altul răcni de-asemenea. Băiatul îl țintise-n inimă, dar, din pricina turburării în care se găsea, mâna îi tremurase. Îl nimerise în grumaz.

Oștenii dădeau înapoi, fără să bage de seamă că un copil se afla ascuns sub laviță. Și de-acolo își încorda mereu arcul. Dădeau înapoi, trăgând-o însă după ei pe Oltea. Tânăra femeie nu se mai putea apăra. Unul o izbise în cap cu-o ghioagă, iar altul o lovi cu sabia dintr-o latură.

Oltea se prăbuși.

- Copiii mei!

Văzând-o căzută, făptașii își luară în spate răniții și părăsiră odaia. Vorbeau între ei turcește, deși purtau straie de oșteni boierești.

- Să căutăm acum diata, sabia și însemnările, zise boierul în aceeași limbă. Iscoadele ne-au vestit că s-ar afla îngropate la poalele unui fag înalt. N-o fi cumva acesta?

În odaie, mama încă trăia. Dănuț se repezi la ea.

- Mamă, o întrebă, spune-mi, ce te doare? Ce să fac? Ce-ți trebuie?

- Nimic, copilul meu, răspunse ea încet. Ai scăpat-o pe Ioana? S-a sfârșit. Nu mai îmi trebuie nimic. Dar Ioana... Ioana...

- Pe Ioana am ascuns-o în pădure. Să n-ai nici o grijă.

Băiatul încerca să-și stăpânească lacrimile.

- Încalecă pe-un cal și fugi de-l vestește pe tata.

- Și tu, mamă?

Își puse capul pe pieptul ei, ca atunci când, mititel, îi sugea sânul, și, nemaiputându-se stăpâni, începu să plângă cu hohote:

- De ce vrei să ne lași pe Ioana, pe tata și pe mine?

- Nu vreau... N-aș vrea, Dănuț... dar vezi și tu singur...

Răsufă din ce în ce mai greu. Suspinele îi umflau pieptul. Plângea și ea înăbușit.

- Du-te, Dănuț, nu mai sta! Încalecă, ia-o și pe Ioana cu tine. Fugiți... Vestiți-l pe tata. El mă va salva...

- Bine, mamă!

Dănuț sări înapoi pe fereastră, alergă tupilat în locul unde-o lăsase pe Ioana, o ridică în brațe, și fetița, cuminte, din nou tăcu. Fugi în adâncul pădurii. Găsi caii într-o vâlcea. Încălecă pe murgul lui și, ocolind pe după Măgura Tătarului, porni într-un galop nebun.

Începu să se însereze, când ajunse în poiana de pe malul Oltului.

- Dănuț!... Dănuț!... se înveseliră flăcăii, zărindu-l. Ai adus-o și pe Ioana?

Băiatul era palid.

Tatăl îi ieși înainte.

- Ce s-a întâmplat?

- Mama a fost înjunghiată... Te-așteaptă!...

Apropiindu-se de poalele măgurii pe care se înălța căsuța, căpitanul zări valurile de fum ridicându-se și înțelese totul. Casei i se dăduse foc. Arsese aproape până în temelie.

Îi rugă pe toți să rămână locului. Să țină cu ei și copiii.

- Pe mine ia-mă cu tine, tată! Îl rugă Dănuț. Vreau s-o mai văd pe mama.

- Nu se poate, băiatul meu, îi răspunse Ion. Pe mama n-ai s-o mai vezi de astăzi înainte decât în vis.

Băiatul, deși cu ochii în lacrimi, înțelese și nu mai stăruie.

Ion, cu cetașii lui, în goana nebună a cailor, a tăiat peste dealuri drumul.

Făptașii - otomani, deși îmbrăcați în veșminte de oșteni români - împreună cu boierul care-i însoțea ajunseseră la o răscruce. Din satele învecinate, alergau țărani cu ciomege și coase.

- Ațineți-le calea! striga unul. Au răpus-o pe Oltea. Au ars-o încă vie fiind în căminul ei. Au vrut să-i ucidă și copiii.

I-au prins.

Nădăduind să scape de țeapa mai înaltă decât a celorlalți ce i s-a pregătit, boierul Gavrilă, feciorul lui Stanciu, mărturisește:

- Această ceată de achingii a sosit de la Stambul. Iar eu am primit porunca s-o însoțesc. Pe domnia ta, dacă erai prins, te-ar fi tras în țeapă, în ce privește lăcrița - cuprinzând numai diata lui Vlad, pentru că sabia și însemnările nu le-am aflat - a fost trimisă înainte, printr-un călăreț, ca să fie pusă la adăpost până ce va ajunge în mâna sultanului. Călărețul a scăpat, nu-l mai puteți ajunge...

*

Din locul unde tânărul boier Gavrilă și ceilalți ucigași au fost prinși, căpitanul Ion aleargă în întâmpinarea lui Ștefan.

Moldoveni, transilvăneni și munteni, uniți, îi înfrâng și-i gonesc pe turci. Oștenii lui Țepeluș nu luptă alături de

otomani. Ștefan îl urcă în scaun pe Vlad Călugărul. Țepeluș s-a retras la Pitești.

Pe o întinsă câmpie din apropierea Piteștilor a fost adunată mulțimea. Sute și mii de țărani, strânși cu de-a sila, așteaptă, fremătând, nu se știe ce.

În cortul măreț împodobit al begului Ali, comandantul ținuturilor dunărene, au intrat Basarab cel Tânăr - Țepeluș - și o parte din cei mai de seamă boieri ai săi.

Toți i se pleacă până la pământ crudului Ali-beg.

- Înălțimea ta, i se plânge Țepeluș begului, oștenii mei n-au luptat numai... fiindcă am avut soarele în față...

- Nu numai de aceasta, mârâie begul.

- Noaptea fusese umedă, plouase. Arcurile ni s-au umflat. Pulberea se udase... și...

- Și?... Și?... stăruie Ali-beg.

- Și căpitanul Ion a strigat...

Vodă Basarab cel Tânăr își lăsase în piept barba. Se sfia să-i mărturisească lui Ali-beg ce le strigase oștenilor domnești căpitanul Ion.

Acesta le reamintise de diata măriei sale Vlad, de mândria de-a fi valah și de rușinea de a lupta din porunca și în folosul asupritorului lor.

- Toți cei care ne găsim înaintea voastră - fie că vin din Moldova, din Transilvania ori sânt oameni de-ai locului - vorbim aceeași limbă, mai spusese el. Dar cei pe care sânteți siliți să-i urmați, și veți muri pentru ei, de cine sânt trimiși și cu ce țel? Nu ca să ne subjuge cu totul?

Auzindu-le cuvintele, oștenii domnești n-au vrut să mai asculte porunca de a-i urma pe otomanii lui Ali-beg - conduși de pașa Curtoglu - și au părăsit câmpul de bătaie.

Iată de ce se sfia Basarab cel Tânăr să-și încheie cuvântul și să se dezvinovățească pe de-a-ntregul înaintea lui Ali-beg. Deși acesta cunoștea, de la Curtoglu-pașa, tot ce se întâmplase, din fir-a-păr.

- Acum însă, luă cuvântul Curtoglu, totul se va termina. Diata răposatului Țepeș se află în mâna noastră.

Ali-beg nu știa. Călărețul trimis înainte de ucigașii Oltei nu ajunsese la el. Se rătăcise pe drum. Fusesse apoi silit să se ferească de-o altă ceată a căpitanului Ion, care trecea în iureș spre Râmnic. Și, între timp, Ali-beg plecase.

- Se află în mâna noastră? se miră. Unde și când ați aflat-o?

- O ceată de achingii, trimisă de la Stambul din însăși porunca luminăției sale sultanul, însoțită de feciorul boierului Stanciu, a lovit pe neașteptate casa lui Ion, în timp ce el lipsea. A găsit diata ascunsă la poalele unui fag. E drept că o mulțime de achingii, ca și tânărul boier, și-au pierdut viața cu-acest prilej, dar nu mai înseamnă nimic. Iată, în lăcrița aceasta se află diata. Ne-a fost adusă nouă ca s-o punem la adăpost. Eu am primit-o și ți-o încredințez ca să i-o trimiți mai departe luminăției sale sultanului...

Ali-beg - deși puțin neliniștit, fiindcă sultanul trimisese ceata de achingii fără măcar să-l înștiințeze - întinse bucuros mâinile. Apucă lăcrița, care fusese odinioară a lui, fără diată, bineînțeles, și-o puse în poală

Nu îi venea încă s-o deschidă. Avea să facă acest lucru numai când va rămâne singur.

Se gândea c-o va desface încet, cu multă, foarte multă grijă. Va despături pergamentul. Și-l va citi în tihnă. Va medita asupra lui îndelung. Și abia pe urmă îl va trimite sultanului.

Cu toate că sultanul nu ținuse seama de el când îi trimisese pe achingii, era mulțumit că, în sfârșit, faimoasa diată se afla în mâinile lui.

Totuși, față de Țepeluș și toți ceilalți nu-și arată stările sufletești.

- Aceasta este diata? Bine! se răsti la Țepeluș. Au găsit-o însă achingiilor noștri. Nu tu! Dar sabia lui Vlad unde este?

- Sabia, din nefericire, încă o mai stăpânește căpitanul Ion, răspunse speriat Țepeluș.

- Ce simplu este pentru tine să-mi răspunzi: «încă o mai stăpânește căpitanul Ion!» Dar pentru ce se mai află la el, și nu la noi? Asta te-ntreb. Și asta mă va-ntreba și pe mine luminăția sa - și Ali-beg duse mâna la frunte, la buze, la inimă și se înclină. Nu se înclină pentru că-l iubea pe sultan. Pe sultan nu-l iubea nimeni. Ci pentru că voia să dea cât mai multă greutate celor rostite. Și căpitanul Ion unde e? Ați pus mâna pe el? Nu! Și nici nu vă văd prinzându-l curând! Așteptați să-l prind eu? Îl voi prinde. Aceasta este însă, așa să știți, datoria voastră. Repetă, silabisind și bătându-și genunchiul cu palma la fiecare silabă: Da-to-ria voas-tră! Ați înțeles?

- Da.

Curtoglu voia să mai spună și el ceva, dar nu putea din pricină că Ali-beg nu-i lăsa nici un răgaz.

- Da, da, da! se înfurie Ali-beg. Cuvântul acesta l-am auzit mereu. Căpitanul Ion continuă să trăiască liber și să facă tot ce-i place. Iar voi mă aprobați mereu, liniștiți, dar fără să mi-l dați legat...

- De data aceasta, găsi iarăși vreme Curtoglu să mai strecoare câteva vorbe, s-a isprăvit cu el.

Ali-beg tresări:

- Nu te-nțeleg!

- Căpitanul Ion a căzut în cursă. A fost atras spre Dunăre de una din cetele noastre de spahii. Ieri se afla încercuit. Nu mai avea nici o scăpare. Și încă-n ziua de azi nădăjduiesc ori să ți-l aducă pe el în ștreanguri, ori să-ți înfățișeze capul lui retezat. De-aceea am și îndrăznit să adun satele în fața cortului luminăției tale. Să-l arăt mulțimii că s-a sfârșit pentru totdeauna cu căpitanul Ion. Astfel răzmirițele vor înceta. Duhul lui Țepeș va pieri și norodul se va supune deplin. Planul e bun, luminăția ta?

Curtoglu era mulțumit de el. Privi, fudul, la Ali-beg.

- Făgăduieli am avut destule! mormăi begul.
- Nu, nu, eu sânt încrezător, îl asigură Curtoglu. Foarte, foarte curând, ori îl vom vedea intrând aici pe căpitanul Ion însuși, ori pe vreunul din spahii purtându-i în sac căpățîna.
Cuvântul lui Curtoglu fu întrerupt de un străjer. Plecându-se în fața be-gului, acesta îl vesti:
- Trimișii strălucirii sale sultanul! Cu porunci grabnice!...
Ali-beg încredință lăcrița unui agă din dreapta și se foi în jîlt.

Ce i se mai năzărise, oare, sultanului? Lua în Valahia măsuri fără măcar să-l încunoștiințeze. Și mereu îi trimitea tot felul de porunci. Iar unele se băteau cap în cap.

Patru trimiși intrară. Purtau veșminte strălucitoare din mătase și brocart, împodobite cu aur.

Ali-beg nu-l cunoștea pe nici unul.

«Înseamnă că s-au petrecut schimbări! cugetă. Nu cumva îmi aduc porunca de-a lăsa comanda?» Ori părăsirea comenzii putea să-l atragă și altfel de ponoase.

Unul dintre trimiși purta în mână însemnul imperial, semiluna de aur. Acesta glăsui:

- Spre slava lui Alah, preamăritul sultan, mărețul padișah, podoaba lumii, te ceartă, Ali-beg...

Când auzi de supărarea sultanului, Ali-beg nu-și mai păstră tăria și își aplecă fruntea.

Aplecându-și el fruntea, cu toții fură siliți să-l imite.

Nimeni nu-i mai privea pe trimiși. Cu ochii în podele, toți cei de față îngenuncheară.

Aceasta le fu trimișilor prea destul. Le smulseră hangerele de la brăuri. Amenințându-i cu ele, le puseră în gură călușuri, îi legară cu șnururi. Și-acela care purta însemnul imperial apucă lăcrița în care se afla diata lui Țepeș.

Nici nu se dumiriseră bine Ali-beg, Țepeluș și ceilalți dacă voința sultanului fusese într-adevăr ca ei să fie legați, când cei patru bărbați ieșiră afară și se-azvârliră pe cai.

- Sânt căpitanul Ion! vesti mulțimii de țărani adunați acela care-l smulsese lui Ali-beg lăcrița. Iată sabia mării sale Vlad, iar în lăcrița aceasta se găsește diata lui. În numele diatei, vă chem din nou să-i înfruntăm pe năvălitorii otomani conduși de Ali-beg, ca și pe slujitorii lor credincioși, domnul și marii boieri.

Bătălia începuse, când Ali-beg, dezlegat, îi spuse lui Basarab cel Tânăr:

- Și dincolo de moarte ne lovește înaintașul vostru, cumplitul vodă Țepeș!

Lupta, din nenorocire, s-a terminat prin înfrângerea mulțimii neînarmate, în frunte cu căpitanul Ion.

Iar, mai departe, oștile lui Ali-beg l-au învins și pe Vlad Călugărul.

«Țepeluș s-a întors în scaunul din București, citește pisarul propria lui însemnare. Dar, din pricina cotropirilor sale și-a prea multelor pedepse cu țeapa pentru vini închipuite, în anul următor e nevoit să fugă. Încearcă să se retragă și să se apere la Glogova, în apusul țării, unde-și clădise un adăpost întărit, împreună cu prea puținii oșteni și sfetnici ce-i rămăsese credincioși. Aici este aflat de câțiva boieri mehedințeni care ținuseră cu Vlad Călugărul. Aceștia îi cuceresc adăpostul și îi scurtează viața.»

Înainte de-aceasta, domnul a poposit într-o pădure. Aici i s-a înghebat un bordei ca să se odihnească pe cetină de brad și i s-a vânat o căprioară pentru masa de prânz.

Țepeluș se hrănea, când au trecut, din întâmplare, prin pădurea aceea și Ion cu mai mulți cetași de-ai săi. Aflând că se găsește acolo Țepeluș, au intrat în bordei. Voievodul fugar își cunoștea păcatele și se temea de Ion.

- M-ai căutat în tot cursul domniei tale, i-a rostit căpitanul, ca să mă dai otomanilor ori să mă tragi în țeapă tu însuți. Și, totuși, eu nu vreau să fiu un ucigaș de domn, de-aceea te cruț. Norodul nu te mai poate însă îndura și boierii mehedințeni te caută. Nu vei scăpa. Sânt încredințat că te

găsești înaintea sfârșitului, dar nu de mâna mea, ci de-a altora. Așa încât te rog, ca unul ce te afli la capătul drumului, să-mi răspunzi cu inima curată la ce te-oî întreba. Te-nvoiești?

- Mă-nvoiesc!

Lui Țepeluș i se mai potolise spaima. Știa și el că unii boieri mehedințeni îl căutau, dar era sigur că va scăpa. Iar Ion îi făgăduise că nu-l va pedepsi. Și era încredințat că își va ține cuvântul.

Unul dintre oamenii lui îi aduse un butuc pe care să s-așeze mai aproape de foc. Țepeluș luă loc și continuă să îmbuce.

Cu toate că afară strălucea soarele și pe câmpie semănăturile de toamnă începuseră să dea colț, în pădure, dar mai ales în bordei, era rece. Și la cererea domnitorului fugar se făcuse focul. Acesta pâlpâia vesel, în vreme ce fumul se risipea printr-o deschizătură a acoperișului.

- Ai fost adus în scaun de Ștefan al Moldovei, căruia tu i-ai jurat că ai să aperi neatârhnarea țării. El s-a încrezut în tine și-n jurămintele tale, dar cum te-ai văzut înscăunat, ai și trecut de partea păgânilor. Nici eu, nici norodul n-am putut înțelege de ce te-ai purtat în felul acesta.

Țepeluș se gândi puțin. Se întoarse spre Ion și îl privi cu atenție. Unde voia s-ajungă? Răspunse liniștit, după ce mai sorbi o înghițitură de vin:

- Ioane, tu ai învățat de la Țepeș să rămâi neclintit în furtuni și să nu rostești decât adevărul. Ori, află de la mine, o țară nu se poate cârmui astfel în vremuri ca acestea. În fața vicleniei se cuvine să fim vicleni. Și uneori ești nevoit să zâmbești tocmai aceluia care-ți urzește pieirea. Supunerea pentru o vreme, ca să-ți câștigi răsuflarea, și să te poți ridica mai târziu, nu-i o rușine...

- Cine se lasă supus o dată, se poate lăsa și-a doua oară, și-a treia oară. Și până la urmă intră de-a binelea în robie. Ori, dacă-i om de rând treacă-meargă, dar când ești

domnitor înseamnă să legi însăși țara și destinele ei în lanțuri.

- Aveam de-ales între primejdia pașalâcului și umilința de-a mă face să slujesc cu statornicie Poarta. Am ales umilința, pentru liniștea țării.

- Liniștea aceasta este înșelătoare, Țepeluș. Marii boieri, în frunte cu tine, ați nădăjduit că, recunoscându-vă supuși Porții, veți hălădui în belșug și pace, lăsând toate greutățile și amarurile doar pe spinarea norodului. Numai că socoteala voastră este greșită. Împărăția urmărește ca mai întâi voi să vă părăsiți norodul în mâinile sale. Așa ea a făcut un pas. Va face încă un pas, și încă un pas, și apoi veți veni voi înșivă la rând. Și cine va rămâne atunci alături de voi, cine vă va apăra? Norodul pe care l-ați vândut?

- Să ne rugăm lui Dumnezeu ca lucrul acesta să nu se întâmple niciodată.

- Numai cu rugăciunile nu cred să facem prea mult. Diata măriei sale Vlad ne cere să nu îngenunchiem o clipă. Să ne împotrivim!

- De n-am îngenunchia am fi călcați în picioare. N-ar fi nici o izbândă.

- Împotrivirea însăși e o izbândă. Chiar dacă pentru aceasta ești nevoit să te jertfești tu însuși. Țepeș s-a jertfit, dar n-a îngenuncheat.

- Și Țepeș a avut cusururi!

- A avut. Eu i le cunosc cel mai bine. Nu și-a răsplătit destul norodul pentru cinstea și osteneala lui. Poate că se gândea s-o facă mai târziu, la încheierea păcii. O fi avut și altele, dar dragostea sa de țară a fost fără margini. Pentru pământul acesta strămoșesc el n-a precupețit nimic. Și-a vărsat bucuros sângele. Ceea ce nu sânteți voi în stare să faceți, Țepeluș!

*

Neagoe de la Craiova, potrivit tradiției, se trăgea dintr-o familie de îndrăzneți oșteni valahi. Unul căzuse slujindu-l pe

Litovoi. Altul luase parte, alături de Basarab I, fiul lui Tihomir, la strădaniile pentru întemeierea Țării Românești. Și, în sfârșit, mulți alții își cinstiseră armele, urmându-l pe Mircea cel Bătrân sau Dan al II-lea.

Unul dintre aceștia, pe nume Barbu-paharnicul, tatăl banului Neagoe, intrase însă, după moartea eroică a lui Dan al II-lea, alături de care de asemenea luptase, în slujba noului domn Alexandru Aldea I-ul.

A fost și-atunci un timp al apăsării și durerii, ca și acela de după mișeleasca răpunere a lui Țepeș. Câțiva boieri stăpâneau țara, vlăguind-o spre înavușirea lor. Iar în fruntea aceloră se afla Albu - numit de ai lui „cel Mare”, pentru cât le era de mult cu priință. Acesta îl nesocotea pe vodă - om slab, lipsit de curaj și voință, în vreme ce el și ai lui dobândeau nenumărate foloase.

Fiind atât în slujba lui Aldea cât și-a lui Albu, paharnicul Barbu își sporește averile. Iar Aldea, la cererea lui Albu, îl dăruiește, pentru „destoinicia” sa, între alte multe moșii - ca acelea de la Strehaia și din alte părți - și cu satul domnesc Craiova..

Feciorul lui Barbu-paharnicul, Neagoe-banul, își crește, sub domniile lui Vladislav al II-lea, Laiotă Basarab-Bătrânul și vodă Țepeluș, într-atâta aceste moșii, încât - împreună cu pădurile, luncile, pășunile, zăvoaiele și livezile - ajung cele mai mari și mai bogate din întreg ținutul de peste Olt și, poate, chiar din toată Țara Românească. Jiul, pe o bună parte din curgerea sa, era al lui. O mulțime de bălți, la fel.

Curțile de la Craiova, acareturile, grajdurile, staulele, locuințele slujitorilor și toate celelalte formau un fel de triumghi. Una din cele trei laturi se sprijinea pe bălțile de netrecut ale Craioviței unde, se povestește în legendă, ar fi existat, cândva, o întinsă așezare a împărăției romane, scufundată și înghițită de pământ și ape, pesemne în timpul unui cutremur. A doua latură o formau dealurile încărcate de pometuri și vii. Și cea de-a treia, Jiul, cu apele lui repezi

și pline de vâltori, peste care îți trebuia un bun meșteșug ca să poți trece fără primejdii. În întregul lor, curțile alcătuiau deci un fel de cetate naturală, întărită în unele locuri cu garduri sau valuri de pământ și, din loc în loc, având turnulețe de strajă. Întăriturile le ridicase Neagoe-banul, cu încuviințarea lui Ali-beg, sub cuvânt că trebuie să se păzească de vreo năvală a cetelor de răzvrătiți ale lui Ion. De altminteri, încă vreo patru mari boieri, care se bucurau de încrederea lui Ali-beg, căpătaseră asemenea încuviințări.

Curțile își aveau poarta principală în partea dinspre apus, printr-un loc mlăștinos, mai lesne de apărat. De-acolo, printre două valuri de pământ, un drum destul de lat și presărat cu pietriș ducea spre altă poartă, mai întărită decât prima, ținută în balamale de fier și închisă cu trei druguri uriași. Poarta aceasta atât de strașnică ducea spre curtea interioară, curte în care se aflau conacul și o bisericuță de lemn. Bisericuța fusese reclădită pe locul alteia mai vechi, clădită întâia oară, se spunea, de Mircea cel Bătrân. Aici, un călugăr înălța zilnic rugăciuni pentru sporirea avuției și binelui familiei lui Neagoe.

Acum, Țepeluș - în a cărei domnie Neagoe, fost ban al Strehaii și apoi al Craiovei, se bucurase de o deosebită cinste, fiul său Pârvu fiind mare vornic, al doilea în rang după mitropolit, iar celălalt fiu, Barbu, ajungând și el veastelin - pierise la Glogova, doborât de loviturile năpraznice ale unor boieri mehedințeni, pe care i le și prevestise Ion. Și bătrânul Neagoe poruncise să se adune la sfat, în conacul de la Craiova, toți bărbații de frunte ai familiei, rudele lor apropiate, prietenii de credință și slujitorii.

Fără să fi ajuns ceea ce a devenit mai târziu, sub Radu cel Mare, un fel de adevărată curte domnească, în care totul era orânduit după cele mai strașnice reguli, casa familiei Craiovescu impresiona încă de-atunci, pe oricine, mai ales prin ordinea înstăpânită acolo.

În casă și prin curți nu se intra și nici nu se umbla fără rost. Fiecare om era dator să știe, în fiecă clipă, ce avea de făcut. La bucătărie, în grajduri, în staule, în livezi și oriunde munca se îndeplinea cu sârg și în cea mai deplină tăcere.

Numai când banul sau vreunul din feciorii săi era vesel și voia să-și arate această veselie, toți cei care se aflau în preajmă trebuiau să se bucure și ei.

- V-am chemat, spuse banul cu vocea lui groasă, ca să ne sfătuim în ce privește viitorul casei noastre și-al țării.

Se adunaseră în jurul unei mese lungi, de stejar, șezând în jilțuri largi cu spătar. În dreapta banului se înșiruiseră cei patru fii ai săi: Barbu, Pârvu, Danciu (Gogoasă) și cel din urmă, Radu.

Banul stătea în capul mesei stăpânindu-i pe toți cu privirea. Palmele sale mari cât niște lopeți se odihneau pe tăblia mesei.

Moștenise voinicia strămoșilor, care se jertfiseră pentru păstrarea libertății țării, însă și lăcomia părintelui său Barbu. În ochi avea o sclipire ciudată, flămândă, de parcă ar fi vrut să sfășie întruna ceva.

De-aceea, de cum se așezară la masă, deși era dimineată, soția sa de-a doua, Vinia - care se trăgea din cea mai bună spiță a despoților sârbi - cu patru roabe țigănci, umblând ca niște umbre, începură să aducă gustări.

Lui Neagoe i se umplu cea dintâi mare cupă cu vin și el o dete de dușcă numaidecât, ca ... să prindă puteri.

Tuși repetat și urmă:

- Sântem într-o foarte grea cumpănă. Domnia Basarabilor, prin Țepeluș, s-a sfârșit. Urmașii lui Dan I-ul lasă locul Drăculeștilor. De fapt, și unii și alții se trag din același neam, al lui Basarab I-ul, întemeietorul acestei țări! Vatra Basarabeștilor este dincoace de Olt. A noastră-i însă aceeași. Și dacă ei sânt vechi, și noi sântem la fel de vechi. Nu ne simțim mai prejos cu nimic. Să știe asta foarte bine și unii și ceilalți!...

- Da, da, încuviințară fiii și rudele. Nu ne simțim cu nimic mai prejos!

- Sântem însă într-o cumpănă, își întoarse iar vorba Neagoe, deoarece în scaunul domnesc s-a urcat, de puține zile, așa cum știți, un voievod drăculesc adus pentru a doua oară de Ștefan al Moldovei.

- Fiind fratele lui Țepeș și nepotul lui Vlad Dracul, pe care ai noștri nu i-au slujit, va fi, pesemne, și el contra noastră, îl întrerupse Pârvu.

Banul îi aruncă o privire piezișă și continuă:

- E Vlad Călugărul. Și anumite semne ne fac să bănuim că nu se va supune nici Porții, ca Țepeluș. Că se va ridica împotriva ei.

- Ce te face să crezi? îl întrebă pe bătrân feciorul cel mare, Barbu.

- La înscăunarea lui l-a poftit și pe Ion, căpitanul răzvrătit și răzvrător. Acesta a luat cuvântul, în numele norodului, zicând că toată țara dorește, într-un singur glas, să se întoarcă la vechea ei neatârnare. Și nu mai vrea să plătească bir.

Al doilea fiu, Pârvu, era numai ochi și urechi:

- Și domnitorul ce i-a răspuns?

- A răspuns că va fi așa precum dorește norodul!

- Atunci e limpede.

- Numai că, a adăugat el, se va ține seamă, firește, în Divan, și de părerile marilor boieri. Iar eu, atunci, am cerut să fiu primit, după-amiază, de vodă.

Lui Radu, mezinul, îi tremurau de nerăbdare mâinile:

- Și vodă te-a primit?

- M-a primit. Înainte de mine intrase Ion. Și i-am vorbit îndelung lui vodă, arătându-l cât de primejdioasă va fi purtarea lui, dacă-l va asculta pe Ștefan. Turcii nu-l vor ierta. Și soarta îi va fi aceeași ca a lui Țepeș. Cu lupta pe față este greu de răzbit. Mult mai bine este cu înțelegerea. Și numai când nu va mai fi cu puțință, atunci...

- Vodă te-a înțeles?
- Nu știu dacă m-a înțeles. Tocmai i se înfățișase de la Poartă un trimis al sultanului. Și vorba noastră s-a curmat. Să vedem, deci, ce va urma! Dar oricum va fi, noi trebuie să ne străduim ca în țară să se păstreze rânduiala lui Albu „cel Mare” - apăsă pe cuvintele „cel Mare” - pentru că numai sub el, așa cum mi-a dovedit tatăl meu, Barbu, boierii au fost, într-adevăr, în cea mai deplină cinste. Vorba lor era vorbă și dorințele lor erau, în orice împrejurare, împlinite.

- Măria ta!... Măria ta!...
Năvălise un oștean în odaia de sfat.
Banul se încruntă. Cum de își îngăduise o astfel de îndrăzneală?

- Măria ta!... Iartă-mă!
(Supușii i se adresau banului cu „măria ta”, ca lui vodă.)
Neagoe-banul înțelese că se petrecuse ceva ieșit din ordinea obișnuită.

Bătu cu pumnul său cât maiul în masă. Masa se zgudui și blidele de pe ea săriră, cupele se vărsară.

- Călăreți... Năvălește o ceată de călăreți!
- Cine poate fi?
- Căpitanul Ion.

Banul Neagoe se pomeni în picioare.
- A-nceput, zise. Vlad Călugărul l-a asmuțit asupra noastră. Nici vorba mea, și, după cum se vede, nici a turcului, nu l-a înduplecat. Luați armele!

Căpitanul Ion, cu ceata, ajunseseră în fața porților.
«Să n-o mai pățesc o dată, ca atunci...!» se gândi Danciu, al treilea frate, cel care fusese prins de Ion și trimis legat sultanului, la Stambul.

Porțile, cele mari și cele dinăuntru, mai mici, dar mai întărite, se închiseră. Și oștenii din curtea interioară se înșirară în turnulețe și la garduri. Cei mai mulți se îngrămădiră însă, potrivit poruncilor banului, la porțile cele mari.

Flăcăii căpitanului Ion nu își scosese războiile din teacă, nici nu-și încordaseră încă arcurile. Lăncile stăteau liniștite.

- Ce dorești, căpitane Ion? Întrebă banul de după porțile cele mari.

În glasul lui, oricât și-l stăpânea, se deslușea o spaimă. Știa el însuși câtă vină avea în fața căpitanului Ion.

- I-ai cerut iertare noului domnitor, măriei sale Vlad Călugăru, pentru greșelile domniei tale, ale feciorilor, rudelor și slujitorilor domniei tale. Ai făgăduit să nu mai stai la mâna otomanilor, și să-i împlinești cu cinste voința, slujindu-l așa cum și înaintașii domniei tale i-au slujit pe voievozii cei vrednici făuritori de țară.

- Asta așa e! recunosc de dincolo de întărituri banul.

- Sântem născuți, și domniile voastre și eu, în același ținut, glăsu Ion. De-aceia, măria-sa mi-a poruncit să-ți iert și eu preamulele greșeli ce domnia ta însuși sau feciorii domniei tale le-au săvârșit. Să plec pentru a-ți cerceta credința și a vedea dacă ești gata să-ți ridici arma împotriva turcului și pentru apărarea pământului pe care sălășluim cu toții.

- Vii cu binele sau cu răul? Pentru că eu aici sânt însumi ca un domn. Nimeni nu are a-mi porunci. Și nimeni nu are dreptul a-mi călca pragul fără învoirea mea.

- Nu cu inima ușoară, dar vin cu binele.

Lângă Ion se aflau credincioșii lui: Zane, Vâlsan și Eufrosin. Își jucau caii.

În dosul gardurilor se auzeau șopăcăieli și comenzi înfundate.

- Sânt gata, la nevoie, să-mi ridic arma, dar dacă vrei să stăm împreună de vorbă, îndepărtează-ți ceata, pune-ți armele la oblânc și cu mâinile goale, însoțit de cel mult doi oameni, apropie-te pe jos de porți.

Ion descălecă, își puse armele la oblâncul calului. Își îndreptă calul lui Vâlsan. Făcu semn cetei să se îndepărteze și numai Zane și Eufrosin să rămână. Se apropiară tustrei de poartă, cu mâinile goale, așa cum

ceruse banul. Poarta cea mare se deschise și bărbații intrară.

Craioveștii, în frunte cu banul, și încă vreo douăzeci de oameni de-ai lui înarmați îi înconjură.

- Căpitane Ion, oi fi născut în același ținut ca noi, dar acum ești în mâinile mele, zise mulțumit banul. Ai să joci cum am să-ți cânt eu. Uită-te colo!

Oștenii înarmați, cu arcurile întinse și sulițele gata să fie azvârlite, se aflau în partea dinăuntru a ambelor turnulețe.

- Bănuiam cum o să mă primești, îi răspunse Ion. Atâta că, de nu mă întorc într-un ceas, oamenii mei vor izbi conacul.

- Conacul nu poate fi cucerit... Nici vodă Vlad Călugărul n-ar putea pătrunde.

- Mergi înainte, îl împinse ușor pe căpitan Barbu către porțile cele mici.

Intrară în curtea interioară și ajunseră la ușa îngustă și scundă ce da spre scările pe unde te urcai la etaj. Ușa era deschisă.

- Băgați de seamă, îi preveni banul pe fiii lui, amintiți-vă ce i-a făcut căpitanul Ion, la cetatea Gherghița, lui Ali-beg.

Dar n-apucă să-și termine vorba, și căpitanul îl și înșfăcase pe Danciu, care-i era alături. Zane făcu același lucru cu Barbu. Și Eufrosin cu Radu, al patrilea fecior al lui Neagoe, cel mai mic dintre ei. Deci tocmai de ceea ce se temuse cel mai mult banul se petrecuse.

Ion, Zane și Eufrosin le smulseră celor trei frați armele. Și ținându-i bine de umeri, se traseră pe scară. Rămăseseră spate la spate, ca să nu poată fi atacați nici din josul și nici din susul scărilor.

- Putem acum să stăm de vorbă? îl întrebă Ion pe Neagoe.

Barbu încercă să se smulgă din încheștarea lui Zane. Nu izbuti.

- Stai binișor! îl preveni cetașul.

- Dacă vrei, banule, poruncește slujitorilor să ne lovească! zise Ion. Noi n-avem nimic împotriva.

Banul își frecă mâinile, neputincios.

- Dați-le drumul, nevătămați, feciorilor mei, și puteți pleca unde vreți.

- Noi dorim, înainte de toate, să stăm puțin laolaltă de vorbă despre ceea ce ți-am amintit mai înainte, spuse Ion. Cu toate că, într-o anume privință, ne-am lămurit.

- Bine! se învoi banul. Și eu doream să stau de vorbă, dar nu sub puterea domniei tale.

- Dar nici a domniei tale, urmă Ion, așa că poruncește rudelor, prietenilor și oștenilor să-și azvârle toți armele lângă poartă. Iar ei înșiși să se depărteze până lângă gardul acela...

Banul zăbovi puțin, dar temându-se pentru feciorii lui, porunci:

- Aruncați armele, grămădiți-le lângă poartă și depărtați-vă până lângă gardul acela arătat de căpitanul Ion.

Și el însuși, ca și celălalt fiu al său rămas liber, Pârvu, își azvârliră hangerele deasupra grămezii.

- Și-acum, domnia ta, banule, împreună cu feciorul domniei tale, Pârvu, urcați ușor înaintea mea. Încolo nimeni altul să nu mai vină și nici vreun slujitor să nu s-apropie.

Banul dădu iarăși poruncile de trebuință.

- Tu, Eufrosin, porunci Ion, rămâi și veghează ca nici un oștean să nu se apropie de arme. Dacă nu se păstrează cuvântul, șuieri. Când tu vei șuiera, viața banului Neagoe și-a feciorului său nu vor mai prețui nimic pentru noi.

Mânându-și din spate prizonierii, Ion și Zane urcară în pridvor. Făcând să scârțâie scările sub greutatea sa, banul o luase înainte.

Se opriră, și Ion le porunci să se așeze pe scaunele fără spătar din pridvor.

- Ce dorești să ne întrebi?

- Vreau să te-ntreb, banule - așa cum îți spuneam, de-altminteri chiar adineauri - dacă măcar acum, când ceasul socotelilor se apropie, ești gata să vii alături de

noi?... Măria sa Vlad Călugărul este un domn cu conștiința curată, care nu va îngădui ticăloșia și vânzarea. Iar călcarea făgăduielii va fi pedepsită cu moartea. Am stat cu măria sa la sfat și în tabăra lui Ștefan al Moldovei. Vrea să aibă milă de norod. Acesta să fie într-un cuget cu domnitorul, ca în vremea lui Țepeș. Și nu va îngădui ca sultanul să-și mai facă mendrele după plac, purtându-se în casa noastră, cu noi, ca și cum i-am fi slugi.

Neagoe căuta spre podea. Banul era bătrân, dar chipeș. Capul îl avea ca de leu. Toți Craioveștii, în afară de Danciu (și pe Danciu nu-l strica decât nasul), erau chipeși. Bătrânul îi întrecea însă pe toți. Umerii lați, grumazul vânos, brațele mușchiuloase îl făceau să pară unul dintre acei bărbați de legendă, ca voievodul Litovoi, cu care se mândrise țara pe vremuri.

- Nici noi nu vrem ca sultanul să se poarte în casa noastră cu noi ca și cum i-am fi slugi, mormăi banul, dând răspunsului un alt înțeles decât acela mult dorit de Ion.

- La porunca lui vodă, continuă Ion, nu mai țin seama de durerea mea, ci doar de aceea a țării. Îți cer să nu mai obijduiești norodul. Ca norodul să-și recâștige încrederea. Și să ne ridicăm laolaltă, în frunte cu noul domnitor, împotriva voinței lui Baiazid-Veli de a ne înrobi.

Barbu se uită țintă la Ion:

- Eu nu obijduiesc pe nimeni... Și voi fi, împreună cu-ai mei, alături de vodă.

În clipele acelea, se auziră țipete de femeie. Voci bărbătești amenințau.

- Ia vezi ce se întâmplă acolo! îi porunci căpitanul lui Zane.

- Nu e nimic, sânt slugile de la bucătărie, se ciorovăiesc între ele, încercă să-l liniștească Danciu pe Ion.

Banul își ridicase însă capul și ochii lui se vedeau neliniștiți.

Deodată, un stol de fete, care urcase pe cealaltă parte scările, se ivi în pridvor.

Zane le întâmpină.

- Ce-i cu voi?

- Măria ta, căpitane Ion, zise una dintre ele, mai îndrăzneată, am auzit că ești aici, și-am venit să ne plângem... Abia am scăpat de urâtul care ne păzea...

Fata care i se adresase căpitanului era o codană cu buzele roșii ca focul și ochii negri.

- Căpitane Ion, gonește-le! se încruntă banul. Îți vor spune minciuni... Nu căta la cuvintele slugilor.

- Minciuni? se stropși la el aceeași fată. Nu sântem slugi. Am fost strânse din satele lui... Îl arată pe Neagoe. Și aduse de boierul Danciu aici...

Danciu se îngălbeni.

- A fost porunca lui Ali-beg, încercă el să explice.

- Ca să fim dăruite pentru haremuri.

- Nu obijduiești pe nimeni? Ce zici? le arată Ion, banului, pe fete.

Un oștean boieresc strigă de jos:

- Măria ta, banule, cetașii lui Ion înconjoară curțile! Noi ce facem?

Banul se întoarse spre căpitan:

- Ziceai că vrei să ne unim laolaltă, în slujba lui Vlad Călugărul și a lui Ștefan, ca să luptăm cu turcii?

- Adevărat, dar mai ziceam și să nu obijduiești pe nimeni.

Tropote de cai răsunară. Banul privea încoa și încolo îngrijorat.

- Vrei să ne-ataci curțile, căpitane Ion, ca să ne poți ucide? Acesta ți-e cuvântul?

Radu și Danciu se ridicaseră în picioare. Numai banul, Barbu și Pârvu nu se clintiseră.

- V-aș fi putut răpune, și ați fi meritat-o pentru felul cum v-ați purtat cu mine, dar n-am făcut-o... Dă numaidecât drumul fetelor.

- Să plece, spuse banul. Ai auzit?... Nu noi... ci Ali-beg...

Fetele, de fericire, începuseră să-i sărute mâinile lui Ion. Fără să mai aștepte altă poftire, ciripind ca un cârd de vrăbii, o luară la goană spre porți.

- Dați-le drumul! le strigă banul, de sus, oștenilor.

Și fetele țîșniră pe porți, unde le întâmpinară cetașii.

Abia ieșiră ele, și alți patru călăreți se iviră din zare, apropiindu-se în galop de curțile lui Neagoe.

Erau îmbrăcați în zale, pe cap purtau coifuri și la brâu săbii lungi, transilvănene.

- Slujba domniei! vesti cel din frunte.

- Ce ne mai așteaptă? se înfricoșă și mai rău Danciu.

Trimișii lui Vlad Călugărul urcară. Nu se uitară la Ion și se îndreptară către banul Neagoe.

- Măria sa te poștește la palat, banule!...

Vorbeau cu bunăvoință. Nu ca unuia căruia-i vrei răul. Îi întinseră și un răvaș. Banului, de tulburare, îi jucau literele sub ochi.

- Citește-o tu, îl rugă pe Pârvu.

Acesta citi:

- «Potrivit poruncii luminăției sale sultanului Baiazid și sfaturilor lui Ali-beg, doresc prieteșugul tău, banule. Și pentru ca prieteșugul acesta să rămână trainic, pârălabilul Gherghina, fratele doamnei mele, Rada, a hotărât să-i dea feciorului tău, Danciu, de soție, pe fiica lui, Hrusana».

Căpitanul Ion nu auzi mai departe cuvintele citite de Pârvu din scrisoarea lui vodă.

«Sultanul Baiazid? Ali-beg? Danciu ginerele lui Gherghina, cumnatul domnului? Nu! Nu era cu putință! Fratele măriei sale Vlad? La fel ca Radu cel Frumos? Atât de repede îl părăsise și noul domn pe Ștefan?»

Să fi văzut cum îl privea acum Neagoe pe Ion!

Neagoe și ai lui își primiră înapoi armele. Oștenii lor le ridicară din grămada de lângă poartă.

- Și pentru noi n-ai nici o veste din partea măriei sale? Îl întreabă Ion pe trimis.

Ochii îi erau încetoșați. Un dangăt de înmormântare îi suna în urechi.

- Ba da. Să păstrați liniștea țării și să nu vă amestecați în treburile ei! Puteți pleca nesupărați câtă vreme nu îi veți da prilej de mânie măriei sale.

Ion coborî scările urmat de Zane și Eufrosin. Jos îl aștepta Vâlsan.

Banul voi să-și repeadă oștenii asupra lor, dar trimisul îl opri:

- Porunca măriei sale sună să se petreacă totul în liniște. Să nu te ciocnești cu Ion... Încă... rânji el viclean.

Banul înțelese tâlcul poruncii.

- Va să zică, își bătu el fiul pe umăr, ne vom înrudi îndeaproape cu vodă!... Să ne aducă trei butoaie de vin.

Urale izbucniră din piepturile Craioveștilor și-a slujitorilor lor. Ograda se umplu de zgomot.

- Să bem și să ne veselim! hotărî banul.

*

Ion gonia, ca un rătăcit, prin păduri. Dar cugetul nu i se liniștea. Primise între timp și vestea că lui Vlad Călugărul noul sultan Baiazid al II-lea hotărâse să-l dea „steag de domnie”. Era întâia oară când un domnitor român primea un astfel de steag. Trimițându-i-l, sultanul voia să-i arate că îl consideră numai un trimis al Porții în propria lui țară. Odată cu această «cinste», tributul se făcuse de două ori mai mare. Iar norodul era dator să dea Porții grâne, miere, vin, sare, carne, piei, și câte altele.

Doamne! Unde a ajuns biata țară?

*

Dintre fetele pe care căpitanul le adusese cu sine una n-avusese unde să se mai înapoieze. Cu prilejul unei incursiuni a lui Ali-beg, tatăl și fratele său fuseseră trași în țeapă, sub învinuirea că îl ajutaseră pe căpitanul Ion. Mama ei își închisese ochii de durere. Iar casa le fusese făcută una cu pământul.

Era o copilă subțirică, de nici șaisprezece ani, fiica unui fost oștean al lui Țepeș, pe nume Oprea.

- Țineți-mă la voi, îi rugase ea pe cetași. Poate aveți nevoie să vă spăl, să vă cos, să vă gătesc, până voi izbuti să-mi găsesc un rost undeva.

- Noi am avea nevoie, rosti, dând din mâini, încurcat, Zane. Numai că viața noastră este mult prea grea, mai ales pentru o fată tânără ca tine.

- Căpitane Ion, se gândi Eufrosin, n-ar fi bine să-i încredințăm acestei fete creșterea și îngrijirea copiilor tăi, rămași fără mamă?

Lui Ion i se luminară ochii. Fata, deși puțințică la trup, se vedea inimoasă și harnică.

- Ai vrea?

- Cum de nu? se bucură ea. I-am văzut aci, în tabără, pe copii. Au ajuns de izbeliște. Dar mie îmi plac. Am să le fiu o mamă bună.

Căpitanul zâmbi: «O fetiță ca ea mamă?»

Copiii, auzind că fata va rămâne cu ei, îi săriră de gât.

- Și noi cum o să-ți spunem? întrebă Ioana.

- Mi-ar place să mă numiți „mamă”, zise ea cu tristețe în glas, uitându-se în ochii căpitanului. Dar știu că nu se poate. Pe mama voastră adevărată n-o veți uita niciodată și nici n-aș vrea acest lucru.

- N-o vom uita niciodată, întări Dan.

- Spuneți-mi așa cum mă cheamă, Draga!

- Draga, Draga! Ce nume frumos!

- Voi fi sora voastră mai mare.

Ioana continua să cânte:

- Draga!... Draga!...

Ochii căprui ai fetei străluceau de fericire. Găsise trei suflete care o puteau iubi cu-adevărat! Ce-și mai putea dori într-o vreme atât de crâncenă ca aceea?

Căpitanul îi puse palmele pe umeri. Ceva neînțeles îl făcea s-o simtă pe copila aceasta nevinovată aproape de inima

lui. Poate pentru că tatăl fetei fusese un oștean de-al lui Țepeș! Poate pentru că murise, împreună cu feciorul său, din pricină că-l ajutase pe el! Sau poate și fiindcă ea era atât de dulce și sfioasă, curată ca o floare albă de primăvară.

- Îți mulțumesc!

- Mai mult sânt datoare să-ți mulțumesc eu. Mi-ai dat un cămin. Am și eu, acum, un «acasă».

Îi luă apoi pe copii și, vegheați de Vâlsan, ca să nu li se întâmple nimic pe cale, porniră tustrei spre căsuța căpitanului Ion, din nou ridicată în marginea pădurii, pe una din măgurile Coziei.

*

Bătrânul dădu și mai departe foile îngălbenite. Toate acestea va trebui să le cunoască în amănunt și să le înțeleagă Vlăduț. Din nenorocire, el, Evghenie, pisarul mânăstirii Tismana, fostul căpitan al mării sale Vlad, nu mai are prea mult de trăit. Și încă n-a ajuns cu scrisul unde-ar fi vrut. Iar Vlăduț este încă prea fraged.

Câte nu sânt însemnate pe-aceste foi!...

În sala largă, susținută pe stâlpi de piatră încrustați, Ion îi vorbește lui Vlad Călugărul.

- Înțelege, căpitane Ion, îi răspunde acesta, că trebuie să răbdăm și să așteptăm. Crezi că în inima mea nu sălășluiește, ca un vierme, mâhnirea? Primesc porunci din partea lui Baiazid. Ali-beg îmi intră în casă ca un stăpân. Scrâșnesc din dinți, dar nu pot face nimic.

- Ține sus fruntea. Nu te înjosi. Și, la nevoie, ia armele în mâini.

- N-am dreptul.

- De ce?

- Ar însemna să-mi pustiesc țara.

- Îmi rostești aceleași cuvinte ca și Basarab cel Tânăr; dar bine, țara este pustiită și-așa. Numai marile moșii ale unor

boieri care au prieteni printre otomani sânt cruțate. Așa încât norodul n-așteaptă decât să-ți înalți cugetul...

- Ar curge sângele zadarnic, fără să izbândesc nimic.

Glasul lui vodă se făcuse jalnic. Aproape plângea.

- Nu vrei să te ridici pentru țară și mă tem că Ali-beg îți va da poruncă să-l însoțești, la fel ca Țepeluș, în vreo altă bătălie, fie împotriva moldovenilor, fie a transilvănenilor. Cum, frații de sânge și limbă să se macine luptând între ei? Cred că ești dator să te gândești cum îți vor judeca o asemenea faptă urmașii.

Vlad Călugărul se ridică de pe jîlțul unde era și se apropie de fereastră. Firele albe din barba lui ascuțită îi scânteiară în lumina amurgului.

Se aflau în palatul din Târgoviște. Venise vara și domnitorul suferea de căldură. În București nu-i plăcea să locuiască, pe de-o parte din pricina zădufului, pe de alta fiindcă orașul era plin de turci. Și Ali-beg îl vizita prea des.

Venise la Târgoviște cam împotriva voinței otomanilor.

Prin ferestrele larg deschise pătrundeau miresmele pădurilor de pe dealuri.

Vlad Călugărul răsuflă adânc. Știa prea bine că Ion avea dreptate, dar își dădea seama și de slăbiciunea lui.

«Voievozii, și-ai Transilvaniei și-ai Moldovei, gândi el, așteaptă ca, la orice năvălire, otomanii să se izbească întâi de mine. Pieptul meu să-i oprească. Pe urmă abia să se îndrepte spre ei. Dar câtă vreme voi putea eu să-i opresc? Poate o dată, poate niciodată! Oricum, până la sfârșit, aș cădea.»

Doamna Rada ceruse intrare la vodă. Venea însoțită de Hrusana, fiica fratelui ei Gherghina, cununată numai de câteva săptămâni cu Danciu Craiovescu. Vodă îi dăduse el însuși nepoatei sale cu acest prilej o zestre bunicică, două moșii întinse, o coastă întreagă, împădurită, de munte, în Argeș, un rând de case arătoase în Târgoviște, cirezi, turme și herghelii.

Hrusana voia în seara aceasta să-i mulțumească.

- Mă iartă, căpitane Ion, vorba noastră pe astăzi s-a terminat.

- Te-ai încuscrit cu Neagoe...? mai stăruie Ion.

- Ali-beg mi-a cerut!..

- Ali-beg!... Ali-beg!... A ajuns turcul să hotărască și cu cine să ne încuscrim?

Vlad Călugărul se întoarse spre căpitan.

- Nu-mi place să fiu muștrat! Sunt domnitorul țării, nu uita. Și nu-ți îngădui să mă cerți. Cine are, ca mine, o răspundere atât de mare, știe ce face...

- Ar trebui să știe...

- Întreci orice măsură.

- Rămâi cu bine, măria ta.

- Du-te sănătos!

Ion se îndreaptă spre ușă.

Cei doi străjeri își desfășură halebardele, pe care le țineau încrucișate, și căpitanul ieși.

La capătul de jos al scării îl aștepta Eufrosin cu doi cai de dârlogi. Stătea de vorbă cu unul dintre străjerii curții.

Săriră amândoi pe cai și plecară.

- Știai, îi spusese din mers Eufrosin, că Staico din Bucov și Barbu Craiovescu au fost chemați de Ali-beg?

Staico din Bucov era însurat cu Caplea, fiica lui Vlad Călugărul și-a Radei. Fiind ginerele lui vodă, fusese înălțat la rangul de prim sfetnic. Și era prieten la toartă cu Barbu Craiovescu.

«Dacă Ali-beg i-a chemat pe Staico și Barbu Craiovescu, înseamnă că se vor petrece lucruri însemnate, cugetă Ion. Trebuie să aflu numaidecât despre ce este vorba.»

Corabia se legăna domol pe Dunăre. Tot țărmul românesc fusese curățat de oameni. Aici veniseră în dimineața aceea Staico din Bucov și Barbu Craiovescu cu alți câțiva boieri de

seamă ca să primească, în numele lui Vlad Călugărul, poruncile lui Ali-beg.

Barcazul care-l purtase până la corabie pornise spre malul celălalt, la Nicopole, ca să-l aducă și pe Ali-beg.

În sfârșit, begul sosi, însoțit de o suită numeroasă de otomani și tătari. Cu toții se urcară pe punte.

Apa era liniștită. Cerul senin. Și cetatea se putea vedea în toată puternica ei măreție, cu turnurile înalte, crenelate. Nimic nu se schimbase în cei aproape treizeci de ani de când trei băieți îndrăzneți, îmbrăcați în straie ieniceresti, izbutiseră să scape de-acolo, înfruntând cele mai mari primejdii.

Întâi begul, apoi suita acestuia și, în cele din urmă, Staico din Bucov și Barbu Craiovescu pătrunseră în încăperea de pe punte, unde urma să aibă loc întâlnirea.

Turcii și tătarii luară loc pe sofale, iar valahii pe scaune.

Ali-beg făcu un semn și cineva din suită îi aduse o hartă fixată pe o scândură lată, învelită în piele. Pe hartă era desenată Moldova.

- Peste douăzeci de zile pornim, spuse begul. Și uitați-vă pe unde atacăm. Trecem pe-aici...

Cu un bețișor subțire, Ali-beg arăta locurile de unde urmau să înceapă lupta oastea turcească și tătărăscă.

- Ghiaurul Ștefan va fi încolțit ca lupul în bârlog... Prea mult și-a jucat caii fără pedeapsă...

Planul întocmit cu grijă de generalii lui Baiazid și care trebuia să ducă la înlocuirea lui Ștefan era întreg aici.

- Foc!... Corabia a luat foc! se auzi un glas.

- Foc!... Foc!... Foc!...

Panica se stârni pe punte. Marinarii se repeziră să-l ajute pe Ali-beg și pe trimisul hanului tătarilor din Crimeea, uitându-i pe cei doi valahi.

În chip cu totul neînțeles, focul izbucnise pe corabie nu dintr-un singur loc, ci din trei. Barcazul era departe. Comandantul corăbiei nu mai știa ce să facă. De un

asemenea ghinion nu avusese încă niciodată parte. Și tocmai când era Ali-beg pe punte! Dădu ordin să se ridice pânza albastră prin care barcazul era chemat înapoi, dar acesta, nu se știa din ce motive, întârzia să se întoarcă.

Deoată se băgă de seamă că și barcazul ardea. Iar pe corabie limbi roșii și fierbinți lingeau puntea.

- Bărcile!... Lăsați bărcile!...

Numai că și bărcile fuseseră cuprinse de flăcări.

Ali-beg spumega. Pe toți îi va trage în țeapă, împreună cu comandantul corăbiei. Urlă:

- Aceasta nu poate fi decât mâna...

-...căpitanului Ion, îi răspunse cineva de lângă el.

Acel cineva își smulse de pe cap fesul de marinăr turc și-l arătă lui Ali-beg harta care fusese până mai adineauri înfățișată trimișilor tătari și valahi.

Harta, frumos împăturită, fusese ascunsă sub fesul său.

Ali-beg își scoase hangerul:

- Prindeți-l!

- Spune-i lui Baiazid că-i mulțumesc pentru că mi-a trimis întreg planul atacului asupra mării sale Ștefan!

- E căpitanul Ion!

Dar nimeni nu-i mai asculta. Căpitanul îl apucă pe Ali-beg de umeri și-l dete brânci în apă. Tocmai la timp, căci focul începuse să-i și cuprindă antierul.

Ali-beg de-asemenea îmbătrânise. Hainele atârnavu pe el grele. Nu mai avusese timpul să și le scoată. Cu toate astea, era încă puternic. Își mișca brațele voinicește. Iar frica îi da și mai multă vigoare.

Pe corabie, marinarii turci se străduiau zadarnic să stingă focul. Acesta fusese aprins cu pricepere. Un fum gros și urât mirositor se înălța în fuioare groase spre boltă. (Corabia avea în cală catran.)

Trâmbițele și tobele răsuna din cetatea Nicopole. Cineva striga:

- Arde corabia pe care se află begul!... Să plece în largul fluviului bărcile!

Din depărtare, ceata de călăreți a lui Ion privea corabia și barcazul care se mistuiau pe încetul și se scufundau tot mai mult în apa gălbuie a Dunării.

- Numai de nu li s-ar fi întâmplat nimic alor noștri! se îngrijoră Eufrosin.

- Îl vezi tu pe căpitanul nostru dând greș?

- A, nu... Asta nu... murmură Eufrosin.

Rămaseră acolo nemișcați, așteptând.

Începuse să se însereze când, de departe, se auzi galopul cailor.

Și căpitanul întreabă:

- Sânteți aici?...

- Aici! chiuiră. Aici!...

Ștefan râse cu poftă ascultând întâmplarea povestită de căpitan. În minte și-l închipuia pe Ali-beg, spaima lumii, bălăcindu-se, cu toată îmbrăcămintea pe el, în Dunăre.

Știa că Ali-beg îi prinsese frica lui Ion în urma pășaniei de la Gherghița. Și, pesemne, spaima îi înțepenea măduarele numai cât îi auzea numele, dar cu-atât mai vârtos când îl mai și vedea.

De-aceea Ștefan râdea cu-atâta poftă. Dar râsul i se potoli și se sfârși într-un zâmbet. Un zâmbet care-l ședea întotdeauna bine, deoarece fața bălană a domnitorului, cu mustața stufoasă, era parcă anume făcută pentru zâmbet. Acesta îi aducea pe chip un fel de lumină, care-l făcea pe cei din preajmă să se simtă bine.

Pe masă fusese întinsă harta cu liniile de desfășurare ale atacului, așa cum fusese întocmită de strategii cancelariei lui Baiazid.

- Va să zică, Vlad Călugărul, pe care l-am urcat în scaun, îi ascultă orbește pe turci... Nesocotind nevoile și voința țării...

Chipul lui Ștefan se mohorî.

- Vlad Călugărul nu este decât un al doilea Alexandru Aldea, un domn slab, la mâna anumitor boieri... îi întregi cuvântul Ion.

- Un domn care vrea să stea ca pisica pe vatră, unde e mai calduț, și să-și mănânce îmbucătura în liniște, fără să se ostenească prea mult. Conducerea treburilor obștești a încredințat-o lui Staico din Bucov, ginerele său. Acesta, împreună cu Barbu, hotărăsc cum vor ei.

- Nu cumva bătrânul Neagoe râvnește scaunul domnesc pentru unul din fiii săi?

- Ai ghicit, măria ta. La un sfat de mare taină al familiei, Neagoe-banul de la Craiova și ceilalți trei fii ai săi au hotărât să facă tot ce le stă în putință ca să-l așeze pe Barbu domn.

Lui Ștefan îi plăcea felul de-a istorisi al lui Ion. Vorbea repede și în așa fel încât parcă vedeai aievea cele întâmplare și pe acela despre care povestea.

- Ambițioasă familie!

- Numai că le stau în gât atât Basarabeștii, cât și, bineînțeles, Drăculeștii. Cu toate că nici dintre Drăculești, în care îmi pusesem toată nădejdea, nu pare să se ridice încă vreun vlăstar care să întoarcă țara, potrivit vrierii norodului, la vremurile lui Mircea sau ale măriei sale Vlad.

- Ce bărbat a fost Țepeș! recunosc Ștefan. Cu toată deosebirea de vârstă și fire, am fost ca niște frați. Un oștean asemenea lui la cârma Țării Românești ar făptui minuni. Norodul se mai gândește la el?

- Norodul vrea să creadă că măria sa Vlad trăiește ascuns pe undeva. Și că se va-ntoarce într-o zi, ca să-l gonească pe turci. Că va împlini în țară și, împreună cu măria ta, în lume, dreptatea!

- Așa se crede?

- Așa!...

Ștefan rămase pe gânduri. Se găseau în casa cea veche, domnească, din târgul Romanului. De pe ulițe pătrundeau

zgomotele obișnuite ale vieții de fiecare zi. Vestii meșteșugari ai târgului, pe care chiar ieri îi cercetase mărița sa Ștefan, trudeau cu hărnicie. Unii în fierării, dogării, olării, alții în cojocării, pielării, abagerii și-n câte și mai câte ateliere de meșteșugărie. Dar cea mai mare larmă o făceau tot ucenicii meșterilor pietrari, care lucrau la ridicarea noii cetăți de apărare a mării sale. Cetatea se construia pe malul stâng al Siretului și trebuia să fie gata cât mai degrabă.

- Eh! O să trăim și-o să vedem! zise într-un târziu Ștefan. Ar fi bine totuși să știm ce va face sultanul. Potrivit acestei hărți, urma ca el să pătrundă în partea de sus a Moldovei. Își va păstra, sau nu, planul?

Bucuros de faptul că reușise să aducă harta, Ion își dete cu părerea:

- Cred că și-l va păstra.

- Baiazid-Veli este un sultan nestatornic în orice și asta mă face să cred că nu și-l va păstra.

*

Căpitanul zace într-o chilie a mănăstirii Bistrița moldoveană, încredințat de Ștefan celui mai vestit lecuitor din câți se găseau pe vremea aceea în Moldova, călugărul Sofronie.

Ștefan avusese dreptate. Aflând Baiazid că harta căzuse în mâinile lui Ion dăduse poruncă să se schimbe planul. Părăsind ideea de a urca în Moldova de sus, unde oricum n-ar fi izbutit să pătrundă, se îndreptă, cu toate nesfârșit de marile lui armate, către Chilia și Cetatea Albă. Îl însoțeau hanul Mengli Ghirai și Vlad Călugărul.

Lupta fusese crâncenă, mai ales în jurul Chilieii. Și Ion căzuse rănit. O sulită îl lovise în umărul stâng și-o sabie îi despicase coiful, rănindu-l greu la cap.

Oricine altul s-ar fi lăsat învins, dar Ion, cu sângele șiroindu-i din răni, continuă să lupte.

Vâlsan reuși să-l tragă din bătlălie, abia când, încercuit de tătari, sta gata să se prăbușească.

Și-acuma zăcea, în mânăstire, pe-o laviță, fără speranța de-a mai scăpa cu zile.

Un slujitor de credință trimis de domnitor se afla și el acolo, pentru a vedea cu ochii lui ce se întâmplă cu Ion.

- Toate leacurile folosite de mine nu i-au ajutat cu nimic, îl înștiință Sofronie. Căpitanul, în urma despicăturii din țeastă, și-a pierdut și auzul și văzul. Rana i s-a obrintit. Fierbințelele nu mai încetează. Și bănuiala mea este că va muri curând.

- Dar cum de i s-a înrăutățit atât de mult și așa de repede starea? Când a fost adus aici încă mai vorbea.

- Mai vorbea, este adevărat. Când însă a aflat că unul dintre pârcălabii Chilie, cuprins de spaima morții, și-a pierdut firea și, împotriva voinței tuturor celorlalți luptători din cetate, fără să mai aștepte sosirea măriei sale Ștefan, i-a deschis porțile lui Baiazid, mâhnirea lui a fost atât de-adâncă, încât l-a cuprins o sfârșeală din care nu s-a mai trezit nici până astăzi.

- L-a durut prea mult această înfrângere pricinuită de frica unui pârcălab bicisnic! adăugă trimisul. Nu trebuie să uităm că la cetatea Chilia a ținut cel mai mult Țepeș, în vremea când el o stăpânea. De-aceea a luptat, poate, cu-atâta deznădejde sub zidurile ei, căpitanul Ion!

Sofronie își clătină, amărât, capul:

- Ce folos că Baiazid a fost, pe urmă, silit de oștile măriei sale Ștefan să se retragă dincolo de Dunăre, dacă aceste două puternice cetăți, Chilia și Cetatea Albă, au rămas în mâinile lui? Iată ce i-a otrăvit sufletul! Otrava, iscată întâi în inimă, i s-a împrăștiat în tot trupul. Și nu mai poate să se lecuiască. Așa că, știind eu - care sânt nu numai lecuitorul, ci și groparul mânăstirii Bistrița - ce trebuie făcut într-o asemenea împrejurare, am luat toate măsurile trebuincioase pentru ca moartea căpitanului să nu ne găsească nepregătiți.

- Măria sa Ștefan, mai glăsui trimisul, a poruncit să i se înștiințeze familia. Și va da tot ajutorul ca aceasta să poată ajunge aici cât mai grabnic. Nădăduiește măria sa că, poate, simțindu-i alături pe cei dragi, viteazul căpitan își va reveni.

- Soarta sa, din păcate, oricât s-ar strădui măria sa, își dote, trist, cu părerea Sofronie, este pecetluită. Nimic nu-i mai poate lecu.

- Cu toată această părere a sfinției tale, măria sa te roagă să-i primești și să-i găzduiești familia, ce va veni curând, pe cât este cu putință mai bine. Nimic nu trebuie precupețit când este vorba de căpitanul Ion!

Familia, adică Dănuț și Ioana, însoțiți de Draga, sosiră, într-adevăr, cu ajutorul bunului Ștefan, mai curând decât erau așteptați.

Copiii se azvârliră la pieptul tatălui. Plânseră, îi sărutară chipul, bineînțeles fără ca muribundul să-și dea seama, și nu voiau să se mai despartă de el. Cu greu, Sofronie și Draga îi desprinseră de-acolo.

Osteniți, copiii au fost culcați. Și numai Draga a rămas să-l vegheze pe căpitan. Fata adusesese cu ea niște leacuri. În primul rând o unsoare, în care se puseseră mai multe buruieni, între acestea numărându-se unțisorul de câmp - la vremea înfloririi - pătlagina, smârdarul și ghiocelul de munte. Bunica, pe când mai trăia, îi spusese fetei că nu se află vreo unsoare mai bună decât aceasta în toată lumea, dacă, bineînțeles, nu se ung rănila cu ea prea târziu. Și alte felurite băuturi întăritoare o învățase bunica pe fată să fiarbă.

Rămânând singură cu rănitul, fata îi unse întâi rănila, apoi îi pregăti o băutură îndulcită cu miere și i-o turnă în gură, picătură cu picătură.

Bolnavul se simți mai ușurat.

Multe săptămâni rămase apoi Draga neclintită lângă bolnav.

Căpitanul continua să se zbată între viață și moarte. Conștiința nu-i revenea. Nu recunoștea pe nimeni.

Câteodată, nopțile, Draga se apropia de urechea lui. Știa că nu putea fi auzită. Și, totuși, îi vorbea. Îi amintea de copii și de voinicii ce-l așteptau în Țara Românească.

Unii dintre aceștia veniseră, de altfel, ca să-și ia rămas bun. Deși nici unul dintre ei nu putea crede că un viteaz ca Ion se va da pradă morții cu-atâta ușurință.

Ștefan însuși se repezise o dată să-l vadă. Acolo o întâlni pe Draga, neobosită, la căpătâiul rănitului.

Era o dimineață însorită. Astrul strălucitor al zilei își trimitea prin ferestruică razele călduțe. Fața căpitanului, după atâta suferință, se subțiasse. Obrazul lui, înainte ars de soare, se albise. Ochii îi stăteau închiși sub pleoapele grele.

Ștefan vodă văzu cu acel prilej ceea ce nu văzuse încă nimeni.

- Îl iubești? o întrebă pe fată.

Draga își ridică uimită capul și roși până la rădăcina părului.

De unde-l aflate această atât de bine păstrată taină măria sa?

Într-adevăr, fata îl îndrăgise pe Ion. Aceasta se petrecuse cu mult înainte de a fi avut prilejul să-l vadă și să-i vorbească. Tatăl și fratele său îi povestiseră atâtea despre vrednicia, cinstea, curajul și înfățișarea lui. Iar din baladele cântate în popor, aflate alte multe însușiri ale vestitului și credinciosului căpitan al lui Țepeș.

Venise apoi vremea să-l cunoască în pridvorul casei lui Neagoe de la Craiova. Se apropiase de el, împreună cu toate celelalte fete menite a fi trimise lui Ali-beg. Ea însăși nu-i vorbise nimic, dar inima i se oprise în piept. Căpitanul i se înfățișa întocmai așa cum și-l închipuise în visurile ei de fată: frumos, semeț, însă cu o privire blândă și chiar puțin amară.

«Nici nu este de mirare, gândise ea, când viața l-a încercat atât!»

- Hai, hai, o trezise, în clipa aceea, Ștefan din gânduri. Mărturisește pe față. Nu e nevoie să-ți ascunzi simțirile. Și mie-mi este drag.

La întrebarea lui, așa cum li se întâmpla celor mai mulți dintre oamenii care aveau fericitul prilej de a se afla în apropierea voievodului, fata se dădu pe față.

Căzu în genunchi înaintea măriei sale, îi sărută poala hainei și îi destăinuie cinstii că este cel dintâi bărbat pe care inima ei l-a îndrăgit. Și că, orice s-ar întâmpla, nu va mai iubi pe nimeni altul în viață.

- Ajută-l să se vindece, o îndemnă domnul. Dragostea fierbinte și curată a unei tinere fete slujește câteodată lecuirii unui rănit mai mult decât toate fierturile, oblojelile și toate celelalte leacuri din lume.

Domnul adusese cu sine o minunată dveră - o perdea lucrată din porunca lui pentru porțile împărătești ale mânăstirii. Dvera înfățișa biruința asupra morții.

Pe față, gândul acesta, al vieții ce poate învinge moartea, o îmbărbătă.

Mai ales că Ștefan, înainte de plecare, o mai îndemnă încă o dată să nu se lase înfrântă.

- Te voi asculta și voi lupta până la capăt pentru viața căpitanului Ion, măria ta, îl încredință ea.

Numai că lunile treceau. Venise toamna. Copacii desfrunziți de pe dealuri se frământau în vânt. Și suferința continua să stăpânească ființa celui drag.

Este adevărat că fierbințelile îi mai trecuseră. Nu se mai zbugiuma atât în somn. Și osul, în țeasta lovită, începu să se lege.

Ceea ce o turbura pe Draga cel mai mult era faptul că Ion nu își revenea nici un moment cu totul în fire. Deschidea ochii, dar aceștia căutau în gol.

Dănuț îl apuca de mână, Ioana i se anina de gât, Draga îi vorbea, Sofronie la fel, fără ca el să-și întoarcă privirile spre ei și fără să dea cel mai mic semn că-i aude și-i înțelege.

Începuse să se aprindă focul în vatră. Se-apropia iarna. Lupii dădeau târcoale tot mai apropiate satelor.

Într-o seară poposi la mânăstire Vâlsan. El era omul în care căpitanul avea cea mai mare încredere. Și, înainte de a cădea sub zidurile Chiliei, lui îi încredințase conducerea cetelor sale.

Vâlsan încercă să-i povestească câte ceva din cele ce se petreceau în țară sub cărmuirea lui Vlad Călugărul.

A fost pentru prima oară când Ion și-a întors puțin ochii către cineva. Și Sofronie și-a dat cu părerea că bolnavul merge spre bine.

Treptat, treptat, Ion își îndreptă tot mai des privirile către copii și Draga. Nu se putea mișca. Corpul îi era înțepenit. Dar de auzit se părea că începuse să audă și încă din ce în ce mai bine. De-aceea, nopțile Draga îi cânta și-i povestea ca unui copil.

În altă zi, fetei i se păru că rănitului, în timp ce ea îi vorbea, îi apare un zâmbet pe buze.

- Copii, tatăl vostru zâmbește, îi chemă ea pe Ioana și Dănuț care, deși se apropia seara, încă se mai jucau prin ogradă.

Amândoi alergară într-un suflet, și Ion reuși să-și întoarcă spre ei nu numai ochii, ci și capul. Draga observă că încerca să-și miște și degetele.

Îi apucă degetele, i le încălzi între palme, îl mângâie pe obraz și începu să joace de bucurie, prin chilie, ținându-i pe amândoi copiii de mâini.

Draga mergea pe șaptesprezece ani, Dănuț pe șapte și Ioana împlinise cinci, dar văzându-i pe tustrei jucând prin chilie nu știa care dintre ei era cel mai copil.

Ațîță focul, îl înveli pe Ion și mai bine sub cergi și îi aduse licoarea din buruieni pregătită cu mâinile ei.

Tocmai atunci, Sofronie îi vesti sosirea unor noi oaspeți. Aceștia îi spusese călugărului că sânt niște susținători ai cetelor de răzvrătiți.

Ion își întoarse din nou capul. Îl auzise bine pe Sofronie. Voia să vorbească, deschidea gura, își încleșta și-și descleșta degetele, fără să poată însă rosti nici un cuvânt.

- Cred că ar fi bine să amânăm întâlnirea pe mâine, spuse Draga. Începe să se însereze. Căpitanul este ostenit. Am trăit astăzi cu toții tulburări prea mari.

- Oaspeții stăruie, zise Sofronie. Mâine vor pleca în zori. Și vor, neapărat, să-l vadă pe căpitan.

- Bine! se învoi cu greutate Draga. Numai să nu întârzie în chilie prea mult.

- Nici vorbă!... Nici vorbă!.

Sofronie alergă să-i înștiințeze pe călătorii care așteptau afară că sânt bine-veniți.

Când ajunse la ei, aceștia tocmai îi iscodeau și pe ceilalți călugări asupra stării sănătății căpitanului. Se ridică de pe laviță? Umblă? Mănuiește armele? Și altele de felul acestora.

Aflaseră totul și se grăbiră să intre în chilie, călăuziți de Sofronie și primiți cu destulă nemulțumire de Draga.

Întâiul care păși era un bărbat ager, deși puțin cam vârstnic, îmbrăcat într-o zeghe mițoasă. Călca țațoș și se vedea că fusese oștean. Obrazul, pe partea stângă, era brăzdat de urma închisă a unei răni, care urca de la mustață spre ochi.

- Să trăiești, căpitane! îi ură el cu glas răsunător.

- Am venit să te vedem cum te mai afli! adăugă al doilea, un subțiratec ușor aplecat de spate și cu capul pleșuv. Acesta cerceta, cu atenție, prin toate colțurile, chilia. Și ochii i se opriră, fugar, asupra sabiei. Sabia care fusese, de altfel, agățată la căpătâi, pe perete, din porunca lui Ștefan, sub cuvânt că bolnavul, când se va vindeca, să se simtă numaidecât în apele lui.

Al treilea se strecură și el pe ușă. Avea o haină lungă de șiac, însă, pe dedesubt, dacă s-ar fi uitat cineva cu atenție, ar fi văzut că purta o cămașă de zale.

Către al treilea mai ales se îndreptară privirile bolnavului. Acesta gemu și era limpede că voia să spună ceva. Degetele i se zbăteau, agitate. Draga văzu că ele se mișcau cu mult mai liber decât înainte.

- Ești ostenit, hai? îl întrebă întâiul. Bine că te-am văzut cum arăți! Mă bucur...

- Să-l lăsăm să se odihnească! luă iar cuvântul al doilea.

Al treilea se apropie de laviță, cu spatele la ceilalți.

- Am adus niște leacuri din țară, zise încet. Cu ajutorul lor ai să te poți odihni... În veci... bine...

Vru să mai adauge ceva, dar Draga îi rugă să părăsească încăperea.

După plecarea celor trei, fata îl căută pe Sofronie și-i spuse că este neliniștită.

- Pentru ce? râse Sofronie. Căpitanul arată din ce în ce mai bine.

Ea se sfi să-i spună că alta îi este pricina îngrijorării. Și cu aceste cuvinte se despărțiră.

Făcliile fuseseră stinse. În chilie nu mai ardea decât sâmburele de lumină al candeliei.

Cu toate astea, căpitanul întârzia să adoarmă. Draga, care-i veghea, ca de obicei, somnul, așezată pe un scaun cu spătar, îl simțea cum încerca să se miște.

Străduința îl făcea să răsuflă greu.

Fata îi puse palma micuță și caldă pe frunte.

Fruntea-i era îmbrobonată de sudori.

Prin minte, revăzu clipa când privirile lui Ion se întâlneau cu acelea ale bărbatului îmbrăcat în haină de șiac. Privirile li se ciocniseră ca niște săbii de oțel, făcând parcă să țîșnească din ele scânteii.

«Nu mai încape vorbă, s-au recunoscut, cugeta'Draga. Și sigur că se urăsc! Doamne, ce se va întâmpla?»

Ar fi vrut să alerge la Sofronie. Numai că așa, fără temei, ea, o fată tânără, să năvălească în crugul nopții la un bărbat în chilie? Chiar dacă acesta era călugăr și, pe deasupra, cu barba colilie. Nu se cuvenea! Și ce-ar fi spus, pe urmă, starețul? Și-așa de-abia se învoise s-o găzduiască în mănăstire. Și asta numai fiindcă rănitul era un oștean de frunte și, pe deasupra, ocrotitul lui Ștefan. Iar Ștefan poruncise ca totul să fie îngăduit când era vorba de sănătatea și binele căpitanului Ion.

Bolnavul gema pentru a doua oară în acea seară. Draga luă o așchioară din vatră și cu ea aprinse din nou făclia. Încercă să înțeleagă ce voia să spună Ion.

Deodată pricepu. Ochii acestuia se îndreptau spre sabie.

- Sabia o dorești? Dar cum să ți-o dau? Nu o poți ține în mâini. Și de cine te îngrijorezi? De cei care au venit? Te temi pentru copii?

Ochii lui Ion scânteiară. Fusesse deci vorba de copii. Să-i ia din chilie unde-și aveau culcușul pe-aceeași laviță cu ea și să-i mute?

Draga se zbuciuma chinuită de întrebări.

Luă sabia din cui și i-o puse lui Ion în partea dreaptă, pe laviță, aproape de palma lui.

Parcă se mai liniștise. Cu degetele încordate, se străduia, fără să izbutească, să-i prindă mânerul.

Văzând că nu reușește, gemu a treia oară.

- Ce să fac? îl întreabă Draga. Să mut chiar acum copiii? Bine, îi iau și-i culc pe lavițele slugilor din cuhnie. Lavițele sânt largi, slugile obosite, copiii și ei adormiți. Nici n-o să se simtă. Dar cum să te las singur? Să n-am grijă? Să mă zoresc?

Draga îl înțelegea tot mai bine ce spunea din ochi.

Deschise ușa și se furișă pe sala rece de piatră. Din mers auzi niște glasuri. Vorbeau destul de încet, dar recunoscuseră ușor vocea aceluia care intrase întâiul la Ion în chilie:

- Vom fi răsplătiți din plin!

Pentru ce să fie răsplătiți? Pentru moartea lui Ion? A copiilor? Cine erau oamenii aceștia?

Vru sa strige. Strigând, călugării ar fi sărit, sigur, în ajutor. Dar cum putea să învinuiască niște oaspeți ai mănăstirii care nu făptuiseră nimic? Numai pe niște vorbe ascultate de ea dincolo de o ușă și pe niște bănuieli iscate dintr-un schimb tăios de priviri? Ar fi copilăresc. Pe de altă parte, dacă nu cheamă imediat pe cineva în ajutor, s-ar putea ca, peste foarte puțin timp, să fie prea târziu.

N-apucă să-și termine gândul, și ușa lângă care se afla scârțâi. Fata se ascunse după ieșitura de lângă scară a peretelui. Întâi ieși cel cu haina de șiac. Ținea în mână un hanger. Acum era, într-adevăr, prea târziu. Fata abia mai răsufla. Spaima o strângea de gât, sufocând-o. Nu mai putea rosti nici un cuvânt. Ieși și-al doilea, și-al treilea. Veniseră înarmați cu hangere și pumnale. La cea mai mică mișcare a ei, ar fi înjunghiat-o. Nici n-ar fi apucat să dea alarma. Pe urmă, nici vorbă, l-ar fi răpus pe căpitan și, poate, pe Dănuț și Ioana.

Cerul era acoperit de nori. Pe sală și pe scară, întunericul puteai să-l tai cu cuțitul. Unul dintre bărbați trecu pe lângă ea. O atinse cu mâneca. Era acela cu haina de șiac. Părea a fi o căpetenie.

- Pășiți cât puteți de încet, spuse el. Să nu vă simtă călugării. Bateți ușor și când fata vă-ntreabă cine sânteți, răspundeți... tu, Gheorghe, să răspunzi: «Părintele Sofronie!» Pe urmă înșfăcați fata. Astupați-i gura. Faceți-i de petrecanie. Și vă repeziți la căpitan. Cu el va merge ușor. N-are cum să se apere. Și dacă am terminat și cu el, alergăm la copii. Știți unde dorm?

- Știm! răspunse chelul.

- Caii i-ați lăsat afară?

- Afară!

«Copiii, gândi Draga. N-am apucat să-i pun la adăpost. Încotro s-o iau? Dacă m-aș depărta puțin și-aș striga?

Ucigașii n-ar pierde zadarnic vremea. S-ar repezi la chilia unde doarme Ion. Și, cum el este fără apărare, l-ar străpunge într-o clipă cu săbiile. Pe urmă ar fugi. Ce să fac? Ce să fac? Să mă reped în chilie. Să trag zăvorul și apoi să chem în ajutor.

Acesta este lucrul cel mai bun. Însă repede, repede...»

Așa făcu. Porni iute în vârful picioarelor.

- Parcă... mi s-a părut că umblă cineva, zise unul.

Draga îl auzi. Se trase în umbra zidurilor și se grăbi. Dincolo de colț e chilia unde se află Ion.

A ajuns. Atinse ivărul, dar o mână îi cuprinse pe neașteptate, din spate, umărul. Se întoarse și înaintea ei îl văzu pe bărbatul în zeghe mițoasă.

Se rezemă de ușă.

- Ce vreți? Nu vă las înăuntru!

- Vâră-i hangerul în piept! Ce mai aștepți? mormăi omul în haină de șiac.

Mâna celui în zeghe mițoasă se ridică. Taișul ascuțit al hangerului sclipi într-o fărâmă de lumină scăpată printre nori. Numai că Dragăi orice spaimă îi trecuse. Simți o furie cum nu o mai încercase niciodată. Se repezi cu unghiile drept în ochii celui care o amenința. Bărbatul scrâșni:

- M-a orbit!... Omorâți-o!

Și el însuși lovi cu hangerul. Draga se aplecă și se feri într-o parte. Vârful armei se înfipse în lemn.

- Unde e? zise cel de-al doilea.

Draga lupta ca un flăcău. Ascultase odinioară povestindu-i-se despre Oltea și neînfricarea sa. În suflet simțea și ea crescându-i o putere ca de bărbat. Aplecându-se, întâlnise cu mâinile, pe jos, o piatră mare, ajunsă cine știe cum pe-acolo. O apucă și-l izbi, cu toată tăria, în cap, pe cel de-al doilea.

Întâiul, cu ochii sângerând, bâjbâia prin beznă. O prinse de veșminte. Bluza-i pârâi, și asta o făcu să se tragă puțin deoparte.

Cel de-al doilea, lovit în cap, căzuse în patru labe și se zvârcolea de durere pe lespezi.

Unde era însă cel de-al treilea, în haină de șiac și cu privirea cruntă?

Pe sală se făcu lumină. Văzu ușa chiliei deschisă. Făclia, pe care o lăsase înăuntru aprinsă, răspândea, prin întredeschizătura ușii, o lumină ce i se părea orbitoare.

«Ion! Atunci... bărbatul cu ochii crunți trebuie să fi și pătruns înăuntru!»

Strigă:

- Ajutor!... Ajutor!... L-au răpus pe căpitanul Ion!...

Îl izbi și pe cel cu zeghea mițoasă în cap cu piatra. Acesta se clătină și se sprijini de zid, ținându-și amândouă palmele pe ochi:

- M-a orbit, nelegiuita!... M-a orbit!...

Draga îi ridică hangerul căzut și, strângându-și cu mâna stângă, la piept, bluza ruptă, se năpusti în chilie.

Ușile celorlalte chilii începură să se deschidă. Cel dintâi, numai într-un fel de cămășoale lungă, din pânză de cânepă, și cu un retevei gros în mână, se ivi Sofronie. Făcliile se aprindeau pe de-a rândul. Toaca începu să bată.

Pe negândite se ivi și Dănuț, de mână cu loana.

Cei doi bărbați cu capetele sparte se văicăreau.

Sofronie, îmbrăcat în cămășoala lui largă și lungă până la pământ, cu reteveiul în mână, alerga bezmetic.

«L-au omorât pe căpitanul Ion?»

- Cu voi ce e pe-aici? îi întrebă pe cei doi.

Dar fără să le mai aștepte răspunsul, bănuind ce s-a întâmplat, pătrunse înăuntru ca adus de furtună..

În chilie, se aștepta să-l găsească pe Ion zăcând pe laviță într-un lac de sânge. Când colo, priveliștea cea mai neînchipuită îl aștepta.

Căpitanul Ion era în picioare. Cu sabia ridicată. Draga avea și ea în amândouă mâinile câte un hanger.

Când Sofronie intră, căpitanul, istovit, se lăsă să cadă pe laviță.

Draga plângea și râdea în același timp. Iar în genunchi, la picioarele lor, se vedea ucigașul cu ochii crunți.

- S-a ridicat din morți! apucă să bâlbâie Draga, arătându-l pe Ion.

Simțind ce se petrece afară, și anume că Draga lupta pentru viața lui, căpitanul, aflat pe calea vindecării, își adunase toate puterile și izbutise nu numai să se ridice de pe laviță, ci încă să-și mai apuce și sabia. Năvălind în chilie, ucigașul - tot un năimit al înaltei Porți și care mai avusese de-a face cândva cu Ion - rămăsese încremenit.

Îl știuse pe căpitan lungit pe laviță, fără putință de-a se mișca, și iată-l în picioare, cu sabia în mână.

Întâmplarea aceasta îi tăia sepe jumătate avântul. Totuși, se îndreptase spre el cu hangerul întins. Atunci se năpustise în chilie și Draga.

- În genunchi! îi poruncise Ion ucigașului.

- Și azvârle-ți hangerul, adăugase Draga.

Ucigașul căută spre dreapta. Acolo, cu un hanger în mână, era Draga, înaintea lui, sabia tăioasă a lui Ion. Din spate, se-auzeau pașii lui Sofronie și glasurile celor care ieșeau din chilii. Iar cei doi soți de nemernicii ai iui se tăvăleau afară, pe jos.

De frică, văzând că nu mai are nici o scăpare, își aruncase arma - pe care i-a ridicat-o tot Draga - și căzuse în genunchi.

Copiii se repeziră, fericiți, în brațele părintelui lor. În timp ce ucigașii fură trimiși sub pază domniei, la Suceava, unde-i aștepta o osândă aspră.

Lui Ion, odată cu această întâmplare, parcă i se rupsesese ceva, vreun zăgaz al sângelui. Se simțea împrăștiat. Sângele-i curgea prin vine năvalnic. Limba i se dezlegase. Brațele și picioarele și le mișca în voie.

Leacurile pe care Draga i le dăduse, cu dragoste și grijă, atâta vreme, aveau cele mai bune urmări.

Sprijinit de fată, căpitanul se putea plimba acum prin ogradă. Se juca, laolaltă cu copiii. I se aduse și calul. Goni cu el peste câmpuri. Își mânui armele. Încetul cu încetul devenea iar omul de altădată.

Ștefan, aflând vestea, se bucură nespus.

Nu mai trecu mult timp, și căpitanul, însoțit de copii și Draga, plecară la Suceava, unde-i chemase domnul.

- Vezi, căpitane, glăsui Ștefan când i se înfățișară tuspătru, i-am spus acestei frumoase fete că unde nu pot izbândi leacurile, face o adevărată minune dragostea. Te-ai vindecat și viața i-o datorezi în primul rând ei. Căpitanul îl asculta neclintit. Ea este, continuă voievodul, pe câte am auzit, și o foarte bună mamă a copiilor tăi.

Căpitanul își privi copiii. Dănuț sta drept, înaintea lui Ștefan, într-o ținută de adevărat oștean. Ochii lui însă erau umezi.

- Pentru ce plângi? îl întrebă voievodul.

- Mi-am adus aminte de moartea mamei!

- Sărmana Oltea s-a dus! Și vouă, copiilor, vă trebuie o mamă. Nici un copil nu trebuie să rămână fără grija și dragostea unei mame.

- Noi avem o mamă, răspunse în locul băiatului Ioana, care, ce e drept, nici n-avea cum să și-o mai amintească pe Oltea.

Se repezi la Draga și-o prinse cu amândouă mânuțele de gât.

Draga o îmbrățișă și ea pe fetiță, sărutându-i fierbinte obraji.

- Avem o soră mai mare care ne ține loc de mamă, o corectă băiatul, cu o seriozitate aproape bărbătească, privind-o pe Ioana muștrător. O soră, pe care o iubim foarte, foarte mult, însă... o soră, apăsă el pe cele din urmă două cuvinte.

Draga o lăasă pe Ioana din brațe. Inima-i zvâcnea.

- Așa e. Are dreptate Dănuț, zise. Sânt sora lor mai mare. Îi apucă pe amândoi copiii de mână. Tustrei îngenunchiară înaintea voievodului. Acesta le făcu semn că pot părăsi încăperea. Și numai Ion rămase ca să mai vorbească împreună cu domnitorul lucruri de-ale războiului și păcii.

*

Vlad Călugărul, în haina lui verde, bogat împodobită, care-i plăcea atât de mult, călărea în frunte pe un cal murg. De sub poalele hainei i se vedeau șalvarii roșii, pe care-i îmbrăcase ca să-l facă plăcere lui Ali-beg.

De-a dreapta și de-a stânga lui se aflau sfetnicii, între care, la loc de cinste, se vedeau Staico din Bucov și Barbu Craiovescu.

La Siret se opriră pentru a-l aștepta pe Ali-beg, care trebuia să sosească dintr-un ceas într-altul. Acesta venea cu o armată, al cărei număr exact Vlad Călugărul nu-l aflase, dar trebuia să fie, așa după cum i se dăduse să înțeleagă, una dintre cele mai mari din câte năpădiseră vreodată pământul Moldovei.

În sfârșit, tobele răsunară. Și gărzile de spahii, bine înarmate, care deschideau drumul, se iviră. Caii acestora fuseseră aleși numai albi. După ei, veneau achingiii, călări pe cai negri.

Priveliștea era înfricoșătoare. Caii tropoteau. Armele oștenilor otomani sclipeau. Și întreg pământul se zguduia sub această uriașă năvală ce se îndrepta spre Moldova.

Țara Românească și Poarta, prin înțelegerea dintre Baiazid al II-lea și Vlad Călugărul, deveniseră, chipurile, prietene. Numai că prietenia acestora era doar a celor de sus. Norodul n-avea nici un folos de tras dintr-o astfel de prietenie, ci dimpotrivă. Trebuia să asigure hrana oștenilor și-a animalelor, carele pentru transporturi și bărbații de dârvală. Aceasta afară de atâtea și atâtea alte angarale. Încât, cu toate poruncile și amenințările domniei de-a nu-și

părăsi casele, oamenii piereau ca duși de vânt, de cum se auzea că se apropie otomanii - „prieteni lui vodă”.

Armata musulmană înainta către râul Siret printr-un ținut pustiit de locuitori.

Vlad Călugărul și suita lui descălecară. Slujitorii îi aduseră pe o tavă pâine și sare. Și vodă îi întâmpină pe otomani.

- Bine-ai venit, strălucirea ta!

Ali-beg rupse o bucată de miez din pâine și o muie în sare. Mestecă puțin pâinea și apoi o scuipe, stropind, ce-i drept fără să vrea, haina verde și bogată a domnitorului.

Vlad Călugărul se strâmbă. Câteva firimituri îi ajunseseră și pe obraz, dar nu îndrăzni să se șteargă. Se stăpâni și înaintă câțiva pași până ce ajunse pe covorul persan.

Cu o zi înainte plouase și begul se mânia când era silit să calce cu cizmele prin noroi. Astfel că, în cinstea lui, din porunca lui vodă, fusese întins pe pământ covorul acela persan. Descălecă, făcând primul pas, de pe cal, pe spinările încovoiate a doi arapi. Aceștia, cu povara pe spate, îngenunchiară, apoi se lăsară pe burtă. Mișcarea fusese atât de lină încât turcul nici n-o simți.

Alte covoare lungi și înguste fuseseră întinse până la cortul în care begul urma să se odihnească trei-patru ceasuri și unde avea să se hrănească, împreună cu domnul.

Înainte de a gusta din friptura de pui, otomanul rupse și îi întinse o bucățică lui Vlad Călugărul.

- Mănâncă, hakan Vlad. Vreau să văd dacă pasărea ta n-a fost otrăvită.

N-avusese loc, de altfel, nici o întâlnire a begului cu Vlad - cu toate că se dădeau drept prieteni - fără ca domnitorul valah să nu fi fost jignit.

Voievodul gustă, și-abia atunci Ali-beg catadicsi și el să mănânce.

În timp ce se hrănea - cu toate că, în cartea sfântă a otomanilor, Coranul, una dintre cele mai aspre porunci era aceea ca drept-credincioșii să nu soarbă nici o picătură de

vin - Ali-beg făcu un semn. Voievodul înțelese. Ridică de pe o tavă de-argint așezată lângă divan un ulcior cu vin dulce de Drăgășani, și begul bău însetat. Se șterse la gură cu mâneca și oftă. Nimic nu-i făcea mai multă plăcere decât vinul acesta, dulce și aromat, din viile de pe Olt.

- Te-am chemat, îi rosti voievodului begul, fiindcă am să întorc pe dos Moldova... și doresc să fii față... Voi pustii Suceava și voi așeza un nou domn.

- Pe cine? se grăbi vodă.

- Ai să vezi. Îți voi spune după ocuparea cetății, răspunse din vârful buzelor begul.

Bătu din palme, chemând astfel slujitorii să-l dezbrace, se răsturnă pe divan și, vegheat de arapi, fără să se sinchisească de prezența voievodului, începu, curând, să sforăie.

Vlad Călugărul se ruga în biserică:

«Doamne, miluiește-mă, fă ca în luptă să nu dau ochii cu Ștefan, cel care m-a urcat în scaun. Ferește-mă de pedeapsa lui! Și fă ca oștenii mei, care se țin frați cu cei ai Moldovei, să m-ajute și să nu mă părăsească de la-nceput... Ce să fac? Sânt silit să mă plec sultanului, ca să nu năvălească și-n Țara Românească și să fie mai rău. Ajută-mă, Doamne! Ajută-mă!»

Aprinse la altar lumânări pentru vii și la ieșirea din biserică pentru morți.

Deodată trâmbițele începură să sune. Lui Vlad i se muie de tot curajul.

Calul îl aștepta în ușa bisericii. Încălecă și, înconjurat de Staico din Bucov, Barbu și ceilalți mari boieri, căpitani și slugi, porni.

Bărbia îi tremura.

- Se află alături de Ștefan și căpitanul Ion, îl înștiință pe Ali-beg cineva.

- Unde e Bradomir?

Bradomir (pe numele lui adevărat Bradmer) era un mercenar. Făcuse un timp parte din oastea lui Ali-beg. Dar de peste un an se tocmise în cetele lui Staico.

Puternic, îndrăzneț, mercenarul acesta înalt, ciolănos, cu păr și mustețe roșii, născut pe țărmul Balticii, fusese tocmnit de Ali-beg pentru zece ducați-aur să-l răpună pe Ion. El era, de altfel, acela care-l izbise, sub zidurile Chiliei, pe la spate, cu sabia. Dar Ion scăpase. Și Bradomir se temea, la rândul-i, să nu-i întâlnească în bătălie pe Ion.

- Prima dată ai dat greș, îl muștră, tăios, Ali-beg. Nu l-ai lovit destul de tare. Acum îți poruncesc să-l cauți în bătălie și să-ți îndrepti greșeala. Mi-l aduci prins sau îl ucizi. Aceasta este dorința cea mai fierbinte a luminăției sale sultanul.

*

De sub coiful rotund, părul bălai-cărunț i se scurgea lui Ștefan pe umeri. Părea cu mult mai tânăr decât era.

- Întâi vom porni noi, hotărî el, ca să-l lovim în inimă pe fiorosul beg. Iar cele două aripi de oaste să-l înconjoare. Nu uitați că avem să-i plătim sângele bătrânilor, femeilor și copiilor noștri nevinovați, răpuși de oastea begului. Și că el a năvălit peste noi, cu gândul să ne subjuge.

lureșul se iscase. Și, încă de la primele izbituri, Ali-beg își roti calul și se porni la goană, fără să țină seama ce se mai întâmplă cu oastea.

- Ali-beg, stai!... Ali-beg! striga, în urma lui, Ștefan. Așteaptă să ne înfruntăm!

Ali-beg zbura însă pe calea spre Chilia, unde dorea să se-ascundă, părăsindu-și, în prăpădul dezlănțuit de oastea lui Ștefan, spahiii, ienicerii și achingiii.

Cât de făloasă sosise oastea otomană, și cum se înapoia!

La fiecare popas, Ali-beg cobora de pe cal, dar fără să se mai sprijine pe aripi, să calce pe covoare persane ori să apuce să mai tragă, împotriva poruncii Coranului, câte-o sorbitură de vin!

Calul i se împotmoli, și el se răsturnă în noroi. Abia de izbuti un spahiu, Mustafa, să-l smulgă din tină.

Pe alt drum, Vlad Călugăruț fugea mai abitor. Vodă își pierduse haina bogată, verde, în dreptul unui izvor. Încercase să răsuflă și să se răcorească un pic. Se zvonise însă că se află în preajmă Ion. Și, uitându-și de haină, rămas numai în șalvarii roșii, vodă încălecaser. O luase din nou la sănătoasă. Mai mult de jumătate din oastea musulmană pierise în timpul acestei groaznice urmăriri. La fiecare pas, otomanii - câți nu se dădeau prinși - vărsau valuri de sânge.

Din cetele domnești, iarăși, mai bine de două treimi trecuseră încă de la-nceput de partea lui Ștefan. Și-ar fi trecut cu toții, de nu s-ar fi temut că Staico avea să le pedepsească familiile la întoarcerea în țară. Așa se prefăceau numai că luptă, pe când, de fapt, mai mult dădeau ajutor fraților moldoveni.

Pe o câmpie din apropierea Chiliei, oastea lui Ștefan ajunge și nimicește resturile năvălitorilor lui Ali-beg.

Căpitanul Ion îl caută pe Staico din Bucov. Lângă Staico trebuie să se afle și Bradomir. Și nu pentru că-l despicaser coiful dorește să-l găsească. Deși lovitura i-o dăduse din spate. Legea neomenească a războiului, la urma urmelor îngăduie vrăjmașilor să se răpună fără să țină seama din ce parte izbesc. Îl caută însă pe Bradomir pentru că mercenarul acesta, după învățul lui Ali-beg, strigase:

- Noi sântem pentru supunere, în fața luminăției sale sultanul, și împotriva diatei lui Țepeș!

- Iată omul, i-l arată deodată Vâlsan pe Bradomir lui Ion.

Bradomir îl recunoaște și el pe căpitan. Câmpia se întinde până departe spre mare. Ciulinii cenușii se rostogolesc haihui, mânați de vânt. Tot așa pare că se rostogolește și Bradomir în încercarea lui deznădăjduită de a-și scăpa ticăloasa viață.

Calul lui Bradomir fuge, aici pierind pe după câte un pâlci de copaci, aici reapărând. A ajuns la un lac mărginit de tufe sălbatice de măcieș. Fructele roșii ale măcieșului par picături de sânge căzute pe frunze. Bradomir întoarce calul spre dreapta, dar este prea târziu. Ion i s-a ivit în față ca un duh neîmblânzit al dreptății.

Calul lui Bradomir, obosit, plin de spumă, sforăie, clătinându-și capul cu coama stufoasă, ca și cum și el s-ar lepăda de nevrednicul său stăpân.

Bradomir îl privește pe Ion țintă. De teamă, nu numai trupul, ci și sufletul i-a amorțit.

Dă să-și ridice sabia, dar mâna nu-l ascultă. Capul îi arde sub coif, ca și cum i-ar fi fost pus pe jăratic.

Din urmă a sosit Vâlsan.

- Căpitane, dă-mi voie să-l pedepsesc eu.

- Nu! zice Ion, continuând să-l privească țintă pe Bradomir.

Acesta izbutește să-și desfacă din inelele de fier coiful și și-l azvirle.

Coama de păr roșcat îi arde ca o flacăără. Ochii îi sânt holbați și însângerați, gura căscată, lăsând să se vadă dinții de lup.

- Iartă-mă, căpitane, bolborosește. Te-am vândut turcului pe zece ducați-aur. Poți să-mi iei viața.

Căpitanul continuă să-l privească țintă.

Și Bradomir, zgâlțâit de frică, se prăbușește. Platoșa îi bufnește pe pământul uscat. Vâlsan descalecă. Îl întoarce. Nu mai răsuflă. Îi ia sabia, i-o frânge pe picior și cele două bucăți le-azvârle în lac. Apa le înghite cât ai clipi, rotindu-se în cercuri din ce în ce mai mari.

*

Bat clopotele la Putna. Întreg ținutul s-a preschimbat într-o mare, ce se tălăzuiește până hăt cine știe unde, pe dealuri.

Unii au venit de departe, foarte departe, din satele de lângă Dunăre sau mare, de pe pământurile stăpânite din moși-strămoși de răzeși și plăieșii lui Ștefan.

Unii dintre aceștia sânt bătrâni, cu mustățile albe, stufoase, așa cum îi plăcea și domnului să le poarte. Cei mai mulți dintre ei păstrează încă urmele rănilor căpătate în atâtea nenumărate lupte câte s-au dat cu toți cei care au năpădit peste țară.

- Doamne, cine ne va mai apăra și cine se va mai strădui pentru binele nostru? se jăluiește, cu lacrimi în ochi, un bătrân. Cine îi va mai conduce pe moldoveni la luptă, în timp de primejdie?

- Marele nostru Ștefan cel Bun și Sfânt a domnit patruzeci și șapte de ani, două luni și trei săptămâni, lămurește mulțimea unul dintre pisarii mănăstirii Putna.

Plăieșii își amintesc unele din bătăliile la care au luat parte alături de

El:

- Doljești, Orbie, Baia, Lipnic, Podul Înalt, Războieni, Cataipug, Codrul Cosminului, Lențești, Sipinți și-atâtea altele...

- Turcii, tătarii, însă și ungurii, leșii...

- A dorit pacea, dar nu s-a dat înapoi nici de la luptă când a fost vorba de neatârnarea Moldovei...

Câteva bătrâne vorbesc după mintea și închipuirea lor:

- Când a închis el ochii, pământul s-a clătinat și s-a crăpat pe-a-locuri...

- Semne cerești neobișnuite s-au arătat...

Bat clopotele, cu dangățul lor cel mai dureros. Pentru că domnul cel atât de viteaz și înțelept al Moldovei s-a dus.

Bogdan, fiul său, noul domn, în straie cernite, este de față. Boierii, căpeteniile de oaste și trimișii străini îl înconjoară. Între toți aceștia se află și cetașii lui Ion.

Doar Ștefan era acela care le spusese, în ajunul luptei de la Scheia, de lângă Roman, că oriunde îi vor înfrunta pe dușmanii limbii și credinței lor va fi tot pentru binele și libertatea pământului strămoșesc. Și asta fie că bătălia se va da în Țara Românească, în Moldova sau Transilvania.

Bat clopotele parcă plâng. Și cu toate că sântem în luna lui Cuptor, cerul e înnegurat. Norii întunecați au coborât dinspre munți. Văzduhul miroase a ploaie.

Ion merge în cortegiul care-l poartă pe Ștefan spre lăcașul său de veci.

Prin minte îi trec cuvintele rostite de cronicarul polon Dlugosz:

«O, bărbat admirabil, cu nimic mai prejos decât eroii vechimii, pe care îi admirăm așa de mult. Dânsul este cel dintâi între principii lumii care, în vremurile noastre, a câștigat o victorie atât de strălucită asupra turcilor. După judecata mea, dânsul este cel mai vrednic căruia să i se dea puterea și conducerea militară peste toată lumea și lui să i se încredințeze, prin sfatul, prin înțelegerea și hotărârea cea de obște a tuturor creștinilor, demnitatea de comandant suprem și duce împotriva turcilor».

Este adevărat că, doar cu câteva zile înainte de a-și închide ochii, Ștefan îl sfătuisese pe fiul său, Bogdan, să nu-și mai pună nădejde în neamurile vecine care nu-i mai ajutaseră cu nimic. Lumea Apusului era și ea sfâșiată de lupte interne. Cel mai bine era, pentru acea vreme, credea el, ca Moldova să ajungă la bună înțelegere cu turcul, fără să-și jertfească nimic din neatârnairea, drepturile și libertățile ei. Și, în schimbul unui tribut, să le asigure pe toate. Atunci însă, adăugase el, «când turcul va cere și alte condiții mai grele pentru Moldova, toți sânt datori să se ridice cu armele, să se jertfească pentru libertatea avută de părinții lor și să lupte așa cum a luptat și s-a jertfit el însuși vreme de patruzeci și șapte de ani».

Ion își repetă în gând îndemnul marelui Ștefan. Și măria sa Vlad, și el însuși, urmându-i pilda, tot așa și-au înțeles datoria: să se jertfească pentru libertatea avută de părinții lor.

Simțământul acesta l-a făcut pe el, Ion, să lupte vreme de aproape douăzeci și opt de ani împotriva înrobirii otomane

pe tot întinsul pământului strămoșesc. Și însuși fiul său, Dan, la nici șaisprezece ani împliniți, și-a dat viața apărând Transilvania.

Pe-atunci Ion se găsea cu ai săi în ținutul Sibiului, alături de celălalt fiu al lui Țepeș: Mihnea.

Neînduplecat ca și părintele lui, Mihnea nu aștepta decât prilejul de a se înscăuna și a-l izgoni pentru totdeauna din Țara Românească pe osmanlâi.

Deodată, s-a aflat că otomanii au năvălit în Transilvania. Și se împrăștie, turbați, jefuind și arzând, către Ruscior, Șura Mică, Ocna Sibiului, Turnișor, Cislădie și în alte multe părți.

Îndată voinicii lui Ion, alăturându-se oștilor Transilvaniei, se reped la luptă. I se încredințează spre apărare Cislădia. Între cetași, pentru întâia oară, ia parte la bătălie și Dan.

Bălai, cu ochii albaștri, copilăroși, Dan nu cunoaște teama.

Vreo sută de spahii gonesc de-a lungul unui pârâu înghețat, urmărind un stol de copile speriate. Fetele vor să treacă pârâul. Gheața se sparge, și ele alunecă în apă.

În râsul zgomotos al spahiilor, copilele sânt scoase din apă. Dar așa ude cum se găsesc, în frigul și viscolul tăios, sânt trase pe cai și purtate spre locui unde le-așteaptă batjocura și rușinea robiei.

Dan, cu încă doi cetași, se reped înaintea spahiilor. Încearcă să le oprească trecerea. Sabia lui se rotește ca o morișcă. Capete zboară, trupuri se prăvălesc de pe cai. Dan făgăduiește prin felul său de-a lupta să-l întreacă în meșteșugul mînuirii armelor pe Ion. Numai că, fiind încă prea tânăr, brațul nu-i este oțelit. Loviturile de sabie și sulită pe care le primește sânt tot mai numeroase și mai adânci. Un spahiu îi străpunge cu lancea pântecul, și băiatul cade. Rămâne însă cu un picior agățat în scară și calul îl târăște, nechezând înfricoșat, peste câmpul acoperit de zăpadă.

Ion izbutește să-l ajungă. Oprește calul. Trage piciorul băiatului din scară.

Îl ia pe Dan în brațe și-l întoarce acasă.

Draga îl îngrijește cu leacurile ei neîntrecute, dar totul e zadarnic.

Băiatul mai are doar puterea să-și deschidă, pentru ultima oară, ochii.

- Tată, nu te îndurera, îl roagă. De când eram mic, m-am gândit că sânt dator s-o răzbun pe mama. Când am apărut pe fetele acelea, am luptat în numele mamei. Am iubit-o atât de mult! Sânt mâhnit că trebuie să mă despart de voi, de viață. Nădăduiesc doar s-o pot reîntâlni undeva pe ea...

Acestea i-au fost cele din urmă cuvinte. Ochii lui albaștri au înghețat la fel ca pârâul cel vesel al Cîsnădiei.

Cum l-a mai plâns Draga! Ea îl crescuse. Cum îl mai îmbrățișa Ioana!

Căpitanul a îngenunchiat lângă mormântul singurului său băiat. Dan al său era o nouă jertfă a neîncetatei năvăliri otomane.

Alte și alte gânduri îi trec prin minte.

Laiotă Basarab și Basarab cel Tânăr s-au plecat Porții, spre marea mânie a norodului, dar spre folosul lor și-al unor mari boieri. Între marii boieri, Craioveștii ocupă locul cel mai de frunte. Acum, sub Radu, fiul lui Vlad Călugărul, bănia de la Craiova a devenit cea mai însemnată dregătorie.

Radu, numit de boieri „cel Mare”, un domn pașnic, se străduiește, ce-i drept, cât poate, să ferească țara de năvăliri și jafuri din afară. Dar vămile de la Dunăre, care aduceau înainte destule venituri, sânt acum în cea mai mare parte supte de otomani și tributul a fost sporit pe încetul de la patru mii la douăsprezece mii de ducați-aur. Tributul apasă din ce în ce mai greu pe umerii norodului. Iar domnul este silit să plece în fiecare an la Poartă pentru a-și reînnoi jurământul înaintea sultanului.

Tunurile trag, tobele bat și trâmbițele plâng scoborârea în mormânt a marelui Ștefan.

Plânge cu hohote mulțimea pierderea marelui domn

Binecuvântat să fie Ștefan! Un domnitor așa cum a fost el n-a avut încă Moldova nicicând.

Nici el, căpitanul Ion, nu va mai avea un ocrotitor și un sfătuitor asemenea LUI.

Acum se va retrage din nou în Transilvania, unde este dorit și chemat de fiul lui Țepeș: Mihnea. Și poate că împreună cu el...

*

Ioana mireasă!

Cum este cu puțință?

Lui Ion nu-i vine să creadă.

O știa mică, jucându-se printre flori, purtând-o în șa, răsând în brațele lui.

Și nici măcar nu avusese timpul să se ocupe de ea.

Draga o crescuse! Când o crescuse? Când și cum trecuse vremea?

Draga îi fusese mamă. Dintre cei doi copii - Dan și Ioana - Ioana o iubea mai mult pe Draga. Și Dan o iubise, dar el avea mereu sub ochi chipul Oltei din ziua când își pierduse viața. Nu voia s-o apropie prea mult de sufletul lui pe Draga, de teamă ca nu cumva să-l întunece cât de puțin imaginea adevăratei sale mame, Oltea.

Ioana ședea pe scaunul împodobit cu flori albe și albastre, plăcut mirositoare, de rozmarin, așa cum i se cuvine unei mirese. Ședea în fața oglinzii, o oglindă mare, venețiană, primită în dar din partea voievodului Transilvaniei, Petru de Szentgyorgyi.

În apele strălucitoare ale oglinzii, gingășia feciorelnică a Ioanei era fără cusur. Draga și fetele, prietenele miresei, îi pieptănaseră părul și-l așezaseră cununița.

Fata se ridică în picioare. Rochia lungă, albă, o face să semene cu un crin. Pe umeri, Draga îi pune o mantie dăruită de mărișă Mihnea. Mantia este din brocart purpuriu, mărginită cu o dungă lată de aur. Părul bălai al fetei cade deasupra mantiei ca o ploaie sclipitoare de aur.

Draga s-a dat puțin deoparte și o privește:

- Cât ești de frumoasă, Ioana! Ești cea mai frumoasă mireasă pe care am văzut-o vreodată!

În glasul ei răzbate o ușoară undă de tristețe.

Privirile i se întâlnesc cu acelea ale căpitanului. Pe urmă, Draga se repede să-i mai potrivească Ioanei un fald al rochiei.

Ioana era ca și copila sa. Este adevărat, Oltea îi dăduse viață, dar ea și numai ea o îngrijise și tremurase pentru sănătatea și viața fetei, mereu primejduită, în toți acești ani.

- Ce minunat de frumoasă ești, Ioana!

Căpitanul parcă o vede și el pentru întâia oară.

Aceasta era fetița lui, micuța lui Ioana? Ce mult semăna cu Oltea!

Și a venit vremea să se mărite?

Ce noroc va avea în viață, în dragoste, în căsnicie?

O teamă surdă îi strânge inima ca o gheară. De-abia se născuse când au fost gata să i-o ucidă. De-atâtea alte ori apoi vrăjmașii i-au pus gând rău. Și dacă n-au izbutit a fost numai pentru că Draga i-a stat mereu alături.

Căpitanul își întoarce, cu duioșie, ochii spre Draga.

Orbit de frumusețea Ioanei, n-o mai privise de mult pe Draga. Cu toate că ici-colo, în părul ei, se iviseră fire albe, Draga nu își pierduse nici unul din darurile cu care o înzestrase natura.

Obrazul îi era tot fraged, ochii mari, luminoși și mersul vioi.

Draga nu vrusese să se mărite, cu toate că fusese în repetate rânduri cerută. Și rămăsese, cu aceeași putere de dăruire ca în prima zi, alături de el și copii.

Căpitanul știa că Draga nutrea pentru el simțăminte statornice, măcar că tâmpilele lui erau acum cu desăvârșire cărunte. Îl iubise întotdeauna și îl iubea și astăzi, cu-o dragoste tăcută, dar cu-atât mai adâncă, fără a îndrăzni

vreodată să i-o mărturisească. Și uneori se întreba dacă Oltea, de-acolo unde se găsea, din necunoscutul tărâm al morților, n-ar fi dorit ea însăși s-o știe pe Draga soția lui.

Fetele, care au împodobit-o pe mireasă, cântă:

*Două doruri într-un loc,
Nu trăbă mai mare foc.
Două doruri într-o țară,
Nu trăbă mai mare pară.*

Ioana s-a îmbujorat. Roșeața din obraji o prinde atât de bine. Căpitanul râde. De-afară se-aude zumzetul ultimelor pregătiri de nuntă.

Toți s-au înveselit.

Fetele cântă și s-au prins, după datină, într-un joc cu pași mărunți în jurul miresei, «dansul scorușilor».

Ioana a rămas la mijloc, subțire, înaltă, dreaptă, cu cununița de mărgăritar pe cap, în mantia de brocart purpuriu, cu părul de aur revărsat pe spate.

*De-ar fi dorul ca vântul,
S-ar aprinde pământul.*

Nunta are loc în casele înalte de piatră ale lui Mihnea, case ce fuseseră clădite odinioară de Țepeș, părintele său.

Nuni sânt însuși Mihnea și tânăra lui soție de-a doua, Voica. Fiica lui Mihnea, Ruxandra, face parte dintre druștele care i-au pieptănat miresei părul și-au alcătuit hora. Iar Mircea, fiul lui Mihnea, este «frate de mână» al mirelui.

Voica o conduce pe fina ei prin camerele largi până în sala unde se va desfășura cununia.

Fata pășește prin aceste încăperi de parcă ar pluti. Vălul îi flutură deasupra părului de aur, pe umeri.

S-a îndrăgostit în timpul verii trecute de Baldovin, un urmaș al acelui Baldovin care, cu mai mult de un veac în

urmă, fusese sfetnicul apropiat al bătrânului și slăvitului Mircea cel Bătrân.

Căpetenie de oaste a lui Mihnea și prieten apropiat al fiului acestuia, Baldovin are aceeași credință ca și Mihnea, Mircea și Ion, și anume că diata marelui Vlad Țepeș se cere neapărat împlinită.

Flăcăul era neîntrecut în turniruri. Și, într-un asemenea turnir, care avusese loc la Sibiu, el și-o alesese ca «doamnă a inimii» pe Ioana.

Fetei i se întâmpla pentru întâia oară în viață să fie aleasă drept «doamnă a inimii» unui cavaler în turnir.

Se turburase cumplit, ceea ce o făcuse pe doamna Voica să râdă de ea cu hohote.

În turnir, Baldovin își doborâse potrivnicii și-i dăruise alesei inimii sale «cununa învingătorului».

Ioanei îi fusese pe plac flăcăul care era nu numai foarte chipeș, ci și nespus de vesel. Seara o poftise la danț. Glumiseră. Râseseră împreună.

Și inimile, dintr-una într-alta, începuseră să se lege.

Se mai întâlneau după aceea în casa lui Mihnea, unde căpitanul Ion, fiica lui și Draga erau găzduiți.

Într-o seara, pe când amândoi se plimbau prin grădina casei, Baldovin îi mărturisise Ioanei că o iubește și nu are altă dorință mai fierbinte decât aceea de a o cere de soție. Ioana, cu toate că îi cunoștea prea bine simțămintele - care fată nu-și dă seama când e iubită? - își pierduse firea. Fugise în casă, ca o ciută speriată. Sărmanul tânăr își închipuise că nădejtile lui s-au spulberat. Și multă vreme nu mai îndrăzni să se apropie de fată.

A urmat o petrecere de Anul nou în casa lui Mihnea. Mircea dănuise cu Ioana. Deodată, un slujitor l-a chemat pe tânăr la părintele său.

Și Mircea îl rugă pe Baldovin să se prindă în danț, în locul lui, alături de Ioana. Cu prilejul acesta fură nevoiți să-și vorbească.

Ioana îl muștră pe Baldovin că, fără motiv, se ferește de ea. Acesta-i răspunse că o credea supărată pentru îndrăzneala lui din seara aceea în grădină.

- Supărată? râse Ioana.

- Așa mi s-a părut!

- Poate oi fi supărată, dar asta numai fiindcă m-ai ocolit...

Atât a fost destul.

S-au logodit și nunta au hotărât-o, cu învoirea lui Ion, curând.

Mireasa și nașa intră în sala cea mare unde așteptă Mihnea, nașul, împreună cu mirele.

Baldovin îi cere îngăduința nașului și-i iese înaintea Ioanei. Îngenunchiază pe lespezi înaintea ei și-i sărută cu sfială mâna.

Ce mândru arată Baldovin! Poartă o haină scumpă de atlas cu margini de blană și nasturi din aur. O mantie scumpă îl învâluie. Iar din brâul care-i încercuiește haina se vede ieșind mânerul bătut în pietre prețioase al unui pumnal, primit în dar tot de la naș.

Rar s-a mai văzut vreo pereche atât de potrivită ca Ioana și Baldovin.

Draga s-a apropiat de Ion. L-a prins ușor de braț și ochii i s-au împăienjenit.

După ce s-au unit prin căsătorie, Ioana și Baldovin s-au grăbit să le sărute mâinile amândurora, așa cum se cuvenea după datini.

- Tată și mamă... zice Ioana.

- Mama ta este altundeva, i-a răspuns Draga. Și cât ar fi fost de fericită să te poată vedea mireasă, așa cum te vedem noi astăzi...

Ioana a prins-o pe Draga de gât:

- Îți mulțumesc din inimă!

Dar Draga, îmbrățișând-o la rându-i, a început să plângă de-a binelea. Și l-a rugat pe Baldovin să aibă grijă de Ioana.

La timpul cuvenit, Ioana a devenit mamă. A născut un băiat. Și, potrivit dorinței căpitanului, în amintirea marelui domn, i s-a dat numele de Vlad.

Tocmai atunci s-a întâmplat ca, după un neîncetat zbugium, Mihnea să izbutească a se urca pe tronul părintelui său, Țepeș.

Ce bucurie a fost pe căpitanul Ion nici nu se poate spune. Venise, în sfârșit, vremea împlinirii diatei lui Țepeș!

S-au pregătit pentru întoarcerea în Țara Românească: Mihnea; fiul său, Mircea; Baldovin cu Ioana, și fiul lor, Vlăduț.

*

Pisarul întoarse încet ultima foaie. Dăduse mereu câte trei-patru deodată, ca să-și reînvie mai repede amintirile. Și ajunsese la cap. Până aici izbutise să scrie.

Pentru Vlăduț făcuse însemnările.

Acum Vlăduț a crescut. A împlinit încă din primăvară cincisprezece ani.

La cincisprezece ani un băiat din Țara Românească este mare. A trăit întâmplări aspre, a trecut prin încercări necruțătoare, a învățat să cântărească și să judece lucrurile ca un bărbat.

Pe-atunci era încă numai o găgâlice care nici măcar nu știa să vorbească.

Ioana își ținea în brațe pruncul și singura ființă căreia i-l încredința, din când în când, era Draga.

Amândouă călătoreau într-o căruță cu coviltir trasă de șase cai.

Drumul peste munte fusese greu. Plouase. Caii, deși voinici, din soiul cel mai bun de Făgăraș, păroși și cu copitele mari, trebuiau să se opintească uneori din răspuțeri ca să poată trage căruța din hârtoape sau din făgașurile săpate prin perindarea, în decursul anilor, a mii și mii de alte căruțe sau care.

Trecuseră de Bran și ajunseseră pe culmea muntelui. Din dreptul pintelului de stâncă numit Gruiful, se începea coborâșul spre Țara Românească.

Mircea și Baldovin goniră cu caii până deasupra pintelului. De-acolo, priviră cu încântare în jos. Pământul pe care-l visaseră atâția ani de-a rândul, cu munții, apele, pădurile și câmpiile sale fără pereche de frumoase, era acolo, îi aștepta să-i aducă «dreptatea» după care tânjea.

- Ioana! strigă Baldovin.

Tânăra femeie dădu la o parte acoperământul ferestruicii coviltirului și-și scoase capul bălai.

Baldovin se apropie călare, în galop, de căruță. Mantaua îi flutura, lăsând să i se vadă sabia cu mânerul sclipitor de argint. Nu voia să aibă nici o bucurie mare fără să i-o împărtășească soției sale.

- Ce este? întrebă ea.

Întinse mâna și arătă zarea. Răspunse gâtuit de emoție:

- Iată!

Sub pânza aburită a depărtării, pădurile se întindeau verzi, coborând în văi ori cățărându-se pe culmi, ca un veșmânt de mătase al muntelui.

- Adu-mi un cal.

Baldovin porunci vizitiului să tragă de-o parte și să oprească. Dezlegă un cal dintre cei care urmau, legați de o altă căruță, convoiul. Îl înșeuă și i-l aduse Ioanei.

Tânăra femeie încălecă și-și ceru în brațe băiatul.

Vlăduț se născuse în Transilvania, la Sibiu, și pătrundea pentru întâia oară pe aceste meleaguri.

Ca un făcut, tocmai atunci, pe cer se ivi o spărtură de nori. Și, prin această spărtură, soarele începu să-și azvârle razele.

Ploaia se opri. Și mama își ridică băiatul cu amândouă mâinile în lumină.

- Privește!..

Băiatul dete, bucuros, un chiot.

O pasăre vâslea lin, bătând greoi din aripi, prin văzduhul umed.

Copilul își întinse mânuțele spre ea, de parcă i-ar fi plăcut și lui să se înalțe în zbor.

Ioana îl strânse, dragăstos, la piept. Calul porni. Iar Baldovin, așa călare cum era, își cuprinse pe după umeri soția și-o sărută pe obraz.

*

Vântul zgâlțâie fereastra chilieii. Bătrânul își scoate rantia. Se dezbracă, se lungește pe laviță și se învelește cu cerga.

Așa își poate urmări mai lesne gândurile. Privește spre vatră. Numai câțiva cărbuni, pe jumătate ascunși sub cenușă, încearcă să mai pâlpâie.

Amintirile-i roiesc. Scânteieri fugare i se alungă una pe alta din minte.

...Iarăși Bucureștiul. Palatul domnesc cu zidurile sale vechi și turnulețele înalte de la porți.

Sala de unde a reușit s-o smulgă pe Oltea din ghearele lui Laiotă Basarab-Bătrânul. Jîlțul din lemn tare de nuc în care a stat cândva și măriia sa Vlad. Pe jîlt, Mihnea Voievod, fiul măriei sale Vlad. Curteni pe dreapta și pe stânga. Vârstnicii așezați pe jîlturi. Cei mai tineri în picioare.

A sosit și Mehmed-beg, pașa de Nicopole, cel care are în seamă Țara Românească, în locul lui Ali-beg. Acestuia-i place să se laude că este «fiul unui domnitor valah», uitând totuși s-arate deslușit cine a fost acesta. Cei mai mulți îl învinuiesc că minte. Sânt cu toate astea unii care cred că ar fi într-adevăr înrudit cu o familie boierească, însă numai prin mama sa, o tânără femeie luată în robie de un turc.

Mehmed-beg are un obraz lătăreț, cu falca de jos ieșită mult în afară. Ceea ce-i vădește adevărata fire sânt ochii. Mici, vârați adânc sub frunte și întunecați, parcă-l străpung pe-acela căruia begul i se adresează.

Când a înaintat în rang, Mehmed a trebuit să jure că se leapădă de mama sa și va lupta oricând contra valahilor, pentru biruința semilunii. Și ca să nu mai fie nici o îndoială asupra credinței sale față de semilună, fusese trimis în Valahia să prade. Și el își împlinise cu sârg misiunea, măcelărind nenumărați români și aducând cu sine o mulțime de roabe.

La parte acum, în numele Porții, la cea dintâi adunare a Divanului, dându-i asigurări lui Mihnea că Baiazid, sultanul, îi va fi cu priință dacă nu va aduce nici o știrbire puterii și drepturilor otomane în Țara Românească.

Mehmed-beg își sfârșise vorba. Și Mihnea întinse mâna spre Craiovești, care se înfățișaseră de-aseenea la palat.

Se aflau pe jîlțurile din primele rânduri, așa cum stătuseră și în timpul domniei lui Radu cel Mare. În față de tot, fiul cel mare al lui Neagoe, vel-banul Barbu, cu statura lui falnică, înveșmântat în straie bogate și cu un brâu lat de atlaz. Alături, vel-vornicul Pârvu. Și între ei, dar puțin mai la spate, vel-comisul Danciu-Gogoasă. Lipseau numai Radu, care în zilele acelea era bolnav de lingoare, și bătrânul Neagoe-banul. Acesta din urmă se prăpădise numai cu câteva luni în urmă și fusese înmormântat la Craiova.

- Măria ta, luă cuvântul Barbu-vel-banul, ridicându-se în picioare, dar necatadicsind să-și lase un genunchi înaintea domnului. Trecem de bunăvoie de partea măriei tale și vrem să te slujim cu credință.

Privirile lui Barbu cătau nesigure în stânga jîlțului domnesc. Acolo se găsea Mircea, feciorul domnului, și căpitanul Ion, cercetându-l cu neîncredere pe vel-ban.

- Norodul cum privește venirea și urcarea noastră în scaunul părintesc?

- Știi bine, zise vel-banul, că norodul a ținut mult la tatăl măriei tale, Vlad - fie-i cinstită în veci amintirea și odihnească-se în pace acolo unde se găsește! - și-ți este

plecat și supus, gata să împlinească orice poruncă. Atâta că...

Mihnea își ridică fruntea:

- Atâta că?...

- Nu norodul are vreo însemnătate, măria ta, ci marii boieri...

- Norodul este sarea pamântului, grăi Mihnea.

- Așa e!... Așa e!... încuviință, fără vreo altă împotrivire, vel-banul Barbu.

- Și ați venit să-mi jurați credință?

- La bine și la rău, măria ta, se ridică la cuvânt vel-vornicul Pârvu. Vrem să începem o viață nouă, pentru binele țării. Le întindem tuturor mâna, chiar și căpitanului Ion, cu care am avut cele mai dese ciocniri.

- Să fie măcar acum între noi pace și înțelegere, rosti, la rândul lui, și vel-comisul Danciu-Gogoasă, uitându-se însă chiondorâș la Ion.

Mehmed își mișcă falca mult avântată în afară, își unse buzele cu miere și glăsui:

- Acest lucru îl dorește în cea mai mare măsură luminăția sa Baiazid, stăpânul nostru al tuturor!

- Stăpânul domniilor voastre, al otomanilor, da. Al nostru însă nu! i se împotrivi căpitanul Ion.

- Noi avem un singur stăpân, pe măria sa Mihnea! adăugă Baldovin.

Cuvintele căzură ca niște pietre pe inima lui Mehmed. Acesta se făcu galben. Degetele-i lungi și vinete frământară mânerul lung, de fildeș, al hangerului. Se uită spre garda de musulmani cu care venise, dar nu îndrăzni să înceapă nimic.

Își mușcă limba până la sânge, însă nu-și arată mânia.

- În numele înaltei Porți și a sultanului, continuă el, mă pun eu chezaș că frații Craiovești își vor păstra cuvântul!

- Să nădărdum că va fi așa! murmură Baldovin.

Barbu Craiovescu se făcu însă că n-aude și cel dintâi i se plecă domnitorului, rostindu-și apăsător jurământul.

Două seri mai târziu avu loc ospățul. Un ospăț simplu, așa cum nu se obișnuia la palat decât în timpul lui Țepeș. Mihnea era de părere că banii puțini ai vistieriei nu trebuiesc risipiți pe ospețe.

La o masă lungă, în mijloc, se așeză Mihnea, având-o în stânga pe tânăra și blândă lui soție, Voica, și în dreapta pe Mehmed-Beg. Lângă Voica se aflau, în rând, Mircea, Baldovin, într-un veșmânt scurt, cărămiziu, cu tăietură apuseană, Ioana, ca întotdeauna îmbrăcată în alb, Draga, rugată mult de Ioana să vină, boierii și căpeteniile de oaste.

Un boier îi șopti lui Danciu că Draga este una dintre acele fete strânse odinioară din satele oltenesti, ca să le dăruiască turcilor, dar căpitanul Ion le scăpase.

Danciu o cercetă îndelung cu privirea pe Draga și, cu toate că trecuseră atâtea ani, o recunoscă.

Slujitorii începură să aducă bucatele. Boii și berbecii care fuseseră fripți erau din cirezile și turmele vel-banului Barbu, care era acum socotit, în locul bătrânului Neagoe, capul familiei Craiovescu. De altfel, cu câteva zile înainte, el însuși poruncise să li se încredințeze bucătarilor curții animalele laolaltă cu câteva buți pântecoase de vin, zece butoiașe cu brânză, unt, grăsimi de porc și multe altele.

Vrând să se pună bine cu noul domnitor - potrivit și unei vechi tradiții - vel-banul nu se uitase. Risipise cu amândouă mâinile. Fructe, miere, pește, rachiuri. De toate trimisese din plin, arătându-se cât se poate de darnic.

Până și lăutarii țigani tot de pe moșiile sale erau.

Noul domn era sărac. De pe urma părintelui său nu-i rămăsese decât casa de la Sibiu, loc de refugiu în vreme de restriște. Iar banii puțini câți îi avea și-i câștigase cu greu, slujind în oastea regelui Ungariei, Vladislav al II-lea, sau în aceea a voievodului Transilvaniei, Petru de Szentgyorgyi.

Lui Mehmed-beg, ca și lui Ali-beg, împotriva tuturor învățăturilor Coranului, îi plăcea cum nu se poate mai mult vinul. Licoarea adusă de Barbu o cunoștea. Nu numai o dată chefuiseră împreună la București, Târgoviște sau Craiova. Se prefăcea că bea apă, dar, de fiecare dată, își schimba cupa și sorbea vin.

Începuse să se ametească. Nu prea mai știa ce face. Da din mâini fără rost. Râdea tare. Și mai ales își întindea mereu bărbia lată în afară, ca s-o poată privi mai bine pe Ioana.

- O asemenea floare n-am izbutit încă să răsădesc în grădina mea! le șopti însoțitorilor săi.

Fu înștiințat:

- Acea în alb este copila lui Ion. O iubește ca pe ochii din cap. S-a căsătorit cu Baldovin. Cealaltă, de lângă ea, mai micuță la stat, se numește Draga. Și unii bănuiesc c-ar fi soția căpitanului. Iar alții susțin că nu.

- Cred că n-am făcut bine aducându-te aici! îi spuse Baldovin Ioanei. Begul este numai cu ochii pe tine.

Ioana zâmbi:

- Și crezi că mi-ar putea face vreun rău? Sântem doar în domnia măriei sale Mihnea, fiul marelui Vlad. Cine-ar îndrăzni? Și mă aflu lângă brațul tău.

Baldovin o cuprinse de mijloc. Pentru întâia oară în viață, Ioana lua parte la un ospăț în palatul domnesc. Râdea cristalin. Era fericită.

Totuși glasul ușor îngrijorat al lui Baldovin o făcu să tresară. Parcă se dezmetici dintr-un somn. Se uită la dreapta și îi văzu pe voievodul Mihnea și pe fiul acestuia, Mircea, tăcuți, încruntați, atenți la oaspeții lor. Abia acum îl zări și pe Mehmed-beg privind-o lacom. Ochii mici, negri, ai begu-lui azvârleau scânteii. Îl observă și pe Danciu. Sub rânjetul lui lingușitor, dar și batjocoritor în același timp, i se păru că citește o amenințare surdă.

- Vreau să mă duc acasă! îi spuse lui Baldovin.

Mihnea, la intrarea sa în București, le dăduse drept locuință căpitanului Ion și ginerelui acestuia conacul vechi și destul de dărăpănat, care îi aparținuse lui Lazăr, fostul mare logofăt al lui Vlad Țepeș. Conacul se afla în mijlocul unei livezi, pe malul Dâmboviței, în preajma bisericii Sfântului Gheorghe.

- Nu poți pleca singură, se îngrijoră Baldovin. Noaptea este întunecoasă și cetatea de scaun neașezată încă destul de bine după sosirea noastră aici.

- Ai să-mi dai un oștean din strajă cu mine.

Baldovin se lăsa cu greu înduplecat. Dar când o auzi pe Ioana spunând și că Vlăduț, băiețelul lor, nu se simțise prea bine în acea zi, era cam roșu la obraz și s-ar putea să fi răcit, se hotărî. Îi ceru învoirea căpitanului Ion ca soția sa și Draga să se înapoieze acasă.

Acesta îl întrebă pe Mircea. Și Mircea încuviință.

Baldovin porunci ca trei oșteni din strajă să le însoțească până acasă pe cele două femei.

În timpul când se pregătea de plecare, Ioana băgă de seamă că begul se ridicase în picioare și vorbea, agitat, ceva cu oamenii lui. Și între Craiovești văzu o oarecare mișcare. Danciu îi șoptea ceva la ureche lui Barbu. După aceea se apropie și el de grupul osmanlâilor.

În sala ospățului, aerul devenise greu de respirat. Unii se amețiseră, dar alții, i se păru Ioanei, făceau pe amețiții.

Slujitorii aduceau plăcinte, struguri uscați, păstrați încă din toamna trecută în încăperi răcoroase, mere, pere și alte soiuri de fructe.

Mihnea nu era un om prea vesel. Fusese deprins doar cu greutățile și cu lupta. Petreceri făcea rar și numai cu prilejul nunțurilor și al altor sărbători de familie.

Ospățul acesta însă trebuia să dureze. Așa se obișnuia la curtea din București după înscăunarea unui domn.

Baldovin, în timp ce Ioana se îmbrăca, cugetă că lucrul cel mai bun ar fi fost să o conducă el însuși. Îi mărturisi acest

gând. Dar Ioana se împotrivi. Domnitorul și fiul lui s-ar fi mâhnit văzându-l că pleacă pentru o spaimă neîntemeiată a soției sale.

Ioana ieși, însoțită de Draga și de cei trei oșteni. Femeile se urcară în caleașcă. Oștenii săriră pe cai. Porțile cele mari ale curții domnești se deschiseră. Dinspre râu venea un șuvoi de aer rece. Frunzele copacilor foșneau uscat și vântul le smulgea nemilos.

Baldovin își îmbrățișă soția, din ușa caleștii, încă o dată. Ioana avea în trup un tremur. Ieșise din încăperea caldă și nu era nici prea gros îmbrăcată. Draga îl sărută și ea pe Baldovin, ca o mamă, pe frunte.

Caleașca porni clătînându-se prin gloduri. Săltă peste pragul de lemn, îngropat în pământ, al porții.

Vizitiul își pocni biciul. Caii se încordară și caleașca se pierdu în noapte spre zăvoiul de sălcii.

Ioanei i se întetise tremurul. Dinții îi clănțăneau. Draga își scoase șalul gros de lână din spate și o înveli.

Din depărtare, răsună galopul unui grup de călăreți.

«Baldovin! gândi Ioana. Nu s-a lăsat și vine după noi. Sau tata...»

Călăreții înconjurară caleașca.

Ioana deschise ferestruica:

- Cine sânteți?!

- Porunca domniei! răspunse, răgușit, unul.

Numai că, între călăreții nou-sosiți și cei din strajă, pe neașteptate, izbucni lupta.

- De ce vă luptați între voi? Cine sânteți?

Unul din oștenii de strajă căzuse cu o lance între umeri. Altul fusese tăiat de sabie.

Cel de-al treilea se repezi la caleașcă.

- Fugiți! apucă să spună. Dar o săgeată i se înfipse pe la spate, în gât.

Draga o apucă pe Ioana de mână și încercă s-o tragă afară.

Tânăra femeie era ca un copil. De sub mantia roșie de brocart, i se vedea rochia pe care o purtase și la nuntă. Părea o pasăre albă cu aripile rupte și însângerate.

- Vlăduț! suspină.

Dar vizitiul sări de pe capră. Le împinse pe amândouă la loc în caleașcă și închise ușile.

- Săriți! Ajutor! strigă Draga.

- Dacă țipați vă spintecăm! le amenință pe femei unul dintre călăreți.

Caleașca porni în goană, înconjurată de bărbații călări.

Draga continua să strige. Atunci vizitiul opri din nou caleașca. Și călăreții o traseră afară pe Draga. Ioana i se atârname de brațe:

- Nu!... Lăsați-o!... Lăsați-o!...

Cineva o lovi peste gură, făcând-o să-i sângereze buzele. Altul o împinse înapoi în caleașcă. Ioana mai apucă s-o zărească pe Draga căzând. Nu știa dacă fusese ucisă sau nu. Dar caii trecură peste trupul ei în galop.

În sala de ospete a palatului, Mehmed-beg se îmbătase.

- Apă, bolborosea, apă din viile Craioveștilor!

Gușa i se zguduia de răs.

Mihnea se mohora din ce în ce mai mult. Și Mircea la fel.

Voievodul părăsi masa. Tâmpilele i se zbăteau. Își trase jîlțul mai la o parte.

Ion se întristă văzându-l pe voievod supărat într-o asemenea seară menită petrecerii și veseliei. Se gândi că i-ar plăcea să-i înșface pe osmanlâi, cu Mehmed-beg al lor cu tot, și să-i zvârle în Dâmbovița. Să dea în felul acesta semnalul ridicării împotriva puterii lui Baiazid. Așa cum făcuse Tepeș când îi pedepsise pe Hamza-pașa și Catavolinos.

Îi împărtăși, în taină, lui Mihnea gândul.

Voievodul îi răspunse, tot în taină, că n-a sosit ceasul. Încă nădăjduiește că-și va putea orândui domnia fără sânge.

Zorii începură să se arate, descleștând din neguri cetatea de scaun.

Zidurile păărăginite ale palatului parcă fuseseră acoperite de cenușă. Râul ce mărginea ogrăzile palatului curgea clipocind. Toaca de la biserica Sfântului Gheorghe începu să bată.

Un călugăr, cu poalele anteriului sumese, se zorea spre biserică. Văzu oștenii căzuți. Dădu alarma.

Fugi și bătu în porți:

- Străjeri domnești uciși!

Baldovin se prăvăli pe scări.

- Unde-i caleașca?

Ion se avântă pe cal. Străbătu în galop zăvoiul. Nu mai avu răbdare să ocolească zidul. Sări, călare, de-a dreptul.

Negru se prăpădise, după ce-l slujise atâta îndelungată vreme, și căpitanul îl îngropase ca pe-un om, ca pe-un prieten. Un armăsar așa cum fusese Negru nu se mai găsea. Dar nici calul moldovenesc pe care-l avea acum, numit Surul, după culoarea părului, nu era de lepădat. Îl dresase și-l obișnuise, ca și pe Negru, să-l înțeleagă, să-l asculte, să nu se teamă nici de zgomotele bătăliei și nici de piedicile ce i s-ar fi ivit în cale.

Tăie drumul printre copaci. Descălecă și urcă scara, sărind câte trei trepte deodată.

Slulnica îi ieși înaintea.

- Unde e Vlăduț?

- Înăuntru, doarme.

Băiețelul se trezise și îi râdea bunicului nu numai cu gura, ci și cu ochii. Își bătea mânuțele grăsuțe una de alta.

- Mama... Mama...

- Ioana? Draga?

- Încă n-au venit.

Pentru întâia oară în viață, căpitanul simți că tot sângele i s-a scurs din inimă. Au izbutit? Dar cine?... Cine?... Mehmed?... Barbu?... Danciu?... Și tocmai într-un asemenea

ceas, când un domn ca Mihnea se urcase în scaun? I se părea de necrezut. Să fi avut ei o asemenea îndrăzneală? Să nu se fi temut?

Pe ușa năvăli Baldovin:

- Au găsit-o pe Draga...

O aduseră în casă și o întinseră pe pat. Fusesse înjunghiată și caii îi zdrobiseră trupul. Era plină de sânge.

O spălară, și medicul sas Schmidt, care venise de la Sibiu cu Mihnea, se grăbi la căpătâiul ei. Nu mai avea decât foarte puțin de trăit.

Ion se așezase pe un scăunel lângă pat. Gândurile îi huruiău în minte ca niște bolovani curgând pe o vale.

Iarăși? Pentru a câta oară? Roxana, Oltea, Draga și acum Ioana. Torturări. Răpiri. Ce inimi de fiare pot să aibă astfel de oameni? De ce să nu se răfuiască numai cu bărbații? De ce să lovească femeile? Răpirile de fete și femei, acest blestemat mijloc de a-și popula haremurile, otomanii l-au folosit în toate ținuturile și țările până unde s-au întins.

Draga apucase să mai povestească felul cum fusese răpită Ioana. Vizitiul fusese înțeleș cu călăreții.

- Căpitane, îl rugă Baldovin pe Ion, fii bun și vestește domnia că am plecat în căutarea Ioanei. Nu pot întârzia nici o clipă. Fără ea viața mea nu mai are nici un rost.

- Încotro vrei s-o iei?

- După câte am înțeleș, caleașca trebuie să se fi îndreptat spre Dunăre. O apuc și eu într-acolo... Poate izbutesc să-i ajung.

- Duceți-vă... amândoi!... N-o lăsați... pe Ioana în ghearele lor! șopti cu buzele albe Draga.

Avea dureri înfiorătoare. Își înfipse unghiile în palme și-și mușcă limba ca să nu țipe.

Cuvintele îi răzbeau din piept cu greutate. Șuvițe fierbinți, subțiri, de sânge, i se scurgeau printre buze.

Lui Ion i se rupea inima.

Cum să se împartă? Ar putea s-o părăsească pe Draga, după ce aproape o viață întreagă se jertfise pentru el?

- Am să... mor! mai murmură Draga. Nu mai sta... pleacă... Împreuna cu Baldovin... după Ioana...

Căpitanul își desfăcu brațele. Îi cuprinse trupul zdrobit sub copitele cailor și-o sărută. Îi datora această îmbrățișare. Trăise numai pentru el și ai lui. Murea tot pentru ei.

Mai răsuflă o dată adânc, și chinurile i se sfârșiră. Pe chip îi rămăsese întipărit un zâmbet. Plecase din această lume zâmbind, îmbrățișată de cel pe care-l iubise, singurul bărbat care-i fusese drag.

Cel puțin ultima clipă a vieții îi fusese înseninată.

- Draga!... Draga!...

Dar Draga nu mai era.

În fața căpitanului nu se mai găsea decât un corp fără viață, care, în sfârșit, după atâtea suferințe, își găsise odihna.

*

Gonea de-a lungul câmpiilor, peste munți și ape.

Totul se repeta ca într-un vis urât.

Căpitanul era însoțit de doi dintre prietenii și tovarășii săi de luptă: Zane și Eufrosin. Nici unul nu mai era tânăr, însă nici unul nu se arăta obosit.

Înveșmântați turcește, cu însemnele unor spahii doborâți pe drum, străbăteau încoa și încolo întinsa împărăție turcească.

Ioana fusese smulsă de lângă copilașul, soțul, tatăl și prietenii ei de nu se știe cine și dusă undeva, într-un loc necunoscut, pe care nu izbuteau să-l afle.

Încotro s-o mai ia? Baldovin dispăruse și el ca-n pământ. Cel puțin dacă ar fi izbutit să dea de urma lui Baldovin! Poate descoperise el, între timp, ceva. Și, împreună, le-ar fi fost oricum mai ușor s-o găsească pe Ioana.

Vremea trecea. Vara, toamna, iarna zburaseră Venise primăvara. Și ei tot mai goneau. Cercetau oamenii din orașe, târguri, porturi, de prin preajma cetăților, din hanuri și locuri de popas.

Cutreieraseră imperiul otoman alcatuit din atâtea țări cotropite, de la orașul bulgăresc Târnovo, până în peninsula grecească Moreea, din așezările sârbești de pe râul Sava, până la Trapezunt și Bagdad. Străbătuseră ținuturi înverzite sau pustiuri, trecuseră peste munți și plutiseră pe mări. Dar Ioana nu era nicăieri. De fiecare dată, văzuseră că s-au înșelat sau au fost înșelați.

Într-o seară, istoviți, făcură un scurt popas pe țărmul mării, la Smirna - sau Izmir, cum îl numeau turcii.

Vara, sub lumina toropitoare a soarelui, marea Egeii seamănă cu un uriaș cazan de aramă topită. Toamna devine albastră-cenușie. Dar primăvara adâncurile sale se umplu parcă de mărgăritare și cineva nevăzut presară deasupra ei aur.

Grădinile sânt încărcate de flori și păsările, ce se adună aici în nenumărate stoluri, cântă fără încetare, amețitor.

Căpitanul n-avea însă ochi să admire farmecele primăverii sau culorile mării. Și nici urechi să asculte trilurile păsărelor.

Inima lui era arsă. Un singur copil îi rămăsese, Ioana. Și unde se găsea? Gîngășă și ferită de rele atîta vreme cît fusese în casa părintească, pe ce mâini încăpuse? La ce torturi fusese supusă? Ce umilințe și înjosiri îndurase?

Încerca să-și închipuie ce se întîmplase cu ea. Voia să nădăjduiască. Să creadă că totul se va sfârși cu bine. Dar adevărul nu putea fi acesta, de vreme ce nici o urmă a Ioanei nu se găsea.

Stăteau tustrei pe țărmul mării. Cîteva înjghebări șubrede de lemn erau menite să-i adăpostească pe aceia care se găseau în trecere prin Smirna. Pe cît erau de sărăcicioase

pe dinafară aceste înjghebări, pe atât erau însă de bine întocmite pe dinăuntru.

Hangiul, un bărbat tuciu, un armean, îi găzduia și-i ospăta cu atenție și cea mai mare bunăvoință pe călători. Pe măsuțele scunde, în fața cărora călătorii ședeau, se aduceau întruna fierturi de verdețuri, pilafuri cu carne gustoasă și grasă de batal, dulciuri, fructe și felurite alte bunătăți.

Armeanul era deosebit de îndatoritor și mai ales foarte priceput în pregătirea unor băuturi dulci, dintre care braga era cel mai adesea cerută de oaspeți.

Tot acolo, pentru desfătarea călătorilor, se mai găsea o tânără grecoaică roabă, dănțuitoare. Și, de asemenea, un bătrân cântăreț cerșetor - unul din acei nenumărați cântăreți cerșetori care puteau fi întâlniți aproape pretutindeni prin locurile de popas din uriașul imperiu otoman al lui Baiazid.

Tânăra fată dănțuise. Danțul îi încântase pe cei aflați la popas. Mlădierile trupului fetei erau fără cusur. Iar clopoțelii prinși la gleznele și încheieturile mâinilor ei sunaseră plăcut și înveselitor.

Oaspeții băteau în tactul melodiei din palme.

Monede de toate felurile îi erau azvârlite la picioare.

Veni și rândul bătrânului. Acesta înstrună coardele unei lăute și începu să cânte:

Amar, amar de sufletele noastre!

Peste întreg pământul s-a întins întunericul

Și zorii nu mai pot să se reverse!

Zorii au fost înlănțuiți

Și nu mai au putere să se reverse.

Vocea bătrânului era melodioasă și cuvintele cântecului îi făcură să se cutremure.

- Ești din Țara Românească? îl întreabă Eufrosin.

- Ca și voi, v-am auzit adineauri... Și inima-mi se ferește doar când aud pe cineva vorbind în graiul părinților mei. După ce-mi isprăvesc cântecul, veniți mai aproape și spuneți-mi: cu ce vânt pe-aici? Dar să vorbiți încet. În imperiul otoman nu este bine să glăsuiești prea tare. Și scândurile și pietrele au urechi.

Cei trei prieteni îl lăsară pe cântăreț să-și termine cântecul. Îl luară între ei și, după ce-l ospătară, aflară cu uimire că acesta se întorsese numai de câteva zile din țară.

- Călătoresc pretutindeni, îi lămurii. Aceasta este soarta noastră, a cântăreților, cunosc o mulțime de limbi, însă de fiecare dată mă întorc, pentru un cât de scurt timp, în locurile de baștină. Pe urmă pot pleca iarăși în lume, să-mi câștig pâinea cu unealta aceasta străveche de cântat.

- Și ce mai e prin țară? Întrebă nerăbdător Ion.

Cântărețul privi cu grijă în jur, deoarece în locul acela se aflau o mulțime de alți călători și se putea ca unii dintre aceștia să fi înțeleș românește.

- În țară lucrurile s-au schimbat mult, urmă el. Măria sa Mihnea a încercat, la început, să ajungă la bună înțelegere cu Baiazid. Să se păstreze între ei pacea, dar fără amestecul din afară al otomanului. Le-a cerut și Craioveștilor să înceteze cu trepădeala dintre București și Stambul...

- Asta o știu, îi scurtă bătrânului cuvântul Ion. Eram încă acasă când măria sa le-a cerut acest lucru...

- Ca să și-l apropie de el pe Craiovești, măria sa le-a dat chiar două hrisoave cu danii pentru mânăstirea lor, Bistrița olteană. Dar banoveții³² nu și-au curmat legăturile cu Poarta, și aceasta l-a supărat pe măria sa Mihnea. Le-a luat marea bănie de la Craiova și i-a încredințat-o fiului său, Mircea. l-a certat și i-a pedepsit, atât pe ei, cât și pe alți

³² Craioveștii, având dreptul de a păstra pentru familia lor marea bănie de la Craiova, cea mai însemnată dregătorie a țării, mai erau numiți și „banoveți”.

boieri veliți care au umblat după îndemnul lor. Iar pe unii, cei mai primejdioși și care încercau să-l răpună, i-a scurtat de capete. Aceasta i-a făcut pe banoveți să-și lase moșiile și conacele. Și, împreună cu familiile lor, să treacă Dunărea, pe la Cetate, la turci. Și tot de-atunci l-au numit pe vodă „cel Rău”, Mihnea cel Rău. Rău fiindcă nu le îngăduie să-și mai facă mendrele, să slăbească drepturile și puterea domniei, să stăpânească ei, pe voie, sub obrocul sultanului.

- Și țara nu este tot alături de măria sa Mihnea?

- Țara și oștenii sânt. Și, în numele țării, mai ales anumiți voinici ai vestitului căpitan Ion, păstrătorul diatei și săbiei lui Țepeș...

Căpitanul și prietenii săi zâmbiră. Cântărețul n-avea de unde ști că însuși Ion și doi dintre ortacii săi se aflau alături de el.

La plecare - după ce însuși Mihnea îl sfătuisese și-l îndemnase pe Ion să plece neîntârziat în căutarea copilei sale - acesta își încredințase voinicii prietenului și ajutorului său de temei, Vâlsan. Și-i poruncise să-l slujească pe vodă. Iar cetașii, după cum reieșea din povestirea cântărețului, își făceau pe deplin datoria.

«Deci așa stau lucrurile! cugetă Ion. Măria sa Mihnea va avea, cât de curând, nevoie, de mine! Și eu n-am dat încă de urmele loanei sau măcar de-ale lui Baldovin!»

Îl întrebă pe cântăreț dacă n-a auzit despre o tânără femeie, care arăta așa și-așa și fusese smulsă de niște fiare cu chip omenesc de lângă copilașul ei. Dusă nu se știe unde. Sau despre un tânăr oștean care plecase în căutarea soției sale.

Cântărețul nu știa, dar se gândi s-o întrebe și pe dănțuitoarea greacă. Aceasta da, auzise.

Un achingiu, trecând prin Izmir, spre casă, îi povestise că luase parte, din porunca lui Mehmed-beg, împreună cu urdia din care făcea parte, la răpirea unei tinere și frumoase jupânițe valahe.

Inima căpitanului Ion se zbătu.

Pe chip nu i se clintește însă nici un mușchi. Cei care îl privesc - chiar prietenii și tovarășii de luptă, apropiați, Eufrosin și Zane - nu-și pot da seama de câtă tulburare are în suflet.

Își ține pumnii strânși și dinții încleștați.

Pe această jupâniță hotărâse s-o ia în haremul său Mehmed-beg. Atâta că, din urmă, sosea soțul femeii, un neînfricat cavaler valah, pe nume, parcă, Baldovin. Printr-un atac îndrăzneț, în timpul nopții, la un popas, cavalerul valah a izbutit s-o scape pe soția sa din cortul unde zăcea legată. Numai că, în timp ce fugeau, i-a ajuns din urmă urdia de achingii. În lupta care s-a dat, unu contra cincizeci, Baldovin a fost sfârtecat de săbii și lănci. Trupul i-a fost azvârlit la câini. Iar soția i-a fost vândută, ca sclavă, împreună cu alte sclave. Tânăra femeie a fost imbarcată pe o corabie și dusă - își amintea dănțuitoarea, fără să fie însă cu totul sigură - către insula Rodos.

Mai departe nu știa nici ea ce s-a întâmplat.

Ion își lăsă neîncepte, pe masă, bucatele ce-i fuseseră aduse.

Copila lui avusese parte de aceeași soartă ca și întâia lui dragoste din tinerețe.

Se ridică și rosti:

- Către insula Rodos!

*

Se cățăraseră în picioare, pe umerii lui Zane. Printre gratii se zărea marea. Întinsă, albastră, poleită de soare. Jos, la poalele fortăreței, se jucau veseli niște copii. Glasurile lor răzbăteau până aici, unde căpitanul Ion și Zane împărțeau aceeași rece și umedă încăpere.

Multe piedici biruise până atunci - într-o întreagă viață de luptă și zbucium - căpitanul Ion. Numai de data aceea nu găsea nici o ieșire din greaua situație în care se găsea.

Împreună cu Eufrosin și Zane, căpitanul sosise de la Izmir cu o corabie în Rodos. Insula se afla sub stăpânirea unor cavaleri din ordinul așa-numit al Ioaniților³³.

Ion mai auzise povestindu-se despre cavalerii Ioaniți.

Cu trei veacuri în urmă, unii înaintași ai acestora fuseseră chemați de regele maghiar Bela al IV-lea și așezați în partea de miazăzi și răsărit a Transilvaniei, spre marea nemulțumire a românilor, stăpânii dintotdeauna ai acestor meleaguri.

Acum cavalerii Ioaniți alcătuiseră în Rodos un puternic avanpost de luptă împotriva înaintării pe mări, spre asfințit, a forțelor otomane.

Turcii se pregăteau să atace și să cucerească insula. În acest scop trimiteau mereu iscoade ca să cerceteze și să cunoască mijloacele de apărare ale Ioaniților. Așa încât cavalerii îi bănuiau pe toți cei care soseau în Rodos că sânt oameni ai otomanilor.

Puși îndată după debarcare sub urmărire de cavaleri, se află că valahii nou sosiți întrebau pretutindeni despre o altă corabie ce trebuia să fi acostat mai demult în Rodos.

«Nu mai încape îndoială, socoti marele maestru, că sânt trimiși de turci!» Și porunci să fie chemați numaidecât cei trei valahi la sine.

Aduși în fortăreață, Ion, Eufrosin și Zane fură conduși într-o mare sală. O imagine a Madonei, mai înaltă decât un stat de om, se afla zugrăvită pe unul dintre pereți.

Li se puseră numeroase întrebări. Căpitanul istorisi că își caută copila, care îi fusese răpită, apoi vândută unui neguțător de sclave. Neguțătorul o urcase într-o corabie ce pornise spre Rodos.

- Și ai aflat ceva despre fată? Întrebă marele maestru.

- Am aflat că vasul pe care fusese imbarcată, prins de o furtună și izbit de stânci, s-a scufundat în mare, nu departe

33 Comunitate de cavaleri-călugări războinici, care era condusă de un mare maestru sau căpitan al ordinului.

de Rodos. Dintre toți cei care se găseau pe punte, un singur marinar a scăpat. Pe-acesta l-am căutat și el mi-a povestit că Ioana - așa se numea copila mea - nu s-a temut de moarte. Dimpotrivă, după înjosirile la care fusese supusă, își dorea sfârșitul. Știa că eu, părintele său, voi avea grijă de băiatul ei, Vlăduț.

Marele maestru ceru să fie adus marinarul ca să depună mărturie, dar acesta părăsise cu o zi înainte insula.

- Trimiteți, rugă atunci căpitanul, pe cineva în Țara Românească, la voievodul Mihnea. Vă va încredința măria sa însuși că nu sântem iscoade turcești, ci dimpotrivă, luptători împotriva asupririi lui Baiazid.

- Așa vom face! hotărî marele maestru. Numai că noi nu ne vom adresa voievodului, ci, potrivit regulilor noastre monahale, călugărilor unei mănăstiri. Până atunci veți rămâne oaspeții noștri, fără a vi se îngădui să părăsiți nici măcar pentru un ceas fortăreața, iar dacă veți încerca să fugiți, veți fi socotiți dușmani și răpuși.

- Bine! se învoi căpitanul. Vă rugăm doar ca această cercetare să se facă pe cât cu putință mai repede. Am întârziat și-așa prea mult. Și sântem așteptați de măria sa Mihnea pentru a-i da ajutorul convenit întru asigurarea libertății țării.

Timpul începu să treacă. Căpitanul, Eufrosin și Zane erau tratați bine de cavaleri. Li se dăduse o chilie mică, dar curată și li se aducea hrană îndestulătoare.

În cea de-a patra lună de când se aflau acolo, li se vesti că a sosit din Țara Românească un călugăr, care trebuia să stea de vorbă cu ei și să arate apoi, sub jurământ, dacă erau vinovați sau nu.

Călugărul valah veni în chilie și, când se încredință că erau într-adevăr căpitanul Ion și trei din cetașii săi, plecă fără să le destăinuie ce hotărâre luase.

Spre seară fură chemați în marea sală a cavalerilor, ce se afla în partea de sus a fortăreței. La o masă lungă, în fața

unui cămin din fundul sălii, marele maestru și alți cavaleri, înveșmântați în cămăși de zale și cu coifuri de fier pe cap, se sfătuiau între ei. Alături se afla și călugărul-oaspete din Tara Românească.

- Ca sa ne-ncredințăm cu totul de adevărul spuselor voastre, duce-ți-vă și jurați încă o dată în fața Madonei că aveți cugetul curat, le ceru marele maestru.

Bucuroși, Ion și cei doi cetași se apropiară de peretele pe care era pictat chipul Madonei și jurară că își simt cugetul curat și n-au spus decât adevărul.

În clipa aceea marele maestru rosti:

- Ați jurat mincinos. Cinstitul călugăr valah aici de față ne-a mărturisit mai înainte, de-asemena sub jurământ, că sânteți iscoade otomane.

- Minciună! Călugărul minte! apucă să mai strige căpitanul Ion.

Dar unul dintre cavaleri trase de un mâner. Un capac de fier se deschise și tustrei căzură în adânc.

Se pomeniră într-o celulă închisă cu un grilaj de fier.

În zadar se plânse apoi căpitanul cerând o nouă cercetare. Marele maestru se îmbolnăvisese grav. Zăcea lipsit de puteri. Nu voia să audă nimic. Și fără porunca sa nici o nouă solie nu putea pleca.

Lunile trecură repede. Primul an la fel. Și nici o schimbare nu se petrecu în soarta celor întemnițați. Încercaseră tot ce era cu putință ca să poată scăpa de-acolo. Se străduiseră să desfacă ușa, să tragă de gratii, să sape un tunel. Fortăreața fusese ridicată numai din blocuri mari de piatră, în care gratiile erau vârâte adânc și, fără unelte potrivite, nici o forță omenească nu le-ar fi putut desprinde de-acolo.

Eufrosin izbutise o dată, când li se aducea hrana, să prindă printre gratii mâna cavalerului paznic, să i-o răsucească și încercase să-l smulgă cheile. Dar ceilalți paznici săriseră în ajutorul primului. Eufrosin fu scos din celulă. Judecat

numaidecât pentru răzvrătire. Și osândit de a fi înecat în mare.

Căpitanul Ion era atât de mihnit încât se închise în sine. Zile întregi stătea tăcut, înnegurat și deznădăduit. Se gândea că își pierduse amândoi copiii. Soția sa, Oltea, devenise o umbră. Draga își închisese și ea ochii. Pierise și Eufrosin, tovarășul drag de arme și prietenul încercat, care atâția și atâția ani îi fusese mereu în preajmă, ca și Vâlsan și Zane, la bine și la rău. Nici în țară nu mai știa ce era. Și sigur că voievodul, în zilele acelea atât de frământate, l-ar fi dorit alături cu sfatul și fapta.

Căpitanul se găsea în cel de-al șaiszeci și cincilea an de viață, vârstă când alții își căutau sau își găsiseră de mult odihna. Pe când lui îi era dat să îndure atâtea, ba încă să mai și zacă în temniță pe nedrept. Și nu într-o temniță otomană, ci într-una călugărească.

Dar iată ca veni o zi când mai-marele ordinului cavalerilor-călugări din Rodos își află sfârșitul.

Auziră trâmbițele sunând și tobele bătând atunci când fu îngropat într-un mormânt deschis în zidurile de piatră ale fortăreței.

Folosind acest prilej, căpitanul și Zane - chiar de a doua zi după îngropăciune - cerură îngăduința noului mare maestru al ordinului, un tânăr de nici douăzeci și șapte de ani, de a se dezvinovăți pentru ceea ce nu făptuiseră.

În așteptarea răspunsului, nu aveau altceva mai bun de făcut decât să se cațere, cu rândul, la fereastră, și să privească depărtările printre gratii.

Trecuse mai bine de o lună. Venise iarăși primăvara și apele scânteiau sub razele călduțe ale soarelui. Corăbii cu pânzele albe întinse și galere la care vâsleau sclavi se vedeau plutind pe întinsul Mediteranei. Rândunele de mare brăzdau voioase văzduhul albastru și pescăruși cu pânțele catifelate, căutându-și hrana în valuri, țipau cu glasuri ascuțite ca de copii.

Dorul de libertate îl mistuia. Și aproape în fiecare noapte îl visa pe Vlăduț. Ce s-o fi ales de el? Fără îndoială, totul trebuie să fie bine. Mihnea - voievodul și Mircea - marele ban al Craiovei nu l-au lăsat de izbeliște.

Era încredințat că e bine și, totuși, un ghimpe îi înțepa uneori inima. Își amintea atunci cum Vlăduț îi râdea cu gura și ochii. Cum își ridica mânuțele grăsuțe spre el.

Săptămânile trecură. Nădejdea de a fi primit de noul maestru era din ce în ce mai slabă. Dar iată că, într-o bună dimineață, un cavaler li se înfățișează la ușa chiliei.

Noul mare maestru, pe nume Laurențiu, se hotărâse să-i primească.

- Dacă nu ne vom înțelege cu ei, va trebui totuși să scăpăm și altfel, îi șopti lui Zane căpitanul, în timp ce ieșeau amândoi din celulă. Înapoi nu trebuie să ne mai întoarcem.

Merseră prin coridoarele reci ale fortăreței, coborâră și urcară numeroase scări, pe care la sosire nu avuseseră prilejul să le vadă. Și se pomeniră în aceeași sală în care mai fuseseră o dată.

Sala, întâia oară întunecoasă, era de astă dată luminată de făclii înfipite în niște gheare de vulturi metalice, lucrate cu multă măiestrie.

Laurențiu și ceilalți cavaleri ședeau la aceeași masă lungă de lângă cămin. Pe masă ardea o lumânare într-un sfeșnic de fier.

Când căpitanul și Zane intrară, Laurențiu le făcu semn să ia și ei loc pe cele două jîlțuri aflate în fața mesei.

«Cine știe ce cursă îmi mai întind!» se gândi căpitanul și, cu o mișcare a capului și-a mâinii, îi răspunse că rămân în picioare.

Pământiu la chip, osos, îmbrăcat în cămașă groasă de zale și deasupra cu un veșmânt alb, pe care era pictată o cruce de aur, noul și tânărul mare maestru al ordinului îi cercetă din ochi cu atenție pe cei doi prizonieri.

Căpitanul și Zane arătau, într-adevăr, jalnic. În acest lung răstimp cât stătuseră în temniță, veșmintele li se ferfenițiseră. Nici măcar o cămașă curată nu primiseră. Bărbile le crescuseră ca unor pustnici. Slăbiseră, dar nu din putere, deoarece zilnic, câteva ceasuri, se luptau între ei. Se îngrijeau în felul acesta ca mușchii și forța să le rămână întregi.

Văzând că prizonierii nu vor să se așeze, Laurențiu se ridică și el în picioare. Ceilalți cavaleri îi urmară pilda. Spuse că, printr-un trimis al său la mănăstirea Tismana - așa cum ceruse mai demult căpitanul - a făcut alte amănunțite cercetări.

Cercetările au scos la iveală întreaga nevinovăție a celor trei prizonieri, dintre care unul fusese ucis între timp. De vină a fost însă numai călugărul înșelător de la mănăstirea Bistrița, care depusese acolo o mincinoasă mărturie împotriva lor. Pentru pedepsirea lui se va rosti anatema, cea mai cumplită afurisenie.

Laurențiu îl blestemă pe călugărul de la Bistrița în latinește, suflă în lumânarea de pe masă și-o stinse.

Își ceru și el iertare celor doi prizonieri și-l încunoștiință că sânt liberi.

*

Se întorceau, în sfârșit, acasă!

Alți morți: Ioana, Baldovin, Eufrosin! Și alte suferințe: anii lungi de temniță!

Pentru ce fusese nevoie să se petreacă toate acestea?

Pentru ce trebuia ca românii să îndure din partea unor neamuri străine, care se tot năpusteau peste ei, atâtea chinuri nemeritate și moarte?

Pe drumul întoarcerii aflară o mulțime de vești.

În timpul cât ei lipsiseră, Mehmed-beg năvălise cu oastea turcească în țară. Întâi Mihnea și după aceea Mircea încercaseră să reziste, dar nu fusese cu putință.

Copleșiți de mulțimea și puterea dușmanului, amândoi se retrăseseră la Sibiu.

Așa încât pe scaunul domnesc al Țării Românești se urcase un alt fiu al lui Vlad Călugărul (și frate cu Radu cel Mare) pe nume Vlad al V-lea cel Tânăr.

Acesta, tot un domn bun și drept, se apropie de Vladislav, regele Ungariei căruia-i ceru arme, ca să-i poată răzbi pe turci și astfel să-și dobândească neatârarea. Dar încă înainte de-a i se închea cum se cuvine oștirea, Mehmed-beg năvălește. În luptele care urmează, viteazul Vlad cel Tânăr este înfrânt. Și-n satul Văcărești, pentru vina de-a fi încercat să își elibereze pământul strămoșesc, i se retează capul.

Într-un timp atât de scurt, după săvârșirea din viață a lui Țepeș, au urmat, datorită neconținutelor uneltiri și năvăliri turcești, nu mai puțin de opt domni. Doi din familia Basarabilor: Laiotă Basarab-Bătrânul și Basarab cel Tânăr - Țepeluș. Și șase din familia Drăculeștilor: Mircea și Vlad Călugărul, feciorii lui Vlad Dracul; Radu cel Mare și Vlad cel Tânăr, fiii lui Vlad Călugărul; Mihnea, numit de unii din marii boieri «cel Rău», feciorul lui Vlad Țepeș, și fiul lui Mihnea, Mircea.

Cinci dintre aceștia opt: Radu cel Mare, Mihnea, Vlad cel Tânăr și cei doi Mircea se străduiseră prin felurite mijloace, unii cu armele și alții, ca Radu cel Mare, pe cale diplomatică, să-și dobândească sau să-și apere independența. Restul, ceilalți trei, Laiotă Basarab-Bătrânul, Basarab cel Tânăr-Țepeluș și Vlad Călugărul, nutriseră, desigur, și ei speranța să scape de sub mâna sultanului. Dar neavând condiții prielnice și mai ales curajul trebuincios de a se răscula, stătuseră plecați, împlinind poruncile și așteptând din partea sortii și-a întâmplării dezlegarea situației țării si-a lor.

- Și cine se află acum în scaunul țării? îi întreabă căpitanul și Zane pe călătorii întâlniți în drum.

- Un Neagoe, feciorul marelui vornic Pârvu - din familia Craioveștilor - și-al Neagăi din Hotărani, răspunde un țîrcovnic.

- Fără cât, adaugă un popă, lui îi pofteste inima să-și spună Basarab, Neagoe Basarab, dându-se drept odraslă a lui Basarab-Țepeluș.

- De unde știi că adevărul adevărat nu-i acesta? ia din nou cuvântul țîrcovnicul.

- Mai știi? E cu puțință și-așa ceva. E cu puțință orice! recunoaște popa. Câte nu se întâmplă și nu se văd ciudate pe lumea asta!

*

Ion își aduce aminte de un tânăr palid, cu ochii galeși și mustața subțire, ca a lui Radu cel Mare - al cărui vătaf de vânători fusese.

Îl întâlnise și pe el la pomenitul ospăț de la palat, al lui Mihnea. Domnitorul îl păstrase, de altfel, în Divan, cu rangul de postelnic.

Fiu al marelui vornic Pârvu, tânărul Neagoe nu semăna nici cu tatăl, nici cu unchiul Barbu, Danciu sau Radu, și nici cu bunicul Neagoe, ori străbunicul, paharnicul Barbu.

Craioveștii erau bărbați vârtoși, cu pumnii grei și glasul puternic, deprins să comande. Și, mai degrabă decât cu Craioveștii, tânărul semăna cu Basarab cel Tânăr-Țepeluș, care avusese și el o statură puținică și un obraz rotund.

Cu toate că avea înfățișare de cărturar, Neagoe trecea drept o foarte bună căpetenie de oaste. Și nu numai o dată fusese lăudat pentru priceperea și destoinicia lui în a dobândi biruințe pe câmpul de luptă.

Căpitanul își mai amintea și că, la acel ospăț, stătuseră puțin laolaltă de vorbă. Cu multă căldură, tânărul Neagoe îi vorbise despre ucenicia lui în meșteșugul filozofiei pe lângă fostul patriarh grec al Constantinopolului, Nifon, unul dintre cei mai învățați oameni ai epocii, ca și despre felul cum îi plăcea să-și petreacă timpul în mijlocul comorilor de artă

și-n fața scrierilor (manuscrise sau tipărituri), cu care Craioveștii înzestraseră, în primul rând, ctitoria lor, Bistrița olteană, dar și alte multe biserici și mănăstiri.

Și va să zică acest Neagoe se urcase pe tron?

Despre Vlăduț, feciorașul Ioanei, a aflat că este bine, sănătos, măricel, adăpostit la mănăstirea Tismana de fostul mare ban al Craiovei și apoi domn, Mircea, fiul voievodului Mihnea, mai înainte ca ei amândoi să fi părăsit, învinși, Țara Românească, și să se fi refugiat în Transilvania.

Că se găsește acolo, el și Zane aflaseră de la un bătrân fost cetaș întâlnit pe cale.

Acesta, văzându-l, rămăsese încremenit.

- Căpitanul Ion? Trăiești? Se zvonise... Atunci s-ar putea să fie adevărat... și că măria sa Vlad trăiește... trăiește și se va întoarce...

De bucurie, se învârtea pe loc ca un titirez. Se repezise să-i sărute mâinile.

Căpitanul descălecă.

- Și-acum?...

- Acum nu știm ce va mai fi, dar ne gândim cu îngrijorare că Mehmed-beg se află, precum s-a auzit, iarăși la București, și-anume chiar în palatul domnesc. Și ce poate căta apostatul în palatul domnesc decât răul acestei sărmame țări? Turburarea în mijlocul norodului e mare, cu toate că, la drept vorbind, cele dintâi măsuri luate de domnul Neagoe s-arată blânde și pline de-nțelepciune.

- O să trăim și-o să vedem, rosti liniștit Ion. Ce mai știi de ceilalți? Unde este Vâlsan?

Bărbatul își plecă fruntea și începu să-și frece, întristat, mâinile noduroase și bătucite de mânuirea uneltelor de muncă și-a armelor.

- Vâlsan a căzut în bătăliile care au avut loc pe-aici cu turcii lui Mehmed-beg, apărându-l pe Mihnea și pe Mircea voievod. Au căzut și alți mulți viteji alături de Vlad cel Tânăr. Iar noi, ceilalți, rămânând fără căpetenie, ne-am

înapoiat pe la casele noastre. Dar dacă te-ai întors, învață-ne ce trebuie să facem! Cu toții numai atâta așteptăm. Domnia ta ești steagul în jurul căruia se adună toți cei năpăstuiți, toți cei care nu se învoiesc ca pe pământul valah să poruncească glasul lui Mehmed. Pentru că doar domnia ta ești acela care ascuți, înțelegi și te pricepi cel mai bine să împlinești năzuința noastră!

- Vă voi da de știre la timp!... Așteptați.

- Așteptăm!... Dar să știi că, de cum s-o auzi că te-ai întors, volbura va începe din nou să crească.

Căpitanul încălecă și, împreună cu Zane, porni mai departe către Tismana, să-l afle pe Vlăduț.

Era una dintre cele mai grele ierni pe care Ion le trăise în destul de lunga lui viață.

Au ajuns la Tismana într-un amurg. Umbre albastrii se coborau de peste munți. Pădurea de castani se întindea, albă, până departe. Zăpada copleșea cu povara ei ramurile copacilor. Gerul împietrise apele limpezi ale râului. Se preschimbaseră într-un pod peste care oamenii treceau ca pe drum. Până și valurile năvalnice ale torentului Gurnia, care nu înghețau niciodată, se prefăcuseră de astă dată în horbote strălucitoare de argint. Și flori albe, cu cele mai nevăzute înfățișări, se zugrăviseră pe ferestre.

Când capitanul și Zane au ajuns în sat, copiii care, așa cum sânt copiii, nu știau ce-i frigul, se dădeau cu sania pe derdelușul din fața porților mănăstirii.

S-au oprit, și căpitanul a privit lung și cercetător întreg cioporul, care făcea larmă aproape cât o urdie de tătari.

Pe Vlăduț l-a cunoscut numaidecât, deși nu-l mai văzuse de-atâta timp. Copilul crescuse. Avea gingășia loanei, dar, cât era de mic, ținuta semeată a lui Baldovin.

- Vlăduț!

Băiatul a tresărit. Și-a dat puțin pe ceafă căciulița rotundă de miel, care-i căzuse pe ochi. Era la obraz ca mărul. A înțeles cine-l chemase. De-atâtea și atâtea ori auzise

povestindu-i-se despre bunicul. Știa că acesta pornise pe drumuri depărtate s-o caute și s-o aducă înapoi pe măicuța.

- Bunicule!

S-a repezit spre brațele lui.

Căpitanul s-a aplecat și l-a ridicat.

- Vlăduț!...

Copilul l-a prins pe după gât și-l săruta cu drag pe obrazul ȣepos.

Pesemne că inima căpitanului slăbise. Plângea. Plângeau amândoi, bunicul și nepotul. Numai ei doi mai rămăseseră pe lume, singuri, fără Oltea, Draga, Danuț și Ioana, mai ales Ioana. Se strângeau în brațe, în ceasul acela înghețat de amurg și plângeau.

Copiii din Tismana se adunaseră în jurul calului pe care se aflau bunicul și nepotul.

- E bunicul lui Vlăduț! Își șopteau. Căpitanul Ion!... Vestitul căpitan Ion!...

La pas, călări pe Suru, urmați de Zane, bunicul și nepotul intrară în curtea străvechii mănăstiri.

Nu mai călcase prin locurile acestea de ani și ani de zile. Și iată, venise vremea să se întoarcă aici! În altă parte unde? Nu mai avea nici casă, îi fusese arsă. Nici cete, i se împrăștiaseră. Nici un domnitor pe care să-l slujească din inimă, cu încredere și nădejde, pe viață și pe moarte.

Se întorsese în mănăstire, deoarece aici se născuse și crescuse. Și mai ales fiindcă aici se găsea Vlăduț, feciorul Ioanei.

Într-un Dumnezeu ocrotitor al neamului său și-al adevărului deplin însă nu mai credea. Crezuse, pe când era copil, potrivit datinilor strămoșești, într-un Dumnezeu care proteguia cinstea, dreptatea și bunătatea.

Dar unde era acesta? Unde se ascunsese? Sau, dacă se găsea undeva, îmbătrânise într-atât încât nu mai vedea și nu mai auzea?

N-auzea strigătele de durere ale orfanilor și văduvelor? Nu vedea nedreptățile ce se petreceau? Sângele vărsat! Scrumul caselor arse nu-l simțea? Chemările în ajutor și rugăciunile oamenilor din această țară nu încerca să le-asculte? Nici năvălirile și pustiirile otomane nu voia să le vadă? Dacă era cu-adevărat, de ce lăsa să biruie pe lume răutatea, minciuna și cruzimea? De ce îngăduia ca oamenii să fie oropsiți, batjocoriți și călcați în picioare?

- Unde-i mama? Ai adus-o pe mama? îl întrebă Vlăduț la ureche. Răsuflarea lui fierbinte îi arse obrazul. Mama!... Cuvântul îi arse inima.

- Mama ta nu mai vine...

Îi spusese adevărul. Copilul îl primi bărbătește. Lacrimile îi secară.

- Nu mai vine? îl strânse pe bunicul mai tare de grumaz. Mâinile îi tremurară. Atât. Nu mai vine?

- Nu!...

Clopotul, numit Fratele, începu să bată. Căpitanul îl păstră pe Vlăduț la piept și nu se închină. Nu mai voia să i se închine unui Dumnezeu care nu putea fi decât o închipuire deșartă a oamenilor. Sau care, dacă existase cândva, pierise...

*

În porțile mănăstirii, cineva bătea cu putere. Călugărul-portar, care era un pitic hidos și strâmb, cu fața smochinită, dar fără vârstă, bun numai pentru o asemenea slujbă, alergă și întrebă: cine era de îndrăzne să risipească liniștea mănăstirii?

- Trimișii domniei!

Privi prin ochiul săpat în poartă și văzu câțiva călăreți purtând însemnele domniei. Fără să mai ceară învoirea starețului, desfăcu ferecăturile și deschise porțița. Oștenii descălecară și intrară, câte unul, cu caii de dârlog.

Cel mai în vârstă dintre ei întrebă aspru:

- Căpitanul Ion?
Piticul se înfioră:
- Ați venit să-l răpuneți?
- Nu. Măria sa Neagoe Basarab dorește numai să stea împreună de vorbă!

I se vesti căpitanului.

- Eu nu doresc să-l văd!

- Măria sa te roagă!...

Neagoe Basarab nu poruncise, așa precum ar fi făcut orice alt domnitor, să fie adus căpitanul Ion înaintea lui, în trapeză. Ci el, voievodul, îl ruga pe căpitanul Ion să-l primească în chilia unde se-adăpostea.

- Dacă ține atât de mult, să poftească! se învoi căpitanul în cele din urmă.

Intrase simplu, obișnuit, ca un prieten. Sfetnicii și căpeteniile de oaste, care-l conduseseră, rămaseră afară.

Neagoe le făcu semn să se îndepărteze.

Urgia iernii trecuse. Mugurii umezi, proaspeți, se pregăteau să se prefacă în flori pe crengile iarăși bogate în sevă. Păsărelele se reîntorseseră la cuiburi. Ciripeau vesele prin ramuri.

În fața chiliei unde locuia căpitanul se întindea o mică pajiște verde. Acolo se juca Vlăduț.

- Bunicule, intru și eu?

- Nu, Vlăduț! Rămâi acolo și joacă-te!

- Dacă ai nevoie de mine!...

Vlăduț se înapoie la joacă. Împreună cu alți câțiva copii de aceeași vârstă, călări pe cai închipuiți și cu săbii de lemn în mâini, țineau piept unei întregi oști musulmane:

- Voi sânteți turcii, iar eu sânt căpitanul Ion!...

Căpitanul îl primi pe domnitor cuviincios, însă rece:

- Măria ta!...

Și-i îmbie jîlțul cel larg de lângă vatră.

- Stai și domnia ta. Dar, mai înainte, închide, rogu-te, fereastră.

- Nu ne ascultă nimeni!
- Să nu ne supere Iarma copiilor.

Căpitanul îi rugă pe Vlăduț și prietenii lui să părăsească pajiștea. Închise totuși fereastra. Pricepuse că domnitorul avea de gând să întrebe ori să spună lucruri de taină. Și, deprins cu cele ce se întâmplau de-atâtea ori la curte, voia să nu fie auzit de nimeni.

Ion se așeză, la rându-i. Îl cercetă din ochi pe Neagoe. Fără să vrea, își aminti de Țepeș.

Ce măreție avea mărița sa Vlad! Și ce neînsemnat îi apărea Neagoe pe lângă EL.

Înveșmântat nu în ținuta bizantină cu care se înfățișa la curte, ci într-o haină scurtă, după moda apuseană, cu o centură aurită peste mijloc și încălțări din piele galbenă, Neagoe părea mai mărunț decât era în realitate.

- Căpitane Ion, începu voievodul, sânt aici deoarece mi s-a vestit că unii prieteni ai domniei tale au și început să se perinde încoace, din ce în ce mai des. Și doresc să ne înțelegem asupra unor lucruri ce ne privesc pe amândoi.

Vorbise întotdeauna încet. Dar de data aceasta cuvintele îi ieșeau din gură aproape șoptit. Știa că și pereții - chiar și dintr-o mănăstire - se întâmplă adeseori să aibă urechi.

- Te-ascult, mărița ta.

- Am nevoie de liniște. Și nu eu, țara pe care știu c-o iubești. Și doresc să fim prieteni. Pentru binele ei.

- Nu știu ce înțelegi mărița prin «binele ei».

- Țara poate fi asemuită cu o corabie ce plutește către o anumită țință. Marea este furtunoasă, corabia șubrezită de multe alte călătorii și furtuni dinainte. Iar marinarii nu-l ascultă într-un suflet pe cel care stăpânește corabia. Ori, aceasta trebuie să nu se scufunde și să ajungă neapărat la țință, iată ce înțeleg prin binele ei.

Căpitanul se uită la domnitor și răspunse:

- S-ar putea ca țința spre care năzuiește stăpânul corăbiei să nu fie totuna cu aceea râvnită de marinari.

- S-ar putea! De-aceea și doresc să mă fac înțeleș. Și-nțelegându-mă - dacă-mi vei da crezare - nădăjduiesc să m-ajuti să duc cu bine corabia la țarmul cel mai prielnic.

- Mă iartă că-ți vorbesc și eu deschis. Dar marii boieri din care te tragi au fost adesea în prieteșug cu turcii și în vrăjmășie cu unii dintre aceia care au încercat să adune norodul sub o singură flamură, ca să lupte pentru neatârnare.

- Toți dorim neatârnarea. Dar nu oricând și oricum se poate ridica un neam. Și pentru dobândirea sau păstrarea neatârnării se poate lupta pe mai multe căi. Craioveștii și-au ales un drum, pe care ei l-au socotit cel mai bun...

- Bun și folositor pentru ei, măriia ta. Și, la o adică, aș vrea să știu în ce stă «bunătatea» acestui drum?

- După sfârșitul lui Vlad Țepeș, Poarta era atât de îndârjită că valahii luptaseră așa cum au luptat împotriva ei, încât nu mai doreau altceva decât preschimbarea, mai devreme sau mai târziu, a țării în pașalâc...

- N-ar fi fost cu puțință, Mahomed văzuse că nu-i cu puțință. Trăia încă și Ștefan cel Mare...

- Ei s-au temut c-ar fi cu puțință, măcar și numai pentru că și-ar fi pierdut dregătoriile. Nu se înfricoșau de luptă. Știi doar bine cum s-au jertfit pentru întemeierea țării sub Basarab I - Tihomir. Pe de altă parte, socoteau că trebuie neapărat întărit cugetul românesc. Ridicând mănăstirea Bistrița, ca și alte biserici și mănăstiri, aceasta au urmărit. Înăuntrul unor asemenea lăcașuri turcii n-aveau ce căuta și cărturarii puteau lucra pe voie la scrierile lor. În chiliile Bistriței, m-am îndestulat de altfel și eu din comorile cărților aduse de pe alte meleaguri sau întocmite acolo.

- Toate ar fi bune și frumoase, cum le înfățișezi măriia ta. Dar unii dintre Craiovești, prin foamea lor de putere și setea de bogății, de care au dat dovadă de-atâtea ori, au săvârșit destul rău!

- Voiau să fie atât de tari și avuți încât cuvântul lor să cântărească greu înaintea domnilor, care s-au perindat atâtea după Vlad Țepeș, ca și înaintea Porții.

- Măria ta văd că nu porți numele lor.

- Nu, ci pe al părintelui meu de sânge! Basarab cel Tânăr. Până acum am amintit numai pe ocolite datoria mea de-a-i purta numele. Acum o voi rosti tare. Și-aceasta nu pentru că Basarab ar fi fost mai vrednic decât Pârvu. Ci fiindcă acesta este adevărul adevărat. Și totul trebuie mărturisit, când începi un timp nou.

Vlăduț încercase să se apropie de chilie și să ciocăne în fereastră.

Unul dintre oștenii gărzii lui vodă îl îndepărtă.

- N-ai voie să te-ai apropii de chilie. Ai auzit ce ți-a poruncit căpitanul!

- Poate bunicul are nevoie de mine! îi răspunse băiatul, ridicându-și, amenințător, sabia de lemn. Dacă-o fi în primejdie?

Ostașii râseră:

- Și vrei să-l aperi tu?

- Vreau să-l apăr! Nu sânt nepotul său?

Cei dinăuntru chiliei auziră schimbul de cuvinte.

- Îndrăzneț nepot ai, îi grăi voievodul căpitanului.

Căpitanul zâmbi mulțumit și îl rugă din nou pe Vlăduț să se joace mai departe cu copiii. Nu-l amenință nici o primejdie. Stă de vorbă, liniștit, cu domnitorul țării. Și mai târziu îl va chema la sine.

Copilul plecă și vorba se purtă mai departe, domol la suprafață, însă cu învântejiri și izbucniri pe dinăuntru.

- Și măria ta ce gânduri cu privire la viitorul țării ai? Dacă pot cuteza să te-ntreb!...

Domnitorul tăcu un timp, scrutându-l în adânc pe Ion. Pe urmă se hotărî și răspunse:

- Ceea ce-ți voi spune acum este o taină pe care, așa cum te cunosc, sânt sigur că-o vei păstra neștirbită. Îți vorbesc ca

unui părinte, iată care-mi sânt gândurile. Ți le împărtășesc cinstit, de la inimă la inimă.

- Îți mulțumesc!

- Țara se află într-o stare jalnică.

- Asta o știi.

- Tributul crește, țăranul e sărac, neguțătoria scade și vămile sânt în mâna turcului. Oastea n-are destulă putere și nici avânt. Mehmed-beg ne pândește fiecă pas, și nimeni nu cred că este în stare astăzi să ne sprijine la vreme de nevoie.

- Să ne biziim pe noi înșine. Să luptăm!

- Să ne biziim pe noi înșine, dar să nu uităm, că buna chibzuială, dintre toate însușirile omenești, este cea mai folositoare în ceasurile de cumpănă.

Mai departe, Neagoe îi vorbi căpitanului arătându-i că țara - pentru a cărei mai bună gospodărire se va strădui - trebuie să aibă puțința de-a se întări și a putea astfel face față altor încercări viitoare. Și nădăjduiește ca să se și înalțe pe o nouă treaptă, prin cultura și arta pe care el de asemenea le va sprijini, prin cărturarii și meșterii ce-i adună și-i va aduna și mai departe lângă sine. Deoarece, crede el, fără cărturarii și oamenii pricepuți în ale înțelepciunii și frumosului, un neam nu înaintează prea repede și, deci, nu-și poate ocupa locul ce i se cuvine între celelalte țări și noroade.

Căpitanul îl ascultă pe domnitor cu tot mai multă luare-aminte.

- Ceea ce spui măria ta, recunoaște el, dacă s-ar putea înfăptui, ar fi într-adevăr bine.

Domnitorul s-a înflăcărat:

- Sigur că se va putea înfăptui, căpitane Ion, dacă toți ne vom aduna, așa cum spuneai adineauri, într-un singur mănunchi, sub o singură lege și-o singură voință, dacă tinerii vor fi crescuți în curăție, virtute și dragoste de neam și dacă, prin tot ceea ce ți-am arătat mai înainte, țara se va

bucura de prețuirea pe care o merită între toate celelalte țări.

- Și dacă, împlinindu-se toate aceste cerințe ale măriei tale, turcii vor călca pacea și ne vor năpădi din nou?

- M-am gândit și la aceasta. Vom pregăti o oaste bine înarmată pentru apărare, călăreți și pedestrime. Și, dacă turcii sau oricare alt neam ne va lovi, ne vom ridica la fel ca moșii și strămoșii noștri, neprecupețindu-ne osteneala și dându-ne chiar viața de va fi nevoie, pentru că mai bună e moartea cu vrednicie, decât o viață cu amar și rușine.

- Cuvintele acestea din urmă mi-au plăcut cel mai mult din toate cele câte le-ai rostit astăzi, măria ta! Este gândul pe care și eu îl nutresc încă de când, copil, am intrat în slujba marelui nostru Vlad! Este chiar miezul diatei sale.

- Mă bucur. Și te rog, căpitane Ion, să-mi spui - dacă și eu împlinindu-mi cuvântul - îmi vei da sprijinul de care am nevoie și-mi vei deveni prieten?

- Din toată inima, măria ta.

Domnitorul îi întinse mâna pe deasupra mesei din mijlocul chiliei. Mâna lui Neagoe era neobișnuit de subțire, lungă și delicată. Căpitanul însă știa că mâna aceasta nu se sfia și se pricepea prea bine să mânuiască și arma.

Palma se deschidea cinstită și prietenească.

I-o prinse în palma lui mare, cu tot atâta cinste și prietenie.

Se ridicară în picioare. Alături de căpitan, domnitorul părea mic, dar ceva ca un fel de abur i se păru căpitanului că-l învăluie și-i dă un aer de nobilă măreție.

Ieșiră în ogradă și, după zâmbetele ce le luminau chipurile, toți pricepură cu ușurință că înțelegerea fusese deplină.

Vlăduț le fugi în întâmpinare.

Domnitorul îl mângâie pe păr.

- Am și eu, spuse, un băiețel de-aceeași vârstă cu tine. Mi-ar place să deveniți prieteni

- Da?! se miră Vlăduț. Și cum îl cheamă?

- Teodosie! Am să te poftesc într-o zi la palat să-l cunoști. Va veni și el, poate, pe la tine... Vlăduț bătu din palme. Te bucuri?

- Mult!...

- Și-acum să ne înapoiem la palat, zise voievodul. Iar pe domnia ta, căpitane, te așteptăm oricând la curte.

- Mulțumesc, măria ta. Voi veni. Dar până atunci starețul Tismanei m-a îmbiat să devin pisarul mănăstirii. Și i-am făgăduit...

- Muncă grea, dar aleasă. Lași sabia pentru pană. Uite, mai am aici câțiva prieteni ce ne vor ajuta într-ale cărturăriei și artei.

- Cine sânt?

- Maxim Brancovici, un om mult învățat și umblat; Macarie, tipograful; Gavril Protul, scriitorul, și meșterul Manole...

- Meșterul Manole?

Un bărbat tânăr, simplu, zâmbitor, cu ochii mari, căprui și o bărbuță castanie se plecă înaintea căpitanului.

- Ne înalță un monument la Curtea de Argeș, care va tâlcui tuturor încrederea neamului nostru în frumusețea și adevărul veșnic, ce nu pot fi zdrobite de nici un vrăjmaș.

- Mă-nchin și eu, cu sfială, înaintea artei, muncii și învățaturii.

- Rămâi cu bine, căpitane!

- Mergi sănătos și cu bine, măria ta!

- Ne vom mai întâlni?

- Cât de curând!

*

Gândurile îi zboară de-a lungul celor nouă ani care s-au scurs din ziua acelei întâlniri.

Deși aflat la Tismana, preocupat de propriile însemnări, pisarul s-a lăsat atras și de unele țeluri ale voievodului.

Acesta l-a rugat, între altele, să-i dea câteva sfaturi cu privire la alcătuirea oștirii pe care-o plănuia. Ion a scris un

ceaslov întreg, împărtășindu-i o seamă de păreri ale marelui Vlad.

După un timp, voievodul i-a cerut să-i împrumute pe câțiva dintre cei mai destoinci cetași ca să-l ajute la instruirea tinerilor ucenici în meșteșugul armelor. Căpitanul s-a învoit. Și nouă bărbați de nădejde, în cap cu Zane, au plecat la Cetatea Teleajinei, unde se întemeiasse o tabără de pregătire militară.

După aceea, i-a dus el însuși voievodului Transilvaniei niște scrisori de taină și, în același timp, l-a vestit despre anumite mișcări ale turcilor.

A îndeplinit totul așa cum se cuvine, cu nădejdea că, în sfârșit, țara și domnia vor porni pe drumul cel bun.

În lipsa lui, Neagoe a purces la repararea zidurilor Tismanei. Iar mânăstirea a fost dăruită de unchiul acestuia, marele ban Barbu, cu unele vase scumpe din aur și argint, ca și cu patrafire, odăjdii și altele.

Căpitanului nu i-a plăcut. Darurile velitului Barbu i s-au părut o încercare de a-l cumpăra pe el. De a-l sili să nu-și mai arate nemulțumirile față de unele purtări ale acestuia.

Ar fi voit să i le înapoieze, dar starețul l-a rugat mult, în numele domnitorului, să nu-i silească la o asemenea faptă, nepotrivită cu datinele bisericești.

Au mai trecut câteva luni, și-a fost poftit de domnitor la Curtea de Argeș, împreună cu Vlăduț.

Băiețelul avea să cunoască acum unele din orașele țării: Târgul Jiului, Craiova, Râmnicul Vâlclii, Curtea de Argeș, ca și alte multe așezări.

Au plecat călări. La cei cinci ani ai lui, Vlăduț știa și el să călărească, la fel ca toți copiii din neamul său.

Pretutindenii pe unde treceau se vedeau roadele bunei gospodăririi. Neguțătorii își desfăceau în liniște mărfurile. Meșteșugarii trudeau cu sârg în ateliere. Iar anumiți dregători de încredere ai domnului vegheau ca să nu se făptuiască nelegiuiri. Se croiau drumuri noi și se întemeiau

hanuri unde călătorii, din țară sau de peste hotare, erau ospețiți cu prietenie, hrăniți cu bucate bune și adăpați cu renumitele vinuri valahe și odihniți pe lavițe curate.

Meșteri în piatră, lemn, în ridicarea de ziduri, în arta de a tipări, zugravi de biserici și palate, cântăreții, dar mai ales cărturarii de orice fel se bucurau sub stăpânirea lui Neagoe de cea mai mare trecere și cinste.

«Ferice de țara ai cărei cărturari își țin sus fruntea și își mărturisesc curat gândurile, spunea adesea Neagoe. Că numai gândul cel înțelept și pana care-l așterne sânt aripe pe care un neam se poate înălța spre slavă.»

La Craiova cătase urmele vechiului conac din pădurile Bucovățului, clădit de Mircea cel Bătrân și ars de achingiile lui Mahomed al II-lea. Apoi intrară în biserica Sfântul Dumitru, numită, într-o vreme, Băneasa - deoarece fusese reclădită de jupâneasa Negoslava, soția de-a doua a marelui ban Barbu, cu prețul unor odoare aduse cu ea, drept zestre, din partea familiei sale, a despoților sârbi. Și căreia, acum, i se spunea - așa cum hotărâse voievodul Neagoe Basarab - biserica Domnească, pentru a se vedea că el însuși, ocrotitorul ei, se înălțase de la rangul de mare ban al Craiovei, avut de înaintașii săi, la cel de domnitor al Țării Românești.

Ajunseseră, după aceea, la Râmnicu Vâlci. Aici, căpitanul îi arătă lui Vlăduț locul unde îl întâlnise, pe când și el era copil, într-un bâlci, pe măria sa Vlad Țepeș. Și-l întreabă pe localnici cum se împăcau cu noua stăpânire.

Locuitorii se mărturisiră mulțumiți. Birurile, ce-i drept, erau încă destul de mari. Nădăduiau însă în micșorarea lor. Domnitorul le vizitase orașul, luase unele hotărâri cu privire la creșterea lui și făcuse aici judecăți drepte.

După aceea au pornit spre Curtea de Argeș. Îi însoțea un diac al episcopiei din Râmnic, bun și vechi prieten al lui Ion.

- Este întâiul nostru domnitor filozof, își arătase acesta părerea. Dorește înălțarea norodului prin cultură. Numai

de-ar avea o domnie destul de lungă pentru a-și împlini toate gândurile bune.

- Gândurile-i sânt bune, recunoscuse Ion. Cu toate astea, Craioveștii - deși unii s-au străduit, în felul lor, pentru țară, dar despre care nu se poate spune că au fost întotdeauna și mari iubitori ai norodului - au ajuns sub domnia lui mai întemeiați decât oricând.

Diacul își mângâie bărbuța:

- Asta, ce-i drept, așa e. Craioveștii ocupă cele mai însemnate dregătorii. Numai că o bună parte din aurul strâns de ei se cheltuiește, potrivit cerințelor voievodului, pe o seamă de îmbunătățiri aduse țării. Și ceea ce este și mai îmbucurător, cu ajutorul lor bănesc se ridică noi zidiri, se alcătuiesc lucrări de artă și mai ales se scriu cărți menite să lumineze cugetele și să rodească gândul că toate neamurile au dreptul să viețuiască libere, în limba și datinile lor. Atâtea noroade supuse jugului turcesc, din Armenia, Egipt, Muntele Sinai, Atos, Ierusalim, Siria, Epir și, mai ales, din Balcani, sânt sprijinite astfel - prin cărțile, tiparnițele, meșterii tipografi și alte danii ce li se fac neconținut - să se păstreze ca neam. Pentru astfel de fapte, Neagoe și sfetnicii lui craiovești sânt socotiți acum, în toată lumea, moștenitorii culturii și tradițiilor Bizanțului.

- Și Mehmed-beg? Își reaminti căpitanul. Nu ți se pare că se vântură cam prea mult pe la Craiova și pe la București?

Diacul începu să râdă:

- Mehmed-beg? A devenit neputincios. Boierii îl primesc ca oaspete; le bea vinul. Și-atât!

- Cum atât? se nedumeri Ion.

- Atât! Deoarece voievodul, prin priceperea și felul lui de-a fi, și-a câștigat prețuirea sultanului. Acesta i-a poruncit lui Mehmed-beg să nu mai miște nici măcar un deget în Țara Românească fără învoirea lui Neagoe.

- Și poți domnia ta să-ți închipui că begul se va mulțumi cu starea aceasta de lucruri, că nu va unelti mai departe?

- Nu, asta nu pot să mi-o închipui. Cât va domni însă Neagoe să știi că va fi liniște...

*

La porțile curții domnești, cel care i-a întâmpinat pe căpitanul Ion și Vlăduț a fost însuși Neagoe, împreună cu fiul său, Teodosie.

Domnitorul era mai slab decât atunci când stătuseră împreună de vorbă. Paloarea obrazului îi sporise. Tușea ușor.

Căpitanul îl cercetă îndelung cu privirea.

- De ce te uiți așa la mine? îl întrebă voievodul. Am răcit în vremea când eram vătaf de vânători sub Radu cel Mare. Și tusea nu m-a mai părăsit. Poate am fost pedepsit cu ea pentru greșelile mele, căci am avut în tinerețe destule. Acum, prin fapte bune, încerc să mă răscumpăr...

- Faptele bune sânt bune întotdeauna, măria ta. Ești încă foarte tânăr. Ai multe de făptuit. Ce să spun eu, care mă-ndrept spre șaptezeci?...

- Mulți ani înainte! îi ură Neagoe.

- Măriei tale, mai ales, răspunse căpitanul. Pentru binele acestei țări. Te ostenești însă prea mult. Asta îți înrăutățește sănătatea. Ar fi nevoie să te mai cruți.

- Sânt prea multe de făcut! Atâtea au fost nimicite și atâtea uitate în paragină. Am de scris. Am de clădit. Doresc ca, la moartea mea, să las țara cu totul altfel decât am găsit-o. Am găsit-o bătută de vânturi, urgisită și apăsată de nevoi.

- Ți-o doresc din toată inima, măria ta.

Vlăduț și Teodosie - nu numai de aceeași vârstă, ci și cam de aceeași talie, fără cât întâiul cu pletele bălaie, iar cel de-al doilea întunecate - sânt gata, avându-i drept ajutoare pe slujitorii domnești, să încalece și să plece în hârjoană.

- Mă bucur că fiul meu Teodosie și-a găsit în Vlăduț un prieten atât de bun, grăiește Neagoe.

Domnitorul și Ion se îndreaptă - din curțile și grădinile domnești, unde liliacul alb sau violet își revărsă în valuri aromele - către un loc unde răsună larma voioasă a zidarilor.

Dintre aceștia, urmat de soția sa - o tânără ea însăși ca o ramură de liliac alb - se ivește un bărbat cu ochii scăpărători.

- A, meșterul Manole!

- Am început să lucrăm, așa după cum îți spuneam, povestește înflăcărat meșterul. Vom ridica una dintre cele mai minunate zidiri.

Și meșterul începe să-i arate căpitanului cum va arăta mânăstirea, când va fi gata. Împodobită cu sute și mii de flori cioplite de-a dreptul în piatră, fără ca vreo floare să-i semene alteia, cu ferestre răsucite în turlele de deasupra pronausului, cu un portal impunător, un gard din flori de crin și alte lucrări neasemuite.

- Zidirea aceasta va încerca să devină un adevărat cântec în piatră. Un cântec al încrederii în viață și în viitor, încheie vestitul meșter Manole.

Căpitanul este uluit de tot ceea ce visaseră laolaltă un domnitor filozof și un meșter poet.

Îi strânse mâinile meșterului și îi dori domnitorului ca floarea aceasta de piatră, marmură, mozaic, aur și argint să se înalțe cât mai repede și mai trainică.

La întoarcere, vremea se strică. Începu să plouă.

De pe dealuri, apa se prăvălea în șuvoaie, ca niște căluți năbădăioși, cu coame albe, răvășite, pe spate.

Un strigăt de copil îi opri. Cercetară cu privirea în jur.

Strigătul venea de undeva de sus.

- Tu, Vlăduț, ia-o pe poteca aceea, și eu tai de-a dreptul, pe deal.

Vlăduț era inimos. Ca și altădată Dănuț, nu se da înapoi de la nimic, oricât ar fi fost de greu.

- Când descoperim ceva ne vestim unul pe celălalt!

- Bine!

Strigătul răsună din nou. Șuvoaiele vuiau. Ploaia se întetea cu grindină, ca în toiul verii.

Apa se revărsa bulucindu-se, galbenă și măloasă, în Olt.

- Mădălina!... Mădălina! se auzi cineva, din depărtare, chemând.

Nimeni nu-i răspunse.

Un morman de pământ cu pietre și bucăți mari și mici de lemn se prăbuși.

- Ai găsit ceva?

- Nu!

- Mădălina!... Mădălina!...

- Vlăduț, ești prin apropiere?

- Da!

Glasurele se întretăiau - gros, subțire - de bărbat, de femeie, de băiat.

Un plâns înăbușit și o voce slabă de copil:

- Aiutor!...

Vlăduț își opri calul. Sari. În șuvoi, abia ținându-se de o bucată putregăită de buștean, o fetiță.

Rochița lipită de trup. Pletele muiate. Iar șuvoiul o năpădea în gură, în ochi, îi tăia răsuflarea, nu-i da voie să strige decât arar și cu mare greutate.

- Aici, bunicule, aici!...

- Mădălina!... Mădălina!... Unde ești? Răspunde!

Surul plescăia cu copitele prin frunzișul căzut din anul trecut, ud.

- Vlăduț!

Dar Vlăduț se și ivise purtând în brațe fetița.

Aceasta se jucase prin poiană și, tot căutând viorele, începuse să urce pe coastă, când se pornise ploaia. Șuvoiul o luase. Izbutise să se agațe de bușteanul putregăit. Dar nu s-ar mai fi putut ține mult. Fără Vlăduț, apa ar fi târât-o la vale și ar fi azvârlit-o în râu.

- Mădălina!... Mădălina!...

Urcată în șaua lui Vlăduț, Mădălina se întorcea acasă.
Tremura de frig și îl cuprinse de gât pe Vlăduț,
aninându-se ca o iederă.

- Mădălina!... Mădălina!...

Părinții o primiră în brațe, dar fetița nu vru să se despartă
de salvatorul său. Și părinții, bucuroși, îi rugară pe căpitan
și nepotul lui să le cinstească masa și casa.

Se ospătară și dormiră în noaptea aceea acolo.

Înfășată în pânză de in muiată în rachiu de afine și învelită
deasupra cu o cergă mițoasă, după ce sorbi băutura
fierbinte și întăritoare pregătită din buruieni de pădure,
Mădălina adormi pe aceeași laviță cu Vlăduț.

A doua zi se trezi veselă și sănătoasă tun.

Soarele lucea din nou în înaltul senin al cerului. Iezii și
mieii gospodarului zburdau pe pășune. Cintezele și sturzii
de munte cântau, de parcă numai pentru ei ar fi fost creată
lumea.

Vlăduț alergă pe coastă și-i culese Mădălinei un buchețel
proaspăt și parfumat de viorele, în locul celor răpite ieri de
apă.

Fata îl prinse de amândouă mâinile și, cu ochii în ochii lui,
îl întrebă:

- Vrei să fii sora ta?

- Vreau, îi răspunse, din tot sufletul, Vlăduț.

Căpitanul înșeuase caii.

- Pornim, Vlăduț!

Băiatul sări pe bidiviul lui:

- Să ne vedem cu bine, Mădălina!

- Mai vino să ne jucăm împreună, Vlăduț!

Caii se depărtară, ajunseră la o cotitură și, curând, pieriră
din ochii Mădălinei.

*

Într-o noapte, căpitanul avu un vis.

Era călare pe Negru.

Calul arăta așa cum fusese în tinerețe. Cu părul ca pana corbului, lucios, tropăind neastâmpărat, gata în orice clipă de goană.

O potecă șerpuitoare urca în munte.

Aproape de culmea muntelui, se vedea ceva ca o apă mare, neagră, revărsându-se.

«Ce fel de apă ar putea să se reverse de pe culme?»

Pe măsură ce înainta, băga de seamă însă că apa nu era decât un nor întunecat și adânc, care plutea pe deasupra muntelui.

Lui Negru îi crescură aripi. Începu să zboare. Se ridică deasupra pădurii.

Deodată, pe un alt cal la fel de negru și înaripat ca al său, ca și cum cail ar fi fost frați, îl zări pe măria sa Vlad.

Era alb la față ca varul, așa cum îl văzuse în ceasul morții, cu ochii sticlosi, însă având aceeași figură din tinerețe.

Caii galopau; dar, ciudat, nu se puteau apropia cu nici un pas unul de celălalt. La mijlocul depărtării dintre ei amândoi se afla o pânză ce parcă se lăsa din cer și se afunda în norul de dedesubt. Pânza avea o culoare vânătă, cenușie, țesută cu fire de argint.

«Vino!» îi porunci Vlad.

Ion se încordă. Îl strânse pe Negru între pulpe. Calul își alungi gâtul, se avântă. Aripile i se zbăteau. Dar nici nu înaintă și nici nu se înălță. Totul rămase ca mai înainte.

Ion gemu de mânie și neputință:

«Nu pot, măria ta.»

Barba îi flutura pe piept. Fire răvășite îi acopereau ochii, îi împăienjeneau vederea.

«Ai plâns când l-ai regăsit pe Vlăduț. De ce-ai plâns? Nu știi că un bărbat n-are voie să plângă? În vremuri ca acestea sufletul trebuie să-ți rămână de piatră.»

Caii se opriră. Aripile încetară să se zbată. Cu toate astea nu se prăbușeau.

«Știi, măria ta. Dar e fiul Ioanei. Crezusem...»

«Să nu plângi! Și nici să nu lași sabia din mână.»

Ion își dă seama că nu era înarmat. Cum de-și uitase sabia primită de la măria sa, tocmai azi? Așa ceva nu trebuie să se întâmple. Măria sa are tot dreptul să-l pedepsească.

- «N-am sabia la mine, măria ta!»

«Ai pierdut-o?»

Ochii sticloși ai voievodului îl aținteau crunt.

«Nu, n-am pierdut-o. O țin lângă diată. Și lângă însemnările despre...» Vru să spună «despre moartea măriei tale și locul unde ți-am ascuns trupul pentru somnul cel veșnic», dar se opri. Cum să-l rostească așa ceva voievodului când, iată, vorbea cu el?

«I-ai dăruit-o lui Neagoe?»

«Nu, nu...»

«Neagoe este un voievod bun, un cărturar luminat. Arma sa este pacea, dar pacea aceasta este doar a înțelepciunii lui, va dăinui, poate, numai cât viețuiește el.»

«Întocmai așa cuget și eu...»

«Va trebui să rămâi mai departe de strajă. Știu că au încercat să te răpună. Măcar că nu mai ești de mult tânăr.»

«Mi-au nimicit familia. Numai Vlăduț trăiește...»

«Tu întruchipezi gândul de libertate a țării, cu orice jertfă. Asta nu pot ei îndura. Otomanii au crezut că, pierind atât tu cât și urmașii tăi, va pieri acest gând...»

«Dar măria ta, chiar de-aș pieri eu, se va ridica altul... pe urmă altul... și altul... Gândul acesta este, ca și neamul, nepieritor... Și. el ne dă puterea să ținem, neadormită, în mână, sabia...»

«Sabia, urmă Țepeș, când tu vei închide ochii, i se cuvine...»

Ion îl întrebă: «Cui i se cuvine?»

Voievodul îi răspundea, dar glasul nu i se mai auzea.

Calul lui negru începuse iar să-și miște aripile.

Se înălță puțin în zbor, apoi, ca sorbit de ceva nevăzut, se coborî în adânc.

- Măria ta... Măria ta!... strigă.

Nimeni nu-i răspunse, nimeni nu se mai văzu.

Se trezi la el în chilie, lac de sudoare. Vlăduț îl mișca încet de umăr.

- Bunicule! Pe cine strigi?

- L-am visat pe măria sa Vlad. Niciodată n-am avut un vis atât de lung și de limpede. Vorbeam la fel ca-n viață. Așa cum cred și judec în adâncul conștiinței mele.

- Și despre ce vorbeați?

- Despre ceea ce va trebui să urmeze... În ultimele clipe tocmai mă sfătuia cui să-i las după moartea mea sabia...

Vlăduț crescuse, se subțiasse. Semana tot mai mult cu Ioana. Mai ales ochii erau ai ei.

- Și cui te-a sfătuit să i-o încredințezi?

- Nu l-am înțeles bine... Tocmai aceasta...

Vlăduț se întristă:

- Păcat!

Alte gânduri, alte imagini.

La poalele dealului din Cetatea Teleajinei, în rând cu oștenii, Teodosie și Vlăduț se întrec în aruncarea suliței.

Sulița lui Vlăduț zboară cu cel puțin două lungimi mai departe decât a lui Teodosie.

Teodosie are blândețea tatălui. Nu se supără. Se bucură de îndemânarea prietenului.

Prietenia dintre ei a devenit zi de zi mai trainică. I-a legat ca pe niște frați.

*

Domnitorul e bolnav. Respiră greu. Degeaba a adus moaștele patriarhul Nifon și le-a cinstit cu felurite slujbe. Acestea nu-i redau sănătatea.

Așa suferind cum este, Neagoe bate în cuișoare un măr neprețuit de aur, împodobit cu mărgăritare și alte pietre scumpe, în marginea tot de aur a unei icoane. Îi place să făurească lucruri de artă. Dar și mai mult îi place să mediteze, să citească și să scrie.

Pentru a se putea isprăvi la timp zidirea monumentului fără pereche de la Curtea de Argeș, doamna Milița-Despina și-a vândut nestematele, giuvaerurile și celelalte obiecte prețioase: inele, centuri, colane, brățări, cercei, ibrice, potire, vase și câte și mai câte, din aur și argint, multe primite în dar, la nunta ei, din partea familiei foștilor despoți sârbi Brancovici, din care se trage.

Are loc târnosirea bisericii.

Oaspeții au început să sosească din țară și de peste hotare, atât din lumea bisericească cât și din cea laică.

În rând cu oaspeții se află căpitanul Ion și Badea. Badea, tatăl Mădălinei, a fost un oștean al lui Mircea, fiul lui Mihnea, în foarte scurta lui domnie.

Mădălina, într-un veșmânt subțire ca pânza de păianjen, din borangic, și cu buclele aurii curgându-l pe umeri, se află între Vlăduț, bălai și el, și Teodosie. Teodosie este oacheș. Soarele și luna.

Tustrei sânt nedespărțiți. Și, la ospățul și petrecerea care au urmat în fața noii și măreței zidiri, Mădălina a jucat tot numai între ei amândoi.

Neagoe Basarab, în cel din urmă an al domniei sale. Zace din ce în ce mai des în pat. La căpătâiul său plânge întruna doamna Milița-Despina.

Sudori reci îi scaldă trupul.

Numai când se înveșmântă în straiiele bogate bizantine și își așază peste pletele încrețite coroana înaltă, bătută în nestemate, nu i se mai cunoaște într-atâta slăbiciunea.

Pe masă se află învățăturile lui Neagoe-Vodă Basarab către feciorul său Teodosie.

- Nu vreau să închid ochii până nu sfârșesc de scris învățăturile, repetă el.

- Ai să le sfârșești, măria ta. Peste câteva zile vei fi din nou sănătos!

- Sănătos? Nu știu!... Și până când?...

- Încă mult timp.

Faldurile grele ale rochiei doamnei Milița-Despina se târăsc pe lespezi.

Doamna știe că voievodul mai are de rostit unele cuvinte de taină și se retrage în cămarile ei.

Cu năframa își șterge lacrimile fierbinți ce-i brăzdează obraji. Ce se va alege de ei amândoi și de copiii lor? Prea puține bucurii a avut în viață și prea multe dureri.

- Mehmed-beg mi-a făgăduit că, după săvârșirea mea din viață, vor rămâne țara nesupărată, și Teodosie, liniștit, în scaun.

«Mehmed-beg... Iarăși Mehmed-beg!...»

De pe malul românesc al Dunării, bunicul și nepotul observă cete răzlețe de ieniceri și spahii.

- Lupii au prins de veste că baciul e bolnav, murmură Ion. Au și început să dea târcoale stânei!

Vara este pe sfârșite. Funigeei argintează văzduhul. Anul acesta s-a dovedit îmbelșugat, și bâlciul care tocmai s-a deschis la Curtea de Argeș este plin cu de toate, începând de la grâne, vite, pastramă, pește, vin și terminând cu pânzeturi, abale, opinci sau oale smălțuite.

Păpușarii și-au întins perdelele de papură împletită. Se pregătesc să-și înceapă jocul. Mulțimea s-a adunat. Mai ales copiii abia așteaptă să se ivească de după perdele chipurile hazlii de lemn și cârpă ale acelor pe care păpușarii au de gând să-i încondeieze și să-și râdă de ei.

Cu toate acestea, veselia nu este cea obișnuită. Un zvon adus de cine știe cine s-a răspândit hoțeste prin târg.

Domnitorul zace la pat. Ba unii chiar susțin că sfârșitul său nu este departe.

- Ce se întâmplă? Ce se mai știe? se întreabă unii pe alții.

Dimineața este senină și blândă. Frunzele copacilor, unele ușor pălite de presimțirea apropiatei toamne, au și început să se scuture. Razele molcuțe ale soarelui auresc turlile bisericii târnosite cu numai patru ani înainte.

- Haide, nu începeți? Nu începeți? îi îndeamnă, nerăbdători, copiii, pe păpușari.

- Acuși, acuși...

Deodată, un dangăt de clopot, întâiul, răsună din turla cea mare.

De ce din turla cea mare? Nu este ceasul de slujbă.

Al doilea, al treilea.

Din turla mijlocie începe să bată și al doilea clopot. Iar din celelalte două, cu ferestrele răsucite, încep să bată al treilea și-al patrulea.

Bat într-o dungă?

Oamenii - până și copiii - au împietrit.

Numai în cele mai grele ceasuri de cumpănă bat toate clopotele în felul acesta.

Ce nenorocire mare s-a petrecut?

- Măria sa Neagoe Basarab a închis ochii!...

Toți câți se află în târg ori pe ulițe, ba până și prin case, au îngenunchiat.

- Odihnească-se în pace, rostesc din inimă aproape toate buzele. A fost un domn bun. S-a îngrijit de multe și mai cu seamă de cele sufletești. Adâncul pământului ni l-a cerut prea devreme. Mai avea încă destule de făcut!

Slujitorii învelesc turlile cu ferestre răsucite în pânză de mătase neagră. Altă pânză va flutura aninată de turla cea mare. Portalul va fi și el îndoliat.

În tăcerea cea mai deplină, oamenii își adună cele aduse spre vânzare și pleacă. Din trecere, azvârl boabe de grâu și stropesc pământul cu vin.

Călăreți, în mâini cu sulite ale căror vârfuri sânt aplecate în jos, zvâcnesc pe porți și se aștern pământului în goana cea mai mare.

Unul dintre aceștia, un bărbat tânăr, pornește de la Curtea de Argeș spre Tismana.

Pisarul Evghenie se află în chilia lui. Au venit zorii și el, ostenit, abia a așipit pe lavița tare, acoperită numai cu o cergă.

Sună clopotele în întreaga țară. Au început să bată și la Tismana

- Slăvitul domn Neagoe s-a pristăvit!

Domnitorul a fost ctitor la Curtea de Argeș, Târgoviște și în multe alte părți din țară. Mult s-a îngrijit și de românii aflați sub stăpânirea străină, cum erau cei din Transilvania.

La Tismana a început slujba pentru odihna sufletului său. Lumânările sânt aprinse toate.

Numai căpitanul pierdut în gânduri, a rămas în chilia sa.

Și-a lăsat capul în palme, iar ochii și-i ține închiși.

Vlăduț a năvălit în chilia bunicului:

- Teodosie! Ce se va-ntâmpla cu Teodosie? Dar cu doamna Milița-Despina?

Bunicul își dezbracă liniștit rantia. Își pune în loc veșmintele ostășești de căpitan al oastei mării sale Vlad.

Vlăduț înțelege. Bunicul nu va mai fi de astăzi înainte pisarul Evghenie, așa cum hotărâse la începutul domniei lui Neagoe.

Cele așternute pe paginile albe de el se odihnesc într-o învelitoare din piele cenușie, legată cu șnur roșu, pecetluit cu ceară. Pana a fost așezată deasupra, ca lespeda pe o criptă. Cerneala de bozii a rămas în călimară să se usuce.

Ar fi vrut să mai însemne câte ceva. Degetele și mintea îi furnicau încă sub nevoia de a scrie. Își dă seama însă că nu mai e cu putință. Timpul de așternut slovele pe paginile albe s-a sfârșit. Se va reîntoarce vremea însemnărilor cu sabia și-a sângelui vărsat.

Clopotele bat și glasuri groase răsună:

- Doamne, miluiește!...

Vlăduț știe că bunicul nu mai crede în mila unui Dumnezeu, pe care-l socotește doar o deșartă închipuire a oamenilor. Altminteri, repetă el întruna, n-ar fi atât de orb, surd și lipsit de milă tocmai față de aceia care i se închinău cu osârdie, care i-au ridicat cu mâinile lor harnice lăcașuri mândre, l-au zugrăvit în icoane luminos, senin și drept și i-au cântat armonioase cântări de slavă.

Crede numai în hotărârea și curajul norodului celui mult oropsit și bun, hotărârea de a rămâne neclintit pe pământul străbun, de a-și apăra vetrele, la nevoie chiar și cu prețul vieții, crede în brațul său de fier, așa cât este de bătrân, și în sabia tăioasă, cu mâner de argint, dăruită lui de Vlad Țepeș. Sabia de care nu s-a despărțit încă niciodată și pe care va trebui totuși, într-o zi, s-o încredințeze cuiva. Cuiva, pe care-l va socoti cel mai vrednic.

Ochii i se opriră pe Vlăduț. Dar Vlăduț este încă un copil. Ca și Teodosie. N-a împlinit nici șaisprezece ani.

Și el însuși nu împlinise nici șaisprezece ani când a luat parte pentru întâia oară la lupte. Ei, numai că el se născuse în furtună! Și vânturile cele rele și dușmănoase îl izbiseră în piept de când s-a născut.

Și pe Vlăduț, nu?

Și Vlăduț fusese izbit în piept, ca și el, de când s-a născut.

Poate că și Vlăduț...

Vlăduț îl privește, la rându-i, pe bătrân.

S-a isprăvit cu pisarul Evghenie. A redevenit căpitanul Ion.

Clopotele nu-și încetează dangătul nici o clipă. Bat în dungă, la fel ca și la Curtea de Argeș, la fel ca în toate bisericile din țară. Și în multe din Transilvania și Moldova.

Glasurile, bărbătești, groase, cântă:

- Doamne, miluiește!... Primește-l pe robul tău...

Așa cântau și când, în taină, l-au dus la locul de odihnă pe mărița sa Vlad. Taina va fi dezvăluită, din ceea ce el a

însemnat, numai după moartea sa. Când se va cunoaște în amănunt și diata.

Bătrânul căpitan pare acum un munte. Barba albă ca neaua îi acoperă pieptul. Și simți că, sub postavul aspru, brațele sale ascund o forță care abia așteaptă să se dezlănțuie, să înfrunte și pe cel mai aprig vrăjmaș.

Căpitanul se îndreaptă către peretele de răsărit al chiliei. Acolo, pe așternutul de brocart roșu - smuls din însuși veșmântul faimosului Ali-beg - atârna strălucitoarea sabie primită de el în dar de la măria sa Vlad. Sabia pe care și măria sa o primise de la Vlad Dracul, iar Vlad Dracul o moștenise de la Mircea cel Bătrân, care o primise de la Basarab I - întemeietorul.

Din argintul și pietrele prețioase ce-l împodobesc mânerul țîșnesc parcă jerbe strălucitoare de flăcări.

- Vlăduț, eu trebuie să plec!

- Ia-mă și pe mine, bunicule!

Vocea băiatului sunase rugător. Bunicul fusese sigur că Vlăduț îl va urma, dar nu vrusese să-i ceară el acest lucru. Aștepta ca băiatul să hotărască de bună voie.

- Pune-ți veșmântul ostășesc și încinge-ți armele!

- Cât ai clipi!

- Și înșeuează caii!

Ochii băiatului străluceau ca niște luceferi.

- Vlăduț, știi unde e diata?

- Știu, bunicule!

- Și însemnările?

- Și...

- Colo e pana. Să scrii tu mai departe ceea ce n-am mai avut vreme să însemn eu.

- Bine, bunicule!...

*

Pe tronul imperiului otoman - după Baiazid al II-lea și Selim-Yavuz («cel Crud»), amândoi otrăviți, pare-se de proprii lor feciori, se urcase pe tron sultanul Soliman, numit

mai târziu de turci «Kanunâ» - «Legiuitorul», iar de contemporanii săi europeni «Magnificul».

Acesta, tânăr, ambițios și cultivat, își propusese ca, în primul rând, să cucerească Belgradul și astfel să-și deschidă drumul spre țările Occidentului. În al doilea rând, să pună mâna pe insula Rodos. Stăpânirea Rodosului îi asigura libertatea de mișcare pe mări. Și, în al treilea rând, să preschimbe Țara Românească în pașalâc turcesc.

Belgradul căzu. Insula Rodos va fi și ea predată curând, după lupte grele și sângeroase. Și ochii tânărului sultan se îndreptau de pe acum, mai aprig decât oricând, spre Țara Românească, unde fusese înscăunat Teodosie, tovarășul de joacă și zburdălnicii al lui Vlăduț și-al Mădălinei, sub ocrotirea unchiului său, Preda, mare ban al Craiovei.

Chemați de Teodosie, căpitanul Ion și Vlăduț sosiră într-un suflet.

Teodosie, neliniștit, îmbrăcat ostășește, îl îmbrățișă pe Vlăduț și vru să-i sărute mâna căpitanului, așa cum obișnuia, uneori, înainte. Bătrânul nu primi.

- Fiți bineveniți! le grăi Teodosie. Am ajuns într-o mare cumpănă. În jurul scaunului meu se îmbulzesc ori se bat unii din urmașii Dăneștilor, Drăculeștilor și, de bună seamă, ai Craioveștilor. Cunosc și gândurile lui Soliman. Țara se cutremură.

Băiatul-domn zâmbi trist. Era neputincios în fața acestei primejdii.

Se aflau în palatul domnesc din București. Aici lucrurile de preț se strângeau. Încăperile rămăseseră goale, la fel și sala cea mare de primire, unde sfetnicii se adunaseră la ultimul sfat fără voievodul lor. Lui Teodosie îi ținea locul unchiul său, marele ban Preda.

- Și cum dorești, măria ta, să te ajutăm? îl întreabă căpitanul pe Teodosie.

- Nu-mi spune astfel, îl rugă tânărul voievod. Îmi ești ca un părinte - așa cum i-ai fost, într-un anume fel, și tatălui meu

- iar pe Vlăduț îl simt ca pe-un adevărat frate. Când lucrurile se vor liniști, aş vrea să-mi fii învățător în ale vitejiei și dreptății. Iar pe Vlăduț aş dori să mi-l păstrez mereu lângă sufletul meu. Dintr-o dată însă, rogu-te, căpitane, încearcă să aduni pe toți cei care vor să-mi vină în sprijin. Și așteaptă-mi chemarea!

- Vom chibzui și vom vedea ce este mai bine să facem, răspunse Ion.

- Vlăduț, să te-ntorci!

- Am să mă-ntorc!

- Mădălina ce face?

În glasul tânărului voievod, Vlăduț desluși o undă de caldă duioșie. Știa că și el o îndrăgise. Cine nu ar fi îndrăgit-o pe Mădălina? Dar mai știa că Teodosie nu l-ar fi întristat niciodată pe fratele lui și n-ar fi socotit-o altfel pe Mădălina decât ca pe-o soră.

Se însera. Boierii nu-și sfârșiseră sfatul. Dar lucrurile de preț ale palatului se și încărcaseră în căruțe cu coviltir. Caii erau scoși din grajduri și înhămați ori înșeuăți.

Căpitanul și Vlăduț, conduși până la porți de Teodosie, plecară.

Tânărul voievod, încă tot numai un copil, palid și slab, așa cum fusese și părintele său, în hainele ostășești cernite și prea largi pe care le purta, își flutură în urma lor mâna albă cu degetele subțiri. Marele ban Preda ieși din sala de sfat. Fugi după el la porți. Îl certă și-l chemă înapoi în palatul pustiu, unde pașii le răsunară pe lespezi ca niște cuie bătute într-un sicriu.

Cornul sună. Sună și cheamă:

- Veniți! Vă așteaptă căpitanul Ion!

Bărbați viforoși se adună. Se întocmesc pe cete sub privegherea lui Zane. Meșteșugarii le făuresc arme. Și, în puțină vreme, sânt gata de luptă.

Căpitanul Ion și Vlăduț pornesc spre Pitești să-i adune și pe cei de-a-colo.

Târgul este acoperit sub zăpadă, mohorât și fără suflarea obișnuită.

Un meșteșugar-armurier cu barba scurtă, neagră, și înveșmântat în zeghe, îi vestește:

- Mehmed-beg și-a călcat jurământul făcut pe Coran! Astăzi ne-a venit de la Slatina știre.

Cu caii în spume, căpitanul Ion și Vlăduț au ajuns la Slatina, unde Teodosie se retrăsese împreună cu Preda.

Se năpustesc spre casa domnească. Urcă pe scări. Totul este deșert. Un bătrân slujitor le iese înaintea plângând.

- Unde este marele ban Preda?

- A căzut apărându-l pe Teodosie și luptând vitejește.

- Și Teodosie?

- Pe tânărul nostru domn l-a târât Mehmed-beg peste Dunăre, sub cuvânt că vrea să-l ocrotească.

Iscoadele aduc vestea că Teodosie, dus peste Dunăre de Mehmed-beg, ar fi fost răpus mișelește și îngropat, pe ascuns, într-o pădure de arini.

Un rob al lui Mehmed-beg, care-l slujise pe Teodosie până în cele din urmă clipe, a povestit că băiatul-domn apucase să-i mai scrie lui Vlăduț un răvaș.

Răvașul fusese găsit și rupt de ucigași, dar robul îi cunoștea cuprinsul. Teodosie i-l citise. Între altele, îl ruga pe Vlăduț și Mădălina, fratele și sora lui de suflet, să-și reamintească uneori de el.

Aflând cele ce se întâmplaseră, Vlăduț își mușca buzele să nu plângă. Îi venea să hohotească, să strige. Sărmanul Teodosie! Și totul s-a petrecut atât de repede și de neașteptat, încât nimeni nu i-a putut sări în ajutor.

Simțea o aprigă nevoie s-o vadă cât de fugar pe Mădălina, să-i povestească și ei despre Teodosie și ultimele lui gânduri.

Le împărtăși această dorință bunicului său și căpitanului Badea care, în acele zile, se găsea alături de Ion.

- Du-te și-o vezi, fu depărare căpitanul Badea. Mai ales că doresc și eu să aflu ce s-a mai petrecut pe-acasă între timp.
- Să plece, dar să se înapoieze cât se poate de repede! hotărî căpitanul Ion.

*

Peste mesteceni a zburat primăvara cu aripi ușoare ca fulgul, presărând argint. Frunzulițele strălucesc ca și cum ar fi de gheață. Tânăr și șăgalnic, vântul adie. Calul tropotește domol prin pietrișul de pe marginea râului. Privighetorile cântă. Unde cântă oare mai frumos în lume privighetorile decât pe malul Oltului?

Călărețul, luminat de lună, se oglindește în apă.

S-a oprit.

La Cozia a bătut toaca pentru miezul nopții.

Sunetele mărunte și dese, ca de ciocănitore, sânt purtate de ecou pe deasupra apei.

Să meargă mai departe, sau nu?

Purtătorii de știri rele nu obișnuiesc, decât prea arareori, să sosească noaptea.

Noaptea o veste tristă este de zece ori mai dureroasă decât în faptul zilei.

Mădălina se va speria. Nu-și va putea stăpâni lacrimile.

Și ce va face până la revărsatul zorilor?

Cunoștea o poieniță fermecată. Împreună cu Teodosie și Mădălina petrecuse uneori acolo ceasuri întregi, vorbind, glumind, râsând sau cântând, până când soția sau mama căpitanului Badea trimiteau un slujitor să-l cheme la masă.

Până la ziuă mai sânt câteva ceasuri bune.

Descălecă și, cu bidiviul de dârlogi, se îndreptă spre poiană.

Acesta necheză prelung și duios de parcă l-ar fi întrebat:

«Unde mă duci, stăpâne?»

- Mergem, dar nu acum imediat, la Mădălina, îi șopti Vlăduț.

Gândul că o va întâlni, îi va vorbi, îl făcea parcă să plutească.

Cu ochii minții vedea tot ce urma să se întâmple. Ea va ieși în pridvor și, când îl va zări, va alerга în întâmpinarea lui. Auzea cântecul dulce al pașilor pe nisip, micul țipăt de bucurie. Îi asculta cuvintele, mirarea, îi simțea palma în palma lui, și tresărea când ea îi mângâia cu degetele delicate obrazul.

Soția căpitanului Badea îl va pofti în casă. Mădălina va aduce apă proaspătă și rece, din fântâna de sub plop, să se spele. Între timp, bucatele vor începe să sfârșie și să aromească. Iar mama căpitanului va coborî în beci să aducă o cană cu vin roșu, spumos, de Drăgășani.

Apoi... apoi... va veni clipa cea grea, când va fi nevoit să înceapă a povesti cele întâmplate pe tărâmul lui Soliman.

Nici el însuși nu știa dacă, povestind, va izbuti să-și stăpânească lacrimile. Dar Mădălina? Ce va face și va spune Mădălina?

Mădălina - ca și Vlăduț și toți ai casei - știa că Teodosie o îndrăgise. Și, dacă n-ar fi fost la mijloc Vlăduț, Teodosie n-ar fi șovăit s-o ceară de soție.

Numai că Teodosie avea o fire aleasă. Văzuse cât erau de legați unul de celălalt, Mădălina și, Vlăduț. Și cu toate că era fiul stăpânitorului țării și moștenitorul său, nu depășise niciodată acea margine care se cere în purtarea unui băiat față de o fată. Și se arătase față de amândoi un prieten cinstit.

Acum Teodosie zăcea în mormânt, și el, Vlăduț, venise să-i aducă Mădălinei cele din urmă cuvinte ale sale.

Deodată, Vlăduț își dădu seama că pricina pentru care venise până aici nu erau dragostea și viața, ci moartea. Îngrozitoarea moarte ce le răpise amândurora pe fratele de suflet.

Se dojeni cu asprime că își îngăduise să se gândească la Mădălina altfel decât cugetase la ea Teodosie cu puțin înaintea morții.

Mai era mult până dimineața? Stelele se roteau încet, sau cel puțin astfel i se părea lui.

Mireasma florilor și a buruienilor umezite de rouă era toropitoare. În jur se cerneau lin aburii albaștri ai lunii.

Își clătină alene fruntea ostenită după o îndelungată goană călare și ațipi.

Când se trezi, dimineața aurise de mult pădurea. Sări ca ars. Se întoarse la râu. Se aplecă de pe mal, își vârî în apă capul. Și-l clăti de mai multe ori.

Nu era de ajuns. Își azvârli de pe el hainele și își dădu drumul în Olt.

Răcorit, înprospătat, cu hainele scuturate de praf, încăleca și porni, voios, spre locuința căpitanului Badea.

Trăgea în piept aerul rece. Calul sforăia și dădea, dornic de goană, din cap, zburbindu-și coama.

Calul acesta murg îl primise în dar de la Teodosie, cu prilejul uneia din ultimele lor întâlniri.

Se numea Fulger.

- Fulger, mai repede!

Calul își îndesi pasul la trap.

Înaintea lui, ca un puternic meterez natural, se ridica dealul. Pe deal înfloreau livada de meri și vișini, de unde adesea, laolaltă, vara, culeseseră fructe. o

Dincolo de deal era curtea. În curte, lipită de curmătura din dreapta dealului, se înălța casa.

- Mădălina!... Mădălina!... nu se putu stăpâni și cântă.

Calul își ciuli urechile. Vru să pornească în galop.

«Hai să te duc mai repede, stăpâne!»

Vlăduț îl opri. Urcușul era greu.

Ajunse pe culmea dealului.

Sângele îi îngheță. Casele, gardul cu întărituri, staulul și grajdul fuseseră arse. Grinzi căzute, scrum, pietre înnegrite

se vedeau risipite peste tot. Vitele, caii pieriseră. Numai un câine cărunt, lăptos, despre care știa că se numește Lăbuș, mai răătăcea fără rost prin ceea ce fusese înainte curtea.

În picioare nu mai era decât o înjghebătură din scânduri, răzimată cu trunchi negeluiți de fagi și stejari, în apropierea fântânii.

Dintr-un coș încropit cine știe cum în acoperiș se ridica o șuviță cenușie de fum

- Mădălina!

Gândul îl străpunse ca un cuțit: «Turcii! I-au ucis pe toți?»

Lăsă frâul calului liber. Acesta țîșni, pe voia lui, în galop. În câteva clipe fu jos.

- Mădălina!

Strigase atât de puternic, încât Lăbuș se sperie. Hămăi. Își dete însă repede seama cine era și cu ce gânduri sosise și începu să se gudure

- Unde-i Mădălina?

Lăbuș continua să dea vesel din coadă. Alergă în trap, ca un mânz, cu capul sus, neîncetând să dea din coadă, spre ușa colibei.

- Aici?

Aerul dimineții, în mijlocul pădurilor din apropierea Oltului, se soarbe ca un vin tare. Dar fumul ce se ridica pe coș îl făcea puțin înțepător.

De vreme ce ieșea fum, locuia acolo cineva. Dar de ce nu ieșea nimeni?

Ba da! Ușa se deschide scârțîind. Iese.

EA.

Mădălina!

Întârziase, pierdută, amețită, numai cât să-și privească obrazul în oglinda apei din doniță și să-și netezească puțin părul.

- Vlăduț! Fata i se repezi la piept. Vezi! Știi...

- Mama? Bunica?

- Numai bunica... Am îngropat-o la marginea pădurii. N-a putut îndura. Fuseseră locul și casele ei de zestre. Mama e plecată cu treburi la Cozia. Eu gospodăresc.

- Și-aici ce-a fost?

- Au năvălit cetele turcești. Noi, când am auzit că vin, am fugit și ne-am ascuns în pădure, urmă fata. Nu ni s-a întâmplat nimic. Numai bunica... era bolnavă și, când ne-am întors... și-a văzut casa și acareturile arse, vitele și caii luați, atât s-a întristat și-a plâns... Nu uita că aici s-a măritat... și-a trăit mulțumită cu bunicul... și i-a născut copiii.

- În țară ai auzit ce e?

- Am auzit.

- Numai sânge și foc. Mulți se strâng în jurul bunicului. Au încredere în cuvântul lui. Vor urma pe cine va hotărî el. Iar tatăl tău este alături de bunicul... Vă trimite sănătate și vă dorește puterea de-a răbda totul până la întoarcerea lui...

- Puteri vom avea...

Fata i se-părea lui Vlăduț mai frumoasă decât oricând.

Glasul ei, măcar că povestise lucruri triste, îi venea la ureche mai duios decât șopotul blând al frunzelor într-o noapte de vară.

- Mădălina!...

Începu acum și el să-i spună cele ce se petrecuseră cu Teodosie.

Fetei i se umplură ochii de lacrimi.

- Teodosie a fost ucis? El, care era menit încă din leagăn să fie voievod, a avut un asemenea sfârșit? Și doamna Milița-Despina?

- Se spune de către unii că s-ar fi adăpostit în Transilvania. Iar alții susțin că s-ar afla la Stambul... Dar unde o fi anume sigur nu se cunoaște...

Mama Mădălinei nu se întorsese. Vlăduț trebui să plece. Fulger bătea, nerăbdător, din copite.

Mehmed-beg, după ce pusese la cale răpunerea lui Teodosie - pe care se prefăcuse că-l susține - și sporise dezordinea prin atacurile, uciderile și jafurile sale, fugise să se azvârle la picioarele sultanului.

Soliman era în acea vreme preocupat de izgonirea cavalerilor ioaniți și luarea în deplină stăpânire a insulei Rodos. Acolo voia să întemeieze o bază de război puternică, de unde să poată supraveghea navigația atât în Egeea, cât și în Mediterana. Așa încât l-a primit pe Mehmed-beg în tabăra militară unde se găsea.

Mehmed-beg nu-l cunoscuse prea bine pe Soliman, deoarece nu luase parte la înscăunarea lui. Dar, cum era deosebit de șiret, i se înfățișă sultanului cu cea mai mare umilință. Îi sărută poala veșmântului. Îl asigură că nu are nimic mai sfânt pe lume în afară de luminăția sa sultanul. Și-i povesti că în Țara Românească domnește haosul, din pricină că prea mulți râvnesc scaunul moștenit de Teodosie.

- A venit clipa, continuă el, să-i facem pe valahi să înțeleagă că nu există fericire mai mare decât aceea de a îmbrățișa dreapta credință mahomedană și a sluli ca sclavi înaltei Porți...

Soliman zâmbi batjocoritor:

- Știam că, uneori, în țările creștine, te dai drept fiu de domnitor valah... cu toate că, de fapt, ai avut doar o mamă de neam bun, pe care tatăl tău și-a adus-o ca roabă din Valahia...

Mehmed-beg, prins cu minciuna, se înroși.

- Iartă-mă, luminăția ta, zise. Ce să fac? Ca să-i pot amăgi mai ușor pe ghiauri. Spun și eu... Mă rușinez însă de orice picătură de sânge valah care-mi curge prin vine.

- Să nu te rușinezi. Îi urăsc pe valahi fiindcă, deși un popor mic, nu vor să se supună nimănui. Și, mai ales, nu vor să mi se supună mie, care voi fi, oricum, până la urmă, stăpânul lumii. Sânt bucuros să-i calc în picioare și să-i robesc. Dar îi admir pentru dârzenia lor în a-și apăra pământul unde s-au

născut și voința de a nu se pleca în fața altor neamuri care le urzesc nimicirea.

Soliman era, la vremea aceea când Mehmed-beg i se înfățișase, un tânăr de vreo 27 de ani, cu o frunte lată, nasul ușor acvilin, gâtul subțire și o barbă neagră. Purta un veșmânt lung până la pământ, din brocart verde, deasupra căruia îmbrăcase un anterior roșu, îmblănit cu soboli. Turbanul îi era alb și cu un gurgui în vârf, de care era prinsă o pană de vultur. Ședea pe-un jîltț uriaș, cu brațele și picioarele de aur, înconjurat de sfetnicii săi turci și străini: un persan, un arab și un italian.

Mehmed se gândi bine la ceea ce mai avea de gând să scoată din gură. Cuvintele sultanului de admirație pentru valahi îl cam puseseră în încurcătură.

Tuși, se șterse de sudoare pe frunte și pe bărbia lată, se hotărî și rosti:

- Pentru folosul împărăției otomane îl rog pe preaputernicul padișah să-mi dea mie domnia în Țara Românească. Norodul însuși mă cere, minți el, ca pacificator, știind că am în mine și sânge valah...

- Sânge de care te rușinai mai adineauri, mormăi Soliman.

Mehmed înghiți o îmbucătură amară, nevăzută, în vreme ce

sultanul se ridicase de pe jiltț și se plimba cu pași largi dintr-o latură a încăperii în alta.

- Ajungând domn eu în Țara Românească, nimeni nu va mai cuteza să ceară scaunul. Și-i voi sili cu vremea pe valahi să îmbrățișeze dreapta credință musulmană.

- Am aflat însă că+n Țara Românească s-a ridicat în tânăr voievod din trunchiul lui Radu cel Mare, și deci al Drăculeștilor, pe nume Radu cel Tânăr sau Radu de la Afumați.

Mehmed-beg rămase cu gura căscată. Falca i se lăsă iar în până piept. Îl știa pe Soliman preocupat de altele. Când mai avusese timp să afle și asta?

- Se numește astfel după satul de baștină: Afumații, din apropierea Bucureștilor.

Glasul sultanului deveni tăios:

- Aceste amănunte sânt fără însemnătate. Spune-mi mai bine de este adevărat, sau nu, că sub flamura acestui tânăr voievod a început să se adune în valuri mulțimea?

- Este adevărat, strălucirea ta, n-avu încotro și fu silit să recunoască Mehmed.

Sultanul răcni și mai tare:

- Și te poftesc să-mi mai spui și dacă această micare a mulțimii nu este cumva sprijinită de însuși diavolul acela bătrân care, sub patru sultani, a păstrat neconținut viu duhul blestematului Țepeș?

Mehmed începu să se piardă.

- Ba da, împărat al împăraților, bâigui el. Și tocmai din pircina aceasta - n-am apucat să-mi sfârșesc adineauri vorba - doresc să curm orice gânduri de nesupunere sau răzvrătire față de Înalta Poartă, să nu mai umblu cu jumătăți de măsură, să pun subași în locul dregătorilor valahi și să preschimb Țara Românească în pașalâc turcesc.

Vorbise ca în friguri, încercând să-l convingă pe sultan să-i dea domnia.

Soliman îl privea încruntat.

- Și dacă nu vei izbuti?

- Sânt gata să îndur orice pedeapsă.

- Să știi că vei primi-o...

Begul se aplecă să-i sărute papucul sultanului:

- Pot atunci, luminăția ta, să mă așez în scaunul voievozilor Țării Românești?

Soliman mai rămase un timp, tăcut, pe gânduri. Îl aținti apoi pe beg, tăios, în ochi și rosti:

- Așază-te și, din urmă, îți va sosi firmanul.

*

Mehmed-beg trecuse Dâmbovița pe-un pod de plute - podul cel mare, vechi, fiind stricat tot de el cu prilejul altei

năvaliri – și înainta pe ulițele și piețele Bucureștilor cu o suită strălucitoare de spahii, cu ienicerii, tuiurile și meterhaneaua.

De-a lungul drumului, pe dreapta și pe stânga, fuseseră orânduți locuitorii orașului, aduși între spăngi. Iar spahii îi îndemneau să strige:

- Trăiască Mehmed-pașa, marele nostru binefăcător! În vecii-vecilor, slavă lui !...

Lui Mehmed-beg nu-i sosise încă firmanul de la Stambul, dar el și intrase în București și pretindea să fie slavit ca domn.

Bărbații își mușcau limba, dar nu strigau. Spahii îi amenințau cu spăngile. Femeile plângeau, ștergându-și cu colțurile maramelor ochii. Iar pașa, călare pe un cal alb, privea triumfător, de sus, mulțimea, îndreptându-se către palatul domnesc.

Meterhaneaua cântă și tobele bat.

Cu ochii închiși și falca lăsată, Mehmed-beg se leagănă în șa.

*

În marea sală de sfat a palatului din București, așezat turcește pe un divan, avându-i alături pe sfetnicii săi turci, Mehmed-beg poruncește:

- Toți dregătorii valahi din orașe și sate să fie înlocuiți cu subași.

Într-un sat de lângă Pitești, o mulțime de țărani au fost siliți să-și golească hambarele de grâne și să umple cu ele carele gata de drum. Încotro? Spre București? Către Dunăre? Nu știe încă nimeni care va fi porunca lui Mehmed-beg!

Ceilalți țărani, cu femeile și copii lor, au fost strânși lângă o fântână și asciltă, mohorâți, pe trimisul otoman. Acesta, înconjurat de ieniceri, arată un subaș):

- Iată pe stăpânul vostru cel nou, de care va trebui să ascultați ca de însuși slăvitul Mehmed-beg.

Câteva fete foarte tinere și nespuse de frumoase au fost alese pentru a-i fi cadâne subașului.

Un vuiet răsună peste câmpie. Țăranii se reped cu furcile, coasele și bâtele. Doboară podul de scânduri unde stau cocoțati trimisul domniei și subașul, îi iau în furci pe stăpânii turci. Aceștia, înfricoșați, fug, azvârlindu-și armele, pierzându—și turbanele și șalvarii.

- Căpitanul Ion!... Căpitanul Ion!...

În dreapta și-n stânga lui se văd căpitanul Badea, părintele Mădălinei, și Vlăduț.

Alte și alte cete de țăranii sosesc în câmpia de lângă Pitești unde se află Ion.

Bătrânul cu barba colilie până mai jos de brâu, însă altminteri la fel de neînconvoiat ca în tinerețe, îi ascultă.

- De peste șaizeci de ani te ostenești să împlinești năzuința acestui neam de a nu se lăsa umilit, îngenunchiat și zdrobit de vrășmași. Îvăță-ne ce e mai bine să facem?

- Țara trece prin cea mai grea primejdie din câte a avut de înfruntat până astăzi. Și datoria noastră este să ne unim cu toții în jurul tânărului și viteazului voievod Radu de la Afumați...

Cei de jos cred în căpitanul Ion, care niciodată nu i-a mințit, nu i-a înșelat și le-a fost pildă în îndeplinirea datoriilor față de țară.

- Să ne unim cu mărița sa Radu! Trăiască mărița sa Radu! Să-l slujim pe mărița sa Radu...

Radu-voievodul îl primește în cortul său pe căpitanul Ion. Și-l strânge la piept.

- Îți mulțumesc, îi spuse el, mișcat. Și-acum, cu sprijinul nemijlocit ce mi-l dai mi-l dai, sânt încredințat că-l vom birui pe Mehmed-beg. Dar mai întâi hai să-i gonim pe noii

dregători otomani. Să piară de pe acest pământ și sămânța, și numele lor.

Craioveștii s-au adunat și ei în mănăstirea Bistrița. Sfatul lor îl conduce bătrânul călugăr Pahomie, fostul mare ban Barbu. Călugărit de curând, acesta călăuzește, totuși, mai departe destinele familiei. În dreapta lui se află noul mare ban, al doilea Pârvu, fratele răposatului Neagoe domnul. Și-n stânga, un vechi chip cunoscut, călugărul care-l învinuise mincinos, la îndemnul lui Mehmed-beg și din porunca lui Danciu, pe căpitanul Ion și pe Zane, în fața cavalerilor Ioaniți, și-al cărui nume este Filotie.

- Am fost mereu, în anii de după Vlad Țepeș încoace, de părerea că îngăduința otomanilor este mai bună ca dușmănia lor, rosti pentru început Pahomie. Dar iată că - fiind mereu zădărnă de unii ca Mihnea cel Rău sau Vlad cel Tânăr, fără să-l mai amintim pe căpitanul Ion - Poarta și-a pierdut încrederea în noi.

În trapeza mănăstirii Bistrița unde are loc întâlnirea, glasul călugărului Pahomie răsună cu tărie. Nimeni nu mai răsuflă. Toți sânt numai ochi și urechi.

Prin geamurile înalte și înguste de sus lumina curge în pâraie de aur.

Bătrânul reamintește ceea ce știu toți, și-anume că Soliman i-a îngăduit lui Mehmed-beg să se cocoțeze în scaunul domnesc. Iar acesta i-a făgăduit că boierii valahi vor fi înlocuiți toți cu dregători otomani și că mai devreme sau mai târziu Țara Românească va deveni pașalâc.

- Și ce-avem acum de făcut? întreabă al doilea Pârvu.

De fiecare dată când își mișcă larg brațele, mânecile rantiei călugărului Pahomie par aripile în zbor ale unei mari păsări negre.

- Trebuie, dintr-o dată, să-l sprijinim și noi pe Radu, hotărăște el. Îi vom trimite deci o mare ceată de oșteni de pe moșiile noastre, arme și bani, ca să-l învingă pe Mehmed

și să-l izgonească din țară. Măcar că nici așa primejdia nu se va sfârși.

- Și ceata cine-o va conduce? Întreabă al doilea Pârvu, încredințat că această cinste îi va reveni lui

- Călugărul-oștean Filotie! răspunde bătrânul. Sultanul nu trebuie să afle că și noi ne-am ridicat, de astă dată, împotriva lui.

Dregătorii otomani ai lui Mehmed-beg și ienicerii lor, unii desculți, alții descinși ori cu veșmintele sfâșiate, au fost puși pe goană de oștenii lui Radu, cetași și țărani, cu biciuști, bâte, furci și securi.

Mânia oștenilor domnești și a țăranilor este fără margini. Și capetele celor ce se vruseseră stăpâni în orașele și satele țării cad ca nucile toamna.

Turcii au plecat și de data aceasta din țară. Cele din urmă căruțe se încarcă pe corăbii, la Dunăre.

- Mehmed-beg a fugit! îl vestește Vlăduț pe Ion.

- Nu vă veseliți, răspunde gânditor căpitanul. A fugit, dar se va întoarce curând cu o oaste mai bine înarmată și mai mare.

*

Sfârșit de primăvară târzie. Pe câmpii, țăranii - și mai ales femeile, deoarece bărbații, cei mai mulți sânt plecați la oaste - muncesc câmpul, livezile și viile.

Vor apuca să mai strângă roada? Cine poate ști?...

Câmpiile, livezile și viile nu le pot lăsa însă nemuncite, orice-ar fi să se întâmple și oricâte nenorociri s-ar abate.

Așa-i era dat în anii aceia țăranului. Să trudească neconținut, să are și să semene, dar câteodată să nu culeagă decât cenușă.

Oastea lui Radu de la Afumați, tânărul și viteazul voievod, în rânduri regulate și bine instruite, este gata de luptă și-i așteaptă pe turci.

Aici, în față, sânt cetașii căpitanului Ion. Numai vederea acestui atât de bătrân și cunoscut oștean - cu barba albă până mai jos de brâu, chivără de oțel, platoșă lată și în mâna dreaptă cu vestita lui sabie strălucitoare, despre care toți știu că i-a fost dăruită de Țepeș în ceasul morții - și-i înspăimântă pe dușman. În stânga lui se află devotatul Zane, cu umerii cât niște dealuri și fața aspră, înnegurată. Este atât de înnegurată, fiindcă o altă ceată se vede a fi aceea trimisă de Craiovești, avându-l în fruntea ei pe Filotie, călugărul oștean de la Bistrița. Iar datorită ce-o are față de-acesta, după întâlnirea din insula Rodos, n-a ajuns încă să i-o plătească.

Cetele țărănești sânt, bineînțeles, cele mai multe. Și-acestora li se adaugă și alte ajutoare.

Străjerii de la Dunăre l-au vestit pe domnitor că Mehmed-beg, pașa de Nicopole, cu pașa de Vidin, Bali-beg, și alți comandanți turci au și început să-și reverse din nou puhoaiile spre Țara Românească.

- Să vină!

Tânărul voievod Radu i-l amintește căpitanului Ion, până și prin ținuta sa, tot mai mult pe marele Vlad.

La fel, în ajunul oricărei lupte, se înviora.

Ochii săi vulturești căpătau o strălucire ciudată. Glasul îi devenea mai plin. Mișcările mai iuți. Parcă se înălța. Și oastea se contopea în același cuget cu el.

Radu trecu pe dinaintea cetelor. Oștenii tresaltă.

Se știe că Radu nu face parte dintre acei conducători de oaste care se pricep numai să dea porunci, el însuși rămânând în locurile cele mai bine apărate, pentru ca de-acolo, la ceas de cumpănă, să se poată întoarce și să scape cu viață.

„Ci, dimpotrivă, Radu, pe toată vremea bătăliei, nu stă decât în față ori în mijlocul oastei, unde-i lupta mai grea și vrăjmașul mai aprig. Pe el nu-l înfricoșează nici mărimea imperiului otoman, nici numărul oștenilor dușmani și nici

biruințele lor trecute. Și-asemeni marelui Vlad, cu o oștire mică, este gata să-nfrunte, pentru dreptatea țării, o armată oricât ar fi de mare și bine înarmată.

Voievodul Transilvaniei, brașovenii, sibienii și regele Ungariei i-au ascultat cuvântul prin care arăta că înfrângerea Țării Românești ar avea drept urmare și nimicirea lor. Și i-au trimis, cu mare grabă, o seamă de oșteni.

Asta mai ales fiindcă atât regele Ungariei cât și voievodul Transilvaniei, brașovenii și sibienii știu că, în bătăliile care au avut loc, cu prilejul trecutelor năvăliri, Radu i-a biruit pe turci la Gubavi, Ștefeni pe Neajlov, Clejani și în alte părți.

Va birui și-acum!

Cei doi pași: Mehmed-beg și Bali-beg - sub conducerea celui dintâi - au trecut Dunărea cu oastea. Și au pornit în marș.

Pământul se cutremura iar sub trecerea ienicerilor, a spahiilor și-a achingiilor, a căruțelor încărcate cu arme și-a tunurilor.

Flamurile cu semiluna și tuiurile flutură.

Tumbechiurile bat. Trâmbițele sună.

«Feriți-vă, intrați în pământ, ascundeți-vă în găurile șoarecilor din fața acestei prea puternice oști, de nu vreți să pieriți până la unul», spun trâmbițele otomane.

Animalele, speriate de zgomotul armelor și duduital roților, de țipetele trâmbițelor și de bătaia tumbechiurilor, pier ca luate de vânt.

«Ascultați porunca noastră și azvârliți-vă de bună voie la picioarele slăvitului Mehmed-beg.»

Spaima l-ar fi cuprins pe oricine. Niciodată până azi, Mehmed-beg nu s-a năpustit cu atâta putere asupra vreunui tărâm. Niciodată n-a fost mai îndârjit.

Radu-voievod ascultă și el prevestirile trâmbițelor. Ascultă duduital roților, zgomotul armelor, tropotul cailor și vuietul ca de mare înfuriată stârnit de pașii ienicerilor.

Fruntea lui este senină. Inima-i bate sub platoșă mai tare, dar nu de teamă, ci de nerăbdare.

Flamura sa, purtată de Vlăduț, fâlfâie în vânt.

- Să ții flamura Țării Românești sus, cât mai sus, în timpul bătăliei, s-o vadă fiecare oștean din întreg câmpul, îl sfătuiește căpitanul.

- Așa am s-o țin, bunicule!

Potrivit planului întocmit de voievod, întâiele ciocniri au loc la Piața și în Alimănești. Ciocnirile acestea au însă numai rostul de a atrage oștile otomane către satul Grumazi.

Aici, pe apa Teleormanului, e o câmpie largă, ușor înconjurată de râu și străjuită în spate de o pădure întinsă și deasă.

Mehmed-beg și Bali-beg - cu o oaste adunată din șapte sangiacaturi, formată numai din trupe alese, una și una - au făcut planul să prindă pedestrirea lui Radu ca într-un clește. Să lovească din coastă, cu achingiii călărimea. Să le spintece pe amândouă și să le fărâmițeze cu tunurile

Socoteala făcută de ei acasă este însă una, și ceea ce se întâmplă pe câmpia Grumazilor este alta.

Îndată ce oștile apar la cotitura râului și încep să intre în vad, bătrânul căpitan Ion, ivindu-se din pădure cu cetașii lui, le țîșnește în față. Lupta se dă piept la piept, în apă.

Rânduiala pe care Mehmed-beg ținuse s-o păstreze, până ce tunurile vor începe să tragă, se strică imediat.

Bătălia s-a întetît. Mulți ieniceri s-au înecat, dar achingiii pricinuiesc destulă pagubă nu numai cetelor țărănești, ci și oștenilor sibieni și, mai ales, brașovenilor.

Năvălesc spahiii. Sânt însă întâmpinați dintr-o parte de căpitanul Badea și dintr-alta de cetele transilvănenilor. Împinși într-o latură. Iar când tunurile încep să tragă nimeresc tocmai în ei. Prăpădul este dintre cele mai mari.

Acum au pornit achingiii. Ar trebui să fie opriți de Filotie. Acesta pare să șovăie și face cu cetele lui un ocol. Îl face

dinadins, gândește Radu, cu țelul de a-i încercui! Ocolul duce la foarte multe pierderi de vieți din cetele țărănești.

Filotie n-a făcut ocolul degeaba. Oștenii din cetele Craioveștilor au pătruns cu temei în mijlocul achingiilor și-a venit vremea ca aceștia să-și rărească rândurile. Călugărul-oștean se pricepe de minune să mânuiască lancea. Iar cetele conduse de el și Zane înfruntă de astă dată același dușman. Cam în aceeași timp, izbiți de săgețile achingiilor care au început să se retragă, cad unul în apropiere de celălalt.

- Ai scăpat de pedeapsa mea, călugăre, rostește Zane înainte de a-și închide ochii, ținându-și încă încheștată barda cu care făcuse în jurul său pustiu. Cu barda asta gândeam să te dobor după sfârșitul bătăliei. Ai vrut cândva să ne răpui pe căpitanul Ion și pe mine.

- Porunca venise de la Poartă, horcăie călugărul. Dumnezeu să mă ierte că le-am împlinit voia...

- Nu cred că va putea, scrâșnește înfundat Zane.

- Iartă-mă cel puțin domnia ta...

- Nu...

Radu e peste tot. Gonește cu calul spre pădure și-i reîntoarce pe brașovenii risipiți la luptă. Se îndreaptă iarăși spre râu, unde-i ajută pe cetași. Și încetul cu încetul se apropie amiaza. Se războiesc din zori, dar sorții sânt încă nedeciși.

Lupta se dă fără pic de răgaz. Și unde este domnul se înalță și flamura Țării Românești ținută sus de tot, de Vlăduț, așa cum îl rugase căpitanul.

Oștenii domnului, cetele țărănești, voinicii căpitanului Ion și ceilalți luptători cată mereu spre flamură. Și cât văd vulturul cu aripile întinse plutind având în dreapta soarele și-n stânga luna, știu că voievodul lor e teafăr și poartă mai departe bătălia cu spor.

Tunurile turcești s-au împotmolit în vad și se scufundă văzând cu ochii.

Trupuri ieniceresti plutesc tot mai multe pe apă. Iar achingiile sânt tot mai împuținați de oamenii căpitanului Badea și de transilvăneni.

Cel mai mare prăpăd face sabia cu mâner de argint, împodobită cu nestemate, primită în dar de căpitanul Ion de la Tepeș.

Bătrânul este unul dintre acei voinici de poveste care nu știu ce-i osteneala. Ca și odinioară voievodul lui, pare un muncitor în lan, trudindu-se cu hărnicie să-și isprăvească seceratul.

În minte, îi apare în aceste clipe, ca și altădată în vis, măriia sa Vlad.

«Ioane! îi spune voievodul. Ești la fel de voinic ca atunci când ai înfruntat la Comana, pentru mine, pe ienicerii lui Hamza, tot pașă de Nicopole ca și Mehmed-beg!»

«Oho! râde Ion. Dar voinicia știi bine că nu-mi vine decât de-acolo că stăpânesc sabia ce mi-ai dăruit-o măriia ta!»

«Ai meritat-o din plin, mare ban de Tismana Ion. Numai că, pe cât ai fost de viteaz, pe-atât nu ți-ai dorit niciodată măririi. Puteai s-ajungi domn...»

«Am rămas păstrătorul diatei. În numele ei am luptat și i-am îndemnat și pe alții să lupte. A fost cea mai însemnată răsplată...»

«Bunul meu fiu Ion!... Dar știi că, în curând, îți vei aduce pământului străbun obolul pe care-l dăm toți, mai devreme sau mai târziu?»

«Știi, și nu mă-nspăimânt. De la măriia ta am aflat că nu e moarte mai frumoasă decât aceea de-a cădea pe câmpul de luptă, cu fața la dușman, pentru dăinuirea libertății neamului tău.»

«Acum ia aminte, Ion!...»

O săgeată i se înfipse în spate. Dar câte săgeți nu-i loviseră în viață?

Mehmed-beg și Bali-beg își întorseseră caii, în clipa când căpitanul Ion își croia pârtie spre ei. Iar un spahiu, dorind să-i apere, îl țintise.

Pedestrii fuseseră nimiciți sau luați prinși. Numai puțini spahii și achingii, câți izbutiseră să mai scape cu viață, fugeau din răputeri.

Călăreții lui Radu îi urmăreau.

Ajunși la Dunăre, căpitanul Ion l-a căutat între fugari pe Mehmed-beg Acesta, înfricoșat, le-a strigat otomanilor:

- Nu vă puteți apropia de el. Măcar că e rănit. Răpuneți-l de la depărtare...

Din toate părțile otomanii au azvârlit sulițe și lănci. O lance l-a lovit în brațul drept. Sabia sta să-i cadă.

Cetașii s-au repezit să-l ajute.

- Dați-mi sabia în mâna stângă! a poruncit.

Cu sabia în mâna stângă, așa greu rănit cum era, s-a avântat în bătălie, făcând iarăși pustiu în jurul lui.

- Luptă încă! răcneau spahiii. Se știe despre el că-i diavolul, Șeitan... Scăpați, dacă puteți...

Bătrânul a căzut. Câțiva dintre cei mai apropiați lui l-au înconjurat, încercând să-i dea îngrijiri și să-l oblojească, dar el i-a oprit cu o mișcare a capului.

Păstra încă sabia. l-a întins-o, cu mâna stângă, lui Vlăduț.

- Primește-o! i-a spus. Luptă în locul meu.

Vlăduț, înlăcrămat, șovăia.

- Ia-ți sabia! Ridică flamura. Biruințele de la Grumazi și de pe malul Dunării vor rămâne de-a pururi neuitate. Sânt Rovinele și Vasluiul lui Radu... Urmează-l cu credință până la cap...

Tocmai se apropia, ca un vifor, o nouă ceată de călăreți. Era aceea a băieților din Tismana. Dar, luând mai bine seama, Vlăduț a văzut că între flăcăi se aflau și numeroase fete, îmbrăcate ostășește, în frunte cu Mădălina.

Vârșnici și tineri, băieții și fetele, conduși de Radu, urmând flamura ținută sus de Vlăduț, l-au urmărit pe

Mehmed-beg până pe țărmul celălalt. Și încă două înfrângeri nimicitoare au mai îndurat otomanii. Una lângă Nicopole. Și alta la Șiștov.

Se povestește că, de pe urma rănilor primite și-a spaimei îndurate atunci, i s-ar fi și tras, mai târziu, lui Mehmed-beg moartea.

Bătrânul căpitan s-a stins având încă pe buze ultimele cuvinte ale diatei:

«Vrăjmașii vor veni iar și iar. Înfrunțați-i fără teamă de moarte, ca țara să trăiască în veci.»

SFÂRȘIT